In nomine [a] domini noſtri Jeſu chriſti. Codicis domini [b] Juſtiniani [c] ſacratiſſimi principis [d] perpetui [e] Auguſti [f] repetite prelectionis Incipit conſtitutio prima [g] de nouo codice faciendo Rubrica.

Imperator Juſtinianus Auguſtus ad Senatum.

Hec que neceſſario corrigenda eſſe multis retroprincipibus viſa ſunt interea tamen nullus eorum hoc ad effectum ducere auſus eſt: [i] in preſenti rebus donare [k] communibus auxilio dei omnipotentis cenſuimus: et prolixitatem [l] litium [m] amputare. multitudine quidem conſtitutionum que tribus codicibus Gregoriano: Hermogeniano atque Theodoſiano continebantur. [n] illarum etiam que poſt eoſdem codices a Theodoſio diuine recordationis: aliiſque poſt [o] eum [p] retroprincipibus et a noſtra etiam clementia [q] poſite ſunt [r] reſecanda. vno autem codice ſub felici noſtri nominis vocabulo componendo in quem colligi tam memoratorum trium codicum quam [s] nouellas [t] poſt eos poſitas conſtitutiones oportet. Ideoque ad hoc maximum et ad ipſius [v] reipublice [x] ſuſtentationem [y] reſpicientes: opus efficiendum [z] elegimus tanto [a] faſtigio laborum tanteque ſolicitudini ſufficientes. Joannem virum excellentiſſimum [b] exqueſtorem noſtri ſacri palacii [c] conſularem atque [d] patricium. Leontium virum ſublimiſſimum magiſtrum militum exprefectum [e] pretorio conſularem atque patricium. Phocam virum eminentiſſimum magiſtrum militum conſularem atque patricium. Baſilidem virum excellentiſſimum exprefectum pretorio orientis atque patricium. Thomam virum glorioſiſſimum queſtorem ſacri noſtri palacii et exconſulem. Tribunianum virum magnificum magiſteria dignitate [f] inter agentes decoratum

a In nomine domini. Incipit a deo vt infra de officio prefecti pretorio Aphrice. l. in nomine domini. Accurſius.

b Juſtiniani quia Juſtini filius vt Inſti. de dona. §. eſt et aliud. et dicitur hoc ad differentiam trium codicum de quibus. j. fit mentio. Accurſius.

c Sacratiſſimi quia inunctus. vel quia ſacras leges nobis tradidit. Azo.

d Perpetui. i. generalis. vt inſti. de ſatiſda. tu. et cu. §. j. ſic. j. de eden. l. edita. vnde illud exiit edictum et cetera. et in epiſtola omnis anima et cetera. Ponitur et aliter vt diximus. ff. pro ſocio. l. j. Ac.

e Auguſti. ab augeo quo ad propoſitum vt et matrimonium dicitur res indiuidua: licet quandoque diuidatur. vt inſti. de pa. po. in prin. et. C. de repu. l. conſenſu. vel dicitur ab octauiano auguſto quod eſt diuinare. Ac.

f Repetite. iuſſit enim fieri primo codicem ex tribus et iterum iuſſit diſſolui: vt ibi apponeret quaſdam deciſiones quas poſtea fecerat. et ſic iterum iuſſit ligari. et ideo dicit repetite. vt. j. de emen. iuſti. co. per to. et. §. in antiquis enim et cetera. Item quod dicit prelectionis. i. lectionis et eſt figura prothesis. ſic ponitur ff. de do. prele. per to. ti. Ac.

g De nouo. ſuperior Rubrica eſt communis ad totum librum ſed quod ſequitur. ſ. de nouo codice componendo ad conſtitutionem iſtam tantum. Azo.

Ec. ſcilicet iam correcta. vel melius id eſt corrigenda ſecundum vos iudices. et dic quod hec conſtitutio diuiditur in quatuor partes. Prima vſque illuc. Ideoque et cetera. Secunda vſque illuc. Quibus ſpecialiter et cetera. Tercia vſque illuc. Hoc igitur. Quarta et vltima abinde vſque in finem. dic ergo hec que corrigenda ſcilicet nunc. Ac.

i In preſenti. hoc verbum in preſenti determinat verbum donare: non verbum cenſuimus. quia contrarium aſſeuerat per preteritum cenſuimus. Azo.

k Communibus. i. communi vtilitati que prouenit ex conſtitutionibus. Accurſius.

l Litium. que fiebant in mortales etiam repete multitudine.

m Amputare. reddit attentum: et facit. ff. ſi cer. peta. l. quidam.

n Illarum. ſcilicet conſtitutionum. Accurſius.

o Eum. ſ. theodoſium. Ac.

p Retroprincipibus. quo ad nos. id eſt ante nos. Ac.

q Poſite. vt extrauagantes conſtitutiones. Ac.

r Reſecanda al's reſecando. et tunc habeas multitudinem. al's reſecanda et tunc multitudine. Ac.

s Nouellas. ſ. omnes ſed vtiles. Ac.

t Poſt eos. tres codices. Ac.

v Reipublice. id eſt imperii. Ac.

x Suſtentationem. quia per leges ſuſtentatur reſpublica: ſicut et per arma. Ac.

y Reſpicientes al's reſpicientes. et tunc plana. al's reſpiciens: et tunc ſic conſtrue. ideoque elegimus viros ad hoc maximum opus efficiendum. opus dico reſpiciens ad ſuſtentationem ipſius reipublice. id eſt imperii. Ac.

z Elegimus. ſ. homines. Ac.

a Faſtigio. id eſt altitudini vel magnitudini. Ac.

b Exqueſtorem. nomen eſt dignitatis ſicut dico in exprefecto et exconſule ſecundum Jo. vt. j. de aduo. diuer. iudic. l. petitionem. §. egredientem ſicut exqueſtor. vt ff. de officiis queſt. l. j. in fi. Alii dicunt eum exqueſtorem qui queſturam dimiſit. et ſic exconſul qui conſulatum dimiſit. Accurſius.

c Conſularem. conſularis eſt qui inſignia conſulum beneficio principis conſequitur. ſed conſules ſunt in ipſo actu gerendi. vt. j. de conſuli. l. iii. et iiii. li. xii. Ac.

d Patricium. expone vt inſtitu. quibus modis ius patri. poteſ. ſolui. §. filiuſfa. Ac.

e Pretorio. natum vel vocatum. Ac.

f Inter agentes. agentes dicuntur qui ſunt inter eos qui res imperiales adminiſtrant. vel qui agunt id eſt morantur circa latus principis. vnde habes. j. titu. de principibus agentibus in rebus li. xii. Accurſius.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Conſtantinuʒ virum illuſtre comitem [a]largitionum [b]inter agentes. et Magiſtruʒ ſcrinij libellorū ſacrarūq; conſtitutionum. Theophilum virum clariſſimū comitem ſacri noſtri cōſiſtorij ⁊ iuris in hac alma [c]vrbe doctorem. Dioſcoruʒ et Preſentinum diſcretiſſimos togatos fori ampliſſimi pretoriani. [d]Quibus ſpecialiter [e]permiſimus reſecatis tam ſupuacuis [f]q̄tum ad [g]legum [h]ſoliditatem pertinet [i]p̄fationib᷒ [k]q̄ [l]ſimilibus ⁊ [m]contrarijs [n]preterq̄ ſi iuris alia [o]diuiſione [p]adiuuentur. [q]illis etiā [r]que [s]in deſuetudinē abierunt [t]certas et [v]breui ſermone conſcriptas ex iiſdem tribus codicibus ⁊ [x]nouellis cōſtitutionibus [y]leges componere: [z]ꝯgruis titulis [a]ſubdere [b]adijcientes quidem et [c]detrahentes [d]immo ⁊ [e]mutantes verba eorum (vbi hoc rei cōmoditas exigeret) [f]colligentes vo [g]in vnam ſanctionem que varijs conſtitutionib᷒ diſpſa ſūt et ſenſum earum clariorem efficientes: ita tamē vt ordo tēporum earum conſtitutionuʒ non ſolum ex adiectis [h]dieb᷒ conſulibuſq; ſed etiam ex ipſa [i]cōpoſitōne earum clareſcat: primis quideʒ in primo loco: poſterioribus vo in ſecūdo [k]ponendis ⁊ ſi que earum ſine die ⁊ conſule in trib᷒ veterib᷒ codicib᷒ vel in quibus nouelle conſtitutiones recepte ſunt: inueniantur. Ita iis ponēdis nullaq; dubietate ſuper generali earum [l]robore ex hoc oriēda: dicunt ⁊ illas vim generalis cōſtitutōnis obtinere palam eſt que [m]ad certas [n]perſonas [o]reſcripte vel p [p]pragmaticam ſanctionē ab initio date. eidem nouo codici propter vtilitatem ſanctionis [q]indulte [r]fuerunt. Hec igit̄ ad veſtram [s]noticiam ferre properauimus: vt ſciatis quanta nos diuturna ſup rerum cōmuni vtilitati cura ſollicitet: ſtudētes certas ⁊ indubitatas ⁊ in vnum codicem collectas eſſe de cetero conſtitutiones: vt ex eo tm̄modo felici noſtro nomine nuncupando codice recitatio conſtitutionuʒ in omnibus [t]ad citiores litium [v]diuiſiones [x]fiat iudicis.

a Largitionū. i. donationū que fiebāt in aula regia. Ac.

b Inter agentes. quidaʒ habent inter gentes ſed male dic ergo inter agentes id expone vt. ſ. Ac.

c Vrbe. ſcʒ conſtantinopolitana. Ac.

d Quib᷒ ſpecialiter ⁊c. ſunt ergo decē. ⁊ ſic decē fuerunt in petendis tabul' vt. ff. de origi. iuris. l. ij. §. ex actis tres vo in inſtitu. xvj. in cōpilatōne digeſtorum: vt inſti. in pemio. §. cūq; hoc deo. ⁊. §. ex omnib᷒. ⁊. j. de vete. iur. enu. l. ij. §. que omnia. Item quinq; in cōpilatione noui codic': vt. j. ti. ij. Ac.

e Permiſimus ſcʒ precipiendo. et nota ꝙ deceʒ facit p̄cepta. Ac.

f Q̄tum. q. d. ſolide id ē integre leges remaneāt reſecatis ſupfluis.

g Legū. ecce p̄mū p̄ceptū. Ac.

h Soliditateʒ. quia medulla leg' bene eſt ſolida ſine ſupuacuis prefatōnibus. Ac.

i Prefatōnib᷒. nota ſupeuacuis. al's ꝯ. ff. de ori. iur. l. j. Ac.

k Q̄. ecce ſecūdum. Ac.

l Silib᷒. ad hoc eſt ꝯ. ff. de diſtrac. pig. l. arbiter. et. l. vltima. ſed fuit vicium ſcriptoris ibi. Item ⁊ al's in mltis locis ſunt ſimilia que oīa ſolue. vt. j. de vete. iur. enu. l. ij. §. ſi q̄s. Ac.

m Contrarijs. ecce terciū. Ac.

n Preterq̄. ſimilib᷒ dico p̄ter. q. d. i. pleniore indagine: vt. j. ti. j. §. ſed quū ſit. ⁊. j. de ve. iur. enu. l. ij. §. ſi q̄d. Item pbant ex duob᷒ vt. j. de iur. et fac. ig. l. ſi poſt di. ⁊. ff. fami. hercī. quū putarē non aūt refert ad id q̄d dixerat de cōtrarijs qꝛ nullū ꝯtrariū inuenit: vt. j. de ve. iur. enu. l. ij. §. cōtrariū vel etiā ad ꝯtrariū pōt referri. ⁊ tūc patet exemplū. l. ſi. p᷒ diuiſionē. ⁊. l. quū putarē. Ac.

o Diuiſione. i. additione. Ac.

p Adiuuent. illa. ſ. ſimilia. Ac.

q Illis. ſcʒ reſecatis. Ac.

r Que. ecce quartū. Ac.

s In deſuetudinē. ſic inſti. in pemio. §. ⁊ ꝙ poſtea deſuetudine ⁊c. ⁊. j. de ve. iur. enu. l. j. §. ſed et ſi q̄d. iij. coll.

t Certas. in ſui riſione. vnde in fine hui᷒ legis vocat indubitatas ⁊ hoc fallit vbicūq; eſt diſcuſſio dñoꝝ ⁊ in. ff. ſepe fallit in ſceuola.

v Breui. hoc fallit in legib᷒ inſti. q̄nq;. Ac.

x Nouellis. que ſunt extrauagantes.

y Leges. hic reddit dociles nā docilē facit q̄ ſummā rei breuiter ꝯprehēdit. Ac.

z Cōgruis. ecce q̄ntū. Ac.

a Subdere. ſubaudi eos p̄miſimus. Ac.

b Adijcientes. ecce ſextum. Ac.

c Detrahētes. ecce ſeptimū. Ac.

d Immo. ponit p et ſm quoſdam ſic exponit. j. de ſanc. eccle. l. iubemus. §. econom᷒ non correctiue. vt et al's. ff. de here. inſti. ſi ita ſcriptum in p̄n. Ac.

e Mutantes ecce octauū. Ac.

f Colligētes. ecce nonū. ⁊ beniuoluʒ reddit. qꝛ dicit ex plurib᷒ vnum facturos: vt. j. ꝺ iure deli. l. fi. in p̄n. et. §. fi. Item no. ꝙ ſanctio dicitur multis mōis: vt ī pemio. ff. i p̄n.

g In vnā. i. legem impialē vel id eſt hunc codicem ita ſequit decimum p̄ceptuʒ. Accurſius.

h Dieb᷒. ſi dies ⁊ ꝯſules erant adiecti. Ac.

i Cōpoſitōne id eſt cōpilatōe p̄mo loco. vt p̄mo lex ſit vni᷒ impatoris ⁊ ſeq̄ns eiuſdē tituli ſit ſequētis impatoris p᷒ illum. et ſic deinceps. non autē intelligas q̄ ad totū volumē. Naʒ inuenies legē Iuſtiniani etiam circa principiū voluminis. et tamē inuenies poſtea ī alijs titulis aliorum impatoruʒ. poſtea iterum et eiuſdeʒ Iuſtiniani legeʒ inuenies p̄mo factaʒ: poni poſtea ⁊ factaʒ poſtea prius poſitam. vt patet. j. ꝺ iudicijs. l. ꝓperādum. ⁊. j. vt intra cer. tem. l. fi. Item no. hic de ordine vt no. in auten. de here. ⁊ fal. §. in ordinato. Ac.

k Ponēdis. ſ. ſine die ꝯſule ⁊ valet vt ſubijcit. hꝯ. j. de diuer. re. ſi q̄. So. h de iis q̄ iuris corpe claudūt ibi ñ. Ac.

l Robore. ꝙ ſint ſine die ⁊ conſule.

m Ad certas. ex motu principis. Ac.

n Perſonas. ad hec verba ꝯcordat. j. in ꝯſtitutōe p̄xima ſequēte. ibi nullaq; dubietate. Ac.

o Reſcripte. hic eſt ꝯ. j. de legi. ⁊ ꝯſti. l. ij. ⁊ inſti. de iure na. §. ſed ꝙ p̄ncipi in fi. So. h de iis que iuris corpe clauſe ſunt. ibi nō. vel h rn̄dendo q̄d ſit iuris. ſed ibi in priuilegiū. Item intellige hoc ꝙ hic dicit niſi dicat in lege expreſſim ꝯtrariū: vꝫ. ff. de cen. l. j. et. j. de decur. l. neq; dorotheū. ⁊. j. de iis q̄ ad eccle. ꝯfu. l. fi. in prin.

p Pragmaticam. que fit conſilio procerum.

q Indulte. al's inſerte. Ac.

r Fuerūt. futuri temporis nec enim eſt factus. ſed fieri mandatur p hanc conſtitutōnem. Ac.

s Noticiam. ad ſenatores loquitur.

t Ad citiores. propria poteſt intentio Iuſtiniani h notari ſed ⁊ beniuolentia.

v Diuiſiones. id eſt deciſiones.

x Fiat. ecce ꝓpria Iuſtiniani intentio. Ac.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

De Juſtiniano codice cōfirmando. ſuperior conſtitutō nōdum facto codice hec poſtea fuit facta. ī. e. §. ad iſtum.
b Inclytus. id eſt bene auguratus totum expone vt ī proemio. ff. in prin.
c Menne. ſupple miſſa fuit ex p̄cepto ⁊c. Ac.

q Sed quū hic dicit qualiter ſe habuit ad leges.
r Inſidiantem. nam qn̄do legem non intelligis tibi inſidiatur.
s Edidimꝰ. i. deputauimus. vel edidimꝰ. i. ad hoc dedimus noſmetipſos. t Doctrina quo ad cognitōē.

De Juſtiniano codice confirmando. Rca.

Imperator Juſtinianus pius felix[b] inclytus victor ac triumphator ſemper auguſtus [c] Menne p̄fecto p̄torio.

Ex precepto huiꝰ alme vrbis Conſtantini conſulis ac patricij [e] ſumma reipublice tuitio de ſtirpe duarū rerum armoꝝ atq̧ legum veniens vimq̧ ſuam exinde muniens felix Romanorum genus omnibꝰ anteponi nationibus omnibuſq̧ dn̄ari tam p̄teritis effecit tēporibꝰ q̄ deo propicio in eternum efficiet. iſtorum etenim alter alterius [f] auxilio ſemper eguit. et tam militaris res legibus in tuto collocata eſt q̄ ipſe leges armorum [g] podio ſeruate ſunt. [h] Merito igitur ad [i] primā [k] cōmunium rerum ſuſtentationem noſtram ſemitā ⁊ mētem laboreſq̧ noſtros referētes militaria quidem [l] agmina multiplicibus et omnē p̄uidentiam continentibꝰ modis correximus: et tam [m] veteribus ad meliorem ſtatū breui tempore reductis q̄ nouis non ſolum [n] exquiſitis ſed etiā recta diſpoſitōne noſtri nominis ſiue nouis expenſis publicis conſtitutis primo ſeruandis [o] poſita. deinde noua ponendis [p] firmiſſima ſubiectis effecimus. [q] Sed quum ſit neceſſarium multitudinem conſtitutionum tam in tribus veteribus codicibus relatarū q̄ poſt earum confectionem poſterioribus temporibus adiectarum ad breuitatem reducendo caliginem earū rectis iudicum diffinitionibꝰ [r] inſidiantē penitus extirpare. ad hoc cōmune preſtandū beneficiū (deo preſule) prono animo nos [s] edidimus: et electis viris glorioſiſſimis tam [t] doctrina legum q̄ [v] experientia rerum ſtudioq̧ reipublice [x] indefeſſo et laudabili propoſito pollentibus ſub certis finibus magnum laborem cōmiſimus. per quem tam triū veterum Gregoriani Hermogeniani atq̧ Theodoſiani codicum conſtitutiones q̄ plurimas alias poſt eoſdem codices a Theodoſio diuine memorie ceteriſq̧ poſt eum retroprincipibꝰ a noſtra etiam clementia poſitas in vnū codicem felici noſtro vocabulo nuncupandum colligi precepimus. Tollendis quidē tam prefationibꝰ nullum ſuffragium ſanctionibꝰ [y] cōferentibꝰ q̄ cōtrarijs conſtitutionibus que poſteriore promulgatione vacuate ſunt. [z] ſimilibꝰ etiam tollendis preter eas q̄ eadem pene ſanciendo diuiſionem iuris aliquam facere noſcuntur. [a] ex qua diuidendo vetera nouum aliquid naſci videtur. multis inſup [b] alijs ad rectam huius codicis cōpoſitionem [c] pertinentibꝰ q̄ſdem [d] prudentiſſimis viris a noſtro nomine [e] mandatis et noſtro ſtudio pro republica īſtituto ſuum preſidium deus omnipotens [f] annuit. Ad iſtum enim laborem et tanti operis conſummationē [g] electi vir excellentiſſimus exqueſtor noſtri palacij conſularis atq̧ Patricius Joannes et vir ſublimiſſimus ex prefecto pretorio conſularis atq̧ patricius Leontiꝰ vir quoq̧

Ex p̄cepto. al's ex precepto alme vrbis conditoris conſtātini.
e Sūma. al's ſumma tuitio. et al's ſumme reipublice tuitio. ⁊ nota. q̄ Pinus hic ſumma et cetera incipit legem. ſed alibi ſic. ex precepto huiꝰ alme vrbis Conſtantini atq̧ p̄ricij. ⁊ q̄ dicit vrbis ſubaudi cōditoris ⁊ dic q̄ Conſtātinꝰ p̄cepit vt hec duo ſcʒ arma et leges eſſent ad tuitōē reipublice. et hoc ſi habes Conſtātini. ſed al's ē Cōſtantino ⁊ Patricio. et tunc dic ex precepto ſcʒ diuino ſumma tuitō veniens Conſtātino ⁊c. ⁊ ſic ſunt dn̄i caſus et ſemp incipiet conſtructio ſumma ⁊c. et facit inſti. in proemio in prin.
f Auxilio. naʒ et leges indigent armis. vt. ff. d̄ rei ven. q̄ reſtituere. Item ad puniendos rebelles. vt ī. de epiſ. et cle. ſi quis in hoc. et arma legibꝰ. vt. ff. d̄ re mili. l. iij. §. miles vſq̧ in fi. legis.
g Podio. id ē auxilio.
h Merito. hic dicit imperator q̄liter ſe habuit ad arma.
i Primam. ſcʒ maximam.
k Cōmuniū. armorum.
l Agmina. i. milites in agminibꝰ.
m Veteribꝰ. ſcʒ agminibꝰ.
n Exquiſitis. ſcʒ expenſis publicis.
o Poſita. ſcʒ agmina. iuxta illud. Non minor eſt virtus q̄ querere parta tueri. Accurſius.
p Firmiſſima. id eſt agmina vtraq̧.

v Experiētia. q̄ ad opatōē.
x Indefeſſo. id eſt non fatigabili. al's indefeſſo ſtudio id eſt q̄ nullꝰ defendit hoc ſtudium. non eſſet bene factū vt ſic hec dictio in exponat id eſt nō. vt et al's vel melius dic indefenſo id eſt multū defenſo p̄ iſtud opus. ſic ponit in pro valde ⁊ ſic etiam ponitur increſcit aqua id eſt valde creſcit. vt. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. j. ⁊ indifficilis id ē valde difficilis. ff. de libe. et poſt. gallꝰ. §. ille caſus. al's eſt indefeſſo et tūc eſt plana. quia iſti nunq̄ erāt feſſi donec complerent et ſemper erant recētes. vt colligitur q̄ melius fecerūt nā in primis horis. diei vel pꝰſomnium q̄n aliq̄s eſt recēs meliꝰ facit. vt. ff. d̄ ver. ſig. l. ij. in fi.
y Conferentibus. quādoq̧ enī conferunt. vt patʒ ī. d̄ cadu. tol. l. ī p̄n. et de rei vx. act. l. j. in princi. et de his dic vt diximus in ſuperiori conſtitutione.
z Similibꝰ. tollendis.
a Ex qua ſcʒ diuiſione.
b Alijs. tollendis. repere q̄ olim erant ſcripta.
c Pertinentibꝰ ſcʒ ſi tollant.
d Prudentiſſimis dn̄i caſus.
e Mādatis. id eſt electis.
f Annuit. i. ſuū p̄buit aſſenſum. exhibuit voluntatē. preſtitit fauorem. et hoc per id quod fecerunt apparet q̄ ea que eis commiſimus feliciter compleuerunt et hoc dicit ad iſtum enim ⁊c. Ac.
g Electi. verbū huiꝰ n̄ti ē longe. ī. ad p̄ſpeꝝ tulerūt ⁊c.

eminẽtiſſimꝰ magiſter militũ conſularis atq; patriciꝰ Phocas etiam vir excellentiſſimꝰ ex prefecto pretorio per orientem. ⁊ patricius ⁊ nunc prefectus pretorio per Illiricũ Baſilides. ⁊ vir glorioſiſſimꝰ queſtor ſacri noſtri palacij et ex conſul Thomas. Immo ⁊ vir magnificus Magiſteria dignitate inter agentes decoratus Tribunianus. ⁊ vir illuſtris comes ſacrarum largitõnum inter agentes et Magiſter ſcrinij libellorum ſacrarum cognitionum Conſtantinus. ⁊ vir illuſtris ex magiſterio ⁊ iuris doctor in hac alma vrbe Theophilus. viri etiam diſertiſſimi togati ampliſſimi fori tue ſublimitatis Dioſcorus atq; Preſentinꝰ. omnia que eis mandauimus cum ſedula ⁊ peruigili [a] induſtria moderataq; [b] digeſtione cum dei auxilio ad proſperũ tulerunt terminum. et eundẽ nouũ Iuſtiniani codicem nobis obtulerunt ita compoſitum: vt rebus profuturus eſſet [c] cõmunibus ⁊ noſtro conueniſſet imperio. ¶ Hunc [d] igitur in eternum valiturum iudicio tui [e] culminis [f] intimare proſpeximus vt ſciant omnes tam litigatores q̃ diſertiſſimi aduocati nullatenus eis licere de cetero conſtitutõnes ex veteribus tribus codicibus quorum iam mentio facta eſt vel ex iis que nouelle conſtitutiones ad preſens tempus vocabantur in cognitionalibus recitare [g] certaminibus. ſed ſolum eidem noſtro codici inſertis conſtitutionibus [h] neceſſe eſſe vti. falſi [i] crimini ſubdendis iis qui contra hoc facere auſi fuerint: quum ſufficiat earundem conſtitutionũ noſtri codicis [k] recitatio adiectis etiam veterum iuris etiã interpretatorum [l] laboribus ad oẽs dirimendas lites. ¶ Multaq; dubitatõe emergẽda vel eo q̄ ſine die ⁊ cõſule quedam [m] compoſite ſunt vel q̄ ad certas pſonas reſcripte ſunt. quũ omnes generaliũ cõſtitutõnũ vim obtinere [n] pculdubio eſt: ſed ⁊ ſique earũdem cõſtitutionũ detractis vel additis vel p̄mutatis certis verbis q̄ ⁊ ipm̃ prefatis excellentiſſimis viris ſpecialiter p̄miſimꝰ cõpoſite ſunt nullis cõcedimꝰ ex libris [o] veterum iuris interp̄tatorũ aliter eas habentes recitare: ſed ſolam iuris interpretatorum ſententiã [p] cõmendare: vt [q] tunc teneat quum minime [r] aduerſet eiuſdẽ noſtri codicis cõſtitutionibꝫ. ¶ [s] Sique vero [t] pragmatice ſanctiones q̃ minime in eodem noſtro codice recepte ſunt ciuitatibus forte vel corporibus vel ſcholis vel [v] ſcrinijs vel officijs vel alicui perſone [x] impetrite ſunt eas ſiquidẽ aliqđ [y] priuilegiũ ſpeciali beneficio indulget omnimodo [z] ratas manere. ſi vero pro certis [a] capitulis facte ſũt tunc tenere quũ nulli noſtri codicis aduerſant cõſtitutõni precipimꝰ: ſed ⁊ [b] ſiqua [c] re geſta in tui [d] culminis iudicio vel in alijs iudicijs ciuilibus vel [e] militaribus vel apud principia numerorum pro publicis [f] expenſis vel quibuſcunq; titulis ad publicum p̄tinentibus [g] poſita ſunt ea etiam p̄ut cõmunis rei commoditas exigit firma eſſe [h] cenſemus. ¶ [i] Illuſtris igitur ⁊ [k] magnifica autoritas [l] pro innato ſibi circa rempublicã noſtraſq; diſpoſitiones explendas ſtudio ad omnium populorũ noticiam eundẽ codicẽ edictis ex more [m] propoſitis peruenire faciat ipſo etiam textu codicis in ſingulas p̄uincias noſtro ſubiectas imperio cũ noſtra diuina [n] ſubnotatõe mittẽdo: vt eo modo ad oĩm noticiã eiuſdẽ noſtri codicis cõſtões valeant

a ¶ Induſtria. i. valde exorauimus eos: vt d̄ hac compoſitione deliberarent Az. vel dic q̄ determinat ſequẽtia.
b ¶ Digeſtione. id eſt deliberatione. Az.
c ¶ Cõmunibꝫ. i. cõprijs ſingulorum et ita expone. ſ. et i. ſemp. nam non erant omnia cõmunia cõmunicatõe.
d ¶ Igitur. tercia pars.
e ¶ Culmis loquitur Mẽne pp̄.
f ¶ Intimare. id eſt mittere vt. i. in fi. ſed ſenatoribus tñ ſignificauit: vt ſ. cõſtitu. p̄ri. in fi.
g ¶ Certaminibꝫ id ẽ in iudicijs.
h ¶ Neceſſe. niſi imperatores poſt nos aliqua correxerint: ſicut ⁊ nos facimus de legibꝫ aliorũ. nam noue derogãt antiquis vt. i. de ve. iu. e. l. tanta in prin. ⁊ nota hic non eſſe trahendum ar. ex legibus arrogatis ⁊. i. de lati. li. tol. l. i. circa prin.
i ¶ Crimini. id ẽ accuſationi. crimini enim non lex vel imperator ſed ipſi ſe ſubijciunt et facit. ff. ad le. cor. de fal. l. fi.
k ¶ Recitatio. in iudicijs.
l ¶ Laboribꝫ. ſcꝫ digeſtorũ que adhuc non erant cõpilate.
m ¶ Compoſite. al's cõponite.
n ¶ Proculdubio eſt ſup hoc ⁊ in ſuperiori dicto potes dicere cõtraria que diximꝰ. ſ. ti. i. i fi.
o ¶ Veterũ. ſ. trium codicum.
p ¶ Cõmendare. nõ allegare.
q ¶ Tunc. quod eſt in tribus codicibus.
r ¶ Aduerſetur. id eſt concordat tunc enim allegatur non tanq̃ antiqua ſed tanq̃ noua niſi velit ſubdi crimini falſi.
s ¶ Si que. quarta pars.
t ¶ Pragmatice. dictum eſt. ſ. ſub cõſtitutõe clauſis i corpore iuris hic de iis q̄ ſunt extra ſanctiones vt ẽ reſcripta
v ¶ Scrinijs. iis ſcꝫ qui p̄erat ſcrinijs id eſt officijs. quorũ acta reponuntur in ſcrinijs.
x ¶ Impetrite ſũt a nob aut ab alijs poſt nos vel an̄.
y ¶ Priuilegiũ. faciendi quid vel non faciendi.
z ¶ Ratas. ſine aduerſetur ſiue n̄ cõſtitutõni codicis: et ſic eſt cõtra. i. de preci. impa. of. l. reſcripta. ⁊ d̄ ſacroſanc. ec. p̄uilegia. ij. Rea. Solutio hic nullius impetratõne fuit conceſſum ibi ſic vel hic non ledebat aliũ. ibi ſic.
a ¶ Capitulis. n̄ p̄ priulegio ſꝫ iure cõmuni.
b ¶ Si qua. ante huiꝰ codicis cõpoſitionẽ.
c ¶ Re geſta. i. cauſa actitata.
d ¶ Culminis. o prefecte.
e ¶ Militaribꝫ. quia mḡr militũ dat ſententias. i. de muneraris li. xij. per totum.
f ¶ Expẽſis. ſcꝫ publicarũ pſonarum puta iudicũ ⁊ aduocatorũ et executorum ⁊ militum.
g ¶ Poſita. id ẽ ſtatuta.
h ¶ Cenſemꝰ. n̄ vt vicem legũ teneant ſm̃ M. ſed tñ cõtra eos niſi forte ex principis p̄miſſu de iure riderũt.
i ¶ Illuſtris. quinta pars ⁊ vltima.
k ¶ Magnifica. o prefecte.
l ¶ Pro innato. q̄ȝ ante natiuitatẽ ⁊ poſt natiuitatẽ fuit ſtudioſus.
m ¶ Propoſitis. i. publice poſitis.
n ¶ Subnotatione. id eſt ſubſcriptione.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Peruenire. quidam non habēt hic plus.
b ¶ Extantibus. id eſt quum feſtum erit celebre legetur de eo quātum poterit.
c ¶ Diebus. feſtiuis paſchalibus. extantibus. id eſt aduenientibus.

donec habeas eum completum ⁊ qđ remanet totta erit indictio: vel ſi nihil tunc erit prima.
e ¶ Recitationes. in pulpitis ⁊ ſic inter plures vices: quū non poſſet totus legi vna die.
¶ De emendatione Juſti. codicis imperator ceſar. hec verba expone vt in ꝓemio digeſtorū in principio.

d ¶ Septime. indictionis. immo videtur. xij. vt. ſ. de vete. iur. enu. l. ij. §. leges. que eſt contra. Solu. verbum indictōnes diſſimuliter hic ⁊ ibi accipit. nam olim. xv. āni erāt conſtituti. ⁊ in ꝑmo quinquēnio imperatori ꝓ tributo offerebatur aurum in ſecundo quinquennio argentum. in tercio es. ⁊ primi qn decim anni dicebantur prima indictio. ſecundi ſecunda: ⁊ ſic đ ſingul' ⁊ ſic erat. vij. indictio. h. id eſt reuolutis ſeptem vicibus quindecim annis que reuolutio inducebat ſeptimam indictionem. et ꝙ infra dicitur. xij. id eſt. xij. annus ſeptime indictōnis que fiebat in ſeptima reuolutione quindecimi anni: et ſic eſt idem tempus hic et ibi. ſed hoc non placet. nam nec idem conſulatus nec eedem calende aſſignantur hic ⁊ ibi. ⁊ ita non eſt idem tempus. dic ergo ꝙ hic aſſignatur indictio in qua fuit factus codex et publicatus. ibi vero aſſignatur indictio in qua fuerunt digeſta correcta: ⁊ inſtitutiones facte et publicate: vt ibi aperte dicitur. Sed contra hoc eſſe videtur quod in eadem lege dicitur. §. omni igitur. nam dicitur ibi in tribus annis poſt compoſitionem codicis fuiſſe correcta digeſta ⁊ inſtitutiones factas. ⁊ in ſeptima fuit indictione codex publicatus vt hic dicit. ergo ibi deberet dici decima indictione. Ad hoc R. ꝙ duo anni fuerunt interpoſiti poſt compoſitionem codicis ante inceptionem digeſt. ⁊ inſtitu. correcta. vel dic ꝙ ſtatim poſt compoſitionem codicis fuerunt inchoata: licet poſt conſummationem ſteterunt per duos annos anteꝗ̄ publicarentur: ⁊ in tercio fuerunt publicata. vel dic melius ꝙ de indictione loquitur hic que currebat tempore quo factus eſt primus codex: qui fuit poſtea diſſolutus: et nō de codice nono qui non fuit poſtea mutatus. Item nota ꝙ tabelliones quum dicunt indictione prima vel ſecunda in inſtrumentis intelligitur primus annus indictionis: ⁊ ſic de ſingulis. Item ſi vis inuenire indictionē cuiuſlibet inſtrumenti publici quando factum fuerit vel q̄ indictio ſit vel currat quolibet anno: accipe annos domini illius inſtrumenti vel eius anni de quo queris ⁊ diuide per quindecim ⁊ adde tres annos. quia totta erat tempore natiuitatis chriſti ⁊ reijce quindenarium numeruȝ

[a] peruenire et vt [b] extantibus feſtis [c] diebus id eſt ex die ſextodecimo calendas Maij preſentis [d] ſeptime indictionis cōſulatu Decij viri clariſſimi [e] recitationes conſtitutionum.

De emendatione codicis domini Juſtiniani ſecūda eius editione. Rubrica.

Imperator ceſar Flauius Juſtinianus Alemanicus Goticus Francus Germanicus Athicus Alanicus Uandalicus Aphricanus Pius Felix Inclytus victor ac triumphator ſemper Auguſtus ſenatui vrbis conſtantinopolitane.

Ordi nobis eſt [b] patres conſcripti ſemper noſtri animi curas rebus [i] cōmunibus auidiſſime impendere: vt nihil a nobis inceptum [k] imperfectuȝ relinquatur. igitur in [l] primordio noſtri imperij ſacratiſſimas conſtitutiones q̄ in diuerſa volumina fuerant diſperſe et quā plurima ſimilitudine nec non diuerſitate [m] vacillabant. in vnum corpus colligere omīqȝ vicō purgare propoſuimus. ⁊ hoc iam per viros excelſos et facundiſſimos perfectum eſt ⁊ a nobis poſtea confirmatuȝ. quod gemine conſtitutiones noſtre q̄ ante poſite ſunt oſtendunt.

¶ Poſtea vero [n] quum vetus ius conſiderandum recepim⁹ tam quinquaginta [o] deciſiones [p] fecimus ꝙ alias ad commodum propoſiti operis pertinentes plurimas conſtitutiones promulgauimus: quibus maximus antiquaruȝ [q] legum articulus emendatus et coartatus eſt: omneqȝ ius antiquum ſuperuacua prolixitate liberum atqȝ enucleatuȝ in noſtris conſtitutionibus atqȝ digeſtis reddidim⁹. ¶ Sȝ cum nouelle noſtre tam deci-

a ¶ Ordi. quattuor habet ptes hec cōſtitutio. primo dicit qualit curat cōpoſitione leges ad negocia dirimenda. qđ patet: quia iam fecit codicem ⁊ confirmauit eūdem. Secundo dicit ꝙ poſt ꝑdictuȝ codicem factuȝ fecit ipſe multas conſtitutiones corrigens ⁊ immutans aliquas leges đ ijs que erant in codice que conſtitutiones quū nō eſſent in corpore codicis mandauit quibuſdam ſapientib⁹ vt primum codicem diſſoluant: ⁊ iſtas interſerant ⁊ al's immutent. vt eis videbitur. ⁊ ſic nouum librum faciant. Tercio dicitur hoc eſſe factum: ⁊ ideo mandat eum ſeruari ⁊ nullam aliam imperatoris legem niſi de nouo faciat: que portetur in quodam libro que nouellarum dicatur ⁊ hunc librum ſcribendum eſſe per conſequentiam literarū. Quarto ⁊ vltimo mittit eum ſenatorib⁹ conſtātinopolitanis.
b ¶ Patres. conſcripti ſenatores etate. vel ſimilitudine cure dicit patres: vt in Saluſtio. dicit patres conſcripti. ideo quia eorum nomina ſcripta erant in diademate capitis eorum in literis aureis: vt recognoſcerētur ab alijs hominibus.
i ¶ Cōmunibus rebus. de quibus ſunt faciende leges. l. ceptum de legib⁹.
k ¶ Impfectum. nihil videtur eſſe actum ⁊c. vt. ſ. ad ſill'. l. cum Sillanianū in fi.
l ¶ Primordio. īmo primo. ſ. ꝗ̄ ad leges ad agmia militū videt ſe retuliſſe. vt. ſ. ti. j. in prin. ſed expone vt ibi primaȝ id eſt maximā. vel dic nō dicit hic prius.
m ¶ Uacillabunt. q2 multa erāt ibi cōtraria.
n ¶ Quum vetus. quod erat poſitum in voluminib⁹ deſperatis iuris veteris.
o ¶ Deciſiones. deciſio eſt lex imperatoris quā componit ad dirimendam aliquorum diſſenſionem. ⁊ ſic ponitur. ſ. de ꝯtrahen. ⁊ cōmit. ſti. veteris. Sed ꝯſtitutio dicit quelibet lex a principe facta. Ac.
p ¶ Fecimus. i. dedimus ſnīas decidēdo lites.
q ¶ Legum. id eſt digeſtorum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſiones ꝙ̃ ꝯſtitutões q̃ poſt noſtri codicis ꝑfectões late ſunt extra corp⁹ eiuſdẽ codicis deuagabant̃ ⁊ noſtrã prouidentiã noſtrũq̧ conſiliũ exigere videbant̃ quippe quũ[a] earum quedam ex emerſis poſtea factis aliquã meliorẽ cõſilio ꝑmutatões vel emendatões deſiderabant neceſſariũ nobis viſum[b] eſt ꝑ Tribunianũ virum excelſum magiſtrũ exqueſtorem ⁊ conſulem legitimum [c]opis noſtri miniſtrũ necnon virũ magnificũ queſtorem ⁊ Berithenſiũ doctorẽ Dorotheum Mennã inſuꝑ ⁊ Conſtantinũ ⁊ Joannẽ viros eloquẽtiſſimos togatos fori ampliſſime ſedis eaſdem cõſtitutiones noſtras [d]decerpe: et in ſingula diſcretas capitula ad ꝑfectarũ cõſtitutionũ ſoliditatem cõpetentib⁹ [e]ſupponere titulis ⁊ priorib⁹ cõſtitutõnibus eas aggregare. ¶ Supradictis itaq̧ magnificis ⁊ prudentiſſimis viris ꝑmiſim⁹ hec omnia facere: ⁊ ſiqua emendatione opus fuerit hanc facerent nõ titubante animo: ſed noſtra autoritate [f]freti conſtitutiones vero ſuꝑfluas vel ex poſteriorib⁹ ſanctionib⁹ noſtris iam vacuatas vł ſique ſimiles vel cõtrarie inuenirẽtur circũducere ⁊ a proprij codicis congregatõne ſeꝑare et tam imꝑfectas replere ꝙ̃ nocte obſcuritatis [g]obductas noua [h]eliminatõnis luce detegere. vt vndiq̧ non ſolum inſtitutionũ ⁊ digeſtorum via dilucida ⁊ aperta pateat: ſed etiam conſtitutionũ noſtri codicis plenum [i]iubar omnib⁹ clareat [k]nulla penitus nec [l]ſimili nec diuerſa nec inuſitata relicta: quũ nemini venit in dubium ꝙ [m]repetita ꝑlectio probabit hoc ſatis validũ ſatiſq̧ eſſe formoſum. in antiquis etenim libris non ſolum primas editões ſed etiã ſecundas quas repetitas ꝑlectões veteres nominabant ſubſecutas eſſe inuenim⁹: qđ ex libris Ulpiani viri prudẽtiſſimi ad Sabium ſcriptis promptum erat querẽtib⁹ reꝑire. ¶ His igitur omnib⁹ ex noſtra confectis ſentẽtia cõmemorat⁹ Juſtinian⁹ codex a predictis glorioſiſſimis ⁊ facundiſſimis viris purgatus et candidus factus omnib⁹ ex noſtra iuſſione et circũductis ⁊ additis et repletis necnon transformatis nobis oblatus eſt. iuſſim⁹ in ſecundo eum ex integro cõſcribi non ex priore compoſitione ſed ex repetita ꝑlectione ⁊ eum noſtri nominis autoritate nitentem in omnib⁹ iudicijs [n]ſolum ꝗtum ad diuales [o]ꝯſtitutões ꝑtinet frequẽtari ex die quarto kalẽdas Januarij [p]quarti noſtri feliciſſimi conſulatus et Paulini viri clariſſimi nulla alia extra corpus eiuſdem codicis cõſtitutione legẽda: niſi poſtea varia rerum natura aliquid nouum creauerit qđ noſtra ſanctione indigeat. hoc etenim nemini dubiũ eſt: ꝙ ſi quid imposterũ melius inueniat̃ ⁊ ad ꝯſtitutõem neceſſario ſit redigendum hoc a nobis ⁊ conſtituat̃ ⁊ in aliam [q]cõgregatõem referatur: que [r]nouellarũ nomine ꝯſtitutionũ ſignificetur ¶ Repetita itaq̧ iuſſione nemini imposterũ concedimus vel ex [s]deciſionib⁹ noſtris vł ex alijs ꝯſtitutõnib⁹ quas antea fecim⁹ vel ex ꝑma Juſtiniani codicis editõe aliquid recitare: ſed qđ in ꝑſenti purgato et renouato codice noſtro ſcriptũ inueniat̃ hoc tñmõ in omnib⁹ reb⁹ et iudicijs et obtineat ⁊ recitet̃ [t]cuius ſcripturam ad [a]ſimilitudinẽ noſtrarũ inſtitutionum [b]⁊ digeſtorum ſine vlla ſignorũ dubietate cõ-

a ¶ Earum quedam. que in codice primo facto de trib⁹ erãt recepta.
b ¶ Eſt. i. fuerat.
c ¶ Operis. digeſtorum ⁊ inſtitutorum ꝯſtitutiones que in codice erãt. vel melius loquit̃ de quinquaginta deciſionibus et de alijs ꝯſtitutionib⁹ quas poſt codicem compoſuerat: dic ergo.
d ¶ Decerpere. ſ. ex alijs vt ſpeciales et meliores ſeu vtiliores colligere.
e ¶ Supponere. ſ. propoſitum⁹ ꝑ illos ſapientes.
f ¶ Freti. ſcilicet ⁊ ſecuti.
g ¶ Obductas. id eſt ſublatas. q₂ nimis difficiles erãt ad intelligendum vnde nihil valebant ⁊ ſeipſa auferebant.
h ¶ Eliminationis. iſtius codicis noui.
i ¶ Jubar. id eſt vigor.
k ¶ Nulla. cõſtitutione.
l ¶ Simili. ſ. via.
m ¶ Repetita. iſtud re nil operatur. ſicut dicitur ꝺ dote ꝑlegata Az. ⁊ dic ordinem ſeruandum. quia prius hunc codicem fecit et confirmauit: vt in prin. huius legis poſtea digeſta. deinde inſtitutiones. ad vltimum vt paulo p⁹ in. §. poſtea hunc codicem relegit et emendauit. et hic eſt ille. qđ patet ex eo qđ. j. de ve. iu. enu. l. ij. §. ſed cum omnia. ⁊. §. nomẽq̧. et. §. omni igit̃. ⁊. §. legis facit mẽtionem de compoſitione digeſtorum et inſtitutionum.
n ¶ Solum quãtũ. alie enim diuales ꝯſtitutiones non ꝑferuntur: quãtũ ideo dicit quia nunc non diualia quedam proferuntur. vt leges digeſtum.
o ¶ Conſtitutiones. q. d. non veto allegari leges inſtitutionum ⁊ digeſtorum: ſed leges imperatorum. i. diuales conſtitutiones.
p ¶ Quarti noſtri. contra ⁊. j. ꝺ ve. iu. e. l. ij. §. legis vbi dicit tercio kalendas Januarias: ſed illud intellige poſt digeſta correcta ⁊ inſtitutões factas ⁊ codicem factum non tamen diſſolutum ⁊ reemendatum: ſed hoc intellige poſt totum hoc factum.
q ¶ Congregationem. hic ſume argu. ꝙ Juſtinianus fecit librum autenticorum quaſi iam tunc venerat in mentem ſuam eum quãdoq̧ cõponere ſm Ja. ſ Jr. elicit hic argumentum in contrarium quare ſcilicet liber iſte autenticorum ſit repellendus. nam non nominatur ſicut hic dicitur ſed autenticorum. Item eius ſtylus cũ ceteris Juſtiniani ꝯſtitutionib⁹ nullo modo concordat. ſed omni modo inter ſe diſcrepant. Item ei⁹ libri principiũ nullum eſt: nec ſtylus nec ordo. Item nouelle iſte conſtitutõnes de quib⁹ hic loquitur non ꝑmittuntur: niſi de nouis negocijs. Item ad hoc eſt ar. j. de le. ⁊ ꝯſtitu. humanũ in fi. vt ibi nota.
r ¶ Nouellarum. videtur loqui de autenticis.
s ¶ Deciſionib⁹. differt deciſio a ꝯſtitutione.
t ¶ Cuius. ſcilicet codicis preſentis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Similitudinez. nam ibi p̄cipit non fieri ſigna. vt. ̄j. de veteri iure. e. l. ij. §. hoc aũt.
b ¶ Et digeſtoꝝ. vt. ̄j. de ve. iur. e. l. ij. hoc aũt.
c ¶ Ampliorem. ſ. chartaꝝ.

De ſumma trinitate. de iuſticia tractaturus de eius parte p̄cipua quidez tractat id eſt religione. Religiõis aũt eſt p̃ncipiũ fides: ⁊ hanc p̄mittit. vel ſic põt cõtinuari. Quũ oĩa ab ip̃a trinitate p̄cedant vt dicitur in euãgelio Ioãnis. In p̃ncipio erat verbuz ⁊c. ⁊ ̄j. de ve. iu. e. l. j. circa p̃nci. merito igiẗ de ſumma trinitate ⁊ fide catholica Rñca ſupponiẗ. ⁊ hec cõtinuatio tangit primã tm̃ ptez Rñce. Vel ſic cõtinua: et tangiẗ ſc̃da ps hui⁹ Rñce. quum omne q̃d non eſt ex fide ſit peccatũ vt extra de p̄ſcri. qm̃ omne. xxviij q. j. c. j. et nr̃a reparatio a fide ſũpſit exordiũ. ⁊ nil boni poſſit ſine fide ſuperedificari vbi fidei deſt fundamentũ: vt. j. q. j. cũ paul⁹. Ideo imp̄ator Iuſtinianus ſui op̄is poſuit ſummã trinitatem ⁊ fidem catholicam fundamentum.

ſcribi iuſſimus: vt omne q̃d a nobis compoſituz eſt hic ⁊ in ſcriptura: ⁊ in ip̃a ſanctõe purum atq̧ dilucidũ clareat. licet ex hac cauſa in [c]ampliorem numerũ ſumma hui⁹ codicis redacta eſt. ¶ Ut igiẗ ſanctiſſimi ⁊ florentiſſimi patres noſtri labores vobis manifeſti fiant: ⁊ p̱ omne tempus obtineant. hanc p̄ntez legẽ ad freq̄ntiſſimũ ordinẽ veſtrũ duxim⁹ deſtinandũ.

Incipit liber primus Iuſtiniani [d] de ſumma trinitate et [e]fide [f] catholica vt nemo publice de ea [g]contendere audeat. Rubrica. Titul⁹. j.

e ¶ Fide. fides eſt ſperandarum rerum credulitas: non tamen cuiuſlibet rei ſed circa trinitatem. ⁊ argumentum non apparentium.
f ¶ Catholica. id ẽ vniuerſali ⁊ vbiq̧ porrecta. vnde dicitur: in omnem terram exiuit ſonus eoꝝ.
g ¶ Contendere. al's eſt tractare. i. diſputare. ⁊c.
¶ Cunctos. p̃ma pars p̄cipit fidem ſeruari quã ſancti patres tradiderũt. Sc̃do allicit p̃mio ſeruãtes. Tercio afficit pena triplici nõ ſeruantes. ⁊c.
h ¶ Quos. ar. q̧ ſi Bononienſis cõueniaẗ Mutine nõ debet iudicari ſm̃ ſtatuta mutine quib̄ non ſubeſt quuz dicat quos noſtre clementie.
i ¶ Clementie. clemẽtia eſt pars modeſtie. modeſtia eñ cõuenit ſuperiorib̄ ⁊ inferiorib̄. ſed proprie eſt a ſuperioribus erga inferiores exercere clementiam: vt. ̄j. fami. her ciſ. l. in ipſius.
k ¶ Religione. id eſt fide.
l ¶ Quaz. id eſt qualem ⁊ dic q̧ religio eſt ius cuiuſdam ſuperioris nature que curam cerimoniãq̧ nobis affert. Item ex eo q̃d dicit volumus. ergo eſt lex. vt inſti. de iur. na. §. ſed q̧ p̃ncipi. ⁊c.
m ¶ Religio. circa fidem.
n ¶ Uſq̧ adhuc. i. hodiernũ diem.
o ¶ Ab ipſo. ſ. Petro.

p ¶ Inſinuata. i. docta. q ¶ Damaſum. papam.
r ¶ Apoſtolice. ex hoc q̧ hic legitur ſume. ar. q̧ vſure hodie peti non poſſint ſm̃ ius ciuile. nam dicit imperator q̧ vult q̧ ſubditi ſibi ſequantur fidem ſiue religionem quam Petrus apoſtolus tradidit romanis. ſed iure diuino prohibite ſunt vſure. ergo peti non poſſunt vſure. Itẽ iura ciuilia nõ dedignantur ſacros canones imitari: vt autẽ. de ec. ti. Unde domin⁹ Az. in ſumma de vſuris conceſſit q̧ ſcz nõ poſſet peti. verum tamen ad iſtam legem poſſet rñderi q̧ dicit ſequi q̃tuz ad fidẽ. ad hoc rñdent quidã ita: q̧ ſacre leges non dicunt q̧ ſint prohibite ne capiãẗ vſure in quatuor conciliis. ſed quidam decretiſte dicũt q̧ ſunt prohibite: ſed diſtingue aut petuntur vt lucrum aut quia abſit ſibi quia paſſus eſt dãnum ⁊ tunc nõ vt vſure ſed intereſſe petunẗ. ar. ff. p̄ ſocio. l. ſociuz qui in eo. ⁊ ita obſeruaẗ ĩ curia romana.

Impp̄s Gratianus et Ualentinianus et Theodoſius aaa. ad populum vrbis conſtantinopolitane.

Cunctos populos [h]quos [i]clementie noſtre regit imp̄iũ in tali volumus [k]religione verſari: [l] quaz diuinum Petrum apoſtoluz tradidiſſe romanis [m]religio [n]vſq̧ adhuc [o]ab ip̃o [p]inſinuata declarat. quãq̧ pontificez [q]Damaſuz ſequi claret. ⁊ Petrũ alexãdrie epiſcopũ virũ [r]apoſtolice [s]ſanctitatis. hoc eſt vt [t]ſm̃ apoſtolicam diſciplinam [v]euangelicamq̧ doctrinã patris et filij et ſp̃uſſancti vnam deitatem ſub pari maieſtate ⁊ ſub pia trinitate credamus: [x] hãc legem ſequentes chriſtianorum catholicorum nomen iubemus amplecti. [y]reliquos vero [z]dementes veſanoſq̧ iudicantes heretici dogmatis [a]infamiã [b]ſuſtinere [c]diuina p̃muz

s ¶ Sanctitatis. non dicit ideo q̧ fuerit apoſtol⁹. nã tm̃ vnum Petruz legimus apoſtolum fuiſſe. ſed vitam egit apoſtolorum.
t ¶ Sc̃dm aplicam. quia apoſtoli ita p̄dicauerunt.
v ¶ Euangelicã. ita contineẗ in euangelio.
x ¶ Hanc. ecce p̃miũ q̧ ſeruus vocaẗ noĩe dñi.
y ¶ Reliquos. terciũ deinde. ⁊c.
z ¶ Dementes. id eſt ſine mente.
a ¶ Infamiam. ecce vna pena et collige hic ar. q̧ periurus puniendus ſit. licet. ̄j. de re. cre. et de iureiuran. l. ij. dicatur q̧ non debeat puniri corporaliter. punitur tamẽ al's vt hic. leges enim que periuria puniunt ⁊c. vt. ̄j. de indicta fidu. l. penul.
b ¶ Suſtinere. iubemus.
c ¶ Diuina. ſcz eccleſiaſtica quia ſepanẗ a cõmunione fidelium ⁊ q̧ dicit eos infames ergo nõ p̄nt ferre teſtimoniuz: vt. ff. de teſti. l. iij. §. legis iul'. de vi. q̧ lex inter eos ⁊ in contractib̄ ⁊ in teſtamẽtis ⁊ inter alios cõcedit: vt. ̄j. de hereti. l. qm̃. in prin. ⁊ in fi. Sol. hic loquiẗ de infamia facti que non repellit a teſtimonio de qua loquiẗ: ⁊. ff. de obſequijs l. ij. vel aliẗ hic loquiẗ de infamia iuris ſed loquiẗ de ijs hereticis qui nunq̄ teſtificari p̄nt: qui ⁊ in illa lege aſſignanẗ vel tercio repelliẗ eoꝝ teſtim̃ inter orthodoxos. ſed inter ſe non exceptis quibuſdam. quia etiam inter ſe repellunẗ: vt in illa lege qm̃. vel dic eos infames non ip̃o iure: ſed p̱ ſententiam ex celeſti arbitrio proferendam. quia cor regis in manu dei eſt. vt. ̄j. e. inter claras. hodie vero oẽs ſunt ipſo

iure infames vnde repelluntur: vt.ſ.de here.auten.gazaros.⁊c.
a ¶ Vindicta.eccleſiaſtica vel ꝓprie ⁊ ē hec alia pena.
b ¶ Motus.ecce tercia pena.
c ¶ Sumpſerimus.ſic ergo videtur ꝙ extraordinaria ſit. ſed hodie eſt ordinaria quia certa: vt.ſ.de here.l.ij.et l.quicūq3.§.ſcientibus.⁊.§.vniuerſis.⁊.§.nulli inſuper.Item contra.ſ.de re.ete.l.ij.Solu.vt ibi.Ac.

Nullus.ꝓma parte precepit ꝙ nullus locus conceda tur hereticis ad cōueniendum vt ibi tractetur ſuper errore eorū firmando. Secundo: ꝙ nullum ꝓuilegiū ſuper hoc vel alio ab eis impetratū valeat. Tercio vnū deum credi ⁊ eius fidem ſeruari vult et dicit qualis ſit. Quarto: imponit penam tam facientibus contra fidem ꝙ̄ cōuenientibus in aliquem locum cum hereticis.
e ¶ Miniſteriorum.vt doceāt vel doceant̄.Ac.
f ¶ Obſtinatioris.id eſt durioris futuri ob hoc ſi eis licet cōuenire.⁊ facit.ſ.e.l.in fi.⁊.ſ.de here.l.iij.et in auten.de interdictis colle.here.§.j.coll.viij.Sed contra de iudeis in ſynagoga.ſed aliud eſt in iudeis ꝙ̄ alijs hereticis quia ⁊ ipſi legem acceperunt a domino: ſed heretici non.

[a] vindicta poſt etiam [b] motus animi noſtri: quem ex celeſti arbitrio [c] ſumpſerimus vltione plectendos.

Idem.aa.Eutropio.pp.

Nullus hereticis [e] miniſteriorum locus nulla ad exercendam animi [f] obſtinatioris dementiam pateat occaſio. Sciant omnes etiam [g] ſiquid ſpeciali quolibet reſcripto [h] per fraudē elicito huiuſmodi hominum genere impetratū [i] ſit non valere. arceantur cunctorum hereticorum ab illicitis congregationibus turbe. vnius et ſummi dei nomen vbiq3 celebretur. [k] Nicene fidei dudum a maioribus tradite ⁊ diuine religionis teſtimonio atq3 aſſertione firmate [l] obſeruantia ſemper manſura [m] teneat. ¶ Is autem Nicene aſſertor fidei ⁊ catholice religionis verus cultor accipiendus eſt: qui omnipotentem deum ⁊ chriſtum filium dei vno nomine confitetur. deum de deo lumen ex lumine [n] qui ſpiritū ſanctum ([o] quem ex ſummo rerum parente [p] ſperamus ⁊ [q] accipimus) [r] negando non violat. [s] apud quē intemerate fidei ſenſus viget [t] īcorrupte trinitatis indiuiſa ſubſtantia. que greco verbo [v] recte credentibus dicitur. [x] Hec profecto vobis magis probāda hec venerāda ſunt. ¶ Qui vero non iiſdem [y] inſeruiūt deſinant affectatis [z] dolis [a] alienum vere religionis [b] nomen aſſumere: ⁊ ſuis apertis criminibus [c] denotent̄ ab omni ſūmoti eccleſiarum limine penitus [d] arceantur. quum omnes hereticos illicitas agere intra [f] oppida congregationes vetemus. ac ſiquid [g] eruptō [h] factioſa tentauerit ab ipſis etiam vrbium menibus [i] extermi nato [k] furore propelli iubem⁹: vt cunctis [l] orthodoxis epiſcopis qui Nicenam fidem tenēt [m] catholice eccleſie toto orbe reddantur.

Imp. Marcian⁹ Palladio.pp.

Nemo clericus vel militaris vel alteri⁹ [o] cuiuſlibet ꝯditōis de fide chriſtiana [p] publice turbis coadunatis et audientib⁹ tractare conetur impoſterū: [q] ex hoc tumult⁹ vel [r] ꝑfidie occaſionem [s] requirens. nam et

g ¶ Siquid.contra hec.vel dic etiam quodlibet aliud.
h ¶ Per fraudem.quod ꝓſumitur ſemper: al's nihil eſſet contra eos ſpeciale.quum ⁊ ab alijs ſic impetrata non valeant: vt.ſ.ſi contra ius vel vti.l.ij.ſic ⁊ al's preſumit̄ quādoq3 vt.ſ.ſi nupti.ex reſcrip.pe.l.fi.⁊ de reſcin.ven.l.de cōtractu.⁊ de ſer.fu.l.mancipia in fi.⁊ de epiſ.⁊ cle.l.quicunq3.et.l.quiſquis.Ac.
i ¶ Sit.vt liceat in aliquo loco ꝯuenire. k ¶ Nicene.i.in illo ꝯcilio tradite. l ¶ Obſeruantia.i.in illo concilio Niceno. m ¶ Teneat.i.valeat.
n ¶ Qui ſpiritum.ſic conſtrue: qui ſcz catholicus nō violat ſcz catholicam fidem negando ſpiritūſanctum.q.d.nō negat ⁊ ideo non violat. ſi aūt diceres ꝙ ſpiritum negādo non violaret falſum eſſet.
o ¶ Quem.ſ.ſpiritūſanctum.⁊ nota ꝙ loquitur ſm grecos qui dicunt ſpiritūſanctum eſſe tm̄ a patre. vnde in euāgelio. Spiritusſanctus qui a patre procedit ⁊c. Vnde dic ꝙ grecus fecit iſtam legem: vt in fi.decretorū.nos dicim⁹ ſpiritūſanctum procedere tam a patre ꝙ̄ a filio: vt dicit̄ in credo in vnum deum qđ in miſſa cantatur.ibi qui ex patre filioq3 ꝓcedit.⁊ Ps.quicunq3 vult.

p ¶ Speramus.ꝑ fidem. q ¶ Accipimus.ꝑ gratiā.
r ¶ Negando.ꝙ non negat.
s ¶ Apud quem.ſcz cultorem catholice fidei.
t ¶ Incorrupte.repete ⁊ apud quem.
v ¶ id eſt indiuiſa ſubſtantialiter.ff.de contra.emp.⁊ ven.
x ¶ Hec.ſtatuta in concilio Niceno.
y ¶ Inſeruiūt.ſ.ſtatutis in dicto ꝯcilio: vt.ſ.l.fi.§.ſuſcepimus.
z ¶ Dolis.ſ.cū effectu inuentis.
a ¶ Alienū.a ſe.
b ¶ Nomen.ſ.chriſtianitatis: qr non habent hoc ꝓuilegiū ꝙ vocentur chriſtiani.
c ¶ Denotent̄.i.excōmunicent̄. vt in auten.de interdic.coll.here.vel dic.i.accipiūt nomen ꝓpriū ſm genus hereſeos. et ſtatim ſubijciet̄ ſn̄ excōmunicatōe.
d ¶ Arceant̄.qr heretici vocabūt̄
e ¶ Quum.redi ad primū.
f ¶ Oppida.ſ.maxime.nam nec extra oppida licet eis facere ꝯgregatōnes.Az.⁊c.
g ¶ Eruptio.i.opatio in malū.i.cōſpiratio.
h ¶ Factioſa.ꝙ faciant locum vbi exerceant ſua miniſteria.vel factioſa.i.facinoroſa.
i ¶ Exterminato.immoderato.
k ¶ Furore.quia quaſi furioſi eis videantur. vel dic ꝙ ibi cenſentur vt furioſi.
l ¶ Orthodoxis.ab orthos quod eſt rectum ⁊ doxa qđ ē gloria quaſi recte glorians.
m ¶ Catholice.nti caſus.
Nemo.primo ꝓcipit.ſcđo punit.
o ¶ Cuiuſlibet.vt ſcholaris.
p ¶ Publice quid ſi in priuato videtur plus puniri.ar.ff.de ritu nup.l.fi.ſed dic contra quia ibi quandoq3 in ꝓuato eſt cauſa minoris erroris.⁊ facit.ff.vi.bo.rap.l.ij.§.ante penul.
q ¶ Ex hoc.i.ex tali diſputatione.
r ¶ Perfidie.nā qui eſſent heretici magis fierēt ꝑfidi.
s ¶ Requirens.qđ quidem ſemꝑ preſumit̄ niſi fiat cauſa addiſcendi in ſcholis.nam de ſingulis dubitare nō eſt inutile ſm Ariſtotilem. vel cauſa conuincendi hereticū: vt.ſ.ti.ij.l.quoniam.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iniuriam facit iudicio reuerendiſſime ſynodi ſiquis ſemel iudicata ac recte diſpoſita [a] reuoluere ⁊ publice diſputare contēderit: quum ea que nunc de chriſtiana fide a [b] ſacerdotib9 qui Calcedane cōuenerunt per noſtra precepta ſtatuta ſunt: iuxta [c] apoſtolicas expoſitōnes ⁊ inſtituta ſāctorum patrum trecentorum decem ⁊ octo ⁊ [d] centum ⁊ [e] q̄nquagita in hac regia vrbe diffinita eſſe noſcuntur. [f] nam in contemptores huius legis pena non deerit. quia non ſoluz contra fidem vere expoſitam veniūt ſed etiam iudeis ⁊ paganis ex huius certamie [g] prophanant veneranda myſteria ¶ Igitur ſi clericus erit qui publice tractare de religione auſus fuerit a conſortio clericorum [i] remouebitur. Si vero militia preditus ſit cingulo ſpoliabitur. [k] ceteri etiam huius criminis rei ſiquidem liberi ſint de hac ſacratiſſima vrbe repellantur: pro vigore iudiciario etiam competentibꝫ [l] ſupplicijs ſubiugandi. Si vero ſerui [m] ſeueriſſimis aduerſionibꝫ plectētur.

Glorioſiſſimo ⁊ clementiſſimo filio Iuſtiniano Ioānes epiſcopus vrbis rome ſalutem dicit. Inter claras ſapientie manſuetudinis veſtre laudes chriſtianiſſime principum puriore luce tanq̄ȝ aliquod ſydus irradiat: q̄ amore fidei: q̄ charitatis ſtudio edocti eccleſiaſticis diſciplinis romane ſedis reuerentiam conſeruatis. et ei cuncta ſubijcitis: ⁊ ad eius deducitis vnitatem: ad cuius autorem hoc eſt apoſtolorum [p] primuz domino loquente preceptum eſt. paſce [q] oues meas [r] quam eſſe omnium vere eccleſiarū [s] caput ⁊ [t] patrum regule ⁊ principum ſtatuta declarant: ⁊ pietatis veſtre reuerendiſſimi teſtantur [v] affatus. patet igitur in vobis impletuz fore quod ſcripture [x] loquūtur: per me reges regnant et potentes ſcribunt iuſticiā. nihil ē enī quod lumine clariore prefulgeat q̄ȝ recta fides in principe. nihil eſt quod ita nequeat occaſui ſubiacere q̄ȝ vera [y] religio. naȝ quum [z] autorem vite vel luminis [a] vtraq̄ȝ reſpiciant recte et tenebras reſpuunt ⁊ neſciunt ſubiacere defectui. ¶ Quāobrem glorioſiſſime principū votis omnib9 [b] exorabitur diuina potentia: vt pietatem veſtram in hoc ardore fidei in hac deuotione mentis in hoc integre religionis ſtudio ſine defectu ſui in longiora tempora conſeruet. Hoc enim ⁊ ſanctis credimus eccleſijs expedire. ſcriptum eſt enim. [c] Labijs regit rex. ⁊ iterum. Cor regis in manu dei et vbi voluerit inclinabit illud. hoc eſt enī quod veſtrum firmat imperium. hoc quod veſtra regna cōſeruat. nam pax eccleſie religionis vnitas [d] autorem facti in ſublime prouectum grata ſibi tranquillitate [e] cuſtodit. neq̄ȝ enim parua [f] ei viciſſitudo a potentia diuina tribuitur: per [g] quem nullis [h] rugis eccleſia diuiſa ſecernitur: nullis inſertis maculis variatur. ſcriptum eſt enim quia quum rex iuſtus ſederit ſupra ſedem non aduerſabitur ſibi quicq̄ȝ malignum. proinde ſerenitatis [i] apices veſtre per Hypaciuz atq̄ȝ Demetriuz ſanctiſſimos viros fratres et coepiſcopos meos reuerentia conſueta ſuſcepimus: quoruȝ etiā relatōne cōperimus quod fidelibꝫ populis propoſuiſtis edictuz amore fidei: pro ſummouēda hereticoꝝ intētione ſm apl'icam doctrinā fratrū ⁊ coepōrum nroꝝ intuenente ꝯſenſu

a ¶ Reuoluere. id ē in dubiuȝ reuocare. ſic ⁊. j. de cri. ſacri. l. ij. Sed ar. ꝯ. j. de appel. ⁊ cō. l. i maiorib9. ſed hic nō poſſet appellari: quū ſit q̄ſi ius naturale. vt inſtitu. de iure na. §. penultio.
b ¶ Sacerdotibus. i. epis.
c ¶ Apoſtolicas id ē ſm q̄ apoſtoli docuerūt.
d ¶ Centum. ſ. patrum.
e ¶ Quinq̄gita. repete. ⁊ iuxta ſtatuta ⁊c. vt inſtit. de iuſ. na. §. rūſa prudentū.
f ¶ Nam incōtentores. vere iniuriaruȝ faciūt q̄ penas patiūtur. ⁊ eſt locus ab effectu.
g ¶ Prophanāt id ē deturpare videnẗ. phana eniȝ ſunt ſacra: inde prophana q̄ſi. pcul a ſacris.
h ¶ Igitur. q̄ pena non deerit igiẗ audi. hoc.
i ¶ Remouebiẗ id ē p̄uilegijs clericoꝝ nō vtaẗ.
k ¶ Ceteri. id ē preter clericos et milites.
l ¶ Supplicijs. quia verberabūtur.
m ¶ Seueriſſimis. id eſt vltimo ſupplicio qđ morteȝ interp̄tamur. vt. ff. de penis. l. vltimū ⁊ ē hoc generale vt pl9 ſerui q̄ liberi puniant. vt h. ⁊. ff. de penis in ſuoꝝ in pn. et de incē. rui. l. pedius. §. op. ex eo q̄ eſt. j. de epiſ. et cle. l. p̄ſbiteri. vbi in dignitate poſiti pl9 puniūtur q̄ minores. §. h dupliciter hi minores delinquūt: ⁊ q̄ diſputāt: ⁊ q̄ immiſcēt ſe rei nō ad ſe ptinēti. ſicut ad maiores. vt. ff. de regu. iuſ. culpa. Sed quid de ſtatu liber. ✝ R. vt liberi puniuntur vt. ff. de penis moꝝ. §. fi. ſed ar. ꝯ. ff. de ſtatu liber. l. ſtatu liberi a ceteris ſed dic vt ibi.

Glorioſiſſimo ⁊ clementiſſimo. nota q̄ papa premittit imperatorē in epiſtola qđ hodie nō faceret. Item nota q̄ primum miſerat impator epiſtolam pape: quaȝ habes. j. eo. l. text9 autez ⁊c. vſq̄ȝ illuc liquet igitur ⁊c. et iſta que eſt hic eſt remiſſiua: in qua interſerit miſſiuaȝ et totam ei remittit. ⁊ hec probātur j. proxime ibi pietatis veſtre reuerēdiſſimi ⁊c. ⁊ ibi textus aūt ⁊c. Ac.

Inter claras. ad eius ſcȝ romane ſedis.
p ¶ Primuz. ſ. petrum.
q ¶ Oues. i. fideles. r ¶ Quā. ſ. romanā ſedē. Aȝ.
s ¶ Caput. Naȝ cōſtantinopolitana eccleſia inferior eſt romana. ⁊ eam ſequi debet. vt in auten. de eccle. ti. §. j. et q̄ dicit patrum ſcilicet Auguſtini ⁊ ceteroꝝ vt circa principia decretorū in multis locis. Ac.
t ¶ Patrum. ſcȝ auguſtini ⁊ ceterorum.
v ¶ Affatus. id ē epiſtola quam nobis miſiſtis vt. j. e. victor ⁊c. Aȝ.
x ¶ Loquūtur. i. homo per ſcripturam vt in libro ſapientie.
y ¶ Religio vera non patitur defectum in genere ſic accepta: ſed religioſus ſic. vnde dictū eſt. ſepties ī die cadit iuſtus. nam et ſanctus petr9 apoſtolus cecidit. ſic ⁊ dicim9 ī iure naturali vt inſti. de iuſ. na. §. pl't.
z ¶ Autorem vite id eſt deum.
a ¶ Vtraq̄ȝ. ſcȝ fides ⁊ religio. b ¶ Exorabiẗ. paſſiue ſcȝ a nobis.
c ¶ Labijs. id eſt ſententijs.
d ¶ Autorem. id ē principem ſi hoc faciat.
e ¶ Cuſtodit. ſcȝ deus. f ¶ Ei. ſcȝ impatori.
g ¶ Quē. impatorē. h ¶ Rugis. ſ. ſchiſmatibꝫ.
i ¶ Apices. i. lrās. Accurſius florentin9.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quod quia apoſtolice doctrine conuenit noſtra autoritate cōfirmatus. Textus autē epiſtole talis eſt. ¶ [a]Victor Iuſtinianus Pius Felix Inclytus [b]triumphator ſemper auguſtus Ioanni ſanctiſſimo [c]archiepiſcopo alme vrbis rome et patriarche. ¶ Reddentes honorem apoſtolice ſedi ⁊ veſtre ſanctitati qđ ſemper nobis in voto fuit et eſt (vt decet patrem) honorantes veſtram beatitudinē omnia que ad eccleſiarum ſtatuꝫ pertinent feſtinamus ad noticiam deferre veſtre ſanctitatis. quoniā ſemper nobis fuit magnum ſtudium vnitatē veſtre apoſtolice ſedis ⁊ ſtatum ſanctarum dei eccleſiarum cuſtodire: qui hactenus obtinet et incōmote permanet nulla intercidente contrarietate.

¶ Ideoqꝫ omnes ſacerdotes vniuerſi orientalis tractus et ſubijcere ⁊ vnire ſedi vr̄e ſanctitatis properauimus. in preſenti ergo que [d]commota ſunt quāuis manifeſta ⁊ [e]indubitata ſint ⁊ ſm̄ apoſtolice veſtre ſedis doctrinam ab omnibus ſemper ſacerdotibus firme cuſtodita ⁊ predicata neceſſarium duximus vt ad noticiam veſtre ſanctitatis ꝑueniant.

¶ Nec enim patimur quicq̄ quod ad eccleſiarum ſtatum pertinet quāuis manifeſtum et indubitatum ſit quod mouetur vt non etiam veſtre innoteſcat ſanctitati. [f]quia caput eſt omnium ſanctarum eccleſiarum. Per omnia enī vt dictum eſt properamus honorē ⁊ autoritatem creſcere veſtre ſedis. ¶ Manifeſtum igitur facim⁹ veſtre ſanctitati ꝙ pauci quidem infideles et alieni ſancte dei catholice atqꝫ apoſtolice eccleſie contradicere iudaice atqꝫ [g]apoſtatice auſi ſūt aduerſus ea que ab omnibus ſacerdotibus ſm̄ veſtram doctrinam recte tenentur ⁊ glorificantur atqꝫ predicantur: [h]denegantes dominuꝫ noſtrū ieſum chriſtum vnigenituꝫ [i]filium dei: ⁊ dominū noſtruꝫ incarnatum ex ſanctoſpiritu et ſancta atqꝫ glorioſiſſima ſemper virgīe dei genitrice maria hominem factum atqꝫ crucifixum [k]vnum eſſe ſancte ⁊ conſubſtantialis trinitatis: ⁊ coadorandū ⁊ conglorificandū patri ⁊ ſpirituiſancto: cōſubſtantialem patri ſm̄ diuinitatem: ⁊ conſubſtantialē nobis eundē ſm̄ humanitatem: paſſibilem carne: eundēqꝫ ipſum impaſſibilem deitate. recuſantes enī dominum noſtrū ieſum chriſtum vnigenitum filium dei ⁊ dominum noſtrum fateri vnum eſſe ſancte ⁊ conſubſtantialis trinitatis videntur Neſtorij malam ſequi doctrinam ſm̄ gratiā dicentes vnū filium dei ⁊ alium dicētes deum verbūqꝫ ⁊ alium chriſtuꝫ.

¶ Omnes vero ſacerdotes ſāncte catholice atqꝫ apoſtolice eccleſie ⁊ reuerēdiſſimi [l]archimādrite ſanctorum monaſteriorum ſequētes ſanctitatem veſtram ⁊ cuſtodientes ſtatū ⁊ vnitatem ſanctarum dei eccleſiarum quā habent ab apoſtolica veſtre ſanctitatis ſede nihil penitus immutantes de eccleſiaſtico ſtatu qui hactenus obtinuit atqꝫ obtīet vno conſenſu confitentur ⁊ glorificantur predicantes dominū noſtrum ieſum chriſtum vnigenitum filium ⁊ verbum dei ⁊ dominum noſtruꝫ ante ſecula ⁊ ſine tempore de patre natum: in vltimis [m]dieb⁹ deſcendiſſe de celis: ⁊ incarnatum ex ſpirituſancto ⁊ ſācta atqꝫ glorioſa virgīe ⁊ dei genitrice maria natum: ⁊ hominem factuꝫ ⁊ crucifixuꝫ: vnum eſſe ſancte ⁊ cōſubſtantialis trinitatis: ⁊ coadorandum ⁊ glorificandū patri ⁊ ſanctoſpūi. nec enī aliū dei verbū ⁊ alium chriſtuꝫ cognoſcimus: ſed vnum atqꝫ eū-

a ¶ Victor. ꝑmittit nomen ſuū imperator in epiſtole textu.

b ¶ Triūphator. ſcribit imꝑator primo pape reddens honorem domino pape. Secundo ſignificat ei de quibuſdam qui erant infideles in certis capitulis fidei: referēs que ſit fides catholica: quā ſancti patres ⁊ ipſe imperator ſuat. Tercio petit ꝙ papa eum cōmendare ⁊ alios epiſcopos ſi bene credunt de fide chriſtiana debeat. ⁊ etiaꝫ petit orari pro ſe. et hoc ibi textus ⁊c. vſqꝫ illud liquet ⁊c. Poſtea reſcribit ei papa primo cōmendās đ honore quē ſibi et eccleſie reddit. et hoc multis autoritatibus vſqꝫ ad. §. proinde. Secūdo qualiter papa recepit nuncium imperatoris predictam epiſtolaꝫ portantē. Tercio cōmendat euꝫ de fide quā ſeruat hortans eum multis rationib⁹ ⁊ varijs ad eādem ſeruandam. Quarto refert .ſ. quid fecit ipſe papa de qͥbuſdam hereticis nouiter inuētis quia nō pepercit eis niſi errorem deponerent et de hoc rogat imperatorē ꝙ parcat ſi redire voluerit. Vltio orat pro eo et cōmēdat legatos ſibi miſſos a principe.

c ¶ Archiepiſcopo. id eſt pape. Accurſius.

d ¶ Commota ſunt. per quoſdam malos monachos de quibus dicitur .j.

e ¶ Indubitata. de fide.

f ¶ Quia caput. romana eccleſia: vt et habuiſti in ſuperiori epiſtola.

g ¶ Apoſtatice. apoſtata dicit̄ retrogradus qui fidem quā ſuſcepit dereliquit. vt .j. đ apoſta.

h ¶ Denegātes ecce illud in quo errabat.

i ¶ Filium dei. ⁊ ſic dicunt nō eſſe filium dei.

k ¶ Vnuꝫ. ſ. denegantes.

l ¶ Archimādrite. ab archos qđ eſt ꝑnceps: ⁊ mādros qđ eſt ouis inde archimādrita. i. abbas qui ꝑeſt ouib⁹. i. monachis qui ſunt quāſi lupi rapaces. Vel monachus grece latine dicit̄ auriga ⁊ ſic per ſimilitudinē.

m ¶ Dieb⁹. p⁹ quos non mutabitur ⁊ ideo dicitur ī vltimis. Et nota ꝙ ſex ſunt etates mūdi. Prima eſt ab Adam vſqꝫ ad Noe. Secūda vſqꝫ ad Abrahaꝫ. Tercia vſqꝫ ad Moyſen. Quarta vſqꝫ ad Dauid. Quinta vſqꝫ ad aduētum dn̄i. Sexta vſqꝫ ad finem ſeculi vt in huguitōne in verbo ſum es eſt. ⁊c.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ .i. in diuiſa ſubſtātia.
b ¶ Sumpſerit quia ⁊ ante fuit.
c ¶ Congregati ecce vnum.
d ¶ Regia conſtātinopolitana.
e ¶ Vrbe. vbi Neſtoꝛ⁹ fuit cō-demnatus.
f ¶ Cōuenerūt. ecce ſcōm.

tem ipm̄ conſubſtātialem patri ſm̄ diuinitatem ⁊ conſubſtantialem nobis eundē ipm̄ ſm̄ humanitatem paſſibilem carne eundem ipſum impaſſibilē deitate. vt enim eſt in diuinitate perfectus ita idē ipſe ⁊ in humanitate perfectus eſt in vna enim ſubſtantia deitatem ſuſcipimus ⁊ confitemur quod dicunt Greci[a]

Et quoniā vnigenitus filius ⁊ verbum dei ante ſecula ⁊ ſine tempoꝛe de patre natus idem ipſe ⁊ in vltimis diebus deſcēdens de celis incarnat⁹ ex ſpiritu ſācto ⁊ ſancta atqꝫ glorioſa ſemꝑ virgine ⁊ dei genitrice maria ⁊ homo factus domin⁹ noſter ieſus chꝛiſtus ꝓprie ⁊ verus deus eſt ideo ⁊ ſanctā atqꝫ glorioſam virginem mariā ꝓprie ⁊ vere dei matrem eſſe dicimus: nō quia deus verbū ꝓncipiuz ex ipſa [b]ſumpſerit ſed qꝛ in vltimis dieb⁹ deſcēdit de celis ⁊ ex ipſa incarnat⁹ ⁊ homo factus ⁊ natus eſt: quē cōfitemur ⁊ credimus (ſicut dictuz eſt) cōſubſtantialē nobis eundem ipm̄ ſm̄ humanitatē eiuſdem miracula ⁊ paſſiones q̄s ſpōte carne ſuſtinuit agnoſcētes. ¶ Suſcipim⁹ aūt ſancta quatuoꝛ ꝯcilia. id eſt trecētoꝝ decem ⁊ octo ſanctoꝝ patruꝫ qui in Nicena vrbe [c]ꝯgregati ſunt. ⁊ centūquinquagīta ſanctoꝝ patruꝫ qui in hac [d]regia [e]vrbe [f]ꝯuenerūt. ⁊ ſanctoꝝ patrū qui in Epheſo ꝓmo [g][g]congregati ſunt. ⁊ ſanctoꝝ patrū q̄ in Calcedone [h]ꝯuenerūt. ſic nr̄a ap̄lica ſedes docet atqꝫ ꝓdicat. ¶ Omnes ergo ſacerdotes ſequentes doctrinā ap̄lice ſedis veſtre ita credūt ⁊ ꝯfitētur ⁊ ꝓ̄dicant: vnde ꝓperauimus hoc ad noticiā deferre veſtre ſanctitatis ꝑ Hypaciū et Demetriuz beatiſſimos ep̄os vt nec veſtrā ſanctitatē lateat que a quibuſdā paucis monachis male ⁊ iudaice ſm̄ neſtoriū ꝑfidiā denegata ſūt. ¶ Petim⁹ ergo v̄im paternū affectū vt v̄ras ad nos deſtinetis l̄ras ⁊ ad ſanctiſſimū ep̄m hui⁹ alme vrbis ⁊ p̄riarchā v̄rm [i]fratrem. q̄m ⁊ ip̄e ꝑ eoſdē ſcripſit ad v̄ãz ſanctitatē: feſtināſ in omnib⁹ ſequi [k]ſedē ap̄licā beatitudinis v̄re manifeſtum nobis faciatis qꝛ oēs qui ꝓ̄dicta recte ꝯfitent̄ ſuſcipit v̄ra ſanctitas ⁊ eoꝝ q̄ iudaice auſi ſūt rectā denegare fidē cōdemnat ꝑfidiam. plus enim itaꝫ ⁊ circa vos omnium amoꝛ ⁊ veſtre ſedis creſcit autoꝛitas: ⁊ que ad vos eſt vnitas ſanctarū eccleſiarū inturbata ſeruabit̄ q̄n ꝑ nos didicerint oēs beatiſſimi ep̄i eoꝝ que ad vos relata ſunt ſyncerā n̄re ſanctitat̄ doctrinā. Petim⁹ aūt v̄ãz beatitudinez oꝛare ꝓ nobis ⁊ dei nobis acq̄rere ꝓuidentiā. Itē ſubſcriptio. deitas te cōſeruet ꝑ multos ānos ſancte ac religioſiſſime p̄r. ¶ [l]Liquet igit̄ imperatoꝛ glorioſiſſime vt lectionis tenoꝛ ⁊ legatoꝝ veſtroruꝫ relatio patefecit nos apoſtolicis eruditōib⁹ ſtudē q̄ū de religionis catholice fide ea ſapitis ea ſcripſiſtis ea ꝓtuliſtis ea populis fidelib⁹ publicaſtis que ſicut dixim⁹ ⁊ ſedis apoſtolice doctrina ⁊ ſanctoꝝ patrū venerāda decernit autoritas: ⁊ nos ꝯfirmauim⁹ in omnib⁹. Oppoꝛtunū eſt ergo voce ꝓclamare ꝓphetica. Tibi [m]abūdet [n]celum deſuꝑ. ⁊ effundāt [o]montes iocūditatē: ⁊ [p]colles leticia letabunt̄. Hec igitur in tabulis coꝛdis fidelis ſcribē hec vt pupillas oculoꝛū conuenit obſeruare. neqꝫ enī quiſq̄ eſt ī quo chꝛiſti charitas ſeruet qui tā recte tā vere ꝯfeſſionis n̄re fidei refragatoꝛ exiſtat: quū impietatē euidenter Neſtoꝛij Euthicheti ſqꝫ vel omniū hereticoꝝ dānātes vnā veram catholicam fidem dn̄i ⁊ dei n̄ri ſaluatoꝛis ieſu chꝛiſti magiſterio inſtitutam. ⁊ ꝓpheticis apoſtoliciſqꝫ ꝓ̄dicationib⁹ vbiqꝫ diffuſaꝫ: ⁊ ſanctoꝝ ꝑ totū oꝛbē ꝯfeſſionibus roboꝛatā patruꝫ atqꝫ doctoꝝ ſententijs adunatā: ⁊ noſtre doctrine cōſentaneā incōcuſſe atqꝫ inuiolabilit̄ deuota deo ⁊ pia mente ſeruatis. Soli etenī ꝓfeſſionib⁹ noſtris aduerſant̄: de q̄b⁹ diuina ſcriptura loquit̄ dicens. Poſuerunt

h ¶ Conuenerūt ecce quartū.
i ¶ Fratrem. hic enim parificat.
k ¶ Sedez ſequi. minoꝛ itaqꝫ eſt.
l ¶ Liquet igitur. finita ep̄la impatoꝛis quā interpoſuit redit ad ſuam dn̄s papa.
m ¶ Abūdet. al's iocundet.
n ¶ Celum. id eſt celeſtis magnitudo imperij. vł per celum ſignificātur ij qui ſue vite ſublimitate ceteros ſu pergradiuntur.
o ¶ Montes. i. ij qui non tam alte vite ſunt.
p ¶ Colles. ij qui inferioꝛis vite ſūt.

g ¶ Congregati. ecce terciū.
g ¶ Primo congregati ſunt. hoc ideo dicit. qꝛ fuerant ibi duo concilia. extremuꝫ q̄rum fuit maledictum et decretuꝫ vt non teneretur niſi primum. Et nota concilia q̄ recipiuntur eē quatuoꝛ. Nicenum Conſtantinopolitanum. Epheſinum. Calcedonē ſe. ſic ⁊. ĩ. de here. ⁊ ma. l. quicūqꝫ.

a ¶ Mendaciuȝ. hoc ē in Eſaia.
b ¶ Recede. hoc ait Job.
c ¶ Seipm̄. nota ꝙ quis ſeipm̄ condemnat ſic ⁊.ff.de ꝯfeſ.l.j.
d ¶ Cyrum. ꝓpriū nomen. Aȝ.
e ¶ Accendiſtis. interpoſitio eſt.
f ¶ Paſtoris huc uſqꝫ.
g ¶ Gremium. ȝ ſ. de apoſta .l. iij. So. vt ibi. Ac.
h ¶ Receptis. ꝑſtito ante ſacramē to. vt. xxiij.q.ſi.c. peſſimā.
i ¶ Et vnitate. dicit papa imperatori. Ac.

[a] mēdacium ſpē ſuam ⁊ mēdacium opiſꝑauerunt. ⁊ iterum qui ſm̄ propheṭaȝ dicūt dn̄o. [b] Recede a nob. vias tuas ſcire nolumus. propter qd̄ ſalomon dicit per ſemitas proprie culture errauerunt. colligunt autem manibus infructuoſa. ¶ Hec eſt igitur vera veſtra fides. hec certa religio hoc beate recordationis (vt diximꝰ) patres omnes preſuleſqꝫ romane eccleſie quos in omnibꝫ ſequimur: hoc ſedes apoſtolica predicauit: hactenus ⁊ inconcuſſe cuſtodiuit. huic confeſſioni huic fidei quiſqs contradictor extiterit alienuȝ ſane a cōmunione: alienum [c] ſeipſum ab eccleſia iudicauit eſſe catholica. ¶ Nos enim in romana [d] Cyrum cum ſequacibus ſuis inuenimꝰ ciuitate. qui de Cūitēſi monaſterio fuit: quos apoſtolicis ſuaſionibus ad rectaȝ fidē velut oues que ꝑierant errantes ad ouile contēdimus reuocare dn̄icū: vt agnoſcerēt ſm̄ ꝓphetaȝ lingue balbutiētes loqui que ad pacē ſunt. Ad nō credētes autem per nos primus apoſtolorum Eſaie ꝓphete ꝟbum dic. Pergite in lumine ignis vr̄i: ⁊ flāme quā [e] accēdiſtis. ſed obduratum ē cor eorum vt ſcriptuȝ ē: vt non intelligerēt [f] paſtoris vocē. oues que mee nō erant audire minime valuerunt. in quibus obſeruantes ea que ab ipſorum ſunt ſtatuta pontifice eos minime ī noſtra cōmunione recipimus: ⁊ ab omni eccleſia catholica eē iuſſimꝰ alienos: niſi errore dānato doctrinam noſtraȝ quātotius ſequi habita regulari ꝓfeſſiōe ſignauerit. ¶ Equū quippe eſt vt qui noſtris minime obedientiam acommodant ſtatutis ab eccleſijs habeantur extorres. Sed quia [g] gremium ſuum nunꝙ redeūtibus claudit eccleſia obſecro clemētiam veſtram vt ſi proprio depoſito errore et praua intentione depulſa ad vnitatem eccleſie reuerti voluerint in veſtra communione [h] receptis indignationis veſtre remoueatis aculeos: ⁊ nobis intercedentibus benigni animi gratiam condonare. ¶ Deuȝ autem ⁊ ſaluatorē noſtrum ieſum chriſtum exoramꝰ quatinus longeuis et pacificis vos dignetur cuſtodire temporibꝫ in hac vera religione [i] ⁊ vnitate ⁊ veneratione apoſtolice ſedis: cuius principatuȝ vt chriſtianiſſimi ⁊ pij cōſeruatis in omnibus preterea ſereniſſime principum laudamus legatorum veſtrorum perſonas. Hypacij ⁊ Demetrij fratrum noſtrorum ⁊ coepiſcoporum noſtrorū quos clemētie vr̄e gratos fore ipſa manifeſtauit electio. nam tante cauſe pondus non niſi ꝑfectis in chriſto potuiſſet iniungi. tante vero pietatis tante reuerentie plenos affatus niſi ꝑamantes minime dignaremini deſtinare.

¶ Gratia domini noſtri ieſu chriſti ⁊ charitas dei patris ⁊ cōmunicatio ſanctiſpiritꝰ ſit ſemꝑ vobiſcuȝ amen. pijſſime fili. Item ſubſcriptio. om̄ipotens deus regnum veſtrum et ſalutem veſtram ꝑpetua protectione cuſtodiat. glorioſiſſime ⁊ clemētiſſime fili impera toꝛ auguſte.

cuiuſcūqꝫ corꝑi: licito tamen vt.ff.ad trebel.l. omnibꝫ. ⁊ de le.j.l.ſi heres §.vicil. ⁊.ſ.ad trebel.l.iij.
n ¶ Nō ſint caſſa ob hoc ipm̄ qd̄ relictū eſt eccleſie vel ſili collegio ſi modo alia ratōe ſit fallatum teſtamentuȝ. vt.ſ.e.l. generali. et.ſ.ti.j. l.ſi quis ꝑſbyter. ⁊ in autē. de ſanctiſ.epiſ.§. ſi qua mulier. ⁊.ſ. de inoffi. teſ. ſi quādo in ꝑn. al's vero ſi alia ratione deſinit nō valeat. vt ff. de le.j.l. nemo pōt. et de adimē. vel trāſ.le.l. qdaȝ decedēs in ꝑn. et de ꝑdi.inſtit.l. qdam in ſuo ī ꝑn. et.ſ. vt in poſ.le. ſcire in fi. ⁊.ff.ad trebē.l. ſed ſciendum. et.ff. de inoffi. teſta. titia.

De ſacroſanctis eccleſijs. et de rebꝫ et priuilegijs eaꝝ. .ij.

Imparator Conſtātinus auguſtus ad populum.

Habeat vnuſquiſqꝫ licētiaȝ ſanctiſſimo catholico venerabiliqꝫ [m] concilio decedens bonorum quod optauerit relinquere: ⁊ [n] nō ſint caſſa iudicia eius [o] nihil eniȝ ē quod magis hominibꝫ debeatur [p] ꝙ vt ſupreme voluntatis poſtꝙ iam aliud velle [q] non poſſunt liber ſit [r] ſtilus: et licitum quod iterum non redit [s] arbitrium.

De ſacroſāctis eccleſijs. quum fides de qua dictuȝ eſt .ſ̄. et religio ſit deo debita ⁊ eccleſia ſit mater fidei ⁊ religionis vt .ſ. e. ti.l. iubemus. ij. §. verum. in fi. §. cui eccleſie opus eſt rebus taȝ diuino cultui ꝙ ꝑſonarū ibidē ſeruientiū vſui ſuppeditantibus: et quuȝ alie quoqꝫ domꝰ religioni dicantur. id eſt dedicantur. necnō ⁊ ſine loco: vt quādo relinquit captiuis pia actio ē ex quibus. ſ. rebꝫ opꝰ eſt vt neceſſitatem habentibꝫ exhibeant: quibꝫ omnibꝫ in rebꝫ ſuis ⁊ rerum acqſitione ius impti ſingulare. ideo de his dicit. Ac.
Habeat vnuſquiſqꝫ. habilis ad teſtandum.
m ¶ Concilio. ſiue monachorum ſiue clericorum. ⁊ idem

o ¶ Nihil eſt. ſ. niſi nemꝰ relicto gratia eius cui quid relinquitur: vt dictum eſt. quoniam ⁊ teſtātis gratia fauorabile eſt vt ſequit.
p ¶ Quā. ſcȝ voluntatē.
q ¶ Non poſſunt more ſuꝑueniente.
r ¶ Stilus. i. diſpoſitio ī ſcriptꝰ.
s ¶ Arbitriū. ſine ſcriptis. Sȝ ꝯ eſt huic legi. ſ. de iudeis. l. j. ⁊ de heredi. inſti. l. collegium. ſed illud in illicitis quibus non poteſt relinqui licet poſſit cuilibet ſingulariter de collegio quando non erat prohibitum ratione ſecte. vt. ff. de rebꝫ du. l. cum ſenatus. Ac.

Nemo apoſtolorum. vel aliorum ſanctorum eccleſias vel reliquias. quid ergo ſi cõtra factum fuerit? R. extra ordinem punient. vt. ff. de penis. l. ſanctio legum. Item nihil valet qđ agitur. ī. de le. ⁊ cõſti. l. nõ dubiũ.
b ¶ Vel martyrũ vel confeſſorũ vt. ſ. l. prima nemo.
c ¶ Sedem. i. ſepulturam.
d ¶ Sedem. ſedes aploꝝ eſt eccleſia quia reliquie eoꝝ ſunt in eccleſia.
e ¶ Cõceſſam. i. ipſaꝫ eccleſiam ad ſepeliendũ. Vel dic ad morandũ laicis in choro cũ clericis: dum faciunt officiũ. vt extra de vi. ⁊ ho. cle. c. j. Vel habitare in his prohibet. Vel contractum in his habere vt ⁊. ī. ad legem nemo. Ac.
Nemo martyres. i. eccleſias martyrum. Vel dic. i. reliquias.
g ¶ Diſtrahat. i. vendat vel aliorum ſanctorum eccleſias vel reliquias. qđ ergo ſi contra factum fuerit? R. extra ordinem punient: vt. ff. de pe. l. ſanctio legum. Item nihil valet qđ agitur: vt. ī. de le. et cõſti. l. non dubium.
h ¶ Mercetur. i. emat. Ac.

pſumunt eccleſie cõceſſum: quod ⁊ ad alias acquiſitiões trahi poteſt: vt. ī. ti. j. auten. licentiam.
Placet. ſeptem dicit. Primo pollicetur ꝙ munera ſubeat eccleſia vel non. Secundo excuſat eam a ſordidis. Tercio ab extraordinarijs. Quarto a ſupinductis. Quinto a trãſlatione predij in fiſcum. Sexto generaliter a quolibꝫ p̃ter duo. Vltimo punit.
a ¶ Perpenſo. vt neq̃ reſpublica nimis oneretur ⁊ ꝙ honor eccleſijs exhibeatur.
b ¶ Neceſſitatibus perſonarũ vel rerum.
c ¶ Vrbium. extra italiam. naꝫ in italia omnes ſunt priuilegiate; vt. ī. ti. j. de his.
d ¶ Prima. a ſordibus ab extraordinarijs a ſupra indictis a tranſlatione eſt eccleſia immunis. et dic vſurpationis quo ad eccleſiam: non quo ad alios.

Impp. Gratianus ⁊ Valentinianus ⁊ Theodoſius. aaa. Pancratio p̃. vrbis.

Nemo apoſtoloꝝ[b] vel martyrum[c] ſedem[d] humanis corporibus extimet eē[e] cõceſſam.

Impp. Honorius ⁊ Theodoſius. aa. p̃fecto vrbis.

Nemo martyres[g] diſtrahat nemo[h] mercet.

Idem. aa. Niceno p̃fecto p̃.

Non plures ꝙ̃[i] nongentiquinquaginta[k] decani ſacroſancte huius[l] ampliſſime vrbis deputentur[m] eccleſie. nulliq̃[n] his addẽdi vel mutandi vel in[o] defuncti locum ſubſtituẽdi[p] pateat copia.[q] nulli alij corporatorum preter dictum numerum per[r] patrocinia[s] immunitate conceſſa. negataq̃ omni[t] nouationis facultate[v] ſimilia vendicandi[x] ijs que in honorẽ vel neceſſaria obſequia ſacroſancte eccleſie[y] indulta ſunt.

Idem. aa. Melicio. p̃p̃.

Placet rationabilis conſilij tenore[a] perpenſo diſtricta moderatione perſcribere: a q̃bus ſpecialiter[b] neceſſitatibus[c] vrbium eccleſie ſingularum habeantur immunes.[d] prima quippe illius[e] vſurpationis contumelia depellenda eſt: ne[f] predia vſibus celeſtium ſecretorum[g] dedicata[h] ſordidorum munerum fece vexent. nil[i] extraordinariũ[k] abhinc[l] ſuperindictum ne flagitetur. nulla[m] trãſlatõe ſolicitudo[n] ſignet. poſtremo nihil p̃ter[o] canonicã[p] illationẽ[q] quam aduẽticie

Non plures. i. nongenti. cum forte ibi eſſet maior numerus ⁊ vltra facultates eccleſie.
k ¶ Decani. decanus dictus a decem. q2 decem p̃eſt. ſed detracta appellatione ſignificat eos qui dicunt canonici.
l ¶ Ampliſſime. ſ. cõſtantinopolitane.
m ¶ Eccleſie. ſ. cõſtantinopolitane ⁊ ſic eſt hec lex localis ſed idem eſt hodie ⁊ in alijs eccleſijs vt pro facultatibꝫ eccleſie cõſtituant. vt. ī. ti. j. l. in eccleſijs. ⁊ in auten. de menſura or. cle. ⁊ in auten. quomõ opor. e. §. neq̃. ⁊ extra de vita ⁊ ho. cle. c. q̃m vt ait ſcriptura.
n ¶ His. nongentis quinquaginta.
o ¶ Defuncti. qui erant vltra numerum donec perueniatur ad numerum.
p ¶ Pateat copia. donec p̃ueniat ad hunc numerũ. ſic ⁊. ī. de aduoca. diuer. iu. petitiões.
q ¶ Nulli alij. q. d. ſi qui vltra p̃dictum numeꝝ in p̃dicta eccleſia fuerint corpati. i. in eo corpe aſſignati non habeant immunitatẽ. i. priuilegiũ.
r ¶ Per patrocinia. i. auxilia aliquoꝝ: que priuilegia habent alij infra numerum cõſtituti. Vel dic ſiquis fuit incorpatus per patrociniũ alicui⁹ non gaudet immunitate qua gaudent alij infra numerũ cõſtituti ⁊ patrocinia. Vel p̃cedentia vel ſequentia determinat: ⁊ dic per patrocinia. i. adiutoria aliorum.
s ¶ Immunitate. i. priuilegio.
t ¶ Nouationis. quidam habent nouatiõis. ſ. introducendo nouitatem aliam ꝙ̃ hec lex dicat ad vendicanda ſimilia. Et alij habent nouatiõi. i. eis que de nouo admittuntur vltra p̃dictum numerũ.
v ¶ Similia. ſ. priuilegia.
x ¶ Jis. ſ. priuilegijs.
y ¶ Indulta ſunt. ſic ergo priuilegiũ clerico conceſſum

e ¶ Vſurpatiõis. i. iniuſte actionis; vt. ī. ti. j. l. ij. in p̃n.
f ¶ Predia. i. eccleſiarum.
g ¶ Dedicata. i. ex quorum fructibꝫ fit eucariſtia ſi autem ad hoc non ſint deſignata aliud eſt: vt. ī. de exac. tribu. l. fi. que eſt cõtra. Vel dic ꝙ ibi erant diuina predia. i. patrimonium dñi imp̃atoris non aũt eccleſie. illa quidem poſſent fieri fiſcalia. Vel ibi nõ de ſordidis.
h ¶ Sordidorum. calcis coquende vel arene fodiende cuſtodia aqueductus calefactio balnei; vt. ff. de mu. et ho. l. munerum. §. inter alia.
i ¶ Extraordinarium. quia natus eſt filius principi vel vxorem duxit.
k ¶ Abhinc. i. ab hoc tp̃e in antea. Vel dic extraordinarium. i. extra legitimum canonem vt quia principi ſit natus filius vnde collectam facit.
l ¶ Supindictum. i. ſupimpoſitũ ab imp̃atore tp̃e fertilitatis. Sed cuiuſmodi eſt eccleſie priuilegiũ quñ a nullo ſit exigendum: vt. ī. li. x. de ſupindictis. l. j. R. a nullo exigitur ſine autoritate principis. ab eccleſia aũt ⁊ cum principis autoritate non licet exigere et eſt ordinarium vt in dicta. l. de ſupindicto dicitur.
m ¶ Tranſlatione. i. non timeat eccleſia nec ſit ſollicita ꝙ transferat in fiſcum predium ob ceſſationẽ tributoꝝ etiam debitoꝝ nedum indebitoꝝ. Sed cõtra. ī. ti. j. l. de his. Sol. ibi de predijs clericoꝝ. hic eccleſie. Alij dicunt ꝙ de ijs predijs dicit ex quibꝫ p̃uenit corpus chriſti.
n ¶ Signetur. i. deputetur.
o ¶ Canonicam. canon. id eſt regula inde canonica ſcilicet regularis. at irregularis eſt. vt quia naſcitur filius principi. Vel facit filium militem. Vel facit nuptias. Sed cõtra. ī. ti. j. l. j. So. ibi. Item hec corrigitur. ſ. ti. j. in autenti. Item nulla.
p ¶ Illationem. i. ordinarium tributum.
q ¶ Quã aduẽticie. repete ⁊ preter. ſi iſ lectio e. ff. de adopti. ſi arrogator. §. j. ſi aũt iſtud quã refertur ad canonicam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſtationem falſum eſſet quia qđ hec ſarcina poſcit non ē ca‑
nonicum.ſed extraordinarium.
a ¶ Neceſſitatis.i.niſi impatorem ad eas ptes venire cō‑
tigerit ⁊ ei aliquid neceſſariū fuerit:vt.ī.e.l.neminē.
b ¶ Functionibus.id eſt preſtationibus.

x ¶ Proprie tm̄modo ergo in ea ſpeciale eſt q̄ non pſtat
tributa in alijs.ſ.vt.ī.de exac.trib.l.fi.⁊.ſ.e.placet.et fa‑
cit.ī.de āno.⁊ trib.l.fi.
y ¶ Capitatōnis.hominū vel animaliū.q̄ forte ꝓ quo‑
libet capite animalis vel hominis ſoluebat aliquid.

c ¶ Contrauene‑
rit.q̄ exegerit qđ
non debuit.
d ¶ Acrimoniā.
id eſt excōmunica
tionem que ſic di‑
cta eſt quia a gre‑
mio matris eccle‑
ſie eijciuntur excō
municati acrimo‑
niam ſic dictam q̄
eos arcet.
e ¶ Deportatōis
ī.ti.j.ſi eccleſie.con
tra.Solu.vt ibi.⁊
potes hic diſtīgue
re vt in ſūma.Ac‑
curſius.
Omni nouatio‑
ne.que forte erat fa
cta ab aliquo tyrā‑
no.
g ¶ Vetuſtatem.
id ē priuilegia.
h ¶ Canones.q̄
deſierūt eſſe in vſu
et innouati ſunt ꝑ
priuilegiū.
i ¶ Emerſerit.ſu‑
per his ātiquis ca
nonib⁹.
k ¶ Antiſtitis.id
eſt patriarche.
l ¶ Que.ſ.vrbs.
m ¶ Prerogati‑
ua.ar.contra.ſ.ti.
j.l.victor ⁊c̄.ī me.
ij.coll.ꝟ.vbi dicit in
omnibus ſequi ſe‑
dem apoſtolicā bea
titudinis vr̄e.ſed
ibi in eccleſia q̄ ſi‑
ſit hic ī ciuitate q̄
non ſubſit.et facit
ad hanc legem de
le.et con.l.huma‑
num.⁊.ff.de fide‑
iuſ.l.j.itaq̄.et.ff.ď
preto.ſtipu.l.im‑
peratorijs.⁊.ff.de ap.ab executione in prin.et.ī.de priuiꝟ.
vr.con.l.j.

ᵃneceſſitatis ſarcina repenti‑
na popoſcerit eius ᵇfunctioni
bus aſcribatur.ſi quis ᶜcontra
uenerit poſt debite vltionis
ᵈacrimoniam:que erga ſacri‑
legas promenda eſt.exilio ᵉde‑
portationis perpetuo iura‑
tur.

Item.aa.Philippo.pp̄.Illi‑
rici.Omni nouatione ceſſan
te ᵍvetuſtatem et ʰcanones pri
ſtinos eccleſiaſticos qui vſq̄
nunc tenuerunt etiam per om
nes Illirici prouincias ſerua
ri precipim⁹:vt ſiquid dubie‑
tatis ⁱemerſerit id oporteat n̄
abſq̄ ſcientia viri reuerendiſ‑
ſimi ſacroſancte legis ᵏantiſti
tis vrbis conſtantinopolita‑
ne (ˡque rome veteris ᵐprero‑
gatiua letatur) conuentui ⁿſa
cerdotali ſanctoq̄ iudicio ᵒre
ſeruari.

Item augusti Aſclepiadoto.
Ad inſtructiones itinerum
ᑫpontiumq̄ etiā ʳdiuinas do
mos et venerabiles eccleſias
tam laudabili ˢtitulo liben‑
ter ᵗaſcribimus.quia non eſt
inter ſordida munera nume‑
ratum.

Imperator Carus Preſidoro
prefecto pretorio.
Sacroſancta Theſſalonicē‑
ſis ciuitatis eccleſia aperte ſci
at: ˣproprie tātūmodo ʸcapi‑
tationis moduꝫ beneficio no
ſtri numinis ᶻſubleuandum:
nec ᵃextraneorum ᵇgrauamine
ᶜtributorum rempublicam ec
cleſiaſtici nominis ᵈabuſione
ledendam.

Imperatores Theodoſianus
⁊ Valentinian⁹ auguſti Ci‑
ro prefecto vrbis.
Qui ſub pretextu decanoruꝫ
ſeu collegiatorum quū id mu
nus nō implicant alijs ſe mu‑
neribus conantur ᶠſubtrahe‑
re eorum fraudibus credi‑
mus eſſe ᵍobuiandum:nequis
ſub ſpecie ʰmuneris quod ⁱmi‑
nus exequitur alterius mune
ris oneribus releuetur:ne ar‑
gentariorum vel numulario‑
rum munera declinentur ab
his qui dici ᵏtm̄modo colle‑
giati vel ˡdecani feſtināt:ideo‑
q̄ ſiquis eorum ſub nude ap‑
pellationis velamine colle‑
giatum ſeu decanum ſe appel‑
lat ſciat pro ſe alium ſub ro‑
gandum:qui predicto ᵐmu‑
neri ſufficiens approbet:ⁿſub
rogatione videlicet loco me‑
moratorum:vel ᵒeorum q̄ mo‑
riuntur:ᵖprimatum eius qui
ſubrogatur ᑫadmiſſo ʳiudicio
ab hac ˢdiſpoſitione nemine
excuſante ſacroſanctarum ec‑
cleſiarum reuerentia.

Item auguſti Florentio prefe
cto pretorio.
Iubemus nullam nauem ᵗvl
tra duorum milium modioꝝ
capacem ᵛante felicē ˣembolā

z ¶ Subleuan‑
dum.ab ea.
a ¶ Extraneoꝝ.
id eſt alioꝝ.
b ¶ Grauamīe.
q̄ grauamē eſſet
reipublice ſi non
haberet ab alijs
extraneis.
c ¶ Tributoꝝ.q̄
extra ordinem de
bent impēdere.
d ¶ Abuſione.
q̄ dicit eccla h̄ p̄
dia mea ſūt quū
non ſint.
Qui ſub p̄textu
id ē velamīe quū
id quod ad deca‑
nos ſpectat n̄ im
pleant quū neſci‑
ant officium.
f ¶ Subtrahere
qđ faciūt laici.
g ¶ Obuiandū.
noꝝ enim prete‑
xtu liciti debet ve
nire ad illicitum:
vt hic.et.ff.ď via
pub.re.l.j.§.ſi
quis ⁊ de off.pſi.
§.illicita.⁊ in au‑
tē.vt iudi.ſine q̄‑
cūq̄ ſuffra.§.qđ
aūt in p̄mis.
h ¶ Muneris.
vt mūerꝰ laicoꝝ.
i ¶ Min⁹.i.nō.
k ¶ Tm̄modo.
⁊ nō ſunt.
l ¶ Decani.⁊ nō
ſunt.q̄ illud offi‑
cium nō faciunt.
m ¶ Mūeri qđ
ad decanos vel ad
collegiatos ſpe‑
ctat.
n ¶ Subroga‑
tione ſcꝫ faciēda ī
locū memoratoꝝ ⁊c̄. o ¶ Eoꝝ.repete in loco.
p ¶ Primatum gti caſus plis nūeri.
q ¶ Admiſſo.ſi eīn monachuꝫ ſancti Proculi monachi
ſancti Felicis volunt eligere:vel in monachum vel in de
canum debebit iudiciū abbatis ſancti Proculi interueni
re.⁊ ꝯſenſus eius q̄ eſt p̄mas ſubrogādi.ſi vero diſtrictio
rem habitū vellet eligere poſſet.etiā ſine ꝯſenſu p̄matis.
Item nota:q̄ ꝑ legem iſtam excludet a ꝓfeſſione quicū‑
q̄ mun⁹ refugit occaſione religionis ⁊ facit ad hanc le.in
auten.de ſanctiſ.epiſ.§.nullum aūt.et.ī.de co ll.li.xj.⁊.ī.
de āno.⁊ tri.l.fi.
r ¶ Iudicio.id eſt habita licentia.
s ¶ Diſpoſitione.id eſt lege.
Iubemus. t vltra.ſcꝫ quantitatem.
v ¶ Ante.id ē contra. x ¶ Embolam.id eſt militum
ſuperabundantia.naꝫ tot naſcebantur in vrbe romana

n ¶ Sacerdotali.epiſcoporum iudicio ſcꝫ interpretaturo
non abſq̄ ⁊c̄.
o ¶ Reſeruari.in prima parte hui⁹ legis confirmat cano‑
nes datos eccleſijs orientalibus qui erant ante decretum.
ſecunda plana eſt.
Ad inſtructōes itinerū.an ꝓ quolibet itinere faciendo:
R̄.nō.ſed ꝓ illo ſcꝫ publico ꝑ qđ publice trāſitur.
q ¶ Pontiū.de nouo faciendoꝝ.vel etiā reficiendoꝝ.
r ¶ Diuinas.noſtras ſimiliter ⁊ impatrices ⁊ facit.ī.de p̄‑
uiꝟ.aug.do.l.abſit.li.xj.
s ¶ Titulo.an ad muros ciuitatis: R̄.nō:vt.ī.de quib⁹
muneribꝰ ne.li.ſe ex.l.fi.li.x.
t ¶ Aſcribimus.ſcꝫ nos.
Sacroſancta.hec lex localis eſt.

ꝙ propter nimietatem oportebat aliquos alibi tranſmitti. ſic ⁊ dicit annꝰ emboliſmus: ſcȝ annus ſuperexcreſcens.
a ¶ Specierum. vt annona vel arma.
b ¶ Dignitatis. quia ſit epiſcopi.
c ¶ Religionis. quia ſit eccleſie. d ¶ Perſone. quia ſit marchionis.
e ¶ Subtractã. id eſt de facto nõ autem iure.
f ¶ Oraculuȝ. i. reſcriptum.
g ¶ Annotatio. reſcripta oĩa poſſunt dici oracula al's annotatio: vt que ſit paucis adhibitꝭ al's ꝑgmatica. vt que aduocatis patricijs et palacijs ĩ moduȝ cauſe factam examinatione conceditur: et oĩa poſſunt dici oracula
h ¶ Excuſare. al's expurgare. id eſt excludere.
i ¶ Huiuſmodi ſcȝ annotatiõnibꝫ vel pragmaticis ſanctionibꝫ.
k ¶ Nõ valeat. vt. ĩ. ſi cõ. ius vel vti. pu. l. fi. ⁊. ĩ. de ꝓci. impera. offe. l. nec dãnoſa.
l ¶ Corrigimus iſtud delictũ. corrigimus vero eccleſiam in hoc caſu pati damnum per factum prelati ſicut ⁊ al's. vt in auten. vt cum de ap. cog. §. ſi quis ⁊ in auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi quis rapuerit. vel dic ꝙ adminiſtratores ab eccleſia cõuenientur. quia delictuȝ perſone non debet redundare in damnuȝ eccleſie: vt. xvj. q. vj. c. ſi. epiſcopum. ⁊ ar. ĩ. e. l. iubemus. §. economus ſic ⁊ in tutore. vt. ĩ. de iudi. properandum. §. fi. et. ĩ. vnde vi. l. meminerint. et. ff. de eo per quem factuȝ. e. l. fi. vel dic tertio ꝙ delinquendo poteſt eccleſia conditionem ſuam facere deteriorem non contrahendo ſuper alienationibus immobiliũ vel quaſi immobiliũ vt in minore. xxv. annorum patet. ſed non damnificat eccleſiam vnĩꝰ clerici pactum vel delictum: vt dictum eſt in tutore. ſed omniũ delictum ⁊ ſic loquitˀ hic lex. Ac.

vel publicarũ[a] ſpecierũ tranſuectionem aut priuilegio[b] dignitatis aut[c] religionis intuitu aut prerogatiua[d] perſone publicis vtilitatibus excuſari poſſe[e] ſubtractam: nec ſi celeſte contra proferatur[f] oraculum ſiue[g] annotatio ſit ſiue diuina pragmatica ſanctio ꝓuidentiſſime legis regulas[h] excuſare debebit. ꝙ etiam in omnibus cauſis cupimus obſeruari: vt generaliter ſiquid[i] huiuſmodi contra ius vel vtilitatem publicam in quolibet negocio proferatur[k] non valeat. quicq̃d em̃ in fraudẽ iſtiꝰ legis quolibet modo fuerit attentatum id nauigiũ quod excuſatur publicatione[l] corrigimus.

Idem. aa. ad Karum. ꝑꝑ.

Neminem angarijs vel[n] perangarijs vel[o] plauſtris vl' quolibet munere excuſari precipimus: quum ad feliciſſimã expeditionẽ noſtri nomĩs omnium prouincialiuȝ ꝑ loca quaiter arripimꝰ debeãt ſolita nobis miſteria exhiberi: licet ad ſacroſanctas eccleſias poſſeſſiones ꝑtineãt.

Impr̃s Valentinianꝰ ⁊ Marcus. aa. Palladio. ꝑꝑ.

Priuilegia que generalibus ꝯſtitutionibꝫ vniuerſis ſacroſanctis eccleſijs orthodoxe religionis[q] retro principes preſtiterunt firma ⁊ illibata in ꝑ

Neminem angarijs. que ſunt in operis ꝑſonarũ.
n ¶ Perangarijs. in quibus vtrũq; vertitur ſcȝ opera perſonarum ⁊ rerum impendia. ſed contra. ĩ. ti. j. l. ij. ſed ibi ſolui. Item excipe ab hac lege milites ⁊ veteranos: vt ff. de mu. et ho. l. fi. §. penul. ⁊ facit. ĩ. de curſu pu. nullus li. xij. ⁊. ĩ. ex qui. mu. ⁊ preſ. ne. l. j. li. x. an ergo quod acci-

pit galdana. id eſt exercitus imperatoris iuſte alienetur ab ea quod videtur. vt hic ar. ff. ad le. ro. de iactu. l. ij. §. ij. vbi dicit cõmunicãdum tempore neceſſitatis. Item ꝙ filij iſrahel accipiebant ſpicas alienas: vt. vj. q. iij. c. ſcriptũ. de cõ. di. v. c. diſcipulos. Item ⁊ in auten. quomõ opor. e. §. illud ⁊. ĩ. de quadri. ꝑſc. l. fi. et. ff. de iudi. l. non ali. §. fi. ⁊. ff. de verbo. ob. l. ſi ſtipulatus fuero per te. Sed contra dicitur. s. quia nõ valet alienatio. quia debent illi de exercitu ſe ꝓmunire: et ſi quid deeſt a cõmunitatibꝫ terrarum debent exigere: nec enim inde iniuriantur ⁊c. vt ĩ. vnde vi. l. meminerint.
o ¶ Plauſtris. i. ĩ rebꝫ tñ. Ac.
Priuilegia ꝑ cõſtitutiõibꝫ. poſita.
q ¶ Retro. ante nos.
r ¶ Principes. catholici.
s ¶ Cuſtodiri. ꝑuilegia eccleſijs cõceſſa ꝯfirmat vt. ĩ. ti. j. l. oĩa. ⁊. ĩ. de legi. ⁊ ꝯſti. l. ij.
t ¶ Pragmaticas factas a quodã tyrãno ꝑncipe.
v ¶ Ambitõnis. vt q; ꝑnceps ãbit aliq̃d reuerẽtie vel honoris ambitõis qð ẽ ꝓſumẽdũ: vt in aut. h poſita. ſuccumbit ergo lex canoni vbi ẽ ei ꝯrĩa. vt hic ⁊ in auten. vt cle. apud ꝓ. ep. §. fi. ⁊ in auten. vt deter. ſit nu. de. §. fi. ⁊ in auten. h poſita que ſic incipit caſſa et irrita ⁊c. q̃ eadẽ ꝯfirmat ⁊ penas imponit.

petuum decernimus[s] cuſtodiri. ¶ Omnes ſane[t] pragmaticas ſanctiões que circa canones eccleſiaſticos interuentu gr̃e vel[v] ambitõis elicite ſunt robore ſuo ⁊ firmitate vacuatas ceſſare ꝑcipimꝰ: vt q; humanitatis noſtre eſt egenis ꝓſpicere ac dare operã vt pauperibꝫ alimenta nõ deſint. ſalaria etiam que ſacroſanctis eccleſijs ĩ diuerſis[x] ſpeciebꝫ de publico hactenꝰ miſtrata ſũt iubemus nunc quoq; inconcuſſa ⁊ a nullo prorſus imminuta[y] preſtari. liberalitatiq; huic[z] promptiſſime ꝑpetuam tribuimꝰ firmitatẽ.

Noua conſtitutio Frederici imperatoris.

CON. Caſſa et irrita eſſe denũciari[b] per totam Italiam precipit omnia ſtatuta et cõſuetudines contra libertates eccleſie earũq; ꝑſonas inductas: aduerſus canonicas vel impiales ſanctões ⁊ ea de[c] capitularibꝫ penitus aboleri mãdat noua[d] ꝯſtitutõ. ⁊ decetero ſimilia attentata ĩpo iure nulla eſſe decernit. ſi q̃d cõtra fiat pene que[e] ſtatute ſunt imminebunt. ſed ſi per[f] annuȝ huiuſmodi conſtitutõnis aliqui inuenti fuerint contẽptores bona eorum per totuȝ noſtrum imperium impune ab omnibꝫ occupentˀ.

x ¶ Speciebꝫ. vt pane vino ⁊ ſimilibꝫ.
y ¶ Preſtari. licet certã quãtitatẽ ñ adijciat impator. in cõcedẽdo tñ valet ſic in ãno legato: vt. ff. de an. le. l. ſi cui annuum. ⁊ ĩ legato ad viã reficiẽdã: vt. ff. de le. ij. ita ſcripſit ĩ teſtamẽto. ꝗ aliud ĩ alio legato: vt. ff. de ver. ob. ita ſtipulatꝰ ĩ ꝑn. ⁊ de iure do. cũ pꝰ. §. gener. licet quidã idem.
z ¶ Promptiſſime. quã ſpõte damꝰ. Noua ꝯſtõ.
Caſſa. hec ꝯſtõ irrita ĩpo iure. Ac.
b ¶ Per italiã. vbi maxime fiebant: ſi tñ ⁊ alibi in romano impio hec fiant eadem eſt equitas: ergo idem ius. vt. ff. de ver. ob. l. a ticio in fi.
c ¶ Capitularibꝫ. i. libris ſtatutoꝝ.
d ¶ Conſtitutio. ſ. hec.
e ¶ Statute. in cor. vnde ſumitˀ iſtud parum.
f ¶ Annũ. in quo fuit facta hec ꝯſtõ.

Generali. a vidua. q̄ virum amiſit. vt. ff. de verb. ſigni. malum. §. viduā. ⁊ dic ꝙ deo ſe dedicauit.
b ¶ Diaconiſſa. que miniſtrabat olim ſacerdoti: ſed hodie non eſt in eccleſia romana.
c ¶ Deo dicata. vt puella que nondum velum ſuſcepit.
d ¶ Religioſi vt conuerſa.

Item Auguſti Palladio.

Generali lege ſancimus ſiue [a] vidua ſiue [b] diaconiſſa vel virgo [c] deo dicata vel ſanctimonialis mulier ſiue quocunqꝫ alio nomine [d] religioſi honoris vel [e] dignitatis femina nūcupata vel teſtimonio [f] vel codicillo ſuo [g] quod tamen [h] alia omni iuriſratione [i] munitum ſit [k] eccleſie vel [l] martyrio vel [m] clero [n] vel monacho vel [o] pauperibus aliquid. vel [p] ex integro vel ex parte in quacunqꝫ [q] re vel ſpecie credidit [r] relinquenduꝫ: id modis omnibus ratum firmumqꝫ conſiſtat: ſiue hoc inſtitutione ſiue ſubſtitutione ſeu legato aut [s] fideicōmiſſo per vniuerſitateꝫ ſeu

e ¶ Dignitatis. vt abbatiſſa.
f ¶ Vel codicillo. qui ⁊ ſine ſcriptura fit: vt. ȷ̄. de bonis li. l. vltima. in princi. ⁊ in fi. huius legis. ibi ⁊ non ſcripta ⁊c. nota hic in ſingulari numero codicillus frequenter tamen in plurali profertur: vt. ff. de verbo. ſigni. l. non eſt ſine liberis.
g ¶ Quod. ſcꝫ teſtamentum.
h ¶ Alia. q. d. de hac nō curo an ſit monacha.
i ¶ Munitum teſtium ⁊ aliarum ſolennitatum: vt. ȷ̄. eo. l. j.
k ¶ Eccleſie. generale nomen eſt que vero ſequuntur ſpecialia ſunt ſic et econtra. ff. ad le. aquil. ſi ſeruus ſeruum. §. rupiſſe.
l ¶ Martyrio. i. eccleſie vbi ſunt reliquie martyrum.
m ¶ Clero. vbi eſt multitudo clericoꝝ.
n ¶ Vel monacho. vbi eſt multitudo monachoꝝ.
o ¶ Pauperibꝰ. ſimul habitantibꝰ vel non.
p ¶ Ex integro. exceptis ijs facultatibus que dicuntur. ȷ̄. ti. j. ſiquis pſbr̄.
q ¶ Re. id eſt in quantitate.
r ¶ Relinquendum. id eſt voluerit relinquere omnibus etiam ſi extraneo relinquat ſcꝫ collegio.
s ¶ Fideicōmiſſo. vt quando eſt de tota hereditate reſtituenda.
t ¶ Speciali. ſcꝫ fideicōmiſſo.
v ¶ Imposterum. id eſt poſt hanc legem.
x ¶ Summota. permittit igitur hec lex teſtari talibus perſonis. ſed ꝯſtitutio ingreſſi ⁊c. prohibet in monachis. Ac. al's auten. ſi qua diſtinguit. ⁊ ideo ſic ꝑ ordinē lege ingreſſi ⁊c. quia prior eſt in ordine auten.

Autentica.

Ingreſſi monaſteria. vt ſeculo renuncient tacite vel expreſſe. tacite vt ſi dedicent ſe. ſed expreſſe ſi renuncient ibiqꝫ remaneant. quod eſt eo ipſo ꝙ fit monachus non cauſa orandi tātum vel amicum viſitandi. vt in cor. auten. de monach. §. illud idem. ergo ſic quālibet eccleſiam etiam ſecularem renuncient tacite vel expreſſe. ⁊ ſic generaliter appellant vltramontani. ſecus ſi non renunciet ſeculo ingrediens capellam vel eccleſiam ſecularem: quia habent propria. vt in auten. de ſanctis epiſ. §. preſbyteros. ⁊. ȷ̄. ti. j. l. ſacroſancte.
z ¶ Dedicant. id eſt transferunt proprie enim quo ad ſe: vt. ȷ̄. ti. j. l. quiſquis emenſis. ſed improprie quo ad bona: vt. ff. de polli. l. ij. in prin. ſic ⁊ al's. ff. de offi. ꝓcon. ⁊ le. l. ij.

[t] ſpeciali ſiue ſcripta ſiue non ſcripta voluntate fuerit derelictum. omni [v] impoſterum in huiuſmodi negocijs ambiguitate [x] ſummota.

In autenti. de monachis. §. illud idem coll. j.

CON. Ingreſſi monaſteria ipſo ingreſſu ſe et ſua [z] dedicant deo. nec ergo teſtantur [a] vtpote nec domini rerum.

In auten. de ſanctiſſimis epis §. ſiqua coll. ix.

CON. Si q̄ mulier vel vir liberis nō extātibꝰ monaſticā vitaꝫ elegerit: ⁊ monaſteriū [b] intrauerit monaſterio qḋ

Itē quid ſi ex pacto aliqua ꝯtinuerit: R. non valet pactū. ſed ingreſſus non eijciatur vt. ff. de he. inſti. l. ſi ita quis heres in vltima charta ⁊ quia quū eſt alterius iuris non poteſt ipſe aliqḋ habere. ⁊ ar. ff. de vſu. l. placuit: vt ff. de acq. re. do. homo liber in fi. ⁊ de regu. iur. qui in ſeruitute. Vn̄ quū puerſus etiā eccleſie ſeculari ſe dedicat non pōt habere bona rōe ꝓdicta. Itē ſi dico me ⁊ mea nōne ſuꝑfluo dicitur mea: quū eiſ ꝺ dedicatōe mea bona ſint monaſterij facta: ū plꝰ fieri eius pūt: vt. ff. de acq̄rē. poſ. l. iij. §. ex pluribus: R. quū diſtinguitur qḋ precedat. vt ſi me ſuperfluo dicatur mea: ſi mea habebit bona eccleſia expreſſa conceſſione nō tacita: vt ar. ȷ̄. de pact. con. ſuper do. l. fi. vel dic ꝙ etiam ſi precedat me: ſi tamen ſtatim ſequatur mea habeat eccleſia bona ex conceſſione expreſſa: vt ar. ff. de noua. eum enim. Item quid ſi ingreſſus non tenet ⁊ in alijs contractibus inter viuos factis: R. nec obligatio bonorum tenet: quia ibi expreſſum non valet nec tacituꝫ: vt. ff. de ſeruitu. vr. pre. item in fi. Item ſi tenebatur ex contractu vl' delicto ingreſſus an pro eo monaſterium teneatur. Rn̄. ſic vt inſtar capite minuti: vt. ff. de ca. di. l. ij. in prin. et. l. tutelas. §. ſi libertate. Item quid ſi ingreſſus habeat precariam. Precaria dicitur quando quis emit ab eo qui habebat in emphitheoſim. Libellus quando quis emit ab eo qui habet precariam. ſed tamen iſti omnes tales habent vnum ꝯuis omnia talia ſunt vulgaria vel libellum vel vſufru. In rebꝰ alienis an duret ⁊ poſt ingreſſum ſaltem ⁊ vita illius. Rn̄. ſic ar. ff. de le. ij. peto. §. primo. ⁊ de dona. inter virū ⁊ vxo. ſed ſi mors. §. ij. R. in fi. Item eſt ar. ꝯtra in auten. vt nulli iu. §. q̄ vero. vbi bona ingredientis monaſteriū nō ſunt omnia ſtatim dedicata. ſed dic ꝙ ibi inuitus fuit ingreſſus hic ſpontaneus.
a ¶ Vtpote nec. hec eſt probabilis ratio non neceſſaria nō eſt dominus ergo non teſtatur. nam ⁊ non dominus teſtatur quādoqꝫ de rebus alienis: vt notabis in auten. ſiqua. ſed hoc regulare: vt. ff. de iur. codi. l. conficiunt. §. ſi pꝰ in fi. §. ⁊ ideo dicit ſiqua.

Autentica.

Siqua. b intrauerit. animo ibi manendi nō cauſa orādi. vt dixi in autentica ingreſſi.
c ¶ Competere. ſaluo pacto dotis ⁊ donatōnis propter nuptias ſicut ex morte naturali: vt. ȷ̄. ti. j. deo nobis. §. j. et in auten. de mon. §. ſi aūt vxorem. Item quid ſi aū ingreſſum inſtituat extraneū. dic idem indiſtincte vt hic: vt oīa competāt monaſterio. ſed dic ꝙ ſi quis dimiſerit monaſterio iure inſtitutōis. ꝙ ingredit̄ nō rumpit̄ teſtamētū. alioqn ſic eſt eccl'ia exeq̄t filio naſcituro vt in autē.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de ſanctiſ.epiſ.§.ſed hoc preſenti.⁊.ff.de iniuſto rup.teſt.
l.ſi quis.⁊.l.ante penul.⁊ de libe.⁊ poſt.l.filio.§.fi.ibi.nã
agnoſcendo ⁊c. preterea quum habens filios omnia eis
donare non poteſt multo minus extraneis vt hic dicitur
Item alia ratione nil remanet extraneo heredi: nam do-
minium rerũ qđ remãſit penes te-
ſtantem in eccle-
ſiam eſt collatuz.
Vnde iaz nil ha-
bet tempore mor-
tis. Itez propter
capitis diminu-
tionem teſtatoris
qui deceſſit non
fit ſui iuris. vnde
eſt irritatum: vt
inſtit. quib9 mo.
teſ.infir.§.nõ ta-
men.ff.đ iniuſto
rup.teſ.l.ſi quis
exhere.§.irritũ.
econtra videt te-
nere teſtamẽtum
quia pro mortuo
habetur: ergo te-
ſtamentum ſicut
morte confirma-
tur. ſed non eſt ꝙ
habeatur ꝓ mor-
tuo quo ad omnia. ergo ſto prime opinioni. Item quid
ſi inter filios teſtatus eſt ante ingreſſum et nil relinquat
monaſterio: Videtur hic a contrario ſenſu ſcilicz anteꝗ̃
diſponatur ꝙ non rumpitur. Item an iure hereditario
vel ex donatione competunt hec bona eccleſie qđ ꝓdeſt
propter actiones que dabuntur contra ingreſſum. Rñ.
iure ſucceſſorio: quaſi ſemimortui.ar.inſti.p quas perſo-
nas nobis acquirit.§.fi.⁊.ĩ.ad le.iul.de vi.l.ij.

a ¶ Iubemus.⁊ ſic idem dicit qđ autentica ingreſſi.
b ¶ Liberos. quid ſi parentes.q.d. non filios habeat
tñ. Rñ.⁊ hi.ſm Jr.habent legitimam.vt in auten.e.§.
preſbyteros.⁊.ĩ.ti.j.ſi quis preſbyter.⁊ ar.ff.de inoffi.te
ſta.l.nam etſi parentibus.⁊ in autẽ.vt nulli iudi.§.adul-
teram ſm Az. contra quum monaſterium reputetur ꝓ
filio vt in dicta auten.de ſanctiſ.epiſ.§.ſed hoc preſenti.
⁊ hoc vbi quis ſeculo renunciat. ſecus ſi clericus ſecula-
ris fiat vt dicto.§.preſbyteros.⁊ dicta.l.ſi quis preſbyter
Item dicta auten.vt nulli iudi.inuite intrauit: vel ħ cor-
rigit vel expone ibi monacham.i.monaſticam vitam ge-
rentem: non ꝙ pro veritate ſit monacha.
c ¶ Poſtea.⁊ in hoc caſu corrigitur auten.ingreſſi.
d ¶ Diuidere.nunquid eſt hec diuiſio teſtium hoc enim
poteſt prodeſſe ſi de actione queratur vel de numero te-
ſtium. P.et Jo.G.et M. Rñ.non: quia arbiter ⁊ iudex
diuidit non tamen teſtatur: quia non eſt dominus: vt in
auten.ingreſſi. et.ff.de iure codi. conficiuntur.§.ſi poſt.
ſed quicquid dicatur numerus duorum ſufficit. vt in fi-
lijs dicitur.ĩ.fami.herciſ.l.fi. Sed Azo dicit eſſe teſtamẽ-
tum. et ſic non dominus teſtat: vt et al's.ĩ.de ſecũ.nup.
femine.§.fi.et inſtitu.de pup.ſub.§.non ſolum. et.ff.de
dona.inter virum ⁊ vxo.l.cum hic ſtat9.§.ſi miles vxori
⁊ de iniuſto teſta.l.ſi quis ex.§.qui per ſeruum.⁊ poterit
etiam ſeruo hec lex concedere teſtandi licentiam. Si ve-
lis primam tueri ꝙ non ſit teſtamentum: dic ꝙ in lege fe
mine domina erat mater licet haberet neceſſitatem filio
relinquere. Item illa de pupil.ſub.permittit. quia ibi fi-
lij non poterant teſtari ſibi propter etatez videtur ꝙ nec
etiam diuidere poſſit pater poſt ingreſſum: vt.ĩ.ti.j. au-
ten.nunc autem ſuper.l.ſi quis preſbyter: que eſt contra.

intrauit res eius [c] competere
[a] iubemus. ſed ſi perſona [b] libe-
ros habẽs anteꝗ̃ de rebꝰ ſuis
inter eos diſponat monaſte-
rium intret liceat ei [c] poſtea in-
ter eos [d] diuidere legitima nul-
li [e] diminuta: ⁊ quod eis dedit
monaſterio competet. ſed ſi
[f] omnem ſubſtantiã inter eos
filios diuidere voluerit ſua ꝑ-
ſona filijs [g] cõnumerata par-
tem ſibi retineat que mona-
ſterio competere debet. ſed ſi
poſt ingreſſum monaſterium
[h] moriatur anteꝗ̃ inter eos di-
uidat filij legitimam [i] percipi-
ent: reliqua ſubſtantia mona-
ſterio eo cõpetẽte.

Impr̃s Leo ⁊ Anthonin9.aa.
Armaſio.

Iubem9 nulli [l] poſt hanc [m] ar-
chiepiſcopo in hac [n] vrbe regia
ſacroſancte orthodoxe eccle-
ſie preſidenti nulli economo
[o] cui res eccleſiaſtica [p] guber-
nanda [q] mandatur eſſe facul-
tatem [r] fundos in predia vr-
bana ſiue ruſtica res [s] poſtre-
mo immobiles aut in his pre-
dijs [t] colonos vel [v] mancipia
conſtituta aut [x] annonas ciui-
les cuiuſcunqꝫ ſuprema vel ſu-
perſtitis volũtate ad religio-
ſas ecclĩas deuolutas ſꝫ cui9

Solu.vt ibi.non obſtat vt apparet in ſuperiori auten.in-
greſſi. e ¶ Diminuta.ergo volebat dare min9 ꝗ̃ poterat.
f ¶ Omnem.ecce vbi vult dare aliquis plus ꝗ̃ poteſt.
g ¶ Cõnumerata vt tantũ ſibi retineat quantum neceſſe
habet dare al's vnicuiqꝫ filiorum.ſm Jo.⁊ nos. Alij ſic vt
quãtũ dat alicui fi-
liorũ cui plus ꝓfer-
tur.ĩ.de ſecũ.nup.
hac edita.circa pñ-
ci. et hoc quando
ſunt ptes inequa-
les. ſi autem ſunt
equales partes re-
ſeruat ſibi virilem
⁊ ad hoc in auten.
eo.§.diaconiſſam
et.ff.de coll'.bo.l.j.
§.portiones.

h ¶ Moriatur.innuit hanc portionem ſcilicet legitimam
demum poſt mortem naturalem debere preſtari ſm Al.
vt in autenti.vt liceat ma.et a.§.quia vero ex conſenſu.et
infra de do.inter virum et vxo.l.res.ſed poteſt dici ꝗ̃tum
ad alimenta ſaltem debere ante agi.ar.ff.de an.lega.l.ſer-
uus.et vt in poſ.lega.l.penulti.⁊ de libe.ag.ſi quis alij.vel
ſi velis dicere ꝙ ſtatim poſt ingreſſum petatur hec portio
habes argumentũ vt in auten.de mo.§.illud.et.ĩ.de epiſ.
⁊ cle.deo nobis.§.j.⁊ in auten.vt nulli iudi.§.adulterã.⁊
§.ſi vero preter.⁊ quia pro mortuo ⁊c.
i ¶ Percipient.hec diſpoſitio eſt legis non teſtatoris.
Iubemus. primo prohibet vſqꝫ ad.§.ſane.ibi in.§.ſa-
ne punit contrafacientes.tercio permittit in.§.ſane ne om-
nis.
l ¶ Poſt hanc.id eſt poſt hanc legem al's poſthac.id eſt
deinceps.
m ¶ Archiepiſcopo.id eſt patriarche.
n ¶ Vrbe.ſcilicet conſtantinopolitana.et ſic eſt hic lex lo-
calis: ſed hodie eſt ius generale: vt in auten.hoc ius.
o ¶ Cui.diffinitio economi.
p ¶ Gubernanda.ab epiſcopo.
q ¶ Mandatur quaſi procuratori ad agendum: forte et
defendendum.et nota ꝙ hec eſt diffinitio economi aliquo
addito: vt.ĩ.titu.j.l.omnes.§.nihilominus. qui alias di-
citur cymiliarcha quaſi cuſtos ſacrorum vaſorum et alia-
rum rerum eccleſie: vt.ĩ.de bonis autorita.iudi.poſſiden.
l.fi.in fine.
r ¶ Fundos.nomen fundi generale eſt ad ſequentia ⁊ ꝓ-
prie vniuerſitatem fundorum ſignificat: vt.ff.de ver.ſig.
l.queſtio eſt.⁊ de re.dubi.l.ij.
s ¶ Poſtremo.vt breuiter dicam.
t ¶ Colonos.ſcꝫ conſtitutos.
v ¶ Mancipia.que inter immobilia ſunt vt hic et.ff.de
diuer.⁊ tem.pre.l.ij.
x ¶ Annonas.id eſt prebendas de publico: vt.s̃.e.priui-
legia.vel de cuiuſqꝫ priuato patrimonio ſoluendas: vt ſta-
tim ſubiungit que inter immobilia cõputantur.vt in aut.
que non alie.§.hoc ergo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cunqꝫ alienationis ſpecie ad quācunqꝫ transferre perſonā. ſed ea etiam predia [a]diuidere quidem colere [b]augere et [c]ampliare nec [d]vlli iiſdem prediis audere [e]cedere. ¶ [f]Verum ſiue teſtamento quocunqꝫ facto iure ſeu codicillo vel ſola nuncupatione legato ſiue fidei commiſſo aut mortis cauſa donatione aut alio quocūqꝫ vltimo arbitrio aut certe inter viuentes habita largitate ſiue contractu venditionis ſiue donationis aut alio quocunqꝫ titulo quiſqꝫ ad p̄fatam venerabilem eccleſiam patrimonium ſuum partemue certam patrimonii infundis prediis ſiue domibus vel annonis mancipiis ⁊ colonis eorumqꝫ peculiis voluerit pertinere: inconcuſſa ea omnia ſine vlla penitus immutatione [g]conſeruentur. ¶ Scientes ſibi igitur nulla occaſione vel tempore ad viciſſitudinē [h]beneficii colorati aut gratie [i]referende donandi vel certe hominibus volentibꝫ emere alienandi aliquam facultatē [k]permiſſam. nec ſi omnes cum religioſo epiſcopo et economo clerici in earum poſſeſſionū [l]alienationem conſentiant. ea enim que ad beatiſſime eccleſie iura pertinent vel poſt hac forte peruenerint tanq̄ ipſam ſacroſanctam eccleſiam et religioſam intacta conuenit venerabiliter cuſtodiri. vt ſicut ipſa religionis et [m]fidei [n]mater perpetua eſt ita eius patrimonium iugiter ſeruetur [o]illeſum. ¶ Sane ſi hec [p]noſtre perennitatis ſtatuta audaci ſpiritu et mente [q]ſacrilega quiſquam economorum vel hominum temeranda crediderit ipſe quidem qui peruerſo auſu eccleſiaſtica predia donationis vel emptionis ſeu commutationis titulo vel cuiuſcūqꝫ cōtractus alterius nomine niſi eo modo quo nunc [r]ſtatuimus acquirere vel habere tentarint: omnem huiuſmodi [s]fructum proprie [t]temeritatis amittat. ⁊ [v]precia quidē ⁊ [x]munera que eius gratia data fuerint economo ſiue aliis cuiuſcunqꝫ perſonis eccleſie lucris et cōmodis [y]acquirantur. ¶ Predia autem ⁊ in iis omnia [z]conſtituta ab ipſis clericis et temporalibus [a]economis cū fructibꝫ ſeu penſionibꝫ

a ¶ Diuidere. vt vna pars ſeminetur vno anno. alia alio anno diuiſione facta per ſepes et foſſata et ſulcos: vt. ff. de le. ij. gaius. ſeius. §. titius ſm Io. Alij dicunt diuidere poteſt ſi prouocetur: non ſi prouocet illum cum quo cōmunionem habet ſicut minor. vt ar. ⁊. de fundo do. l. ij. ⁊ de predi. mi. l. inter omnes. et de re. eo. qui ſub tu. vel cu. l. ſi pupillorum. Tercii: vt Pi. ꝙ aliam eccleſiam poteſt prouocare non priuatam ſicut ⁊ cum ea permutat. vt ī auten. item ſibinuicē Quarti: vt pe. et Al. quod etiā priuatū prouocat quū ſibi expedit: ſicut alienat inutile prediū propter fiſcalium onus: vt ī auten. item predium et ar. ff. de iur. do. l. fi. vel diuidit ſm M. vt accipiendo ptem quo ad vſū et non quo ad proprietatem locando: quum ſocius nolit ſuam partē locare.

b ¶ Augere. id ē quo ad quantitatem. ſed ampliare quo ad precium: quod fit diligenti cultura vt. ff. de iur. fiſ. l. non intelligitur. §. diui fratres

c ¶ Ampliare. in pinguādo.

d ¶ Vlli. patriarche vel economo.

e ¶ Cedere. id eſt concedere ſcꝫ ſeruitutem aliquam. nam qui alienare prohibetur ſeruitutem conſtituere non poteſt. vt. ⁊. de re. alie. non ali. l. fi. ⁊. ff. de re. eo. l. iij. §. fi. vel dic ꝙ viriliter debent reſiſtere ne quis poſſeſſionem talium prediorū intret: vt in auten. de non alie. §. economū.

f ¶ Verum. iſtud idem dicit qđ ſupra verūtamen.

g ¶ Conſeruent᷑. economi ſiue clerici.

h ¶ Beneficij. vt quia dicunt aliquem ſeruiuiſſe eccleſie qui non ſeruiuit.

i ¶ Referende. vt quia dicatur al's extitiſſe gratioſus eccleſie.

k ¶ Permiſſam. an ergo bene merentem poteſt bene remunerare? dic ꝙ ſic. nam ſi colorati beneficij remuneratio impeditur. ergo vera p̄mittitur etiam de immobilibus vt videtur hoc innui. ff. ar. ꝯtra. ⁊. e. l. §. fi.

l ¶ Conſentiant. ⁊ renunciant ⁊ ſic eſt ſpeciale ꝙ non poteſt renunciare: quia eccleſie eſt non eorum fauor ſicut ſunt ⁊ alia multa que notantur. ⁊. de pac. l. penl'.

m ¶ Fidei. ſecunt᷑ aūt que ſimiliter prohibent ſcꝫ hoc ius porrectum ⁊ ſequentes.

n ¶ Mater. vt. ſ. ti. j. victor. §. et in preſenti. et. ⁊. e. decernimus.

o ¶ Illeſum. vt et nec epiſcopus poſſit alienare vt in decre. x. q. ij.

p ¶ Noſtre. id eſt nos qui ſumus perennes in ſeruando hoc voluntate.

q ¶ Sacrilega. id eſt quaſi vt enim improprie dicit᷑ dedicatio rei quū confertur eccleſie, ita ſi clericus alienet dicitur deſecratio quedam. vt ita dixerim. et ita dicitur quaſi ſacrilegiū.

r ¶ Statuimus. in vltimo. §:

s ¶ Fructum. i. cōmodum.

t ¶ Temeritat᷑. id eſt huiꝰ contractus facti per temeritatem.

v ¶ Precia. quā do emit.

x ¶ Munera. quando dona acceperit.

y ¶ Acquirant᷑. ſic ergo eccleſia locupletatur cum aliena iactura: vñ equū eſt ꝙ reddat: vt. ff. de ꝯdi. inde. nam hoc natura. ⁊. ⁊. que vi metus cauſa. l. ſi vi vel metu. non dico ꝙ actione aliq̄ compellatur eccleſia ciuili. Sed an ſi non fuerit ſolutum precium poſſit peti? R non. ſm P. quia quedam honeſte accipiūtur non tamen honeſte petunt᷑: vt. ff. de variis et extraordi. cog. l. j. §. j. ſecus in emphitheota: vt in auten. qui res iam. Alij contradicunt odio emptoris poſſe peti ⁊ non reddi ſi eſt ſolutum: et fauore eccleſie per dictam autenticam qui res. et. ff. de dam. infec. l. fi. et hic etiam ſi bone fidei emptor fuit. licet tunc habeat actionem cōtra economum. vt. ⁊. §. pxi. Ac.

ʒ ¶ Conſtituta. vt mancipia ⁊ inſtrumenta fundi.

a ¶ Economis. ⁊ per iſtos primo loco vendicantur. ſed in ſubſidiū cuilibet permittitur quaſi publicum factū vt parochianis vel patronis vt in curiali qui retrahitur per quos licet: vt. ⁊. de decur. quis. Sed nūquid idē qui vendidit queſtio eſt ſabbatina? ⁊ videt᷑ ꝙ idem: vt. ⁊. de libe. cauſa. l. fi. ⁊ ff. de bo. liber. ſi filius circa principiū. ⁊ in decre. xij. q. ij. nō licet. econtra qui non idem: vt. ff. de accu. ſi cui. §. bis idem. ⁊ in decre. xij. q. ij. monemus: vt. ff. de adop. poſt mortē ⁊ ibi de hoc inuenies ſolutōem. Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

[b]vel acceſſionib⁹ totius medij temporis vendicentur, vt tan q̃ penitus a nullo empta vel vendita [c]teneantur. quia ea q̃ contra leges fiunt pro infectis [d]habenda ſunt. Economus autẽ qui hoc [e]fecerit [f]immo fieri [g]paſſus fuerit: vel in quacũq; prorſus huiuſmodi venditione ſeu donatione vel cõmutatione (niſi ea que [h]preſenti lege concedimus) poſtremo in quacũq; alienatõne cõſenſerit commiſſa ſibi economatus adminiſtratione [i]priuetur. deq; eius bonis quodcunq; exinde incõmodum eccleſie contigerit reformetur. heredeſq; eius et ſucceſſores ac poſteri ſuper hoc facto ſiue conſenſu competenti ab eccleſiaſticis perſonis [k]actione [l]pulſentur. iis tabellionibus qui huiuſmodi contractuum vetitorum auſi fuerint inſtrumenta conſcribere irreuocabilis exilij animaduẽſione plectendis. iis quoq; iudicibus vel [m]ius geſtorum habentibus qui huiuſmodi donationum vel contractuũ geſta [n]cõfecerint dignitatis proprie ⁊ [o]bonorum omnium ſpoliatõne [p]dãnãdis. ¶ [q]Sane ne omnis religioſis economis commode via prouiſionis ⁊ occaſio venerãdis eccleſijs profutura videat̃ excluſa id qđ vtile plerũq; iudicatur ſub cautele obſeruatione neceſſario ꝓcedere [r]concedimus. [s]Si quãdo igitur vir religioſus economus huius regie vrbis eccleſie proſpexerit expedire vt deſideranti cuiq̃ certarum poſſeſſionum atq; prediorum vrbanorum ſcz ſiue ruſticorũ ad ius eccleſiaſticũ pertinẽtium tꝑalis vſuſfructus poſſeſſio ꝑ ipſius [t]petitione preſtet̃: tunc eius tꝑis qđ inter [v]vtroſq; cõuenerit ſiue in die [x]vite ſue ab eo qui deſiderat poſtulet̃. pacta cũ eo q̃ hoc elegerit ineat economus atq; [y]conſcribat [z]ꝑ que ⁊ temp⁹ intra qđ hoc preſtari placuerit ſtatuat̃. ⁊ [a]manifeſtum ſit quod quiſq; [b]acceperit ad inuicem hm̃oi beneficij grã: [c]preſtãdo quidẽ eccleſiaſtici ꝑdij pro tꝑe vſufructũ Poſt ſtatutũ aũt tempus et placitũ tempoꝝ reditũ [d]proprietate ad dñũ ⁊ ius eccleſiaſticũ currente firmiter. ita ſcilicet vt ſiue completo ſpacio qđ fuerit inter eos ꝯſtitutum ſeu mortis ſue tꝑe (ſi hoc quoq; cõuenerit is qui poſſeſſionem eccleſiaſticã ⁊ certorũ reddituũ vſufructum habendi gratia interueniente pacto ſuſceperit) non minus q̃ alterius tante quãtitatis quãte acceperat redditus cũ ipſorum [e]predioꝝ dño ⁊ rebus immobilibus eorũq; colonis et mãcipijs eccleſie [f]derelinquat niſi enim hac conditione pacta inita fuerint ea quoq; decernimus non valere ſed poſſeſſionem eccleſiaſticaz tanq̃ nullo iure tranſcriptã in iure ipſius atq; dominio ꝑmanere et ab eccleſiaſticis ſiue economis decernimus vendicari

b ¶ Vel acceſſionibus. ſcz naturalibus ſed non ciuilib⁹. quia ſic eſſet vſura.

c ¶ Teneantur. id eſt habeantur.

d ¶ Habenda ſunt. vt. j. de legi. ⁊ cõſti. non dubium. et hoc quo ad eccleſiam nõ quo ad economũ qui tenet̃ emptori ⁊ eccleſie.

e ¶ Fecerit. id ẽ alienauerit.

f ¶ Immo. pro vel ⁊ nõ q̃ agens et cõſentiens pari tenentur pena quia pariter delinquũt vt hic. ⁊ ff. de iis qui no. infa. liberorum ĩ fi. ⁊ d' iur. pa. adigere in prin. et. j. ti. j. ſi quẽq; in fi. et ibi etiam de hoc habes multas cõcordantias.

g ¶ Paſſus. per quẽdam de ſubditis.

h ¶ Preſenti. in vltimo. §. Ac.

i ¶ Priuetur. ꝑ ſententiã nõ ipſo iure alioquin nõ habet locũ q̃ ipſe poſſit vendicare Item dicit priuetur ⁊ non priuatus ſit ſed videtur alia pena imponi non hec. et j. ti. j. ſi eccleſie. q̃ eſt contra. So. vt ibi.

k ¶ Actõne. mãdati. vel neg. geſ. vel condi. ex lege iſta.

l ¶ Pulſent̃. id ẽ ꝯueniant̃ iudicibus qui ſunt tñ iudices.

m ¶ Ius geſtoruz. id eſt ſcripturarum nam idez erãt iudices ⁊ notarij. vel dicit de officialib⁹ q̃ ſcribunt acta.

n ¶ Cõfecerint. id eſt confici mãdauerint. vt. ff. d' iis q̃ no. infa. furti. §. mãdati. vel proprie quãdo habent ius geſtorum. ſed prout ad iudices tñ improprie.

o ¶ Bonorum omniũ. ſed cui applicabuntur: R. eccleſie forte quam ledere voluit: vt ar. ſ. e. l. §. j. tu dic fiſco. vt j. de modo mulct. l. multarum. ⁊. ff. de inoffi. teſt. l. papi. §. meminiſſe.

p ¶ Damnandis. ſequitur autẽ. qui res iam dictas que ſimiliter punit.

q ¶ Sane. plerũq; vt in contractu qui ſequit̃.

r ¶ Concedimus. nota ſic inſti. de auc. tu. §. neq;.

s ¶ Si quãdo. deſiderabat quidam ab eccleſia tꝑalez vſufructum alicui⁹ predij vrbani vel ruſtici vſq; a quinq; vel decem annis vel diebus vite ſue. ⁊ finito tꝑe dicit ſe redditurum hoc predium: et aliud quod totidem fructus reddat. Queritur an economus hoc facere poſſit: et dicitur q̃ ſic. ⁊ faciat hec conſcribi.

t ¶ Petitione ex hoc v̄bo ſumpſit Ir. quod poſuit ĩ formulario tabellionum in contractibus emphiteoſis dicunt enim ſic emphiteoticarijs petitionib⁹ ⁊c̃.

v ¶ Vtroſq;. economũ ⁊ ſecum cõtrahentem.

x ¶ Vite. accipiẽtis ad plus.

y ¶ Conſcribat. ſic ğ ſcriptura exigitur. al's non valet: vt. j. dicã.

z ¶ Per que. ſcilicet pacta.

a ¶ Manifeſtuz. ſcz per pacta.

b ¶ Acceperit. ab economo. grã q̃ confert in eccleſia de ſuo.

c ¶ Preſtãdo. deſideranti.

d ¶ Proprietate. id ẽ poſſeſſione ei⁹ predij cuius vſuſfructus confertur eccleſia. nam proprietas nunq̃ ab eccleſia ſepatur. ſic ff. de ver. ſigni. interdum. ⁊ de iudi. l. ſi de iu. ⁊. j. de rei ven. l. quotiens. ⁊ j. de probatio. l. ij. Alij ponunt proprietatem poſſeſſionis que in eccleſiam confert̃.

e ¶ Prediorũ. ſic ſcz d' nouo dandorum.

f ¶ Derelinquat. in vltima voluntate vt innuit verbum relinquat. vt ff. de tabu. exhi. l. j. §. fi. ſed hodie ab initio et mox: vt in autenti. de non alienan. §. ſi quis autẽ voluerit. lege ſic lecta. lege ſequũtur autentice igitur. et primo lege probibentes. ſecundo punientes. tercio permittentes: vt in hac. l. in textu fecit Leo ſic ergo lege primo. hoc ius porrectum. et ſicut alienatio et multomagis ⁊ quibuſcunq; modis. ſecũdo qui res iam dictas. tercio ſi quas ruinas et perpetua quoq;. et ſed et permutare. et item ſibi inuicez et item predium et qui rem huiuſmodi ⁊ hec vſus preſtatõ ſed alij ponunt illam qui rem inter punientes ſed non eſt vis. Sequit̃ Autentica.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hoc ius. Imperator leo rebus conſtantinopolitane ecclesie prouiderat per legem iſtam iubemus. ſed per hãc autenticam extenditur prouiſio ⁊ priuilegium ad omnem locum venerabilem. ſic ergo dic hoc ius porrectum. et ſumitur hec pars vſq₃ illuc ⁊ perpetuo ⁊ cetera. ex autent. de nõ alie. §. nos igitur.

In autẽ. de nõ alienã. aut permutã. §. nos igitur. et i auten. de alie. et emphi. §. hoc etiam ſuper ipis. et. §. hoc vero iube⁹

UON. Hoc ius[b] porrectum eſt ad omnem venerabilem locum omneq₃ collegiu₃: quod[c] actio pia conſtituit. vt [d]nec res eoꝝ pignorentᷣ. ⁊[e] perpetuo ſeruetᷣ in iis immobilibus[f] rebꝫ que ab imperiali domo pdictis locis applicantur: in ceteris catenus[g] excipitur ſi debitũ vrget. qḋ ex mobilibus ſolui[h] non poſſit. ¶ Primo res immobiles[i] ſpecialiter dentur pignori: cuius fructus creditor ſibi[k] reputet tam in ſortem q̃[l] in vſuras vſq₃ ad q̃rtam[m] centeſime. Or ſi[n] nolit creditor ita accipere tunc[o] ordinator domus apud[p] eum a quo[q] ordinatur habitis abſq₃ diſpendio[r] geſtis[s] iuret[t] maiori parte ibidem ſeruientium[v] conſentiente et debitum[x] exiſtere nec ex mobilibus[y] ſolui[z] poſſe: quo ſubſecuto per viginti dies rem eccleſie eſſe venalem publice ſit notum: vt plus offerẽti detur modis omnibus et precio[a] pro debito dando[b] aliter enim res emptori non conceditur: et hoc[c] inſcribatur nihil eſſe factum in ea re ad damnum diuine domus. emptore vero non inuẽto res eſtimata diſtricte creditori detur in ſolutum. addita in precio vniuerſe[d] eſtimationis[e] decima parte. et accedente conſenſu ordinatoris et maioris partis ibidem ſeruientium. Si tamen res mediocris inter ceteras: inſpecta ipſius qualitate et quantitate et onere. is creditor hic intelligatur: qui quod credidit probat in vtilitatem diuine domus proceſſiſſe.

b ¶ Porrectum. id eſt productum et diuiditur in ſeptem partes.

c ¶ Actio pia. id eſt pius actus. et ſic ponitᷣ. ff. de dona. inter virum et vxo. l. iii. §. fi. al's non factum vt hic ſed ius deſignat vt inſtitu. de acti. §. j.

d ¶ Nec pignorentur. ſcilicet res eccleſiaſtice ſpecialiter: ſed generaliter. et hoc per auten. de non alie. §. ſi vero creditor in fi. §. coll. ij. ſed per aliam de alie. ⁊ emphi. quilibet pmittitur ſi debitum vrgeat vt hic dicit.

e ¶ Perpetuo. id eſt incõmutabiliter ſine exceptõne Nota ergo ſex caſus vbi eccleſia nullo modo alienat. Prim⁹ vt hic: quãdo res immobilis a principe datur: quod ſumitur ex autenti. de alie. et emphi. §. ea vero. Secundus: quando ipſam eccleſiam alienaret: vt in autent. multo magis. Tercius: quãdo ipſemet emeret vel cognato venderet: vt in auten. quibuſcũq₃ modis. Quartus: quando eſt data res eccleſie ſub hac conditione ne alienetur. vt in auten. de alie. et emphi. §. ſanctiſſimas. Quintus eſt: ꝙ heretico non alienet. vt in autenti. de eccle. ti. §. iubemus. Sextus annuo relicto de ꝓpinquo pſtãdo. vt in auten. de eccle. ti. §. ſin autem. col. ix.

f ¶ Rebus. preter q̃ donatis ab imperatore.

g ¶ Excipitur. a ſupradicto.

h ¶ Non poſſit. ſcilicet cõmode. vt. ff. de verbo. ſigni. l. nepos proculo.

i ¶ Specialiter dentur. hoc eſt ex auten. de alie. et emphi. §. hoc inſuper. nam per auten. de non alie. §. ſi autem creditor. non permittebatur ſpecialis hypotheca ſed generalis.

k ¶ Reputet. qḋ eſt cõmune ius in omni creditore niſi ſit pactus vt fructus vice vſurarum cedant. vt. j. de pig. act. l. j. ⁊. ij. ⁊ de vſuris ſi eam pactione.

l ¶ In vſuras. primo in vſuras ſecundo in ſortem. vt. j. de ſolu. l. j. nec obſtat hic ordo ſcripture. vt. ff. de ſolu. l. nec enim. et de le. ij. cum pater. §. fidei tue. que. e. l. cum pater. §. penulti. hoc ſpeciale eſt fauore eccleſie vt primo in ſortem.

m ¶ Centeſime. hoc eſt vt in fine anni. ix. tãtũ pro vſuris quãtu₃ eſt quarta pars ſortis. ſors enim centeſima dicitur id eſt quoddam principale vel perfectu₃: quia centeſimus numerus eſt perfectus vt ponatur in vim ſubſtantiui. centeſima eſt ergo pars que equiparatᷣ ſorti in ãno. vt patet. j. de vſuris. l. eos. §. j.

n ¶ Nolit. ſcilicet creditor. Accurſius.

o ¶ Ordinator. id eſt abbas.

p ¶ Eum. ſcilicet epiſcopum.

q ¶ Ordinatur. vt apud epiſcopũ ⁊ epiſcopus apud archiepiſcopum, ſed cum archiepiſcopus vendit duo epiſcopi debent intereſſe: vt in auten. vt nullus fa. or. do. §. fi.

r ¶ Geſtis. quia pro ſcriptura nil dabitur tabellioni ſic. j. de epiſco. audi. l. tam demẽtis.

s ¶ Iuret. contra. j. titu. j. l. cum clericis. §. quod ſuis. Solutio hic ſpeciale ſup alienati.

t ¶ Maiori. que attenditur primo in numero ſecundo in dignitate: vt. ff. d pact. l. maiorem non cõnumeratis ſeruientibus ſed ordinatis in eccleſia. ſi vero quidam abſint opor₃ duas partes ordinatorum eſſe preſentes. ſ₃ ſufficit maiorem partẽ duarum partium cõſentire. vt. ff. d de cre. ab. or. fa. l. j. et. l. iij. et. ff. ꝙ cuiuſcũq₃ vniuerſita. l. nulli. et. l. plane. et. C. de predijs cu. l. ij. et de decur. l. nominationum li. x.

v ¶ Conſentiente ſc₃ iuramento vt ſuper ſuam anima₃ iuret vt auten. ꝑpetua.

x ¶ Exiſtere. ſolutum non eſſe. non autem iurare debet quum effectu hic creditor probabit. vt in fi. huius auten. et hoc etiam ita demum ſiſtit. al's non cogitur periurare. ſed iurabunt alij qui ſciunt. vt in auten. perpetua. conſiſtere ecce vnum.

y ¶ Solui. ecce ſcḋm.

z ¶ Poſſe ſc₃ commode.

a ¶ Pro debito. emptor enim ſoluet creditori vt in auten. de eccleſi. re. immo. alie. §. ementibus quidem in fiſcum. ſic et. ff. de in rem ver. l. iij. §. penul. et. ff. de rebꝫ eorum. l. magis. §. ne tamen.

b ¶ Aliter enim. id eſt niſi predicta ſolẽnitas ſeruetur. vl' niſi preciũ cedat in vtilitatem eccleſie.

c ¶ Inſcribatur. in iuramento ſic ergo debet fieri ſcriptura al's non valet contractus: vt et in. l. iubemus. §. fi. poteſt ergo predicto caſu alienari res eccleſie cum debitum vrget. Item ſecundo in perpetua emphi. Tercio cũ alia eccleſia permutando vt in auten. item ſibi. Quarto cum principe: vt in autenti. ſed et permutare. Quinto vt in redemptione captiuorum: vt in autenti. de alie. ⁊ emphi. §. ſanctiſſimas. Itẽ ſexto: vt ſuperflua vaſa vt in auten. preterea.

d ¶ Eſtimationis. ſc₃ rei date in ſolutum.

e ¶ Decima. vt ſi res valeat. ix. detur ꝑ. x. ſed certe tunc non adderetᷣ decima ſed nona. Alij. vt ſi res valeat. x. accipiat ꝑ. xj. ſm Azo. ⁊ ſm hoc eccle̾ ſit additio. Alij vt ſi

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

res valeat.xj.accipiat pro.x.et ꝙ dicit addita ſcilicet emptori vt quia grauatur imo ꝙ ſcilicet inuitus accipit aliud pro alio releuetur in hoc.vt.ff.de aur.et ar.le.l.eum qui.Itez eſt hic ſpeciale ꝙ aliud pro alio recipiat inuitus.vt.j.de ſo.autē.hoc niſi debitor.ſed regulariter contra vt.ff.ſi certum pe.l.ij.§.j.

a ¶ Ordinatoris.id eſt abbatis.

b ¶ Mediocris in auten.de fideiuſ.§.ꝙ autem.Cōtra vbi ꝗ̃ meliorem habet debitor dare debet in ſolutum.Solutio.hic ſpeciale fauore eccleſie hec placet vel ibi precioſius metallum debebat vt aur.⁊ ideo p̃cioſior res ſolui debet ꝙ̃ debitor habeat.

In autenticis de non alienādis aut permutandis.§.ſicut autem collatione ſecūda.

CON. Sicut alienatio reruz eccleſie interdicitur ita prohibetur ne qua [e] ſterilis ei detur poſſeſſio:aut alias oneroſa veluti [f] fiſcalium nomine.

In autenticis de non alienādis.§.quia vero.et in autenticis de alie.et emphi.§.et quoniam.

CON. Multomagis prohibet ipſius [h] monaſterij alienatio: [i] qua redeat in antiquū ſtatum ⁊ ſecularē vſum.

In autenticis de alienatione et emphiteoſi.§.economus collatione nona.

c ¶ Onere.ſ.debiti pro quo venditur vt res magni precij pro debito paruo nōvēdatur.vt.ff.de rebus eorum.l.magis.§.item requirit.vel dic.Onere tributorum vt in autē.ſicut.

CON. Quibuſcunqꝫ modis hocius alijs [k] permittitur interdicitur certis pſonis res huiuſmodi accipere:vt economo eiuſqꝫ [l] cognatis.alioquin bona eorum economorum et ordinatorum quibus coniūcti ſunt poſt mortem perueniént ad eccleſiaz de qua rem accipiunt.

In autenticis de non alienādis aut permutandis.§.quia vero leonis collatione ſecunda.

CON. Qui res iam di[m]ctas [n] non gratuito alienationis titulo citra formam [o] legis accepit rem quidem cum omni incremento medij temporis reſtituat.eius autez quod dedit nullam actionem habet contra venerabilem locū ſed aduerſus [p] eum qui alienauit.Donatarius autem rem cum omni cauſa reſtituet:et aliud tantundem. [q] creditor quoqꝫ reſtituta re pignorata crediti actionem non habet. emphiteoſis acceptor ⁊ ab eo [r] cadat.nec quod dedit repetit immo ſtatim ſoluet quod ſoluturus eſſet in vnoquoqꝫ anno ſi iure, [s] contraxiſſet. [t] ſed melius dicitur omnino denegandas actiones huiuſmodi acceptori.

tio:quia et officio qđ miniſtrat non licet emere per ſe vel p alium.vt.ff.de contrahen.emp.l.nō licet.et.l.qui officij in fi.et ſic no.generale ꝙ non admittitur aliquis vt quilibet.vt.j.de dolo.l.j.vbi de hoc dixi.Sed cōtra in auten.de ſanc.epiſ.§.ſi autē eccle.vbi diſpenſatoribus permittitur accipere Sol.ibi permittit conducere vel tēporalez emphiteoſim accipe hic autem prohibet perpetuam alienationem.Itez hic economo ꝓhibet:ibi diſpenſatori pmittit.puta prelato nō adminiſtranti.et ſpecialiter hic excipitur econom⁹ in fi.illi⁹.§.ſi aūt.

Autentica.

Qui res iam dictas.ſcz locorū venerabilium.

n ¶ Non gratuito.vt emptione pmutatione et ſimilibus.

o ¶ Legis.vel qꝛ non erat de caſibus pmiſſis:⁊ ſm hoc expone citra pro contra vel ſic erat non fiebat cum ſolēnitate qua debebat.vt in auten.hoc ius por.diximus.⁊ tunc dic citra id eſt preter.quia alienauit licet non valeat cōtractus in preiudicium eccleſie.

d ¶ Probat in vtilitatem.ſpeciale eſt.ſic et.j.ſi aduer.cre.l.j.et.ff.ſi cer.pe.ciuitas probabit ergo forte per preſumptionem.vt quia prelatus eſt diligens et eccleſia tūc indigebat:non autem vt quilibet nummus ſit datus.vt ff.de exer.l.fina.vel quia omnibus de eccleſia ſimul dedit per quos poteſt deterior eccleſie fieri conditio.vt.ſ.e.l.iube.§.ſi quando:ſi conſuetudo in contrarium ſit ſm Azo.valet vt inſti.de iure na.gen.et ciui.§.ex non ſcripto.

Autentica.

Sicut ſterilis.id eſt nō fructuoſa vel fenea vt in cor.vn̄ hoc ſumitur de non alie.§.penul.

f ¶ Fiſcalium.ſed quomodo poteſt eſſe onus tributorū fiſcalium quum ſm qualitatem fructuum dentur.vt.j.de allu.et pa.l.j.et.ij.R.pro preteritis anteqꝫ ad eccleſiaz deueniret fundus.vt.ff.de publi.imperatorꝫ.Itē poteſt eſſe onus tributorum ⁊ in hoc maiorem partem fructuū oporteret dari ꝓ tributis.Ac.

Autentica.

Multo magis.ſcz ꝗ̃ aliarum rerum.et eſt verbum.Ir.non legis.

h ¶ Monaſterij.id eſt eccleſie vel loci conſecrati.

i ¶ Qua.ſcilicz alienatione.et hoc eſt in cor.de alie.⁊ emphi.§.⁊ quoniā.

Autentica.

Quibuſcunqꝫ.permittit.qđ eſt in ſex caſibus vt diximus in auten.hoc ius por.

l ¶ Cognatis.vel affinibus vt in corpore vnde hoc ſumitur.i.in auten.de alie.⁊ emphi.§.economus.⁊ eſt ra-

p ¶ Eum.ſcz economum.Item preponderat dolum economi propter officium dolo emptoris.Quid ſi non eſt ſoluendo vel nihil habet cum ſit vnus de monachis.R.tenetur eccleſia ſi locupletior eſt per conditionem ſine cauſa.vt ff.de condi.indebi.nam hec natura.⁊ de condi.ob tur.cā.l.ꝑpetuo ſm quoſdā.⁊ de eo per quē fac.eſt.l.fi.in pn.

q ¶ Creditor.qui accepit rem pignori ⁊ in cauſam nō conceſſam.

r ¶ Cadat.iure exceptōnis.Accur.

s ¶ Contraxiſſet.⁊ ſic eſſet futuri temporis non ſolū preteriti.⁊ hoc ideo.quia deliquit in cōtrahendo:ſi autem deliquit tm̄ non ſoluendo canonē.poſtea nō ſoluit pro futuro tempore.vt in auten.qui rem.

t ¶ Sed melius.hec verba referuntur ad id quod dicit cadat.nam videbatur cadere iure exceptōnis.ſed melius eſt vt cadat ipſo iure.Vel ſed melius.hec verba ſunt Ir.nec multum important vtilitatis poſſunt tamen ita continuari.ex predictis videbatur emphiteota repellēdus exceptōne ſed melius eſt vt ipſo iure actio denegetur ⁊ eſt ſic.ff.de arbi.ſi cum dies.§.ſ quis ex ar.et ſumitur hec tota ex cor.in auten.de non alie.§.quia vero leonis et ex ſequentibus et idem in auten.de alie.et emphi.§.ſi vero preter hoc ⁊ ſequentibus.§.Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

In auten.de alie.et emphi.§.quia vero col.ix.

CON. Si quas ruinas habent memorate diuine domus quas reedificare non valeant et hec in emphitheoſim [b] dentur perpetuam: emphiteota vſuro materia habitationis [c] depoſite: vt [d] vt penſio [e] diminuatur in [f] terciā [g] partem ab ea que ſtantibus adhuc habitationibus colligebatur: aut prius eo [h] reedificāte [i] ex additis illius [k] per eſtimationem penſionibus medietas detur religioſe domui. nam priore caſu ab initō [l] emphiteoſis preſtanda eſt penſio.

In auten.de non alienā.§.qꝛ vero.et.§.his ſolis.col.ij.et in auten.de aliena.et emphi.§.hoc quidem.col.ix.

CON. Perpetua quoqꝫ emphiteoſis [n] in his permittitur rebus ſi res in eorum geratur preſentia quibus hoc aſſignatur. lege [o] iurātibꝫ ijs quorum intereſt ex eo contractu nil ad leſionem diuine domus effici. ſolito redditu ipſius rei qui fuit quum diuino iuri dedicaretur non minuendo niſi [p] ſextam partem aut ſi ob cladem [q] diminuta fuerit tūc [r] cōſtante nunc penſione in emphiteoſim detur. ꝙ ſi res precioſa quidem eſt tamen parū aut nihil preſtet [s] penſionum. res ſubtiliter eſtimanda ē vt ex hac penſio [t] iuſta conſtituatur ea ſola detur in emphiteoſim que ad hec cōgrua videntur economo et alijs gubnatoribus.

In auten.de non alienan.aut permutā.§.ſicut aūt.col.ij.

CON. Sed et permutare [v] principi aut imꝑatori [x] licꝫ pro re [y] maiori vel equali [z] ſi reſpublica [a] hoc expoſcit: [b] pragmatica forma ſuper hoc precedente.

In auten.ꝯſtō que ex aſcriptitijs.§.qꝛ vero leonis col.v.

CON. Item ſibi inuicem recte permutant cum vtriuſqꝫ [d] indēnitate eorum cōſenſu ſcꝫ qui ꝛ ſupra [e] referuntur.

Si quas ruinas.id eſt ruinoſas domos. Autētica.

b ¶ Dentur.id eſt dari poſſunt.reſpondit enim ꝛ ꝙ dicit perpetuam dic in infinitum q̄diu penſio ſoluitur.inſti.loca.§.adeo.et ſm hoc debet fieri renouatio vt quis non dicat ſe preſcripſiſſe ſm conſuetudinem alij vſqꝫ ad.xxv.an. vt inſti.de perpe.et temp.acci.ī pn. Alij vſqꝫ ad terciam generationem vt in auten.de nō alie.§.emphiteoſ et ſm hos non fit renouatio in tercia ſed in quarta. prima verior.ſ.do nec ſoluatur penſio.et corrigitur illa de non alienan.§.alienatōis que non ꝑmittebat ꝑpetuam.

c ¶ Depoſite.id ē dirute.

d ¶ Penſio.antiqua.

e ¶ Diminuatur ad plus.

f ¶ Terciam partem.id ē tercia minuatur et due preſtētur.Alij vt R.ꝛ B.ꝛ Pi.vt due remittantur ꝛ tercia preſtetur.ꝛ hec verior vt in corpore probatur.Sed quid dicatur eſt cōtra illa auten.perpetua:vbi dicit diminuendam penſionem in ſextam partem ſed illud ī non ruinoſis.Sꝫ adhuc aliud contra in eadem autē.perpetua:non dicit ſi ob cladem diminuta ſit penſio tunc conſtante nunc penſione in emphiteoſim datur.Sed dic determinari per iſtam vtrum ſoluat ſtatim et preſens preciuꝫ minuatur in terciam partem.an non:et tunc tātū preſtet quātuꝫ poteſt nunc haberi:dū tamen detur medietas penſionum adiectarum per reedificationem.nam hec auten.eſt poſt illaꝫ.in cor.aūt.quum hec ſit de aliena.et emphi.§.ſi vero quidam.et illa de non alienan.§.quia vero Leonis.ne dicas hanc habere locum tm̄ in eccleſia conſtantinopoli.vt quidam dicunt:immo in omnibus vt in auten.de alie.et emphi.§.quicūqꝫ vero.

g ¶ Partem.ſcꝫ ſoluendam.

h ¶ Reedificante.id eſt edificare volente anteqꝫ aliquid nomine penſionis ſoluat.

i ¶ Ex additis.id eſt ex penſionibus que nunc edificio reedificato vltra ſolitas penſiones accipi poſſint.medietas detur ꝛ poſtea ſimiliter detur penſio que primo ex ruinoſis ſtantibꝫ edificijs colligebat.

k ¶ Per eſtimationem.id eſt reedificationem.nam ꝑ eaꝫ maior eſtimatio penſionis preſtatur.

l ¶ Emphiteoſis.ſ.contractus.

Autētica.

Perpetua.hoc verbum eſt ex auten.de alie.et emphi.nā et in illa de non alie.non erat hoc verbum et expone illud vt modo dixi in illa auten.ſi quas ruinas.

n ¶ In his.ſ.eccleſiaſticis non ruinoſis vel in his ſcilicꝫ ruinoſis.lege vt in autē.hoc ius porrectū.

o ¶ Iurantibus.ſcꝫ clericis applicaretur.id eſt eſſet applicata.

p ¶ Sextam partem.ſcꝫ ad plus al's magis retineret eccleſia ꝙ vendat.ſed nō ne eccleſia eſt deterioris cōditionis ꝙ alius.R.ſi.qꝛ diminutio fit propter ſterilitates que quādoqꝫ erunt quādo ꝑuatis remitteret totuꝫ:vt.ff.loca.et ꝯduc.l.ſi quo.§.j.vel dic ꝙ hic erat res deterior ꝙ tunc quādo fuit eccleſie data.Prima verior et hoc quum nō eſt ruinoſa al's ſecus vt in auten.ſi quas.que ē cōtra.Item videtur in nihiluꝫ diminui vt in autē.de alie.et emphi.§.j.ſed ibi ſpeciale in paſcuis et in agris proximarū villarum.maioris eccleſie cōſtantinopolitane.

q ¶ Diminuta.vel eius fructus.

r ¶ Conſtante nunc.id ē vt tātū preſtet quātū poſſet nunc ſi nunc ē locari et addatur medietas penſionum adiectaruꝫ per reedificatōeꝫ ꝛ de refecta ſoluatur penſio.acſi prius ſit diminutio in terciam partem.vt in auten.ſi quas ruinas que eſt contra vel hic quādo aliquis habet redditus.ibi nullos.vel hic eſt ruinoſa clade ibi vetuſtate.prima verior vt ibi dixi.quia hec determinatur per illam.

s ¶ Penſionum.vt turris aliqua.

t ¶ Iuſta.ſcꝫ detur talis penſio que collecta in.xx.annis contineat rei eſtimationem.vt in auten.de non alie.§.ſi vero alicuius eccleſiaſtici.ſed ſi ē hieroſolomytane ꝛ oporteat vendi.tunc in quinquaginta annis.vt in auten.de alie.et emphi.§.ſanctiſſimas.Ac.

Autentica.

Sed et.v principi.id eſt cum principe.

x ¶ Licet.ſcꝫ eccleſie.

y ¶ Maiori.danda a principe.

z ¶ Si reſpublica.id eſt ceſar.

a ¶ Hoc expoſcit.benedico maiori ſi res ꝛc.Ac.

b ¶ Pragmatica.i.ꝯſilio ꝓcerum qđ ſumitur hic autē.de non alie.§.ſi minus.

Autentica.

Item ſibi inuicem.vna ſcꝫ eccleſia cum altera de accepto cōmu.coll'.viij.in fi.

d ¶ Indēnitate.alioquin vna contra aliam reſtitueret.vt.ff.ex quibꝫ cauſ maio.l.finali.

e ¶ Referunt.vt in auten.hoc ius porrectū ꝛ hoc eſt in auten.ꝯſtō que ex aſcrip.et li.na.§.fi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

In autē. de aliena. et emphi. §. et quoniam.

CON. Item prediū propter[a] onus fiſcale inutile alienetur. et geſtis vt[b] ſupra conficiendis. et eodem iuramento preſtito id eſt ꝙ alia de cauſa non alienatur niſi vt[c] immunitas eiuſdem venerande domus ſeruetur.

In auten. de alie. et emphi. §. ſi vero ꝗs aut locator.

CON. Qui rem huiuſmodi cōductam in emphiteoſim acceptam fecerit[d] deteriorem: aut canonem[e] per biennium nō ſoluerit[f] repelli poteſt: vt quum ſoluat totius[g] temporis penſionem et id in quo rem leſit reſartiat repetitur[o] ſi quid impendit nomine[h] meliorationis.

In auten. de alie. et emphi §. ſi vero quis voluerit.

CON. Hec vſus preſtatio locum habet in omni domo religioſa. quo finito res vtra ꝗ pleno iure perueniat in domū iam dictam: nec tributis quidem grauata maioribus ſit ea res que datur in vicem ⁊ eiuſdem redditus ſit.

Idem Auguſti. Sebaſtiano p̄fecto pretorio.

Decernimus vt in[l] antiquatis[m] ac infirmatis[n] funditus que contra ipſum orthodoxe religionis dominium quodāmodo facta ſunt in integrum reſtituant̄ vniuerſa: ⁊ ad ſuū ordinem reuocent̄:[o] que ante profectionem noſtre manſuetudinis de orthodoxe religionis fide ⁊ ſanctiſſimarum eccleſiarum et martyriorū ſtatu firmiter obtinebāt. ¶ His que contra hoc tempore tyrannidis innouata ſunt. tam contra venerabiles eccleſias[p] quarum[q] ſacerdotium gerit beatiſſim⁹ ac religioſiſſimus epiſcopus patriarcha noſtre pietatis[r] pater Achacius[s] q̄m ceteras que per diuerſas prouincias collocate ſunt. nec vero et reuerendiſſimos earum antiſtites. ſeu de iure ſacerdotalium[t] creationum ſeu de expulſione cuiuſ ꝗ a quolibet illis temporibus facta ſeu de p̄rogatiua in epiſcoporum concilio vel extra concilium ante alios[v] reſidendi vel de priuilegio Metropolitano vel patriarchico ſub ijſdem impijs tēporibus penitus antiquandis. vt caſſatis ⁊ reſciſſis que per huiuſmodi ſceleratas iuſſiones aut pragmaticas ſanctiones aut cōſtitutiones impias ſiue formas ſubſecuta ſūt. ¶ Que autem a diue recordationis retro principibus ante noſtrum imperium et deinceps a noſtra manſuetudine indulta vel cōſtituta ſunt ſuper ſanctis eccleſijs et martyrijs et religioſis epiſcopis et clericis aut monachis inuiolata ſeruentur. ¶ Sacroſanctam quo ꝗ huius religioſiſſime ciuitatis eccleſiā ⁊[x] matrem noſtre pietatis et chriſtianorum orthodoxe religionis omnium ⁊ eiuſdē regie vrbis ſanctiſſimā ſedem priuilegia ⁊ honores omnes ſup̄ epōrum creationibus ⁊ iure ante alios reſidendi ⁊ cetera oīa que ante noſtrū imperiū vel nobis imperātibus habuiſſe dinoſcit̄ habere imp̄petuum firmiter regie vrbis intuitu iudicamus ⁊ ſancimus.

Imperator Juſtinianus Auguſtus Menne prefecto pretorio. Illud quod ex veteribus legibus (licet obſcure poſitis) a quibuſdā attentabatur vt donationes ſuper pijs cauſis facte: licē[z] min⁹ in actis[a] intimate ſunt tamen valeāt. certo et dilucido iure taxam⁹ vt[b] in alijs quidem caſibus iura vetera ſuper intimādis donatōnibus[c] intacta maneant

Antentica.
Item prediū propter onus fiſcale. hoc expone vt. s. in auten. illa ſicut alienatio.
b ¶ Supra. i. auten. hoc ius porrect. et eſt hec de alie. et emphi. §. ſi vero quis.
c ¶ Immunitas id ē indemnitas. Ac. Autētica.
Qui rē huiuſmodi. d deteriorem ꝯcordat. C. loca. l. iij.
e ¶ Per biennium. Et emphiteota priuati triennium. vt. j. de iure emphiteo. l. ij. In colono ſimplici bienniū ſeruatur. vt. ff. locati quero. §. item.
f ¶ Repelli poteſt. eccleſia dedit in emphiteoſim pro quinquaginta. quū valet ꝑ parum plus ſtatuta impēſione vnius nummi an habeat locum pena huius autentice. videt̄ ꝙ ſic: quū non ſit mutatū. vt. j. de teſtamentis. ſancim⁹. Itē omne preciū factum in eo cōtractu valet. ⁊ ſic dicta forma. vt in ſti. loca. §. adeo. in fine. R. ꝙ nō. tum quia ille contractus eſt cōtra legem iſtā: et ita eius forma nō eſt ſeruanda. vt i auten. de nō alie. §. lex ita ꝗ. tū quia graue eſſet et nimis ꝑpter ceſſationem vni⁹ nūmi totum preciū et rem ꝑdere. vbi autem contrahitur ſ̄m autenticā ſi quas. et ſ̄m illā perpetua. nō eſt graue damnū vltra modum. Itē nō eſt veriſile imponi penā i caſu q̄ nō pōt ꝯtingē. ar. in autē. de fili. an̄ dota. iſtru. natis i ſi. Quid ſi vna eccl'ia bz ab alia ⁊ n̄ ſoluit: R. idē vt ar. j. de fruc. ⁊ lit. expē. l. fina.
g ¶ Tempis. p̄ntis nō futuri vt dixi in autē. qui res.
h ¶ Melioratōis. locupletat̄ igit̄ eccl'ia cū aliena iactu-

ra: R. hoc fieri culpa ei⁹ q̄ dānū ſentit q̄re ſibi imputꝫ vt. ff. d reg. iur̄. qd̄ ꝗs. ⁊ ſumit̄ hec auten. ex illa d alie. et emphi. §. ſi ꝗo ꝗs Ac. Antētica.
Hec vſus p̄ſtatio. nō facit eccl'ia alicui p̄uato. vt in fi. l. iubemus. ⁊ ſumitur d alie. ⁊ emphi. §. ſi vero ꝗs voluerit. Ac.
Decernim⁹. īpator Leo verſus orientē ꝑfectus erat ⁊ ideo q̄dā tyrān⁹ eccl'ias inuaſerat. ſ. Odacus. ⁊ ml'tas leges ⁊ ſtatuta cōtra eccl'ias ⁊ eaꝝ p̄uilegia ſtatuerat q̄ oīa caſſat Leo per hāc legē ⁊ ad p̄ſtinā formā reducit.
l ¶ Antiquatis. id eſt vt frequētari nō debeant.
m ¶ Ac. p id eſt.
n ¶ Fundit⁹ ipſo iure.
o ¶ Que. ſubaudi his.
p ¶ Quarū. ſ. eccleſiarum.
q ¶ Sacerdotiū. id ē p̄iarchaꝝ.
r ¶ Quā. ſubaudi contra. Ac.
s ¶ Ceteras. ſ. eccleſias.
t ¶ Creationū. quis ⁊ a quo ordinetur epūs.
v ¶ Reſidendi. ꝗs a dextris et ꝗs a ſiniſtr[ ] p̄iarche debeat ſedē. vt fuit ꝯtentō int̄ archiepūm Rauēnatē ⁊ Mediolanenſē.
x ¶ Matrē. ſ. ſecūdā p⁹ romanā ſedē. vt. s. e. l. iubē⁹. §. ſciētes. ⁊ in aut. de eccleſi. ti. §. j. et s. de ſumma tri. l. victor. Ac.
Illud qd̄ ex veteribꝫ legibꝫ dicebatur: ꝙ donatio facta in p̄uatum valeat vſ ꝗ ad .cc. ſolidos. ſed ſi in eccleſiā fieret in pl⁹. ſ nō determiabat̄ p eas vñ dicit illud.
z ¶ Min⁹. id eſt nō.
a ¶ Intimate. id eſt recitate.
b ¶ In alijs. cum donatio ꝯfertur in alium.
c ¶ Intacta. vt debeant inſinuari ſi ſunt vltra. cc. ſolidos vt. j. de donati. l. ſancimus.

a ¶ In quibuſcunqꝫ. mobilibus vel immobilibus.
b ¶ Fecerit. id eſt facere voluerit.
c ¶ Xenodochium. locus in quo peregrini aluntur.
d ¶ Noſochomium. locus in quo egroti curantur.
e ¶ Orphanatrophium. in quo pueri orbati parentibus aluntur. ſ.

pauperes preſentes per ſe vel per alium.
q ¶ Preter eas. ſcꝫ cauſas. r ¶ Veterum. ſcꝫ legum.
s ¶ Scita. id eſt ſtatuta.
Sancimus. ſicut lex iubemus prohibet punit et permittit, ita hec. Sed illa in mobilibus hec in immobilibus. et ſic iſta imitatur illam ſancimus. licet cetere leges huius tituli dicant de iis que ſunt vſui diminiſtrantium. hic tamen de rebus diuino cultui conſecratis dicit.

f ¶ Pthochotrophium. in quo pauperes aluntur.
g ¶ Geronchothomium. in quo pauperes propter ſenectutem et propter infirmitatem curantur.
h Bephotrophium. in quo infantes et imbecilles aluntur. vt probantur he expoſitiones in nouellis ſuper illa conſtitu. de noua. li. et emphi.

¶ Si quis vero donationes vſqꝫ ad quingentos ſolidos [a] in quibuſcunqꝫ rebus [b] fecerit: vel in ſanctam eccleſiam vel in [c] xenodochium vel in [d] noſochomium vel in [e] orphanotrophium vel in [f] pthochotrophium vel in [g] geronchothomium vel in [h] bephotrophium vel in ipſos pauperes vel in quamcunqꝫ [i] ciuitatem iſte donationes etiam citra [k] actorum confectiones conualeſcant. ¶ Sin vero amplioris [l] quantitatis donatio ſit excepta ſcilicet imperiali [m] donatione non aliter [n] valeat niſi actis [o] intimata fuerit: nulli danda licentia quacunqꝫ [p] alia cauſa quaſi pietatis iure ſubnixa: [q] preter eas quas ſpecialiter expoſuimus. introducenda [r] veterum [s] ſcita ſuper intimandis donationibus permutare.

Item. aa. Demoſtheni. pp.

Sancimus nemini licere ſacratiſſima atqꝫ archana vaſa vel veſtem ceteraqꝫ donaria: que ad diuinam religionem neceſſaria ſunt quum etiam veteres leges ea que iuris diuini ſunt humanis nexibus non illicari [v] ſanxerunt: vel ad venditionem vel hypothecam vel pignus trahere: ſed ab iis qui hec ſuſcipere auſi fuerint modis omnibus vendicari tam per religioſiſſimos [x] epiſcopos quam [y] economos necnon et ſanctorum vaſorum cuſtodes nulla [z] eis actione [a] relinquenda vel ſuper recipiendo [b] precio vel [c] fenore exigendo: pro quo res pignorate ſunt ſed omnibus huiuſmodi actionibus reſpuendis ad reſtitutionem [d] eorum omnibus modis coartari. ¶ Sin autem vel [e] conflata [f] ſunt [g] vel fuerint vel alio modo immutata vel diſperſa nihilominus vel ad ipſa [h] corpora vel [i] ad ipſa precia eorum exactionem competere ſiue [k] per in rem [l] ſiue per conditionem ſiue [m] per in factum actionem: [n] cuius tenor in multis et variis iuris [o] articulis ſepe eſt admiſſus. ¶ Exce-

v ¶ Sanxerunt. vt et. j. de religio. locum. et ff. de contrahen. empti. l. et liberi. et lege ſ. celſus et de viuca pione. et de re. di. l. intantum. §. ſacre.

x ¶ Epiſcopos. quum forte res erant epiſcopalis eccleſie immo certe et ſi alicuius capelle vel monaſterii ſibi ſubditi. vt in auten. de alie. et emphi. §. et quando cognouimus.

i ¶ Ciuitatem. ſic ergo alias in hoc perficatur ciuitas cum eccleſia: ſic et. j. e. vt inter diuinum.

k ¶ Actorum. id eſt ſcripturarum factarum coram iudice.
l ¶ Quantitatis. quam quingentorum ſolidorum.
m ¶ Donatione. vt in auten. de non alie. §. ſi minus.
n ¶ Valeat. ſcꝫ donatio in eo quod excedit. vt. j. de donatio. ſi quis argentum. §. ſed in omnibus.
o ¶ Intimata. ſcꝫ ſcripta in actis.
p ¶ Alia cauſa. ad ſimilem predictis nam in locis ſimilibus predictis idem iuris eſt. ſed ibi eſt ſecus vbi quis vellet dicere: donaui amico meo vel conſanguineo et cauſa pietatis. tunc enim non poſſet niſi ſecundum vetera iura. vt hic dicitur vſqꝫ ad ducentos ſolidos. vt. j. de donati. l. ſancimus. in prin. et pro hoc. ff. de legi. et ſena. conſul. quod contra rationem hodie eſt. Nota commune ius eſt omnium donationum vt vſqꝫ ad quingentos ſolidos valeant ſine ſcriptura. vt. j. de donati. l. penulti. Unde dicunt quidam hodie valere in eccleſia vſqꝫ ad octingentos ſine ſcriptura vt ſicut olim in trecentis vltra donationes alias fiebat. ſic hodie quod ſatis dici poteſt. ſed ſecundum autenticam videtur in immenſum. vt in auten. de non alie. §. ſi minus. Sed certe ibi dicit de imperatore donante. illud autem conſtat ſiue imperator priuato ſiue priuatus ei donet non eſt neceſſaria ſcriptura. vt in auten. vt non fiant pig. §. fi. ſed quid ſi dicam dono talem rem pauperibus coram quibuſdam. videtur quod valeat. vt. ff. de le. ii. l. cum pater. §. donationis. et j. ti. j. ſi quis ad declinandam. §. vbi autem. ſed dico aliud in legato vbi non exigitur negatarii perſona. et in iis contractibus vbi exigitur per ſe vel per alium. et ſic intellige in

y ¶ Economos. quando alios obligauit non economus.
z ¶ Eis. ſcꝫ emptoribus.
a ¶ Relinquenda. ſcꝫ contra eccleſiam. Sed contra economum ſic. vt in auten. de alie. et emphi. §. ſi vero quis. et in auten. de non alienan. §. ſi aut in pignore.
b ¶ Precio. quando emit.
c ¶ Fenore. id eſt fenerata pecunia quam ſcꝫ mutuauit.
d ¶ Eorum. ſcꝫ vaſorum.
e ¶ Conflata. id eſt confracta et in maſſam redacta.
f ¶ Sunt. ſcꝫ vaſa a tempore huius legis.
g ¶ Vel fuerint. ſ. deinceps.
h ¶ Corpora. ſi extant.
i ¶ Ad ipſa precia. id eſt extimationem. ſ. ſi corpora non extant.
k ¶ Per in rem. ſ. ſi extant in eadem forma.
l ¶ Siue per conditionem. id eſt ex lege iſta. vel ſine cauſa quando immutata ſunt vel non.
m ¶ Per in factum. quum conſumpta ſunt et non extant. vel ſ. quum extant vel non erant.
n ¶ Cuius. ſcꝫ actionis in factum.
o ¶ Articulis. nam in loco cuiuſlibet edicti et interdicti datur. vt inſti. de interdic. in fi. et in ſubſidium le. aquil. et inſtitu. ad legem aquil. in fi. et in contractibus innominatis tribus. do vt des. facio vt facias. do vt facias. in quarto. ſ. facio vt des datur de dolo actio: vt. ff. de preſcrip. ver. l. naturalis. et in aliis multis caſibus in ſubſidium vt hic. et. ff. de preſcrip. ver. l. quotiens. ſed ad id quod dixit dari rei vendi. eſt contra. ff. de rei ven. in rem. §. loca. So. quod ibi dicitur

ſacram rei ven. peti non poſſe. verum eſt a priuato ⁊ lay-
co: ſed ab eccleſiaſticis poteſt. vel dic adiecta cauſa eccleſie
quia vendiderat tanq̄ eccleſie non tanq̄ ſuaʒ. ſicut et ar.
ff. de rei ven. l. j. §. j. vel hec eſt diſiunctiua cuius altera pars
eſt vera. in rem. ſ. vel in factum dari quia in factū. vel po-
nitur vel pro et ſi-
ue correctiue pri-
ma verior.

a ❡Captiuorū. ſcʒ vendi talia vaſa.

b ❡Prefatarū. ſcilicʒ mobilium hodie ⁊ immobilium niſi hac conditione vt nō alienentur ad eccleſiam venerint vt in auten. de alie. et emphi. §. ſanctiſſimas. quam quidam hic habent que incipit res immobiles et cetera.

c ❡Animas hominum id eſt animata corpora. vt et ar. ff. de penis l. in ſeruorum. §. fi. et. inſtit. de eo cui liber. cauſa bona adij. §. et ne hui⁹. et. ff. de ventre impo. mit. l. j. §. et generaliter. et illud mihi res non me reb⁹ ſubijcere conor. hac etiam ratione dicas pro alimentis pauperum fieri alienationē q2 anime hominuʒ ⁊c̄. et quia ſimili modo ſine inſinuatione in vtraq̄ʒ cauſa donatur vt. ſ. e. illud. et. j. de dona. ſi quis pro redemptione in prin. et pro hoc in decre. xij. q. ij. c. aurum habet eccleſia. licet auten. de non alie. §. iiſdem. ⁊ de alie. ⁊ emphi. §. ſacris. ⁊ de his non dicant.

d ❡Pendentibus. dummodo non pendeant ex appellationis cauſa. vt in auten. vt cum de appellatione cog. in prin. ſequitur auten. p̄terea vt ſi hacten⁹ fuerint facte tales venditiones ⁊ modo reuocanᷓ. Autentica.

Preterea. lex codicis in caſu permiſerat alienari hic in alio preterea ⁊c̄.

f ❡Venerabilib⁹ ſubaudi ſicuti ſunt.

g ❡Conflata. id eſt confracta et liquidata. ſed tamen et adhuc vendentur ſacra ar. inſti. de rerum diui. §. ſacre res licet decretiſte diſtinguant. ſed bene poteſt reſpondere q̄ calix fractus non ſit ſacer quum nihil calicitatis remanſit eo fracto. ſed domo diruta remanet area que eſt eius maxima pars. Item quomodo vendentur quū eſtimari non poſſint. vt. ff. de rerum di. l. ſacra. §. fi. et de cōtrahen. empti. ſed celſus ꝛ℞. fiet vt poterit eſtimatio vt ⁊ in libero homine cuius venditio quandoq̄ʒ valet. vt. j. de pa. qui fili diſ. l. ij. et. ff. de his qui deiecerunt vel effu.

pta videlicet cauſa captiuitatis in locis ijs in quibus hoc quod abominamur cōtingit: nam ſi neceſſitas fuerit in redemptione[a] captiuorum tunc et venditionem[b] prefatarum rerum diuinarum ⁊ hypothecam ⁊ pignorationes fieri cōcedimus: quū non abſurdum eſt[c] animas hominum quibuſcunq̄ʒ cauſis vel veſtimentis preferri. hoc obtinente nō ſolum in futuris negocijs: ſʒ etiam in iudicijs[d] pendentib⁹.

In auten. de alie. et emphi. §. vltio. col. ix.

CON. Preterea ſi habeat eccleſia ſuperflua vaſa cuʒ debitrix ſit: nec aliunde ſoluere poſſit ne quid imobile alienetur vel diſtrahatur integra ea geſtis habitis coram eo cuius eſt loci ordinatio vel alijs locis[f] venerabilibus oblata dentur: vel[g] conflata cuilibet alij vendantur quo magis debitum perſoluatᷓ. ❡Qui autem hoc acceperit contra hāc obſeruationem iiſdem penis ſubiacet: que in rebus immobilib⁹ ſunt prodite.

Idem Auguſtus Demoſtheni p̄fecto p̄torio.

Sancimus res ad venerabiles eccleſias vel[i] xenones vel monaſteria vel orphanotrophia vel gerontochomia vel in pthochotrophia vel in noſochomia vel in hephotrophia vel ſiquid aliud tale conſortium deſcendentes. ex qualicunq̄ʒ[k] curialis liberalitate ſiue inter[l] viuos ſiue mortis cauſa ſiue in vltimis voluntatibus habita lucratiuorum[m] inſcriptionibus liberas immuneſq̄ʒ eſſe. lege. ſ. que ſuper huiuſmodi inſcriptionibus poſita eſt:[n] in alijs quidem perſonis ſuum robur obtinente. ❡In parte autem eccleſiaſtica vel aliarum domuum que pijs cōſortijs deputate ſunt ſuum vigorem pietatis intuitu mitigante. cur enim non facimus diſcrimen inter res diuinas ⁊ humanas: et quare non competens p̄rogatiua celeſti fauori conſeruetur: que oportet nō ſolum in caſibus quos futurū tempus creauerit: ſed etiaʒ in adhuc pendentibus ⁊ iudicialiter termino vel amicabili compoſitione necdum ſopitis obtinere.

Idem Auguſtus Juliano prefecto pretorio.

Vt inter diuinum publicū q̄ʒ ius et[p] priuata commoda

l. fina. Accurſius.

Sancimus. cōſuetudo ſiue lex erat que dicebat q̄ ſiquis decurionum vel curialium vellet ſuam ſubſtantiam dare quoquo modo alicui ſiue in vltima voluntate ſiue inter viuos certa pars puta quarta dabatur curie. hodie vero excipiuntur per hāc legem omnia loca venerabilia vt eis decuriones bona oīa dare poſſint et curia nil detrahat et in alijs hominibus remaneat dicta conſuetudo: vt hic ⁊. j. quādo ⁊ quibus quarta pars. l. j. et. ij. et. j. de impo. lucra. de le. j. li. x. Sed ſi curialis ſit clericus tres partes ſue ſubſtantie remanent apud curiaʒ. vt. j. ti. j. et autē. ſed neq̄ʒ que eſt contra. ſecus ſi aliter donec ipſo in curia exiſtente vt hic.

i ❡Xenones. vbi peregrini aluntur et omnia que ſecūtur ſunt nomīa venerabilium locorum: vt. ſ. e. illud.

k ❡Curialis. nam ex bonis curialium tantum dabatur quarta.

l ❡Viuos. ſcʒ donationis.

m ❡Inſcriptionibus. id eſt inſcriptio erat quarta portio eius rei quam aliquis dabat venerabili loco. l. vt. j. quando et quibus quarta pars. l. ij. et. j. de impo. lu. l. j. li. x.

n ❡In alijs quidem. ſcʒ priuatis. Accur.

Vt inter diuinum. duobus modis dicitur diuinum. et a deo conſtitutum vt euangelia et dei conſtituta. vt ſuper rebus eccleſiaſticis factum: ⁊ hoc ſecundo modo accipitur hic. Item et publicum duobus modis dicitur: vt in qualibet ciuitate factum. quod dicitur ius ciuile. vt inſtitu. de iu. na. §. ius autem ciuile. et ciuitati factum id eſt ſuper rebus ciuitatis ⁊ ſic hic accipitur.

p ❡Priuata cōmoda. dicit id eſt iura ſuper cōmodis priuatorum facta inter duo prima ex vna parte et hoc terciuʒ ex alia eſt differentia: vt hic et. ſ. l. proxi. in fi. et ſic nota q̄ idem ius datur rebus ciuitatum quod rebus eccleſiarum vt hic. et. ſ. e. illud. et ar. in auten. de non alie. §. ſi minus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Sed ar. contra. ff. de verbo. ſigni. eum. l. qui vectigal in fi. Item nota q̄ ius publicum ciuitatum aliaruz appellatur preter romanorum ſm̄ quoſdam: vt. j. de ſer. fugi. l. mancipia. et alibi per romanorum et aliarum ciuitatum: vt. ff. de publica. l. ſed et hi. §. preterea. alibi pro romanorum tm̄ vt dicta lege eum qui vectigal. et. j. de offi. eius qui vicem alterius gerit l. j. Ac. publicum ex vna parte. priuata ex altera parte.

quas actiones. vel dic ille tres loquūtur de retinēdis vel acquirendis: ſed hoc non placet. quia maior preſcriptio deberet ſtatui in amittendo q̄ in acquirendo ſiue recuperando. Vel dic ſm̄ Jo. q̄ hic in quatuor tm̄ caſibus loquitur. illa in alijs. hec placet. Vel dic q̄ omnes ille actōnes que prolixi⁹ durabant artant hec autem econtra que min⁹ durabant prorogat Itez contra. j. de fundis reipub. l. eum vbi. xxx. annis preſcribit ſeruus public⁹ ſz ibi de ſeruo p̄ncipis dicit. Preterea et eſt ibi fauor curie preſcribentis qui facit etiam naturales filios legitimos: vt in autē. qui. mo. na. effi. ſerui. §. q̄ ſi non eſt. ⁊ inſti. de nupti. in fi. Item cōtra. j. d ope. pub. preſcriptō. ſed ibi ſpeciale vt nulla preſcriptō currat vt et. ff. d via pu. l. via.

[r]competens[s] diſcretio ſit: ſancimus ſiquis aliquaz reliquerit [t]hereditatem vel legatum vel fidei commiſſum vel donationis titulo aliquid[v] dederit vel vendiderit ſiue ſacroſanctis eccleſijs ſiue venerabilibus[y] xenonibus vel pthochijs vel monaſterijs maſculorum vel virginum vel orphanotrophijs vel brephotrophijs vel geronchotrophijs necnon iuri ciuitatum vel donatoruz vel venditorum vel [z]relictorum eis ſit longeua exactio. nulla temporum ſolita preſcriptione[a] coartanda. ¶ Sz et ſi in redemptionem captiuorum quedam pecunie vel res[b] relicte vel legitimo modo donate ſunt ⁊ earuz exactionem longiſſimam eſſe cenſemus. ¶ Et nobis quidē cordi erat nullis temporum metis huiuſmodi actiones circumcludi: ſed ne videamur in [c]infinitum[d] hanc extendere lōgiſſimum hominis vite tempus eligimus ⁊ non aliter eaz actioni finiri concedimus: niſi[e] centum annorum curricula exceſſerint: [f]tunc tm̄modo huiuſmodi exactioni euaneſcere ſinimus. ¶ [g]Siue itaq̧ memoratis religioſiſſimis locis vel ciuitatibus hereditas ſiue legatum vel fidei cōmiſſum fuerit relictum: vel donatio vel venditio proceſſerit: in quibuſcunq̧ rebus mobilibus vel immobilibus vel ſe mouentibus ſiue pro redemptione[h] captiuorum quedam fuerint derelicta vel [i]donata: ſit[k] eorum pene perpetua vendicatio: et ad annos centum ſm̄ q̄ dictum eſt extendatur: nulla alia exceptione tp̄is[l] inhibenda ſiue ꝯtra[m] p̄mas pſonas ſiue ꝯtra heredes vel ꝯtra ſucceſſores eorū[n] moueantur. ¶ In his autem omnib⁹ caſibus nō ſolum[o] pſonales actiones damus ſed etiam[p] in rem

r ¶ Competens. id eſt idonea.
s ¶ Diſcretio. id eſt differentia.
t ¶ Hereditatē. inſtituendo eccleſiam vel ciuitatez.
v ¶ Dederit. id ē dare ꝯſueuit.
x ¶ Vendiderit. quatuor nota ſm̄ Jo. in quibus hec lex locū habet. in hereditate. in legato. in donato. in vendito.
y ¶ Xenonibus. locus in quo peregrini ſuſcipiuntur. expone huiuſmodi venerabilia loca vt. ſ. e. illud.
z ¶ Relictorum. hoc refertur ad hereditatem ⁊ legatum.
a ¶ Coartanda. exactione.
b ¶ Relicte. iure legati vel hereditatis.
c ¶ In infinitum. nota infinitatem vitari: vt. ff. de le. iij. fidei cōmiſſa. §. ſi quis decem. ⁊ de dam. infec. qui bona in fi. ⁊ in auten. vt determīt nu. cle. in p̄n. ar. ꝯ. in auten. de nō alie. §. ſi minus. ⁊. ff. d iure iurā. videamus. §. iurare. ⁊. ff. de fideiuſ. l. ſi ita ſtipulatus a ſeio. Ac.
d ¶ Hanc. exactionem.
e ¶ Centum annorum. hec enim eſt longiſſima hominis vita vt hic et. ff. de vſufruc. l. an vſuſfructus. et tanto tempore durant actiones eccleſijs ⁊ ciuitatibus ⁊ captiuis vt hic. ſed videtur contra in iure ciuitatum ſm̄ M. nam videtur q̄ viginti tm̄ annis duret: vt. ff. de di. et temp. preſ. l. in omnibus que eſt contra. Sol. ibi ſpecialiter in rebus fiſcalibus romanoruz loquitur: que multis alijs priuilegijs gaudent. quare mirari non debes ſi hic grauentur. quum et idem in libertate ſit qđ quādoq̧ eſt deterioris conditionis q̄ res alie. quia ⁊ alia multa habet priuilegia. vt. ff. de libera. cauſa. liberis. §. ſi duo. et. l. duobus. et de manu. teſtamento. l. cum ex pluribus. vel dic ſm̄ P. q̄ illa corrigitur per legem. j. de pre. xxx. an. omnes. et. j. de fundis pa. l. fi. que ſunt ſimiliter huic contra. nam ſtatuerunt quadraginta annos. ⁊ ille due corriguntur per iſtam. ⁊ iſta ꝑ autē.

f ¶ Tunc. ſcilicz elapſo illo tp̄e nl'la petitōne vel ex actione facta.
g ¶ Siue itaq̧. repetit vt addat quia iam dedimus priuilegium circa preſcriptionem. itaq̧ et aliud demus vt competat in rem: etiam ſi non tradiderit. et repetit tamē prius qđ dixerat.
h ¶ Captiuoruz. vel ſimili cauſa vt pauperibus: vt. j. ti. j. l. nulli. ⁊. l. ſi quis ad. ⁊ epiſcopo. his caſibus datur vendicatio per leges illas.
i ¶ Donata. ita q̄ non tradita.
k ¶ Eorum. ſcz relictorum vel donatorum.
l ¶ Inhibenda. ſcz actione.
m ¶ Primas perſonas. relinquentium ſcz heredes primos vel contrahentium.
n ¶ Moueantur. ſcz actione. ſic ergo ſi contra alios agat poteſt repelli minore preſcriptione qđ in petitione hereditatis poteſt aptari ⁊ non in alijs.
o ¶ Perſonales actiones. exempto vel ꝯditione ex lege vel ex teſtamento. actōe vel hereditatis petitione.
p ¶ In rem. vtilem. Sed quid ſi precium nō fuit ſolutū idem forte: vt. ff. de publici. de p̄cio. nam ⁊ hic de vtili dicit: vt ⁊ ibi. Sed tu dic q̄ in eodē caſu vendicat ſine traditione. quo ⁊ p̄uatus facta traditōe ſcz ſoluto p̄cio vel al's ſatiſfacto vt inſti. de re. di. §. vendite. Item nūquid poſſeſſio ſine traditione transfertur. Rñ. non. quia plurimū facti habet: vt. ff. ex quibus cauſis ma. l. deniq̧. Item qđ ſi vni eccleſie prius vendidit et ſolutum fuit precium. non tamen tradidit deinde alij eccleſie vendidit et tradidit que erit potior vtili actione directa. Rñ. prima prelata vtili actione directe: vt. ff. de procurato. in cauſe.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in fi. licet ſit ar. ɔtra. ĩ. de rei ven. l. quotiens. ſed illa in priuato loquitur. ⁊ extraordinaria eſt.
a ¶ Hypothecariam. hoc refertur ſm Azo. et M. ad ſola legata et fideicõmiſſa: et in alijs bonis relinquentis. et non eſt ſpeciale in hypotheca: quia ⁊ per aliam legẽ competit vt ſubijcit ſ ⁊c. quam habes ĩ. cõmunia de legat. l. j. alij. et ad donata trahunt ⁊ empta: vt ⁊ ibi competat tacita hypotheca ĩ alijs bonis vendentis vel donantis. et ſm eos tria priuilegia cõcedit hec lex circa preſcriptionez que alijs ſimilis non reperitur: niſi vt in dicta. l. de vſufruc. l. an vſus fructus et. ĩ. ne rei. domi. vel temp. l. j. ij. et iij. Item et in rei ven. que datur ñ tradita poſſeſſione quod non eſt alias: vt. ff. de rei ven. l. ſi ager. ⁊. ĩ. de pac. l. traditionibus: que ſunt contra. Item in tacita hypotheca vt dixi.

complete preſcriptionis: vt. ĩ. de iure reipub. l. rempublicam. et. ĩ. ex quibus cau. ma. l. reſpublica. Nam hic parificat rempublicam eccleſie. ſed reſpublica reſtituitur. ergo et eccleſia. et hoc dicunt fere omnes alij ꝙ non: et equipatio fit minori in contractibus non autem in preſcriptionib᷒. Item quid ſi preſcriptio decem vel viginti vel triginta annis cepat currere contra eũ cui eccleſia ſucceſſit. dicunt quidam ſm Pi. et Jo. fieri q̃draginta ãnis. vt ff. de vſu. l. cũ quidam. §. fiſcus. et §. ſi debitores. Sz poteſt dici eaz debere vti iure priuati: vt. ff. de iure fiſci. ſi fiſcus. ⁊ ď fundo do. ſi fundum.

et[a] hypothecariam ſm noſtre conſtitutionis tenorem que legatarijs et fideicommiſſarijs et hypothecariam donauit. et ſupradictis omnibus vnum tñmodo terminuz ſue vite imponimus id eſt centuz metas annorum. Hec autem omnia obſeruari ſancimus et in ijs caſibus qui vel poſtea fuerunt nati vel iam in iudicium[b] deducti ſunt.

In auten. de eccleſia. ti. §. pro temporalib᷒ aũt col. ix.

COD. Quas actiones alias decennalis: alias vicennalis: alias tricennalis preſcriptio excludit ſi loco religioſo competant: quadraginta annis[d] excluduntur.[e] vſucapione triennij vel quadriennij[f] preſcriptione in ſuo robore[g] durantibus. [h] ſola romana eccleſia gaudente centum annorum ſpacio.

De epiſcopis et clericis orphanotrophijs et xenodochijs et pthochotrophijs et aſſiſterijs et monachis et priuilegijs eorum et caſtrenſi peculio et de redimendis captiuis et de nuptijs clericorũ vetitis ſeu permiſſis. .iij.

Impr. Conſtantinus. a. eccleſijs ſalutem dicit.
Iuxta ſanctionem quam dudum[l] meruiſtis et vos et[m] mãcipia veſtra[n] nullus nouis[o] collationibus obligauit: ſed[a] vacatione gaudebitis. preterea neque[b] hoſpites ſuſcipietis.

b ¶ Deducti ſunt. id eſt exiſtunt ⁊ nondum defuncti. ſequitur autentica quas actiones. Accurſius.

Autentica.

Quas actiones. ſi competant priuato.
d ¶ Excluduntur. hoc fallit in duobus caſibus: in quibus priuatus audiretur vſqꝫ ad triginta annos: vt ⁊ al's tricennalis eccleſie eſt annalis vt in hereditate heretici. vt in auten. vt cum de ap. cog. §. ſi vero liberi. ⁊ in bonis rapientis monacham: vt in auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ante penulti. Sed quid ſi eccleſia contra eccleſiam ſe vellet tueri. Rñ. quadraginta annis tueri poteſt. ſm Al. ar. ff. ex quibus cauſis ma. l. fi. licet quidam dicant triginta annis. Item quid ſi eccleſia contra priuatum velit ſe tueri. nunquid priuatus poterit vti eadem exceptione. Rñ. eodem modo quo et aliquis priuatus contra alium priuatum. nec obſtat. vt. ff. ꝙ quiſqꝫ iur. l. j. quia hoc priuilegium ex liberalitate principis fuit indultum: vt. ĩ. e. ti. l. iij. in prin. Item an idem in ciuitate cui preſcriptio centum annorum cum eccleſia lex fuit largita. Rñ. nõ idem ſm Pi. et Jo. quia in ea non inuenitur correctum: vt. ĩ. de ap. precipimus in fi. ⁊ de teſtamentis. ſancimus. Sed Pla. dixit idem: quia eadem eſt ratio vel maior: vt. ff. ad le. aquil. illud. et. ĩ. de diuer. reſcrip. l. j. Item nũquid poterit hodie concedi vt tñ centum annis contra aliquam eccleſiam preſcribatur. Rñ. ſic: vt fuit Monantule eccleſie. tum quia ſunt odioſe preſcriptiones ſicqꝫ artande. tñ quia antique forme redditur: vt ar. ff. de pac. ſi vnus. §. quod in ſpecie. et. ĩ. de ſpon. l. fi. Item an hoc poterit cõcedi vt nulla obijciatur. Rñ. non: vt ar. ff. ſi quis cautio. ſed et ſi. §. ſi queſitum. Item nunquid contra has preſcriptiones vel minores que currunt vt ſtatim dices poterit reſtitui in integrum eccleſia vel ciuitas ꝫ quidam vt Pi. ſic. vſqꝫ ad quadriennium a tempore leſionis ſcilicet

e ¶ Vſucapione. ſcilicet triennij.
f ¶ Preſcriptione. vt ſi fiſcus rem eccleſie venderet tanꝗ ſuam: vt. ĩ. de quadri. preſcrip. l. ij. in fi.
g ¶ Durantibus. vt currant contra eccleſiam cum effectu. et idem in qualibet preſcriptione minore decennio: vt in redhibitoria vel quanto minoris. quia in decem et viginti et tricennali tñ innouat hec conſtitutio. vt in cor. auten. vnde hec ſumitur. hec conſtitutio innouat conſtitutõnem priorem: vt et in auten. de eccle. ti. §. pro temporalibus. ſecus in minore contra quem ipſo iure non currat: vt. ĩ. in quibus cau. in integr. reſtitutio. non ſit neceſſaria. l. finali.
h ¶ Sola eccleſia. hec clauſula ſumpta eſt ab Irnerio ex illo titulo vt eccleſia romana ⁊c. qui dicebat aliam conſtitutionem ſcz hec conſtitutio ⁊c. loqui in alijs eccleſijs tñ. ſed tu dic ſm M. ꝙ in omnibus dicit et ſic corrigit illam: vt eccleſia romana quum et ſpecialiter de ea mentionem faciat in rubrica ſic dicens: hec conſtitutio innouat ⁊c. eſt ergo hec adiectio falſa iure legum. ſed iure canonuz valet quod dicit Ir. xiij. q. ij. §. j. Ac.
De epiſcopis et clericis. de rebus eccleſiarum dixit. nunc de miniſtris. Accurſius.
Iuxta ſanctionem. id eſt legem.
l ¶ Meruiſtis. o epiſcopi ⁊ clerici ⁊ facit mentionem de lege placet. s. ti. proxi. et loquitur hic Conſtantinus q̃ fuit imperator primus chriſtianus: vt. ĩ. de na. li. l. diui conſtãtini. et legem illam Placet. fecit: vel ipſe vel alius eius anteceſſor.
m ¶ Mancipia. id eſt familia noſtra.
n ¶ Nullus. ſ. actor.
o ¶ Collationibus. ſ. ſordidorum munerum vel extraordinariorum.
a ¶ Vacatõe. ſ. ſordidoꝝ munerũ vel extraordinarioꝝ.
b ¶ Hoſpites. hoſpites hic intellige milites armatos. q̃

rum hoſpitalitas eis quaſi munus incumbebat: hoſpites autem. id eſt pauperes ſuſcipere debent. vnde Paulus hoſpitalitatem preuenientes: vt. ĩ. l. proxima. ſed opponitur hoſpitis receptio eſt patrimoniale munus: vt. ĩ. de mune. pa. l. iij. ⁊ l. etiam. li. x. ⁊. ff. de muneri. ⁊ ho. l. fi. §. ſine autẽ. ⁊ l. qui originem. §. munus. hoſpitis ergo clerici debent ſubire: vt. ĩ. eo. l. de his que eſt contra. Rñ. ſubeunt clerici munera patrimonialia. ſed non omnia. q̃ tributorum tñ vł aliter hoſpitis ſuſceptio al's rei proprie coheret al's ñ. ſed quaſi ex inopinato ſuſcipitur. ꝓ mo caſu clerici nõ excuſantur. quia nec milites nec mulieres nec impuberes nec veterani imo nec ipſe princeps: vt. ĩ. de mune. patri. ꝑ to. li. x. et. ff. vt in empti. ſpe. nem. lice. ſe excu. li. x. ⁊. ff. de va. ca. mu. l. ſunt munera. In ſecũdo. ⁊ clerici ⁊ milites excuſantur vt hic. et ff. de va. mu. his. §. angariarum. vł melius licet patrimoniale ſit munꝰ ſuſcipere hoſpites tamen propter beneficiũ ſpeciale huius legis ſe excuſant. illi enim ſoli ſe excuſant qui de hoc habent ſpeciale priuilegium: vt. ff. de va. munerũ. ſunt munera vt Philoſophi ⁊ artium profeſſores ⁊ milites ⁊ veterani: vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. penul. ⁊ fi. Ac.

Omnis. tria dicuntur in lege iſta: ſcilicet ꝙ clerici relaxentur vel excuſentur ab extraordinarijs muneribus. Secũdo ꝙ ſiquid honeſte queſierint ꝙ erogetur in vſus pauperum. Tercio hoc concedit tam clericis q̃ ſuis familiaribus.

d ¶ Indebite. quo ad eos etſi exigant iniuria eſt eis. ſed laicis nõ eſt iniuria. ⁊ dic ꝙ d extraordinarijs exactionibꝰ dicit. nec obſtat. ĩ. lex prima.

e ¶ Conuentionis. ſcꝫ extraordinarie collecte.

f ¶ Exactionis. ſcꝫ ſordidorum munerum.

g ¶ Nulla. idem dicit melius declarando.

h ¶ Negociatores. ſcꝫ laici.

i ¶ Preſtationem. vt collectam.

k ¶ Vniuerſis. ſcꝫ clericis non habita relatione ad ſingulos clericos. i. ad ſingula generum. quia non ad vagabundos: vt. ĩ. eo. generaliter. ſed ad ſingulos gradus. id eſt ad genera ſingulorum.

l Strepitus. vocatio.

m ¶ Parſimonia. id eſt parce viuendo queſitum.

n ¶ Prouiſione. id eſt ex ſcientia vel ſcriptura.

Item Auguſtus Felici epiſcopo.

Omnis a clericis [d] indebite [e] conuentionis iniuria et inique [f] exactionis repellatur improbitas: [g] nullaqꝫ conuentio ſit circa eos munerum ſordidorum et quum [h] negociatores ad aliquam [i] preſtationeꝫ competentem vocant ab his [k] vniuerſis iſtiuſmodi [l] ſtrepitus conquieſca. ¶ Si quid enim vel [m] parſimonia vel [n] ꝓuiſione vel mercatura (honeſtati tamen [o] conſcia) congeſſerint id [p] in vſum pauperum atqꝫ egentium miſtrari [q] oporteat. aut id quod ex eorundem [r] ergaſterijs vel [s] tabernis conquiri potuerit. et colligi: collectum id [t] religionis extiment lucrum. [v] Verumetiam [x] hominibus [y] eorundem qui operam in mercimonijs habent diuini principis id ẽ mei genitoris ſtatuta multimoda obſeruatione [z] cauerunt. vt ideꝫ clerici priuilegijs pluribus [a] redundarent itaqꝫ extraordinariorum munerum a predictis neceſſitas atqꝫ omnis moleſtia [b] conquieſcat: ad perangariam quoqꝫ preſtationem non vocentur: nec eorundem facultates atqꝫ ſubſtantie. Omnibus [c] clericis huiuſmodi prerogatiua ſuccurrat: vt [d] coniugia clericorum ac [e] liberi eorum quoqꝫ ac [f] miniſteria id eſt mares pariter ac femine eorumqꝫ etiam [g] filij et filie immunes ſemper ab huiuſmodi muneribus perſeuerent.

o ¶ Conſcia. vt ex ſcriptura.

p ¶ In vſum. ſcilicet congregauerunt.

q ¶ Oporteat. id eſt decens eſt. ſic. ff. de iuſticia et iure. l. j. nec enim eſt neceſſe. vt. ĩ. e. l. ſacroſancte que eſt contra. vel hic in queſitis de rebꝫ eccleſie ibi de ſuo patrimonio.

r ¶ Ergaſterijs. ab erga qđ ẽ opera ⁊ ſteron qđ eſt ſtatio. inde ergaſterium. i. operarum ſtatio.

s ¶ Tabernis. ꝓ eodẽ accipe. i. ſtationibꝫ. vel ꝓprie. ſed hoc quõ quũ etiam intrare non debeãt. vt xliij. di. c. nulli ⁊ Rñ. locabũt. vt ff. de peti. here. l. ⁊ ancillarum.

Noua cõſtitutio Federici imperatoris.

CON. Item nulla communitas vel perſona publica vel priuata collectas vel exactiones [h] angarias vel per angarias eccleſijs vel alijs pijs locis aut eccleſiaſticis perſonis imponant: aut inuadere eccleſiaſtica bona [i] preſumant [k] quod ſi fecerint et requiſiti [l] ab eccleſia vel imperio emendare contempſerint [m] triplũ refundant: ⁊ nihilominus bãno imperiali ſubiaceãt: quod abſqꝫ ſatiſfactione debita nullatenus remittatur.

t ¶ Religionis. ſcꝫ pauperuꝫ.

v ¶ Verũetiaꝫ. ſolum clericis damus hoc priuilegium ⁊ ceteris.

x ¶ Hominibꝫ ſcꝫ familiaribꝫ.

y ¶ Eorundeꝫ. clericorum.

z ¶ Cauerunt. id eſt preuiderunt.

a ¶ Redũdarent. id eſt abũdarent. redũdarent tam in ſe q̃ in ſuis.

b ¶ Conquieſcat. niſi ſint ea que ad expeditioneꝫ noſtri nõis accipimꝰ: vt. ſ. ti. j. l. neminẽ: que eſt ꝯtra.

c ¶ Clericis. id eſt hominibꝫ clericorum.

d ¶ Coniugia. licita tamen quia anteq̃ erant clerici.

e ¶ Liberi. habiti ante ſacros ordines.

f ¶ Miniſteria. id eſt miniſtri. Ac.

g ¶ Filij. ante concepti. nam poſt ſacros ordines eſſent inceſti. Item ſi ſint in ſeruitio parentum ⁊ viuunt patres clerici non alias: ⁊ facit. ſ. ti. j. placet. Sequitur noua conſti. Frederici. coll'. x. Conſti. fre.

Item nulla. h ¶ Angarias. hoc expone vt dixi. ſ. ti. j. neminem.

i ¶ Preſumant. ex predicta cauſa. quia non ſoluerũt collectas vel etiam ex alia: vt hic tanq̃ fauor extendatur: vt ff. de libe. ⁊ poſtu. cum quidam.

k ¶ Quod ſi fecerint. aliqui officiales.

l ¶ Ab eccleſia. ratione ergo delicti erit laicus in foro eccleſie. quod eſt notandum ſicut fit de loco per auten. qua in prouincia.

m ¶ Triplum. ſic inſtitu. de actionibꝫ. §. tripli. Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De iis. a ¶ Autoritas. loquitur p̄fecto p̄torio.
b ¶ Excuſare. quod quādoq; faciebat: vt. ṡ. ti. j. ſacroſancta. et. l. ij.
c ¶ Adpenſitanda. id eſt ſoluenda.
d ¶ Fiſcalia. ſcʒ tributa. e ¶ Duntaxat. hec dictio duntaxat reſpicit prouinciales qd̄ ſequitur. quedam tamen p̄uincie hodie euaſerunt: vt ff. de cen. l. pl̄t. et ſi. Sed videt̄ etiam italicoꝝ p̄dia eſſe grauanda tributꝭ: vt. j̄. ſine cē. l. omnes que eſt cōtra. Sol. vt ibi Item ſimiliter cō tra inſti. de re. diui. §. per traditōnem. So. nulla ē differētia quo ad translationē dominij. ſed quo ad tributa ſic. itē eodem modo vt. j̄. de vſucapi. trāſfor. l. j. §. 7 ibi exequatū eſt ius prediorum in vſucapione nō in tributis.
f ¶ Fiſcalium. id eſt tributorūʒ ſolutiones.
g ¶ Tranſlationeſq;. ſi eis non ſoluant eis auferretur fundus 7 in alios transferretur. Sed ꝯ. ti. j. l. placet. ſo. vt ibi. § hodie videt̄ correcta iſta lex p autē. itē nulla quā proxime legimꝰ. Accurſius.
Officiales. ſcilicet iudices fiſci.
i ¶ Ratōnales. qui ratiocinia gerunt.
k ¶ Curſus. id eſt actꝰ relicta ratione. curſus. i. officij ſibi impoſiti: vt. j̄. de curſu pub. l. public. libro. xij.
l ¶ Primipili. hoc expone. j̄. e. l. quiſquis. primipili. i. prime 7 maxime adminiſtrationis quā gerebat.
m ¶ Neceſſitate. id eſt nō finito tēpore vel non reddita ratione.
n ¶ Interuerſa. q̄ obnoxij ſunt 7 nō reddunt rationē.
o ¶ Tranſeundū. id eſt tranſiuerint.
p ¶ Retrahant̄ ſicq; p̄ſonaliter plectunt̄ 7 in facultatibus puniunt̄: vt in fi. huiꝰ le.
q ¶ Sub notione. id eſt examinatione.
r ¶ Iudicum. ſcʒ eoꝝ qui curialibꝰ p̄ſunt.
s ¶ Officijs. id eſt officialibus.
t ¶ Transferantur. in clerum ſcʒ palam exceptis primipilarijs: vt. j̄. e. ti. quiſq̄s enim que eſt contra. ſic ergo ad alios ſe hic refert. Vel ſolutio vt ibi.

Idem auguſtus ad Taurum p̄fectū pretoriū.

De iis clericis qui predia poſſidēt ſublimis [a] autoritas tua non ſolum eos aliena iuga nequaquā ſtatuet [b] excuſare: ſed etiam pro iis prediis que ab iis poſſidentur eoſdem [c] ad pēſitanda [d] fiſcalia perurgere. vniuerſos nāq; clericos poſſeſſores [e] duntaxat prouinciales pēſitationes [f] fiſcaliū [g] trāſlationeſq; faciendas recognoſcere cenſemus.

IMpatores Conſtantinus et Conſtans auguſti ad Taurū prefectopre.

Officiales [i] rationales ſi exhibitione [k] curſus ſeu [l] primipili [m] neceſſitate neglecta: [n] interuerſa etiam ratione fiſcali quod clericatus honorem putauerint [o] tranſeundū ad priorem conditionem [p] retrahantur. ¶ Si vero obnoxij ratōciniis vel neceſſitatibus non ſint [q] ſub notione [r] iudicum [s] officijs conſentientibus ſi probabilis vite ſtudium id poſtulauerit [t] transferentur. nec [v] ceſſionem metuant facultatum. ¶ Quod ſi [x] clamdeſtinis artibus putauerit [y] irrependum duas partes ſuarum rerū cōcedant liberis: aut proles defuerit propinquis ex propria ſubſtantia et portionem terciam ſibimet retineāt. ¶ Sin vero propinquorum neceſſitudo defuerit gemine portiones officiis in quibus [z] militant relinquentur: portione tantūmodo ſibi tercia retenta.

v ¶ Nec ceſſionem. propter quā timebat olim. nam olim ſi clericus fiebat curialis cedere debebāt bona curie.
x ¶ Clamdeſtinis. ſic. ff. de admi. tu. l. non exiſtimo. et retento caſu quando non ſunt obnoxij. Patet ergo per hāc legem. ꝙ poteſt curialis effici clericus. ſed hodie per autē. ſed neq; &c. nō poteſt niſi ſm formā ibi. 7 hoc dicit auten.
y ¶ Irrependuʒ. id eſt eundum ad ordinem clericatꝰ. vel. i. intrāduʒ.
z ¶ Militant. id eſt militarunt.

In autē. de ſanctiſ. epiſ. §. ſed neq; curialē col. ix.

NON. Sed neq; curialem aut officialem clericū fieri p̄mittimus: ne ex hoc venerabili [a] clero fiat iniuria. ſi vero tales perſone in clero [b] conſtituantur tanq̄ nec ad ordinationem producte p̄prie fortune reſtituant̄: niſi [c] monaſticam forte vitam aliquis eorum non minus. xv. annis impleuerit. tales enim ordinari precipimus: [d] quarta proprie ſubſtantie ſibi retenta: reliquis partibus curie et fiſco vēdicandis: ſi in clero conſtituti monachi vitam decentem impleuerint. ſed ſi poſt [e] clericatus honorem aliquis vxorem aut concubinam acceperit proprie [f] fortune reddatur. licet tali [g] eccleſiaſtico gradu tenebatur in quo quis conſtitutus vxorem ducere [h] non prohibetur. [i] idem eſt 7 in omnibus aliis monachis [k] licet nulli [l] fortune priꝰ ſubiecti fuerint. et generaliter [m] quicūq; eſſet quolibʒ eccleſiaſtico gradu conſtitutus ad ſecularē vitam [n] redierit honore nudatꝰ [o] curiali fortune p̄prie ciuitat̄

Autentica.
Sed neq;. a clero. vt ſcʒ abſtrahitur.
b ¶ Conſtituant̄ de facto.
c ¶ Monaſticaʒ non tamē fiet monachus quū propriam ſubſtantiaʒ habere diu nō poſſit: vt. ṡ. ti. j. auten. ingreſſi. quod tamen ſtatim dicet. Sed quomō hoc quum. j̄. dicat idē eſt in alijs monachis. ergo idem in iſtis. R. non ponitur ibi reſpectiue: vt in auten. vt defunc. ſen. ſu. i p̄n. Quare ergo vxorem ducere nō poteſt. R. quia habitum habet 7 quia ſatis ē clericari curialem.
d ¶ Quarta. hec particula eſt in. §. curialem. ſed tota alia eſt i. §. ſed neq; curialem. 7 i auten. de ſanctiſ. epiſ.
e ¶ Clericatus. refertur ad id quod dixi. ṡ. tales enī &c.
f ¶ Fortune. id eſt curie.
g ¶ Eccleſiaſtico gradu. vt vſq; ad duos gradus.
h ¶ Non prohibetur. vt in minoribus ordinibus quod eſt generale in quolibʒ monacho: vt in auten. de monach. §. antepenultimū 7 hic ſubijcit.
i ¶ Idem. vt tradatur curie. q. d.
k Licet. non eſſent officiales.
l ¶ Fortune. ſeruꝰ vero domino debet reddi vt. j̄. e. autē. ſi ſeruus que eſt contra. Item contra. ṡ. de decur. l. ne q̄s. Sol. dicitur hic redire in priſtinam conditionem q̄tūʒ ad onus ſuſtinendum. non q̄tum ad honores: vt. ff. de interdic. 7 re. l. relegatoꝝ. §. finali.
m ¶ Quicunq;. ſcʒ curialis.
n ¶ Redierit. habendo vxorem vel concubinam.
o ¶ Curiali. immo in aliud monaſterium. vt in auten. de

ſanctiſ.epiſ. §.monachus. Sed dic ꝙ hic bis fugerat ſec⁹ ſi ſemel vt ibi diſtinguit.

a Reddat. al's eſt in textu tradat. Accur.

b Si quis. ita lege. ſi quis fuerit auſus non dicam rapere matrimonij cauſa ſed attentare tñ ſcilicet eius pudiciciã. ſic accipitur .ff. de iureiur.l. attentari. Vel ita ſi quis auſus fuerit nõ dicam rapere ſed attentare tñ matrimonij coniungendi cauſa. ⁊ ſm hoc eſt contra.ff.de penis.l.cogitationis et .ff. ad le .cor. de fal.l. qui falſaȝ. ad quorum contrarium ſolutionem ſic diſtingue. aut quis cogitauit tñ delinquere ⁊ ad actum nõ proceſſit: ⁊ tũc nõ punitur.ita loquitur.ff. de pe.l. cogitationis.nam primi motus non ſunt in poteſtate nr̃a.Aut ad actuȝ proceſſit: ⁊ tũc aut perduxit ad effectum ⁊ indubitanter punit: ſiue vtatur ſiue non: vt.ff. quod quiſqȝ iuris l.iij.in princi. Aut non perduxit: ⁊ tunc aut quia noluit et hoc caſu ei parcitur: et ſic loquitur.ff. ad le.corne. de fal.l. qui falſam.et.ff.ad turpill'.queſitum. aut quia non potuit et tunc aut erant atrociora et hoc caſu punitur acſi ad effectum perduxiſſet: vt hic et.ĩ.ſi quacũqȝ pre.po.l.j.in principio.et.ff.de extraordi.cri.l.ij. Aut non erant attrociora ⁊ hoc caſu non punitur: vt.ff.quod quiſqȝ iur.l.j.§.fina.Et hoc caſu aut non deſiderant iuris efficaciam aut deſiderãt ⁊ hoc caſu quis non punitur.ĩ.ſi manci.ita fu.ali.Ea.quidem. Accurſius.

[a]reddatur.

Ꝯ. Jouian⁹.a.Scdo.pp̃.

Si quis non dicam [c]rapere ſed [d]attentare tñmodo iungendi cauſa [e]matrimonij ſacratiſſimas v̾gines auſus fuerit [f]capitali pena feriatur.

Ꝯpr̃s Ualentinianus Gratianus et Ualens ad Cataformium. Preſbyteros diaconos ſubdiaconos atqȝ exorciſtas et lectores hoſtiarios ⁊ [g]perſonalium munerum exptes eſſe p̃cipimus.

Ꝯpr̃. Theodoſius dixit.

Nec honore nec [i]legibus epiſcopus ad teſtimonium dicendum [k]flagitetur. [l]Item dixit.epm ad teſtimoniuȝ [m]dicẽdum [n]admitti non decet: nam ⁊ pſona [o]onerat ⁊ dignitas [p]ſacerdotis [q]excepta [r]ↄfunditur.

n Admitti.ſponte volentem teſtificari.

o Honoratur.id eſt honoranda eſt in hoc ⁊ in alijs. ſi vero habens oneratur plana eſt.

p Sacerdotis.id eſt epiſcopalis.

q Excepta.id eſt priuilegiata a tali onere.

r Confunditur.ſ. ſi adducant. vel ↄfunditur cũ alijs clericis.ſ.q2 iam nõ eſſet differẽtia inter epiſcopũ ⁊ alios clericos. Sequitur auten.ſed iudex que ẽ ex cor. de ſanctiſ.epiſ.

In auten.de ſanc.epiſ.§.nulli vero iudicum.

Sed iudex mittat ad euȝ q̃ſdam de ſuis [s]miniſtris: vt [t]propoſitis ſacroſanctis euangelijs ſm ꝙ decet [v]ſacerdotes dicant [x]que nouerint.

Item.a.Paulino prefecto augustali.

Preſbyteri citra iniuriã [y]q̃ſtionis teſtimoniũ dicant: ita tamen vt falſa non [z]ſimulent. ceteri vero clerici qui eundeȝ gradum vel ordinem ſequuntur ſi ad teſtimoniũ dicenduȝ petiti fuerint: prout [a]leges [b]p̃cipiunt audiant. et [c]ſalua tamẽ ſit litigatoribꝫ falſi [d]actio

[e]Si forte preſbyteri qui [f]ſuo nomine ſuperioris loci teſtimonium dicere citra aliquã corporalem iniuriã ſunt

Autentica.

Sed iudex s miniſtris.ſi ipſe iudex impediatur ?re: alias ipſemet debet recipere teſtes: vt in autẽ. vt defunc. ſeu.fu.§.illud.⁊ hic eſt ſpeciale: vt eat ad domũ teſtis ſic. ⁊.ff.de iureiur.l.ad perſonas.

t Propoſitis.et tactis ſm P.vt.ĩ.de teſti.l.iureiurãdi.tu dic non tactis.quia ſubijcit ſm ꝙ decet ⁊c.quia ſacroſancte ſcripture proponuntur ante eum et non tanguntur ⁊c.

v Sacerdotes hic mutat perſonas.naȝ ſupra dixit ad eum: hic dicit ſacerdotes ⁊ dicant que nouerit.

x Que nouerint.hoc ſi velint dicere dictum ſuum al's non coguntur vt in ſumma huius ti.§.priuilegia.ſic ergo pro vtraqȝ parte vt hic et.ĩ.e.l. proxi.preſbyteri. et in auten.de teſti.§.et quoniam.et eſt hec generalis conſtitutio.Accurſius.

Preſbyteri. y queſtionis.i.tormentationis.vel ita vt non fiat eis poſtea queſtio poſtqȝ dixerint teſtimonium vtrum bene vel male dixerint.

z Simulent.id eſt dicant.

a Leges.de laicis.

b Precipiũt.vt poſſint ſubijci queſtionibꝫ ſicut ceteri liberi hoĩes ſi in teſtimonio vacillãt ⁊ dicant ſe interfuiſſe facto.vt.ff.de queſtio.l.ex libero ⁊.l. vni⁹.§.teſtes.⁊.ĩ. de aboli.fallaciter.§.ꝙ ſi ingenuoꝝ.

c Salua.nunc redit ad primum caſum.

d Actio.al's accuſatio.i.accuſatio. ſic ponitur in autẽ. eo.§.ſiquis aũt: ⁊.ff.de iureiur.pretor.§.item. ⁊ actio pecuniaria poteſt dari in falſarium: vt.ff.ad le.cor. de fal.l. qui nomine non tñ torquet vt dicit.

e Suo noĩe. hic dicunt quideȝ ſpeciale in ſacerdotibꝫ ꝙ poſſint in cauſa ꝓpria teſtificari ſed eſt falſum.vt.ĩ. de teſti.l. omnibꝫ tu expone ſuo noĩe. id eſt ꝓpter ſuũ nomẽ quia obtinet locum ſuperiorem.

f Superioris.id eſt clericalis nam ſacerdotes ſunt in ſuperiori gradu inter ceteros clericos.

c Rapere.qđ maius eſt.

d Attentare.ſcilicet qđ eſt minus. de hoc ſi ad aliquem actum proceſſerit: al's nullam patitur penam: vt.ff.de pe. l.cogitationis. Item nota puniri delictum licet non ſequatur effectus. vt hic et.ĩ. de furtis. ſi quis ſeruo. et.ĩ.ad le. iul'.ma.l.quiſquis.et.ff.de extraor.cri.l.prima.et.ĩ. ſi quacunqȝ pre.po.l.j. ⁊ hec ſunt ſpecialia regulariter contra.vt ff.quod quiſqȝ iur.l.j.in fi. ⁊ ad le.corne.de fal.que falſam. ⁊ de hoc dic vt no.ff.de fur.l.qui ea mente.⁊.ff.de pe.l.cogitationis.

e Matrimonij. ⁊ nedum ſtupri multo magis ergo ſi vt concubinam eam habuerit vel habere attentauerit.

f Capitali.vel vt capite puniat.ſ.vt ciuitatem amittat. ⁊ facit.ĩ.de rap.vir.l.vnica.Accur.

Preſbyteros g perſonalium.vt tutele vel cure.vt.ff.de mu.⁊ ho.l.j.⁊.l.munerum.§.ij.⁊.ĩ.e.generaliter.⁊ auten. ibi poſita.Accurſius.

Nec honore.q.d.a.honor eſt ei ſi veritatem aperiat. Vel dic honore ſcȝ iudicis vocantis.

i Legibus.id eſt iure ciuili quod cogit alios.vt.ĩ.de teſtibus ſiquando.

k Flagitet.id eſt vocet inuitus.ſ. ſed nec volens eſt admittendus ſm H.vt ſubijcit hic.

l Item dixit.ſ.Theodoſius.

m Dicendum.coram iudice.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Precepti.id eſt excuſati. b ¶ Metuant.de tormentis.
c ¶ Suppreſſerint.id eſt occultauerint.
d ¶ Honoris.cui plura cõmittunt plura exiguntur vt hic.et.ff.de penis quidam. ⁊ in auten. vt defunc.ſeu.fu. §.j. Sed ar.ↄ.ff. de incẽ.rui.nau. pedius ⁊.ĩ.vt nemo pri.l.nequis. ⁊.ff.d penis.l.capitalium.§.fi. et s.ti.j.l.nemo.§.fi. Item notatur cõmittere falſum qui tacet verum. vt ⁊ ar.ĩ.ſi cõtra ius vel vti.pu.l.ij.⁊.ff.ad le.cor.d fal.l.j.§.j. Sequitur autẽ.pſbyteri.Accur.

[a] precepti hoc ipſo q nihil [b] metuant vera [c] ſuppreſſerint multo magis etenim pena digni ſunt quibus quum plurimuȝ [d] honoris per noſtram iuſſionem delatum eſt: ſi in occulto inueniatur crimen.

In auten. de ſanc.epiſ.§. reuerendiſſimus epũs.

CON. Presbyteri ſeu diaconi ſi falſum teſtimoniũ [e] dixerint ſiquideȝ in cauſa pecuniaria diuino [f] miſterio duntaxat per tres annos ſeperati monaſterijs tradantur.ſed ſi in criminali clericatus honore nudati [g] legitimis penis ſubijciantur. [h] ceteri vero [i] clerici cõmuni iure officio eccleſiaſtico depulſi ſiñ delectu cauſe coarceantur.

Im. Valẽtinian⁹ ⁊ Theodoſius.aa.Ticiano.pp̃.

Nulla niſi emerſis quinquaginta annis ſm̃ pceptum apoſtoli ad diaconiſſarum cõſortium [k] transferatur.

In auten. de ſanc.epiſ.§. presbyterum.

CON. Presbyteruȝ minorem viginti quinqȝ annis fieri non permittimus.ſed neq̃ [l] diaconum minorem decem et octo. Item epiſcopus minor annis triginta quinqȝ ordinari prohibetur.

In auten. de ſanc.epiſ.§. diaconiſſam vero.

Autentica.

Presbyteri. e dixerint.quod fit etiam tacendo verum vt in.l. presbyteri.
f ¶ Miniſterio.id eſt officio ⁊ beneficio.
g ¶ Legitimis.laicoꝝ que ſunt ad legem cor.de fal.l.j.
h ¶ Ceteri.a presbytero vel diacono.
i ¶ Clerici.ſine diſtinctione illa vtrum fuerit pecuniaria cauſa an criminalis.vt.ſ.licet ⁊ hic aliter ⁊ mitius puniatur in pecuniaria q̃ in criminali.Ac.

Nulla. k transferat.vt in auten.quõ opor.epi.§.quã.ta.Sed Paulus ad Timotheũ dixit de.lx. Item auten. hic poſita diaconiſſam ⁊c.corrigit hanc legẽ ⁊ dicit de.xl. ſicqȝ minus tempus putauit ſufficere impator q̃ apoſtolus. Vel impator antiquus. Sequit auten.diaconiſſam ⁊ auten.pſbyterũ que ſunt de ſanc.epiſ.§.diaconiſſam ⁊ §.presbyterum.Ac.

Autentica.

Presbyterũ. l diaconũ.ſ.vel ſubdiaconũ:vt in cor.auten.vñ hec ſumit de ſanc.epiſ.§.pſbyteri.Ac.

Siquis.tres ſpecialitates notantur hac lege.prima q crimen iniuriarum eſt publicuȝ crimen. Secũda q ex eo infligitur pena capitalis. Tercia q quis ſine accuſatore punitur. Vel dic q nullum ſit hic ſpeciale.quia non loquitur de crimine iniuriarum ſed de crimine ſacrilegij.Ac.

CON. Diaconiſſam in ſanctaȝ eccleſiã non ordinari pcipimus: que minor ſit annis quadraginta:aut ſi ad ſecundas puenerit nuptias.

Impr̃. Archadius et Honorius.aa.Theodoro.pp̃.

Siquis in [n] hoc genus ſacrilegij [o] proruperit vt in eccleſias catholicas irruens ſacerdotibus et miniſterijs vel in [p] ipſo cultu [q] locoqȝ aliquid importet iniurie [r] quod geritur a prouincie rectoribus [s] aĩaduertatur:atqȝ ita puincie moderator ſacerdotum et catholice eccleſie miniſtrorum loci quoqȝ ipſius et diuini [t] cultus iniuriam capitali in [v] conuictos,ſeu confeſſos reos ſentẽtia [x] nouerit vindicandũ: [y] nec expectet vt epiſcopus iniurie proprie vltionẽ depoſcat: cui [z] ſanctitas ignoſcendi gloriaȝ dereliquit. ſitqȝ cunctis [a] laudabile factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris iniurias velut crimen publicum perſequi ac de talibus [b] reis vltionẽ mereri. [c] q ſi [d] multitudo violẽta a ciuilis [e] apparitoris executione et adminiculo [f] ordinum vel ordinatorum poſſeſſorũue non poterit [g] flagitari [h] q ſe armis aut locorum difficultate tueatur pſides prouĩciarum ⁊ militari auxilio per publicas lr̃as [i] appetito cõpetentem vindictam tali exceſſui imponere non morentur.

n ¶ Hoc genus nam hoc eſt vnuȝ inter cetera.
o ¶ Prorupit.i.inciderit.
p ¶ Ipſo cultu.quãdo dicitur officium.
q ¶ Loco.quando non dicitur.
r ¶ Quod gerit.id eſt quod factuȝ eſt.
s ¶ Animaduertatur.id eſt puniatur.
t ¶ Cultus.acſi dicat cuilibȝ ibi exiſtenti.
v ¶ Conuictos.id eſt comprobatos p teſtes.
x ¶ Nouerit.ſic ergo poſt confeſſionem datur ſententia vt diximus ff.ad.l.aquil.pro inde.§.notandũ. et dic ſponte confeſſum.vt.ij.q.j. nos i quẽq̃.§.al's contra vt.ff.de queſ.l.j.§.diuus.⁊.§.delinquentibus.
y ¶ Nec expectet ſcȝ preſes.
z ¶ Sanctas.al's ſanctitas.
a ¶ Laudabile.ſine accuſatore punitur ergo vt ⁊ dixi.ĩ.d teſtibus nullum.
b ¶ Reis.id eſt delinquentibus.
c ¶ Q pro et.
d ¶ Multitudo.ſcȝ delinquentium.
e ¶ Apparitoris.id eſt nuncij cõmunis.
f ¶ Ordinum.id eſt militum iuſticie illius caſtri vel loci.
g ¶ Flagitari.id eſt iudici preſentari.
h ¶ Q.id eſt quia.
i ¶ Appetitio ſic et.ĩ.de ijs qui latro.vel in alijs cri.l.ij.
Sequitur auten.ſed nouo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi quis cum ſacra.

CON. Sed nouo iure ꝑ tali iniuria verberatur:[a] aut in exilium[b] mittitur. ſed ſi ſacra[c] miniſteria turbauerit vel celebrare prohibuerit capite puniatur. Idem eſt et in letanijs nam[d] pro iniuria[e] verberatus exilio tradatur. ſi eas concuſſit capite puniatur. laicis facere letanias interdicimus[f] ſine clericis: que ſine orationibus et cruce fieri non debent.

item. aa. Euthichiano. pp.

In eccleſijs que in poſſeſſionibus vt fieri aſſolet diuerſorum[g] vicijs vel etiam quibuſlibet locis ſunt conſtitute. clerici non ex alia poſſeſſione[h] vel vico ſed ex eo vbi eccleſiam eē conſtiterit ordinentur: vt proprie[i] capitationis onꝰ ac[k] ſarcinam recognoſcant. ita vt ꝑ magnitudine vel celebritate vniuſcuiuſq; vici eccleſijs certus[l] iudicio epiſcopi clericoꝝ numerus ordinetur.

item. aa. Euthichiano. pp.

Si quis curialis cleric⁹ fuerit ordinatus nec ſtatim[n] conuentione premiſſa ꝓſtine conditioni reddatur is vigore[o] et ſolertia[p] iudicantium ad priſtinam ſortem[q] veluti[r] manu[s] iniecta mox[t] reuocetur clericis enim vlterius[v] legem prodeſſe non patimur: que ceſſionem patrimonij ſubſecuta decuriones clericos eſſe non vetabat.

item. aa. Fidiano vicario.

Si eccleſie venerabilis priuilegia cuiuſq; fuerint vel temeritate violata vel diſſimulatione neglecta[x] cõmiſſum quinq; librarum auri[y] condemnatione plectetur.

Noua cõſtitutio Frederici.

Item quecũq; cõmunitas vel perſona per annũ in excõmunicatione propter libertatem eccleſie perſeuerauerit imperiali banno ſubiaceat: a quo nullatenus extrahatur: niſi pri⁹ ab eccleſia beneficio abſolutõnis obtento.

Item Auguſtus Fidiano vicario.

Quicunq; reſidentibus[a] ſacerdotib⁹ fuerit epiſcopali loco et nomine[b] detruſus[c] ſi aliquid contra cuſtodiam vel cõtra quietem publicam moliri fuerit deprehenſus[d] rurſuſq; petere[e] ſacerdotium a quo[f] videtur expulſus ꝓcul ab ea vrbe quã conturbauerit centum[g] milibus vitam agat: nec noſtra adeat ſecreta: nec impetrare reſcripta ſperet: ſed etiam[h] impetratis careat: et[i] defenſoribus et[k] eorum[l] indignationem ſubituris.

Sed nouo. a Aut ꝑ et vtꝫ ex eo q̃ dicit de letanijs. ſic. ff. de ver. ſigni. ſepe. et eſt hec auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi quis cum ſacra. Autẽtica.

b Mittitur. quando officium non celebratur.

c Miniſteria. tempore quo celebratur miniſterium.

d Pro iniuria. illata.

e Verberatus. hic quãdo ſunt facte al's punit.

f Clericis. ita tamen non turbetur officium.

In eccleſijs.

g Vicis. nõ accipias hic vicũ niſi d' aſcripticijs tñ alterius poſſeſſionis. nam ex eadẽ poſſeſſione clerici ordinantur volente demum domino conſtitutõe noua et preter voluntatem.

h Vel vico. ſi idonei ſint ibi al's ſecus. quia d' alijs terris. vt ar. ff. de mu. et ho. vt gradatim. §. et ſi lege. et q̃ quiſq; vniuerſi. l. j. §. penul. Ir. tamen dicit hanc legem loqui in aſcripticijs tñ. et ꝑ eo. j. e. quiſq́s. vnde et inuito domino vt in auten. e. §. aſcripticios. ſed et in alijs loqui poteſt qui rõne poſſeſſionum ad aliq̃ tenentur preſtanda. vt et ar. j. de of. ſi. ꝑſi. l. tres.

i Capitationis id eſt penſitationis vel tributi animalium.

k Sarcinam. q̃tum ad corpus.

l Iudicio. conſentiente patrono vt in auten. e. ſi quis oratorij domũ. vel ibi ad collationem: hic ad certum numerum clericorum. et facit. s. ti. j. l. non plures. et in decretis. lxj. di. c. nullus. Accurſius.

Si quis. curialis. obnoxius rationib⁹ curie.

n Conuentione. id eſt citatione.

o Et ſolertia. id eſt ſolicitudine.

p Iudicantium. forte ab ijs quib⁹ ſeruiebat ſi preſidis deſit copia: vt. j. de decur. l. generali.

q Veluti. exemplificatiue.

r Manu. militari. i. ſocietate et tunc dic.

s Iniecta. id eſt miſſa. vel proprie dic q̃ manus iniectatur in eum capiendo ipſum.

t Reuocetur. ſed an clericus eſſe deſinat. Rñ. non. ſed priuilegijs clericorum non vtetur. quia nec decurio q̃ quãq; mancipatur id eſt datur decurio eſſe deſinit: vt. j. ad le. cor. de fal. ſi quis. ſed ar. contra. in auten. quomodo oportet. e. §. neq; autem. et facit ad hanc. l. j. de agri. et cen. l. ſi. et in auten. vt iudices ſine quoquo ſuf. §. neceſſitatem. et in decretis di. lj. c. ij. et. iij. et. xxxij. di. preter. et. j. e. l. quiſquis. et poſſet hic legi autẽ. ſed neq;: que eſt. s. e. l. officiales.

v Legem. quã non habemus: que dicebat hoc quod ſequit. erat enim lex que patiebatur fieri decuriones clericos ſi vellent cedere bonis et dare curie. Ac.

Si eccleſie. x commiſſum. id ẽ peccatum ſiue delictum.

y Condemnatione. ſed contra s. ti. j. placet. ſed hic imponit pena ciuiliter: ibi criminaliter. vel ibi de priuilegijs circa tributa de quibus dicit ibi. hic de alijs. vel hic d' priuilegijs ſpecialit alicui quo ad pecuniam indultis. ibi de generalibus. vel ibi vindicta: h' mulctat. Item contra. s. ti. j. l. iubem⁹ nulli. §. ſanc: ibi vindicta hic mulcta. vel ibi quãdo circa alienationem violantur priuilegia. Item contra. j. de legi. et cõſti. l. ij. ſed ibi ſoluas vel intelligas legem iſtam loqui de eo qui volebat priuilegiũ eccleſie impugnare. priuilegia tamen intellige nõ incluſa in corporis. Item eſt hic auten. noua. Item quecunq; etc. Accurſius.

Quicunq; reſidentibus. in conſilio.

a Sacerdotibus. id eſt epiſcopis.

b Detruſus. id eſt incluſus per electionem. et q̃ dicit j. expulſus ſcilicet ipſo iure per talia cõmiſſa. vel veri⁹ hic detruſus id eſt depoſitus et expulſus. et proprie ponitur et probatur hec expoſitio in auten. e. §. ſi quis archiepĩs. quã auten. habent hic quidam.

c Si pro quia.

d Rurſus. id eſt iterum.

e Sacerdotium. id eſt epiſcopatum petere velit.

f Videtur. et etiam etc.

g Milibus. id eſt miliaribus.

h Impetratis. reſcriptis.

i Defenſoribus. qui vellent eos defendere.

k Eorum. expulſorum.

l Indignationem. ſcꝫ noſtram.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Item aa. Stadio. p̄. vrbis.

Conuenticulam illicitaꝫ etiam [b] extra eccleſiam in priuatis edibus celebrari prohibemus: [c] proſcriptionis domus periculo imminente: ſi dominus eius in ea [d] clericos nouaꝫ ac [e] tumultuoſam conuenticulam extra eccleſiam celebrantes ſuſcepit.

Imperatores Honori9 ꝛ Theodoſius antennio. pp̄.

Quiſquis cenſib9 fuerit [g] annotatus inuito agri domino temperet ab omni clericatu: adeo vt etiam ſi in eo vico in quo noſcitur manſitare clericus [h] fuerit [i] ſub hac lege religioſum aſſumat ſacerdotium: vt et [k] capitationis ſarcinam per ipſum dominū agnoſcere [l] compellatur: et in curialibus [m] obſequijs quo maluit [n] ſubrogato vtatur: ea ſcilicet [o] immunitate [p] indulta que certe [q] capitationis [r] venerandis eccleſijs relaxatur nullo contra hanc legem vnq̄ꝫ valituro reſcripto.

Item aa. Maximo. pp̄.

Placet noſtre clementie vt nihil commune clerici cū publicis [s] actionibus [t] vel ad curiam pertinentibus cuius corpori non ſunt [v] annexi habeant. preterea eis qui [x] parabolani vocantur neqꝫ ad quodlibet publicum [y] ſpectaculum neqꝫ ad curie locuꝫ neqꝫ ad iudicum accedendi licentiaꝫ p̄mittim9: niſi forte ſinguli ob cauſas proprias et neceſſitates iudicem adierint aliquem pulſantes lite: vel ab alio ipſi pulſati: vel in communes totius corporis cauſas [z] ſindico ordinato [a] ſub ea diffinitione: vt ſi quis eorum hec violauerit et [b] breuibus parabolanis eximatur: et competenti ſupplicio ſubiugetur: nec vnq̄ ad eandem ſolicitudinem reuertatur.

Item auguſti Maximo.

Parabolani qui ad curanda debilium egra corpora deputantur ſexcentos conſtitui precipimus: ita vt per [d] arbitrium viri reuerendiſſimi antiſtitis alexandrie vrbis de ijs qui antea [e] fuerant et qui pro conſuetudine curandi gerunt experientiam ſexcenti parabolani ad huiuſmodi ſolicitudinem eligantur: exceptis videlicet [f] honoratis et curialibus. Si quis autēꝫ [g] ex his naturali ſorte fuerit abſumptus alter in eius locum pro voluntate eiuſdem [h] ſacerdotis [i] exceptis honoratis et curialibus ſubrogetur: ita vt hi ſexcenti viri reuerendiſſimi ſacerdotis preceptis ac diſpoſitionibus obſecūdent: et ſub eius cura conſiſtant: vt [k] reliquis que dudū late [l] legis [m] forma complectitur ſuper his parabolanis vel de ſpectaculis vel de iudicijs ceteriſqꝫ ſicut iam ſtatutum eſt cuſtodiendis.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. interdicimus. [illegible]

Coll. Interdicim9 ſanctiſſimis epis ꝛ preſbyteris et diaconib9 ꝛ lectorib9 et omnibus alijs cuiuſlibꝫ ordinis venerabili [o] collegio aut [p] ſchemate ꝯſtitutis [q] ad tabulas ludere: aut alijs ludentib9 participes aut inſpectores fieri: aut ad quodlibet ſpectaculuꝫ ſpectandi gratia venire. Siquis autē ex his in hoc deliq̄rit iu-

Conuenticulaꝫ illicitā. vt aliquorum hereticoꝝ.
b Extra eccleſiam. i. extra eccleſiaſticā religionē ꝛ ſic expone in fi. hui9 le. alij habēt ibi etiam et ſic eſt plana lex. vel dic tercio ꝙ licet extra eccleſiam prohibeat non ideo in eccleſia permittit. nō enim ſemper valet ar. a cōtrario ſenſu. vt. ī. de iuriſdi. o. iu. l. nemo.
c Proſcriptionis. id ē publicationis ſic. ī. ꝺ fal. mone. l. j. §. domus. Ac.
d Clericos. hereticos.
e Tumultuoſam. ſic ꝛ. ī. de ijs qui ad ec. cōfu. l. denunciamus. ꝛ ī. de here. l. iij. et ī. de paga. ſar. et te. l. j.
Quiſquis [f] annotatus. i. glebe ſeru9 effectus: vt de ea cenſum ſolueret annuū.
g Annotatus id eſt alligatus.
h Fuerit. id ē eſſe voluerit.
i Sub hac lege. i. dño p̄mittēte. ſed hodie et in vico vt in auten. de aſcripti. que ē ī. e. iubemus.
k Capitatōis id eſt tributi.
l Compellat. ſcꝫ talis cleric9 vt ſ. e. in eccleſijs.
m Obſequijs ſcꝫ colēdi fundū.
n Subrogato id eſt huiuſmodi loco dato. arg. ꝙ vaſallus poſſit ſeruire feudum per ſubſtitutum. Iteꝫ ar. ꝙ heres aduocati non iuriſperitus poſſit ſeruire per aliū ꝛ retinere feudum vt ꝛ. ī. e. l. ad ſimilitudinem. et. l. iubemus. Sed ar. ꝯ. ff. p ſocio de illo. ꝛ. ī. de pcur. l. fi.
o Immunitate. que fit cum domini voluntate.
p Indulta. ſcꝫ huic clerico.
q Capitationis. ſcꝫ extraordinarie ſed ordinariaꝫ preſtat: vt. ſ. e. de his. vel dic qd̄ dicit de predijs ecclie. Ac.
r Venerandis. ſcꝫ alijs clericis. occaſione venerandarum eccleſiarum.
Placet s actionibus. publice ideo dicuntur. quia a iure publico. i. ciuili inducte ſunt. vt ꝛ. ff. de origi. iur. l. ij. §.

deinde ex his. Alias dic actionib9. i. muneribus vt ſit iudex.
t Vel. ſcꝫ actibus ſiue officijs p̄tinentib9 ad ſingulos de populo vt ꝛ ī. e. l. repetita.
v Annexi. ergo in curia epiſcopi quia eius curie corpori ſunt ānexi habē poſſunt aliquid ꝯmune. Az.
x Parabolani. id eſt medici ſic dicti. quia multas habent parabolas q̄ ꝛ circuitores vocātur vt. ff. de excu. tu. l. ſiquis duas. §. j.
y Spectaculū. id eſt ludum.
z Sindico. id ē defenſore ipſi9 corporis medicoꝛuꝫ. qui ſexcenti erant vt. ī. e. l. pxi. ꝛ eoꝝ noīa ſcripta erant in breue ſiue ī quaterno quodam vt hic ſubijcit. Et nota ꝙ aliqua poteſt facere quis pro ſe vel pro ſuo corpore que pro alio nō poteſt: vt. ī. de pcur. l. qui ſtipēdia. ꝛ. ff. de pcur. l. filius. §. milites.
a Sub ea diffinitione. hoc eſt iubeo p̄dicta ſub certa pena diffinita.
b Breuibus. id eſt ſcriptis vl q̄ternis. Sequitur autē. interdicim9 Ac. quā inuenies ī. e. poſt legem parabolani.
Parabolani. id ē medici ꝛ regitur a verbo p̄cipim9 qd̄ eſt. ī. et ſic indeclinabile.

d Arbitrium. id eſt voluntateꝫ. e Fuerant. ſ. ante electionem faciendā de tanto numero. Az.
f Honoratis. i. officialib9 qui eligi non pñt nec debent ſicut nec ſubrogari vt ſubijciet ſtatim.
g Ex his. ſ. medicis. h Sacerdotis. i. epi.
i Exceptis. quia non debet quis eligi de illis.
k Reliquis. ſ. preceptis.
l Legis. ſcꝫ ſuperioris. Ac.
m Forma. vt. ſ. l. j. Ac.

Autentica.

Interdicimus ſanctiſſimis epiſcopis. quales omnes eſſe debent. o Collegio. idem in conuerſis. p Schemate. i. ordine vel figura. q Ad tabulas. etiaꝫ gratis

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

argumento ei⁹ q̄d dicit de ſpectaculo quod fit gratis. ſed quid ſi ad ſcacos. R. forte ſecus quia ī ingenio naturali cōſiſtit: nec committitur viribus fortune. ⁊ auten. eſt de ſanctiſ. epiſco. §. interdicimus. Ac.

E um. vt epiſcopum vel clericū.

b ¶ Agit. i. agere debet.

c ¶ Decolorari. i. diffamari.

d ¶ Sororie. vt retineat aliquam quā dicat ſororē.

e ¶ Cognoſcant. ſic. ff. de vſu. ⁊ ha. l. non aliter.

f ¶ Filias. quas habuerunt an̄ clericatum.

g ¶ Septa. id eſt clauſa.

h ¶ Fedus. id eſt vinculum vel ꝓximitas conſanguinitatis.

i ¶ Coniugiū. ſcʒ maritorum.

k ¶ Conuerſatione. fuit enī talis cōuerſationis hec vxor q̄ vouit ſecum caſtitatē vel ſic ſuaſit ei vt eſſet ſacerdos.

Autētica.

M ultomagis.

l ¶ Cōiugia. que de nouo facerēt vt ſtatim ſubijcit et ſic non corrigitur. l. ij.

m ¶ Peruenerit cantores et lectores.

n ¶ Aſcendāt. ſ. cantores et lectores t̄cias nullo mō contrahant: vt in cor. auten. et hec ē ꝯ monach. §. ſi q̄s aūt. ⁊ de nup. §. ſʒ ⁊ ſi q̄s. ⁊ quomodo opor. e. §. neqʒ autem.

hemus tribus annis a venerabili miniſterio prohiberi. et in monaſterio redigi. ſed in medio tempore ſi ſe penitentem oſtenderit liceat ſacerdoti ſub quo conſtitutus ē tempus minuere: et hunc priori rurſus vel proprio monaſterio reddere.

Item Auguſti Palladio.

E um qui probabilem ſeculo diſciplinam [b]agit [c]decolorari conſortio [d]ſororie appellationis non decet. quicūqʒ igitur cuiuſcunqʒ gradus ſacerdotio fulciuntur vel clericatus honore cenſentur extranearum ſibi mulierum interdicta conſortia [e]cognoſcant. Hac tm̄ eis facultate conceſſa vt matres [f]filias atqʒ germanas intra domorum ſuarū [g]ſepta contineant. in ijs enī nihil ſeui criminis exiſtimari [h]fedus naturale ꝑmittit. ¶ Illas enim non relinqui caſtitatis hortatur affectō que ante ſacerdotium maritorum legitimum meruere [i]coniugiū: neqʒ enim clericis incompetēter adiuncte ſunt que dignos ſacerdotio viros ſui [k]conuerſatione fecerunt.

In auten. de nuptijs. §. ſed et ſiquis aūt monach.

CON. M ulto magis ergo ceſſant eorum [l]coniugia. ſoli enī cantores lectoreſqʒ nuptias contrahere permittuntur: alijs autem penitus interdicimus. verūtamē ſi ad ſecūdas [m]ꝑuenerint nuptias nequaq̄ ad ſacerdotij culmen [n]aſcendant.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ꝑſbyteris cum ſequenti.

CON. E piſcopo [o]nullā mulierem ſecum habere permittitur. ſed ſi habere probetur ab epatu deijciatur quo ſe fecit indignum.

I mp̄rs Theodoſius et Valentinian⁹. aa. ad Taurū.

S iquis preſbyter aut diaconus aut diaconiſſa ſeu ſubdiaconus vel cuiuſlibet alterius [p]loci clericus aut [q]monachus aut mulier que [r]ſolitarie vite dedicata eſt: nullo condito teſtamento deceſſerit: nec ei parentes vtriuſqʒ ſexus vel liberi vel ſi quis agnationis cognationis ve iure iunguntur vel nec vxor extiterit bona q̄ ad eum vel ad eam pertinuerunt ſacroſancte eccleſie vel monaſtērio cui forte fuerat deſtinatus aut deſtinata omniuariam ſocientur. ¶ Exceptis ijs facultatib⁹ quas forte [s]cenſibus aſcripti vel iuri patronatus [t]ſubiecti vel curiali conditioni obnoxij clerici vel monachi vel cuiuſcūqʒ ſint ſexus relinquunt. neqʒ enim iuſtum eſt [v]bona ſeu [x]peculia que aut patrono [y]legibus debentur aut domino poſſeſſionis [z]cui quis [a]eorum fuerat aſcriptus aut ad curias pro tenore dudum late [b]cōſtitutionis ſub [c]certa forma pertinere noſcuntur: ab eccleſijs aut monaſterijs detineri actionibus videlicet [d]competentibus ſacroſanctis eccleſijs vel [e]monaſterijs reſeruatis. Si quis forte [f]predictis conditiōnibus [g]obnoxius aut ex [h]geſtis negocijs aut ex quibuſlibet alijs eccleſiaſticis [i]actionibus obligatus obierit.

In auten. de monach. §. illud quoqʒ. col. j.

CON. N unc autē quū monachus factus hoc ipſo ſuas res omnes obtuliſſe monaſterio videtur. ſi prius teſtatus non ſit: et exinde de iudicio eius [k]ceſſante lege diſponitur vt ſi liberos aliq̄s habeat in quos aut nihil aut

ſm̄ hec tpa monachi habebāt ꝓpria.

r ¶ Solitarie vite. i. ſole: vt ſit in vna cella ſola.

s ¶ Cēſibꝫ aſcripti. vt ſm̄ gle. Accurſius.

t ¶ Subiecti. id eſt liberti facti clerici.

v ¶ Bona libertorum.

x ¶ Peculia. aſcripticiorū q̄ improprie dicunt̄ peculia cum ſint liberi: ſed q: tpe harū legum non erant niſi caſtrenſia: vel quaſi: vt. j. de inoffi. teſt. l. fi. vnd̄ pro puſillo patrimonio ponit̄. vt ff. ad trebel. cogi.

y ¶ Legibꝫ olim alia quia quarta. ⁊ hodie tercia vt inſti. de ſuc. liber. §. ſed noſtra.

z ¶ Cui. ſcʒ domino.

a ¶ Eorum. ſcʒ clericorum.

b ¶ Conſtitutō nis. vt. j. de here. decu. l. iij. ⁊ ar. s̄. e. officiales.

c ¶ Forma. ita vt ſine herede decedant.

d ¶ Competentibꝫ aduerſus dominum vel patrem.

e ¶ Reſeruatis. ꝯtra eorū bona vel patronū vel dn̄m vel curiā.

f ¶ Predictis. cēſibꝫ vel ꝑrono.

g ¶ Obnoxius. id eſt obligatus.

h ¶ Geſtis. ab eis ſcilʒ negocijs eccleſie.

i ¶ Actionibus id eſt obligationibus ex quibus ꝓuenerunt actiones vel id ē actōnibus.

Autentica.

E piſcopo. hec ē ex auten. quō opor. e. §. quarta. ⁊ in auten. e. §. p̄ſbyteros.

o ¶ Nullam. idem in monacho: vt in auten. quō opor. mo. viuere. §. non egrediuntur. p̄ſbyteri vero ⁊ inferiores poſſunt habere ſecum illas que omnem effugiant ſuſpitōnem. vt in auten. e. §. p̄ſbyteros.

S i q̄s p̄ſbyter. p ¶ Loci. i. grad⁹. q ¶ Monach⁹.

Autentica.

N unc autem. k ¶ Ceſſante. ſcʒ teſtamentario diuiſorum aut non ceſſat. vt. s̄. auten. ſi qua que eſt contra. vel ſm̄ Jo. i. ſi ceſſauerit. poteſt enim teſtari per illam et hoc placet. vel hec per illā corrigitur quum hec ſit de monachis. illa de ſanctiſ. epiſcopis. §. illud. vel dic hec verba eſſe Ir. non legis.

a ¶ Eatenus.id eſt vſq̃ ad ſupplementum quarte.
b ¶ Detrahitur.etiam in via patris: vt.ĩ.e.l. deo nobis primo. R.ꝛ in auten. vt nulli iu. §. ſi vero preter. ſed ar. ꝑ.ĩ.de do.inter virū ꝛ vxo.l.res. Accur.
Ad ſimilitudinem. nam ſi curialis fiat epiſcopus vel pꝛeſbyter poteſt clã ſeruire curie per ſubſtitutum.

dicem vt reſpondeat accuſationi.
l ¶ Auri.hoc ſi ciuiliter agatur.ſi criminaliter tunc ſimilitudo ſupplicij.vel extra ar. vt.ff.ad turpil. ꝛ in priuatis.et l.ſi quis.§.fi.et.ĩ.de accuſa.l.fi.
m ¶ Calculis.id eſt rationibus fiſci.

minus legitima poꝛtōne quo quo modo dandi titulo contulerit[a] eatenus ſubſtãtie monaſterio deſtinate[b] detrahatur: nequid contingat circa liberos iniquū.

Idem.aa. Thome.pp̄.
Ad ſimilitudinem tam epiſcoporum oꝛthodoxe fidei q̃ preſbyterorum et diaconorū q̃ ij qui[d] honorario titulo[e] illuſtrem dignitatem conſecuti ſunt[f] per ſubſtitutos periculo[g] ſuarum facultatum curie muneribus ſatiſfacere nō vetentur.

Idem.aa. Florentio.pp̄.
Si qua per calūniaz[i] poſtulatio ſuper criminalibus cauſis apud cōpetentem iudicem depoſita[k] exhibitionis cauſa fuerit ſacroſancte religionis antiſtitis.xxx.pondo[l] auri cōdemnatione publicis[m] calculis inferenda: vt[n] percellatur precipimus.[o] quinetiam omnia priuilegia que ſacroſanctis eccleſijs[p] confugaruz aut clericorum[q] decanoꝝ aut aliorum eccleſiaſticorum cauſa legibus ſunt[r] preſtita[s] intacta atq̃[t] illibata[v] ſeruari. Preterea iubemus: vt omnes clerici atq̃ monachi qui de ſuis ciuitatibus ad hanc almam vrbem eccleſiaſtici negocij vel religionis cauſa proficiſcuntur literis epiſcopi cui vnuſquiſq̃ eorum iter faciens obſequitur muniti[x] adueniant: ſciturī q̃ ſi citra hanc fiduciã acceſſerit ſibimet imputabūt q̃ non clerici vel monachi eſſe[y] putabuntur.

In autē.de ſancti ſ.epiſ.§.ſed neq̃ pro qualibet.

CON. Nullus epiſcopus inuitus ad ciuilem vl' militarem iudicem in qualibet cauſa producatur vel exhibeatur: niſi iubeat princeps. iudex autem qui duci vel exhiberi impauerit poſt cinguli ꝑuationem.xx.libras auri eccleſie cuius epiſcopus eſt perſoluat executore poſt cinguli priuationem verberibus ſubdē do ꝛ in exilium deportando.

Impp̄es Valentinian⁹ ꝛ Marcianus Palladio.pp̄.
Quoniam venerabilis recordationis Fabianus huius alme vrbis epiſcopus quum venerabilis ſynodi innumerabilium pene ſacerdotum qui Calcedone conuenerunt tanto et tali decoratus eſt teſtimonio vt Euthiches qui cōtra[z] ſenſerat cum ſceleratis dictis ſuis[a] ab omnib⁹[b] vno ore[c] damnaretur. aboleatur quidem Euthichetis dãnoſa memoria. Fabiani autem laudabilis recordatio[d] releuetur.

Idem.aa. Palladio.pp̄.
Id qđ pauperib⁹ teſtamento vel codicillis relinquit̃ nō vt incertis ꝑſonis relictū euaneſcat

d ¶ Honorario. vt quia prius erat curial' vl' decurio. et ex eodez titulo electus eſt ad illuſtrē dignitatem ſeruiet quidem per ſubſtitutum. ſecus ſi dictus decurio vel curialis eſſz ĩ epiſcopum vel preſbyterum vel diaconum electus licet hoc videt̃ falſum. quia curialis vendicatur a curia ſi fiat clericus: vt.ſ.e.l.ſiq̄s clericus: que contra. Solu. hec in alijs curie allegatis illa in decurionibus vel curialibus ſm quoſdã. hoc non placet. Alias illa de clericis qui ſūt.ĩ.diaconez hic de illis qui ſunt.ſ. in eo qđ dicit de clerico. hodie tamen hec corriguntur per auten.ſ.e. ſed neq̃ curialez. Vel ibi clam hic palam. et non erat obnoxius: vt patet.ſ.e.officiales.

n ¶ Percellatur. id eſt vt puniatur ille qui per calūniam poſtulauit eũz exhiberi.
o ¶ Quinetiam. ſcz ꝑcepimus.
p ¶ Confugarū. vt cōfugientes ad eam ſecuri ſint: vt ĩ. de ijs qui ad ec. ꝯfu.l.ꝑſenti.
q ¶ Decanorum. vt et.ſ.ti.j. decernimus.
r ¶ Preſtita ſunt vt.ſ.ti.j.priuilegia.
s ¶ Intacta.ĩ totum.
t ¶ Illibata.in ꝑtem.
v ¶ Seruari.ſcz ꝑcipimus.
x ¶ Adueniant. forte nec diſcedent de roma anteq̃ inſinuato iudici deſiderio diſcedendi licentiam ꝯſequã tur a domino papa. alioquin in dignationem cōpetentem ſortientur. vt.ĩ.đ decur. ſiq̄s decurio.

y ¶ Putabūtur. et ſiqua eis fuerit iniuria facta non vindicabit̃ vt clericorum: et ſic eſt ar. q̃ ſiquis verberauerit clericuz in tonſum non incidit in canonem. et ſic ar. ff. đ iniurijs Item apud. §. ſi quis virginem. et ff.loca.ſi ignorans et ad hoc q̃ hic de literis dicit eſt ſimile.ĩ. de ijs qui latro.l.ij.§.tribuni. et.ĩ. de ma.princi.l.j.et in auten.de ſanctiſ.epiſ.§.interdicim⁹. et quomodo opoꝛ.e.§. non aliter. et vt diff.in.§. neq̃ autem.et.ĩ.de off.rec.ꝓuin.l.nullus. Accur.

e ¶ Illuſtrem.ſ. vt haberent eum honorem quē habent illuſtres. Sed tamen ſine adminiſtratione.
f ¶ Per ſubſtitutos. dic vt ſupra.e.quiſquis.
g ¶ Suarum. vt ſi ſubſtitutus male admiſtret. Accur.
Siqua per calūniam. vere cognitam ſm quoſdam tu dic preſumptam: vel quia non probauit vel quia deſtitit. ꝛ ē ſimilis ꝑſumpta calūnia.ĩ.e. omnes qui vbiq̃.j. Rū. in fi.et.ff.de offi.prefec.l.j.§.bis cunabilis. ꝛ.ff.de trãſac. cum hi.§.in ꝑſona.
i ¶ Poſtulatio.id eſt accuſatio.
k ¶ Exhibitionis.i. vt exhibeatur.i.preſentetur apud iu

Quoniam venerabilis. z ſenſerat.ſcilicet fidem catholicam.
a ¶ Ab omnibus.ſcz epiſcopis.
b ¶ Vno ore.crucifige crucifige. patet ergo vt de fide catholica licet publice diſputare ad reprobandam prauam opinionem hereticorum: vt hic et notatur ſupꝛa de ſumma trinitate ꝛ fi.ca.l.iij.
c ¶ Dãnaret̃. vt.ĩ.de hereti.l.quicũq̃.
d ¶ Releuetur.id eſt memorie habeatur.
Id quod pauperibus. euaneſcat al's deficiat.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Ratum. de iure. b ¶ Firmum. de facto.
c ¶ Conſiſtat. fauore pietatis. vt. j. e. l. ſiquis et. l. nulli. et ſ. ti. j. l. j. et. l. generali. al's autē incertis, perſonis relictum non valet: vt inſtit. de le. §. in certis. et. ff. de vſufruc. leg. l. qui plures. ſed incerto de certis valet: vt. ff. de rebus du. quidaz et dicto. §. incertis niſi in libtate. vt. ff. de manumiſ. teſ. cum ex pluribꝫ.
¶ Cum clericis. vl' cauſatiue vel pro ꝗuis lege cum. et eſt hec lex localis conſtātinopolitane ciuitatis.
e ¶ Epiſcopalis. id eſt archiepiſcopalis vt ſtatim innuit.
f ¶ Volentibus non inuitis vt hic et. j. ti. j. decernimus. Sed hodie etiaz inuitis vt. j. e. aut. cleric⁹ quoqꝫ et auten. cā que ſit.

Sed omnibꝫ modis[a] ratum[b] firmūqꝫ[c] conſiſtat.

Imperator Marcus auguſt⁹ Conſtantino prefecto pretorio.

Cum clericis in iudiciuz vocatis pateat[e] epiſcopalis audientia:[f] volentibus tñ[g] actoribus ſi actor diſceptationez ſanctiſſimi[h] archiepiſcopi voluerit experiri eminentiſſime tue ſedis[i] examen contra catholicos ſub viro reuerendiſſimo archiepiſcopo huius vrbis clericos cōſtitutos vel cōtra reuerendiſſimum economum tam de[k] ſuis ꝗ̄ de eccleſiaſticis negocijs ſibimet[l] nouerit[m] expectandum.[n] qui in nullo alio foro apud queꝗ̄ alterum[o] iudicem eoſdem clericos litibus irretire et ciuilibus vel crimialibus negocijs tentet[p] innectere. ¶ Memorati autem reuerendiſſimi clerici[q] orthodoxarum eccleſiarum que ſub viro religioſiſſimo antiſtite huius inclyte vrbis ſunt in cauſa in qua ipi vl' procuratores quos pro ſe dederit[r] ſententiarum tuarū autoritate[s] pulſantur. ¶[t] Executoribꝫ per quos ceperint cōueniri[v] fideiuſſorem ſanctiſſime huius vrbis eccleſiaſtice economum vel[x] defenſorem pꝛbeant: qui vſqꝫ ad quinquagīta libras auri fideiuſſor exiſtat. ipſe vero reuerendiſſim⁹ economus vrbis hui⁹ alme eccleſie lite pulſatus fideiuſſorē pro ſe non prebeat:[y] vtpote q̄ [z] aliorum clericorum[z] fideiuſſor futurus eſt: ſed fidei ſue cōmittatur. ¶ Qz ſi lis diuerſorum (excepto reuerendiſſimo economo clericoruz) que agitanda ſit[a] memoratam ſummam videatur excedere clericus lite pulſatus det executori pro reſidua quātitate[b] cautionem ſuam: cui tamen nullum inſertum erit iuſiurādū: quia eccleſiaſticis regulis: et canone a beatiſſimis epis antiquitus inſtituto clerici[c] iurare pꝛhibent. ¶ Statuimus autem vt[d] executoribꝫ idem reuerendiſſimus[e] economus vel alij diuerſi clerici ſub beatiſſimo archiepō hui⁹ ſplendidiſſime ciuitatis[f] ſententiarū tuarum autoritate commoniti duos ſolidos tm̄modo[g] dent pro[h] monitione ſua: et pro[i] inſtitutōne[k] procuratoris ſi per[l] eum voluerit litigare. quod circa[m] alios quoqꝫ diuerſos apparitiones eminentie tue in ijs que ex[n] conſuetudine

g ¶ Actoribꝫ. ſub audi: pateat.
h ¶ Archiepiſcopo. quem vocauit epiſcopum.
i ¶ Examen. loq̄tur p. p̄.
k ¶ Suis. ſ. economi ꝛ aliorū clericorum.
l ¶ Moneāt. actor
m ¶ Expectandum. id eſt agendum.
n ¶ Qui. ſ. actor.
o ¶ Iudicem, niſi apud archiepiſcopum vel prefectum vt dictum eſt.
p ¶ Innectere. id eſt experiri.
q ¶ Orthodoxarum. id eſt catholicarum.
r ¶ Sententiarum. id eſt conuētionalium ſeu citationuz eſt enim ſententia interlocutoria: cuz pꝛecipit iudex vel ei⁹ executor eum peruenire ad cauſam.
s ¶ Pulſantur. id eſt citantur.
t ¶ Executoribus. id eſt notarijs.
v ¶ Fideiuſſorem. id eſt iudicio ſiſti vel iudicatum ſolui quod continet tria: vt. ff. iudi. ſol. l. iudicatum. Et nota qđ hic dicitur dupliciter corrigitur tū q: clerici non dant fideiuſſorem: vt in auten. c. §. ſi quis autem pro pecuniaria. tum quia economus vel defenſor non fideiubent: vt in auten. c. §. nullum. Preterea et fm baſ. lex eſt contra. j. e. omnes. §. in hac. So. vt ibi. Item vocauit hic quidam alium eſſe economum et alium defenſorem: vt. ff. de mu. et ho. l. munerum. §. defenſores.
x ¶ Defenſorem. iudicatum ſolui vel iudicio ſiſti.
y ¶ Vtpote. nota ꝙ qui alios informat vel inſtruit non debet ab alio inſtrui vel informari vt hic. et in auten. c. §. j. vbi dicit ꝙ qui debet alios docere nō debet ab alijs doceri: vt. ff. de eden. l. ſi quis ex. §. prohibet.
z ¶ Fideiuſſor. idoneus multomagis pro ſe.
a ¶ Memoratam. ſ. quinquaginta libras auri ꝛ nomīe ſumme etiaz ſpecies cōprehēdas vt. ff. de le. iij. l. ſi quis in fine.
b ¶ Cautionez. id eſt nudam promiſſionem.
c ¶ Iurare prohibentur. id ē iudicio ſiſti et iudicatuz ſolui. Sed de calūnia ſic. et ſic non obſtat. j. de iure iur. ꝓpter ca. l. ij. vbi dicit quelibet debē iurare. vt extra de iureiurā. c. penl't. et fi. Item vt fama ſua purgetur vt. j. d ijs qui ad eccle. con. l. preſenti. §. ſic vbi. Item pro teſtimonio vt. j. de teſti. l. iuriſiurādi. Item in alienatione rei eccleſiaſtice vt. ſ. ti. j. auten. hoc ius por. ꝛ auten. ſed iudex.
d ¶ Executoribꝫ qui detulerūt ſentētias ꝯuētionales vt nūcijs nā olim ſoluebat litigator nuncio ꝓ tota cauſa.
e ¶ Econom⁹. ꝯuētus. ¶ beatiſſimo ſcz exiſtente.
f ¶ Sententiaꝝ. ſcz ꝯuentionaliū ſeu citationū.
g ¶ Dent. ſcz illis executoribus. et accipe ſolidum ꝓ auro. vt. ff. de in ius vocan. l. penul. et inſti. de pe. te. li. §. fi. Sed videtur ꝙ minus: vt. j. e. omnes qui. §. executoribꝫ que eſt ꝯtra. So. ibi de minoribꝫ iudicibꝫ. hic de maioribꝫ Item hic de conſtantinopoli. clericis. ibi de alijs. ſed hodie ſerua auten. ſed hodie nulla ꝙ hic legas et poſtea leges aliam generaliter. Ac.
h ¶ Monitōne. al's ꝯuentōe. i. citatōe ſcz ad iudiciū.
i ¶ Inſtitutōe. id eſt faciēdo inſtrumēta ꝓcuratōis.
k ¶ Procuratoris. ꝛ ꝓ inſtituto ꝓcuratore in iudicez. i. dicere ſiue p ſe agant ſiue per ꝓcuratorem.
l ¶ Eum. ſcz ꝓcuratorem. m ¶ Alios. quoqꝫ q̄ reos obſeruāt in iudicio vel inſtruūt. n ¶ Ex cōſuetudine.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

id eſt in eſculento et poculento.
a ¶ Officio.id eſt executoribus.
b ¶ Clericorum.forte reorum. ſequitur autenti.ſed hodie. Accurſius.

Sequitur Autentica.

Sed hodie. c ſiliquis.ſiliqua eſt quarta pars vncie.vt ff.de ãnuis lega. l.libertorum.§.filium vncie auri. vt quidaz alij dicunt quia ſic etiã excederet ſtatutũ modum.ſed quidã habẽt vt M. in lege liberto ſiliciam et non ſiliquam.tu dic ſm Jo.gen⁹ eſt monete ſiliquaz qua prouinciales vtũtur: al's vocatur Medalia de ſancta Helena.⁊ ſic accipitur.j.ð vſuris.autẽ.ad hec.

prebentur[a] officio obſeruari in cauſis predictorum[b] clericorum iubemus: vt litis ſumptus vl' expenſe a clericis pauciores humano reſue preſtentur.

In auten.de ſanctiſſimis epiſcopis.§.ſportularum.

CON. Sed hodie nulla perſona in eccleſiaſtico officio conſtituta in qualibet cauſa criminali vel pecuniaria cuiuſcũq; quantitatis neq; dyaconiſſa vel monachus vel aſſiſteria vel monacha amplius quatuor[c] ſiliquis dare permittebatur: niſi quum ex iuſſione principis ad alias prouincias vocantur. vt non vltra[d] vnum ſolidum executor accipiat.epiſcopus pro rebus eccleſie nihil preſtet nomine ſportularum actiones contra eccleſias propoſitas[e] economis ſuſcipientibus: vel illis qui in ea cauſa ordinati ſunt qui circa hec exegerit[f] in duplum quod exegerit reddat. cingulo ſimiles eſt nudatus reddat. ſi clericus a clericorum conſortio moueatur.

d ¶ Vnum ſolidũ. qð plus erit quia iudex modo vocatur ad diuerſam prouinciam.vt in cor.auten.vnde hec ſumitur ſcilicz ĩ auten.e.§.ſportularum.
e ¶ Economis. quid ſi cõtra epiſcopum actio proponatur nomine rei ep̃lis quuz in eccleſia non ſit economus vel ſindicus∵ R̃.actorem ordinent cum autoritate epiſcopi. vt ar.inſtitu.de cur.§.fin. non ſindicum vel economum quia nõ eſt vniuerſuz vel vniuerſitas.Sed aldri.dicebat ipſum epiſcopum conueniri et de calũnia iurare.
f ¶ In duplum. ſcilicet eius quod iniuſte eſt exactum non quod iuſte.vt.j.de donati.ſancimus.§.ſi quis autem.Item eſt contra in auten.vt liti iurent vt.§.ſed hoc vbi ſimplum damnum paſſo et triplum fiſco datur.So. et hic dic dari triplum fiſco et damnum paſſo. hic duplũ fauore eccleſie:licet ibi preſtetur ſimplum.et quia de ſportulis clericorum eſt generaliter ſubijcit de omnibus ſportulis in auten.generaliter autem ⁊c̃.vel poteſt legi ſuper memorati.quia ibi tractatur de ſatiſdatione rei nunc generaliter dicit de ſatiſdatione actoris.

Autẽtica.

Generaliter.hec autentica loquitur de ſatiſdatõne actoris:ſed lex codicis de ſatiſdatione rei clerici. Sed q2 alibi cõmodius poni non poterat ponitur hic.Sed nunquid clerico agenti remittitur hodie ſicut et fugienti.vt in auten.e.§.ſi quis aut pro pecuniaria∵ R̃.non vt.j.de ap. precipimus in fi. Item nonne hec autentica ſuperflua eſt per illam que eſt.j.de litis ꝯteſta.autẽ.libellum ⁊c̃∵ R̃ñ. ngnalla enim ante libellum datum iudici ⁊ de inchoanda lite preſtatur:hec poſt datum libellum iudici de diffiniẽda cauſa datur.ſicq; illa prius q̃ iſta pſtatur.
h ¶ Per ſe.id eſt ſi ſciat ſcribere.
i ¶ Per tabularios.quum neſcit.
k ¶ Conſcribat.nunquid ex hac ſcriptura oritur actio vl' ad quid ſit∵ R̃ñ. vt iudicis officiuz in exigenda decima interueniat licet ſtipulatio non fuit ſubiecta. vel dic q conditio ex lege oritur ex hac ſcriptura. vt.ff.de condi.ex le.l.j.
l ¶ Actis.id ẽ ſcriptura inð facta autore iudice.

In auten.de litigioſis.§.excludendum.

CON. Generaliter autem iudex prouideat libelluz pulſato non porrigi: ſportulas ve ab eo exigi: niſi prius actor in libello[h] per ſe vel[i] per tabularios[k] conſcribat. et in[l] actis fideiuſſorem periculo competentis[m] officij preſtet. q vſq; ad finem litis permaneat: eamq; per ſe vel procuratorem exerceat.et[n] ſi victus fuerit[o] iniuſte mouiſſe litem[p] expenſarum ſumptuũq; nomine decimam[q] partem quantitatis in libello comprehenſe[r] pulſato reſtituat. vel ſi fideiuſſorem dare non valeat.[s] ſuper iiſdem iuratoriam exponat cautionem. et tactis ſacroſanctis euangelijs affirmabit ſe fideiuſſorez dare nõ poſſe. pena iudici et eius officio imminente[t] decem librarum auri ſi aliter verſati fuerint.partis executoris autem bona publicabuntur et damnabuntur in exiliuz:niſi[v] cauſa moueatur ex conſenſu[x] vtriuſq; partis.

m ¶ Officij.id ẽ officialium. et eſt periculum in hoc q ſi nõ recipiunt fideiuſſorẽ vel minus idoneum ſit eorum piculo qui ad hoc deputati ſũt et preſtat hec cautio conuento vel executoribus ex q̃rum pacto habet reus vtilem actionez.vt.ff.rem pupil.ſal.fo.l.non q̃ſi.et eſt forma cautionis que ſequitur q vſq; ⁊c̃. Sz contra.j.de appellationibus.l.eos. in fi.vbi non ſatis datur de diffinienda lite.Sol.eſt ſpeciale in cauſa appellationis vel hec corrigit illam.
n ¶ Si victus.ecce ſcðm punctum cautionis.
o ¶ Iniuſte.q ſemper preſumitur quando perdit. vt.j. de iudici.properandum.§.ſin autem reus. ſm quoſdã tu dic eum iuſta ignorantia excuſari.vt in auten.de iudici.§. oportet.et dic vt ibi.
p ¶ Expenſarum.factarum a reo.
q ¶ Partem et amplius ſi reus plus expendit q̃z ſit decima pars litis.ne ſit ꝯtra alias leges que dicunt omne damnum reſartiri.vt.j.de litis ꝯteſta.auten.libelluz.⁊.j.de dilati.auten.q fieri.⁊.j.de fruc.et li.ex.l.terminato. ⁊ in autẽ. de liti.§.omne. Item q ſubijcit quãtitatis.⁊ pro qualibet ſpecie vel reponas.vt.ff.ð le.iij.l.quiſquis in fi.ti. ⁊ ð verſigni.l.cum ſtipulamur.⁊.l.propne.
r ¶ Pulſato.al's pulſator. Accur.
s ¶ Sup iiſdem.ſ.duob9 ſcz q permaneat vſq; ad terminum litis ⁊ q ad decimam partem. Item ⁊ q non poteſt dare fideiuſſorem vt ſubijcit.qð intellige cõmode vt.ff.de ver.ſigni.l.nepos.⁊ eſt ſiIe ad hoc.j.de aſſer.tol.l.j.§.oẽs. et.ff.qui ſatis da.cog.l.de die.§.finali.
t ¶ Decem.al's in decem ⁊ al's in denis. v ¶ Cauſa.faciẽda ſine fideiuſſore. x ¶ Vtriuſq;.apud arbitrum

apud quem dicta cautio non preſtatur. Sed contra. puta quia iudicium ordinarium imitatur. vt. ff. de arbi. l. j. et. ꝟ. de iudici. l. rem non nouam. dic ergo niſi cauſa ⁊ cetera. niſi remittatur predicta cautio conſenſu partium. vt ar. ff. de ferijs. l. j. Accurſius.

D ecernimus. vt poſthac. id ē poſt hanc legem.

b ¶ Deſunt cum multa ſint.

c ¶ Poſſunt. id ē monachi.

d ¶ Nomen. dicitur enim monachus a monos qḋ eſt vnus et achos quod eſt triſtis. q2 ſolus et triſtis eſſe debet: non in tumultu. et ſic eſt ar. ex vi nominis. vt ꝟ. ḋ offi. prefec. vr. l. ſtudentibus. et ff. ad legem aquil. ita vulneratus in prin. et inſti. de donati. §. eſt et aliud et. ff. de verbo. ſigni. l. tugurij. ſed ar. contra. e. ti. l. taberna. Ac.

Q uiſquis. emenſis. id eſt euacuatis ſiue finitis.

f ¶ Stipendijs. vt miles.

g ¶ Officijs. id ē officialibus vel curialibꝫ.

h ¶ Conditione. hominum.

i ¶ Conſecrauit. id eſt dedit. ſic. ꝟ. ti. j. auten. ingreſſi.

k ¶ Ad que. ſcilicꝫ monaſteria. Reſponſurus ergo officialis ratōnibus ſubiectus fit clericus. et ſic eſt contra. ꝟ. e. l. officiales in princi. Sol. hic quando tempꝰ ſue militie ſiue officij eſt finitum. ibi nō vt patet ex principio huius legis. et in his ita diſtigue vt officiales ceteri finito officio clericari poſſint. teneantur vel non. vt hic. ſed non dum finito officio poſſint publice clericari: ſi non teneantur. Sed clādeſtine ſi tranſeant puniantur. ſi vero teneantur pro ratōcinijs non poſſunt vt ibi. primipilarij vero ſit. vel non finitum officium non poſſunt clericari ſi teneantur vt hic ſubijcit. alioquin ſic vt ibi.

l ¶ Primipilarij qui ſi teneantur nō poſſunt clericari etiam officio finito. alꝭ vero poſſunt vt modo dixi per legem ꝟ. e. officiales. ſed alij dicunt cꝫ hic dicit de ijs qui primum

Imperator Leo Iuliano prefecto pretorio.

D ecernimus vt poſt hac neqꝫ monachi aut quicunqꝫ alij cuiuſlibet ſtatus atqꝫ fortune in edes publicas vel in quecūqꝫ loca populi voluptatibus fabricata venerabilem crucē ⁊ ſanctorum martyrum reliquias illicite inferre conētur vel occupare audeant ea que ad publicas cauſas vel ad populi oblectamenta cōſtructa ſunt. Quum enī religioſe edes non[b] deſunt[c] poſſunt ibi (conſultis prius vt oportꝫ religioſiſſimis epiſcopis) reliquias martyrū non quorūdā vſurpatione ſed arbitrio reuerendiſſimorum antiſtitum collocare. ideo patientiam et modeſtiam ſuā quā leges noſtre ⁊ publica diſciplina ⁊ ipſorū monachorum[d] nomen expoſcit ſtudioſe vnuſquiſqꝫ tam monachus qꝫ cuiuſlibet alterius profeſſionis retineat: ⁊ ꝑpetuo obſeruare ꝓcuret.

Idem Auguſtus Entio prefecto pretorio.

Q uiſquis emēſis militie ſue[f] ſtipendijs expletiſqꝫ[g] officijs ſiue muneribus que cuicunqꝫ[h] conditione aut conſuetudine aut lege debebantur ad cōſortium ſe contulerit clericorum ⁊ inter miniſtros vere orthodoxe fidei maluerit numerari nullius prorſus ſententie acerbitate reuocetur: nec a dei templis quibus ſe[i] conſecrauit importunis intentionibus abſtrahatur. ſed ijſdē beatiſſimis miniſterijs ſecurus permaneat ⁊ quietus.[k] ad que poſt longi laboris laſſitudinem ob relique vite requiem conſilio meliore protractꝰ eſt. ¶ His actionibus ſi que contra eum eiuſqꝫ patrimonium legitima intentione competunt pro iuris ordine reſpōſurus exceptis[l] primipilaribꝫ quos preceptis tui culminis et publicis vtilitatibus imppetuum eſſe ſubiectos ſacratiſſime conſtitutionis ſtatuta ſanxerunt.

Imperator Leo Nicoſtrato. ꝑfecto ꝑtorio.

N ulli licere decernimus ſi teſtamento heres ſit[m] inſtitutus ſiue[n] ab inteſtato[o] ſuccedat ſeu[p] fidei cōmiſſarius vel legatarius inueniatur diſpoſitiones pij teſtatoris infringere vel improba mente violare: afferendo[q] incertum eſſe legatum vel fidei cōmiſſū qḋ redemptioni relinquitur captiuorum: ſed modis omnibꝫ[r] exactum pro voluntate teſtatoris pie rei negocio proficere. ¶ Et ſiquidem teſtator ſignificauerit[s] per quem deſiderat redemptionem fieri captiuorum: ijs qui ſpecialiter[t] deſignatus eſt legati vel fidei cōmiſſi habeat[v] exigendi[x] licentiam et pro ſua ſcientia votum adimpleat[y] teſtatoris.

¶ Sin autem perſona nō deſignata teſtator abſolute tm̄modo ſummā legati vel fidei cōmiſſi taxauerit que debeat memorate cauſe proficere vir reuerēdiſſimus epūs illius ciuitatis ex qua teſtator[z] oritꝰ.

gerunt pilum in bello. ibi de ijs qui primi ſunt adminiſtratores et rationales principis. ſed Bul. contra vt ſcꝫ hic ī primis adminiſtrantibus vel caſtaldis. ibi de ijs qui ferunt primum pilum. ſed prima vera.

N ulli. m inſtitutus. qui grauatus eſt dare tale legatum.

n ¶ Ab inteſtato. codicillos tamen fecit.

o ¶ Succedat. qui ī codicillis ḡuatus eſt dare tale legatum.

p ¶ Fidei cōmiſſarius. quibꝫ eſt tale legatum relictum. nam et ab iſtis pōt relinq̄.

q ¶ Incertuꝫ. ꝑ qḋ videbatꝰ n̄ valere. vt inſti. de lega. §. icertis. Sꝫ cōtra eſt vt hic et ꝟ. e. ſiquis. ad. et ꝟ. e. id quod.

r ¶ Exactuꝫ. ſcꝫ legatum.

s ¶ Per quē. id eſt aliquē.

t ¶ Deſignatꝰ. ē ſ. executor.

v ¶ Exigēdi. ab herede vel legatario.

x ¶ Licentiā. vt ar. ff. de religioſ. ſi quis. §. funus. quid aūt ſi nō faciatꝰ R. cogi pōt cauſatiue vt ī auten. de eccle. ti. §. ſi aūt qui facere. Item qua actōe agit deſignata ꝑſona vel epsꝰ R. ꝯditio. ex hac lege. vt. ꝟ. ꝓx. §. j. vel officio iudicꝭ ⁊ idem auxilium habet ille cui ē relictū vt xenodochiū ꝯtra epm̄ vl̄ deſignatā pſonā ⁊ facit ad hoc. ff. de le. ij. ſi q̄s a ticio. ⁊ qḋ ibi notatur. ⁊. ff. ḋ alime. le. j. alio herede. ⁊ de le. j. ſi a plibꝫ ī prin. ⁊. l. quidaꝫ. §. ſi ſcriptꝰ. ſed h̄ ſpeciale. vel dic vt ibi plene no. Sed ar. ꝯtra. ff. ad trebel. l. lucius. §. menia.

y ¶ Teſtatoris. i. ſicut ſcit teſtatorē voluiſſe.

z ¶ Oritur. id eſt ortus eſt. et ſic tempus pro tempore ponitur. vt. ff. de nego. geſ. l. iij. §. hec verba. et. ff. de re. iur. nec ex ſolēni. Alibi ponitur pſens pro futuro tpe. vt. ff. de vſufruc. l. ſi fur ibi ſūmittitꝰ ⁊c. Item qḋ ſi in vna ē ortus in alia domiciliū habetꝰ R. eps vtriuſqꝫ ciuitatis poterit agere. vt. ff. ad mūici. l. eiꝰ. §. celſus. ⁊. l. aſſumptō. §. iuſ.

et.§.de adopti.l.in adoptione quidem in fi.ar.ꝯ.ff.de ꝟbo.ſig.l.prouinciales.
a ¶ Cunctatione.id eſt dubitatione.
b ¶ Conuenit.id eſt conueniens eſt.
c ¶ Impleturus. alioquin ſuccedit archiepiſcopus in eo faciendo.vt in auten.de eccle.ti.§.ſi aūt ꝗ hoc facere.ꝛ auten.licet teſtari ꝛc.et ſic lege hic auten.licet teſtator ꝛc.que ē de eccle.ti.§.ſi qͣs autē pro redemptione.et ꝙ dicit idē in economo ſcꝫ quū epiſcopus deeſt.
d ¶ Geſtis.id ē ſcriptis.
e ¶ Interuenientibus apud principem.
f ¶ Debebit.q̄ſi faciendo inuentarium.
g ¶ Poſt vnius. hoc eſt poſt redēptionē captiuorum.ꝛ eſt hoc q̄ſi redditō rationū.
h ¶ Spaciū.id eſt a tēpore accepte pecunie nūerandum.
i ¶ Captiuorū. id eſt redemptorum.
k ¶ Diſpendio. ſic.ſ.ti.j.tam dementis.
l ¶ Conficiant. id eſt cōfici faciāt
m ¶ Humanitatis. id eſt in redemptione captiuorum.
n ¶ Barbare.i. ignote.
o ¶ Impleturus. ſcꝫ epiſcopus.
p ¶ In vico.facit.ff.ad munici.l.qui ex vico.
q ¶ Sub qua.ſ. ciuitate.
r ¶ Territoriū. quid ſit habes.ff.de ver.ſigni.l.pupillus.§.territorium.
s ¶ Fraudatorū. id eſt fraudantiū puta heredū vel legatoriorum al's grauatorum.
t ¶ Nec delatoris delator dicitur qui aliena bona defert fiſco ꝛ non probat ꝛ infamatur.vt.ff.de iur.fiſ.le.ij.ſed hic non erat delator.ſic et in auten.de non alie.§.fi.et.§.e.ſi quis in hac.Ac.
v ¶ Publicas.i.epiſcopi vel preſidis.
x ¶ Deduxerint.id eſt deducere voluerint.Sequitur auten.licet teſtator.

habeat facultatē exigendi qđ huius rei gratia fuerit derelictum pium defuncti propoſitum ſine vlla[a] cunctatione (vt [b]conuenit) [c]impleturus. quum autem vir religioſiſſimus epiſcopus huiuſmodi pecunias relictas pro arbitrio fuerit cōſecutus ſtatim [d]geſtis [e]interuenientibus earum quantitatē et tempus quo eas ſuſceperit apud rectorem prouincie publicare [f]debebit. [g]poſt vnius vero anni [h]ſpacium et numerum [i]captiuorum et data pro his precia eum manifeſtare precipimus: vt per omnia impleātur pie deficientium voluntates: ita tamen vt gratis et ſine vllo [k]diſpendio predicta geſta [l]conficiantur: ne [m]humanitatis obtentu pecunie iudicōrum diſpendijs erogentur. ꝙ ſi teſtator qui huiuſmodi legatum vel fidei cōmiſſum nō deſignata pſona reliquit [n]barbare ſit nationis et de eius patria aliqua emerſerit ambiguitas vir reuerendiſſimus epiſcopus ciuitatis eius in qua idem teſtator defūctus eſt habeat legati vel fideicōmiſſi petitionem: defuncti propoſitū modis omnibus [o]impleturus. ¶ Quod ſi [p]in vico vel ī territorio mortem teſtator obierit illius ciuitatis vir reuerēdiſſimus epiſcopus exactionem habebit [q]ſub qua vicus vel [r]territorium eſſe dignoſcitur. et ne pium defuncti propoſitum improba [s]fraudatorum calliditate celetur quicquid ꝓ huiuſmodi cauſa a teſtatore relictum fuerit vniuerſi qui id quocunqꝫ modo cognouerunt vel in viri clariſſimi rectoris prouincie vel ī vrbis epiſcopi noticiam deferendi liberam habeant facultatem: [t]nec delatoris nomen ſuppoſitionemqꝫ formident: quū fides atqꝫ induſtria tam laude ꝙ honeſtate non careat: ac pietate pariter. quum veritatem in [v]publicas aures in lucemqꝫ [x]deduxerint.

In auten.de eccleſi.ti.§. ſi quis aūt pro redemptione.

Non licet teſtator vel donator interdixerit ei aliqđ ad hoc participium in hac re habere idem eſt in economo. ſed ſi ij qui facere iuſſi ſunt neglexerint ſemel vel bis ab epiſcopo vel economo admoniti per publicas pſonas amittant lucrum quod eis contingebat ex voluntate defuncti epiſcopus habeat licentiam vendendi illud lucrum ꝛ aliō quod diſtribui debeat et diſtribuere: quod ſi non fecerit rationem reddere debet. idem.aa.Armaſeo.

Si quenqꝫ vel in hac vrbe regia vel in ceteris prouincijs que toto orbe diffuſe ſunt ad epiſcopatus [z]gradum prouehi deo autore contigerit puris hominum mentibus [a]nuda electionis ſcientia ſincero omnium iudicio [b]proferatur. Nemo gradum ſacerdotij venalitate [c]precij mercetur. quātum quiſqꝫ [d]mereatur. nō [e]q̄ntum dare ſufficit extimetur. profecto enim quis [f]locus tutus et que cauſa poterit eſſe excuſata ſi veneranda dei [g]tēpla pecunijs expugnentur ? [h]quem murum integritatis aut vallum fidei prouidebimus: ſi auri [i]ſacra [k]fames [l]penetralia veneranda [m]proſerpit: deniqꝫ quid cautū eſſe poterit aut ſecurum ſi [n]ſanctitas incorrupta corrumpitur. ceſſet altaribus imminere ꝓphanus ardor auaricie: ꝛ a ſacris adytis repellatur [o]piaculare

Si quenqꝫ. duo dicit lex iſta. Primo ꝙ epiſcopus nō eligatur per pecuniam. ſecundo punit dantem ꝛ accipientem pena infamie: ſi contra factum fuerit et hoc eſt ius cor.
z ¶ Gradum. vel qualibet eccleſiaſticam adminiſtrationem. vt in aut.e.§.ſed neqꝫ clerici.ꝛ.§.ſed neqꝫ xenodochium.
a ¶ Nuda.a muneribus.
b ¶ Proferatur. id eſt eligatur.
c ¶ Precij.a quocunqꝫ dati.vt.ff.ꝺ calū.l.generaliter.
d ¶ Mereat.ratione ſcientie ꝛ honeſtatis.
e ¶ Quātum.eligendo cuius ſit meriti ꝛ cuius ſit bonitatis.
f ¶ Locus in ordinibus et honoribus.
g ¶ Templa.id ē epatus.Ac.
h ¶ Quem murum. id eſt hominem.
i ¶ Sacra.id eſt execrabilis fames quia vt famelicus panem ſic ipſi aurum.
k ¶ Fames.i. cupiditas auri.
l ¶ Penetralia.i. veneranda que facta ſunt penetralia.Accur.
m ¶ Proſerpit.i. latenter ſubintrat vel. id eſt inuadit precio dando a ſe vel alio.
n ¶ Sanctitas.i. ij qui debent eſſe ſancti alioquin ꝯ.ꝯ.de ſum.tri.inter claras. ibi. nihil ē enim ꝛc.
o ¶ Piaculare.i. purgabili.i.pijs rebus incūbēs.vł dic delictū ſanguinē piačū: ad inſtar leſe maieſtatis vt.ſ.i fi.l.

a ¶ Precio. dando a ſe vel ab alio.
b ¶ Precibus. ad ſe vt recipiat. non a ſe correctis vt eligatur vt innuit. ĩ. ſtatim et ad hoc facit. ĩ. lex ad le. iuli. repe. l. fi. ⁊ in auten. quomodo oportet. e. §. ⁊ hanc. ⁊ in auten. e. in prin. c ¶ Tantũ. idem tantũ vel adeo.
d ¶ Cogendus. ſcꝫ vt velit vt. ff. de tutelis. l. qui habꝫ §. ſi pupillus. al's non poteſt eſſe niſi velit. vt in autẽ. quomodo opor. e. §. ſed et. ſic enꝫ cõſtitutum et cetera. et ĩ decretis. lxxiiij di. ca. vbi. Itẽ nõ ne qui epiſcopatũ ⁊ cetera. vt. viij. q. j. ca. qui epiſcopatum. ſed ibi vt proſit non vt preſit.
e ¶ Neceſſitas. id eſt neceſſitas excuſet eum.

i ¶ Tabularijs. alterum eorum ſufficit ſm J. vel tabularijs vel coram iudice. vel pone aut pro et. vt ſcꝫ vtrũqꝫ exigatur. et dic tabularijs id eſt tabulario ſic. ĩ. de iure de li. l. fi. §. ij. et in auten. de heredi. et falci. §. ſi vero abſunt. et dic ꝙ erant iſti tabularij publice perſone alie ꝙ̃ notarij ⁊ que quoddã habebant officiũ et hoc modo poterit intelligi. ĩ. ð admi. tu. l. tutores. vel veri' dic ꝙ notarij erant ⁊ ſic dictam legem tutores ĩtelligas.

flagitium. ita caſtus ⁊ humilis noſtris temporibus eligatur epiſcopus. vt locorũ quocunqꝫ peruenerit omnia vite proprie integritate purificet. non[a] precio. Sed[b] precibus ordinetur antiſtes[c] tantum ab ambitu deber eſſe ſepoſitus vt queratur[d] cogendus: rogatus recedat: inuitatus effugiat. ſola illi ſuffragetur[e] neceſſitas excuſandi. profecto enim indignus eſt ſacerdotio niſi fuerit ordinatus[f] inuitus. Cũ ſane quiſquis hanc ſanctam et venerandam antiſtitis ſedem pecunie interuentu ſubiſſe aut ſi quis vt alterum ordinaret vl' eligeret aliquid accepiſſe detegitur. inſtar publici criminis et leſe maieſtatis accuſatione propoſita: a gradu ſacerdotij retrahatur. nec hoc ſolum deinceps honore priuari: ſed perpetue quoqꝫ infamie damnari decernimus vt eos quos par facinus coinquinat et equat vtroſqꝫ ſimilis pena comitetur.

Item Auguſtus Dioſcoro prefecto pretorio.

Orphanotrophos hui' inclyte vrbis (nulla ſubtilitate iuris obſiſtente) eorum quidem qui pupilli ſunt quaſi tutores: adoleſcentiũ vero quaſi curatores ſine vllo[b] fideiuſſionis grauamine in emergentibus cauſis tam in iudicio ꝙ̃ extra iudicium: vt opus exegerit ad ſimilitudinem tutoris et curatoris perſonarum ⁊ negocia eorum ſi qua poſſint habere defendere ac vẽdicare iubemus: ita videlicet vt preſentibus publicis perſonis id eſt [i]tabularijs: aut interuenientibus geſtis in hac quidem inclyta vrbe apud virum perfectiſſimum magiſtrum cenſus In prouincijs vero apud moderatores eorum vel defenſores locorum res eoruꝫ eis tradantur: a quibus ſunt cuſtodiende. vt ſi quas earundem rerum propter fenus forſitan vel aliam vrgentem [k]cauſam vel eo ꝙ ſeruari non poſſunt alienare proſpexerint: prius habita extimatõe licebit eis alienationis inire[l] contractũ vt precia eorũ que exinde colliguntur ab ijſdem perſonis cuſtodiantur. ¶ Huiuſmodi autem pium atqꝫ religioſum officium pro tempore orphanotrophos ita peragere conuenit: vt mĩme ratiocinijs tutelaribus ſeu curationib'[m] obnoxij ſint. graue enim atqꝫ iniquum eſt callidis quorũdam (ſi ita contigerit) machinationibus eos vexari. qui propter timorem dei a parentib' atqꝫ ſubſtantijs deſtitutos minores ſuſtentare atqꝫ velut affectione paterna educare feſtinant.

Item Auguſtus Entrio prefecto pretorio.

Omnes q̃ vbiqꝫ ſunt vel poſt hac fuerit orthodoxe fidei ſacerdotes et clerici cuiuſcunqꝫ ſint ordinis: monachi quoqꝫ ĩ

k ¶ Cauſam. q2 non poteſt ſeruari vt. ĩ. de admi. tu. l. lex que tutores. vel quia ſterilis. vt de iure do. l. finali.
l ¶ Contractũ. et ſine decreto vt dicũt. ſed Pi. dicit debere cuꝫ decreto fieri vt hic dicit. prius habita et cetera quuꝫ et ſimilitudinem habeant tutoruꝫ vt. ſ. in prin.

f ¶ Inuitus. ſcilicet nolens. nã ſuſpectus eſt q̃ operas ingerit in inuitum vt in auten. vt ij qui ob. perhi. res mi. §. quoniã. et. ff. ad le. cor. de fal. l. vxori. §. j. et ð procura. l. que omnia. Nota. equale delictum equalem exigere penam. vt hic. et in auten. vt frm̃ fi. §. fi. ⁊. ff. ad l. aquil'. illud. ⁊ in auten. de mãda. prin. §. titulos. Sed ar. contra. ĩ. de hereti. quicũqꝫ in fi. et. ff. ad. l. iuli. de adulte. l. ſi adulterium cum inceſtu. Accur.

Orphanotrophos inclyte vrbis. ſcilicet conſtantinopolitane. ſed hodie idem per totum orbem vt in auten. de eccle. ti. §. fi. ſed ⁊ per legem iſtaꝫ videtur generaliter dici. ibi in prouincijs vero ⁊ cetera.

b ¶ Fideiuſſionis. ſcilicet rem ratam ha. que nec tutori incumbit nec iudicio ſiſti que tutori incumbit. vt. ĩ. de admi. tu. l. fi. §. defenſionem. et. §. ſequenti et lege tutores debita.

m ¶ Obnoxij. nũquid ergo ipſi vexabunt orphanos pro expenſis Rñ. non: q2 pietatis cauſa faciũt vt. ĩ. de neg. geſ. l. ij. ⁊ de nup. l. patrem. ⁊ quia claudicaret ſi ipſi non tenerẽtur eis. ſed alij teneantur eis quod eſſe nõ debet. vt. ff. de arbi. ſi quum dies. §. penulti. hodie vero huiuſmodi omnes adminiſtratores rationem reddere tenentur. vnde corrigitur qð hic dicit. ⁊ quod dicitur in auten. de eccleſiaſticis titulis. §. finali vbi idem dicitur qð hic. et hoc per autenti. e. ti. economos autem. ſed pater hodie non reddit. rationem filio de adminiſtratione aduenticiorum nec ſatis dat vt. ĩ. de bo. que liber. l. quum oportet. §. non autẽ. et. l. fi. §. hoc proculdubio. et auten. de nupti. §. et hoc ita Accurſius.

Omnes qui. primo ⁊ ſcðo ponit duos generales caſus. tercio redit ad pmũ. quarto ad ſcðm. quinto de vtroqꝫ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ſexto de primo. ſeptimo et octauo de ſecundo: nono et
decimo ⁊ vndecimo ⁊ duodecimo de vtroqꝫ. Az.
a ¶ Sententia.cōmonitoria. Az.niſi in caſu.ī.co.§.verū
ſi appitor.ſed non eſt extraneū.
b ¶ Cogantur.ſed nonne idem eſt in quolibet alio laico.
ſed dic ſpecialit̄ de
clericis dicit ne vi-
deātur negligi. vt
ff. de iniur.l. item
apō.§. hoc edictū
⁊ ſi ꝯtra fecerit cau
ſam actor amittat
iure canonū vt.xj.
q.j.c.molita.idem
iure legis vt.ī. de
iuriſdi.om.iu.l.in
crimīali.ij. ℞.ſed
ꝯtra.ī.ꝑri.§.vbi
ꝯueniunt in ciui-
tate cōſtātinopoli
tana.ſed dic ꝙ ibi
erant pro alijs fa-
ctis ſuis vt patꝫ in
p̄dicto.§.ibi con-
tigerit repari ⁊c̄.et
in alio.§.in hac in
prin.ſed hic videt̄
obſtare.ī.e.§.verꝫ
ſi appitor.ꝭ ibi nō
vocauit p̄ma vice
de ꝓuincia.
c ¶ Apud ſuos.
vel p ſeipſos vl' per
datos iudices co-
gnoſcētes.vt.ī.e.
iubemus.§.finali
que eſt contra ī co
ꝙ dicit̄ litigatorꝫ
venire ad domuꝫ
iudicis.hic econ-
tra.Vel ibi in cri-
minalibus.hic ī ci
uilibus: vt ibi di-
cam.
d ¶ Excipiāt.id
eſt recipiant.
e ¶ Pretorij.loc⁹
eſt vbi cauſe venti
lant̄.al's dicit̄ loc⁹
vbi p̄ſami.in die
moratur: vt.ff.de
vſu ⁊ ha.l.plenuꝫ.
§.j.
f ¶ Intentio.ſcꝫ
illius qui agit con
tra eccliaſticos vi-
ros.que calumni-
oſa eſt p̄ſumptiue
vel p̄ma facie.
g ¶ Conſtituti.
al's ſtatuti.ſcꝫ cleri
ci et al's conſtitut̄
ſcilicet altaribus.

in cauſis ciuilibus ex nullius penit⁹ maioris minoriſue [a]ſententia iudicis ꝯmonitoria ad extranea iudicia ꝓtrahantur aut ꝓuinciam aut locum aut regionem quā habitant exire [b]cogant̄. nullus eorum eccleſias vl' monaſteria propria (q̄ religionis intuitu habitant) relinquere miſerabili neceſſitate iubeatur. Sed [c]apud ſuos iudices ordinarios (id eſt prouinciarū rectores) locis q̄bus degunt in eccleſiarū miniſterijs obſecundent. omniūqꝫ contra ſe agentiū [d]excipiant actōes: vt his horis ſaltē atqꝫ temporib⁹ quibus religioſos viros a turbulenta obſeruatione [e]pretorij vacare cōtigerit. Quūqꝫ eos ad tempus petitorum [f]intentio calumnioſa lexauerit ad ſua ſe monaſteria et venerabiles eccleſias cōferentes ſapienti animo precatione ſollicita faciliuſqꝫ de proximo ſacroſanctis altaribus obſecundent in ſuis laribus: domicilijſqꝫ [g]conſtituti. ¶ [h]In hac autem regia vrbe ſiquādo cuiuſcunqꝫ rei cauſa epiſcopos vel p̄ſbyteros ceteroſqꝫ clericos qui ſacroſanct̄ eccleſijs obſequūtur ſiue monachos ex alijs quibuſcunqꝫ prouincijs cōtigerit reperiri quos tamen in litem quiſq̄ꝫ vocare voluerit nullo alio ſit licitum memoratos cuiq̄ꝫ pulſare iudicio niſi in [i]tue ſublimitatis examine dumtaxat: vbi [k]eis et beatitudinis honor debitus reſeruet̄. et [l]oratorum affluens in defenſionibus copia large preſtetur.

[m] ¶ Preterea quū in prouincijs ex eius qui regit prouinciam fuerint [n]ſententia vl' interlocutione cōuenti ſiue illi ſacerdotes ſiue cuiuſcūqꝫ gradus clerici ſiue monachi habeant̄: dūmodo approbentur orthodoxi qui in ꝓprijs cauſis cōtractibuſue pulſant̄ nō alios q̄ꝫ eccleſie ꝓprie defenſores ſeu quos economos appellauerint [o]fideiuſſores prebeant: nedum executoris pertinax et auara ꝓteruitas extraneos et idoneos fideiuſſores [p]flagitat multiplex [q]innoxie paupertati infligatur incommodum. ¶ [r]In hac autē vrbe inclyta inuenti ex quacūqꝫ ꝓuincia venientes quū in tue amplitudinis iudicio ([s]quod eis ſolum delegauimus) lite pulſati fuerint reuerendiſſimi orthodoxe fidei ſacerdotes ſeu certe economi aut eccleſie defenſores ſeu clerici in cauſis ciuilibus ſuis ſiue eccleſiaſticis nulla prebendi fideiuſſores moleſtent̄ iniuria. Sed aut vicarijs [t]fideiuſſiōibus contra dant̄ quas tū ſtipulationum cautela ſolennis vallauerit aut cautioni et [v]ꝓfeſſioni ꝓprie aut facultatum ſuarum [x]obligationib⁹ committātur. ¶ [y]Hocnihilominus obſeruando vt in cauſis eccleſiaſticis nullū aliū cōueniri fas ſit: niſi eum quem diſpenſatorem pauperuꝫ. id eſt economū eccleſie epi tractatus elegerit. hunc em̄ ſine dubio [z]a ſacerdote cōuenit ordinari: [a]quē tū ꝯuētū [b]defenſor̄ eccl'ie fidei [c]ꝯmitti [d]p̄cipimus

quas lege hic.
k ¶ Eis.ſcilicet clericis. l ¶ Oratorum.id eſt aduocatorū.
m ¶ Preterea.redit ad primū. n ¶ Sententia.commoni
toria. o ¶ Fideiuſſores.ſed hodie corrigitur propter duo et
quia nō dat: ⁊ q: tales fideiubere non debent vt ī autē.e.§.ſi
quis autē pro pecu-
niaria.et.§.alium.
p ¶ Flagitat.id eſt
poſtulat.
q ¶ Innoxie. pre-
ſumptiue et ad hoc
ff.ō reddibitoria.ꝙ
ſi nolit.§.ſiquis ege
rit.et.ff.ad trebell'.
lege cogi.§.ꝓinde.
Ac.
r ¶ In hac.redit
ad ſecūdum.
s ¶ Quod.ſcꝫ iu-
dicium.
t ¶ Fideiuſſiōib⁹.
īmo contra vt.ſ.e.
cum clericis.§.me-
morati.ſed ibi de cle
ricis cōſtantinopo-
litanis hic de ꝓuin
cialibus qui ſunt in
ciuitate cōſtantino-
politana.Az.hodie
tamē neminē dant.
vt ī auten.e.§.ſiq̄s
aūt ꝑ pecuniaria.
v ¶ Profeſſiōi.cū
iureiurādo ſm̄ Az.
quod eſt falſum.vt
ſ.e.cum clericis.§.
penulti.
x ¶ Obligatiōib⁹.
id eſt ſub hypothe-
ca rerū ſuarū: vt in-
ſti.de ſatiſdati.§.ꝭ
hoc hodie.
y ¶ Hocnihilomi
nus.nūc de vtroqꝫ
vel dic veri⁹ de pri-
mo ne ſit contra.ſ.
ꝑri.§.ad id quod ī

h ¶ In hac.ecce ſecūdus caſus generalis.ſuperius ergo
dixit de ꝓuincialibus clericis.in ꝓuincijs.conueniendis.
et corā quo iudice.nūc extraneis.qui ſunt in vrbe conſtan-
tinopolitana cōueniendis ⁊ coram quo.
i ¶ Tue.ſubaudi.o p̄fecte vel etiam epiſcope: vt.ſ.eo.cū
clericis ſed hodie corā epiſcopo tm̄ monachus: vt in autē.
cauſa.et idem in alijs clericis: vt in auten.clericus quoqꝫ.

fi.hic dicitur de fideiuſſoribus.
z ¶ A ſacerdote.i.epo ⁊ idē in actore: vt inſti.de cura.§.fi.
Sꝫ ⁊ qn̄ ali⁹ q̄ꝫ econom⁹ ꝯuenit̄ vt dixi.ſ.e.autē.ſed hodie.
a ¶ Quē.ſcꝫ economuꝫ.
b ¶ Defenſoris.ali⁹ eſt ergo defenſor patronus forte ⁊ ali⁹
economus.
c ¶ Cōmitti.hodie neminē vt.ſ.ꝑrimo.§.dixit.
d ¶ Precipim⁹.ſi ī ꝓuincia ꝯuenit̄ vel nullū dat vt.ſ.

proximo. §. et eodem ſupra eum clericis que ſunt contra.
a ¶ Executoribꝰ. nūc redit ad primū.
b ¶ Iudicijs. qualia ſunt prouincialia iudicia.
c ¶ Semiſſem. id eſt mediū aureum ſiue biſantiū.
d ¶ Audientibꝰ. nō ergo poteſt huic priuilegio renūciare clericꝰ. et ſic eſt ar. cōtra. ī. e. l. ſiquis ī cōſcribendo. ſꝫ ibi ſolue.
e ¶ Verum. nūc ad ſecūdum. alˢ ſi vo appa.
f ¶ Eos. ſcꝫ clericos prouinciales p delegatū illuc miſſum cognoſcēs ne ſit contra. ſ. e. l. in principio.
g ¶ Eum. ſ. executorem.
h ¶ In hac. hoc de ſecundo et his duobus caſibꝰ eſt contra. ſ. e. l. cum clericis ī fine. So. vt ibi.
i ¶ Summe. ſpeciem etiā intellige. vt. ff. de lega. iij. l. quiſquis.
k ¶ Preterea. nūc de vtroqꝫ.
l ¶ Amiſſionē. ne videat in dignitate mori.
m ¶ Priuilegijs. de vtroqꝫ.
n ¶ Eas. ſcꝫ eccleſias.
o ¶ Remittimꝰ. vt. ī. qui morbo. l. vnica. et. ī. qui etate. li. x. ꝛ. ī. de excu. munerum. l. mariꝫ. et. l. fi. et. ī. de profeſſor. ꝛ me. l. medicos. et. ī. de ſuarijs et portiarijs.
¶ Preterea. p lucratiua. id ē a pena tamen excuſat̄ q̄nqꝫ: vt. ff. ad. l. iuli. ma. l. famoſi. et ī. de aboli. l. iij. cogant̄. ſpeciale eſt ī clericis. quia tempore huiꝰ legis late nō duꝫ fuit de ſūptibus litis ſtatutū quod eſt hodie. ī. de iudicijs properādū ſm Ir. Alij dicunt ꝙ clericis reddant̄ damna que etiaꝫ extra iudicia ſunt paſſi. Alij vt Bul. ꝙ etiam ſi plus ꝗ̄ debent expendant totū eis reddit̄. quod non eſt in alijs. media placet.
q ¶ Reuocati. alˢ territi.
r ¶ Acquieſcāt. ſcꝫ nobis precipientibꝰ eis retinere ſeipſos ab improba petitione.
s ¶ Magiſtra. nos enim magiſtri ſumus imponēdo neceſſitatem.
t ¶ Retinere. i. retinendo ſe doloſe. Seq̄t̄ autem. cā. Ac.

¶ Cauſa. v cū monacho. forte erat obligatꝰ ante monaſterij ingreſſum. nam ſi poſtea mecū cōtraheret vel mihi damnū daret nō tenet̄ eccleſia: vt. ī. vnde vi. l. meminerit. ꝛ de ſer. fugi. l. quicūqꝫ. Autentica.
x ¶ Apud epiſcopū. quid ſi eſt exemptus a iuriſditione epiſcopi. Rñ. tūc coram ſuo ſuperiori rūdebit.

¶ᵃ Executoribus in minoribus quidem ᵇiudicijs omnibꝰ in ipſa cōuentiōne ſacerdotuꝫ ſiue clericorū non amplius ꝗ̄ vnum ᶜſemiſſem aut ſperantibus aut etiā ᵈaudientibꝰ accipere. ¶ᵉ Verum ſi apparitor tue magnitudinis ex ſentētia tue ſedis ampliſſime in prouincia regentes ᶠeos conueniri monuerit iubemus nō amplius ᵍeum ꝗ̄ duos ſolidos ſportularum nomine accipere. ʰIn hac vero vrbe magnifica idem apparitor tue magnitudinis vno aureo ſportularuꝫ gratia a prouincialibus clericis cōtentus ſit quātelibꝫ ⁱſumme qui cōuentꝰ fuerit exponat̄ obnoxius. ¶ᵏ Preterea: nullꝰ executor vexare cōtumelijs clericos nullis impulſionibꝰ moleſtare nullis exprobrare conuicijs aut corporalibus iniurijs fatigare conetur. ijs qui eiuſmodi aliquid aggreſſi fuerit poſt ˡamiſſionē cinguli et patrimonij vltima proinꝰ animaduerſiōe plectēdis. ¶ᵐ Priuilegijs ſane ſingulis quibuſcūqꝫ ſacroſanctis eccleſijs orthodoxe fidei xenodochijs ſeu ptochijs tam generalit̄ ꝗ̄ ſpecialiter attributis perpetuo obſeruandis. Nullus ⁿeas earūqꝫ ſacerdotes aut clericos cuiuſcunqꝫ gradus ſint aut monachos aut ptochios aut xenodochios orthodoxe fidei deputatos extraordinarijs muneribus precipimus pgrauari. Eas etenim ſarcinas oneris quas pleriſqꝫ perſonis diuerſa ratione ᵒremittimus imponi honeſtiſſimis viris nr̄o ſeculo incōuenientes eē iudicamꝰ. ¶ Preterea ne cui temeritas ſua ᵖlucratiua concedat̄ ſꝫ vt imprudens calūniantiū refrenet̄ audacia iubemꝰ quotiens ij qui ſacerdotes ſeu clericos ac monachos ceteroſqꝫ ſuperius deſignatos vel in tue magnitudinis examine vel in prouinciali iudicio propoſita actiōe cōuenerunt ſi cauſa cognita cōuicti fuerint ſine iuſta cauſa eos in legitima petitiōe pulſaſſe: omnes eis legitimas expēſas ſūptuſqꝫ quos ab exordio cepte cōtrouerſie ipoꝝ vicio toleraſſe eos cōſtiterit reddere cogātur. vt hac ſaltē cenſure iuſtiſſime formidine ᵠreuocati improbis aſſidue conflictatiōibus occupanti ʳacquieſcāt. iamqꝫ ſopitis clamoribꝰ iurgiorum ˢmagiſtra deinceps neceſſitate ᵗretinere.

In auten. apud quos oportet cauſas dicere monachos.

CON ¶ Cauſa que fit cuꝫ ᵘmonacho vel muliere qualibet in monaſterio conſiſtente non ˣapud ciuilem iudicem ventiletur: ſed apud epiſcopum qui de perſone preſentia ꝙ conuenit ſtatuens: ſiue per abbates ſiue per alios hoc fieri ʸdebeat: qui rem ſm legem diſponat ꝛ factas regulas ſalua perſone debita reuerentia. ſi vero contra fiat pene que ſtatute ſunt imminebunt.

y ¶ Debeat. id eſt preſtatio ex parte monachi. naꝫ ipſe abbas ſi ſpōte velit poteſt. vt hic. ſꝫ Aldricꝰ dixit etiā inuitū reſpōdere abbatem quū melius veritatē nouit. Sic ergo nota hic ꝙ cauſa fit cum monacho et libellus datur. et reſpondet abbas vel ſindicus monachus nō: q2 vt mortuꝰ eſt: vt. ī. e. ti. deo nobis. §. j. ꝛ quia vt ſeruus vt. ff. ſiq̄s cauti. quotiens et ſic. et cōcipiam libelluꝫ nomine filij. ꝛ reſpondebit pater: vt. C. de bo. mat. l. j. In aduenticia tamen hereditate filioſa. delata. trimēbris ſit diſtinctio quū aut pater ꝛ filius cōſentiant: aut filiꝰ tm̄ aut tm̄ pater: vt ī. de bo. q̄ li. l. fi. ī ijs que ſunt ſb̄ tutela vel cura etas diſtinguit̄: vt maior infante poſſit vel ipſe conueniri autoritate tutoris vel curatoris niſi ſit abſens: vel ipſe tutor vel curator. quādo vero minor. ſcꝫ infante tūc tutor: vt. ff. de admi. tuto. l. j. §. j. Sed etſi cōtra collegiū nomine talis monachi actio proponat̄ non reprobo: vt. ſ. e. auten. ſed hodie. §. actiones. Idemqꝫ puto ſeruari ſi monachus agere velit vt abbas vel ſindicus agat. Item nūquid monachus de veritate dicenda iurabit: ſi agat̄ de eo: quod per eum factum eſt ſicut dicimꝰ in minore. xxv. annis. Rñ. ita: vt ar. ī. de queſti. interrogari. nam ad iudicē ſpectat inq̄rere veritatē. vt. C. de eden. ijs apud et. ī. de iudi. l. iudices.

a ¶ Iudex.ſecularis. b ¶ Cum officio.i.iudex in q̄n-
q̄ʒ et officiales in alijs quinqʒ.vt ar.ff.de verb.ob. ſtipula-
tio iſta.§.eū.ꝛ.l.eū qui ita in prin. ſecus ſi dixiſſet in denis
vt.ff.de le.primo ſiquis teſtamento. ꝛ hoc ſi epiſcopus fa-
cit ius al's aditur ciuilis iudex.vt in auten.de ſanc.epiſ.§.
ſi quis autē ꝓpri
ꝛ hec auten. eſt in
autē.apō q̄s opor.
cām di.mo.ſequi-
tur alia auten. cle-
ricus.Acc.
Clericus quoqʒ.
c ¶ Pecuniaria.
large accipe ad dif
ferentiaʒ crimina-
lis.ff.de ver.ſig.l.
pecunie.
d ¶ Prius.nā eo
deficiente venitur
ad preſidem: vt in
auten.de ſan.epiſ.
§.ſi quis autem ꝓ
pecuniaria:
e ¶ Damno.ſ.ge
ſtoruʒ.ſportule ta-
men debent a cleri
co preſtari: vt.ſ.e.
auten.ſed hodie q̄
eſt ꝯ.
f ¶ Natura cau-
ſe vt quia eſt libera
lis: vt.ī.de pedā.
iudi.placet in fi.vl'
actione iniuriaruʒ
a cognato coraʒ co
mouetur: vt.ff.de
iniur.l.lex cornelia
in prin.
g ¶ Alia ratio.vt
quia ſit epiſcopus
infirmus: vt.ff.de
iudi.ſi longius in
prin.vel fuerat iaʒ
illius cauſe aduo-
catus: vt.ff.de iu-
riſdi.om.iudi.l.p̄-
tor.et.ī.de aſſeſ.l.
fi.vl' quia clericus
ſuo priuilegio renūciauit: vt.ī.de pac.ſi quis in cōſcri.licet
ſit ꝯ.extra de fo.cōpe.ſi diligenti.
h ¶ Mora.forte vltra duos menſes.vt ſtatim ſubijcit in
criminalib⁹.in cor.tamen nō aperit ſicut nec hic.
i ¶ Ciuili crimine.puta de homicidio.de falſo ꝛ de adul-
terio et ſimilibus.Sed eccleſiaſticum crimen: vt de ar.fi-
dei.et de ſymonia.ſed certe imo quodlibet crimen publi-
cum canonicum eſt ciuile ſi agatur ad penaʒ legalem im-
ponendam: ſi vero ad penam eccleſiaſticam.ſ.vt excom-
municetur vel deponatur etiam ciuile dicam canonicum
Nec tamen hodie corrigitur: vt in proxima auten.ſtatui
mus.
k ¶ Menſes.a tempore cōteſtationis computandos: vt
in cor.huius auten.ꝛ eſt ſpeciale al's durant vſqʒ ad duos
annos: vt.ī.vt intra.cer.temp.l.fi.
l ¶ Etſi reus.ſic innuit ꝙ abſoluere poteſt abſoluendum
ſed non damnare damnandum: ſic et.ī.vbi ſe.vel cla.l.q̄-
tiens.§.ſedendi.eſt ergo vera regula nemo qui condem-
nare non poteſt abſoluere poteſt: vt.ff.de reg.iu.l.nemo.
ſed non in eundem: vt hic ſicut qui poteſt legare ſeruo et
domino ꝛ econtra.non tamen eandem rem vt ſeruituteʒ:
vt.ff.de le.ij.debitor in fi.et de ſeruitu.etſi tenetur.Item
qui preſtet opem furto tenetur furti.non tamen qui preſtet
opem furto manifeſto tenetur furti manifeſti.ſed non ma-
nifeſti furti tm̄: vt.ff.de furt.l.qui opem.
m ¶ Per epiſcopum.item acta coram preſide conſpiciente
an recte proceſſerint et an probetur reus: vt in cor.de ſanct.
epiſ.§.ſi vero prius
col.ix.ꝛ tunc ſpoliat
aut deponit euʒ: vt
non puniatur in di
gnitate exiſtens: vt
in.l.omnes vbicū-
qʒ.§.preterea.
n ¶ Eccleſiaſticuʒ.
expone vt.ſ.

[a] Iudex enī qui de his ſenten-
tiaʒ proferre preſumpſerit ab
adminiſtratione depulſus tā
q̄ʒ diuinitati cōtumeliam in-
ferens pena decem librarū au
ri vna[b] cuʒ officio ſuo multa
bitur.ſacratiſſimo noſtro era
rio inferenda.Executoribus
autem qui admonitioneʒ fer-
re preſumpſerint ab his ſan-
ctiſſimis epiſcopis ī locis de-
canicis detrudendi nec dece-
tero vllam exactionem facere
permittendis.

In auten.vt clerici apud pro prios ep̄os cōueniant.

CON. Cleric[c] quoqʒ in
lite pecuniaria[d] prius apud
epiſcopum cōueniat.per quē
ſine[e] damno cauſa decidatur.
ꝙ ſi[f] natura cauſe vel[g] alia ra-
tio facit vt negociuʒ apud eū
decidi non ſit poſſibile per ci-
uilem procedat iudicem: ob-
ſeruatis clericorum priuilegi
is.neqʒ[h] mora circa talia fiat.
¶ Sed in[i] ciuili crimine ciui-
lis preſit iudex: vt lis duos nō
egrediatur[k] menſes.nec tamē
puniatur: etſi[l] reus ſit inuen-
tus priuſq̄[m] per epiſcopum ſa
cerdotio ſpolietur. ¶ Si cri-
men ſit[n] eccleſiaſticum[o] epiſco
palis erit examinatio ꝛ caſti-
gatio.

Noua ꝯſtitutō Frederici ip̄a.

CON.[p] Statuim[q] vt nul
lus eccleſiaſticā ꝑſonam ī cri
mīali queſtione vel ciuili tra
here ad iudiciuʒ ſeculare ꝑſu-
mat: contra cōſtitutōnes im-
periales ꝛ canonicas ſanctio
nes.quod ſi fecerit actor a iu-
re ſuo cadat.iudicatū non te-
neat.ꝛ iudex ſic extunc officio
iudicandi priuatus ſit.San-
cimus etiam ſiqui clericis vel
eccleſiaſticis perſonis iuſtici-
am denegare ꝑſūpſerint:[r] ter-
cio[s] requiſiti ſuam iuriſditio-
nem amittant.

Idem auguſt⁹.et ceſar Eutrio
prefecto pretorio.

Sacroſancte orthodoxe fidi
epiſcopi atqʒ p̄ſbyteri[t] diaco-
ni quoqʒ qui ſemel ꝓbatis mo
rib⁹ integritate caſtiſſima ad
hunc gradū meruerint perueni
re: ea quecunqʒ in eodem cle-
ricatus gradu locoqʒ viuen-
tes acquirere ꝛ habere potue
rint: etiam ſi in patris auiqʒ
aut proaui poteſtate[v] conſti-
tuti ſint: et adhuc ſuperſtites
habeantur tanq̄ propria[x] bo-
na[y] vendicent.

o ¶ Epiſcopalis.
hoc ſi clerico infera
tur.ſi vero layco co-
gnoſcit preſes cum
epiſ.vt in auten.de
man.prin.ſi vero ca
nonicum: et eſt hec
autē.ex titu.vt cle.
apud ꝓpri.e.§.hec
eadem.tamen ver-
ba d ſanctiſ.epiſ.§.
ſi quis autem cōtra
aliquem.ꝛ.§.ſequē
tibus clericus ergo
ſimpliciter vt dictū
eſt ſub epiſcopo cō-
uenitur: ſed epiſ.ſb
archiepiſcopo archi
epiſ.ſub patriarcha
patriarcha corā pa-
pa: vt in auten.de ſanc.epiſco.§.ſi quis vero ſanctiſſimorū.
et duobus.§.ſe.et ſi a ſententia epiſcopi appellatur itur ad
preſidem vel defenſorem ciuitatis: vt in.§.ſi quis autem li-
tigantium.ſed a ſententia archiepiſcopi ad patriarchaʒ ap-
pellatur: vt.§.quis vero ſanctiſſimorum ꝛ.§.ſin autem.ſequi-
tur auten.ſtatuimus. Con.Fre.
p Statuimus.hec ſumitur ex autenti.de ſta.et conſue.§.
ſtatuimus colla.iiij.
q ¶ In criminali.corrigit ergo auten.clericus que coraʒ p̄-
ſide ire ꝑmittebat prius in crimine ciuili.
r ¶ Tercio.ad maliciam ſuperandaʒ vt.ī.de iudic.auten.
iubemus.ꝛ nota hic ꝙ etiam priuilegium meretur amitte-
re ꝛc̄.vt.ī.de iudeis.l.iudeos.
s ¶ Requiſiti.a clericis.Acc.
a Sacroſancte t Diaconi.idem in alijs clericis vt ſtatim
habes in auten.p̄ſbyteros.
v ¶ Conſtituti ſint.hec quo ad epiſcopum hodie corrigi-
tur: quia non eſt in poteſtate et ſic lege hic prius auten.ſed
epiſcopalis dignitas ꝛc̄.que eſt cōſtitutio que de dig.§.pa-
lam.
x ¶ Bona.i.tanq̄ caſtrenſe peculium.
y ¶ Vendicent.ſ.epiſcopi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ De his ſiq̄ꝫ libitum fuerit eis teſtādi vel donādi vel quolibet alio titulo alienandi[a] libera facultate conceſſa: vt ea bona[b] quoquo tempoꝛe nunq̄ꝫ fratrib⁹ ⁊ ſoꝛoꝛib⁹ aut ex eis genitis[c] cōferātur: ſed ad eoꝝ filios[d] poſteros ⁊ quoſcūq̄ꝫ extraneos heredes perueniant: nec a patribus auis aut proauis. ſed ab ipſoꝝ liberis tāq̄ꝫ precipua vendicentur. certe his lucro cedant quib⁹ ipſi ad peculiū vl' inter viuos alienatione habita vel moꝛtis tēpoꝛe vltima ⁊ iure cognita voluntate cōceſſerunt.

In auten. conſtitutio que de dignitatib⁹. §. palam.

CON.[e] Sed dignitas epiſcopalis ſoluit ius patriepoteſtatis: ſicut ⁊[f] conſularis dignitas: ⁊ prefectura viroꝝ pretorioꝝ ⁊ vrbicaria ⁊ magiſterium[g] militare et omnis dignitas valēs[h] liberare[i] a curia liberat a patria poteſtate [k] quū hoc cingulum ſue poteſtatis premiū[l] preſtet[m] honoratis. ita tamen vt filij[n] eoꝝ poſt moꝛtē auoꝝ recidāt ī eorū[o] poteſtatē: ac ſi contigiſſet [p] eos parentum moꝛte et non ex preſente lege ſue poteſtatis fieri.

In autē. de ſanctiſ. epiſ. §. interdicimus.

CON.[q] Licentiam habeat epiſcop⁹ quecūq̄ꝫ ante epiſcopatum[r] ꝓbatum fuerit[s] habuiſſe. et quecūq̄ꝫ poſt epiſcopatum[t] iure cognationis vſq̄ꝫ ad quartum gradum[v] ad eū puenerunt: ad quos voluerit vltima voluntate[x] tranſmittere ceteris reb⁹ ab eo alio modo acquiſitis: dominio eccleſie reſeruatis niſi in vtilitatē eccleſie vel operib⁹ pietatis conſumpte ſint eadem diſtinctione habita in adminiſtrationibus cuiuſcūq̄ꝫ loci religioſi. Itē ſiquis epiſcopus aut miniſter eccleſie moꝛiatur ſine teſtamento ⁊ ſucceſſione ſucceſſio competit eccleſie in qua cōſtituti ſunt.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. pſbyteros aūt.

CON.[y] Preſbyteros diaconos ſubdiaconos lectoꝛes et cantoꝛes quos omnes clericos[z] appellamus: res quolibꝫ modo venientes ad eoꝝ dominium habere ſub ſua poteſtate precipimus[a] ad ſimilitudinem caſtrenſium peculioꝝ: ⁊ donare cui volunt ſēm leges: ⁊ in his teſtari: licet ſub parētum poteſtate ſint ſic tamē vt filij eoꝝ aut his nō extantibus parentes eoꝝ legitimam [b] ferant partem.

Item. a. Dioſcoro. pp.

Omnia priuilegia q̄ a retro principib⁹ aut a noſtra ſerenitate vel a iudiciarijs[c] diſpoſitionib⁹ aut a[d] liberalitatib⁹ ꝑ ſingulis q̄buſcūq̄ꝫ[e] tꝑib⁹ vl' cōſtitutōne ſiue circa ius[f] meta-

a ¶ Libera voluntate. q̄tum ad hoc diſtinguūtur adminiſtratoꝛes ab alijs clericis: ⁊ ideo prius lege autē. licentiam ⁊c. et eſt in autē. de ec. ti. §. interdicimus. ſcd'o autē. pſby. q̄ eſt de ſanctiſ. epis. §. pſbyteros.
b ¶ Quoquo tꝑe nunq̄ꝫ. nec in dimiſſione veniant.
c ¶ Conferantur. ex neceſſitate.
d ¶ Poſteros. nō ergo pater conceditur occupare ab inteſtato ⁊ ſic eſt h' ſpeciale. al's cōtra in caſtrenſi vel q̄ſi peculio. vt. ff. de caſtrē. pec. l. ij. itē ꝯ. huic. l. in fi. ꝯ. e. l. ij. So. vt ibi.

Autentica

Sed dignitas epiſcopalis. adueniens filiofami.
f ¶ Conſularis. ſi filiuſfa. ſit conſul. vel p̄ſecꝑ. vel prefecur. vel magiſter militum: vt ſubijcit fit ſui iuris.
g ¶ Militare. ſoluit ius p̄riepoteſtatis.
h ¶ Liberare. ſoluit ius patriepoteſtatis.
i ¶ A curia. i. a curiali conditione a qua liberaſ quis ꝑ xij. dignitates: que numerantur. ī. de decur. l. fina. li. x.
k ¶ Cum hoc. ſ. ꝑmium ſue poteſtatis ⁊c.
l ¶ Preſtet. ſ. epiſcopalis dignitas.
m ¶ Honoratis. ſ. m̄. etiāſi adhuc non ſunt in adminiſtratione epiſcopatus quod ī duabus alijs ē admiſſum. ſ. in conſulatu et patriciatu: vt in coꝛ. huius autē. et inſti. quib⁹ modis ius pa. po. ſol. §. fili⁹. ſed certe liberant demū quādo admiſtrant: vt dicta lege ꝯ decur. l. fi.
n ¶ Eorum. ſ. epoꝝ. o ¶ Poteſtate. epi. p ¶ Eos. epos ⁊ eſt ſpāle h' regulariter ꝯ. vt. ff. de adopti. ſi poteſt filium. ⁊ inſti. quib⁹ modis ius pa. po. ſol. §. j.

Autētica.

Licentiam. hec loquiſ in p̄latis ſecus in alijs clericis.
r ¶ Probatum. ergo p̄ſumptio eſt ꝓ eccleſia niſi ꝯtra fuerit ꝓbatum: ſic. ī. de dona. inter vi. ⁊ vx. l. etiam. ⁊. ff. de dona. inter vi. ⁊ vx. l. quintus. et de ānu. lega. l. ānua. §. fi. ſed ar. ꝯ. ī. arbi. tu. ſi defunctus. ſed ſm Io. ⁊ Az. hoc ip̄o ꝓbatur q̄ non ꝓbaſ ꝯtrariū: ſic ⁊. ī. qui teſ. fa. poſ. l. ij.
s ¶ Habuiſſe. epiſcopum.

t ¶ Iure cognationis. non exigitur q̄ ſucceſſerint ꝯgnatis. ſed q̄ potuerint ſuccedere. Unde ſi epiſcopus donauerit inter viuos idem puto. de quarto autē gradu ideo ponitur q̄ vſq̄ꝫ ad gradum illum veriſimile eſt q̄ habuit iure dilectionis naturalis. i. q̄ ratione naturalis cognationis contingat nam a remotioribus potius occaſione rerum eccleſie q̄ꝫ ſanguinis videtur habere. quū nemo iactare ſua p̄ſumaſ. ff. de pꝛobati. quū de indebito. §. j. ſed Io. et Az. dicunt idem etiam ſi nō cognat⁹ det ſi modo non det gratia bn̄ficij collati de bo. ec. nā tunc eſt remuneratio loco beneficij collati: vt ſic fiat eccleſie. vt. ff. de peti. here. ſed etſi §. cōſuluit. et hoc ꝓbetur contra eccleſiam nā in coꝛ. non ē mentio cognationis ſed ſic genere cōiuncto. ſcd'a placet.
v ¶ Ad eū. ſ. epiſcopum.
x ¶ Tranſmittere. vl' inter viuos vt ar. inſti. de le. fi. ſia cani. tol. Ac.

Autentica

Preſbyteros. hāc auten. legūt quidā. ī. e. ſ. l. cū lege.
z ¶ Appellam⁹. cleros diuerſos. q: ſoꝛte debet eligi vt elect⁹ eſt mathias. nō alia noticia.
a ¶ Ad ſimilitudinem. nō ꝑ omnia. vt ſubijcit ſic tamē ⁊c.
b ¶ Ferāt. ſ. per querelam inofficioſo teſtamento. vt in auten. vt quū de ap. cog. ff. et hec quidem de parentum. tu dic conditione ex hac lege: et ſic non eſt contra. ī. qui teſ. fa. p oſ. l. fi. ⁊ de inoffi. teſ. l. fi. ⁊. ī. e. ti. l. cū lege. que dicunt in tali peculio ceſſare querelam. Accur.
Omnia priuilegia c diſpoſitionib⁹. vt ſpoꝛtularū.
d ¶ Liberalitatibus. ſcꝫ principuꝫ.
e ¶ Tempoꝛibus in pꝛeteritum ⁊ futurū.
f ¶ Metatoꝝ. i. militum non eū milites in domo religioſa debent hoſpitari: vt. ꝯ. eo. l. j. et dicuntur metati a metio: metiris quia in certas metas caſtra cōficiebant et foſſis circūdabant. Accurſius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Monaſterijs.id eſt locis illis in quibus ſunt ſite eccleſie. Az.
b ¶ Hominibus.qui ſunt de iure eccleſiarum: vt ne pſtent tributa. Az.
c ¶ Eorum.ſ.monaſteriorum rebus dico pertinentibus ad curã ⁊c.
d ¶ Vel ad eos ⁊ pertinentib ad eos.i. ad curã eorum.
e ¶ Eum.ſ.economum.
f ¶ Ei⁹.dic economi.
g ¶ Ad ſimilitudinem.pertinent dic ad curam economi.ſ.ad ſimilitudinem ⁊c. Az.
h ¶ Qui.economus.
i ¶ Dicitur.fuit ergo h por hoſpitalari⁹.omnia q̃dem pdicta puilegia p hanc ⁊c.⁊ hoc qd dat hoſpitalario dat ⁊ cuidam alij.ſ.ſancte marie d ſanſon q̃ eſt in conſtãtinopoli. vt in autẽ.d ec.ti.§.fi. Ac.
k ¶ Neceſſariũ. vt illa priuilegia ſint firma q̃ ſunt reb pſtita.
l ¶ Exinde.i.vt reb predictis q̃ ſuſtẽtatio.ſ. ꝑparetur qd eſt.j.
m ¶ Eccliaſticis id eſt eccleſiaſticorum viroꝝ.
n ¶ Viri.ſ.economi o ¶ Eũ.ſ.economũ.
p ¶ Adipiſcit.i. adeptus ẽ defenſor huius inclyte vrbis. Ac.
I ubem⁹ q creationes. in clericos.
r ¶ Idemq̃. q̃ſi diceret qd dixi in clericis hoc i monachis.alij dicũt pũmuz caſum de aſcripticijs.ſcd̃m de agricolis.ſ; nõ eſt dfa.ſequit autentica aſcripticios ⁊c.

Autentica

Aſcripticios.

s ¶ Aſcripti.nõ ergo in alijs locis qd eſt notandũ: ⁊ addit hec auten.illi legi.ſ.e.ti.quiſq̃s. quia ibi dño volente tm̃ fiebat.

t ¶ Adimpleat.per ſe vel p alium vt.ſ.e.quiſq̃s.⁊.l.ad ſimilitudinez. Item pter voluntatẽ põt.ſed an cõtra voluntatẽ põt fieri clericus? q̃dam vt Jr.nõ: vt ar.ff.de pcur.pomp.in fi. Sed dic ꝙ.vt in nouellis.e.ti.§.aſcripticius clericus ⁊c. Ac.

¶ Seruos v Prohibemus.ſed aſcripticius domino volente poterat. ſeruus antẽ etiã dño volẽte nõ poterat ergo aſcriptici⁹ nõ eſt ſeruus.ſeqt auten.ſi ſeru⁹. Ac.

dorũ ſiue in alijs quibuſlibz rebus preſtita ſunt orphanotrophijs ſiue aſiſterijs vel eccleſijs vel pthochijs ſeu xenodochijs aut[a] monaſterijs aut ceteris[b] hominibus ac reb iuris[c] eorum ad curam economi viri religioſiſſimi preſbyteri ⁊ orphanotrophij[d] vel ad eos qui poſt[e] eum loco[f] eius ſucceſſerunt pertinentibus[g] ad ſimilitudinem Zotici beatiſſime memorie[h] qui prius huiuſmodi pietatis officium inueniſſe[i] dicitur: per hanc pragmaticam ſanctionem firma illibataq̃ inperpetuuz cuſtodiri decernimus. valde enim hoc videtur[k] neceſſarium quũ exinde[l] ſuſtentatio ⁊ educatõ orphanis atq̃ egenis et vſibus[m] eccleſiaſticis ac ptochijs et aſiſterijs competur. dom⁹ etiam aliaſq̃ res ſuperius nominatas ad curaz memorati[n] viri pertinentes vel poſtmoduz quolibet modo ad eius ſolicitudinem vel eorum qui p⁹[o] eũ ad eiuſdem orphanotrophij curam vocati fuerint per venturas inſtar maioris venerabilis eccleſie huius inclyte vrbis omnibus priuilegijs que nunc eadem ſancta eccleſia vł nunc[p] adipiſcit vel poſtea merebitur ꝑpotiri pietatis intuitu decernimus.

Idem aug. Sebaſtiano.pp.

Iubemus aſcripticioꝝ[q] creationes ſm veterem conſtitutionem niſi dominoꝝ poſſeſſionẽ vnde oriundi ſunt eiuſdem cõcurrerit cõſenſus nullius penitus eſſe momenti.ſed ijſdem fundoꝝ dominis qui faciende creationi nõ ſicut dictum eſt euidenter cõſenſerit ius proprium ad ſimilitudinẽ ceterorum colonorum in ſuos aſcripticios exercendi tan q̃ſi nulla creatio interceſſiſſ; tribui facultatez[r] idemq̃ hec ſuper illis quoq̃ agricolis decernimus obſeruari: qui quũ eſſent aſcripticie nexibus conditionis aſcripti ſolitariaz vitam videlicet appetẽtes.quibuſlibet ſeſe monaſterijs contra voluntatem dominoꝝ ſuorum duxerint offerẽdos.

In auten. de ſanctiſſimis epiſcopis.§.aſcripticios collatione nona.

CON. Aſcripticios i ijs poſſeſſionibus quibus[s] aſcripti ſunt ⁊ preter dominorum voluntatez clericos fieri permittimus: ita tamen vt clerici facti impoſitam ſibi agriculturam[t] adimpleant ſubrogato quem maluerint.

¶ Seruos ſane clericorum conſortijs ſociari volentibus quoq̃ et conſentientibus dominis modis omnibus[v] prohibemus: quum liceat eorum dominis data ſeruis proprijs libertate licitum eis ad ſuſcipiendos honores clericorum.iter ſi hoc voluerint aperire.

In auten. de ſanctiſſimis epiſcopis.§.ſi ſeruus collatione nona.

CON. Si[x] ſeruus ſciente domino ⁊ non contradicente ordinetur cleric⁹: ⁊ hoc ipſo liber et ingenuus erit. ſi vel[y] ignorante domino ordinatõ fiat[z] liceat domino intra ſpacium vnius anni ſeruilem fortunam[a] probare ⁊ ſuum ſeruũ recipere. Si võ ſeruus ſciente domino ſiue ignorante clericus ordinatus liberq̃ factus ſit: eccleſiaſtico officio relicto ad ſecularem cõuerſationem redierit ſuo domino[b] reddatur

Autentica

Si x ſeru⁹.nota patientiaz ꝯſenſui compari libertatis fauore: ſic.ff. ad municipa.quotiẽs.⁊ .j.ad vell.ſi ſine.§.fi.⁊.ff.de donatio. inter viruz ⁊ vx.ſi ſeruus cõis. et.ff. loca.itẽ quũ quert tur.§.fi. Itez ꝙ.ff. de ſtatu ho.l. hõ liber i fi. So. vt ibi.
y ¶ Ignorãte. ꝙ pſumit: vt.ff.d ꝓbat.veri⁹.et.j.qui militare nõ poſ.ſiue per ſeruis.
z ¶ Liceat.i.licitũ ſit.
a ¶ Probare.i.ꝙ poſſederit eum ſeruum ante ordinationẽ: nam ille debet ꝓbare ſe nõ eẽ ſeruuz quũ non ſit diũ i libertate moratus ⁊ bona fide vt.ff. d acqui.poſ. l.iij.§.ſi ſeruus. et hoc ſi ſecularis ſit clericus.⁊ ſic hic loquitur. Si autem monachus ſit puta ꝙ monaſteriuz eum poſſideat. et ego debeo ꝓbare ſeruilẽ conditionẽ ſ.eum eſſe meũ ſeruum vt in auten. de monachis.§.h autez. ſed qd ſi eſt fact⁹ ſacerdos. vt i caſu iſtius auten: R.remanet ſacerdos ſed peculium dño reddit. Diacon⁹ ſe reddat domino vel aliũ ſuũ p ſe eque bonũ vt in decre.liiij.di.§. ſi ſeru⁹. Si aũt epiſcop⁹ ſciuit duplũ dño emdat: vt ea. diſ.c.ſi ſeruus. loquitur ergo hic in clericis vſq̃ ad ſubdiaconatũ incluſiue.
b ¶ Reddat.curial vero reddit curie ſue.lib vero cleric⁹

factus relinquens monaſteriū ⁊ tradatur curie: vt. ſ. e. au‑ ten. ſed neqꝫ curialeꝫ. que eſt contra. ⁊ hec eſt ⁊ ſuperior de ſanctiſſimus epiſ. hec. §. ſi ſeruus. illa in. §. aſcripticios.
a ¶ Omnes. ſcꝫ clericos. b ¶ Sententijs. ſ. cōmonito‑ rijs. c ¶ Pariter al's patenter. Accurſi⁹.

¶ [a] Omnes ꝑtereavirorū cla riſſimorum prouincias mode rantium [b] ſententijs abſqꝫ vl la priuilegij differētia qui ta‑ men pſidali iuriſditioni ſub‑ iecti ſunt: ſiue epi vel quilibet clerici aut monachi aut cuiuſ libet conditōnis ſint [c] pariter reſpondere decernimus. nulla impoſterum viris clariſſimis prouinciarum rectoribꝫ ad lo ca in quibus incuſate perſone conſiſtunt pueniendi neceſſi‑ tate penitus imponēda: quū non ſolum legibꝫ verūetiā [d] na turali quoqꝫ iuri cōueniat q̄s res exegerit iudicialibꝫ ad iu‑ dicium [e] vocari ſententijs non ipſos iudices (quod dici etiā iniuſtum eſt) ad ſubiectos de duci ſed ꝑ datos ab his iudi‑ ces cauſe ad examinationem in locis vbi incuſati degūt [f] ꝓ cedere.
Idem. a. Sebaſtiano. pp̄.
S eruis ſi dominorum fuerit voluntate muniti ſolitariam [g] vitam ꝑticipandi licētia nō denegetur: quū eorum domini non ignorent. et ſi ſeruis ſuis ad monaſteriorū cultum mi‑ grandi tribuerint facultateꝫ: eorundeꝫ ſeruorum dūmodo nec ijdem ſerui in eodem mo‑ nachorū habitu durauerint ſpoliandos eſſe cenſem⁹: alio quin ſi relicta ſorte vita ſolita ria ad aliam ſeſe conditioneꝫ tranſtulerit certum eſt eos ad ſeruitutis iugum [h] quam mo‑ naſtice ꝓfeſſionis cultu euaſe‑ rant reuerſuros.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. hoc quidem. colla. ix.

NON E piſcopalis ordo

d ¶ Naturali. di uino ſcꝫ quo dicit̄ omnis anima ſub dita ſit r̄gi quaſi ꝑ‑ cellenti ⁊ ducibus tanq̄ ab eo miſſis. Unde ⁊ illud qui maior eſt veſtrum fiat tanq̄ minor. Unde licꝫ magni ſint clerici tamen poſſunt iure etiaꝫ ciuili conueniri. vt ff. q̄s or. in bo. poſ. ſerua. l. ij. §. ſi pre‑ ſes. et ar. in auten. e. §. vt autem.
e ¶ Vocari. ſ. re ⁊ verbo niſi in caſi‑ bus vbi fit tm̄ vo‑ catio verbo: vt. ff. de in ius vo. ſed et ſi is.

f ¶ Procedere. ſic ergo venire debēt vocati etiam inui‑ ti ſed cauſe exami‑ natio ſit ī locis vbi degunt: iudice alij delegante cauſam ⁊ ſic ſoluitur cōtra ſ. e. omnes q̄ vbi‑ qꝫ in prin. vbi dice bat eos non debe‑ re vocari extra ſu‑ am prouinciā. vel hic in magnis iu‑ dicibus. ibi in par uis. vel hoc corri‑ git. vel hec in cri‑ minali illa in ciui‑ li vel verius ibi ꝓ‑ hibꝫ eos vocari ex tra ſuum preſida‑ tum. hic in ſuo ꝑ‑ mittit ſed hec ho‑ die ſunt correcta ꝑ auten. cauſa. ⁊ au‑ ten. clericus. ⁊ au‑ ten. ſtatuimus. q̄s habes. ſ. e. l. om‑ nes.

S eruis g vitam ſcꝫ monachorum. non ita ſi al's fiebat clericus: vt. ſ. l. proxi. §. ſeruas. ſed et illud ibi corrigitur ꝑ auten. ſi ſeruus. Accur.
b ¶ Quam. ſcꝫ ſeruitutē al's qđ ſcꝫ iugum. Sequitur au‑ tentica epalis in e. ti. §. ſed hec quidē. ⁊c. **Autentica.**
E piſcopalis i liberat. ſcꝫ ſeruum.
k ¶ Curiali. niſi ꝑ quindecim annos prius exceſſerit vita

vt. ſ. e. ti. autē. §. neqꝫ. Sequit̄ alia autē. verum ⁊c. **Autē.**
U erum l efficiatur. ſcꝫ ſeruus.
m ¶ Permanere. hoc ſi dubia eſt eius conditō. alioquin prout ablata videbitur ſtatim cucullam ponere poterit ⁊ facere monachum vt in auten. e. §. ſiquis autem ⁊c. ⁊ eſt hec de mo. §. hic autem.

[i] liberat a ſeruili fortuna vel a ſcripticia: ſed non a [k] curiali vel officiali nam et poſt ordinem durat.

In auten. de monachis. §. in hoc aūt nobis. colla. j.

NON. U erum et ſi legi‑ timo ꝓbatus experimento mo‑ nachus [l] efficiatur iugum ſui‑ tutis euadit. debent eñ ꝑ tri‑ ennium anteq̄ monachi effi‑ ciantur in monaſterio [m] per‑ manere. poſtea vero ſi mona‑ chi fuerint facti liberi fiunt.
Ma. Juſtinia. a. Archilao prep.
R epetita ꝓmulgatione non ſolum iudices quorūlibet per tribunalium: verūetiam de‑ fenſores eccleſiarum huius al me vrbis [o] quos turpiſſimum inſinuandi vltimas deficien‑ tium voluntates genus irre‑ pſerat remouendos eſſe cenſe‑ mus: ne rem attingāt que ne‑ mini prorſus omnium ſm cō‑ ſtitutionum precepta q̄ magi ſtro cenſus [p] competit. abſur‑ duꝫ etenim eſt clericis immo etiaꝫ obprobrioſuꝫ [q] ſi peritos ſe velint oſtendere diſceptatō num eſſe forenſium. temerato ribus huius ſanctionis pena quinquaginta librarum [r] auri feriendis.
Idem. a. Joāni prep.
S i [s] quis ad declinandaꝫ [t] le‑ gem falcidiā quū deſiderat to tam ſuā ſbaꝫ ꝓ redemptōe ca‑ ptiuoꝝ relinquere: eos ipos ca ptiuos ſcripſerit heredes: ne videat̄ q̄ſi incertis pſonis he‑ redibꝫ inſtitutis iudiciū ſuuꝫ obpugnandū reliquiſſe. ſanci mus hmōi talem inſtitutōem

R epetita. naꝫ ⁊ alibi ē hoc dictū: vt. j. de teſtis cō‑ ſulta. que fuit pri or iſta.
o ¶ Quos. ſcili‑ cet defenſores.
p ¶ Competit. etiaꝫ defenſori ci‑ uitatis. vt in au‑ ten. d defen. ciui. §. interim. immo etiam veteri iure ciuitatis compe‑ tebat: vt. j. de te‑ ſtamentis. ⁊ om‑ nium. et. j. de do‑ nati. l. in hac. ⁊ fit hec publicatio ſic quia inſtitut⁹ he‑ res in teſtamen‑ to ſcripto a teſta‑ tore vel alio ꝑua‑ to vel etiam ſine ſcriptura adit ma giſtrū cenſus nec illa ſcriptura quū teſtes recogno‑ ſcunt ſua ſigilla. vel dicta teſtium in publicam ſcri‑ pturam redigan‑ tur. et erit plenus ōmodo ſecuritas licet teſtes ꝑeant vel prima ſcriptu ra: vt hic et. j. de teſti. l. ij. ſed qui‑ dam nuncupati‑ uuꝫ tm̄ dicūt pu‑ blicandum. quia ergo modicuꝫ lu‑ cri pro his daba‑ tur clerici cupidi hoc ſibi vſurpa‑ bāt qđ hec lex re‑ mouet. ⁊c.

q ¶ Si peritos. vt prohibita faci ant. ꝑmiſſa aūt a lege faciunt: vt. ſ. e. placet. ⁊ ideo ſcire leges debent. vt. j. de legi. ⁊ conſti. l. leges.
r ¶ Auri. et etiam ſacrilegium cōmittunt: vt. j. de crimi‑ ne ſacri. l. ij. Accur.
s S iquis ad declinandā. id eſt ad euitandā. ⁊c.
t ¶ Legem falcidiam. ſcꝫ dolo bono: et eſt ſimilis dolus in auten. vt liceat matri et auie. in principio.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pietas intuitu[a] valere ⁊ nõ eſſe reſpuenduz. Sed etſi paupes quidẽ ſcripſerit heredes ⁊ nõ inueniatur certũ ptochiũ vel certe eccleſie pauperes de quibus teſtator cogitauerit: ſed ſic incerto vocabulo paupes fuerint heredes inſtituti:[b] ſiſti modo ⁊ huiuſmodi inſtitutõnem valere decernim⁹. ¶ Et ſiquidẽ captiuos ſcripſerit heredes ciuitatis ĩ qua teſtator larem fouere ac[c] degere noſcitur epiſcop⁹ ⁊ econom⁹ hereditatem ſuſcipiant: ⁊ omĩ modo in redemptõez captiuorum ꝓcedat hereditas. ſiue per ãnuos redditus ſiue venditionẽ mobilium ſiue ſe[d] mouentiũ rerũ ſit nullo penitus ex hoc lucro vel economo vel epiſcopo vel ſacroſancte eccleſie relinquẽdo. Si em̃ propter hoc a ſpeciali herede receſſiuz eſt: vt nõ falcidie ratõ inducatur: quomodo ferẽduz eſt hoc qð in ſacro venerit ꝑ falcidiam vel aliaz occaſionẽ[e] minui. ¶ Ubi aũt[f] indiſcrete paupes ſcripti ſũt heredes ibi xenonẽ eius ciuitatis omnimodo hereditatez nanciſci: ⁊ per xenodochiũ in egrotantes fieri patrimonij diſtributionẽ. ſed ꝙ in captiuis cõſtituimus. vel per redditũ annaliũ erogationẽ vel per venditionẽ rerum mobilium vel ſeſe mouentiuz vt ex his res immobiles[g] comparẽtur: ⁊ annuus victus egrotantibus accedat. quis em̃ pauperior eſt hominib⁹ qui ⁊ inopia tenti ſunt: ⁊ in xenone repoſiti et ſuis corporib⁹ laborãtes neceſſarium victum ſibi non pñt afferre?[h] ¶ Licẽtia omnimodo[i] danda ⁊ in priore[k] ⁊ in ſecunda ſpecie ⁊ actionez mouere ⁊ debita exigere: vt in captiuos ⁊ in egrotantes conſumantur. ſi em̃ heredum[l] eis vt ius ⁊ nomẽ dedimus[m] ſine falcidie tamen legis emolimento: neceſſe eſt eos debita exigere ⁊ creditoribus reſpondere. Sin autem ampliores in ciuitate xenones vel ptochia ſũt: ne incerta videatur pecuniarum[n] datio tunc ei xenoni vel ptochio qui[o] pauperior eẽ dinoſcitur eaſdem res vel pecunias aſſignari: hec videlicz diſcutiendo a viro venerãdiſſimo locorum[p] antiſtite ⁊ ſub eo cõſtitutis clericis. Sin autem nullus xenon in ciuitate inueniatur. tunc ſcḋm de captiuis ſanctionẽ pro tẽpore economus ſacroſancte eccl'ie vel epiſcopus hereditatẽ accipiat. ⁊ ſine falcidie ratione pauperib⁹ qui in ciuitate ſunt vel penitus vendicantes vel alia ſuſtẽtatione egẽtes eedem pecunie diſtribuantur. Hec tamẽ omnia locũ habere ſancimus quãdo nõ certi xenonis vl' certi ptochij vel certe eccleſie nominatio: a teſtatore ſubſecuta eſt. ſed incert⁹ eſt eius ſenſus. Sin autẽ in ꝑſonã certã venerabilẽ ve certam domũ reſpexerit: ei tantũmodo hereditatem vel legatum cõpetere ſancimus: nulla falcidia neci hac parte intercedẽte. in omnib⁹ autem huiuſmodi caſib⁹ celeſtes iracũdias ſacro ſanctarũ rerum adminiſtratores expectant. ſi qualecũqz lucrum ex huiuſmodi gubernationib⁹ ſibi adq̃ſierint: vel ſi hoc ꝯmittit ab alio[q] cõſenſerint et non grauiſſima pena ⁊ interminatione qð ꝑperã factũ eſt ſtudeant corrigere.

In autent. vt quum de appellatione cognoſcitur. §. ſi vnuz de predictis.

CON. Si[r] captiui alicuius liberi ſeu cognati redemptionem eius neglexerint: nõ ſolum exheredari poſſunt: ſed etiam lege denegatur eis ſucceſſio[s] etſi fuerint ſcripti tm̃ valeat teſtamentum in alijs[t] capitulis hec ergo ſucceſſio

a ¶ Valere. ſed nõne ſuperfluit hec: ꝑ. l. ſ. e. nulli Rñ. nõ: q: hec ĩ inſtitutõe. illa ĩ ſingularib⁹ relictis. Accur.

b ¶ Simili mõ. ⁊ hoc videtur ſuperfluum ꝑ. l. ſ. e. id qð paupib⁹. Rñ ⁊ illud in ſingularibus relictis. Rñ licet euitetur hoc mõ falcidia iure inſtitutõnis an euitatur. fal. iur. nature vt poſſit exheredari filius vel preteriri? Rñ. nõ: nã qui vult deuz inſtituere. ⁊ filiuz exheredare aliuz pro conſilio querat ⁊ qui recipiat nõ Auguſtinuz: vt. xvij. q. iiij. ca. fi. Ac.

c ¶ Degere. vbi de lare. ſ. naturali dubitatur: ſic ⁊. ſ. e. l. nulli. et. §. ſin autẽ ꝑſona. ⁊. §. ꝙ ſi teſtator. ⁊ ar. ff. de cõdi. indebiti que cõditio. §. certa. Ac.

d ¶ Mouentiũ qð de immobilibus certe id eadẽ ratione. Ac.

e ¶ Minui. ſic etiã deus põt heres inſtitui: vt. j. aut. de ec. ti. §. ſiquis aũt in noĩe. et ei legari: vt. ff. ad. l. fal. l. j. §. ad municipiũ. idẽ de aliquo ſanctorũ: vt. j. aut. de ec. ti. §. ſiquis aũt vniuerſorum. et omĩb⁹ his caſibus videtur ceſſare fal. quum ad pias cãs ſunt relicta: vt in aut. de ec. ti. §. ſi autẽ heres. ⁊ ſic corrigitur lex illa. ff. ad. l. falci. l. j. §. ad municipiũ. q̃ ꝑmittebat detrahi falcidiaz de legato relicto deo. vel aliđ quãdo deo aliud qñ ad piã cãz. Alij vt R. ⁊ Al. dicũt ꝙ tũc demũ ceſſat fal. ĩ legato ad pias cãs relicto quãdo heres fuit ꝯtumax in ſoluendo ⁊ ſic intelligunt dictã aut. de ec. ti. §. ſi aũt heres.

f ¶ Indiſcrete. i. indiſtincte xenonem quaſi heredẽ ⁊ hoc qñ eſt vn⁹ xenon: ⁊ ali⁹ non dicat ſpectare ad ſe hereditatem.

g ¶ Cõpetit. hoc ẽ plus in pauperib⁹ q̃ captiuis q: ibi n̄ emuntur alie poſſeſſiones.

h ¶ Dãda. ſ. ep̃o vl' xenoni quos q̃ſi heredes dicim⁹.

i ¶ In priore. vbi captiui ſunt heredes. Accur.

k ¶ Et in ſecũda. vbi paupes. Ac.

l ¶ Eis. ſ. epiſcopis economis.

m ¶ Sine fal. eſt ergo heres nomine ſed nõ re: vt inſtit. de fidei cõmiſ. he. §. reſtituta. et ff. de cura. fu. l. penult. hodie etiaz ſi certa perſona inſtituitur ceſſat falci. in relicto ad pias cauſas: vt mõ diximus.

n ¶ Datio. i. relictum a teſtatore vt detur.

o ¶ Paupior. ⁊ ꝑ deſt pauptas: vt hic et. ff. de trãſac. l. cum hi. §. in ꝑſona. ⁊. §. ſi in ãnos. et. j. de operis. lib. l. j. et. ff. mã. ſi procuratorẽ. §. ſi ignorantes. et in autẽ. de ec. ti. §. ſiqs autem non valeat. et vilitas: vt. ff. qui ⁊ a quib⁹. ſi quis heres. ar. ꝯtra. j. aut. de teſtibus. §. ſancimus.

p ¶ Antiſtite. id ẽ ep̃o ſanctionẽ ⁊. ſ. ſiquid.

q ¶ Conſenſerit. no. aliquez puniri q: ꝯſenſit malo vl' nõ corrigit ac ſi ipſe faceret. ſic de cõi et mer. l. ij. ⁊ ĩ decre. ij. q. vij. c. negligere. ſequitur autẽ. ſi captiui.

Autentica

r Si captiui. hec ẽ cuz de ap. cog. §. ſi vnum de predictis.

s ¶ Etſi. i. q̃uis.

t ¶ Capitulis. no. ergo quinqz ſpecialia hic. Primũ ꝙ valent legata: licet nõ valeat teſtamentũ regulariter ꝯ: vt. C. de fidei. ꝯ. eam quã. Scḋm ꝙ id quod aufertur indigno applicatur eccleſie. ſed regulariter cõtra: vt. j. de ijs quibus vt indignis hereditas. Terciũ ꝙ q̃ nõ eſt

dñs rē captiui alie nat legis autoꝛita te ꝑmittente. regu lariter cōtra vt. ff. de acquirē. re. do. traditio. Quarto quia minoꝛ. xviij. an. nō patitur hu ius legis penam. quū tamen al's re gulariter etiã im puberes doli capa ces ex delicto tene antur: vt insti. de oblig. ex de. §. fin. Quintū quia mi noꝛ. xviij. ãnis. mi noꝛ. xxv. an. nō re ſtituitur. regulari ter contra vt. ff. de mī. l. j.

a ❡ Student. lo quitur foꝛte de ijs tñ qui venerunt ad ſucceſſionē nec enim differtur ſuc ceſſio cuilibet redi menti. vt in furio ſi liberis: vt. ĵ. ti. j. aut liberi.

b ❡ Accipiũtur. ſicq; concoꝛdat cū iure Lõgobardo rum.

c ❡ Habere ratū naz quod legitime eſt factuz reſcindi non debet vt. ĵ. de adminiſ. tu. ſanci mus. Ac.

Cum lege d leo niana. quã habes e. s. ſacroſanct.

e ❡ Addito. ſ. ea dem lege in fi.

f ❡ Debeant. id ē poſſunt. Ac.

g ❡ Exoꝛta. et ſi milem habes ſolu tionem vt nō poſ ſit expugnari ꝑ q̃ relam: vt. ĵ. de in offi. teſ. l. fi. §. i his itaq;. et. ĵ. qui teſ. fa. poſ. l. fi.

h ❡ Scōm leges. ⁊ ſm legū ſolēnita tem: vt. s. ti. j. l. ge nerali. Ac.

deferturi eccleſie illius ciuita tis expēdenda. ſ. in captiuoꝛū redemptionem. multo magis ſi extraneos inſtituit qui redi mere ſupſederint excipitur mi noꝛ deceocto annis. qui autez redimere[a] ſtudent ſi propꝛias non habeant pecunias ſuper rebus ipſius in eam cauſaz re cte cōtrahunt etiãſi minoꝛes vigintiquinq; annis ſint: ma ioꝛes tamen deceocto. qui ta men pro maioꝛib[9] vigintiqn q; annis hic accipiuntur[b] ⁊ ca ptiui ſi reuerſi fuerint cogun tur[c] habere ratum contractū. eadem pena eſt parentū ſi re demptionem neglexerint libe roꝛum.

Idem. a. Joãni p̄ꝑ.

Cum lege[d] leoniana viris re uerendiſſimis epis ⁊ pꝛeſbyte ris ⁊ diaconis peculiuz habe re quaſi caſtrenſe conceſſum eſt eo[e] addito vt ⁊ in ipſo teſta ri poſſint dubitabat̃ ſi huiuſ modi teſtamenta[f] debeant de inofficioſo querela expugna ri: quū de omnib[9] ꝑſonis que huiuſmodi peculiū meruerũt eadem fuerat queſtio[g] exoꝛta. ſancim[9] itaq; viris reuerēdiſſi mis ẽpis ⁊ p̄ſbyteris ⁊ diaco nis qui tale peculiū (quaſi ca ſtrēſe) poſſidēt ſup his tm̄mo de reb[9] que quaſi caſtrēſis pe culij ſunt nō ſolū vltima ꝯde re[h] ſm leges[i] elogia licere: q2 ex leoniana ꝯſtitutōne deſcen dit: ſed etiam eoꝝ vltimas vo luntates[k] ſup his tm̄modo ha bitas de inofficioſo q̃rele mi nime[l] ſubiacere.

Idem. a. Joãni p̄ꝑ.

Siquis in ꝯſcribēdo inſtru mento ſeſe ꝯfeſſus fuerit non vſurū foꝛi p̄ſcriptōne ꝓpter ſa cerdocij p̄rogatiuã ſancimus non[m] licere ei aduerſus ſua pa cta venire: ⁊ ꝯtrahētes decipe re.[n] quū regula ſit antiqui iu ris omnes licentiã habere ijs que ꝓ ſe indulta ſunt renūcia re. quã generalē legem in om nibus caſibus obtinere ſanci mus.[o] qui nec duz per iudicia lem ſententiã vel amicabilez ꝯuentionē ſopiti ſunt.

Idem. a. Joãni p̄ꝑ.

Generaliter ſancim[9] omnes viros reuerēdiſſimos epiſco pos necnō p̄ſbyteros ſiue dia conos ⁊ p̄cipue monachos li cet[o] nō ſint clerici immunita tem[p] ipſo iure omnes habere tutele ſiue teſtamentarie ſiue datiue ſiue legitime: ⁊ nō ſolū tutele eſſe eos exꝑtes: ſed etiã cure non ſolum pupilloꝛum ⁊ adultoꝛum ſed ⁊ furioſi ⁊ ſur di ⁊ muti ⁊ aliarum perſona rum quib[9] tutoꝛes vel curato res a veterib[9] legib[9][q] dantur: eos tñ clericos et monachos hmōi habere bñficiū ſancim[9] qui apud ſacroſanctas eccle ſias vel monaſteria ꝑmanent non deuagãtes neq; circa diui na miniſteria deſides quū ꝓ pter hoc ip̄m bñficium eis in dulgemus: vt omnib[9] alijs[r] de relictis dei omnipotētis mini ſterijs inhereãt. ex hoc nō ſo lum in veteri roma vel in hac regia ciuitate ſed in omni ter ra vbicunq; chriſtianoꝛū no men excolitur obtinere ſanci mus.

In auten. de ſanctiſſimis epi ſcopis. §. deo amabiles.

CON. Preſbyteros dia conos vel[s] ſubdiaconos iure cognationis ad tutelã vel cu ram vocatos ꝑmittimus ſu ſcipere. ſi tamē inter quatuoꝛ menſes (ex quo vocati ſunt) apud ꝯpetentē iudicē in ſcri ptis manifeſtauerint q2 hmōi munus ſponte ſua ſuſceperit

nerit. que eſt ꝯ. ſ; h fuit pactū i ſcri pturã ſ̃dactū. ib nō: ſ; hec non va let: vt. ĵ. de pact. l. pactuz q2 bona fide ⁊c̃. vel illa in actoꝛe. hec i reo. ⁊ hec non valet. vt ff. d reg. iur. ñ de bet actoꝛ. tu di ſtingue: an velit ꝑ pactum iuriſdi tionem ꝓrogare q2 nō pōt niſi lite ꝯteſtata: vt in au ten. ciuitate quod pñt vt hic. fallit autē hec regula ĩ multis caſib[9]: q̃s dic vt. ĵ. de pact. ſiquis in conſcri bēdo. vbi eſt hec lex de verbo ad v bū. et que hic de ſũt ibi ſupplebis.

n ❡ Qui. ſ. caſus

Generaliter o nō ſint clerici. q2 nec homines: vt in autē. de mona chis. §. j. ſm q̃ſ daz tu dicñ ſunt clerici. ſ. ſemꝑ: qñ q; enim ſunt qñ q; non.

p ❡ Ipſo iure. nã etſi. ĵ. ꝯſtituta tpa. l. dierū nō ſe excuſent: tamē ñ preiudicant ſibi q̃d in alio nō con tingit: vt inſti. de excu. tu. §. qui au tē. et vt. ĵ. de ap pella. ciues. ho die autē non pñt niſi legitimi: exce ptis epiſcopis et monachis q̃ nec legitimi eſſe pñt: vt in auten. e. §. deo aūt.

q ❡ Dant. vt ꝓ digo ⁊ illis qui ſu is rebus ſupeſſe non poſſunt: vt ĩ autē. e. §. deo au tē. ⁊ inſti. de cur. §. furioſi. quã au tē. lege que incipit p̄ſbyteros.

i ❡ Elogia. i. teſtamēta.

k ❡ Sup his. ſcz peculijs.

l ❡ Subiacere. hodie hmōi peculiū. i. teſtamentū ſup his peculijs factū videt̃ ſubiacere querele: vt in autē. vt cuz de app. cog. §. ſancim[9] itaq; nō li. ⁊. s. e. autē. p̄ſbyteros quaz quidã h legũt. vel dic vt ibi diximꝰ in autē. p̄ſbyteros. Itē in ẽpo alia rōe corrigit̃ hec lex q2 quū hodie ſit ſui iuris: vt s. e. in autē. ſ; ẽpalis nō pōt hr̃e peculiū: vt. ĵ. d inoffi. teſ. l. fi. nec tñ teſtari: niſi de ijs reb[9] q̃ dicūt̃. s. e. aut. licētiã. Ac.

Siquis. ſ. clericus vel al's priuilegiatus.

m ❡ Licere. imo videtur licere: vt. ff. de iur. o. iudi. ſi quo

r ❡ Derelictis. ſic ꝗ ceſ ſante cauſa ceſſat effectus. ſic ⁊. ĵ. de hereticis. l. j. et de re ſti. mi. l. j. ⁊ de teſta. mi. l. fi. ⁊. s. e. auten. ſed neq; ⁊ auten. ſi ſeruus. ⁊. ff. ꝓ ſocio. actione. §. item ſi alicuius. et inſti. de excu. tu. §. item q2 rei. et. ff. de excu. tu. ſi duas. §. pent. ar. ꝯ. ff. de poſt. l. j. §. ſeruum. ſed ibi impulſiua. hec eſt fina lis cauſa. Sequit̃ autē. p̄ſbyteros.

Autentica.

Preſbyteros s ſubdiaconos. hic nota q2 his ſcilicet tñ qui ſunt in ſacris oꝛdinibus conſtituti datur immunitas ergo inferioꝛibus denegatur: compellunt̃ ergo excuſte

et aliȷ̄ eē tutores. ſed iſti poſſunt eſſe legitimi volentes. ſed non teſtamentarij vel datiui. epiſcopus aūt vel monach⁹ nullo modo vt. ī. e. autē. in fi.

a ¶ Siquis hoc fecerit. i. ſi declarauerit hoc infra quatuor menſes. ergo ſi nō fecerit hoc p̄iudicat ī alios ſm P. ſed ſm Py. ⁊ Jr. ⁊ Az. ⁊ nos ꝯ̄. ⁊ dic ſiq̄s hoc fecerit. id eſt ſi ita tutelam ſuſceperit ſolēniter nec enim eam aliter ſuſcipere debz nulluz ex hoc ⁊c̄. vt. ī. de excu. tu. l. voluntarie. ⁊. ī. de ijs q̄ ſpō. mu. ſuſ. l. ij. et. iij. li. x. Item nūquid ſuſceptio vnius excuſat ab alijs vt alie tres tutele excuſant: vt inſti. d̄ excu. tu. §. itē tria R. ſic ſm P. ſed tu dic ſuum p̄uilegium excuſare non ſuſceptio huius ſed ꝑ hanc ſuſceptionem renūciatum non videtur puilegio vt dictum eſt.

Raptores b diaconiſſarū. idē in qualibz muliere. Ac.

c ¶ Irreuerentiam. id eſt ꝯtra reuerentiaz ſicut et ī. de hereticis. l. monachos. Ac.

d ¶ Conuicti. ſ. per dep̄henſionē vt negare nō poſſint ſic ⁊. ī. qn̄. li. vnicuiqz ſine in. l. ij. ſed ar. ꝯ̄. ī. d̄ iudeis. l. null⁹. So. illud regulare eſt iſtud ſpeciale.

[a] ſi quis aūt hoc fecerit nullaz circa aliā tutelā vel curā preiudiciū ex hoc patiaẗ. epiſcopos aūt vel monachos tutores fieri nulla rōe ꝑmittim⁹.

Idem auguſt. Hermogeni magiſtro officioꝝ.

Raptores virginū vel [b] diaconiſſarū vel viduarū q̄ deo fuerint dedicate peſſima criminum peccātes capitis ſupplicio plectēdos eſſe decernim⁹: quod non ſolū ad iniuriā hominū ſed ad ipſi⁹ omnipotentis dei [c] irreuerentiā cōmittiẗ. qui itaqz huiuſmodi crimē cōmiſerint ⁊ qui eis auxiliū tempore inuaſionis p̄buerint vbi inuenti fuerint in ipſa rapina ⁊ adhuc flagrante crimine deprehenſi: a parentibus ſanctimonialiū virginū vel viduarum vel diaconiſſarū aut earum conſanguineis vel tutoribus ſeu curatorib⁹ [d] conuicti interficiantur. ¶ Sin autem poſt cōmiſſum tam deteſtabile crimē aut potētatu raptor ſe defendere potuerit in hac q̄dem tam regia vrbe tam viri excellentiſſimi prefecti pretorio q̄ꝫ glorioſiſſim⁹ prefectus vrbis in prouincijs autē tam viri eminētiſſimi prefecti pretorio per Illiricū ⁊ Aphricā q̄ꝫ magiſtri militū ꝑ diuerſas noſtri orbis regiones necnon vir ſpectabilis prefectus egypti ⁊ vicarij ⁊ procōſules ⁊ nihilomin⁹ viri [e] ſpectabiles duces et viri clariſſimi rectores prouinciarum necnon aliȷ̄ cuiuſlibet ordinis iudices qui ī locis illis inuēti fuerint: ſimile ſtudiū cum magna ſolicitudine adhibeāt: vt eos poſſint cōprehēdere. ⁊ cōprehēſos in tali crimine poſt legitimas et iuri cognitas ꝓbatōes ſine fori [f] ꝑſcriptōe duriſſimis penis afficiant: ⁊ mortis condēnent ſupplicio. ¶ Bona aūt eoꝝ ſi hoc ꝯmiſſum fuerit vel in ſanctimonialem virginē que ī aſſiſterio vel monaſterio degit: ſiue eadē virgo diaconiſſa [g] cōſtituta ſit ſiue nō eidez monaſterio vel aſſiſterio vbi ꝯſecrata eſt [h] addicanẗ: vt ex rebus ⁊ ipſis ſolaciū habeat duz viuit ſufficiēs. ⁊ res omnes ſacroſāctū aſſiſteriū ſeu monaſteriuz [i] plēo habeat dominio. ¶ Sin aūt diaconiſſa cuiuſcūqz eccleſie ſit nullo tn̄ monaſterio cōſtituto ſed ꝑ ſe degit: raptoris eius ſubſtātia eccleſie cui⁹ diaconiſſa ē aſſigneẗ: vt ex his facultatib⁹ ipſa quidez vſufructum dū ſupeſt ab eadē eccleſia ꝯſequaẗ. eccl'ia vero omnē ꝓprietatē ⁊ [i] plenā poſſeſſionē earūdem rerū noſtro habeat bn̄ficio neminē vel iudice vel qua cūqz alia ꝑſona hec audēte contēnere. ¶ Penas autez quas p̄dixim⁹ id ē mortis ⁊ bonoꝝ amiſſionē ꝯſtituim⁹ non tm̄ aduerſus raptores ſ ꝫ etiaz cōtra eos q̄ hos comitati fuerint in ipa inuaſione ⁊ rapina [k] Ceteros aūt oēs q̄ ꝯſcij ⁊ miniſtri hui⁹ criminis repti ⁊ cōuicti fuerīt vel eos ſuſcepint: vel quācūqz opem eis intulerint ſiue maſculi ſiue femīe ſint cuiuſcūqz ꝯditionis vel gradus vel dignitatis pene [l] capitali tm̄modo ſubijcim⁹ vt huic pene omnes ſubiaceant: ſiue volentib⁹ ſiue nolentib⁹ ſanctimonialib⁹ virginib⁹ ſiue alijs ſupradictis mulierib⁹ tale facinus fuerit ꝑpetratū.

Idem. a. Joanni prep.

Deo nobis auxiliū prebente omnia que pro honore ſancte eccleſie catholice ad dei placitum fieri [m] ꝓperam⁹: legib⁹ cōſtituere et operib⁹ adimplere deſideram⁹: ⁊ [n] iam quidē multa cū ei⁹ auxilio ſtatuim⁹: que eccleſiaſtice doctrine atqz ſtatui ꝯueniūt. in p̄nti vero hoc deliberatōne duxim⁹ corrigēdum: qd̄ hacten⁹ ꝯ̄ dei timorē fiebat. cognitū eteni nobis eſt q̄ ſiquis ſpōſus vel ſpōſa poſt datas ⁊ acceptas arras voluerit ſe diuino deputare ſeruitō ⁊ a ſeculari conuerſatione recedere: ac in ſanctimoniali vita viuere: atqz in dei timore ꝑmanere: cōpellebaẗ vir quidē ea que arrarum nomine dederat amittere. [o] Sponſa vero q̄ ill⁹ [p] duplū qd̄ accepat reddere qd̄ noſtre māſuetudinis ſatis religioni eē ꝯ̄triū eſt viſum. vn̄ per preſentē legē īmppetuum

e ¶ Spectabiles. no. qui ſint clariſſimi qui ſpectabiles Az. f ¶ Preſcriptione. omnez eū honorem ⁊c̄. vt. ī. vbi ſe. vel cla. l. j. Az. Ac.

g ¶ Conſtituta. ⁊ ita ꝯſecrata. Ac.

h ¶ Addicantur. id eſt ſi petanẗ. ī. annū. poſtea autē habet fiſcus. vt. ī. auten. e. ſi quis rapuerit.

i ¶ Plenam poſſeſſionem. ſ. ciuilez non naturalez: vt ff. de acqui. poſ. l. naẗa. Az. Aliȷ̄ dicunt eam non eſſe fructuariam: ſ ꝫ habere fructum vt ⁊ ff. de vſufru. defūcta. §. vlti. Tercij dicunt per hanc legem q̄ fructuari⁹ nullā habeat poſſeſſionem. p̄ma verior eſt.

k ¶ Ceteros. preter ſeruos qui concremanẗ. vt. ī. de rap. virg. et que hic deſunt ibi ſupplētur in multis capitulis. Ac.

l ¶ Capitali. non etiam ſpolienẗ dictis bonis: immo habebūt bona ſui heredes.

Deo nobis. m ¶ properam⁹. dic in animo.

n ¶ Jam quidē. ſanctimonialē eligens vitā. Ac.

o ¶ Spōſa vero. ſ. ſeculo renūciās.

p ¶ Dupluz. id ē duplatū. Az.

valituraʒ iubemus: vt ſiquis ſponſus vel ſponſa deſiderauerit ſeculi iſtius vitaʒ contēnere ⁊ in ſanctimonialiū conuerſatione viuere ſponſus quidem omnia que arraꝝ nomīe futuri cauſa coniugij dediſſet ſine vlla diminutōne recipiat. ſpōſa aūt non duplū ſicut hactenus ſed hoc tm̄modo ſpōſo reſtituat qđ arraꝝ nomine acceperat: ⁊ nihil amplius reddere cōpellatur: niſi qđ probata fuerit[a] accepiſſe. [b] nam ⁊ maritis ⁊ vxoribus qui ſeculo renunciant iam anteriori[c] lege a nobis prouiſum eſt: vt ſiue maritus ſiue vxor religionis cauſa a coniugio receſſerit ⁊ ſolitariam vitaʒ elegerit vnuſquiſq; eoruʒ res ſuas recipiat: quas pro dote vel ante nuptias donatione preſtiterat: ⁊ hoc tm̄modo lucri nomine conſequatur ab eo qui ſolitariam vitā elegerit: qđ debuit[d] legitime vel ex pacto per caſuʒ mortis exigere. ¶ Hoc etiam cognitum nobis correctione noſtra dignum eē iudicamus: vt ſiquis in parentū poteſtate cōſtitutus vel conſtituta vel forſitā iure huius[e] abſolutus vel abſoluta elegerit ſe monaſterio vel clero ſociare et per reliquum vite ſue tempus ſanctimonialiter degere voluerit nō liceat parentibus eoſdem vel eaſdeʒ quocūq; modo abſtrahere: vel propter hanc tm̄modo cauſam[f] quaſi ingratum vel ingratam a ſua hereditate vel ſucceſſione repellere: ſed neceſſe ſit eis omni modo cum vltimam voluntatē ſuam ſiue per ſcripturam ſiue alio legitimo modo cōficiant[g] quartā quidem portionem ſcḋm leges noſtras eis relinquere. ſin auteʒ ⁊ amplius voluerint eis largiri hec eorum voluntati concedimus. ¶ Sin vero vltimā voluntatem parentes neq; teſtamento neq; alio vltimo elogio declaraſſe monſtrati fuerint omnem[h] parentuʒ ſubſtātiam[i] heredes (quibus ab inteſtato cōpetit) ſcḋm leges noſtras ſibi defendant. nullo eis impedimēto ex ſanctimoniali conuerſatione generando ſiue ſoli ſiue cum alijs ad ſucceſſioneʒ vocentur. ¶ Huius autem perpetue legis noſtre beneficia eos volumus obtinere qui in monaſterio vel clericatu perſeuerauerint. nam ſiqui eorum de quibus preſentem legem poſuimus ſanctimonialem vitam elegerint ad ſecularem autem conuerſationem remeauerint iubemus omnes eorum res ad iura eius eccleſie vel monaſterij a quo receſſerit[k] pertinere. ¶[l] His ita diſpoſitis repetita lege iubemus vt nullus iudeus vel paganus aut hereticus chriſtianos ſeruos habeat. ꝙ ſi inuēti in tali reatu fuerint ſancimus ſeruos omnibus modis liberos eſſe ſcḋm anteriorē noſtrarum leguʒ[m] tenorē. ¶ In pſenti aūt hoc amplius decernimus: vt ſiquis ex ſupradictis iudeis vel paganis vel hereticis habuit ſeruos nondum catholice fidei ſāctiſſimis myſterijs imbutos et predicti ſerui deſiderauerint ad orthodoxam fidem venire poſtq; catholice eccleſie ſaciati fuerint in libertatem modis omnibus ex pſenti lege[n] eripiantur

a ¶ Accepiſſe. id eſt ſi qualibet alia cauſa legitima dirimāt ſponſalia: vt. ī. de ſponſa. l. fi. §. his quoq;.
b ¶ Nam ⁊ maritis. in ſponſo ⁊ ſponſa aliqua ſunt innouata: in maritis aūt non nam pro qr ⁊c. Ac.
c ¶ Lege. ſ. greca non autem, dicit de illa que eſt in auten. c. §. ſponſalibus. ⁊. §. ſi vero cōſtante. que hoc ideʒ dicit quia illam poſt iſtam poſuit.
d ¶ Legitime. id eſt legitimo pacto ⁊ eſt ibi figura endiadis: vt ibi pateris libamus et auro. id ē pateris aureis. Nam pactus erat vir ſi predecederet mulier ſe lucrari mediam dotem. et vxor ſi predecederet vir mediam donationeʒ ante nupt. vel dic legitime. id ē quũ vir laborat inopia ⁊ matrimoniuʒ ſit ſine dote. nam tūc ſi premoriat̃ vxor locuples vel econtra vir ⁊ vxor ſupſtes laboret inopia exiſtentibus tribus filijs vel paucioribus ſuperſtes ſuccedit in quartā vt. ī. Unde vir et vxor. autē. p̄. Uel pone mulierem feciſſe pactum de lucrāda dimidia donatione propē nuptias. et vir de lucranda tercia parte dotis. debet enī reduci maius pactum ad minus vt fiat legitimum: vt ī. de donati. ante nupt. l. fi. §. pater. Quid ſi ambo ingrediant̃: R. neuter lucratur: vt. ī. auten. eadem. §. ſi vero conſtante. in fi. Sed quid ſi volunt ex cōſenſu diuertere: R. nō poſſunt niſi caſtitatis concupiſcentia: vt in auten. vt liceat. ma. ⁊ auie. §. quia vero ex conſenſu. Item no. hic renūciantem ſeculo haberi pro mortuo: vt in auten. de nup. §. diſtrahuntur. ſed ar. contra. ff. de verb. obli. l. ex ea parte. §. inſulam.
e ¶ Abſolutus. per emancipationem puta.
f ¶ Quaſi ingratum. ob hoc ipſum ꝙ intrauit monaſterium exheredari non debet: vt hic. et. ī. auten. e. §. nullam. ⁊. §. interdicimus. Sed quid ſi ante ingreſſum cauſaʒ ingratitudinis cōmiſit: videtur ꝙ non poſſit exheredari. quia talis ingreſſus omnem maculam abſtergit: vt in auten. de monachis in prin. vel illud intellige de peccatis d̄ quibus ſatiſfacere poteſt deo in monaſterio conſtitutus. Iteʒ quomō vouet h̄ filiuſfa. naʒ voto nō debʒ obligari: vt. ff. d̄ pol li. ſiquis rem. §. voto que ē ꝫ. Sʒ hec corrigit. vel h̄ ſeipſum ibi aliqđ dādum. Ac.
g ¶ Quartaʒ. q̄ eſt hodie triēs vel ſemiſ. vt. ī. de inof. t. autē. nouiſſima.
h ¶ Parentuʒ. ſʒ an ceteris agnatis vel cognatis ſuccedere poſſit: Uidetur ꝙ non. quia eoꝝ cognatio eſt in celis nō in terra: vt in autē. q̄uo opor. epiſ. viuere. §. nō egredientur. ſed dico d̄. ſ. ꝙ dicitur nō habent cognatōnem in terra: verum eſt vt ea occaſione exeāt monaſteria ad collocanduʒ cognatōnem tamē ānexā naturalē retinēt: vt. ī. de codicillis l. finali. et de reg. iur. l. iura. ſic ergo nota ꝙ nō nocet mutatio ſtatus ad ſuccedēdū: vt ⁊. ff. vn̄ li. l. fi.
i ¶ Heredes. filij.
k ¶ Pertinere. vt ⁊. ī. aut. e. d̄ ſāctiſſimis epis. §. ſi monachum. et hoc ſi tenuit ingreſſus. alˀs ſi expreſſum nō valet nec valet tacitū. i. rex tranſlatio: vt ff. de ſeruit. ruſti. pre. Itē ſic. §. qui habet hauſtuʒ in fi. §.
l ¶ His. verſus eſt iſte.
m ¶ Tenorem. grecarum legum: vt. ī. ne chriſtianum. mā. l. j. Accur.
n ¶ Eripiantur. vt et. ī. de here. l. manicheos. in fi. ſed videtur hoc contra Paulum qui dixit ſerui ſubditi eſtote dominis veſtris ⁊ non tm̄ bonis ⁊ modeſtis ſed etiam diſcholis. ſed illud intelligit̃ dum ſerui ſunt. non aūt prohibet eos fieri liberos p. l. iſtam ⁊ ſic poſtea nō eſſent ſerui.

7 eos tam iudices puinciarum q̄ ſacroſancte eccleſie defenſores necnō beatiſſimi epiſcopi defendant: nihil pro eorū pcijs penitus accipientibus dominis.

Quos ſi forte poſthac etiam ipſi domini eorum ad orthodoxam fidem cōuerſi fuerint nō liceat eis ad ſeruitutē[a] reducere illos qui eos ad orthodoxam fidem pceſſerint. Sed ſiquis talia vſurpauerit penis grauiſſimis ſubiacebit.

Hec igitur omnia que pietatis intuitu noſtra ſanxit eternitas omnes iudices 7 religioſiſſimi antiſtites ſiue Aphricane dioceſeos ī qua maxime hmōi vicia frequētari cognouimus ſeu aliarum prouinciarum rectores[b] gnauiter et ſtudioſiſſime obſeruari pcurent. Nam cōtemptores hui⁹ non ſolum pecuniaria multa ſed 7 capitis ſupplicio ferient.

De epiſcopali audientia et de diuerſis capitulis q̄ ad ius[c] curāqȝ et reuerentiaȝ pertinent pontificalem. .iiij.

Impat. Valentinia⁹ et Valēſ. augg. ad Julianum comitem orientis. Negociatores ſiq ad domum noſtraȝ pertinent ne cōmodū mercādi videant excedere[d] chriſtianos quibus verus cultus eſt adiuuare pauperes 7 poſitos in neceſſitate prouideant epiſcopi.

Idem. a. ad Claudium. pp. Si clericus ante diffinitiuā ſententiam fruſtratorie dilationis[e] cauſa appellatōis auxilium conuolauerit[f] multā quinquaginta librarum argēti quā contra huiuſmodi appellatores[g] ſanctio generalis imponit cogantur[h] expendere[i] hanc autem non fiſco noſtro volumus accedere ſed pauperibus fideliter[k][l] erogari.

Impa. Gratia. Valentinianus Theodo. 7 Archa. aaaa. Neoptomio pfep.

Nemo deinceps tardiores forraſſis[n] affatus noſtre perennitatis expectet. exequantur iudices quod indulgere[o] conſueuimus: vbi prim⁹ dies[p] paſchalis extiterit nullum teneat carcer incluſum: omnium vincula diſſoluantur. ſed[q] ab his[r] ſecernimus eos a quibus cōtaminari potius gaudia leticiāqȝ cōmunem ſi dimittantur animaduertimus. quis eī[s] ſacrilego diebus ſanctis indulgeat: quis[t] adultero vl' ſtupri vel inceſti reo tempore caſtitatis ignoſcat. quis vo raptorem virginis in ſumma q̄ete et gaudio cōmuni pſequatur inſtantius nullam accipiat vinculorū requiem q̄ quieſcere ſepultos quadā ſceleris īmanitate nō ſinit. Patiantur tormenta veneficus maleficus adulter violatorqȝ monete homicida pricida qd fecit ſp expectet reus etiā maieſtatis[v] de dño adūſ⁹ quē talia molit⁹ ē veniā ſpare[x] nō debet

a Reducere. ar. ↄ. j. anten. vt nulli iudi. §. adulterani vbi recuperat vxorem. Accur.

b Gnauiter. i. ſapienter ignauiter. i. ſtulte. Ac.

De epali audientia acſi dicat de iuriſditione epiſcopi.

c Curāqȝ. id eſt reuerendam ſolicitudinē epiſcopi.

Negociatores. ſubaudi etiam ſi qui 7c. et dic noſtraȝ. ſ. principis. ſolebant enim negociatores quidā xpianos captos ab hoſtibus redimere: et exigebāt vltra id quod dabāt. ſed hodie nihil preter preciuȝ vel opam q̄nquēnalem debet exigere: vt. j. de ca. l. fina. 7 vt hoc fiat chriſtiani. i. epi p uideant q̄bus ver⁹ 7c. 7 ſupple. itē p uideāt adiu. 7c. l' legas ſine ſuppletione ſic q̄ ſtatuitē hic mod⁹ in mercando 7 ſic ē ↄ. j. de iudeis. nemo exteri⁹. 7. ff. ad. l. iuliā. de an. l. fi. § So. ſpeciale ē in mercatura hoīm vl' ibi nolebat vēdere. hic ſic. 7 ſm hoc pones hic caſum in q̄libȝ mercatura rex quibus hoīes indigēt ad viuēdū 7 ſunt venales. ar. ff. de of. p. vr. l. j. §. cura. 7. ff. de mu. 7 ho. l. fi. §. item epi.

d Chriſtiani. id eſt epi. alij hñt chriſtianos 7 ī fi. habent epi. et tūc eſt plana.

Si clericus. q̄ritur q̄re hoc ſit dictuȝ ī clerico 7 an idē ſit in laico. voluerunt quidā dicere q̄ nō. eſt aūt poſitū in clericis q̄a ab eis maior exigitur honeſtas quia cui plus cōmittitur ab eo pl⁹ exigitur. vt no. ↄ. ti. j. l. preſbyteri. tu dic contra. nam ideo ponitur in clericis quia in eis magis dubitabatur. nam credidiſſet forte aliquis q̄ occaſione priuilegiorum que conceſſa ſunt clericis forte et iſtud eſſet conceſſum quod remouet hic lex. ſed videtur hunc clericum non debere puniri quum appellatio non teneat: vt. j. quorum ap. non re. l. ante. ſententie: et. ff. de ſeruis expor. l. ſi venditori. et j. ſi man. ita fu. aliena. l. ea quidem. ſed certe licet non teneat appellatio: tamen pena non deerit. et pro hoc. ff. ad l. cor. de fal. l. ſiquis.

e Cauſa. q̄ preſumitur ſemper ſm Jo. 7 ideo nō valet vt. j. quorum ap. l. abſtinendum. 7 de fal. l. ſatis. et ſic nota non appellari ſm legem ante ſententiam diffi. vt hic. et. j. quorum ap. l. ante. niſi in caſibus. vt. ff. de ap. reci. l. ij. ſed aliud ſm canones: vt. xj. q. j. c. quicunqȝ. et extra de app. c. cum ſit romana. Accur.

f Multā. improprie ponitur: vt. ff. de ver. ſi. l. ſi qua pena. et. l. aliud §. j.

g Sanctō. que eſt. j. quorū app. non reci. l. ab executione in fi. Ac.

h Expēdere. i. ſoluere. vt. j.

i Hanc. id eſt penam.

k Erogari. ſpeciale eſt hic. et al's fiſco. vt. j. de modo multa. l. multaruȝ: 7 nota hāc l. ſm Bul. q̄ ante litē. ꝯteſ. locus eſt recuſationi. vt. j. de iudi. apertiſſimi in medio non eſt loc⁹ remedio ſm leges. vt. j. de ſentētijs. et interlocu. l. fi. et in prealegata l. apertiſſimi. 7 hic in fi. locus eſt appellationi: vt. j. de app. l. eos.

l Erogari. ab epiſcopo 7 ſic facit ad titulū. Ac.

Nemo. ſcilicet iudex.

n Affatus. id ē recepta que tarde damus quandoqȝ quaȝ ſum⁹ alijs intenti: vt. j. autē. de appella. §. j. Accurſius.

o Conſueuim⁹ non intuitu perſone vel ſpeciali prerogatiua quia tūc non egreditur perſonaȝ vt inſtit. de iur. naturali. §. ſȝ q̄ prin. inſpicitur ergo ꝯſuetudo vt ff. de pig. acti. l. vniuerſorum. et de ferijs. l. preſides. 7. j. de ferijs. l. puinciarum. et. ff. q̄ cum eo. l. fi. et de l'. j. ſi ſeruus plurū. §. fi. Sed ar. contra. ff. de rebus corum. l. j. §. ſi defunctus. Accurſius.

p Paſchalis. qui dicitur p. vij. dies ante: 7 per. vij. poſt vt. j. de fer. l. omnes. Accur.

q Ab his. ſ. q̄ dicta ſunt. ↄ. primo R.

r Secernimus. i. excipimus.

s Sacrilego. ſacrileg⁹ ē ille qui rez ſacram ſurripuit ſiue de loco ſacro ſiue nō: vt. ff. ad. l. iuliā pe. l. ſacrile.

t Adulſo. p eo deponitē hec duo quū dixerit. ↄ. de adulſo. Ac.

v De dño. i. a dño. Ac.

x Nō dȝ nā fruſtra aliquē inuocat q̄ ī eū ꝯmiſit vt h 7. ff. d minorib

autilium in fi. ꝛ. ff. de ritu nup. filia. §. ſi ignominioſa. ꝛ in auten. vt liceat ma. ꝛ auie. §. q; vero compiunt. Accur.
a ¶ Concludimus. ſ. alijs quibꝫ pmiſimus crimina minora. b ¶ Conſuetudini. nota ꝙ due vices faciunt conſuetudinem ꝛ delicta iterata plus puniri. ſic ꝛ. ff. de iur. patro. l. j. et de penis aut dam. §. quiſquis ꝛ. j. ad le. iul. de vi. l. ſeruos. §. fi. ꝛ. j. de ſeruis fu. l. quicunqꝫ. ꝛ ar. j. ad vel. l. ſi mulier ꝛ de bonis li. l. fi. §. vbi autē. et de le. j. l. fidei⁹. §. ſiquis. ꝛ et in auten. de defen. ci. §. fina. ꝛ de vacati. mu. l. j. §. j.

Iis ergo tali ſubaſtrictione damnatis indultum ſerenitatis noſtre eo precepti fine[a] concludimus: vt remiſſionem venie crimina niſi ſemel commiſſa non habeant: nec in eos liberalitatis auguſte referatur humanitas qui impunitatez veteris admiſſi non emendationi potius ꝙ̄[b] conſuetudini deputauerint.

Ipa. Theodo. et Arch. et Hono. Ruphino prep̄.

[c] Mime et que ludibrio corporis ſui queſtum facit: publico[d] habitu earum virginum que[e] deo dedicate ſunt nō vtātur.

Ipat. Archa. et Honorius Emadio prep̄.

[f] Archigerontes et [g] diocete [h] erga Diotanorum non niſi chriſtiani[i] dirigantur ꝙ officium [k] tuum ſolicite obſeruet [l] excubijs.

Ipa. Archadi. et Honorius Ruphino prep̄.

Addictos ſupplicio ꝛ p criminum immanitate damnatos nulli clericorum vel monachorum [m] eorum etiā quos [n] ſynoditas vocauit per vim atqꝫ vſurpationem [o] vendicare liceat: ac tenere. ſed reos ad locum pene ſub[p] perſecutione pergētes nullus teneatur aut defendat. ſed ſciat ſe cognitoꝛ

Mime. id eſt ioculatrices et mimimares.
d ¶ Habitu. id ē portāt veſtes monacharum.
e ¶ Deo dedicate ꝛ hoc ad curam epiſcopi pertinet ꝛ eſt generalioꝛ hodie hec probatio. vt in autē. e. §. pe. col. viij.
Archigerontes. id eſt archip̄ſbyteri ab archos quod eſt princeps et geronta ſenex: quia maiores et ſeniores ſacerdotes qui ſunt archipreſbyteri. alij dicunt id eſt archiepiſcopi. vel dic. id eſt maiores ſacerdotes.
g ¶ Diocete. id ē diacōes ſm quoſdam. vel id eſt epiſcopi ſic dicti a dioceſi. vel dic. id eſt alij ſacerdotes.
h ¶ Erga. opera ſiotanorum. i. metalla. hoc eſt eoruz qui damnati erāt in metalla. Accur. i ¶ Dirigantur. vt eis cōfiteanꝫ peccata ꝛ iſtis penitentiā indulgeant. Ac.
k ¶ Tuū. o pfecte. l ¶ Excubijs. i. vigilijs.
Addictos. id eſt deputatos vel cōdemnatos vel indicatos vt damnenꝫ ad mortem.
m ¶ Eorum. repete nulli ꝛ dic.
n ¶ Synoditas. id eſt qui preſunt ſynodis vel congregationibꝫ vt plati. Ac. o ¶ Vendicare. ſ. autoritate ſua.
p ¶ Perſecutionē. ideo q; quā pgūt qlibꝫ debet eos verberare. q ¶ Primates. i. mioꝛes officiales curie.
r ¶ Vindicetur. no. puniri clericum a iudice ciuili ceſſante priuilegio propter facinoris enormitatem: vt et. j. vbi ſena. vel cla. l. j. et hoc quā punitur in patrimonio ſuo. in pſona autem non punitur niſi prius ab epiſcopo ſpolietur: vt. ſ. ti. j. auten. clericus. ꝛ eſt lex iſta de verbo ad verbum. j. de ap. l. addictos.
s ¶ Cetera. que eis cōmiſſa ſunt.

t ¶ Redūdabit. ſ. hic. v ¶ Siquid. i. aliquid.
x ¶ Ipſi. ſ. epiſcopi. y ¶ Quibus. ſ. damnatis vel dic etiam clericis vt appellent pro damnatis. etiam eis inuitis: vt. ff. de ap. l. non tm̄. nec obſtat ꝙ clerici non debent intereſſe cauſe ſanguinis ſm canonez. quia nō interſunt vt imponaꝫ pena ſed vt non imponatur. Itez ſoluz appellant nō exercent. Ac.

triginta librarum auri mulcta et[q] primates officij capitali eſſe ſententia feriendos. niſi vſurpatio iſta aut protinus [r] vindicetur: aut ſi tanta clericorum vel monachorū audacia eſt: vt bellum potius ꝙ̄ iudicium futurum eſſe exiſtimetur ad clementiā noſtram cōmiſſa referanꝫ: vt arbitrio noſtro mox ſeuerioꝛ vltio procedat. ¶ Ad epiſcoporum ſane culpam vt[s] cetera[t] redundabit[v] ſiquid forte in ea parte regionis in qua[x] ipſi populos chriſtiane religionis doctrine inſinuatione moderantur ex ijs que fieri hac lege prohibuimus a monachis perpetratum eſſe cognouerint nec vindicauerint[y] quibus in cauſa criminali humanitatis conſideratione ſi[z] tempora ſuffragantur interponende prouocationis copiam non denegemus.

Idem. aa. Euthiano prep̄.

Siqui ex conſenſu apud ſacre legis[a] antiſtitem litigare voluerint[b] non vetabunt: ſed experientur illius[c] in ciuili dūtaxat negocio more arbitri reſidentis[d] ſponte iudicium: [e] quod his obeſſe non poterit nec debebit quos ad predicti cognitoris examē ꝯuentos poti⁹[f] affuiſſe ꝙ̄ ſpōte veniſſe ꝯſtiterit

z ¶ Tempa. ſuffragātur olim bidui vel tridui. hodie. x. dierū: vt in autē. de ap. i pn.
Siqui. ſcꝫ ñ ſbditi eius iuriſditioni al's in eum cōpromittere nō poſſunt: vt. ff. de arbitris. ſed ſi in ſeruum. §. ij. Itē ponunt quidam ꝙ ſint layci. nam clerici ñ poſſunt declinare iuriſditionez ſui epiſcopi: vt ar. in autē. de ſanctiſ. epiſ. §. economos aut. i fi. §. ꝛ hec dicunt etiam quidā decretiſte: ſed ñ poteſt pbari p legez vel canonem aliquē. quia ille. §. economos loquitur in ſpeciali caſu reddēde rationis. ſed ſm Loth ꝛ ſm iura epiſcopus nullaz habebat iuriſditionez vt. ſ. ti. j. cum clericis. ꝛ. l. oēs q. ꝛ. l. iubem⁹. §. fi. ꝛ ſic ſm eū nō eſt neceſſe pdicta ſic exponi. ſed certe iuno habebat: vt j. e. epale.
a ¶ Antiſtitem. hoc eſt tanꝙ̄ apō iudicem cōpromiſſarium. id eſt arbitrum.
b ¶ Non vetabuntur. ſicut nec apud quēpiam extraordinarium iudicem.
c ¶ In ciuili. nam in criminali non ſic tenet: vt. ff. de arbi. non diſtin. §. nihil.
d ¶ Sponte. imo poſtꝙ̄ cōſentiunt et neceſſitate cōpelluntur. ſed dixerunt quidā econtra: ꝙ ep̄s ſpōte reſidet inter eos qui eum elegerūt ꝛ non cogit ſniaꝫ dicere. licet ceteri arbitri coganꝫ: vt. ff. de arbi. l. iij. §. j. vel dic inſpecto initio. e ¶ Quod. ſcꝫ iudiciū. f ¶ Affuiſſe. ſi habes affuiſſe ſubaudi coacte. ꝛ eſt ſimile. ff. de iudi. l. ij. ꝛ d̄ anto. p̄. l. j. §. fi. vel ſi habes abfuiſſe tunc dic. id eſt nunꝙ̄ in eum eos ꝯſenſiſſe. vel etiam ſi ꝯſenſerint tpe ſententie eſt vna pars abſens. nam non valet ſententia altera parte abſente plata: niſi in cōpromiſſo hoc eſſet dictū: vt. ff. d̄ arbi. dic. §. ſiquis litigatoꝝ. Itē no. quouſqꝫ ad hanc legē tractauit de cura epi: nūc de audiētia incipit in hac lege.

Impp. Arch. et Hono. Ethere prep. Epiſcopale iudiciũ ſit ratum omnibus qui ſe [a] audiri a ſacerdotibus elegerint: eamq; illorum iudicationi adhibendam eſſe reuerentiã quã [b] veſtris referre neceſſe eſt poteſtatibus: a quibus non licz prouocari. per iudicum quoq; officia ne ſit caſſa epiſcopalis cognitio diffinitiõni executio [c] tribuat.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſiquis contra aliquẽ.

CON. Siquis litigantium intra decem dies [d] contradicat ijs que iudicata ſũt: tũc [e] iudex locorum cauſaz examinet et ſi inuenerit iudiciũ recte factum etiam ꝑ ſententiã ſuam propriam hoc ꝯfirmet. ⁊ executioni proprie tradat q̃ iudicata ſunt: ⁊ non liceat ſecundo in tali cauſa victo appellare. Si vo iudicis ſententia ꝯtraria [f] fuerit tunc licet a ſententia iudicis [g] appellare. ſi tamen ex imperiali iuſſione aut iudiciali ꝓcepto epiſcopꝰ iudicat inter quaſcũq; perſonas: appellatio aut [h] ad principem aut ad eum qui tranſmiſit negociũ trãſferat.

Impp. Hono. et Theo. Ceciliano prep. Iudices dominicis diebus productos reos de cuſtodia carcerali videãt: vt interrogẽt ne ijs hũanitas clauſis per corruptos carcerũ cuſtodes [i] negetur. victualẽ ſubſtantiam non habentibus faciant miniſtrare [k] libellis duobus aut tribus diurnis vel q̃t extimauerint [l] cõmentarienſes [m] decretis quorum ſumptibus proficiant [n] alimonie pauperum: [o] quos ad [p] lauacrum ſub fida cuſtodia duci oportet. mulcta iudicibus viginti librarum auri ⁊ officijs eorũ eiuſdem ponderis conſtituta [q] ordinibus quoq; trium librarum auri mulcta propoſita ſi ſaluberrima ſtatuta contempſerint nec [r] deerit antiſtitum cura laudabilis chriſtiane religionis que ad obſeruationem conſtituti iudicis ingerat hanc monitionem.

Idem. aa. Ceciliano prep. [s] Mathematicos ſi nõ parati ſunt codicibus erroris proprij [t] ſub oculis epiſcoporum incendio concrematis catholice religionis cultui fidẽ tradere nunq̃ ad errorem preteritum redituri non ſolum vrbe romana ſed etiam omnibꝰ ciuitatibus [v] pelli decernimꝰ. ꝙ ſi hoc non fecerint et contra clementie noſtre ſalubre conſtitutum in ciuitatibus fuerint cõprehenſi vel ſecreta erroris ſui et profeſſionis inſinuauerint deportationis penam excipiant.

Idem. aa. Theo. prep. Chriſtianos proximorũ locorum volumus ſolicitudinẽ gerere: vt romanos captiuos qui reuerſi fuerint nemo teneat nemo iniurijs aut damnis afficiat.

Epiſcopale a audiri. hec lex loquitur quũ duo nõ ſubditi ꝯſentiunt in epiſcopũ: nec in extraordinarium ⁊ prorogant iuriſditionẽ eius. ſuperior: etſi quũ in arbitrũ: ſed auten. ſiquis litigantium quando inter ſubditos iudicauit: ⁊ ita non corriget legem iſtam in eo ꝙ hic dicat nõ appellari. ſ fm alios corriget vt ibi ſtatim dices. Itẽ ĩ dubio preſumitur in eum vt ĩ iudicem conſenſuz potius ꝙ in arbitrum vt ſic ſententia valeat et actio pariat: vt. ff. de re. iu. quotiens. niſi pena vel ſimile ſit appoſitum qđ declaret eſſe arbitrum: vt. ff. de le. j. ſi ſeruus plurium. §. fi.

b ¶ Veſtris. loquitur ꝑꝑ. a quorum ſententijs nõ appellatur ſic nec ab epiſcopo: vt h vt et. ff. de of. ꝑꝑ. l. j. §. fi. et de mino. ꝑfec. licet ſupplicari poſſit: vt j. de ſenten. ꝑꝑ. l. j.

c ¶ Tribuatur. no. ſententiam ꝑ epiſcopum lataz a poteſtate exeq̃ndam. ſic ergo et a magiſtro latã vel doctore. et nota ar. ꝓ ſententia doctorum. Sequitur auten. ſiquis litigantium.

Autentica

Siquis litigantium. hec ẽ in auten. e. §. ſiquis cõtra aliquẽ.

d ¶ Contradicat. appellando a ſententia epiſcopi.

e ¶ Iudex. hec autẽ. corrigit dupliciter legem epiſcopale fm quoſdaz. Primo quia exequatur epiſcopus ꝑꝑ. hic autem minor reputatur etiã magiſtratu municipali quum demum ad maiorem appellatur a minore: vt in auten. de appel. §. penl'. ⁊. §. fi. Secũdo q: per illam legem non appellatur a ſententia epiſcopi per hanc ſic. tu dic nõ corrigi. quia hec cognouit inter ſubditos vt ordinarius. vt ex corpore patet in. §. precedenti. hunc. §. illa quando inter non ſubditos. et plenius dic: vt in corpore. Ac. Secũdo nota hic ſpeciale: ꝙ ſcđo non appellatur ab eodem litigatore. ſic ⁊ in auten. de appel. §. illud. ⁊ j. de aſſer. tol. l. j. §. j. et. j. de preci. impa. of. ſiquis. ⁊ in auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi vero. regulariter contra. vt. j. ne liceat in vna. e. cã. l. j. Ac.

f ¶ Fuerit. ſ. ſententie epi. Ac.

g ¶ Appellare. ⁊ fm ordinem legum appellationi deferri: vt in cor. Accur.

h ¶ Ad principem. diſtinctiõne habita que ſit. j. de ap. precipimus in fi. ⁊ in auten. de ap. §. illud in fi. vel intellige fieri ad ipſum et illos cognoſcere ex eius delegatiõe vel loquitur auten. illa quum ẽ delegata vniuerſitas cauſarum. hec quum aliqua cauſa ſpecialis. Itẽ fm Az. quandoq; hoc fallit in delegato ad cauſam ſpecialem ſi ipſe delegauerit alij. nam appellatur ad euz non ad principem: vt. j. q̃ ꝓ ſua iuriſditione l. j. in fi. et eſt cõtra regulam generalẽ vt. ff. quis ⁊ a quo ap. l. j. §. j. ſed ibi ĩ delegato ab alio et nõ a principe ⁊ ad vniuerſitatem cauſarum.

i ¶ Iudices ĩ negetur. ⁊ ad hoc. §. de cuſ. reo. l. j. ⁊. l. fi.

k ¶ Libellis. id ẽ panibus a libum libi vel a liba libe quod eſt panis albus. et ſubcinericius: et ſic eſt diminutiuuz. et hoc eſt quod dicitur ĩ autoritate. puer fugitiuus noluit libuz a ſacerdote accipere. Accur.

l ¶ Cõmentarienſes. id eſt carceruz cuſtodes. vt. j. de cuſtodia reorũ. l. ad cõmentarienſem.

m ¶ Decretis. i. aſſignatis.

n ¶ Alimonie. i. que pauperibꝰ ſũt relicte quum nulli ſunt pauperiores iſtis. vt. s. ti. j. ſiq̃s adde. §. ſi autem.

o ¶ Quos incarceratos. Accur.

p ¶ Lauacrum. vt ſtupam. Ac. q ¶ Ordinibꝰ. eius loci vt ciuitatis. Az. r ¶ Deerit. i. nõ debebit deeſſe. Ac.

s Mathematicos. ſ. dicti a matheſi penultiã ꝓducta. qđ eſt diuinare nõ a matheſi penl'. cor. naz ſcire faciat matheſis ſ dat diuinare matheſis. t ¶ Sub oculis. i. eo pñte. ⁊ ſic ponit ſub ꝓ corã. vt ⁊. j. de re. cre. et iureiu. l. generalit ibi ſub ipo iudice ⁊c. v ¶ Pelli. i. expelli ſed certe immo magis puniri. vt. j. de mathematicis. l. et ſi excepta. contra ſed dic ibi opabat ĩ malũ: hic tñ liberos habebat vt ĩ ꝯtra

Chriſtianos. i. epos: ⁊ hoc hẽs. j. de cap. l. fi. ⁊ ar. s. e. l. j

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Mpa. Theo. Valẽti. Florẽtino pref̃.

Si lenones p̃res ⁊ dñi ſuis filiabus vel ancillis peccandi neceſſitatem impoſuerint liceat filiabus ⁊ ancillis epiſcoporũ implorato ſuffragio omni miſeriarum neceſſitate[a] abſolui.

M. Marc⁹ Conſtãtino. p̃p̃.

Decernimus vt[b] quicũq; catholicarum eccleſiarum[c] que ſub viro religioſiſſimo archiepiſcopo hui⁹ alme vrbis ſũt: ſiue reuerendiſſimum defenſorem economum ſiue de eccleſiaſticis ſiue de proprijs[d] et ad ipſum pertinentib⁹ cauſis vel[e] quicunq; alterum earundez eccleſiarum clericum aliqua voluerit lite pulſare: apud memoratum beatiſſimum archiepiſcopum cauſam dicat: ĩ negocijs audiendis fidem ac ſynceritatem geminam[f] prebiturũ: ⁊ ſacerdotis[g] ⁊ iudicis volentibus tamen actoribus pateat[h] epiſcopale iudicium. ac nullus qui huiuſcemodi intẽdit in ſacroſanctas eccleſias vel in predictos clericos actõnem ad religioſiſſimum[i] antiſtitem cognitorem[k] ducat[l] inuitus.

Mpa. Lucius ⁊ Anto. Nicoſtrato pref̃.

Nemo vel in foro magnitudinis tue vel in prouinciali iudicio vel apud quẽq; iudicem accedat ad conſortium[m] togatorum: niſi ſacroſancte catholice religionis fuerit imbutus[n] myſterijs. Sin autem aliquid quoquo modo vel q̃dam machinatione factuz vel[o] attentatuz fuerit[p] officium quidem ſublimitatis tue centum librarum auri iacturam pro condemnatione ſuſtineat.[q] Idem vero quicunq; auſus fuerit contra prouidũ noſtre ſerenitatis decretum officium aduocationis per ſubreptionem arripere ⁊ prohibitum patrocinium[r] preſtiterit aduocationis officio remotus ſtylum[s] proſcriptionis atq; perpetui exilij ſpecialit̃ ſuſtinebit. ſcituris etiam prouinciaruz rectoribus q̄ is ſub cuius adminiſtratione aliq̄d huiuſmodi fuerit[t] attentatuz partis bonorum[v] dimidie p̄ſcriptionem et penam exilij p̄ quinquennium ſuſtinebit.

Idem aa. Erītrio. p̃p̃.

Si legib⁹ prohibite non ſint ſperate nuptie: ⁊ p⁹ arras[x] ſpõſalicias[y] ſponſa coniugiũ ſpõſi propter religionis[z] diuerſitatem recuſauerit: ſiquidem[a] probatum fuerit antedatas eaſdem ſpõſalicias arras hoc idem mulierem vel parentes eius cognouiſſe ſibi debeant[b] imputare. Si vo horũ[c] ignari ſponſalicias arras ſuſceperint vel poſt arras datas talis cauſa penitentie[d] interceſſerit iiſdem tm̃modo redditis ſuper alterius ſimplici pena[e] liberi cuſtodiantur. q̄d ſimili[f] modo etiam[g] de ſponſis ſuper recipiendis necnon arris preſtitis cuſtodiri cenſemus.

Si lenones. a Abſolui. emancipet̃ filie. manumittãt ancille ſm omnes. ⁊ ideo non mutet̃. ſ. hec interp̃tatio. vt ff. de le. et ſena. con. l. minime. ⁊ expreſſe habes. ĩ. de ſpectaculis li. xi. l. fi. Sed ↄ̃. ff. de his qui ſunt ſui iur̃. l. ſi domin⁹. vbi dicit. q̄ compellit̃ vendere. So. hic corrigit̃ vel ibi paſſim proſtituit. ibi cum vno vel altero tm̃ cõpulit. Itẽ nota ſpeciale vt cõpellat̃ pater emancipari ſicut ⁊. ff. de condi. ⁊ de. ſicui. ⁊ ſiquis a pa. ma. ſit l. fi. ⁊. ff. de adop. ⁊ ſi pubes. regulariter contra. vt inſt. quib⁹ mo. ius pa. po. ſoluitur. §. fi. Accur.

Decernimus. vt b quicunq;. ſcilicz actor.

c Que. ſ. eccl̃ia.

d Et. p̄ id eſt.

e Quicunq;. ſ. actor.

f Prebiturum. ſcz epiſcopũ.

g Et iudicis. nã et in ſe ſynceritatẽ habere debet. ⁊ q̄ epiſcopus. et quia iudex. Et nota ex hac lege economũ debere eſſe clericũ alioquin quare diceret archiepiſcopum in eum habere iuriſditionem. et ad idez. ff. q̄ cuiuſq; vniuerſi. l. plane. ſed ibi dicit poteſt nõ dicit debet q̄cũq; actor. Accur.

h Epiſcopale. id eſt archiepiſcopale. ⁊ facit. ſ. ti. j. auten. clericus.

i Antiſtitem. i. epiſcopum.

k Ducatur. nã et p̄fectũ p̄reto. eligere poteſt acto. vt. ſ. ti. j. cum clericis et. l. omn. §. j. Accur.

l Inuitus. q̄ p̄fectum poteſt eligere. innuit ergo hic. q̄ al's inuitus agat. ⁊ ſic eſt ↄ̃. ĩ. vt nemo inuitus agere vel accu. co. l. j. So. hic eſt inuitus. q̄ al's nõ põt ↄſequi q̄d debet̃: vt. ff. de ſepat. l. fi. in prin.

Nemo. m ad togator̃. i. aduocator̃.

n Myſterijs. nõ eſt neceſſe q̄ ſit theologus vel audiuit theologiã ſ̃ q̄ ſit baptizat⁹ ⁊ in ſe habeat alia myſteria xp̄ianitatis ⁊ nõ ſit hereticus. Ac.

o Attentatũ. punit̃ affectus ⁊c̃. etſi nõ ſequat̃ effectus ⁊c̃. vt ⁊ diximus. ĩ. de furtis ſignis. et. ſ. ti. j. ſiquis nõ dicam. ⁊ de hoc dic vt ibi.

p Officium. i. officiales. Ac.

q Idem vero. ſ. aduocatus. Ac.

r Preſtiterit. ſicut ḡ demum ſecuto effectu punit̃ aduocat⁹ licet in officialib⁹ aliud ſit: vt mõ dixi. ⁊ ẽ ratio q̄ grau⁹ punit̃. vt hic dicit. Ac.

s Proſcriptionis. i. amiſſionis bonor̃.

t Attentatũ. ſcientib⁹ eis.

v Dimidie. nũquid ergo ad temp⁹ relegatis bona auferunt̃: R̃. non: vt. ff. de interdictis et re. l. relegator̃. C. ad tp̃s q̄ eſt ↄ̃. ſed hoc eſt: vt relegato p̄ hm̃oi crimẽ in q̄nquẽniũ bona adimant̃. vel dic nõ auferũtur per iudicez: ſed p̄ l. ſcriptam vt hic. Itẽ exiliũ improprie dicit̃ h̄ quuz p̄prie q̄ñ imppetuũ ſit dicit̃ exilium: vt. ff. de pu. iu. l. ij. et ẽ hec lex de v̄bo ad v̄buz. de poſtul'. l. nẽo.

Si legibus x ſpõſalicias arras mulierib⁹ datas.

y Spõſa. p̄ v̄ba de futuro.

z Diuerſitatẽ. vel ſecte vel aliaz iuſtam cauſaz: vt habes de v̄bo ad verbuz. ĩ. de ſpõ. l. fi. §. his quoq;. Accur.

a Probatum fuerit. no. p̄ſumitur ignorans niſi p̄bet̃ ſciens ſicut ĩ. qui mili. ñ poſ. ſup̄ fuis. et. ff. de p̄ba. l. verius. § ar. ↄ̃. ff. de proba. quũ de indebito. Item q̄ dicit ſciẽtiam parentũ filiabus nocere eſt cõtra. ff. de iur̃. et fac. ignorã. l. iniquiſſimuz. So. ñ obijcit̃ q̄ parentes ſciunt ſed q̄a p̄ſumitur ip̄a ſcire et q̄ pater certiorauerit eam. et ĩ. de in inte. reſti. mi. l. de tutela. et ff. vnde cognati. l. octaui. §. j. et. ij. et de liberali cauſa. ſi filium. vl' dic parentes imputant ſibi ſuam. filia ſuam ſcientiam. Ac.

b Imputare. ⁊ arras in duplum reddant. nam nõ debet certiorari qui nõ ignorauit ⁊c̃. vt. ff. de act. empti. l. j.

c Ignari. mulier vel parentes eius.

d Interceſſerit. quia poſtea cepit eſſe in tali religione vel cauſa. et eſt ſic. ff. vt in poſ. lega. l. plane ea enim que d̄ nouo emergunt auxilio indigent. ff. de interroga. act. l. de etate. §. ex cauſa.

e Liberi. id eſt in libertate ſtent.

f Modo. i. ſb ſimili diſtinctione.

g De ſponſis. id eſt q̄ dixi quãdo ſponſa recepit vel parens eius. idẽ dico ecõtra ſi ſponſus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

receperit vel eiꝰ pater. illis dic quod dixi quādo vir ē alterius ſecte. idē ſi mulier ⁊ vir velit repetere arras Accur.

Iubemꝰ defenſoris. ſ. ciuitatis. Accur.

b ¶ Imbuti. nō ē necē ꝙ ſit theologꝰ: ſꝫ ꝙ ſit chriſtianus ⁊ myſteria chriſtianitatis habeat in ſe. Accur.

c ¶ Hec in primis. ſcꝫ ꝙ ſic ſint imbuti. Ac.

d ¶ Subiectoꝝ. alˢ ſubditoꝝ.

e ¶ Per depoſitiones. id eſt ſcripturas a tabellione cōfectas: in q̇bus contineatur ꝙ ſic iurauit: ſicut ponitur. ī. de teſtamētis. l. hac conſultiſſima. §. ſiquis. Ac.

f ¶ Patefecerit. hodie hic et alia iurat. vt in autē. iuſiura. ꝙ p̄. Ac.

g ¶ Conſtituantur. de hac electōne plene dicit auten. d̄ defen. ci. §. interim: quā quidam habent hic preſides ⁊c̄. ſequitur auten. ſtatuimus que eſt noua.

Idem Auguſtꝰ Euthichio. pp̄.

Iubemꝰ eos tm̄modo ad[a] defenſoris curam ꝑagendam ordinari qui ſacroſāctis orthodoxe religionis[b] imbuti myſterijs[c] hec in primis[d] ſubiectoꝝ teſtificatōe p̄ſente quoqꝫ religioſiſſimo fidei orthodoxe antiſtite[e] per depoſitiones cū ſacramenti religione celebrandas[f] patefecerint. Ita enī eos p̄cipimus ordinari: vt reuerēdiſſimorum epiſcoporum necnon clericorum ⁊ honoratoꝝ ac poſſeſſoꝝ ⁊ curialiū decreto[g] conſtituant̄.

Noua cōſtitutio Frederi. ij.

COLL. S. Statuimus autē hoc edicto im ꝑpetuū valituro: vt poteſtates cōſulares ſeu rectores quibuſcunqꝫ fungantur officijs ꝓ defenſione fidei p̄ſtent publice iuramentuꝫ: ꝙ de terris ſue iuriſditioni ſubiectis vniuerſos hereticos ab eccleſia denotatos bona fide ꝓ virib⁹ extirpare ſtudebunt: ita vt amodo quādocunqꝫ q̇s in poteſtatē temporalē ſiue ꝑpetuā fuerit aſſumptꝰ: teneat̄ hoc capitulū iuramēto firmare. Alioquin neqꝫ ꝓ poteſtatibus neqꝫ conſulib⁹ habeant̄: eorūqꝫ ſn̄ias extūc decernimꝰ irritas ⁊ inanes.

Ex titulo de defenſoribus ciuitatum.

COLL. P. Preſides gentiuꝫ per vnāquāqꝫ ciuitatē preparant nō viliſſimos hoīes: ſed nobiliores ciuitatū habitatores quib⁹ aliqua ē ratio bone opinionis ꝯſtitutos nomīari defenſores ꝑ circulū: vt eo expleto rurſus ad eandeꝫ ſolicitudinē reuertant̄. decreto facto cū iureiurādo oīm poſſeſſorū in illa ciuitate ꝯſiſtentiū electōe faciēda: a deo amabili epiſcopo ⁊ venerabili clero et alijs in ciuitate bone opinioni ſtudentib⁹. ⁊ nulli liceat defēſoris ordinationeꝫ declinare: alioquin quinqꝫ librarū auri pena coercebit̄. que in opas ciuitatis expēdet̄. ⁊ poſt pene ſolutōeꝫ nihilominꝰ defenſoris officiū ſuſcipe cogatur. ⁊ iurabit oīa ſcḋm leges ⁊ ius agere: ⁊ ꝯfirmabit ex p̄cepto glorioſiſſimoꝝ nr̄oꝝ p̄fectoꝝ. ⁊ in biennio ſolo adminiſtrabit. et iudex potius ꝙ̄ defenſor eſſe videbit̄ ⁊ vt teſtamenta ⁊ donationes apud hūc inſinuentur ⁊ acta apud hūc cōponant̄ ⁊ habeat ex ꝓuinciali officio vnū exceptorem ⁊ duos officiales: ⁊ iudicet ī cauſis pecuniarijs vſqꝫ ad trecētos aureos. p̄terea habeat defenſor publicā habitationē qua inſtrumēta recōdat ⁊ vnū hoīeꝫ qui acta ꝯſeruet. Mpa. Juſtinia. Menne.

Autentica

h ¶ Si p̄ſens. i. preſentialiter adeſt. quid autem ſi abeſt cauſa alicuius poteſtarie an interī poſſim euꝫ hic cōuenire? R. ſic: vt hic innuit nam loquit̄ quādo coram eodem debent agi et habes. ff. ex quibus cauſis ma. l. Itē ait p̄. §. fi. et. l. ergo. et ar. ī. e. l. fi.

i ¶ Alias res. que conſiſtunt pondere numero vel menſura. ⁊ in mutuo tm̄ fit: alioquin non poſſet ſic venire cō-

Si p̄ſens ſit qui pecuniā numeraſſe vel[i] alias res dediſſe ſcriptꝰ eſt aliquā vero adminiſtrationē in ꝓuincijs gerat vt difficile eſſe videat̄ denūciatōnem eidē pecunie nō numerate mittere licentiaꝫ damꝰ ei q̇ memorata exceptōne vti velit alios iudices adire: ⁊ ꝑ eos ei manifeſtare: cui exceptōni huiuſmodi obijcit̄[k] factā[l] a ſe ſuꝑ nō numerata pecunia querelam eſſe. ꝙ ſi nō ſit aliꝰ adminiſtrator ciuilis vel militaris vl̄ ꝑ aliquā cauſaꝫ ei ſit difficile qui memoratā querelā opponit eū adire ⁊ ea que dicta ſūt facere licentiā damus: ⁊ ꝑ viꝝ reuerēdiſſimū ep̄m eandē ſuā exceptōeꝫ creditori manifeſtare: ⁊ ita tempꝰ ſtatutū[m] interrumpe: ꝙ etiā[n] in exceptōe dotis nō numerate[o] locū habere receptū eſt.

Idem Auguſtꝰ demoſcheni. pp̄.

Nemini licere volumus ſiue ab ingenuis genitorib⁹ puer ꝑuulus ꝓcreatus ſiue a libertina ꝓgenie ſiue ſeruili[q] conditione maculatus expoſitꝰ ſit: eum puerum in ſuū dominiuꝫ vendicare ſiue nomīe dn̄i ſiue aſcripticie ſiue[r] colonarie conditionis ſed neqꝫ ijs q̇ eos nutriēdos ſuſtulerit licētiā cōcedimꝰ penitꝰ cū q̄dā[s] diſtictōe

tra ſcripturam ꝓpriam niſi per argumenta ſcriptis inſerta: vt. ī. de nō nu. pec. l. generaliter.

k ¶ Factam. id ē ꝓpoſitam.

l ¶ A ſe. excipiente.

m ¶ Interrūpere. facit. ī. e. l. fi. ⁊ d̄ annali excep. l. vt ꝑfectius. Ac.

n ¶ In exceptione. ſ. opponēda extraneo qui dicitur numeraſſe dotem pro vxore. nā mulieres remote ſunt ab officijs ciuilib⁹ vel publicis: vt. ff. de reg. iur̄. l. ij. ⁊ facit. ī. d̄ nō nu. pec. l. in contractibus. §. fi. vbi eſt hec lex de verbo ad verbum. et auten. ibi poſita. idem quod in his except. dicunt quidā in omnibus alijs excep. quod non placet. quum licet diu nō opponantur tempora non currunt vt. ff. d̄ doli excep. l. pure. §. fi. Ac.

o ¶ Locum. opponendo patri vl̄ extraneo. Ac.

Nemini. omnes alios cōprehendit niſi colligentem d̄ quo ſubijcit. et ſic etiam dominum. Accur.

q ¶ Conditione. vt quia ſeruus vel aſcripticius nā de vtroqꝫ ſubijcit. et hoc quādo domino volente fuit expoſitus ſecus ſi eo ignorante. et. ī. de infanti. l. ij. ⁊. ī. de bonis li. l. ij. et facit. ff. de liberis. agno. l. ne chare.

r ¶ Colonarie. ſic ergo alius vnus ⁊ alius alter. Ac.

s ¶ Diſtinctione. forte an ꝙ receperunt eos ſub condit.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vt ſui fierent an non ⁊ ad hec. ī. cōia de ſucceſ. l. nutritoribus. et. ī. de infanti. ex. l. fi. in prin. vbi ē hec lex quaſi de verbo ad verbum.

a ¶ Diſcrimine. id eſt diſtinctione. Accurſius.

De creationibus. id eſt electionibus. Accurſius.

c ¶ Oportet. ⁊ dicuntur hec de verbo ad verbum. ī. de curato. furio. l. fi. §. ſed quū antiquitas. Ac.

d ¶ Dederit. qḋ poteſt: vt. ff. de teſta. tu. paſ. et inſti. de pu. ſub. non ſolum.

e ¶ Paterno teſ. vt et inſti. de ſatiſda. tu. §. j. et econtra facit grande p̄iudicium cōtra alios pro filio. ff. ḋ li. ag. l. §. iulia. Ac.

f ¶ Ad curationem. per cōfirmationem. non enim tenet datō vt inſt. de cur. §. j. et. ff. de cur. fu. l. pit. ⁊. ff. ḋ confir. tu. l. ij. ⁊. iij. et. l. vtilitatē. Ac.

g ¶ Primatibus. forte eccleſiaſticis. ſcʒ archipreſbytero archidiacono ⁊ decano: vt exponitur in auten. de ſācti. e. §. Ac.

h ¶ Depromat. ſ. curator ⁊ media p ducitur. i. iuret. et hec eſt primū.

i ¶ Admittere. i. facere.

k ¶ Inuentario. ⁊ hec eſt ſcḋm.

l ¶ Conſcripto. ſ. mox vt. ī. ḋ admi. tu. l. tutores. ⁊. ff. ḋ admi. tuto. l. tutor qui rem in prin. et hoc eſt hodie ius in quolʒ. cur. cōmune. vt in auten. vt ij qui ob. §. fi. Sʒ an curator ad litem facit inuentariuʒ: R. non: quum nō poſſit ei ſolui ad inſtar procur. ad litē ar. ff. de ſoluti. hoc iure ar. ꝫ. ſ. ḋ epiſ. ⁊ cleri. l. nulli. §. cū autem.

m ¶ Res. ſ. furioſi.

n ¶ Diſponat. ſ. cium.

o ¶ Sub hypotheca. tacita per id qḋ dicit ad ſimilitudinem ⁊c. vt. ī. de admi. tu. ꝑ officio.

p ¶ Lex autem. ſ. xij. ta. ⁊ no. qꝫ hoc caſu ⁊ in prodigo dat

eos tollere: ſed nullo [a]diſcrimine habito ij qui ab huiuſmodi hominibus educati vel nutriti vel aucti ſunt liberi ⁊ ingenui appareant. et ſibi acquirant et in poſteritatem ſuam vel extraneos heredes omnia que habuerint quoquo modo voluerint tranſmittant. hec obſeruantibus non ſoluʒ preſidibus prouinciarum ſed etiā viris religioſiſſimis epiſcopis.

Idem aug. Juliano pref̄.

De [b]creationibus curatorū qui furioſis vtriuſqꝫ ſexꝰ dantur neceſſarium nobis viſum eſt conſtituere: quemadmodum eas celebrari [c]oportet. et ſiquidem pater curatorem furioſo vel furioſe in vltimo elogio heredibus inſtitutis vel exheredatis [d]dederit: vbi et fideiuſſionem ceſſare neceſſe ē. [e]paterno teſtimonio pro ſatiſdatione ſufficiente. et ipſe qui datus eſt [f]ad curationem perueniat ita tamen vt in prouincijs apud preſides earum preſente tam viro religioſiſſimo locorum antiſtite: qꝫ tribus [g]primatibus actis interuenientibus. tactis ſacroſanctis ſcripturis [h]depromat: omnia ſe recte cum vtilitate furioſi gerere. neqꝫ pretermittere que vtilia eſſe furioſo putauerit. neqꝫ [i]admittere ea que nō vtilia furioſo eſſe exiſtimauerit. et [k]inuentario cum omni ſubtilitate publice [l]conſcripto [m]res ſuſcipiat. et ſm̄ ſui opinionem [n]diſponat [o]ſub hypotheca rerum ad eum pertinentium: ad ſimilitudinem tutorum pupilli vel adulti curatorum. ¶ Sin autem teſtamentum quidem parens non confecerit [p]lex autem curatorem vtpote agnatum vocauerit. vel eo ceſſante non idoneo forſitan exiſtente: ex iudiciali electione curatorem ei dare neceſſe fuerit: tunc ſcilicet in prouincijs apud preſides cuiuſcunqꝫ prouincie: ⁊ viruʒ religioſiſſimum epiſcopum ciuitatis necnon tres [q]primates creatio procedat. ita vt ſiquidem curator ſubſtantiam idoneam poſſidet: et [r]ſufficientem ad fidem gubernatōnis: ſine aliqua ſatiſdatōne nominatio procedat. Sin autē nō talis eius cenſus inueniatur. tunc et fideiuſſio inquantum poſſibile eſt ab eo [s]exploretur creatione omnimoda ſacroſanctis ſcripturis [t]propoſitis [v]in omni cauſa celebrāda. Ipſo autem curatore cuiuſcūqꝫ ſubſtantie vel dignitatis eſt [x]prefatum ſacramentum pro vtiliter rebus gerendis preſtante ⁊ [y]inuentarium publice cōſcribente et [z]hypotheca reruʒ curatoris modis omnibꝰ [a]adhibēda quatinus res poſſint furioſi vndiqꝫ vtiliter gubernari.

Idem aug. Juliano pref̄.

Tam dementis qꝫ furioſi liberi cuiuſcunqꝫ ſexus poſſunt contrahere legitimas nuptias. tam dote qꝫ ante nuptias donatione a curatore eorum [b]preſtanda. [c]extimatione tamen in hac quidem regia vrbe excellentiſſimi prefecti vrbis. in prouincijs autem virorum clariſſimorum charuʒ preſidium vel locorum antiſtitum [d]tam opinione perſone qꝫ dotis moderatione ⁊ ante nuptias donationis [e]ſtatuenda preſentibus taʒ curatoribus dementis qꝫ furioſi. necnō ijs q̄ ex genere [f]eoruʒ [g]nobiliores

a lege curator: vt h ⁊ inſti. de cur. §. j. alʒ. ſemꝑ eſt datiuus cum multis alijs perſonis detur: vt inſtit. de cur. §. iij. et ff. de poſtula. l. cui. et. l. Item. et. l. ⁊ qui. Ac.

q ¶ Primates. expone vt. ſ. Ac.

r ¶ Sufficientem. diuitie enim a ſatiſdatione excuſant. Sed ar. ꝫ. ff. ḋ ꝓ cur. ſi mior. §. fi. et. l. ſ. So. ſpeciale hic propter neceſſitatem officij: vt inſtit. de excu. tu. in prin. ergo ī hec releuatur. ar. ff. de iniur. eum qui. at defēſor ex voluntate. vnde non excuſat quātūcunqꝫ ſit locuples. Ac.

s ¶ Exploretur. alʒ cōtra ſatiſdatio paupi remittitur ⁊ a diuite exigitur: vt. ff. ſicut plus qꝫ p le. fal. l. cum nō facile.

t ¶ Propoſitis. p̄ſidi ⁊ epo ⁊ primatibus vt ⁊ alʒ. ī. de iudi. l. rē nō. ⁊ ſubaudias. ⁊ tactis.

v ¶ In omni cauſa. ſ. ſiue detur fideiuſſor ſiue nō.

x ¶ Prefatum. hoc eſt primū.

y ¶ Inuentariū hoc eſt ſcḋm.

z ¶ Hypotheca hoc eſt tercium.

a ¶ Adhibēda. tria enim faciunt ſacramentuʒ inuentarium ⁊ hypothecam.

Tam dementis

b ¶ Preſtanda. pro facultatibus et dignitate vt h ſubijcit. ⁊. ff. ḋ iu. dot. quero. ⁊. ff. ḋ admini. tu. l. cuʒ plures. §. fi.

c ¶ Extimatione. i. arbitrio.

d ¶ Tam opione. ſ. inſpecta.

e ¶ Statuenda. dote ⁊ dic opinione perſone ⁊ moderatione dotis et ante nupt. donatōnis ⁊c. vt. ī. de nup. l. ſi furioſi.

f ¶ Eorum. filiorum.

g ¶ Nobiliores. non hic exigitur ſed ſic eſt conſuetudo.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Pregrauetur. nam nihil dabis tabellioni vt in decre.q.xij.ij.c.charitatem.⁊ ſic no. q non debet addi afflictio afflicto: vt.vij.q.j.quum percuſſio. et.ff.de off.pſi.diuus.ſed ar.ↄ.ff.ꝺ tu.⁊ cu.da.ab his.l.romanus.⁊ lege ꝭ autent.liberi furioſi.

ticorum mu.octaua colla.circa principium.Accurſ⁹.

l Item priuilegium.

m ¶ Anteponitur.habes.ꝭ.qui po. in pig.ha.l.aſſiduis.

n ¶ Hypothecis.vt.ꝭ.ꝺ rei vx.act.l.j.

o ¶ Et omnia alia vt inquātum facere poſſit damnetur. Item vt tacite ſtipulatam dotē ſibi reddi intelligatur: vt.ꝭ.de rei vx.act.l.j.in pn.

L iberi. b penis quas ſubijcit nam ſi quis ⁊c.

c ¶ Atteſtatōne nota de autoritate denūciatōis et alia que diximus ꜱ.ti.j.auten.ſi captiui.

d ¶ Teſtat⁹. añ furorem.

e ¶ Capitulis.ꝭ quid ſi nemo procurat dico filios eſſe heredes ꝭ eis auferendam hereditatem vt ab indignis et fiſco applicandā. ar. ff.de ijs quib⁹ vt indig.l.iij.⁊ ē hec auten. vt quū ꝺ ap.cog.§.ſi vnū de predictis. Accurſius.

ſunt: ita tamē vt nulla ex hac cauſa oriatur vel in hac regia vrbe vel in prouincijs iactura ſubſtantie furioſi vel dementis vel mente capti: ſed gratis omnia pcedant ne tale hominū infortuniū etiā expenſarū detrimēto [a] pregrauetur.

In auten. vt cum de appella. cognoſcitur. §. ſi vnum de predictis.

CON. Liberi furioſi q̄ curam eius negligunt prebere. tam exheredatōne digni ſunt q̄ alijs [b] penis legitimis. nam ſiquis alius [c] atteſtatione ad eos miſſa quum adhuc negligant in domo ſua eum ſuſceperit ⁊ procurat ex hoc ei erit ſucceſſor legitim⁹: licet [d] teſtatus eſſet i liberos forſitan manentibus alijs teſtamenti [e] capitulis. eadem pena parentibus imponitur ſi liberos neglexerint.

Idem aug. Joāni prefecto p̄.

Sancimus vt ſiquando abfuerit is qui res alienas vl' creditori obnoxias detinet ⁊ deſiderat dominus rei vel creditor ſuā intentionē [f] pponere ⁊ nō ei licentia ſit abſente aduerſario ſuo qui rem detinet vel infantia vel furore laborāte ⁊ neminem tutorem vel curatorem habente vel in ſumma poteſtate conſtituto licentia ei detur adire preſidem puincie vel libellum porrigere ⁊ hec in querimoniam deducere ⁊ intra conſtituta tempora et interruptionem temporis facere. [g] Sin autem nullo poterit modo preſidem adire ſaltem ad epiſcopum locorū eat: ⁊ ſuam manifeſtet voluntatem ſcriptis deproperet.

De [h] hereticis ⁊ manicheis ⁊ ſamaritanis .V.

Mpat. Conſtantin⁹ ad Gratilianum. Priuilegia que cōtemplatōne religionis [i] indulta ſunt catholice tm̄ legis obſeruatoribus prodeſſe oportꝫ [k] hereticos non ſolum his priuilegijs alienos eſſe volumus ſed aduerſis muneribꝫ cōſtringi [l] ⁊ ſubijci.

In auten. de priuilegio dotis here.mu.

CON. Item priuilegium dotis quo mulier creditorib⁹ tpe priorib⁹ [m] āponit̄ necnō tacitis [n] hypothecis [o] ⁊ omnia alia lege mulieribꝫ data [p] clauduntur ijs qui catholicā nō pticipant comunionē.

Mpa. Gratianus ⁊ Valentinian⁹ ⁊ Theodoſi⁹ ad Heſperium. p̄p.

Omnes vetite legibꝫ diuinis ⁊ imperialibꝫ conſtitutionibꝫ hereſes ppetuo quieſcāt. ⁊ nemo vlterius q̄ reppit pꝛofana precepta vel docere vel [q] diſcere nec antiſtites [r] eorūdem audeant fidē inſinuare quā [s] nō habent: ⁊ miniſtros creare [t] q̄ non ſunt nec per [v] cōuenientiā iudicantiū omniūq; quibꝫ p conſtitutiones p̄nas ſup hec cura mandata ē eiuſmodi audacia [x] negligatur ⁊ creſcat. hereticorū autem vocabulo cōtinentur ⁊ latis aduerſus eos ſanctionibus debent ſuccumbere qui vel [y] leui argumento a iudicio catholice religionis et tramite detecti fuerint deuiare.

Sancimus f ¶ proponere. rei ven. vl' hypothe. propter interrūpendam preſcri. et facit.ꜱ.l. ſi preſens.et.ꝭ.de non nu.pec.l.in contractibus.§.fi. ⁊ dixi plene.ꝭ.de annali exce.l. vt pfectus.

g ¶ Facere. ⁊ ſufficere hoc ad pleniſſimā interruptionem.

De heretic. R. ꜱ.ꝺ miniſtris catholice fidei ⁊ eorum priuil. nūc ꝺ eius aduerſarijs ⁊ eoꝝ penis. Ac.

Priuilegia. i ¶ Indulta ſūt. vt clericis. vt.ꜱ.ꝺ epiſ. ⁊ cleri.l.quā clericis. ⁊ ꝺ ſacroſan.ec.l. cum placet.

k ¶ Hereticos. licet clericos vl' papas vel ſacerdotes eorum quos ſic appellant.

l ¶ Et ſubijci. ſic ergo qui eſt puniendus non debet habere premium: vt.ꝭ.c.curiales. ſequitur autentica. Item priuilegium que eſt in auten. de priuil. dotis hereticorum mu. [continued above]

p ¶ Clauduntur i. denegant̄.

Omnes q ¶ Diſcere. nam culpa ſimilis eſt tam prohibita diſcē q docere: vt.ꝭ.ꝺ mate. l.culpa. Ac.

r ¶ Eorundem.ſ. hereticoꝝ.

s ¶ Non habent falſus denarius n̄ eſt denari⁹ ⁊c. Ac.

t ¶ Qui nō ſunt. qui non eſt miniſter miniſtrum cōdere nō poteſt: vt ff.de nego.geſ.aliena.§.quāq. Ac.

v ¶ Conuenientiam. id eſt conſenſum vel negligentiam.

x ¶ Negligatur. id eſt neglecta creſcat.

y ¶ Leui argumēto. id eſt erret in illo articulo qui manifeſte debet ſciri: quia pertinacit' illud aſſerit. non autē ſi illud dicat cauſa diſputādi. et ad hoc q pro delicto in leui re commiſſo magna ſequatur pena. non autem dico q leue ſit delictum. facit.ꝭ.ꝺ libert. et eorum li. l.ij. et ꝺ primicerio li.xij.l.j. vel dicitur hereticus qui non eſt membrum ſancte eccleſie. vel qui ſunt diuerſarum hereſiū. vt in autentica de priuilegio dotis. vel qui non credunt quatuor concilia: vt.ꝭ.c.quicunq; in principio ⁊ in autent. vt quum de ap.cog.§.generaliter et alijs multis modis poteſt dici hereticus: vt notatur extra de hereticis capitulo vltimo.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Impa. Archi. et Honori[9]. aa. Clearchio. p̄fecto urbis.

Cuncti heretici ꝑculdubio nouerint oīa ſibi loca[a] adimēda eſſe ſub eccleſiarū ſiue nomīe teneāt̄ ſiue diaconica appellent̄: vel etiā decanica ſiue in p̄uatis domib[9] vel locis huiuſmodi cetib[9] copiaꝫ prebere videātur. his edib[9] vel locis p̄uatis eccl'ie catholice vēdicādis ad h̄ interdicatur his oīb[9] ad letanias faciendas noctu vel die ꝓfanis coire cōuentionib[9] ſtatuta videlicet cōdemnatione centū libraꝝ auri cōtra officiuꝫ[b] ſublimitatis tue: vel p̄ſidale ſiquid hmōi fieri vel in publicis vel in priuatis edib[9] concedatur.

Idem ⁊ Theodoſius. aa. Senectoni prefecto urbis.

Manicheos ſiue māicheas ſeu donatiſtas meritiſſima ſeueritate pſeqmur. huic itaqꝫ hoīm generi nihil ex morib[9] nihil ex legib[9] ſit cōmune cuꝫ[c] ceteris. ac primū q̇deꝫ voluꝫ mus eē publicū crimē q2[e] qd̄ ī religionē diuinā cōmittitur ī oīm fertur iniuriā q̄s oīm bonoꝝ publicatōne pſequimur. ipſos q̄ꝫ volum[9] amoueri ab omī liberalitate ⁊ ſucceſſione q̄libꝫ titulo veniente. Preterea nō donādi nō emēdi nō vēdēdi ñ poſtremo ꝯhēdi cuiq̄ꝫ cōuicto relinqm[9] facultateꝫ. in mortē q̄ꝫ inq̄ſitō rēdat̄. nā ſi ī crimib[9] maieſtatis licꝫ memoriā accuſare defūcti: nō īmerito ⁊ h[f] dꝫ ſubire tale iudiciū.[g] et ſupma illi[9] ſcriptura irrita ſit ſiue teſtamēto ſiue codicillo ſiue ep̄la ſiue q̄libꝫ genē relīq̄rit volūtatē q̄ maniche[9] fuiſſe cōuicit̄. h̄ nec filios heredes exiſtere aut adire ꝑmitti[9]. niſi a p̄rna ꝑuitate diſceſſerit. delicti eī v̄eniā[g] penitētib[9] dam[9] ī eos etiā autoritatis nr̄e aculei dirigant̄: q̄ eos domib[9] ſuis dānanda ꝑmiſſione defendūt ſeruos inſup extra noxā eē volum[9]: ſi dn̄m ſacrilegū euitantes ad eccleſiā catholicā[h] ſeruitio fideliori tranſierint.

Noua conſtitutio Frederici.

CON. Si vero dn̄s[i] tpal' requiſit[9] ⁊ admonit[9] ab eccleſia terrā ſuā purgare neglexerit ab heretica ꝑuitate: p[9] annū a tpe admonitōis elapſuꝫ terrā ipſi[9] exponim[9] catholicis occupandā.[k] q̄ eā exterminātis hereticis abſq̄ꝫ vlla ꝯdictōne poſſideāt: ⁊ ī fidei puritate cōſeruēt: ſaluo iure dominij[l] principal' dūmō ſup h̄ nullū p̄ſtet obſtaculū nec aliq̄d īpedimētū[m] opponat. ead̄ nihilomin[9] lege obſeruata ꝯ eos q̄ nō habent dominos[n] principales.

Noua ꝯſtitutō Frederici ipa.

CON. Credētes p̄terea receptatores defenſores ⁊ fautores hereticoꝝ dānam[9]: firmit̄ ſtatuētes vt ſi poſtq̄ꝫ quilibet taliū fuerit excōicatōe nodatus ſatiſfacere ꝯtēpſerit infra annū extūc ipo iure ſit factus īfamis. nec ad publica officia ſeu cōſilia vel ad eligēduꝫ aliquos adhiberi nec ad teſtimoniū admittat̄. ſit etiā inteſtabilis nec teſtamēti liberā habeat factōeꝫ: nec ad hereditatis ſucceſſionē accedat. null[9] p̄terea ei ſup quocūq̄ꝫ negocō h̄ ipe alijs rn̄dere cogatur. q̄ ſi forte iudex extiterit: eius ſn̄ia nullā obtinet firmitateꝫ. neceſſe aliq̄ ad ei[9] audiētiaꝫ pferātur. Si vero[o] aduocat[9] fuerit ei[9] patrociniū nullatenus admittat̄. Si v̄o tabellio inſtrumēta ꝯfecta ꝑ ip̄m nulli[9] penit[9] ſint momēti.

Impator Theodoſi[9]. a. ⁊ Valentinian[9] ceſar Florētio. p̄p̄.

Arriani et[q] Macedoniani[r] pneumathomachi ⁊ apolliariani ſiue ſabatiani eunomiani: thedardite ſiue theſalice: decatice: valētiniani: papianiſte: montaniſte ſeu priſcilianiſte vel phriges vel pepuſite: marcioniſte: barbariani: meſſaliani: euthite ſiue eutiſiate: donatiſte: audiani: idroperciſte: taſcodrogite: batrachite: hermogeniani: photiniani pauliani: marcelliani: ophite eucratiſte: apotatice: ſacofori. ⁊ ceteri qui ad vnaꝫ vſq̄ꝫ ſcelerum nequiciam peruenerāt Manichei nuſq̄ꝫ in ſolo romano cōueniendi morandiq̄ꝫ habeant facultatem. manicheis etiaꝫ de ciuitatib[9] expellēdis

a Cuncti. a adimēda. cauſa coeūdi: vt ſ. de ſumma trini. ⁊ fi. l. ij. et de epiſco. et cle. l. conuenticulaꝫ ⁊. ī. d̄ his qui ad ec. confu. l. iiij. ⁊ in auten. de interdic. col'. hereticoꝝ.

b Sublimitatis loquit̄ p̄p̄.

c Manicheos. qui xp̄m dicunt nō eſſe verum hominēꝫ: ſicut econtra arriani purum hominē eſſe dicunt.

d Ceteris d̄ quo ſtatim donit exemplum publicum vt quilibet de populo poſſit accuſare. Ac.

e Qd̄ in religi. i. contra ſicut ⁊. ſ. t. ij. l. raptores in prin.

f Debet ſubire. ē ergo ſimile crimē hereſeos crimī leſe maieſ. vt vtrum q̄ poſſit poſt mortem accuſari. vt hic ⁊. ī. ad l. iuli. ma. l. fi. ī fi. ſic ⁊ in apoſtatiſ. vt. ī. de apoſtatis. l. hi q̄. ſ. hic vſq̄ꝫ ad quinquēnium forte ī omnibus tribus predictis: vt. ī. de apoſ. l. ſi quis defunctū.

g Penitentib[9] ſic ⁊. ſ. de ſūma tri. l. fi. in fi. niſi in caſu: vt. ī. de apo. l. ij. qui ſanctam.

h Seruitio fideliori. vt. ſ. de epiſ. et c. l. fi. §. fina. et. ī. ne chriſtianum mancipium. l. j. ſequit̄ autem ſi vero domin[9] temporalis que hic deficit. ⁊ auten. credētes preterea. que ambe ſūt Frederici in. x. coll'.

i Si vero temporalis non ſpiritualis puta aliquis comes habet in feudū vnam terraꝫ a quodam rege in q̄ ſunt multi heretici. Ac.

k Qui. ſ. catholici. Ac.

l Principalis. ſ. regis qui dedit comiti in feudū. Ac.

m Opponat. q̄ ⁊ orthodoxi pñt ciuitatem intrare et hereticos repellere. Ac.

n Principales ſ. ſi ipſe rex poſſidꝫ ciuitatem et nō legitur in ſchol'. Ac.

o Credētes o aduocatus. ſ. hereticus. Ac.

p Arriani. ij. qui diuidunt in trinitate ſubſtantiam ⁊ patri filium coeternū non negāt Jo.

q Macedoniani. hi negant ſpiritūſanctū eſſe deū.

r Pneumatici. pneuma. i. ſpiritus thocos. i. mr̄ inde

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

pneumatici ꝗ ſpiritū ſanctū ex matre ipa proceſſiſſe dicebant de filio dei.

s ¶ Appollinariani. hi chriſtum corpꝰ ſine anima aſſumpſiſſe dicūt Jo. an.

t ¶ In romana. no. vt i auten. de ec. ti. §. ſin autem ortho. Ac.

a ¶ Iniuria. ſic ecōtra. ſ. de epiſ. et cle. l. ſi quemꝗ. Ac.

b ¶ Vindicandis. id eſt vindicantibꝫ.

c ¶ Eccleſie. ĩ. e. ſiquis cōtra ⁊ nō legit in ſchol. Ac.

Damnato. nec hec legit.

e ¶ Superſtitionis. id eſt miraculoſe hereſis.

f ¶ Congrui. id eſt nomen.

g ¶ Iurat. id ē imponat.

h ¶ Gregalibꝫ. id eſt Neſtorio ⁊ ijs qui eum ſecūtur.

i ¶ Sortiti. ſic. ſ. de epiſ. ⁊ cleri. decernimꝰ.

k ¶ Statuimꝰ. vt. ſ. eo. l. cūcti. et ſ. de epiſ. ⁊ cleri. l. cōuenticula. ⁊. ſ. de ſum. tri. l. ij. Accur.

⁊ vltimo ſupplicio tradendis. quoniā his nihil relinquēdū loci eſt in quo loco ipſis etiā elementis fiat[a] iniuria: cūctiſꝗ legibus que contra eos ceteroſꝗ qui noſtre fidei refragant olim late ſūt: diuerſiſꝗ ꝑlate temporibus ſemper viridi obſeruantia valituris. ſiue de donationibꝫ in hereticorum cōuenticula que ipſi audacter eccleſias nūcupare conātur factis ſiue ex vltima voluntate rebꝫ qualitercūꝗ relictis ſiue de priuatis edificijs ī quibus vnꝗ dño ꝑmittēte vel cōniuēte ꝯuenerint venerāde nobis catholice[b] vindicādis[c] eccleſie ſiue de ꝓcuratore qui hoc neſciente domino fecerit decem librarū auri mulctam vel exiliū ſi ſit ingenuus ſubituro: metallū vo poſt vbera ſi ſuilis cōditiōis ſit: ita vt nec in publicū ꝯuenire locum nec edificare ſibi qͥ eccl̃ias nec ad circūſcriptionē legū ꝗcꝗ meditari valeāt omni ciuili ⁊ militari curiarū etiā ⁊ defenſorū ⁊ iudicū ſub viginti librarū auri interminatiōe ꝓhibendi auxilio illis etiā in ſua omibꝫ manēribꝫ firmitate ꝗ de militia peniſꝗ varijs ꝺ diuerſiſꝗ ſꝫ hereticis ꝓmulgata: vt nec ſpāle quidē bñficiū aduerſus leges valeat impetrari.

Idem Auguſt. Leontio. pp̃.

Damnato portētuoſe[e] ſupſtitionis autore Neſtorio nota[f] cōgrui nominis eius[g] inuratur[h] gregalibus nec chriſtianorū appellatiōe abutant. ſed quēadmodū Arriani ab Arrio lege diue memorie Cōſtātini ob ſilitudinē impietatis. Porphiriani a porphirio nūcupant. ſic vbiꝗ ꝑticipes nefarie ſecte Neſtorij Neſtoriani vocent: vt cuiꝰ ſcelus ſunt imitati eiꝰ vocabulū iure eſſe videātur[i] ſortiti necnō impios libros nefandi ⁊ ſacrilegi Neſtorij aduerſus venerabilē orthodoxorū ſectā decretaꝗ ſanctiſſimi cetꝰ antiſtitū Epheſi hiti: ſcriptos habere vl̃ legere aut deſcribere qſꝗ audeat ꝗs diligēti ſtudio requiri ac publice cōburi decernimus. ita vt nemo in religionis diſputione aliquā ſupradicti nominis faciat mentionē: aut quibuſdā eorū habendi concilij gratia in edibꝫ aut villa aut ſuburbano ſuo aut alio quolibet loco cōuenticulam clam aut apte ꝑbeat. quos omnes cetus celebrādi licētia priuari[k] ſtatuimꝰ. ſciētibꝫ vniuerſis violatorē huiꝰ legis publicatiōe bonorū eſſe coercendum.

Idem Auguſt. Florētino. pp̃.

Curiales omniū ciuitatum onerōſis ꝗuetiam militie ſiue diuerſis officijs[m] facultatū ⁊ ꝑſonalium munerū obligatos ſuis ordinibus cuiuſcūꝗ ſecte ſint inherere cenſemꝰ. ne videamur hominibꝫ execrandis[n] cōtumelioſo ambitu immunitatis beneficiū ꝑſtitiſſe: quos volumꝰ huiꝰ ꝯſtitutionis[o] autoritate damnari.

Imprs. Valentini ⁊ Marcia. Palladio. pp̃.

Quicūꝗ in hac ſacra vrbe vl̃ Alexādrina ciuitate vel ī omi egyptiaca dioceſi diuerſiſꝗ alijs ꝓuincijs[q] Euthichetis ꝓphanā ꝯuerſitatē[r] ſequūtur: ⁊ ita nō credūt vt trecēti decē octo ſancti patres tradiderūt catholicā fidē in Nicena ciuitate fundantes. centū ꝗ et ꝗnquaginta alij venerabiles epiſcopi qui ī alma vrbe Cōſtantinopolitana poſtea ꝯuenerunt: ⁊ ſicut Anaſtaſius et Theophilus et Cyrillus ſancte recordatiōis epi Alexandrine ciuitatis credebant. ꝗs etiā Epheſina ſynodus (cui beate memorie Cyrillꝰ ꝑfuit in qua Neſtorij error expulſus eſt) in vniuerſis ſecuta eſt quos et nuꝑ venerabilis chalcedonēſis ſynodus eſt ſecuta. ꝑoribus cōcilijs ſacerdotū ex omni prorſus ꝑ te ꝑſentiēs: nihilꝗ adimēs ſacroſācto ſymbolo neꝗ adijciēs: ſeu Euthichetis dogmata funeſta condemnas[s] ſciant ſe eſſe hereticos Appollinariſtas.[t] Appollinaris eīm facinoroſiſſimā ſectā Euthiches ⁊ Dioſcorꝰ mēte ſacrilega ſunt ſecuti. ideoꝗ hi homies qui Appollinaris

¶ Curiales hereticos vt quia in patrimonio vel perſona debent ſeruire curie.

m ¶ Facultatū. ſcꝫ nomie.

n ¶ Cōtumelioſo. id eſt ꝯtumelioſam eorū petitionē in eo ꝙ ambiebāt. id eſt petebant immunitatē et erant heretici.

o ¶ Autoritate. nota pena non tribuit immunitatē: vt. ff. de interdic. ⁊ re. l. relegatorū in fi. et. ſ. e. l. j. ⁊. ff. ſoluto. ma. l. ſi ab hoſtibus. §. j. Accur.

Quicūꝗ. hic no. quatuor cōcilia: vt j. ſtatim notabo. ⁊ nō legit hec lex.

q ¶ Euthichetis qui fuit hereticus. vt. ſ. de epiſ. et cle. l. quoniā. ⁊ no. hereticū eſſe qui non credit quatuor cōciliorū ſtatuta. ſcꝫ Niceni Conſtantinopolitani epheſini Chalcedonēſi vt. ſ. de ſum. tri. l. nemo.

r ¶ Sequuntur. accipe. j. ſciant ⁊c. ꝑ ſex lineas.

s ¶ Sciant. vſꝗ huc durat cōſtructio.

t ¶ Appollinaris. qui fuit magiſter Euthichetis.

a ¶ Appollinariſte id eſt appollariſtas vt poſſit cōſtrui cuꝫ verbo, ſcꝫ prohibemus.

¶ Vniuerſi b Alterum, nota alteruꝫ de tribus dici vt et ĩ. de furtis. l. ancille et. ff. loca. hec diſtinctio. §. quū fundi ꝛ de vulga. ſub. l. cuꝫ filio. §. fi. Job. ꝓpte autem dicit̃ de duobus. Ac.
¶ Quod ſi fecerit. c Ad. ci. vt et. ſ. de epiſ. ꝛ cle. l. cōuenticulā. et ar. ſ. c. arriani. et. ĩ. ꝺ falſa mo. l. j. ſed ar. contra. ĩ. de paga. l. fi. et. ĩ. l. pxi. ſed ibi ſolues.

vel Euthichetis ꝑuerſitateꝫ ſequūt̃ illis penis que diuorum retro principū cōſtitutionibꝫ cōtra Appollinariſtas vel ſerenitatis noſtre poſtmodum ſanctiones ꝯtra Euthichianiſtas vl' hac iſta anguſtiſſima lege cōtra eoſdem decrete ſunt: nouerint ſe eſſe plectēdos. idcirco[a] Appolinariſte ꝟ eſt Euthichianiſte quibꝫ etſi eſt in appellatione diuerſitas tn̄ eſt in hereſis prauitate cōiūctio ꝛ diſpar quidē nomē. ꝟ idem ſacrilegiū ſiue in hac alma vrbe diuiſꝗꝫ ꝓuincijs ſiue in alexādrina ciuitate ſiue intra egyptiacā dioceſim ſunt ꝛ necꝫ ita credūt: vt ſupradicti venerabiles patres credebāt necꝫ viro reuerēdiſſimo alexādrine vrbis antiſtiti proterio fidem orthodoxā tenenti cōmunicant ep̄os ꝛ preſbyteros alioſꝗꝫ clericos creare ꝛ habere ꝓhibemus. ſciētibus tā ijs Euthichianiſtis ꝛ Appollinariſtis qui auſi fuerint cuiꝗ̃ epiſcopi vel p̄ſbyteri vel clerici nomē imponere: ꝗꝫ ijs qui paſſi fuerint impoſitū ſibi nomen ſacerdotale retinere: penam exilij cum facultatū ſuarum amiſſione ſe ſubituros.
¶ Vniuerſi p̄terea Appollinariſte vl' Euthichianiſte nō eccleſias non monaſteria ſibi ꝯſtruant: paſinaxim ꝛ cōuenticulā tam diurnā ꝗꝫ nocturnam non cōtrahant: necꝫ ad domū necꝫ ad poſſeſſiones cuiuſꝗꝫ necꝫ ad monaſteriū vel quēcūꝗꝫ[b] alterū locū orꝫatuꝫ ri ſecte funeſtiſſime ꝯgregent̃.
¶ Qꝺ ſi fecerint ꝛ hoc factuꝫ fuiſſe dn̄o volēte cōſtiterit pꝰ rē in examine iudicis approbatā: domū vel poſſeſſionē eiꝰ in qua cōueniūt vel monaſteriū eiꝰ ciuitatis orthodoxe eccl'ie ĩ cuiꝰ territorio ē iubemꝰ[c] adici. ſi ꝟo ignorante dn̄o ſciente ꝟo eo ꝗ penſiōes domꝰ exigit vl' actore p̄dij paſinaxim ꝛ cōuēticulā interdictā collegerit cōductor vel procurator ſiue actor vel quicūꝗꝫ eos ĩ domū vel poſſeſſionē vl' monaſteriū receperit ac paſſi fuerit illicitas paſinaxes cōuētuſꝗꝫ celebrari ſi vilis ꝛ abiecte ſint cōditionis fuſtibꝫ publice ꝛ ĩ penam ſuā ꝛ in alioꝝ[d] coerceant̃ exemplū. Si honeſte ꝟo ꝑſone ſunt decē libras auri mul cte nomie fiſco nr̄o cogant̃ inferre. ¶ Nullū p̄terea Appolinariſtā vel Euthichianiſtā ad aliquā iubemꝰ aſpirare militiā. Siqui ꝟo ĩ quacūꝗꝫ militia inuenti fuerint militari ſaluti cingulo honeſtoꝝ hominū ꝛ palacij ꝯmunione priuent̃: nec in aliqua nec in qua nati ſunt ciuitate vel vico aut regiōe ꝟſent̃. Siꝗ ꝟo in hac vrbe alma nati ſūt tam ſacratiſſimo comitatu ꝗꝫ omni ꝓuincia Metropolitana ciuitate pellant̃. ¶ Nlli inſuꝑ Euthichianiſte vl' appollinariſte publice vl' ꝓuatim ꝯuocādi cetꝰ ꝛ circulos ꝯtrahēdi ꝛ de errore hereticoꝝ diſputandi ac ꝑuerſitateꝫ facinoroſi dogmati' aſſerendi tribuatur facultas. ¶ Nulli etiaꝫ ꝯ venerabilem Calcedonēſem ſynodū liceat vel aliꝗd dictare vel ſcribere vl' edere atꝗꝫ emittē: aut aliorū dicta vel ſcripta ſuꝑ eadeꝫ re ꝓferre. Nemo hꝰmōi hr̃e libros et ſacrilega ſcriptoꝝ audeat monimēta ſuare ꝗꝫ ſiꝗ ĩ his criminibꝫ fuerit deprehenſi ꝑpetua deportatōne[e] dānent̃.
¶ Eos ꝟo[f] qui diſcēdi ſtudio adierint vt de infauſta hereſi diſputātes decē libraꝝ auri ꝗ[g] fiſco nr̄o inferēde ſunt iubemus ſubire diſpēdiū. vltimo etiā ſupplicio coerceant̃ ꝗ illicita docere tētauerint. ¶ Oēs ꝟo[h] hmōi charte ac libri ꝗ funeſtū Euthichetis hoc eſt et Appollinarij cōplexi fuerit dogma incendio cōcremant̃: vt facinoroſe ꝑuerſitati' veſtigia ita flamis combuſta pereant. equum nanꝗꝫ eſt vt immaniſſima ſacrilegia[i] par pene magnitudo percellat. ſcientibus moderatoribus etiā ꝓuinciarum eorumꝗꝫ apparitoribus defenſoribus etiā ciuitatum: ꝗꝫ ſi ea que legis huiꝰ religioſiſſima ſanctōne cuſtodienda decernimus aut[k] neglexerint aut aliꝗ ꝓmiſerint temeritate violari denoꝝ librarū auri

d ¶ Coerceātur. vt et. ff. depoſiti. l. bona fides. ꝛ de cuſto. reruꝫ. diuus. et de penis ſiquis aliquid. §. qui ab orationis. ꝛ de penis. aut facta. §. fi.
e ¶ Damnent̃. diſcentes hereſim in decem libras auri. ſed ſeruātes deportent̃. docentes moriantur. idem ſi ad ſacrificiū vel ĩ templum cōuenerunt vt. ĩ. ꝺ paga. ſacri. l. j.
f ¶ Qui diſcendi. ĩ. de mate. l. culpa. contra. ſo. hic non didicit. ſed tn̄ fuit cauſa diſcendi.
g ¶ Fiſco. forte hodie eccleſie vt ĩ auten. de interdictis colle. here. et de ec. ti. §. ſiquis autem ortho.
h ¶ Huiuſmodi charte. ſic. ſ. ti. j. l. matematicos.
i ¶ Par pene. ſic ſ. ti. ij. l. ſi quemꝗ̃ in fi.
k ¶ Neglexerit. punitur negligentia vt. ĩ. de of. p̄p̄. l. ſi quos. ꝛ. ĩ. de paga. ſacri. l. j. et ĩ auten. de ſanctiſ. e. §. antepenultimo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Siqui a ꝯmē-
ticio. quia finge-
bat locare ⁊ ven-
debat.
b ¶Documen-
ta.id ē inſtrumē-
ta.
c ¶Decernimꝰ.
vendicari.ſ.e.cū
cti.ꝯ.et.l. arriani
ꝯ.⁊.l. quicūqꝫ.§.
ꝙ ſi fecerint con-
tra. So. hic loq̄-
tur de ill' predijs
vel domibus in
quibus erant in-
ſtitute orthodo-
xe fidei eccleſie vl'
oratoria. ⁊ poſtea
ſunt alienate he-
reticis ibi ſunt he
poſſeſſiones in q̄
bus nulla ſūt ora
toria tranſlata in
eis. vel hic loqui-
tur quū tranſla-
te ſunt in aliquā
ſingularem pſo-
nam hereticā. ibi
quū alicui cōgre-
gationi heretico-
ruz ad hoc vt ibi
conuēticulas ſu-
as faciant: ⁊ tunc
non fiſci ſed eccle
ſie catholice viri-
bus applicanda
ſunt: vt in auten.
de interdic. coll'.
here. ⁊ de ec.ti.§.
ſin autez. Alij di-
cunt hoc corrigi
per dictas autē.
vt hodie ſemper
eccleſie vendicen
tur. quia ſatis di-
ci poteſt: vt dicto
§. orthodoxe nec
hic legitur.
d ¶Redditiua.
quia ipi reddāt.
e ¶Priuari. re-
pete ſemp nō du-
bitari poteſt.

libraꝝ auri multā. fiſco nr̄o
inferre cogant̄. inſup etiā exi-
ſtimatōnis ſue periculū ſuſti-
nebunt.
Idem. aa. Ericio prep. Siqui
orthodoxe religionis emptōe
vera vl' ficticia aut q̄cūqꝫ alio
iure vl' titulo p̄dia ⁊ poſſeſſio
nes reſqꝫ īmobiles in q̄bꝫ or-
thodoxe fidei eccl'ie vl' orato-
ria ꝯſtituta ſunt ī heretice ſe-
cte ꝯ̄ria orthodoxe fidei ſenti
entē quācūqꝫ pſonā trāſferre
voluerit nullā hmōi vel inter
viuos habitā vl' ſecreto iudi-
cio ꝯpoſitā valere volumꝰ. vo
lūtatē etiā ſi ab orthodoxe fi-
dei vēditore vl' q̄cūqꝫ mō alie-
natore [a] ꝯmēticio fraudis ſub
qualibꝫ occaſione fuerint aſ-
ſignata: ſꝫ irrita oīa hmōi [b] do
cumēta ⁊ tāqꝫ penitꝰ nec ſcri-
pta eēnt cēſemꝰ. hec eñ p̄dia ⁊
poſſeſſiones q̄ in hereticas p-
ſonas q̄cūqꝫ mō trāſlate fue-
rint vel collate fiſci nr̄i iuribꝫ
[c] decernimꝰ vendicari. ſiue eñ
apud dn̄os poſſeſſores ſiue or-
thodoxos ea p̄dia maneāt ſeu
ad fiſci nr̄i iura ꝑuenerit. necē
eſt ī his eccl'ias ⁊ oratoria cō-
ſtituta diligentiꝰ ⁊ ſolicitiꝰ in-
ſtaurari. Nr̄e eteni ſerenitatꝭ
vndiqꝫ ad hūc exitū ꝓuidētia
ducit: vt oīpotētis dei tēpla ī
quibꝫ nr̄e fidei inſtituta ꝑdu-
rāt: cultu aſſiduo ꝑ oīa ſecula
[d] redditiua fuent̄. nec eī dubi-
tari pōt ꝙ ſi ī hereticos tales
veniāt poſſeſſiones in q̄bꝫ ve-
re fidei eccl'ie vl' oratoria con-
ſtituta ſunt ⁊ integritas coli-
tur oīno ab iiſdē deſeri atqꝫ de
ſtitui: ⁊ omī cultu vacare: om-
nibꝫ ſacris ⁊ ſolitꝭ viduari my
ſterijs: omī ſplēdore [e] priuari:
nullis ꝓpl'oꝝ ꝯuētōnibꝫ nullis
clericoꝝ obſuatōibꝫ celebrari
⁊ ex hꝭ ſine dubio q̄dē eaſdē ec-
cleſias ꝑire ruere cōplanari:
nec eñ de eaꝝ inſtauratōe he-
retici potuerūt aliq̄n cogita-
re quas penitꝰ eē nolebāt: que
omnia reſecātes ad p̄ntem le-
gem ꝑuenimꝰ.
Mꝑa. Juſtinianus Demoſte
ni prep.
Cognouimꝰ multos eſſe or-
thodoxos liberos: qbꝫ nec pa
ter nec mater orthodoxe ſunt
religiōis. Et ideo ſancimꝰ ꝯ nō
tm̄ ī caſu vbi [f] alter orthodoxe
religiōis eſt [g] alter aliene ſꝫ eti-
am ī iīs caſibꝫ in q̄bꝫ vterqꝫ pa
rens aliene ſecte ſit. i. pater et
mater. hi tm̄mō liberi ad eoꝝ
ſucceſſionē ſiue teſtamēto ſi-
ue ab inteſtato vocent̄ ⁊ dona
tiones ſeu liberalitates alias
ab iīs accipere poſſint qui or-
thodoxoꝝ venerabili ſunt no
mīe decorati. Ceteris liberis
eoꝝ q̄ nō dei oīpotētis amorē
ſed paternā vl' maternā impi
am affectōnem ſecuti ſunt ab
omī bn̄ficio [h] repellendis: libe-
ris aūt orthodoxis nō exiſtē-
tibꝫ ad agnatōez vl' cognatio-
nem eaꝝ (orthodoxos tn̄) eaſ-
dem res vl' ſucceſſiones ꝑueni
re. ꝙ ſi vl' agnatio vl' cognatō
recta nō inueniat̄ tūc eaſdem
res fiſci nr̄i [i] iuribꝫ vendicari.
¶Sed ne videamur morien-
tibꝫ quidē genitoribꝫ ꝓuidere
liberis viuētibꝫ aūt nullā in-
ferre ꝓuidētiā qꝺ etiam ex fa-
cto nobis cognitū ē neceſſita-
tem imponimꝰ talibꝫ genitori
bus orthodoxos liberos ſm
ſui p̄rimonij quātitatē [k] alere
⁊ oīa eis preſtare q̄ ad q̄tidia-
nā vite ꝯuerſatōez ſufficiāt. ſꝫ
⁊ dotes ꝓ filiabꝫ vel [l] neptibus
dare: ⁊ ante nuptias donatio-
nes ꝓ filijs vel [m] nepotibꝫ p̄ſcri
bere: in omī caſu ſm vires p̄ri-
monij hmōi [n] liberalitatibus
eſtimādis: ne ꝓpt̄ diuini amo-
ris electōz paterna vl' mater-
na fuerint liberi ꝓuiſione de-
fraudati. oibꝫ videlicet q̄ nr̄e
cōſtitutōes de penis Pagano
rū ac Manicheoꝝ ac Barba
roꝝ ⁊ Samaritanoꝝ ac Mō-
tanitaꝝ ⁊ Taſcodrotaꝝ ⁊ of-
fitarū ceteroꝝūqꝫ hereticoꝝ
conſtituerūt cauſa ex hac nr̄a
lege cōfirmādis: ⁊ imꝑpetuū
valituris.

In auten. vt quum de appel.
cognoſ. §. generalem.

Mon. Idem eſt de Ne-
ſtorianis [p] et Acephalis quia
ſiquis ex his liberos habet ec-
cleſie ſancte cōmunicātes his
ſolis pōt tranſmittere heredi
tatē. ſi pmixti ſunt porrō inte
rī īfideliū maneat apꝺ ortho-

Cognouimus.
f alter vbi. ſcilicz
pater vel mater.
g ¶Alter. id ē pa
ter vel mater.
h ¶Repellēdis.
vt et .ſ.e.l. mani-
cheos.
i ¶Iuribus. ſed
hodie diſtiguitur
clericus a layco: vt
in auten. vt quuz
de ap. cog. §. gene
ralem quā auten.
habes ſtatim. idez
de Neſtoria ⁊c̄.
k ¶Alere. vt. ſ. d
alē. li. l. j.
l ¶Et neptibus.
dare vt ⁊. ſ. de iu.
do. l. mater.
m ¶Nepotibꝫ.
repete ſemper ne-
ceſſitatem imponi
mus.
n ¶Liberalitati-
bus. improprie: vt
ff. de adimen. le. l.
rem legatam. ⁊ de
le. ij. l. vnum ex fa-
milia. §. ſi de falci.
Sequitur auten.
idem eſt de.

Autentica
Idem de neſto-
rianis ſumitur in
auten. vt quuz de
ap. ⁊. §. generalē.
p ¶Acephalis. q̄
non habēt caput.
id eſt platum.

doxos ipſis ſi cõuerſi fuerint reſtituēda quidē: ſed abſq3 ratione fructuū 7 adminiſtrationis. pmanebunt aūt apud orthodoxos ſi ipſi pſeuerent in nequicia. ſi aūt omnes pverſi liberi ſint vocātur cognati recte fidei: quibꝫ non inuētis ſi clericus fuerit eccleſia intra annū admittatur:[a] quo tranſacto ſi nō fuerit clericus fiſcꝰ ſuccedat.

Noua cõſtitutio Frederici.

CON. Gazaros Paterenos Leoniſtas ſperoniſtas et Amaldiſtas 7 circumciſos et omnes hereticos vtriuſq3 ſexus quocunq3 nomine cenſeātur perpetua damnamꝰ infamia: diſſidamus atq3 bānimꝰ. cenſemus vt bona talium confiſcentur: nec ad eos vlterius reuertantur: ita ꝙ filij ad eorum ſucceſſionem peruenire ñ poſſint: quū longe grauius ſit eternam ꝙ̄ temporalem offendere maieſtatem. qui vero inuēti fuerint ſola ſuperſtitōne notabiles niſi ad mandatum eccleſie iuxta conſideratione̅ ſuſpitionis 7 qualitatem perſone propriam innocentiā cōgrua purgatione monſtrauerint tanꝙ̄ infames 7 banniti ab omnibꝫ habeantur. Item ſi ſic per annuz permanſerint extunc eos ſicut hereticos cōdemnamus.

Idem Iuſtinianꝰ Io. pp.

Quoniam multi iudices in dirimendis litigijs nos interpellauerint indigētes noſtro oraculo vt eis reſeruetur quid de teſtibus hereticis ſtatuendum ſit: vtrum ne accipiātur eorum teſtimonia an reſpuātur. Sancimus contra[b] orthodoxos quidem litigantes nemini heretico vel ijs etiā qui iudaicam ſupſtitionē colunt eſſe in teſtimonia[c] cõmunionē: ſiue vtraq3 pars orthodoxa ſit ſiue altera. Inter ſe aūt hereticis vel iudeis vbi litigandū exiſtimauerint concedimus ſedus permixtum 7 dignos litigatoribus etiam teſtes[d] introduci exceptis ſcz ijs vel quos manicheus furor cuius partem 7 borboritas eſſe manifeſtum eſt: vel pagana ſuperſtitio detinet: ſamaritis nihilominus 7 qui illis non abſimiles ſunt id eſt Montaniſtis 7 Taſcodrogis 7 Ophitis: quibus pro reatus[e] ſimilitudine omnis legitimus actus interdictus eſt ſed his quidē Manicheis 7 Borboritis et Paganis necnon Samaritis et Montaniſtis et Taſcodrogis et Ophitis omne[f] teſtimonium ſicut 7 alias conuerſatōnes legitimas ſancimus eē interdictum. Alijs vero hereticis tm̄modo[g] iudicialia teſtimonia circa orthodoxos ſm ꝙ conſtitutum eſt volumꝰ eē inhibita. ceterum teſtamentaria teſtimonia eorum 7 que in vltimis elogijs vel in contractibus conſiſtunt: propter vtilitatez neceſſarij vſus eis ſine vlla diſtinctione[h] permittimꝰ ne probationum facultas[i] anguſtetur.

Idem auguſtus Ioāni. pp.

Diuinam noſtram ſanctionem per quaz iuſſimus neminem errore conſtrictum hereticorum hereditatem vel legatum ſiue fidei cõmiſſum accipere: etiam in vltimis militum voluntatibus locum habere precipimus: ſiue cõmuni iure ſiue militari teſtentur.

Ne ſanctum baptiſma iteretur. .vj.

Impp. Valentinianus Gratianꝰ Valēs auguſti ad Florenti.

Antiſtitem qui ſanctitatem

a ☙ Quo tranſacto ſcilicet anno. ſic ergo preſcribitur eccleſie per annum. ſic 7 in autē. de ſanctiſ. epiſ. §. pe. Sed an a prelato poteſt repetere eccleſia damnum quod habz? R. ſic etſi non eſt ſoluendo petet reſtitui: vt. j. de iudi. l. properandum. §. fi. 7 j. vnde vi. l. meminerint. 7 hic ſequitur autē. nona gazaros. Ac.

Quoniā multi.

b ☙ Orthodoxos ſed nec pro eis heretico producente quum pro vtraq3 parte hodie dicātur: vt. j. de iudeis. l. die ſabbati. 7. ſ. de epiſcopis 7. c. autē. ſed iudex. idez ſm canonem: vt pro vtraq3 parte. 7. iij. q. ix. c. hortamur 7 xiiij. q. v. c. non ſane. ſed an pars orthodoxa poſſit tali priuilegio renunciare? R. vtiq3: q2 et tacita voluntas prodeſt. vt. j. de teſti. l. ſiquis. Item an orthodoxus cõtra hereticuz poſſit teſtificari? R. ſic vt in nouellis. c. 7 in decretis.

c ☙ Cõmunionē. hoc ītellige ſm ꝙ in fi. hꝰ. l. diſtiguitur. ſcz in iudiciali teſtimonio.

d ☙ Introduci. id eſt nil iudeus in deo nil cathelina cathego: vt h et. ſ. de epiſ. 7. c. ſi quē ꝙ̄ in fi. 7. ff. ſo. ma. l. viro et. j. de liberali cauſa. l. ſi filiū. et de inoffi. teſ. l. arenam. et. ff. ſiqs omiſ. c. t. l. quidaz. et. l. ſi vero ſolus. §. j. 7. ff. nequis in loco pu. l. ij. §. idem. Sedar. 5. ff. de pn. iu. l. is qui.

e ☙ Similitudine. ſic. ſ. ð epiſ. 7. c. ſi quēꝗ in fi.

f ☙ Teſtimonium. etiam inter ſe.

g ☙ Iudicialia teſti. id eſt de ijs que in iudicijs terminantur vel videntur: vt de confeſſionibus et teſtificationibus et interlocutoria aliqua vel diffinitiua an ſit ita lata. Alij dicunt vt iudicialia que incipiunt a iudicio vt ſi agatur iniuriarum vel furti: et iudex teſtes queſierit hij quidem adhiberi nō poterunt. ſicut in contractibus adhibentur. in preſcriptione ꝗ quaz viderint poterūt ferre teſtimoniū ſm primam opinionem quuz tm̄ iudicialia prohibeantur.

h ☙ Permittimus et poterunt etiam produci in iudicio. Ac.

i ☙ Anguſtetur. nam hoc edictuz de teſtibus ꝓhibitorium eſt ſcilicet certarum pſonarum: 7 ſic quilibet admittit̃ qui non prohibet̃ vel aliqua lege excuſatur: vt. ff. de teſti. l. j. 7 facit vt ꝓbationū facultas ampliet̃ur de iur̃ iur̃. l. generaliter in prin. et. ff. ð incen. l. nequid. §. de his. et. ff. de teſti. l. ſerui. et. j. de iure. deli. l. fi. §. ſi vero. Sed videt̃ etiam in contractibus nō admitti. q2 heretici ſunt infames vt. ſ. de ſumma tri. l. j. in fi. et infames ferre teſtimoniū nō poſſunt: vt. ff. de teſtibus. l. iij. §. j. ſed huic reſpōdi. ſ. ð ſumma tri. l. j. Itez ſignāt hic quidam talē aut̃. ſed hodie nulli iudeo pmittit̃ ferre teſtimonium cõtra orthodoxum niſi in curiali conditione: vt in auten. de here. et in aut̃. vt heretici curiales. §. illud. vl' in auten. de teſtimonijs hereticorum. Sed certe non inuenit̃ hec aut̃. inter autē. ſed dicunt quidaz repiri in nouellis. Accurſius.

Diuinam k ſanctionem. ſ. c. l. manicheos. et hec nō legitur.

Ne ſanctuz baptiſma iteret̃. genus eſt hereſis rebaptizare baptizatum.

Antiſtitem. l errorem ſalicz iuris ſecꝰ ſi de facto du-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bitetur baptiza-
tum eſſe nec enī
poteſt dici reite-
ratū quod igno
ratur admiſſum
vt in decre. de cō
ſecra. di. j. §. d ec-
cleſiarum. Sz ar.
contra. ff. de do-
lo. l. eleganter. §.
non ſolum.
Siquis a pi-
aculare. id eſt pi-
andū ſanguine
id eſt debet amit-
tere caput.
b ¶ Per etatē.
quilibet rebapti-
zans 7 quilibz ca
pax criminis per
etatem rebapti-
zatus patiuntur
flagicium piacu-
lare. vel forte loq
tur de eo qui re-
baptizanti p̄buit
in reſpondendo
miniſteriū.
c ¶ Vltimo ſup
plicio. quod mor
tē interp̄tamur:
vt. ff. de pe. l. vlti-
mum. Ac.
Nulli heretico-
rum. d initiati.
vt quia chriſtia-
ni erant tm̄ et ita
cathecumini nō
autem baptizati.
e ¶ Eccleſie. 7 au
ferunt hodie do-
minis eorum: vt
j. ne chriſtianū
man. l. j.
f ¶ Quod qui fe
cerit ſcilicz hereti
cus qui rebapti-
zat ingenuos vel
ſeruos ꝓprios.

g ¶ Exilio. mio-
rem hic patit pe-
nam quum ad-
huc nō fuerat ba
ptizatus q̄ ſi fuiſ
ſet vt. ſ. l. proxi.
Alij hoc referunt
de pena exilij ad
eum qui ſciuit et
non detulit: non
autem ad bapti-
zantem. p̄ma pla
cet.
De apoſtatis.
qui dicūtur apo-
ſtate habes. j. e.
apoſtatarum. §.
ſed ne huius. 7 l. fi. in fi.

baptiſmatis illicitā vſurpati
one geminauerit ſacerdotio
indignū eſſe cenſemus. eorum
enim condēnam⁹ errorem qui
apoſtolorū p̄cepta calcantes
chriſtiani nōis ſacramēta ſor
titos alio rurſus baptiſmate
non purificāt ſed inceſtant la
uacri nōie polluentes.

Ipa. Hono. Antho. pp̄.

Siquis rebaptizare quēpiā
de miſtris catholice ſecte fue-
rit detect⁹ vna cū eo qui [a] pia-
culare crimen ꝯmiſit (ſi tamē
capax criminis ſit [b] ꝑ etatem)
et hic cui ꝑſuaſum ſit [c] vltimo
ſupplicio ꝑcellatur.

Ipa. Theo. a. ad Floren.

Nulli hereticorum danda li
centia eſt vel ingenuos vel ſ-
uos proprios qui orthodoxo-
rum ſunt [d] initiati myſterijs
ad ſuum rurſus baptiſma de-
ducendi: nec vero illos quos
emerunt vel qualitercūqz ha
buerint necdum ſue ſuperſti-
tioni coniunctos prohibendi
catholice ſequi religionē [e] ec-
cleſie. [f] qd qui fecerit vel quū
ſit ingenuus in ſe fieri paſſus
ſit vel factū non detulerit [g] exi
lio ac decem librarū auri mul
cta damnabitur: teſtamēti et
donationis faciende vtriqz de
neganda licentia. que omnia
ita cuſtodiri decernim⁹: vt nl'
li iudicum liceat delatum ad
ſe crimen minori aut nulli co-
ertioni mandare: niſi ip̄e idē
pati velit quod alijs diſſimu-
lando conceſſit.

De apoſtatis rubrica. .vij.

Ipa. Conſtan. ad Phala-
ſum prep̄.

Siquis lege venerabili con-
ſtitutus 7 ex chriſtiano iude-
us effectus ſacrilegis cetibus
aggregetur quum accuſatio
fuerit approbata facultates
eiuſdem domino fiſci iubem⁹
vendicari.

Ipa. Gratia. Val. 7 Theo.
aaa. ad Ipichiū prep̄.

Siquis defunctū violate at-
qz diſerte chriſtiane religio-
nis accuſat eumqz ad ſacrile-
gia templorum vel in rit⁹ iu-
daicos tranſiſſe [k] contēdit ea-
qz gratia teſtari mīme potuiſ
ſe confirmat in [...]a [l] iuge quin-
quēniū qd inofficioſis actio-
nib⁹ conſtitutū eſt ꝓrius exi-
gat [m] actiones: futuriqz iudicij
hmōi ſortiatur [n] exordiū.

Ipa. Theo. Val. et Arch.
aaa. Fabiano. pp̄.

Hi qui ſanctā fidem ꝑdide-
rint 7 ſanctū baptiſma hereti
ca ſupſtitione ꝓfanauerint a
cōſortio omniū ſegregati ſint
teſtimonijs alieni. teſti vt an-
te iam ſanxim⁹ non habeāt fa
ctionē: nulli in hereditate ſuc
cedant: a nemine ſcribant he-
redes: quos etiā p̄cipim⁹ pro-
cul abijci ac longi⁹ mandari
niſi pene viſum fuiſſet eē ma-
ioris verſari inter homines 7
hominū carere [o] ſuffragijs ſed
nec vnqz in ſtatum priſtinū re
uertantur: nec flagicium mo-
rum [p] obliterabitur penitētia
neqz vmbra aliqua exquiſita
defēſiōis aut muniminis [q] ob-
ducetur: qm̄quidē eos qui fid
quā deo dedicauerant pollue
runt 7 prodētes diuinum my
ſteriū in profana migrauerūt
tueri ea que ſunt cōmenticia
et concinata non poſſunt. la-
pſis etenim [r] 7 errantib⁹ ſubue
nitur. ꝑditis vero hoc eſt ſan-
ctum baptiſma profanantib⁹
nullo remedio penitentie que
ſolet alijs criminibus adeſſe
ſuccurritur.

Ipa. Theo. 7 Valē. aa. Baſ
ſo prep̄.

Apoſtatarū ſacrilegū nomē
ſingulorū vox [s] cōtinue accuſa-
tionis [t] inceſſet 7 nullis finita
[v] tꝑib⁹ huiuſcemodi crimīs ar
ceāt indago. quib⁹ q̄uis p̄teri
ta interdicta ſufficiāt tm̄ etiā
illud iteram⁹ ne poſtq̄ a fide
deuiauerīt teſtādi aut donādi
quippiā habeāt facultatē. ſed
nec venditionis ſpecie facere
legi fraudē ſinantur. totūqz
ab inteſtato chriſtianitatē ſe
ctantibus propinquis potiſ-

quis filium. ſed vi
detur ꝑpetuo agi:
vt. j. eo. apoſtata-
rum. So. illa cor-
rigit hanc ibi. vel
hic poſt mortē te-
ſtatoris. ibi viuen-
te teſtatore dicit ſe
poſſe deferre.
k ¶ Contendit.
accuſator.
l ¶ Iuge. id ē cō-
tinuum.
m ¶ Actionibus
id eſt querele. d in-
off. t.
n ¶ Exordium. ſ.
vſqz ad quinquē-
nium.
Hi qui. o ſuf-
fragijs. quare er-
go heretici repel-
luntur de ciuitati-
bus modo apoſta
te: vt. ſ. de ſumma
trinitate. l. iij. ꝫ R.
quia al's docerent
et eadem ratione
repelluntur clerici
apoſtatātes. vt. j.
e. l. fi.
p ¶ Obliterabi-
tur. id eſt delebi-
tur.
q ¶ Obducetur.
id eſt delebitur fla-
gicium.

r ¶ Et errantib⁹
hereticis. ſcilicz no
lentibus ad fidem
conuerti quā nun
q̄ habuerunt: vt
ſ. de ſumma trini.
inter claras in fi. 7
de hereticis. l. iiij.
ſed non qui iam d
fide diuiſerunt ſe
omnino: vt hic vl'
dic quo ad penam
iudei non prodeſt
penitere q̄ ad de-
um ſic. vt et ibi cor
contritum et hu-
miliatū deus nō
deſpiciet: et alubi
dixi confitebor et
tu remiſiſti impie-
tatem peccati mei
Accurſius.

Siquis. prima non legitur. in ſecūda nota. q̄ de inoff.
actionibus quinquennium ſtatuitur: vt. j. de inoff. t. ſi-

Apoſtatarum s continue. etiam ſine libello.
t ¶ Inceſſet. id eſt inceſſanter accuſet.
v ¶ Temporib⁹. niſi. j. quinquēniū p⁹ mortē: vt. ſ. e. l. ij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Deferatur. ꝑ mo liberis. ſecundo agnatis vt. ſ. ꝺ heredi. l. cognouimus.
b ¶ Perpetuari. quia illa crimina vſqꝫ ad trigīta an. regulariter porriguntur: vt. ī. ad. l. cor. de fal. l. querela.
c ¶ Simulatõis. id eſt accuſatõnis vt. ī. ꝺ accuſa. l. ea quidem et facit. ī. de teſtamentis. l. cum lege.
d ¶ Mandauerint. vt iudei vel pagani.
Cum quicūqꝫ ī legitur.
Eos qui. nec hec ſed ꝯ. ſ. e. bij. ꝫ ibi ſolui.

Nemini liceat. ſignum crucis humi ponere eſt contrarium religioni ⁊ ideo de hoc poīt ⁊ lege ꝑ te. ⁊ dic grauiſſima pena. ſ. forte mortis: vt. ff. de penis. l. vltimum.
Cum ſit.
e ¶ Grauiſſima. ſ. morte que ē grauiſſimum vt. ī. de penis. l. vltima.

De iudeis. quia iudei ⁊ celicole mlta ꝓponunt cõtraria religioni. ideo de ijs dicit et ſunt celicole qui planetas colunt.
Quod cornelia. proprium nomen eſt.
f ¶ Non poteſt. vt et. ī. de heredi. inſti. collegium. ſecus ſi vni eorum: vt. ff. de re. dubi. l. cum ſenatus. Accurſius.
Iudeis. non legitur.

ſimū[s] deferatur. Intātū aūt ꝯ hmõi ſacrilegia [b] ꝑpetuari volum⁹ actõnez: vt vniuerſis ab inteſtato veniētibꝫ etiā p⁹ mortē peccātis abſolūtā vocem [c] ſimulatõis cõgrue nõ negem⁹: nec id patiemur obſtare ſi nihil incõtcitatõe profano dicatur viuēte productū.
¶ Sed ne hmõi interꝑtatio criminis lati⁹ incerto vaget̄ errore eos ꝑſentibꝫ inſectamur oraculis qui noīe chriſtianitatis inducti ſacrificia vel fecerint vel facienda [d] mādauerit quoꝝ etiam poſt mortē cõprobata ꝑfidia hac ratione plectenda eſt: vt donationibꝫ teſtamentiſqꝫ reciſis ij quib⁹ hoc deferret legitima ſucceſſio huiuſmodi ꝑſonarū hereditate potiantur.

Mpa. Theo. ⁊ Valē. aa. florētino. pp. Cum quicūqꝫ ſuuz vel ingenuū inuitū ſeu ſuaſione plectenda ex cultu chriſtiane religionis in nefandū ſectā ritūue tranſduxit cū diſpendio fortunarū capite puniendū eſſe cenſem⁹.

Mpa. Valēti. Marcian⁹. aa. Pala. pp. Eos qui catholicarū eccl'iaꝝ clerici vel orthodoxe fidei monachi relicto vo orthodoxe religiõis cultu appollinaris vl' Eutihchetis heresim ⁊ dogmata abomināda ſecuti fuerint oībꝫ penis que prioribꝫ legibꝫ aduerſus hereticos conſtitute ſunt: iubem⁹ teneri: ⁊ extra ipm qꝫ romani imperij ſolū repelli: ſic̄ de manicheis ꝑcedentiū legū ſtatuta ſanxerunt.

Nemini liceat ſignum ſaluatoris chriſti humo vel ſilice vel in marmore inſculpere aut pingere. .viij.

Mpa. Theo. Val'. aa. Eudorio. pp. Cū ſit nobis cura diligens ꝑ oīa ſupni numīs religionē tueri ſignuz ſaluatoris chriſti nemi licere vel in ſolo vel i ſilice vel i marmoribꝫ humi poſitis inſculpere vel pingere: ſed quocunqꝫ repit̄ tolli: [e] grauiſſima pena mulctando eo qui ꝯriū ſtatutꝫ noſtris tētauerit ſpāliter impam⁹.

De iudeis et celicolis. R. .ix.

Mpa. ant. ⁊ claud. aa. Yſtrophorio.
Quod cornelia ſaluia vniuerſitati iudeoꝝ qui in Anthiocenſiū ciuitate cõſtituti ſunt legauit peti [f] nõ poteſt.

Mp. Cõſtā. a. ad Euagiū. pp. Iudeis ⁊ maioribꝫ eoꝝ ⁊ priarchis volum⁹ intimari: ꝙ ſiquis p⁹ hāc legē aliquē qui eorū [g] feralem fugerit ſectā ⁊ ad dei cultuz reſpexerit ſaxis aut alio furoris genere (qꝺ nūc fieri cognouim⁹) auſus fuerit attentare mox flamis dedend⁹ ē ⁊ cum omnibꝫ ſuis ꝑticipibus cõcremādus.

Mpa. Val'. ⁊ Valēs. aa. Remigio. In ſynagoga iudaice leg' veluti hoſpicij merito [h] irruentes iubeas emigrare: [i] qs priuatorū domus nõ [k] religionum loca habitatõnū merito cõuenit attingere.

Mp. Val'. Gra. ⁊ Theo. aaa Hypatõ.
Iuſſio qua ſibi iudaice legis hoies blandiūtur per quā eis curialiū munerū debeatur [l] immunitas reſcindatur.

Mpa. Valē. Theo. ⁊ Archa. aaa. Vnctõ. pp.
Ne quis [m] chriſtianā mulierē in ꝯiugiū iudeus accipiat: neqꝫ iudee chriſtian⁹ cõiugiū ſortiatur. naꝫ ſiquis aliqꝺ hmõi admiſerit adulterij vicem cõmiſſi huiuſmodi crimen obtinebit: libertatem accuſanduz publicis quoqꝫ vocibus [n] relaxata.

Idem. aaa. Infantõ comiti orientis.
Nemo iudeorū morem ſuuz [o] cõiunctionibꝫ retinebit. [p] nec iuxta legez ſuā nuptias ſortiatur. nec in diuerſa ſub vno tēpore cõiugia cõueniat.

Mpa Gratia. Val'. ⁊ Theo. aaa. Euthiciano.
Iudei cõmūi romano iure viuentes in ijs cauſis que tā ad [q] ſupſtitõez eoꝝ qꝫ ad forū ⁊ leges ac iura pertinent adeant ſolenni more iudicia: omneſqꝫ romanis legibus conferāt et excipiant actiones. ſiquiuero ex his communi pactione ad ſimilitudinē [r] arbitrorum

g ¶ Feralem. id eſt crudelem.
In ſynagoga. ſ. in domo iudeorum.
h ¶ Irruentes. al's milites irruētes. et eſt contra. ſ. de ſumma tri. l. ij. So. vt ibi.
i ¶ quos. ſcꝫ milites.
k ¶ Religionū. ſcꝫ iudeorū. ſunt enim quo ad eorum opinionē religioſa.
Iuſſio. id ē lex.
l ¶ Immunitas in multis eīm immunitatez habebant anteqꝫ chriſtus veniret ī virginem. et facit. ff. de decur. l. generaliter. § fi. Ac.
Ne quis.
m ¶ Chriſtianā debet eīm eſſe cõmunicatio diuini iuris. vt. ff. de ritu. nup. l. j.
n ¶ Relaxata. etiam ſine inſcriptione forte. ſed regulariter cõtra vt. ī. qui accuſare non poſ. l. iij.
Nemo. o in coniunctionib⁹. id eſt matrimonijs.
p ¶ Nec iuxta legem. ipſi enim ſtatuerunt vt qſdam ꝑſonas ducere liceat: qs duci nõ licet: vt amiam ⁊ ſororem forte: et hec lex eis ꝓhibet.
Iudei q Supſtitionem. id eſt ad fidem eoꝝ.
r ¶ Arbitrorūz. a chriſtianis electorum.

a ¶ Ciuili. ſecus in criminali: vt. ff. de arbi. nõ diſtinguem⁹. §. vil.
b ¶ Eorũ. ſ. arbitrorum. ⁊ dic ſine pena. vt. ĩ. de arbi. cum antea. Accur.
N emo exter⁹. nec etiã iudei inter ſe. nec chriſtiani: vt et. ff. rerum amo. l. non eñ. et ĩ. de monopol. l. j. niſi ex cauſa. vt s. de epiſcopali audi. l. j. ⁊. ff. de offi. p̃. ur. l. j. §. cura. ⁊ ad. l. iul. de anno. l. fi. §. j. Ac.
d ¶ Vos. qui ñ ſubibunt talẽ penam: non tamen ſtatuit vt modo dixi.
Q uicũq; nõ legitur.
f ¶ Mancipentur. id eſt vendicentur.
I udeos g ſolennia. puto coronam ſpineam. et crucem.
h ¶ Ritus. id ẽ cõſuetudines ſuas.
i ¶ Temperauerint. priuilegium enim debet amittere qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate vt. lxxiiij. di. ca. vbi. ⁊. ff. de pecul. l. liberaz. et ff. de neg. geſ. qui ſine. ⁊ in autẽ. de tabelli. §. nos autem.
C elicolaꝝ k ſ̃rium. qui non eſt mecum cõtra me eſt: ſicut. ff. ð reg. iur. qui non fac. ⁊. ff. de fideicõ. li. ſi eũ. §. plt. et ad trebell. ſi cui pur. re. §. j.
D ie. l nemine ſ. iudeum.
m ¶ Precipim⁹ vel a iudeis vel a chriſtianis.
n ¶ Conuenire. facit. ĩ. de fruc. et li. ex. l. fi. et de reſcin. vẽ. l. ratas. ⁊ ff. qð quiſq; iur. l. j. Sed contra. ĩ.

apud iudeos in[a] ciuili dumtaxat negocio putauerit litigãdum ſortiri eorum iudiciũ iure publico nõ vetentur.[b] eorũ etiam ſententias iudices exequantur tanq; ex ſententia cognitoris arbitri fuerint attributi.

Mpa. Hono. ⁊ Archa. aa. ad iudeos. N emo exterus religionis iudeorum iudeis p̃cia ſtatuet: quum venalia proponantur. iuſtum eſt eñ ſua cuiq; cõmittere: itaq; rectores ꝓuinciarũ vobis nullũ diſcuſſorem aut moderatorem eſſe concedent. Q; ſiquis ſumere ſibi curam (p̃ter[d] vos ꝓcereſq; veſtros) audeat eum velut aliena appetentẽ ſupplicio coercere feſtinent.

Jdem. aa. Euthichiano. p̃p̃.

Q uicunq; ex iudeis obnoxij curie cõprobantur curie[f] mancipentur.

Mpa. Hono. ⁊ Theo. aa. Antonio p̃re.

I udeos quoſdam feſtiuitatis ſue[g] ſolennia ad pene quãdam recordationem incendere ⁊ ſancte crucis aſſimilatam ſpeciem in contemptum chriſtiane fidei ſacrilega mente exuere prouinciarum rectores ꝓhibeant: ne locis ſuis fidei noſtre ſignuz immiſceant: ſꝫm[h] ritus ſuos citra cõtemptũ chriſtiane legis retineant: amiſſuri ſine dubio permiſſa hactenus niſi ab illicitis[i] temperauerint.

Jdem. aa. Jonio p̃re.

C elicolarum nomen inauditum quodãmodo nouum crimen ſupſtitionis vendicauit. hi niſi ad dei cultũ venerationẽq; chriſtianaz conuerſi fuerint iis legibus quib⁹ precipimus hereticos aſtrigi ſe quoq; nouerint attinendos. edificia autem eorum (que neſcio cui⁹ dogmatis noui conuẽtus habent) eccleſiis vendicẽtur. ¶ Certũ eſt eñ quicqd a fide chriſtianorum diſcrepat legi chriſtiane eſſe[k] contrariũ.

Jdem. aa. eidem Jonio. p̃p̃.

D ie ſabbati ac reliquis ſub tempore quo iudei cultus ſui reuerentiam ſeruent[l] neminẽ aut facere aliquid aut vlla ex parte conueniri debere[m] ꝓcipimus. ita tamen vt nec illis detur licentia eodẽ die chriſtianos orthodoxos[n] cõuenire: ne chriſtiani forte ex interpellatione iudeorum ab officialibus prefatis diebus aliquam ſuſtineant moleſtiam: quũ fiſcalibus cõmodis ⁊ litigiis ꝓuatorum conſtat reliquos dies poſſe ſufficere.

Jdem. aa. Philippo. p̃p̃.

N ullus tanq; iudeus quum ſit[o] innocens[p] obteratꝛ: nec expoſitũ eum ad cõtumeliã[q] religio qualiſcũq; ꝓficiat: nõ[r] paſſim eorum ſynagoge vel habitacula concrementur vel perperã ſine vlla ratione ledãtur quum alioquin etiamſi ſit aliquis ſceleribus implicitus. Jdcirco tamen iudeorum vigor iuriſq; publici tutela videtur in medio conſtituta: ne quiſq; ſibipſi permittere valeat[s] vltionez ſed vt hec perſonis iudeorum volumus eẽ prouiſuz ita id quoq; monendum eſſe cenſemus: ne iudei forſitan inſoleſcãt elatiq; ſui ſecuritate q̃c q̃; precipites in chriſtianã reuerentiam vltionis admittãt

Jdem. aa. Aureliano. p̃p̃.

S iqua inter chriſtianos ⁊ iudeos ſit contentio non a ſenioribus iudeorum. ſed ab ordinariis iudicib⁹ dirimatur.

Jdem. aa. Aſclepiadoro.

I udei ⁊ bonorum preſcriptione ⁊ perpetuo exilio damnabuntur: ſi noſtre fidei hominem circũcidiſſe eos vel circũcidendum mandaſſe conſtiterit.

Mpa. Theo. ⁊ Val. Joã. comiti ſacrarum lar. I udeoruz primates qui in vtriuſq; paleſtine ſinedriis nominãtur vel in aliis prouinciis degunt piculo ſuo anniuerſarium canonem de ſynagogis omnib⁹ palatinis cõpellentibus exigãt: ad eam formam quam patriarche quodam coronarij auri nomine poſtulabant. ⁊ hoc quod de occidentalibus patriarchis conferre conſueuerat noſtris largitionibus inferatur.

de legi. et conſti. l. quod fauore. So. vt ibi.
N ullus. ſcilicz iudeus.
o ¶ Innocens. a crimine quo inculpatur.
p ¶ Obteratur. id eſt verberetur.
q ¶ Religio. obterentis et dic expoſitum. id eſt expoſito eo.
r ¶ Paſſim. i. indiſtincte anteq; cognoſcatur de crimine.
s ¶ Vltionem. ſ; nũquid eo caſu ꝑmittes quũ ille nõ vult venire añ iudicem: nec iudex poteſt eum cogere R. ſꝫm Jo. ſicar. ĩ. de decu. l. generaliter. li. x. et. ff. de iis que in frau. cre. ait pretor. §. ſi debitorem. Et. s̃. de epiſ. ⁊ cle. ſiquis curialis. Jllud aũt conſtat q; cõtra quaſdam perſonas qñq; hoc licz vt. ĩ. qñ liceat ſine iu. ſe vi. l. fi. Jtem facit cũz hac. l. ĩ. ne quis in ſua cauſa iuſ. l. j. et ff. quorum lega. l. j. et. ff. de vſufru. ſi cuius. §. deniq;. et ff. que in frau. cre. l. fi. ⁊ de furt. interdum. Et. ĩ. ti. iij. l. chriſtianus. ⁊. ff. ð ori. iur. l. ij. §. poſt originem. Ac.
S iqua. ꝑ vos legite. Ac.
I udei per vos legatis. Ac.
I udeorum p̃mates videatis ꝑ vos Accurſi⁹.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Hac valitura. a
interdicte ſunt.im
mo videtur ꝙ ad
honores admittā
tur:vt.ff. ꝺ decur.
l.generaliter.§.fi.
que eſt ꝫ.So.qui
dam dicunt hanc
corrigere. Alij di
cunt ꝙ hic erāt iu
dei ibi non.licȝ iu
daicam ſuperſtitō
nem vel vitam ſer
uarent. Alij ꝙ ibi
fuit ſpecialiter in
dultum eis.prima
verior.

Idem.aa.Floren.pref.

Hac valitura in omne euuȝ
lege ſancimꝰ:neminē iudeum
(quibꝫ omnes adminiſtratio
nes ſeu dignitates[a] interdicte
ſunt)nec defenſoris ciuitatis
fungi ſaltē officio: nec patrie
honorem arripe cōcedimꝰ:ne
acquiſiti ſibi officij autorita
te muniti aduerſus chriſtia-
nos ⁊ ipos plerūqȝ ſacre reli-
gionis antiſtites velut inſul-
tantes fidei noſtre,iudicandi
vel ꝓnūciādi quālibet habe-
ant poteſtatē. ¶ Illud etiaȝ
pari ꝯſideratōe rōnis arguen
tes ꝑcipimꝰ:ne q̄ iudaica ſy-
nagoga in nouā fabricam ſur-
gat: fulciendi veteres ꝑmiſſa
licētia q̄ ruinā minā̄t. ¶ Quiſ
quis igit̄ vel infulas cepit q̄ſi-
tis dignitatibꝫ nō potiat̄: vel
ſi ad officia vetita ſubrepſerit
his penitꝰ repellet̄ vel ſi ſyna-
gogā extruxerit ꝯpēdio catho
lice eccl'e nouerit ſe laboraſſe
⁊ qui ad honores ⁊ dignitates
irrepſerit habeat̄ vt antea cō-
ditionis extreme:⁊ ſi honora-
riam illicite ꝓmeruerit digni
tatem:⁊ q̄ ſynagoge fabricam
cepit nō ſtudio repandi: cum
dāno quinq̄ginta librarū au-
ri fraudet̄. auſibꝫ ſuis cernat
ꝑterea bona ſua ꝓſcripta mox
pene ſanguinis deſtinādus: q̄
fidem alterius expugnauerit
ꝑuerſa doctrina.

Placuit in omnibꝫ locis at-
qȝ vrbibꝫ vniuerſis claudi ꝓ-
tinus templa: ⁊ acceſſu vetito
omnibꝫ licentiā delinquēdi ꝑ
ditis abnegari. volumus etiā
cunctos ſacrificijs abſtinere:
quod ſi aliquid forte hmōi ꝑ-
petrauerint gladio vltore ſter
nantur: facultates etiā ꝑem-
pti fiſco decernimꝰ vendicari.
⁊ ſimiliter puniri rectores ꝓ-
uinciarum ſi facinora vindica
re neglexerint.

Impp Gratia.⁊ Valē.⁊ the-
odo.aaa.Oratio.pp.

Ne quis mortalium ita faci-
endi ſacrificij ſumat audaciā:
vt inſpectione iecoris extorū-
qȝ preſagio vane ſpem promiſ
ſionis accipiat. vel quod ē de-
teriꝰ futura ſub execrabili cō-
ſultatōne cognoſcat: acerbio
ris etenim imminebit ſuppli-
cij cruciatus ei qui circa veti-
tum preſentium vel futurarū
rerū explorare tentauerit ve-
ritatem.

Impp Archa. ⁊ Honori.aa.
Macrobio ⁊ Preliano.

Sicut ſacrificia prohibemꝰ
ita volumus publicoꝝ operū
ornamenta ſeruari. ac nec ſibi
aliqua autoritate blandiant̄
qui ea conātur euertere. ſi qꝺ
reſcriptū ſiqua lex forte ꝑten-
ditur abrepte hmōi charte ex
eorum manibꝫ ad noſtrā ſcien
tiam referantur.

Idem.aa.Apolledoro procon-
ſuli Aphrice.

Ut profanos ritus iam ſalu
bri lege ſūmouimus ita feſtos
conuētus ciuiū ⁊ cōmunē om-
nium leticiam non patimur
ſūmoueri. vnde abſqȝ vllo ſa-
crificio atqȝ vlla ſupſtitione
damnabili exhiberi populo-
rum voluptates ſm veterem
conſuetudineȝ iniri etiā feſta
cōuiuia ſiqn̄ exigunt publica
vota decernimꝰ.

Impp Hono.et Theo.aa.ad
populum.

Omnia loca que ſacris er-
ror veterum deputauit noſtre
rei iubemus ſociari. quod au-
tem ex eo iure vbicūqȝ ad ſin-
gulas quaſcunqȝ ꝑſonas vel
ꝑcedentiū principū largitas ꝟ
noſtra maieſtas voluit ꝑue-

Ne chriſtianum mancipium hereticus vel paganus vel iudeus habeat vel poſſideat vel circūcidat. .x.

Ne chriſtianum
mācipiū heretic⁹.
quia contrariuȝ ē
religioni ꝙ hereti
cus habeat chriſti
anum mancipiuȝ
ideo de hoc ponit.
Iudeus.
b ¶ Habuerit
chriſtianum ſuffi-
cit habere vt penā
patiatur at nō chri
ſtianum ꝺ no un
neceſſaria ⁊ poſſi-
dere ⁊ circūcidere
vt ſubijcit.Ac.
c ¶ Capitali.id ē
perpetuo exilio et
ſic concordat.ꝫ.ti.
ſ.iudei. naȝ illa eſt
capitalis pena: vt
ff.de penis.l.rei ca
pitalis.⁊ de pu.in
di.l.ij.⁊ facit.ꝫ.de
epiſ.⁊ cle.l.fi.in fi.

Impp.Conſtā.a.ad Euagriū.

Iudeus ſeruū chriſtianū nec
comparare debebit nec largita-
tis vel alio quocūqȝ titulo cō-
ſequatur:ꝙ ſi aliquis iudeoꝝ
mancipiū vel chriſtianū[b] ha-
buerit vel ſecte alteriꝰ ſeu na-
tionis crediderit ex quacūqȝ
cauſa poſſidendū ⁊ id circūci-
derit non ſolū mancipij dam-
no mulctet̄: verūetiā[c] capitali
ſententia puniat̄. ipſo ſeruo ꝓ
premio libertati donando.

De paganis et templis et eorum ſacrificijs. Rubrica. .xi.

De paganis ⁊ tē-
plis ⁊ eo.ſa. De iu
deis qui in q̄buſ-
dam nobiſcū cō-
uenīūt dixit. nūc
de paganis q̄ ꝑ-
ſus diſcrepant di
cit.
Placuit. ꝑ vos
legite.Ac.

Impp.Conſtā.a.ad Tau.pp.

Ne quis. ꝑ vos
legite.et facit.ꝫ.ꝺ
maleficijſ.l.v.Ac
curſius.

Sicut. per vos
legite.Ac.

Ut profanos.ꝑ
vos legite.Ac.

Omnia. ꝑ vos
⁊ facit.ꝫ.de here-
ticis.l.iij.Ac.

Chriſtianis a
ſn dupluz.ſpecia
le regulariter cõ
tra. vt inſtit. vi.
bo.rap.in pãn.ꝛ
fact.§. de iudeis
l.nullus.

Nemo. b hac
ꝛ ſequentem legi
te per vos.Ac.

De ijs qui ad ec-
cleſias confugiũt

Iudei ſimulãt.
idem eſt ſi non ſi
mulant. ſʒ iſta v̾
ba denotant fre-
quentiam.

c ¶ Crimina.id
eſt penas que ꝑ
criminib⁹ impo-
nuntur.

d ¶ Arceantur.
id eſt extrahãtur
ab eccleſia.

e ¶ Nec ante.ſic
ꝛ. s. de ſacroſan-
ctis. ec.l. qui ſub
pretextu.

Fideli f cõ-
fugientes.ſ.chri-
ſtianos libos ho-
mines.Ac.

g ¶ Abducere.
pter homicidas ꝛ
adulteros et vir-
ginum raptores.
tributorum quo-
qꝫ exactionem et
intra templa de-
center fieri cõue-
nit: vt in autẽ.de
mãda. prin.§.ne
qꝫ aũt.

h ¶ Tentauerit
ſicut.s.de epiſ.et
cle.l. ſiquis nõ di
cam.Ac.

nire id ĩ eoꝝ primonijs eterna
firmitate ꝑduret.ea vo q̄ mł
tiplicibꝫ cõſtitutis ad venera
bilem eccłiaz volum⁹ ptinere
chriſtiana ſibi merito religio
vendicabit.

Idem.aa.Aſclepiadoro.

Chriſtianis q̄ vere ſũt vł di-
cũtur ſpãlit̃ mãdam⁹: vt iu
deis ac paganis q̄ete degẽtibꝫ
nihil tẽtãtibꝫ turbulẽtũ legi
buſqꝫ ꝯriũ ñ audeãt man⁹ in-
ferre religiõis autoritate ab-
uſi.nã ſi ꝯ ſecuros fuerint vio
lenti vł eoꝝ bona diripuerint
nõ ea ſola q abſtulerit ſʒ cõui
cti in duplũ que rapuerint re
ſtituere cõpellentur.rectores
etiã ꝑuinciaꝝ ꝛ officia ꝛ p̄nci
pales cognoſcãt ſe ſi nõ ipi ta
lia vindicẽt ſʒ fieri a populari
bus hec ꝑmiſerint vt eos q̄ fe-
cerint puniẽdos.

Impr̃s Valẽtini.ꝛ Marci.aa
Palladio.pp̄. Nemo venerã
tis adorantiſqꝫ aĩo delubra q̄
olim iã clauſa ſũt reſeret: ab-
ſit a ſeculo nr̃o infandis exe-
crãdiſqꝫ ſimulachris honorẽ
priſtinũ reddi: redimiri ſertis
temploꝝ impios poſtes ꝓfa-
nos ſacris accẽdi ignes adole
ri in ijſdez tura victimas cedi
pateris vina libari ꝛ religiõis
loco eſtimari ſacrilegiũ quiſ-
quis ꝯ hãc ſerenitatis nr̃e ſan
ctionẽ ꝛ ꝯ interdicta ſanctiſſi
marũ veterũ ꝯſtitutõnũ ſacri
ficia exercere tẽtauerit apud
publicũ iudicẽ reus tanti fa-
cinoris legitime accuſetur: et
cõuict⁹ ꝓſcriptõez oĩm bono-
rũ ſuoꝝ ꝛ vltimũ ſupliciũ ſb-
eat. ¶ Conſcij etiã ac miſtri
ſacrificioꝝ eandẽ penã que in
illũ fuerit irrogata ſuſtineãt:
vt hac legis nr̃e ſerenitate ꝑ-
riti metu pene deſinãt ſacrifi-
cia interdicta celebrare. ¶ Qz
ſi vir clariſſim⁹ rector prouin
cie poſt accuſatõez legitimaz
ꝛ poſt crimẽ in cognitõne con
uictũ tãtũ ſcelus diſſimulaue
rit vindicare quinquagĩta li-
bras auri ipe iudex etiam offi
ciũ eius cõfeſtim fiſco noſtro
inferre cogatur.

Imp.L.ꝛ Antoni.aa.Dioſco
ro.pp̄. Nemo ea q̄ ſepi⁹ paga-
ne ſupſtitutõis hoibꝫ interdi-
cta ſũt audeat ꝑtentare: ſciẽs
ꝙ crimen publicũ cõmittit q̄
hec auſus fuerit ꝑpetrare.in-
tm̃ autẽ hmõi facinora volu-
mus eſſe reſecãda: vt etiã ſi in
alieno p̄dio vel domo aliquid
tale ꝑpetrat̃ ſcientibꝫ videli-
cet dñis p̄diũ quidẽ vel dom⁹
ſanctiſſimis viribꝫ erarij ad-
dicent̃. ¶ Domĩ vero ꝑ h ſo-
lo ꝙ ſciẽtes cõſenſerint ſua lo
ca talibꝫ cõtaminari ſceleribꝫ
ſiquidẽ dignitate vel militia
quadã decorant̃ amiſſione mi
litie vł dignitatis necnõ rerũ
ſuaꝝ ꝓſcriptõe plectant̃: pua-
te vero cõditõis vł plebeie cõ
ſtituti poſt cruciat⁹ corporis
operibꝫ metalloꝝ ꝑpetuo de-
putentur exilio.

De ijs q̄ ad eccleſias cõfugiũt
vel ibi exclamãt.et ne quis ab
eccleſia extrahatur. .xij.

Impa.Arch.ꝛ Hono.aa.An-
telao.pp̄. Iudei qui reatu ali
quo vł debitis fatigati[b] ſimu-
lant ſe chriſtiane legi velle cõ-
iũgi vt ad eccłias cõfugientes
euitare poſſint[c] crimĩa vel põ
dera debitoꝝ[d] arceant̃:[e] nec añ
ſuſcipiant̃ qꝫ debita vniuerſa
reddiderint vł fuerint purga-
ti innocẽtia demõſtrata.

Impa.Theo.ꝛ Hono.aa.Io-
nio.pp̄. Fideli deuotaqꝫ p̄ce-
ptione ſancim⁹ nemĩ licere ad
ſacroſanctas eccłias[f] cõfugiẽ-
tes[g] abducere: ſub hac videli-
cet diffinitõe: vt ſi quiſqꝫ con-
tra hãc legẽ venire[h] tentaue-
rit ſciat ſe maieſtatis crimine
eſſe retinendũ.

Idem.aa.Crimo.pp̄. Si ſeru⁹
cuiuſqꝫ eccłiam altaria ve ar-
matus nullis ſʒ ſuſpicãtibꝫ in-
opinat⁹ irruerit exinde proti-
nus[k] abſtrahat̃: vel ꝯtinuo do
mino vł ei vnde eũ taz furioſa
formido ꝑripuit[l] indicet̃: eiqꝫ
mox abſtrahẽdi copia non ne
getur. ſʒ ſi armoꝝ fiducia reſi-
ſtẽdi aĩos iſania impellẽte cõ-
cepit arripiendi extrahẽdiqꝫ
eũ dño q̄bꝫ id põt efficere viri
b⁹ ꝯcedat̃: q ſi etiã illũ[m] ꝯfigi
i[n] ꝯcertatõe pugnaqꝫ ꝯtigerit
nulla erit ei⁹ noxa nec ꝯflande
[o] crimĩatõis relinquet̃ occaſio
ſi is qui ex ſtatu ſeruili in ho-

Si ſeruus.q̄ gra
uiter dominuz of-
fendit.

k ¶ Abſtrahatur
a clericis ſi pñt vel
ſi non pñt vt ſubij
cit.

l ¶ Indicetur.ar.
ꝙ aliquis tenetur
indicare furem. ſʒ
ar.ꝯ.ff.de pſ.v.ſo-
lent. et de condic.
ob tur. cãm.l.iiij.
§.fi.

m ¶ Configi.id
eſt cum lancea oc-
cidi.

n ¶ Concertatio
ne.ſic.j.ad.l.iul.d
vi.pu. vel priuata
l.qm̃.

o ¶ Criminatio-
nis.id eſt non ac-
cuſabitur de crimi
ne homicidij: licet
al's ſicut pro libero
ita et pro ſeruo lo-
cũ habeat lex cor.
de ſiccarijs: vt.ff.
ad.l.aquił.l. inde.
neratius.§.penul
timo.

Denũciamus. ſa cit. ĩ. de ſedic. l. ij. et ſina. et. s. ð epiſ. et cle. l. conuenticulaꝫ. et. ff. de coll'. illi. l. iij. et. l. qui. et ff. ad. l. iul'. ma. l. fi.

b ¶ Colligere. ex particulis.

c ¶ Celebrare. id eſt ordinare collecta.

d ¶ Conetur. tractare conuenticulam vt irruat in eccleſiã: ſic. s. ð epiſ. ⁊ cle. ſiquis in hoc

e ¶ A quibuſdã. id eſt qui confugerint in eccleſiam. Accurſius.

Pñti f cõſtituta. id eſt ea q̃ ſunt cõſtituta in hac p̃ſenti lege: vel erimus preſentes et preſtabim⁹ id qđ in hac p̃ſenti. l. eſt conſtitutum.

g ¶ Preſtamus. id eſt preſtabim⁹.

h ¶ Conditõis. nec ergo ſerui. ſed contra. s. e. ſi ſeru⁹ Sol. ibi armati. h non. vel hic de liberis tm̃ vt. ĩ. e. §. et hoc. et ſm hec liberorum hominũ ſunt multe conditiones: vt inſtit. ð iur̃. p. §. fi. vel dic tercio ꝙ large hec conditio hominis dicit̃. q. d. ſiue miles ſiue nõ ſiue diues ſiue pauper ſiue magnus ſiue ñ et erit eadem ſecũda et tercia ſolutio.

ſtilis ⁊ homicide cõditionem tranſilijt ſit occiſus.

Impat. Marcianus. a. ad populum. Denũciamus vobis omnibus vt in ſacroſanctis eccleſijs ⁊ in alijs quidem venerabilibus locis in quibus cuꝫ pace et quiete vota competit celebrari abſtineatis ab omni ſeditione. nemo conclamationibus vtatur nemo moueat tumultum aut impetũ cõmittat vel conuenticulaꝫ collecta multitudine in qualibꝫ parte ciuitatis vel vici vl' cuiuſcunqꝫ loci [b] colligere ac [c] celebrare [d] conetur. Nam ſiquis aliquid contra leges [e] a quibuſdam extimet perpetrari liceat ei adire iudicem ⁊ legitimum poſtulare preſidiũ. Sciant ſane omnes ꝙ ſiquis contra huius edicti normaꝫ aut agere aliquid aut ſeditionem mouere tẽtauerit vltimo ſupplicio ſubiacebit.

Impa. Leo. a. Entrio. pp̃.

Preſenti lege decernim⁹ per omnia loca valitura (excepta hac vrbe regia: in qua nos diuinitate propicia degentes q̃tiens vſus exegerit inuocati ſingulis cauſis atqꝫ perſonis p̃ſentanea [f] conſtituta [g] preſtamus) nullos penitus cuiuſcũqꝫ [h] conditionis ſint de ſacroſanctis eccleſijs orthodoxe fidei [i] expelli aut trahi vel protrahi [k] confugas: nec pro his venerabiles epiſcopos aut religioſos economos erigi que a confugis debeantur. eis qui hoc moliri aut facere aut nuda ſaltẽ [l] cogitatione atqꝫ tractatu auſi fuerint tentare capitali et vltimi ſupplicij animaduerſione plectẽdis. Ex his ergo locis eorumqꝫ finib⁹ [m] q̃s anteriorum legum preſcripta ſanxerunt nullos expelli aut ejci aliquando patimur: nec in ipſis eccleſijs reuerendis ita queq̃ꝫ detineri atqꝫ conſtringi vt ei aliquid aut [n] victualium rerum aut veſtis negetur aut requies. ¶ Sed ſiquideꝫ ipſi refuge appareant [o] publice et ſe in ſacris locis offerent querentibus [p] conueniendos: ipſis [q] ſeruata loci reuerentia iudicum quibus ſubiacẽt [r] ſententijs moneantur reſponſuꝫ daturi quale ſibi quiſqꝫ proſpexerit conuenire. ¶ Q2 ſi in finibus eccleſiaſticis latitant religioſiſſimus economus ſeu defenſor eccleſie vel certe quẽ his negocijs cõmodiorem autoritas epiſcopalis elegerit reconditam latentemqꝫ perſonam decenter ſine vllo incõmodo [s] monitus inter fines eccleſie ſi inuenitur [t] preſentet. ¶ Quũ autem monitus fuerit in publico priuatoue contractu actione [v] ciuili in [x] ei⁹ ſit arbitrio ſiue per ſe ſiue (ſi magis [y] elegerit) inſtructo [z] ſolẽniter procuratore [a] directo in ei⁹ iudicis cui⁹ pulſat' ſententijs examie [b] rñdere ¶ S3 ſi h̃ facere detractet aut differat iudiciorꝫ legũqꝫ [c] ſolit⁹ ordo fuetur: itaqꝫ ſi res ĩmobiles [d] poſſidet p⁹ edictorꝫ ſolẽniũ citatõꝫ ſñia iudicãtis [e] vſqꝫ ad moduꝫ

p ¶ Conueniendos. id eſt citandos.

q ¶ Seruata. q2 citabitur verbis non re.

r ¶ Sententijs. cõmonitorijs.

s ¶ Monitus. ſcꝫ ab epiſcopo vt fiat hic vl' dic monitus eſſe q̃ñ caſus.

t ¶ Preſentet. volẽti monere vl' citare.

v ¶ Ciuili. ſed ĩ criminali non poteſt: vt. ff. ð publ'. iudi. l. penultĩa. §. ad crimen.

x ¶ Eius. fugitiui.

i ¶ Expelli. ſcꝫ per clericos.

k ¶ Confugas. niſi in caſib⁹ vt dixi. s. e. fideli.

l ¶ Cogitatione. ẑ. ff. de penis cogitationis. So. hoc priuil'. eccleſie vel ad terrorem dictum eſt. vel dic aut pro et. ſ. nuda cogitatione ⁊ tractatu. vel diſtingue. quia aut eſt cogitatio adeo nuda vt non tranſierit in aliquod conamen ⁊ tunc non punitur vt ibi. aut tranſit in aliqđ conamen licet non venerit ad effectum ⁊ tunc in grauioribus punitur vt hic ⁊. ĩ. ad. l. iul'. ma. l. quiſquis. et. ff. de extraordi. cri. l. j. et s. de epiſ. et cle. ſiquis non dicam. maxime quia in maleficijs voluntas ſpectatur: non exitus: vt. ff. ad. l. cor. de ſic. l. diuus. adri. ⁊ ſic lego aut pro et. vt modo dixi. in minorib⁹ autem oportet ſequi effectum: vt. ff. qđ quiſqꝫ iur̃. l. j. in fi. ⁊ ad. l. cor. de fal. qui falſam.

m ¶ Quos. ſcꝫ fines.

n ¶ Victualium. miſſorum de domo ſua vel amicorũ vel etiam de ea eccleſia: vt. ĩ. e. §. penul.

o ¶ Publice. id eſt. ĩ. ſepta tamen eccleſie.

y ¶ Elegerit. nota liberum eſſe per ſe vel per ꝓcu. agere vel reſpondere vt. ĩ. de procu. l. fi. et. ff. de iniur̃. ſed ſi vnius. §. idem ait.

z ¶ Solẽniter. ſ. vt caueat iudicatum ſol. vt inſtit. de ſatiſ. §. penul. ⁊. ff. de ꝓcura. l. fi. et ꝙ dñs de calũnia iuret hodie vt. ĩ. de iur̃. cal'. l. ij. §. ſin autem.

a ¶ Directo. id eſt deſtinato.

b ¶ Reſpondere. ar. hic et. ff. de procura. non ſolum in prin. et. l. ſed is contra eos qui dicunt cum ꝓcuratore nõ fieri. lit. ꝯteſ. ſic nec de cal'. iurari.

c ¶ Solitus ordo. non eſt hic ordo qui ſequitur: vt primo immobiles accipiant poſtea mobiles: ſed eſt econtra vt. ff. de re. iu. a diuo. §. j. ſic. ff. de pecul'. leg. l. quidam. nõ enim ordo ſcripture ſeruatur: vt. ff. de ſol'. non enim. ⁊ dicta. l. quidam.

d ¶ Poſſidet. ſ. fugiens ad eccleſiam.

e ¶ Vſqꝫ ad modum. hoc referas ad venditionem naꝫ ſm hec iura fiebat miſſio in oĩa bona ſꝫ venditio ſm mẽ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

turam debiti: vt. ff. quibus ex cauſis in poſ. e. l. j. ⁊ l. fulcinius. §. j. ⁊ §. adeo autem. hodie autem vtrūqꝫ fit ꝑ menſura: vt. j. de bo. ar. iu. poſ. antē. ⁊ qui iurat. ſed dominus Ot. hic ſcripſit ꝙ etiam venditio fiebat olim ante legem iſtam omnium rerum. vel poteſt dici ſm Al. ꝙ lex illa q̄bus ex cauſis. in poſ. l. j. loquitur quū fit miſſio lit. cō. hic autez quū ante vt ar. ff. ꝺ re gu. iur̄. non ſolēt Alij dicunt: et ꝙ hic fit mentio no iu iur̄ vt fiat miſſio pro menſura debiti ſed prima verior eſt. Item notant quidā ꝙ ante lit. cō. fertur diffinitiua quod eſt generale ſm M. et pro eo. j̄. quomodo ⁊ quādo in auten. qui ſemel. et. ff. de iudi. ſi pretor. et. j̄. de inge. manu. l. diffamari. et. j̄. vbi quis de cu. cō. l. fi. ⁊. j̄. ad tre. l. penl't. §. quum autem. ⁊. j̄. vbi ꝺ cri. agi opor. autē qua in prouincia ſed B. ⁊ Jo. contra. et poteſt dici hic lit. fuiſſe cō. ꝑ uſqꝫ fugeret ad eccleſiam. ⁊ pro eis eſt. j̄. de tēpo. ap. l. fi. §. fi. Quūz ergo ſit ibi ſpeciale ergo oportet hoc eſſe ius cōmune: vt. ff. ad munici. l. j. et ꝙ dicit vbi de curio. vl' coar. eſt ſpeciale. et eo modo ad illam q̄ in prouincia. et ē hec alia ſo. Preterea hic non eſt diffinitiua ſed interlocutoria ex q̄ fit miſſio et venditio vt. j̄. de bo. aut iu. poſ. l. penl't. hec eſt vera.

a Traditio. id eſt in poſſeſſionem miſſio.

b Habet. ſcz fugiens ad eccleſiam.

c De ſua etiam conſcientia. Io. quem debere per ſacramentum ſe purgare: vt hic et. j̄. de penis iudi. auten. nouo. et de reis poſtu. l. ij. ⁊ de vſu. eos. §. fi. ⁊. ff. de incē. rui. l. j. §. j. ⁊ de edendo. pretor. §. ij. ⁊. j̄. de execu. tu. licet. ⁊ de bonis aut. iu. poſ. l. fi. ⁊ de iur̄. do. l. fi. §. penl't. ⁊ de fide inſtru. l. fi. ⁊ de iur̄. deli. ſcimus. §. ſi vero. ⁊ de pu. iu. is q̄ et. j̄. de procur. reū. et. j̄. quando ⁊ quibus quarta pars. l. ij. et ex his legibus ſacramentum delatum referri non poteſt.

d Rerum. ſcz inquiſitione.

e Per eos. defenſorem et eco.

debiti bonorum eius: ſiue prediorum [a] traditio ſiue venditio celebretur. Qz ſi res mobiles [b] habet eaſqꝫ extra termīos occultat eccleſie ſententia iudicantis ⁊ executoris ſolicitudine perquiſite quocunqꝫ occultantē erute pro equitis tramite modoqꝫ debiti publicis retionibus priuatiſqꝫ proficiant. Sane ſi intra fines habētur eccleſie vel apud quēlibet ex clericis abſcondite ſiue depoſite fuiſſe firmentur ſtudio ⁊ prudentia viri reuerendiſſimi economi ſiue defenſoris eccleſie diligentia inquiſite ⁊ q̄libet modo ad ſacroſanctam eccleſiam peruenientes proferantur: vt pari equitatis ordine ex eiſdez bonis fiſco vel rei publice ſiue creditoribus et quibuſcunqꝫ iuſtis petitoribus ad modum debiti conſulatur. Sic vbi poſite vl' cōmodate dicantur in inquirendis tantam volumus eſſe cautelaz vt ſi ſola ſuſpitione apud aliquem aſſerantur abſcondite [c] de ſua etiam conſcientia ſatiſfacere autoritate venerabilis antiſtitis iubeatur.

Adijciētes ꝙ ea que de ꝑncipalibus perſonis decernimus in cauſis fideiuſſorum ſiue mandatorum ſeu [d] reruz ad [e] eos pertinentiuz vel familiarium ⁊ ſociorum vel participū ⁊ omnimodo in iiſdem cauſis obnoxiorum perſonis precipimus obſeruari: ſcilicet ſi ipos quoqꝫ ſecum confuge intra eccleſiarum termīos habere voluerint: vt ex eorum quoqꝫ bonis publica debita priuataqꝫ ſoluantur: et per eos rerū que vbicunqꝫ depoſite ſunt procedat inquiſitio. Et hec quidez de ingenuis liberiſqꝫ perſonis. Sane ſi ſeruus aut colonꝰ vel aſcripticius familiaris ſiue libertus ⁊ hmōi aliqua perſona [f] domeſtica vel conditioni ſubdita cōquaſſatis rebus certis atqꝫ ſubtractis ſeu ſeipſum [g] furatus ad [h] ſacroſancta loca contulerit ſtatim a [i] religioſis economis ſiue defenſoribus vbi primum hec ſcire potuerint per eos videlicz ad quos hoc ꝑtinet ipſis p̄ſentibus pro eccleſiaſtica diſciplina ⁊ qualitate cōmiſſi aut vltione [k] cōpetenti aut [l] interceſſione [m] humaniſſima ꝓcedēte remiſſione venie ⁊ ſacramenti [n] interuentione ſecuri ad locum ſtatūqꝫ propriū reuertantur: rebus quas ſecum habuerint [o] reformandis. diutius eī eos intra eccleſias non conuenit cōmorari ne patronis ſeu dominis per ipſorum abſentiam obſequia iuſta denegētur. ⁊ ipſi ꝑ incōmodum ⁊ eccleſie egentiū [p] pauperū alantur expenſis. Inter hec aūt que ſedulo ad religioſi economi ſiue defenſoris eccl'ie ſolicitudinē curāqꝫ reſpiciūt erit etiam

f Sane f domeſtica. hic aſſignantur quedam domeſtice perſone: vt et. ff. de furt. ſi libertus. ⁊ de penis. l. reſpicīdum. §. domeſtica. et. j̄. de queſtio. pridem. Item vxor viro ⁊ econtra ſunt domeſtici ar. j̄. de re mili. quicunqꝫ. ⁊. ff. de edil'. e. ediles etiam. §. familie. ⁊. ff. de religi. l. familiaria et ad ſill'. l. j. §. ſi vir ar. ꝯ. j̄. de queſti. l. iij. et proſunt h ad illud qꝺ habeē. j̄. de teſti. etiā.

g Furatus. hec non refertur ad libertum quum ſit liber.

h Sacroſancta non ſui ſed potius dn̄i nequicia. ſ. para. et ſic nō debuit fugere. ſi autem magna dn̄i ſeuicia tunc dic vt inſtit. de iis qui ſunt ſui iur̄. §. fi. et ſic non obſtat. ſ. e. ſi ſeruꝰ Itez facit. j̄. de fugi. f. l. j.

i Religioſis. intercedente interceſſione humaniſſima. dico quod ē j̄. a religioſis.

k Competēti. vbi friuola de cauſa receſſit.

l Interceſſione. quam facit economus.

m Humaniſſima vbi iuſta cauſa aufugit ⁊ ſic non deliquerat ſeruus.

n Interuentione. iurabit enim dominus ꝙ eum nō ledet ob hoc. ſic et in auten. de monach. §. ij. et in auten. de ſanctiſ. e. §. ſiquis autem ad monachā. et ſunt hic ar. ꝙ ſic iuret vir ꝙ non ledet vxorem quum eam repetit. et de hoc extra. vt lite non ꝯt. c. j.

o Reformandis. dn̄o ⁊ ꝑono.

p Pauperum. nam res clericoꝝ pauperū ſunt: vt. ſ. de epīs ⁊ c. l. ij. ⁊ plene dic de ꝯfugientibꝫ. qꝛ aut ſeruus fugit aut lib. primo caſu. aut ꝓpter dn̄i ſeuiciā magnā ⁊ tūc ſerua inſti. de iis qui ſui iur̄. §. finali. aut ꝓpter delictū magnū ſui. ⁊ tūc ſerua. ſ. e. ſi ſeruꝰ. aut ꝓpter paruū vel nullū: ⁊ tūc ſua qꝺ h. §. penl. dr̄. ⁊ hoc ingrat ꝑlatꝰ vl' epīs: vt ī fi. hꝰ le.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De iis q̄ in eccleſiis manumittuntur. Rubrica. .xiij.

Imp. Conſtātin⁹. a. ad Protogenem Epiſcopū.

Iamdudum placuit vt in eccleſia catholica libertatē dn̄i ſuis famul' preſtare poſſint: ſi ſub aſpectu[d] plebis aſſiſtentibus chriſtianoꝝ[e] antiſtitib⁹ id[f] faciant: vt propter facti memoriam vice actoꝝ interponatur qualiſcūq; ſcriptura in[g] qua ipſi[h] vice teſtiū[i] ſignent. vnde a[k] vobis quoq; ipſis non immerito dande et relinquende ſunt libertates: quo quiſq; veſtrum[l] pacto voluerit dummodo veſtre volūtatis euidens appareat[m] teſtimonium.

Item .a. Oſio. Qui religioſa mente in eccleſie gremio ſeruis ſuis[n] meritā conceſſerint libertatem eandem eo iure donaſſe videantur: quo ciuitas romana ſolēnitatibus[o] decurſis dari conſueuit. ſed hoc dūtaxat[p] iis qui ſub aſpectu antiſtitum dederint placuit relaxari.[q] clericis autem amplius ꝯcedimus vt cū ſuis famulis tribuūt libertatē nō ſolū in ꝯſpectu eccleſie ac religioſi populi[r] plenum fructū libertatis conceſſiſſe dicantur: verumetiam cum poſtremo iudicio dederint libertates ſeu quibuſlibet verbis dari preceperint: ita vt ex die publicate voluntatis ſine aliquo iuris teſte vel[s] interp̄te cōpetat directa libertas.

De legibus et conſtitutionibus principū. Rubrica. .xiiij.

Imp. Conſtantinus. a. Baſſo prefecto pretorio.

Inter equitatem[x] iuſq; interpoſitam interpretationē nobis ſolis ⁊ op꜄tet ⁊ licz inſpice͞r.

gis. Si liber aut non chriſtianus et tunc ſerua vt. ſ. e. l. j. ſi chriſtianus et tunc habet triginta dies vt aut extra eccleſiam reſpondeat ſecuritate renunciata: aut intra eam nō renunciata: vt in auten. de manda. prin. §. ſed neq; poſt qd ſpacium ſerua ſm qd dicitur. ſ. e. in. §. cum aut. monitus. ſed hoc fallit in caſibus vt dixi. ſ. e. l. ij.

a ¶ Conquirāt. economus ⁊ defēſor.

b ¶ Inſtruant. economus et deſenſor.

De iis qui in ecc. fauet eccleſia fugientib⁹. fauet ⁊ manumittendis.

Iamdudū c domini. etiam minores. xxv. an. ſicut ⁊ coram iudice.

d ¶ Plebis. id ē populi.

e ¶ Antiſtitibus. id eſt antiſtite plurale pro ſingulari: vt. ſ. de epiſ. ⁊ cl. l. orphanotrophos.

f ¶ Faciant. id eſt manumittant.

g ¶ Qua. ſcz ſcriptura.

h ¶ Vice. domini ipſi manumittentes.

i ¶ Signent. id eſt ſcribant et ſigillent. quod eſt vice ſcripture tabellionis coram iudice. vel dic pro tabellione poni q̄ non eſt opus ſcribēdo teſtō. Ac.

k ¶ Vobis. qui queritis an hoc fieri poſſit.

l ¶ Pacto. id eſt in eccleſia vel extra coram iudice. vel dic pacto. id eſt impoſitione opaꝝ quas volet.

m ¶ Teſtimonium. licet alij non ſint teſtes ſm py. immo totus populus ſunt teſtes. Ac.

Qui religioſa n meritam. quia bene ſeruierant.

o ¶ Decurſis. id eſt coram iudice. id eſt per curſum ſeruatis.

p ¶ His. laicis minoribus.

q ¶ Clericis. ſed an idem in laicis? R. ſic: per. l. in ſtit. de libertinis. §. multis. vbi dicit in eccleſiis ſed non per legem iſtam niſi in clericis in quib⁹ erat ſpeciale.

r ¶ Plenum. id eſt plenam libertatē ⁊ erat in clericis ſpeciale. hodie cōmune ius eſt vt inſtit. de libertinis. §. fi. ⁊ in co. vt liber decetero. §. j.

s ¶ Interprete. non expectato iudice: ſed ipſo iure ſm Ir. vel dic teſtem tabellionem. Et nota q̄ quidam dicunt hic eſſe ſpeciale: vt ante aditam hereditatem competat libertas: quod falſum eſt. quia eſt contra regulam communem vt. ff. de contra. tab. l. filium: et. ĩ. de fideiuſ. l. eam. et de caduc. tolle. §. in nouiſſimo. ſubaudi ergo hic publicate. ſ. et adite hereditatis. Ac.

De legibus et conſtitutionibus. ſ. de religione que ad fidem ⁊ eccleſiam pertinet nunc de ea que ad leges ſacras: vt. ĩ. e. l. leges ſacratiſſime. Ac.

Inter equitatem. quum dubium ſit an ius ſcriptum ſit equum ⁊ ſi non eſt qui faciat ius ſuper ea equitate nobis ſolum licet inſpicere.

x ¶ Ius. id ē ſcriptum ⁊ pone caſum etiam in iure ſcripto et ſtricto ⁊ equitate nō ſcripta. vt. ff. qui et a quibus proſperit. et. ff. manda. inter cauſas. §. nō omnia. In his legibus ē eq̄tas nō ſcripta cōtraria iuri ſcripto ⁊ ſtricto. Itē quā doq; latius poti⁹ ponitur equitas q̄ ius ſcriptum: vt. ĩ. ad mac. l. p. quandoq; ſtrictius: vt ad mace. §. iul. §. mutui. et dic interpoſitam id eſt interponendam a nobis ſolis id eſt nobis licet eam inſpicere vel dic interpoſitam proprie ſcilicet in ſuis iuſticie finibus. ⁊ huic intellectui non obſtat. ĩ. d iudi. placuit. quia ibi loq̄tur de eq̄tate ſcripta. Itē poteſt poni eodem modo in iure ſcripto vel nō ſcripto et equitate non ſcripta: vt in monacho an poſſit ſuccedere in feudum rigor ſic vt in aliis bonis patris: vt eſt de epiſ. et cle. l. deo nobis. equitas non et expone interpoſitam vt prius. Item poteſt poni in equitate ſcripta et iure ſcripto et ſtricto: vt. ĩ. de furtis ſiquis perſuaſerit. et inſtit. de lege fuſi. ca. et. ff. ad turpill'. l. j. §. qui operas. ⁊ interpoſita proprie ponitur et nobis id eſt a nobis ſolis oportet et licet inſpicere ſm omnes. et ſic concordat dicta l. ĩ. de iudi. placuit. Item in eodem q̄ dicit ſoli principi licere eſt contra. ff. e. l. non poſſunt: vbi etiā quilibet iudex hoc facit trahēdo de ſimilibus ad ſimilia ſed dic q̄ illa interpretatio non eſt generalis: ſed cauſe illius tm̄ quū res inter alios acta ⁊c. ſed hec interpretatio eſt neceſſaria ⁊ generalis et probabilis et in ſcriptis redigenda. doctoris auten. tm̄ probabilis vt. ĩ. de profeſ. qui in vrbe conſtant. l. j. li. xij. Nam nemo eſt aſtrictus ſtare verbis magiſtri. neceſſaria tm̄: vt iudicis in vna cauſa que eſt in ſcriptis redigenda. generalis tm̄ vt conſuetudo: vt. ff. e. non poſſunt. et. l. nam vt. et. l. ſi de interpretatione. et. l. nam pedius. Item contra. ff. e. non ambigitur. et. ff. quibus appellare non liceat. l. j. §. finali. et inſtituta de iure naturali §. lex eſt. et. ĩ. de officio prefecti pretorio. le. nonnani? Reſpondeo iſti faciunt autoritate principis. vt. ĩ. co. ſi imperialis in fine. Accurſius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Que ex relationibus. relatio abſentis ſuggeſtio preſentis. vel relatio ſcriptis ſuggeſtio ſine ſcriptis. vel relatio ſimplex ſuggeſtio conſulēdo. et pone in rege ſcribente principi pro marchione lancea: vt daret ſibi quoddam caſtrū quia bene ſeruierat. b ¶ Conſulatione. partis vel etiā alicu⁹ iudicis vt auferat caſtrū tali militi qui multum ſeruierat principi et imperator privilegium concedit et precipit nō auferri.

c ¶ Procerū. id eſt conſiliariorum.

d ¶ Statuim⁹. immo ſtatutū in cōmuni auditorio ē generale ius vt. j. e. ſi imperialis que eſt contra So. hec in priuilegijs ibi generaliter. vel ibi partibus preſentibus ꝛ cognitionaliter hic vna tm̄ preſente. ꝛ ꝙ dicit introducto. ſ. ab vna parte.

e ¶ Corporibus monachorū vel mercatorum.

f ¶ Legatis. romanorum.

g ¶ Prouincie. vt anthiochene: vt. j. de decur. eos

h ¶ Ciuitati. vt metropoli berito vt. j. de metro. be. l. j. li. xj.

i ¶ Curie. id eſt ordini decurionū

k ¶ Nec generalia iura. non ergo decretales epiſtole generales ſunt vt videtur. ſed contrarium eſt. vt. xx. di. c. j. ꝛ plus valeat etiam ꝙ expoſitiones ſanctorum patrum: vt. e. di. c. ij. Item huic contra. ſ. de no. co. fa. circa fi. ſed ibi de ijs que ſunt in iur corpore. hic non. ſic. ꝛ. j. l. pri. in fi. Item contra. j. que ſit longa con. l. fi. in fi. ſed expone ibi ppetue. i. ſine pfinitōne tpis: vt. j. de diuer. reſcrip. l. fi. non autem ppetue. i. generalis vel intellige generaliter inter ipſas pſonas inter alios nō. Item contra. ff. qd quiſqꝫ iuri. l. j. ſed ibi nō excedit perſonaꝫ ratione ſui fauoris. ſed ratione odij. vel diſtingue poſtulatio facta fuerit nec ne: vt in. l. iij. illius ti.

l ¶ Negocijs. non ergo producentur ad conſequentiaꝫ vt inſti. de iure. na. §. ſed qd principi. ꝛ. ff. de conſti. prin. l. j. in fi.

m ¶ Infamie. ipſo iure vel per ſententiam.

n ¶ Aſtute. id eſt malicioſe.

o ¶ Reſcripto. ſ. quia velit aliud reſcriptum contra primum impetrare.

p ¶ Eliciti. reſcripti.

q ¶ Retulerint. prohibetur ergo relatio: ꝛ ſic eſt contra in autē. de iudi. §. fi. ſed diſtingue: vt. j. de relat. l. j.

r ¶ Triginta. contra. ſ. de ſacroſanc. eccle. placet. ꝛ. ſ. de epis ꝛ. cl. ſi eccleſie. ibi enim alie pene imponūtur. ſed ibi alia priuilegia fuerant violata hic alia. Ac.

Leges. ſ. de ſingularib⁹ le. obſeruādis dixit: nunc de generalib⁹ ꝛ ponit ſigna generalitatis: vt. j. tanḡ.

t ¶ Impoſterum: vt inhibita declinent ꝛc. vt. j. e. l. leges.

Impat. Theo. et Valen. aa. ad ſenatum.

Que ex relationibus iudicū vel ſuggeſtionibus iudicantium vel [b] conſulatione in cōmune florentiſſimorum ſacri noſtri palacij [c] procerum auditorium introducto negotio [d] ſtatuimus vel quibuſlibꝫ [e] corporibus aut [f] legatis aut [g] prouincie vel [h] ciuitati aut [i] curie donauimus [k] nec generalia iura ſint ſed leges fiāt ijs dūtaxat [l] negocijs atqꝫ perſonis pro quibus fuerint promulgata nec ab aliquo retractentur notam [m] infamie ſubituro eo qui vel [n] aſtute ea interpretari voluerit: vel impetrato impugnare [o] reſcripto: vel habituro fructum per ſubreptōnem [p] eliciti. et iudices ſi diſſimulauerint vel vlterius litigantes audierint vel aliquid allegandum admiſerint ꝛ ſub quodam ambiguitatis colore ad nos [q] retulerint. [r] triginta librarum auri condemnatione plectendi ſunt.

Idem. aa. ad ſenatum.

Leges vt generales ab omnibus equaliter [t] impoſterū obſeruentur: que vel a nobis emiſſe ad venerabilem [v] cetum oratione [x] conduntur. vel inſerto [x] edicti vocabulo nuncupantur ſiue eas nobis ſpontaneus motus ingeſſerit ſiue [y] precatio ſiue [z] relatio vel lis mota legis occaſionem poſtulauerit: nam ſatis eſt edicti eas nuncupatione cenſeri vel per omnes populos iudicum [a] programate [b] diuulgari vel expreſſius [c] continere [d] quod principes cenſuerunt ea que in certis negocijs ſtatuta ſunt ſimilium quoqꝫ cauſarum [e] facta componere. Sed etſi generalis lex vocata eſt vel ad omnes iuſſa eſt pertinere vim obtineat [f] edicti. interlocutionibus quas in vno negocio iudicantes protulimus: vel poſtea proferemus: non in commune [g] preiudicātibus nec ijs que ſpecialiter quibuſdaꝫ cōceſſa ſunt ciuitatibus vel prouincijs vel corporibus ad [h] generalitatis obſeruantiā pertinentibus.

Idem. aa. ad Voluſianuꝫ. pp.

Digna vox eſt maieſtate regnantis legibus alligatum ſe principem pfiteri [k] adeo [l] de autoritate iuris nr̄a pēdet autoritas. Et reuera mai⁹ imperio ē ſummittē legib⁹ [m] principatū

v ¶ Cetum. ſenatorum. ſ. vt. j. de cadu. toll. l. j. in fi. et. ff. de re. e. l. j.

x ¶ Edicti. ſic ſcꝫ hac edictali. le. ꝛc. vt. j. de ſecundis nupt. l. hac edictali.

y ¶ Precatio. inter preſentes.

z ¶ Relatio. inter abſentes.

a ¶ Pro grāmate. id eſt ſcriptura publice procedente: vt habes fere ī omni conſtitutione aut. in fi.

b ¶ Diuulgari. repete ſatis eſt.

c ¶ Continere. ſ. generalitas in eis

d ¶ Quod. id eſt quando vel quū.

e ¶ Facta. id eſt fines.

f ¶ Edicti. hoc ſi nō eſt in cor. al's ē generalis etiam ſine his ſignis: vt. ſ. de nouo. co. p. i fi.

g ¶ Preiudicantibus vt ꝛ. ff. ad le. fal. l. j. §. ſi coheredis ſ. cōtra. j. e. l. fi. So. ibi a capite vſqꝫ ad fi. audiuit princeps negociū hic nō. vel ibi diffinitiue. hic interloquēdo. Item ꝯ. ff. qd met⁹. cā. l. metum. §. ſed qd pretor in fi. ſed illa eſt recepta in cor. iur. hic de his que nō ſunt recepte vel ſolue vt ibi. Itē ꝯ. j. de ꝯſti. pec. l. fi. ꝛ. ff. d iur. ꝛ fac. ig. l. p. §. fi. ſed ꝛ ibi de ijs que ſunt recepte in cor. iur. vt. ſ. e. l. in pn. Ac.

h ¶ Generalitatis repete nec.

Digna. ponit caſum ꝛ eius ratōeꝫ ꝛ ꝯmendatōeꝫ ꝛ exemplum. ſed quō eſt digna vox quū ſit falſuꝫ: vt. ff. e. pnceps legib⁹ ſolut⁹ ꝛ. ff. de le. ij. ex impfecto. ꝛ in aut. de cōſuli. §. fi. ꝛ. j. de teſtamētis ex impfecto. R. digna ē ſi dicat ſe velle nō ꝙ ſit: vt inſti. quib⁹ mo. te. infir. §. fi. ꝛ in pallegata. l. ex impfecto. Alij dicunt ꝙ hic pmittitur mentiri: vt inſti. de act. §. alie. qd non placet.

k ¶ Adeo. hoc ē. tm̄ de autoritate iur. nr̄a pēdet autoritas ꝛ impiū. adeo vt digna vox ſit maieſtatē regnātis ꝛc.

l ¶ De autoritate. hec ratio primi dicti. et ꝙ dic iur. ſcꝫ legis regie que eſt de imperio trāſferendo de populo in principem: vt inſti. de iure naturali. §. ſed quod principi. ꝛ. j. d veteri iure. e. l. j. §. hoc etiam.

m ¶ Principatū. ſubaudi ꝙ leges pncipatui. ſiue impio. qſi diceret. maior ē honor ꝛ eſt maior ꝯuenētia quā impiū ſit de fortuna. vñ di ſi fortuna volet fiet de rethore cōſul. ſi volet hec eadē fiet d ꝯſule rethor. ac leges diuino nutu ſunt pla

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

te.vt.ī.de preſ.lon.t.l.fi.et ſic immutabiles.

a ¶ Oraculo.id eſt exemplo.et ꝙ dicit edicti.id eſt generalis legis.al's ponitur edictuȝ pro edicto pretoris.vel poteſt dici ꝙ oraculum eſt qđ ad orationem alicuius vel pces cōceſſum eſt. b ¶ Oraculo.oraculum eſt diuina volūtas ore hominis declarata.ī.de preſ.lon.t.l.fi.in fi.

c ¶ Quod.ſ. eſſe ſolutos legib9.

d ¶ Indicamus.ſcȝ ſucceſſori nr̄o ꝛ non dicit precipimus. quia par in parem non habet imperium:vt.ff.đ arbi.l.nam magiſtratus. et ad trebel.l.ille a quo.§.tempeſtiuum. Accurſius.

Non dubiū.hec lex aſſignat duos modos quibus facit quis contra legem: vel cōmittit in legem. Primus quādo quis facit in fraudem.vt patet.ī.qđ met9.ca.l.p. Secūdus:quando quis facit contra legem quod dic per exemplum.quando lex aliquid prohibet nō autem vltra progreditur:ſcilicet vt non valeat: vt.ī.que res expor.l.ſi.et inſtit.de nupt.§.affinitatis. et in talibus ꝙ obtineat dicit hec lex.

e ¶ Amplexus.id eſt circūplectens adeo vt a verbis tanꝙ̄ iudeus recedere nolit.immutatur enim quandoqȝ eorū ſignificatio: vt.ff.quēadmodum vſuf.ca.l.iij.§.deſinere. Item vbicunqȝ ponitur actio pro accuſatione et econtra: vt in auten.de ſanctiſ.epiſ.§.ſiquis autem.et.ff.de ſepul.vio.l.iij.§.fi. Item vbicūqȝ verbum generaliter poſitū reſtringitur.vt.ff.de cal'.l.in heredem.ꝛ.l.hec actio.econtra quandoqȝ extenditur verbum legis: vt inſti.de rerum di.§.appellatione.ꝛ.ff.de iur.omnium iudi.ſiquis id.§.fi.ſic ergo mentem non licet offendere:ſiue eadem ſit cum ſenſu verborum ſiue non.ſed an verba legis tm̄ liceat offendere licet mens vel equitas ſit in contrarium Placēti.ꝙ non: vt.ff.qui ꝛ a quibus.proſpexerit.ꝛ de teſtō.mi.ꝙ conſtitutum.ꝛ.ff.de exerci.l.j.§.ſi is.ꝛ qui pecu.l.credenduȝ.Sed Jo.contra.vt.ff.de iur.pa.adigere.§.ꝗuis.ꝛ totum illud generale ſenſum nō verba ſpectari:vt.ff.de adimē.le.l.iiij.§.conditio:ꝛ.ff.qđ cum eo.ſed ſi filius.ꝛ de in ius vo.l.ꝗuis.tu dic ſi patet aliam mentem:et eſt redacta in ſcriptis: tunc ſententia Jo.tenet.ſi non tunc placē.vt.ff.de le.iij.nō aliter.et de exerci.l.j.§.ſi is.et de teſtō.mi.ꝙ conſtitutum.et.ſ̄.e.l.j. Item dic quot modis fiat fraus legi:vt dixi.ff.e.l.contra.

f ¶ Nullum enim.pro certe.

g ¶ Pactum.ſ.excipiendum.vel dic expreſſum.

h ¶ Conuentionem.ad agendum.vel dic tacituȝ.vel dic pro eodem poni.

i ¶ Nullum contractum.vbi hincinde contrahitur obligatio:vt.ff.de ver.ſig.labeo.

k ¶ Tam veteres.vt digeſta.

l ¶ Ꝙ̄ nouellas.vt codex.

m ¶ Pro infectis.opponitur de maleficijs: ſed hic loquitur in ijs que de iure ſortiuntur effectum: vt pacta et ſimilia. Iteȝ opponitur de ijs que non debent fieri facta tamē tenent:vt.ff.quando ap.ſit.l.j.§.biduum.ſed illud nō eſt contra legem.ſed preter legem.lex enim non reſiſtit.ſed non aſſiſtit. Item opponitur de ijs que poſtea confirmātur.vt.ī.de contracti.iudi.l.j.et.ī.de nup.etſi contra.ſed ea ſunt prohibita fieri vel inchoari.non confirmari. Itē opponitur de ijs que inutilia ſunt per exceptioneȝ: vt in mac.et vell'.et dolo et metu:℞.p inde eſt acſi ipſo iure ſint inutilia quo ad effectum vt.ff.đ regu.iur.l.nihil inteſt. Itē opponitur de libero homine vēdito inter ignorātes:vt.ff.de contrahen.emp.ꝛ liberi:℞ūdeo hic delinquit vterqȝ ibi alter tm̄:vt puta vēditor.vt ibi notaui.vel nullus. Item opponitur.ff.ad munici.l.tici9.in pn.ſed actio in factū aufertur per euȝ cuius intereſt.vl' ℞.vt ibi. Itē opponitur.ff.de cōdici.ob turpē cauſam.l.idem.§.ſed qđ meretrici ſed non facit turpiter ꝙ accipit.

et [a] [b] oraculo preſentis edicti [c] quod nobis licere non patimur [d] indicamus.

Idem.aa. Florentio.pp̄.

Non dubium eſt in legeȝ cōmittere eum qui verba legis [e] amplexus contra legis nititur voluntatem nec penas inſertas legibus euitabit qui ſe contra iuris ſententiam ſeua prerogatiua verborum fraudulenter excuſat. [f] Nulluȝ em̄ [g] pactum nullāqȝ [h] conuentionem [i] nullum contractū inter eos videri volum9 ſubſecutuȝ qui ↄtrahunt lege ꝓhibēte ↄ̄here: qđ ad omnes etiā leguȝ interꝑtationes [k] tam veteres [l] ꝙ̄ nouellas trahi generaliter imperamus:vt legiſlatori qđ fieri non vult tantum prohibuiſſe ſufficiat: ceteraqȝ quaſi expreſſa ex legis liceat voluntate colligere.hoc eſt vt ea que lege fieri prohibentur ſi fuerint facta:non ſolum inutilia ſed [m] pro infectis etiā habeantur. licet legiſlator fieri prohibuerit tm̄: nec ſpecialiter dixerit inutile eſſe debere quod factum eſt:ſed et ſi quid fuerit ſubſecutum [n] ex eo vel [o] ob id ꝙ interdicente lege factum eſt iſtud quoqȝ caſſum et inutile eſſe precipimus. Sm̄ itaqȝ predictam regulam

n ¶ Ex eo.vt ex venditione vel alio contractu traditio. ſed opponitur.quia ex contractu inutili quādoqȝ dominiuȝ transfertur:vt.ff.de dolo.et eleganter.§.j. ℞ū.qui actionem habet habere ipſam rem videtur:vt.ff.de iure iuran.l.qui actionem. Item opponitur.ꝙ in pari caſu turpitudinis potior eſt conditio poſſidentis.vt.ī.de condi.ob tur.ca.l.ij.ſed certe repetit fiſcus:vt.ff.de iur.fi.lucius. Item opponitur de filiofamilias in quē tranſit dominiuȝ pecunie date mutuo.ſed ibi creditor deliquit mutuando non filius accipiendo.hic auteȝ loquitur vbi deliquit vterqȝ.ſm̄ Jr.

o ¶ Ob id.vt fideiuſſor vel pignus.ſed opponitur.ī.de predi.mi.et ſi is.So.ſm̄ M.hoc in perpetuo prohibitis ſed alienatio predij minoris non eſt perpetuo prohibita: quandoqȝ enim conceditur vt ob es alienum.vt.ī.e.ti.l.ob eſ.ꝛ ſm̄ hec nulla oppoſitio obſtaret.ſed certe ſi in perpetuo prohibitis tm̄ ſeruaretur hec lex in pauciſſimis caſibus locum haberet.quia vix eſt aliquid ſic generale cui non derogetur per ſpeciale:vt.ff.de regu.iur.omnis diffinitio.dic ergo prohibitum eſſe res minorum alienari in eorum preiudicium:non auteȝ preiudicatur minori ſi tutor ſit obligatus:vel res eius.ſimiliter opponitur ꝛ reſpōdetur.ff.de arbi.l.ſi pupillus.et.ſ̄.de ſacroſanct.eccle.iubemus.§.ſanc.vel ſi velis euitare omnes oppoſitiones. dic ꝙ in perpetuo prohibitis loquatur quod non placet vel ſolue ad omnia:et dic vt dixi in principio legis.quod loquitur quando lex aliquid prohibet: et vltra non procedit:vt.ſ̄.de ſacroſanc.eccle.l.nemo martyres.ſi autem vltra procedat ſerua quod ſtatuit: nec habet locum hec generalis quum ſpeciales clauſule habeant locum:vt.ff.de verbo.obli.doli.et de penis.l.ſanctio.et quib9 ex cau.ma.ſed etſi per.§.deinde.nec obſtat quod hic dicitur licet legiſlator ꝛc̄.vbi innuit idem eſſe ſiue vltra proceſſerit ſiue non.quia huiuſmodi verbum licet non ſemꝑ innuit contrarium:vt.ff.de verbo.o.l.quicunqȝ.§.ij. Item opponitur de barbario qui nō debuit eſſe in dignitate.ſȝ ibi error cōis. Itē opponit̄ alteri ſtiplari ꝛc̄.ſed ibi preter le-

gem. a ¶ Qua. al's q̃ vbiq; ſeruari: et tunc dictio factum regitur a verbo ꝓhibente. al's q̃ vbiq; nõ ſeruari.
b ¶ Stipulationem. vt. ff. de verbo. ob. l. generaliter.
c ¶ Mandatum. vt inſti. mã. §. illud.
d ¶ Nec ſacramentum. vt. ff. de pac. iur. gen. §. generalem. et in auten. ſcenicas non ſolum. §. j. Sed cõtra. ĩ. ſi aduerſus ven. l. j. Sol. ſm M. hic in perpetuo ꝓhibitis. tu dic ſm B. q ibi fuit ſm. l. venditio: quia cum decreto: ⁊ ſacramẽtum reſtitutionẽ denegat.

Quod fauore. pone caſum vt. ĩ. de procura. non eo minus. ⁊. ĩ. de fide iſtru. plures ⁊. ff. de car. e. l. iij. §. duc. et. ĩ. de ſecundis nup. generaliter. §. ĩ his. et. ff. de mio. ſi iudex. ⁊ fac. ff. e. nl'lam. Sed contra ff. qd quiſq; iuris l. j. Sol. refert an ad poſtulationez fuerit conceſſum vt ibi an non. vt e. ti. l. iij. in pan. ⁊ hic. Item contra inſtit. d auto. tu. §. neq;. ſed certe etiam damnũ minoribus poterat ibi eſſe in vexando: vt. ff. de mĩo. l. minoribus. xxv an. Item obligaretur creditoribus hereditarijs. Itẽ cõtra de queſtio. paidem. ſed ⁊ illud euenit propter ꝑplexitatem quandaz: quia non poſſit torqueri pro eo: quin ⁊ contra eum. nam pro vtraq; parte debet dicere veritatez: vt. ſ. de epiſ. ⁊ cle. aut. ſed iudex. Item contra. ſ. de iudeis. l. die ſabbati. illud ſpeciale pro feſtiuitate iudeorum. vel ibi cõceſſio priuilegij non ſtetit in finibus conceſſionis: ſed vltra ꝓceſſit. hic ſtetit. Vel ibi duo precepta ſunt. Item contra. ff. d iur. anu. aur. l. ij. ſed ibi priuilegio ſuo renunciaſſe videt quũ dixit ſe ingenuuz. Item contra. ff. de excu. tu. l. quũ ex oratione. ſed ibi libertus habebat priuilegium fauore patroni: non per ſe q ab alia tutela excuſaretur. vnde ſi impetrat ius anu. aur. per excuſationem perdit. quia nõ ſibi erat priuilegium. Item contra. ff. de pericu. ⁊ cõ. rei. ven. ſi vina. ſed diſtingue an pacto vt ibi an lege vel a ṗncipe vt hic fauor inducatur. primo caſu obtinet quod ibi. ſecundo quod hic dicit. Sed hoc non valet: vt. ff. de lege cõmiſ. l. ij. et de in diem adiec. ſab. Sed tu dic q ibi non eſt fauor. quia non eſt extra ius cõmune. tunc enim dicitur fauor vel priuilegium quũ eſt extra ius cõmune. naz dicitur priuilegium. i. priuata lex. iij. di. priuilegia. Item contra. ff. de pact. do. inter generum. §. quũ inter: ſed ibi ꝓprie non fuit aliquis fauor. Ac.

[a]qua vbicunq; non ſeruari factum lege prohibente cenſuimus: certum eſt nec [b]ſtipulationem huiuſmodi tenere nec [c]mandatum vllius eſſe momẽti [d]nec ſacramentũ admitti.

Idem. aa. Florentino. pp.

Quod fauore quorundã conſtitutum eſt quibuſdam caſibus ad leſionem eorum noluimus inuentũ videri.

Idem. aa. viro prefec. et conſuli deſignato.

Leges et conſtitutiones [f]futuris certum eſt dare formam negocijs non ad facta preterita reuocari: niſi nominatim et de preterito tempore ⁊ adhuc pendentib⁹ negocijs [g]cautum ſit.

Idem. aa. ad ſenatum.

Humanum eſſe probam⁹ ſi quid de cetero [h]in publica vel [i]priuata cauſa emerſerit neceſſarium quod formam generalem et antiquis legibus non inſertam expoſcat: id ab omnibus tam proceribus noſtri palacij q̃ glorioſiſſimo cetu veſtro patres cõſcripti tractari: et ſi vniuerſis tam iudicibus q̃ vobis placuerit tũc [k]legata dictari: et ſic ea denuo collectis omnibus [l]recenſeri: et quum omnes conſenſerint tunc demuz in ſacro noſtri nominis conſiſtorio recitari: vt [m]vniuerſorum conſenſus noſtre ſerenitatis autoritate firmetur. ſcitote igit̃ patres conſcripti non aliter imposteruz legem a noſtra clementia [n]promulgandam niſi ſupradicta forma fuerit obſeruata: bene etenim cognouimus quod cũ noſtro conſilio fuerit ordinatum id ad beatitudinem noſtri imperij et ad noſtrã gloriam [o]redũdare.

Impa. Valenti. et Marci. aa ad Palladiũ.

Leges ſacratiſſime que cõſtringunt hominum vitas intelligi ab omnibus [p]debẽt: vt vniuerſi [q]preſcripto earum manifeſtius cognito [r]vel inhibita declinent vel [s]permiſſa ſectentur. Siquid vero in ijſdem legibus latum fortaſſis [t]obſcurius fuerit oportet id ab imperatoria interpretatõne patefieri: [v]duriciamq; legum noſtre humanitati incongruam emendari.

Impa. Leo et Zeno. aa.

Quz de nouo iure quod inueterato

Leges f futuris. vt. ĩ. de vſur. l. de vſuris.
g ¶ Cautum ſit. vt. ſ. de ſacroſanc. ec. l. añpenl'. et penl'. et fi. Sed quid ſi agatur cauſa poſt legem factam. et de contractu inito ante legem: dic veterem ſeruari legem: vt auten. vt quũ de ap. cog. in prin. coll'. viij. ⁊ in auten. he cõſtitutiones interp̃tatur. cõſtit. ĩ. coll'. vj et. ĩ. de teſtamẽtis iubemus in fi. Accurſius.

Humanũ h in publica. vt ſi queraẗ an ciuitas poſſit dari in feudũ.
i ¶ Priuata vt an poſſit monach⁹ vl' clericus ſuccedere in feudum.
k ¶ Legata. id eſt delegata vt dictetur.
l ¶ Recenſeri. id ẽ tractari an equũ ſit.
m ¶ Vniuerſoꝝ vniuerſitas ergo conſentit et ſic eſt ar. contra. ff. d acqui. poſ. l. j. in fi. et ff. de libe. vniuer. l. j.

n ¶ Promulgãda. ar. pro Ir. ad id quod dixit. ſ. d emenda. iuſti. co. in fi. ſed poteſt reſponderi q in pñ. quando condidit legez iſtam nõ credebat amplius ſe corrigere vel emẽdare leges quas fecerat ĩ cor. iuris. ſed mutauit propoſitũ. nam quod medicamenta morbis hoc exhibent. vt in aut. hec cõſtitutio innouat ⁊c.
o ¶ Redundare. vt ⁊. ĩ. de repu. non dubium. Ac.
Leges p debent. vt ⁊. ĩ. de iur. et fac. ig. l. conſtitutõnes Sed contra. ſ. de epiſ. et cle. l. repetita. et. ĩ. de iur. deli. l. fi. in prin. So. vt in ambab dixımus.
q ¶ Preſcripto. dicto.
r ¶ Vel. pone ſemper vel pro et.
s ¶ Permiſſa. hoc verbo etiam impata ꝯtinent: al's ponitur aliter. vt. ff. e. l. legis virtus.
t ¶ Obſcurius. vt nomine datoꝝ etiam donata contineantur: vt. ĩ. de coll'. auten. ex teſtõ. dixi et idem vbicũq; eſt diſſenſio dominorum.
v ¶ Duriciãq;. qd eſſet neceſſe: vt. ff. q ⁊ a qb. l. ꝓſperit.
Quum de nouo. ſuperius de legibus conditis et condendis dixi: nunc de eis intelligendis. et pone exemplũ in nouo iure ſic ſtatuit ius nouũ ſacramenta minoꝝ inuiolabiliter cuſtodiri: an tñ detur exceptio emptori an ⁊ actio: interrogabitur de hoc princeps ⁊ ipſe reſpõdebit. ſine eo tamen poteſt dici. q actio datur. vt. ff. de acqui. re. do. ſtatus. ⁊. ff. fami. herciſ. inter coheredes. §. ij. ⁊ de le. iij. cuz qs. §. nu-

ptura. ⁊ diſtingue hic quū dubitatio in iudicio contingit: aut ſuper nouo negocio aut ſuper lege aliqua. primo caſu dominus imperator eſt cōſulendus ſi eſt preſens: vt. ſ. e. humanum. ⁊. ī. de veteri iu. enu. l. ij. §. ſed quia. et. ī. de fideicō. li. itaqꝫ. ⁊ ar. ī. de iudi. l. fi. ibi ne cōpellatur ⁊c. Si autē non ſit eius copia tunc procedam de ſimilibus ad ſimilia: vt. ff. e. nō pōt. ſi vero ſuper. l. ſcripta. ſiquidem certo modo per conſuetudinem eſt intellecta ei itellectui ſtabitur: vt. ff. e. l. minime. ⁊. l. ſi ꝺ interpretatione: qꝫ ſi ex conſuetudine ū ē certificata recurritur vt dictuꝫ eſt ad principem ſi ſit eius copia: vt hic. et. ff. e. et ideo. et. l. nā. vt ait. in prin. ibi vel certe iuriſdictōne ⁊c. Alioquin interpretabor ī benigniorem parteꝫ vt. ff. e. l. benign⁹. et. l. in ambigna. §. ſi dubitem que ſit benignior: verborum ſignificationi ſtabo: vt. ff. de condi. ⁊ de. l. publius. §. j. quāqꝫ videtur primo ſtandum ſignificationi ꝟborum: vt. ff. de le. iij non aliter. tercō ꝑcedam de ſimilibꝫ ad ſimilia: vt. ff. e. l. neqꝫ leges. ⁊ hoc dixi. ff. e. l. nō poſſunt.

a ℂ Vſu. id ē conſuetudine.

b ℂ Tam. ſi a primo incipias. hic duo ſunt neceſſaria: ſic. ī. de iur. de li. potuit. Ac.

Si impialis. hāc legem intellige in ijs que nō ſūt deciſa per legem vt ī feudis ⁊ ſimilibus in alijs enim potius legem ſeruaremus ſcriptaꝫ quā hec ſententia non ſit lex conſtituta: vt debet conſtitui vt. ſ. eo. humanum.

c ℂ Cominus. id eſt preſentialiter. alias nō valet. vt. ff. de re iudi. de vnoquoqꝫ. Item magis ob abſentiaꝫ quā quia ius non habebat lata videtur: vt. ff. de euic. ſi ideo. ⁊. ff. de inof. teſta. l. qui repudiātis. §. fi.

d ℂ Similibꝫ. ꝯtra. e. l. ij. So. vt ibi. Item ꝫ. ī. de ſententijs. l. nemo. ſed hic principis. ibi alterius iudicis.

[a] vſu nō adhuc ſtabilitum eſt dubitatio emergat: neceſſaria eſt [b] tam ſuggeſtio iudicantis qꝫ ſententie principalis autoritas.

Im. Juſti. a. demoſthēi. pp.

Si imperialis maieſtas cauſam cognitionaliter examinauerit ⁊ partibus [c] cominus cōſtitutis ſentētiam dixerit: omnes omnino iudices q̄ ſub noſtro imperio ſunt ſciant hic eſſe legem nō ſolum illi cauſe ꝑ qua producta eſt: ſed omnibꝫ [d] ſimilibꝫ. quid eīm maius quid ſancti⁹ imperiali eſt maieſtate: vel quis tante ſuperbie faſtidio tumidus eſt vt regalem ſenſum contemnat quū et veteris iuris conditores conſtitutiones que ex imperiali decreto proceſſerunt: [e] legis vicem obtinere apte dilucideqꝫ diffiniunt. Quū igitur ⁊ hoc in veteribus legibus inuenimus dubitatum ſi imperialis ſenſus legeꝫ interpretatus eſt an oporteat huiuſmodi regiam interpretationem obtinere: eorum quidem vanā ſubtilitatem tam riſimus qꝫ corrigendā eſſe cenſemus. ℂ Diffinimus omnem imperatorū legum interpretationem ſiue in precibus ſiue in iudicijs ſiue in alio quocūqꝫ modo factam ratam ⁊ indubitatā haberi. Si eīm in preſenti tempore leges condere [f] ſoli imperatori conceſſum eſt ⁊ [g] leges interpretari ſolo dignum imperio eſſe oportet. ℂ Cur [h] autē ex ſuggeſtionibꝫ procerū ſi dubitatio in litibus oriatur et ſeſe non eſſe idoneos vel ſufficientes ad deciſionem litis illi exiſtiment ad nos decurritur? et quare omēs ambiguitates iudicum quas ex legibus oriri euenit aures accipiunt noſtre ſi non a nobis interpretatio mera procedat? vel quis legum [i] enigmata ſoluere ⁊ omnibus aperire idoneus eſſe videbitur: niſi cui legiſlatorem eſſe conceſſum eſt. ℂ [k] Exploſis itaqꝫ huiuſmodi ridiculoſis ambiguitatibus tam conditor qꝫ interpres legum [l] ſolus imperator iuſte exiſtimabitur. nihil hac lege derogante veteris iuris conditoribus quia hoc eis maieſtas imperialis [m] ꝑmiſit.

De mādatis principū. .xv.

Im. pa. Val. Gra. ad Eugenium. pp. Siquis afferat cum mandatis noſtris ſe veniſſe ſecretis omnes ſciant nemi qꝫ eqꝫ niſi quos [n] ſcriptis probauerit eſſe credendum: nec vllius dignitate terreri ſiue vlli⁹ tribuni ſiue notarij ſiue comitis proferant dignitatem: ſed ſacras noſtras literas eſſe querendas.

De ſenatuſcōſultis. .xvj.

Im. pa. Valen. ⁊ Theo. aa. ad Senem. Quāuis ſenatuſcōſultum perpetuam per ſe obtineat [o] firmitatem: tamen etiam noſtris legibus id proſequimur adijcientes vt ſiquis qui ſpeciali ſupplicatione eliciendum aliqꝺ reſcriptum tentauerit vt tranſire ei formam liceat [p] ſtatutorum tercia patrimonij parte mulctetur et dānatus ambitus [q] crimine maneat infamis.

e ℂ Legis vicem. vt inſtit. de iur. na. §. ſed quid ꝑncipi.

f ℂ Soli. impatori. hoc expone vt. ī. ſtatim.

g ℂ Leges. non ꝛ̄ndet. h ℂ Aūt. pro certo.

i ℂ Enigmata. id eſt ſubtiles dubitationes.

k ℂ Exploſis. id eſt remotis. l ℂ Sol⁹ imperator. ita quia nullus ali⁹ ſol⁹. vnde populus romanus poteſt etiam hodie leges condere: vt inſti. ꝺ iur. na. §. lex. Item ſenat⁹. ff. e. non ambigitur. eſt ergo excluſiuum ſolus ſingula generū non genera ſingulorꝫ vt et ibi. Scipio ſolus ciuitatē ſeruauit ⁊ null⁹ alius ſolus: magis autem popul⁹ ſeruauit. Item non obſtat. ī. ꝺ of. pp. l. formaꝫ. quia autoritate principis facit vt hic ſubijcit. Item nec obſtat quod ſbijcit qꝫ populus tranſtulit poteſtatem in principem. nā expone. id eſt cōceſſit. vt. ff. de of. ei⁹ cui mā. eſt iur. l. j. ī fi. Alij vt Jo. dicūt qꝫ hodie populus romanus non poſſet legem condere.

m ℂ Permiſit. i. ratuꝫ habuit: vt in ꝓemio inſtit. §. cunqꝫ. et facit. ī. ꝺ veteri iu. enu. l. j. in prin. tercie colūne. Ac.

De mādat. principum. ſ. de ꝯſti. ꝑnci. egit. ſed q̄a mandata ſunt cōſtitutōnes ſpeciales. iō de his ſupponit. Ac.

Siquis n ſcriptis. non autem teſtibus: vt ⁊ ar. ſ. de epiſcopis. et c. ſiqua per calū. §. fin. Et no. ī. ſi minor ſe ma. di. l. iij.

De ſenatuſcōſul.

Quāuis o firmitatem. vt inſti. de iure na. §. ſenatuſconſultus.

p ℂ Statutorum. a ſenatu.

q ℂ Crimine. ⁊ ſic etiam deportetur. vt. ī. ad le. iul. ꝺ ambi. l. j. ⁊ hoc quia magne autoritatis eſt ſenatuſconſultus vt. ff. qui ⁊ a quibus appel. non licet. l. j. ⁊ ꝺ flu. l. quotiēs ⁊ facit. ī. de pē. impato. offe. l. reſcripta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De veteri iure enucliando et de autoritate iuris prudentium qui in digeſtis referūtur. Rubrica. .xvij.

Imperator Juſtinian⁹ Tribuniano magiſtro queſto. ſacri palacij.

Deo autore noſtrum gubernante imperium quod nobis a celeſti maieſtate traditum eſt: et bella feliciter peragim⁹ et pacem decoramus: et ſtatum reipublice ſuſtentamus. et ita noſtros animos ad dei omnipotentis erigimus adiutorium: vt[b] neqꝫ armis confidamus: neqꝫ noſtris militibus: neqꝫ bellorum ducibus vel noſtro ingenio: ſed omnez ſpem ad ſolam referam⁹ ſumme prouidentiam trinitatis. vnde et mundi totius elemēta proceſſerunt: et eorum diſpoſitio in orbem terrarum ꝓducta eſt. quum itaqꝫ nihil tā ſtudioſum in omnibus rebus inueniatur ꝙ legum autoritas que et diuinas et humanas res bene diſponit et omnem iniquitatem expellit.

¶ [c]Reperimus autem omnez legum tramitem qui ab vrbe romana condita et romuleis deſcendit temporibus ita eſſe confuſum vt in infinitum extendatur: et nullius humane nature capacitate concludatur. Primum nobis fuit ſtudiū a ſacratiſſimis retro principibus initium ſumere ⁊ eorum conſtitutiones emendare et vie dilucide tradere. quatinus in vnum codicem congregate ⁊ omni ſuperuacua ſimilitudine et nequiſſima diſcordia abſolute vniuerſis hominibus promptum ſue ſynceritatis prebeant preſidium. hoc quoqꝫ opere conſummato et in vno volumine noſtro nomine prefulgente coadunato quum ex paucis et tenuioribus releuati ad ſummam ⁊ pleniſſimam iuris emendationem peruenire properemus ⁊ omnem romanam ſanctionez ⁊ colligere et emēdare ⁊ tot autoꝝ diſpſa volumia vno[d] codice indita oſtendere: quod nemo alius neqꝫ ſperare neqꝫ optare auſus eſt: res quidem nobis difficillima: immo magis impoſſibilis videbatur. ſed manibus ad celum erectis et eterno auxilio inuocato eam quoqꝫ curam noſtris repoſuimus animis deo freti qui et res penitus deſperatas donare et conſummare ſue virtutis magnitudine poteſt. ¶ Et ad ſynceritatis [e]tue optimum reſpeximus miniſteriū: tibiqꝫ primo et hoc op⁹ commiſimus ingenij tui documentis ex noſtri codicis ordinatione acceptis. et iuſſimus quos probaueris tam ex facundiſſimis anteceſſoribus ꝙ ex viris deſertiſſimis togat fori ampliſſime ſedis ad ſociandum laborem eligere.[f] His itaqꝫ collectis ⁊ in noſtrum palacium introductis nobiſqꝫ tuo teſtimonio placitis totam rem faciendam permiſimus: ita tamen vt tui vigilantiſſimi animi gubernatione res omnes celebrentur. ¶ Jubemus igitur vobis antiquorum prudentium quibus autoritatem conſcribendarum interpretendarumqꝫ legum ſacratiſſimi principes prebuerunt libros ad ius romanum pertinentes et legere et elimare: vt ex his omnibus materia colligatur. nulla (ſm ꝙ̄ poſſibile eſt) neqꝫ ſimilitudine neqꝫ diſcordia derelicta: ſed ex his hoc colligi ꝙ vnum pro omnibus ſufficiat. ¶ Qui autem ⁊ alios libros ad ius pertinentes [g]ſcripſerunt quorum ſcripture a nullis autoribus recepte nec vſitate ſunt neqꝫ nos eorum volumina noſtrā inquietare dignamus [h]ſanctionem. quumqꝫ hec materia a ſumma noſtri numinis liberalitate collecta [i]fuerit oportet [k]eaꝫ pulcherrimo opere extruere: et quaſi proprium ſacratiſſimum templum iuſticie conſecrare: et in libros quinquaginta et certos titulos totum ius digerere. tam ſm noſtri conſtitutionem codicis ꝙ edicti perpetui imitationem: prout hoc vobis commodius eſſe apparuerit: vt nil extra memoratam conſummationez poſſit eſſe derelictum: ſed his libris quinquaginta ius totum antiquum per milleſimum et quadringenteſimum fere annum confuſum et a nobis purgatum quaſi quodā muro vallatum nihil extra ſe habeat. ¶ Omnibus autoribus iuris equa dignitate pollentibus et nemini quadam [l]prerogatiua ſeruanda: quia non omnes in omnia ſed certi per certa vel meliores vel deteriores inueniuntur. Sed neqꝫ [m]ex multitudine autorum quod melius eſt et equius iudicatote. quuꝫ poſſit vnius forſitan ⁊ deterioris ſententia ⁊ multos et maiores in aliqua parte ſuperare. Et ideo ea que antea [n]in notis Emilij Papiniani ⁊ ex Ulpiano ⁊ Paulo necnon ⁊ Marciano aſcripta ſunt que antea nullā vim obtinebāt: partim ꝓpter honorem ſplēdidiſſimi Papiniani nō ſtatim[o] reſpuere. Sed ſiquid ex his ad repletōnez ſummi ingenij Pap. laboꝝ vel interpretationū neceſſariū eſſe proſpexeris: ⁊ hic ponere legis vicem obtinens nō mo-

Deo autore. prima lex dicit ꝙ mādat fieri digeſta ⁊ quibus et qualiter faciant ⁊ ex q̄bus libris. Secūda dicit: ꝙ facta ſunt ⁊ dicit qualiter ⁊ ex quibus libris ⁊ ſeruari precipit. Item dicit ꝙ mandauit fieri inſti. ⁊ quibus ⁊ ex qua materia et tandem ꝓcipit ſeruari.

b ¶ Neqꝫ armis vnde illud. neqꝫ in fortitudine eq neqꝫ in curribus ⁊c.

c ¶ Reperim⁹. collige hic que ſit materia hui⁹ operis. i. digeſti.

d ¶ Codice. id ē digeſto.

e ¶ Tue. tribuniano loquit: vt ī. l. proxi. §. nos itaqꝫ in pma coll.

f ¶ His. id ē ſapiētibus a tribuniano electis.

g ¶ Scripſerūt. non ex licētia pn cipis.

h ¶ Sanctionē. id eſt digeſtū.

i ¶ Fuerit. id eſt quia vos legeritis et elimaueritis.

k ¶ Eam. ſ. materiam.

l ¶ Prerogatiua ſeruanda. ar. contra. ī. de off. rec. ꝓuin. l. potioris. ⁊ nota hoc verbum.

m ¶ Et multitudine ſic pro teſtibus: vt. ff. de teſtibus ob carmē. §. ſi.

n ¶ In notis. id eſt libris papi. notatis per iſtos alios.

o ¶ Reſpuere. ſ. velitis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

remi vt oēs q̇ relati fuerint i h̄
codice prudētiſſimi viri habe
ant auctē tāq̄ſ ſi ⁊ eoꝝ ſtudia
ex pncipalib⁹ ꝯſtitutōnib⁹ pfe
cta ⁊ a nr̄o diuo fuerāt oꝛe pfu
ſa. ¶ [a]Oīa ei nr̄a merito faci⁹
qꝛ ex nob oīs eis iptiet auctās
Nā qui n̄ [b]ſubtilit̄ factū emē
dat laudabilioꝛ ē eo q̇ pm⁹ in
neit. ¶ Sꝫ ⁊ h̄ ſtudioſū vobis
eē volum⁹: vt ſi q̇d i veterib⁹ n̄
bn̄ poſitū libꝛis iueniatis vł ali
qd ſupfluū vł min⁹ pfectū ſup
uacua lōgitudīe ſemota ⁊ qd
impfectū eſt repleatis: et omē
op⁹ moderatū ⁊ q̄ pulcherri
mū oñdatis. ¶ Hoc etiā nihi
lomin⁹ obſuādo vt ſi aliq̇d in
veterib⁹ legib vł ꝯſtitutōnib
q̄s antiq̇ i ſuis libꝛis poſuert
nō [c]recte ſcriptū inueniatis ⁊ h̄
reformet: ⁊ oꝛdini moderato
tradatis vt h̄ videat eē veꝝ ⁊
optimū ⁊ q̄ſi ab initō ſcriptū
qd a vobis electū ⁊ ibi poſitū
fuerit: ⁊ nemo ex ꝯpatōe vete
ris volumis q̄i viciosā ſcriptu
rā arguē audeat. Quū ei lege
antiq̇ q̄ regia nūcupabat omē
ius oīſq̄ ptās ppłi rōni i impa
toꝛiā [d]trāſlata ſūt poteſtatē.
¶ Nos vo ſanctōez oēm n̄ di
uiſim⁹ i alias ⁊ alias ꝯditoꝝ p
tes: ſꝫ totā nr̄am eē volum⁹ ne
q̇d poſſit antiq̇tas nr̄is legib
abrogare: ⁊ interī volum⁹ eād
oīa quū repoſita ſūt obtinere
vt ſi alit̄ fuerāt apd veteres cō
ſcripta i ꝯtrariū aūt i ꝯpoſitōe i
ueniāt nullū crimē ſcripture
iputet ſꝫ nr̄e electōi h̄ aſcribat
¶ Nulla itaq̄ i oīb⁹ pdicti co
dicis mēbꝛis ātinomia ſic ei a
vetuſtate greco vocabulo nū
cupat aliquē ſibi vēdicet locū
ſꝫ ſit vna ꝯcoꝛdia vna ꝯſequē
tia [e]aduſario nemie cōſtituto.
Sꝫ ⁊ ſilitudinē ſm q̄ dictū ē
ab hmōi ꝯſūmatōe nolum⁹ ex
ulare. ⁊ ea q̄ ſacratiſſimis ꝯſti
tutōib⁹ q̄s i codicē nr̄m rdigi⁹
cauta ſūt iteꝝ poni ex veteri iu
re n̄ ꝯcedim⁹ quū diualiū ꝯſti
tutōnū ſacrō ſufficit ad eoꝝ
auctē: niſi forte vł ꝑpt eoꝝ di
uiſiōz vł ꝑpt repletōz ł ꝑpt ple
nioꝛē idaginē h̄ ꝯtigerit: ⁊ h̄ rā
praro: ne ex ꝯtinuatōne hmōi
lapſus oꝛiat aliq̇d i tāli pto ſpi
noſū. ¶ Sꝫ ⁊ ſi q̄ leges i veteri

h⁹ libꝛis poſite iā i deſuetudi
nē abiert nullo mō eaſdē vob
ponē pmittim⁹: quū h̄ tm̄mō
obtinere volum⁹: q̄ ł iudicioꝝ
freq̄ntiſſim⁹ oꝛdo exercuit ł lō
ga ꝯſuetudo h⁹ alme vrb ꝯpꝛo
bauit. ſm ſaluū iuliani ſcptu
rā q̄ iudicat dr̄e oēs ciuitates
ꝯſuetudinē [f]rome ſeq̇: ⁊ legem
(q̄ caput ē oꝛb terꝝ) n̄ ipaꝫ ali
as ciuitates. romam at itelli
gēdū ē n̄ ſolū veterē ſꝫ ⁊ regiaꝫ
nr̄aꝫ q̄ do ꝓpicio cū melioꝛib⁹
ꝯdita ē auguriīs. ¶ Iōq̄ iu
bē⁹ duob⁹ iſtꝭ [g]codicib⁹ oīa gu
bernari vno ꝯſtitutōnū altero
iuris enucleati ⁊ futō [h]codice
ꝯponēdi. vł ſi q̇d aliō a nob fu
it pmulgatū iſtitutōnuꝫ vicē
[i]obtinēs vt rudis ai⁹ ſtudioſi
ſiplicib⁹ enutrit⁹ facili⁹ ad alti
orē prudētie rdigat ſciaꝫ. nr̄aꝫ
aūt ꝯſūmatōꝫ q̄ a vob do ānu
ente ꝯpōit digeſtoꝝ ſeu pāde
ctaꝝ nomē hr̄e ſācim⁹. null' iu
riſpitis i poſteꝝ audētib⁹ [k]cō
mētarios illi applicare: ⁊ vbo ſi
tate ſua ſupdicti codicꝭ ꝯpēdi
uꝫ ꝯfūdere: queādmoḋ ⁊ i āti
q̇oꝛib⁹ tpib⁹ factū ē quū p ꝯri
as iterptātiū ſnias totū iuſ pe
ne ꝯturbatū ē. ſꝫ ⁊ ſufficiat p i
dices tm̄mō ⁊ tituloꝝ ſbtilita
tē (q̄ nūcupat) q̄dā
[l]admonitoꝛia eis facē null'o [m]ex
interptatōe eoꝝ vicō oꝛiūdo.
¶ Ne āt p ſcpturā aliq̄m fiat
i poſteꝝ dubitatō iubē⁹ n̄ p ſig
nū captōs ⁊ ꝯpēdioſa enigma
ta q̄ mł tas p ſe ⁊ p ſuū viciū ā
tinomias iduxert eiuſdē codi
cis textū ꝯſcribi: etiā ſi nūer⁹ li
broꝝ [n]ſignificat aut aliō q̄cq̄
nec ei p ſpālia ſig nūeroꝝ ma
nifeſtari ſꝫ p lr̄aꝝ ꝯſeq̄ntiā ex
planari ꝯcedi⁹. oīa igr̄ do pla
cito facē tua prudētia vna cuꝫ
aliīs facūdiſſimis ſtudeat ⁊ tā
ſubtili q̄ celerrimo fini tradē:
vt [o]codex ꝯſūmat⁹ ⁊ i q̇nq̄gin
ta libros [p]digeſt⁹ nob offerat i
maxiaꝫ ⁊ et̄nā rei mēoꝛiā: diq̄
oīpotētꝭ puidētiā augm̄tū nr̄i
impiī: nr̄iq̄ miſteriū gl̄iaꝫ.

IMp. Flaui⁹ Iuſtinia. ad Se
natū ⁊ oēs ppłos. ¶ Tāta circa
nos diue hūanitatis ē puidē
tia vt ſp et̄nis libalitatib⁹ nos
ſuſtētaē dignet. p⁹ bella ei par
thica et̄na pace ſopita p⁹q̄ vā

a ¶ Omnia eniꝫ. nota omnia enim ⁊c.
b ¶ Subtiliter ſi habes non ſubtiliter dic non ſubtiliter factum q̇ emēdat ⁊c. ſi habes n̄ in ſubtilit̄ dic emēdat non inſubtiliter ſed ſubtiliter. ſic et. ff. de here. inſti. l. j. §. ij.
c ¶ Recte. quo ad ſententiam ſed ſupioꝛ. §. quo ad oꝛdinationem.
d ¶ Tranſlata. i. conceſſa: vt. ff. de off. ei⁹ cui man. eſt iur. l. j. in fi. ⁊c.
e ¶ Aduerſario. nota nullum contrarium vel ſimile in legibus reperiri. vt et. ī. l. proxi. §. contrarium.

f ¶ Rome ſeq̇. vt ⁊. ff. de l' ⁊ ſe. ꝯ. de quibus. Item nota romam caput oꝛbis.
g ¶ Codicibus. id eſt codice ⁊ digeſtis.
h ¶ Codice. id ē digeſto.
i ¶ Obtinens re pete iubemus.
k ¶ Cōmentarios. ſ. faciendo ⁊ addendo nouas leges non autem prohibet exponi iſtas. ſed veri⁹ eſt q̄ reprobet vt ſtatim ponit.
l ¶ Admonitoria. ſ. ſigna antiq̄ que vicem tenēt concoꝛdantiarū.
m ¶ Ex interpꝛetatōne. de qua dixi. ſ. de legi. ⁊ cō. l. j.
n ¶ Significatur. quia dicit. li. x. continue enim debet ſcribi.
o ¶ Codex. id ē digeſtum.
p ¶ Digeſtus. i. factus. ⁊c.
Tanta. que ſcꝫ tpa.

dalicā gentē ereptā ⁊ Cartha
ginem imo magis oēm Libiā
romano impio iterū ſociataꝫ
⁊ leges antiquas iā ſenio pre
grauatas ꝑ noſtrā vigilantiā
prebuit in nouā pulchritudi
nem ⁊ moderatū ꝑuenire cō
pendiū: qđ nemo ante noſtrū
impiū vnq̄ ſperauit: neqꝫ hu
mano ingenio poſſibile eē pe
nitꝰ exiſtimauit. ¶ Erat eī mi
rabile romanā ſanctōeꝫ ab vr
be ꝯdita vſqꝫ ad noſtri impe
rij tēpora (que pene in mille ⁊
quadringentos annos decur
rūt) inteſtinis ꝓlijs [a] vacillan
tē hocqꝫ ⁊ impiales cōſtitutō
nes [b] extēdentē in vnā reduce
re ꝯſonātiā: vt nihil neqꝫ [c] ꝯri
um neqꝫ idē neqꝫ ſimile ī ea in
ueniat: ⁊ ne gemīe leges ꝑ re
bus ſingulis poſite vſqꝫ appa
reāt. Nāqꝫ hoc celeſtis quidē
prouidētie peculiare fuit. hu
mane vo ībecillitati nullo mō
poſſibile. ¶ Nos itaqꝫ more
ſolito ad imortalitatis reſpe
rimꝰ [d] ꝑſidiū: et ſūmo numine
inuocato deū autorē ⁊ totius
operis ꝑſulē fieri optauimꝰ: ⁊
omne ſtudiū Tribuniano vi
ro excelſo mgr̄o officiorū ⁊ ex
queſtori ſacri noſtri palacij et
cōſuli credidimꝰ: eiqꝫ om̄e mi
niſteriū huiuſcemodi ordina
tionis impoſuimꝰ: vt ip̄e vna
cū alijs illuſtribꝫ viris noſtrū
deſideriū adimpleret. Et no
ſtra qꝫ maieſtas ſꝑ inueſtigā
do ⁊ ſcrutando ea q̄ ab his cō
ponebātur quicq̄d dubiū ⁊ in
certū inueniebat cū numīe ce
leſti recte emēdabat: ⁊ in ꝯpe
tētē formā redigebat. ¶ Om
nia igit̄ ꝯfecta ſunt: dn̄o ⁊ deo
noſtro ihū xp̄o poſſibilitatem
tam nobis q̄ noſtris in hoc ſa
tellitibꝫ ꝑſtante. et pncipales
quidē ꝯſtitutōnes duodecim
libris digeſtas iam añ in codi
cem noſtro noīe ꝑfulgentē cō
tulimꝰ. poſtea vero maximū
opus aggrediētes ipa vetuſta
tis ſtudioſiſſima opa iā pene
cōfuſa ⁊ diſſoluta eidē viro ex
celſo pmiſimꝰ tam colligere q̄
certo moderamini tradere. Sꝫ
quū oīa ꝑcontamur a prefato
viro excelſo ſuggeſtū eſt duo
pene milia librorꝫ eē ꝯſcripta
et plus q̄ tricies [e] centena mi
lia verſuū a veteribꝫ effuſa: q̄
neceſſe ē oīa ⁊ legere ⁊ ꝑſcruta
ri: ⁊ ex ijs ſiqđ optimū fuiſſet
eligere: qđ celeſti fulgore ⁊ ſū
me trinitatis fauore ꝯfectū ē:
ſcḋm nr̄a mādata q̄ ab initio ad
memoratū virū excelſum feci
mꝰ: ⁊ in q̄nquagīta libros om
ne qđ vtiliſſimū erat collectū
ē: ⁊ oēs ābiguitates deciſe ſūt
nullo ſeditioſo relicto. nomē
qꝫ impoſuimꝰ libris digeſtorꝫ
ſeu pādectarꝫ: qꝛ oēs diſputa
tiones ⁊ deciſiones in ſe habe
ant legitimas. Nā qđ vndiqꝫ
fuit collectū hoc ī ſinus ſuos
[f] receperūt in centū q̄nquagin
ta pene milia verſuū totū opꝰ
ꝯſumātes: ⁊ in ſeptē ꝑtes [g] eos
digeſſimꝰ n̄ ꝑperā: neqꝫ ſine ra
tione: ſꝫ ī nūerorꝫ [h] naturā ⁊ ar
tē reſpiciētes: ⁊ ꝯſentaniā [i] eis
diuiſionē partiū conficiētes.
¶ Igit̄ pma q̄dē ps totiꝰ con
textꝰ q̄ greco vocabulo
nūcupat̄ in q̄tuor libros repo
ſita ē. ¶ Scḋos aūt articulus
vij. libros hꝫ q̄ de iudicijs ap
pellant̄. ¶ In tercia vo con
gregatōne oīa que de rebꝫ no
minātur cōtulimꝰ octo libris
eis deputatis. ¶ Quartꝰ aūt
locꝰ q̄ ⁊ totiꝰ cōpoſitōis q̄ſi q̄
dā inuenit̄ vmbilicꝰ reliquos
octo libros ſuſcepit: ī qbꝰ oīa
q̄ ad hypothecā ꝑtinēt repoſi
ta ſūt: vt n̄ a pignoraticia acti
one ī libris de rebꝫ poſita mul
tū diſtarent alio libro eidē in
ſerto volumi q̄ ediliū edilitiū
⁊ redibitoriā actōꝫ ⁊ duple ſti
pulatōeꝫ q̄ de euictōibꝫ ꝓpoſi
ta ē continet. qꝛ h̄ oīa titulis
emptōnū ⁊ vēditōnū cōſenta
nea ſūt: et p̄dicte actōes quaſi
pediſſeq̄ illarū ab initio ꝓceſ
ſerūt. in vetuſtioris q̄dē edicti
ordinatōe in loca deuia ⁊ mlt̄
to diſtātia deuagātes ꝑ nr̄am
aūt [k] ꝓuidētiā his congregare
eū oportuerat ea q̄ de eodē pe
ne loquūt̄ in cōfinio ponere.
Aliꝰ itaqꝫ liber pꝰ duos pmos
nobis excogitatꝰ ē de vſuris ⁊
traiectitijs pecūijs ⁊ ĩſtrumē
tis ⁊ teſtibꝫ ⁊ ꝓbatōnibꝫ necn̄
ꝑſūptōibꝫ ⁊ mēorati tres ſin
gl'ares libri iur̄ ꝯpoſitōꝫ de re
bꝫ poſiti ſūt. pꝰ hos ſiq̄ de ſpō

a ¶ Vacillantē. ſcꝫ ſanctionem. ⁊ nota tam imperatorum q̄ aliorū leges eſſe contra ſanctiones.

b ¶ Extendentem. repete ſanctionem.

c ¶ Contrarium. neqꝫ idem niſi ſimilitudine adiuuetur: vt. ſ. lege pri. §. nulla. ⁊ de no. co. fa. §. j.

d ¶ Preſidium. id eſt deum qui ē ꝑſidiū mortuis.

e ¶ Centena milia verſuum. verſus appellat leges vel. §. vel rn̄ſa.

f ¶ Receperunt ſcꝫ digeſta.

g ¶ Eos. ſcꝫ verſus.

h ¶ Naturam ⁊ artem. conſtat enī ex dignioribꝫ partibus. ſ. tribꝫ et ſic trinitate: ⁊ quatuor ⁊ ſic quatuor elementis. et incipit hic librū digeſtorum diuidere.

i ¶ Eis. ſcꝫ verſibus.

k ¶ Prouidentiam. id eſt digeſtorum cōpilationē.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſalib⁹ ⁊ nuptijs vel dotib⁹ legibus dicta ſunt repoſuim⁹ tribus librorum voluminib⁹ ea ꝯcludentes. De tutelis aūt ⁊ curationib⁹ geminos cōſcripſim⁹: ⁊ memoratā ordinatōēʒ octo librorum mediaʒ toti⁹ opis repoſuim⁹: oīa vndiqʒ tā vtiliſſima ꝙ̄ pulcherrima iura[a] cōtinentem. Quint⁹ aūt exoriť nobis digeſtorum articul⁹: ī ꝗ de teſtamētis vł codicillis tā ꝑuatorum ꝙ̄ militū oīe quicq̄d āntiquit⁹ dictū ē inueniať q̄s depoſitū[b] qui de teſtamētis appellať. De legatis aūt ⁊ fidei ꝯmiſſis quīqʒ librorum nūer⁹ aggregat⁹ ē: cūqʒ nihil tā peculiare fuerat ꝙ̄ vt legatis quidē legꝭ falcidie[c] narratō fidei ꝯmiſſis aťt ſenatuſcōſulti[d] trebelliani ſingulꝭ libris vterqʒ eorum applicatis tota ꝑs q̄nta ī nouē libros coadunata ē. Solū aūt ſenatuſcōſultū trebellianū ponendū eē exiſtimam⁹. Captioſas eteni et ipſis veterib⁹ odioſas Pegaſiani ſenatuſcōſulti ambages ⁊ vtriuſqʒ ſena. cō. ad ſe tā ſuꝑuacuas ꝙ̄ ſcrupuloſas aduerſitates[e] reſpuētes: totū ius ſuꝑ his poſitū geſtis Trebelliano ſenatuſcōſulto adiudicauim⁹. Sʒ ī his nihil de caducis a nobis mēoratuʒ ē: necā ꝗ in reb⁹ nō ꝓſpere geſtis et triſtib⁹ tꝑib⁹ romanis increpuit calamitatib⁹ bello coaleſcēs ciuili in nr̄is remanet tꝑibus ꝗ fauor celeſtis ⁊ pacis vigor firmauit: et ſuꝑ oēs gētes in bellicis victorijs poſuit ne luctuoſuʒ[f] monumētuʒ leta ſecula inumbrare concedatur.

Sexta deinde ꝑs digeſtorū exoriť ī quib⁹ oēs bonorum poſſeſſiones poſite ſunt: ꝗ tam ad ingenuos ꝙ̄ ad libertinos reſpiciūt: ⁊ ius oīe de gradib⁹ ⁊ affinitatib⁹ deſcēdit legitimeqʒ hereditatis ⁊ oīs ab inteſtato ſucceſſio: ⁊ Tercullianuʒ et Orphicianū ſenatuſcōſultū: ex quib⁹ mr̄es ⁊ filij inuicē heredes exiſtūt ī geminos libros cōtulim⁹: bonorum poſſeſſionis multitudinē ī compēdioſuʒ ⁊ manifeſtiſſimū ordinē cōcludentes. poſt hec ea ꝗ de operis noui nūciationib⁹ dāniqʒ infecti ⁊ pro edificijs dirutis et eorum iſidijs ⁊ ꝗ de aqua pluuia arcēda veterib⁹ autorib⁹ placita ſunt. necnō de publicanis ⁊ donatōnib⁹ tā inter viuos ꝙ̄ mortis cā cōficiēdis cauta legib⁹ inuenim⁹ ī librum ſingularē deduxim⁹. De manumiſſionibus aūt ⁊ de liberali cā ali⁹ liber reſpōdit: quēadmodū ⁊ d̄ acquiſitōe tā dominij ꝙ̄ poſſeſſionis ⁊ titulis qui eā inducūt multe ⁊ varie lectōes vni ſunt inſerte volumini. Alio libro deputato ijs qui iudicati vel ī iure confeſſi ſunt: ⁊ de bonorum deretionib⁹ ⁊ de venditōnib⁹ ⁊ vt ne quid ī fraudē creditorum fiat: poſtqʒ hec oīa iterdicta glomerata ſūt ⁊ deiceps exceptōes ⁊ de tꝑm ꝓlixitatibus ⁊ de obligatōnib⁹ ⁊ actionibus liber itē ſinglꝛaris extēditur: vt ꝑfata ſexta ꝑs totius digeſtorum volumis octo libris diffiniatur.

Septim⁹ aūt ⁊ nouiſſim⁹ articul⁹ digeſtoruʒ ſex libris format⁹ ē: ꝗ de ſtipulationib⁹ ⁊ de fideiuſſorib⁹ et mādatorib⁹ necnō nouatōnibus ⁊ ſolutionib⁹ ⁊ acceptilationib⁹ ⁊ de ꝑtorijs ſtipulatōnib⁹ omne quidē[g] ius inueniť in gemino volumie inſcriptū eſſe qḋ ī libris āntiquis nec numerari poſſibile fuit. ⁊ poſt h̄ duo terribiles libri poſiti ſūt ꝓ delictis priuatis extraordinarijs necnō publicis criminibus: qui oēm ꝯtinēt ſeueritatē penarūqʒ atrocitatē quib⁹ ꝑmixti ſunt: ⁊ ea ꝗ de audacibus hoīb⁹ cauta ſūt: qui ſe celare conāť ⁊ ꝯtumaces exiſtūt ⁊ de penis ꝗ ꝯdēnatis infligūtur vel ꝯcedūtur necnō de eorum ſubſtātijs. Liber aūt ſingularis ꝓ appellatōnib⁹ nobis excogitat⁹ ē: ꝯ ſnias tā ciuiles ꝙ̄ crimīales cauſas finiētes. cetera aūt oīa que de municipalibus ⁊ decurionib⁹ ⁊ muneribus vel publicis oꝑib⁹ vel nūdinis ⁊ pollicitationib⁹ ac diuerſis cognitionib⁹ ⁊ cenſib⁹ vel ſignificatōne verborum a veterib⁹ inuēta ſunt: queqʒ[h] regulariter diffinita in ſe recepit quinquageſim⁹ toti⁹ cōſumatōis[i] ꝑfectus. Que om-

a Continentē. ſcilicet ordinationem.

b Qui. ſ. articulus ſed alij libri ei adijciuntur.

c Narratio. ſ. iungatur.

d Trebelliani. ſcʒ narratio adiungatur.

e Reſpuentes. ſcʒ nos.

f Monumentum. ſ. memoria.

g Ius. repete poſitum eſt.

h Regulariť. hic apparet ꝙ regule prime ſunt de digeſto.

i Perfectus, ſcʒ liber.

nis ꝯfecta ſunt ꝑ viꝝ excelſuꝫ
necn̄ prudētiſſimū mgr̄m exq̄
ſtorē ⁊ cōſulē tribunianū q̄ ſi-
milit̄ eloq̄ntie ⁊ legitie ſcīe ar
tibꝰ decorat ⁊ in ip̄is reꝝ exp̄i
mētis emicuit: nihilq̄ꝫ maius
nec chariꝰ nr̄is vnq̄ꝫ iuſſiōibꝫ
duxit necnō ꝑ alios viros ma
gnificos ⁊ ſtudioſiſſimos ꝑfe-
cta ſūt idē Conſtātinū viꝝ il
luſtrē comitē ſacraꝝ largitio
nū ⁊ mgr̄m ſcriniȳ libroꝝ ſacra
rūq̄ꝫ cognitionū qui ſꝑ nobis
ex bona op̄ione et gl̄ia ſeſe cō-
mēdauit necn̄ Theophilū vi
rū illuſtrē mgr̄m iuriſperitū ī
hac ſplēdidiſſīa ciuitate lau-
dabilit̄ optīaꝫ legū guberna-
tionē [a] extēdentē ⁊ Dorotheū
viꝝ illuſtrē ⁊ facundiſſimū q̄-
ſtorē quē in Berītēſiū ſplēdi-
diſſima ciuitate leges diſcipu
lis tradentē ꝓpter eiꝰ optimā
op̄ionē ⁊ gl̄iaꝫ ad nos deduxi-
mus: ꝑticipēq̄ꝫ eiꝰ op̄is fecimꝰ
ſed Anatoliū viꝝ illuſtrē ma
giſtꝝ qui ⁊ ip̄e apud Berithē
ſes iuris interp̄tes cōſtitutꝰ ⁊
ad h̄ opꝰ adiectꝰ ē vir ab antiq̄
ſtirpe legitima ꝓcedēs: quū ⁊
pater eiꝰ Leontiꝰ ⁊ auus Eu-
doxiꝰ qui pꝰ p̄riciū inclyte re-
cordatōis q̄ſtorē ⁊ an̄ceſſorē ⁊
Leontiū viꝝ gl̄ioſiſſimū p̄fe-
ctoriū cōſulare atq̄ꝫ p̄riciū fili
um eiꝰ optimā ſui memoriā ī
legibꝫ reliquerūt. necn̄ ⁊ Crea
tinū viꝝ illuſtrē ⁊ comitē ſa-
crarū largitionū: ⁊ optimum
an̄ceſſorē hꝰ alme vrbis q̄ oēs
ad p̄dictū opꝰ electi ſunt: vna
cū Stephano Mēna Proſdo
cio Eutholimio Thimotheo
Leonide leoncio Platone Ja
cobo ⁊ Conſtātino Joāne vi
ris prudētiſſimis qui p̄roni q̄
dem ſunt cauſaꝝ apud maxi-
mā ſedē p̄fecture que orīētali-
bus p̄torȳs p̄ſidet. Oēs autē
ſue v̄tutis teſtimoniūq̄ꝫ vndi
q̄ꝫ accipiētes ⁊ a nobis ad tan
ti op̄is cōſūmatōēꝫ electi ſūt:
⁊ quū oēs in vnū ꝯueniūt gu-
bernāte tribuniano viro excel
ſo vt tātuꝫ opꝰ nobis autoribꝫ
poſſint cōficere. deo ꝓpicio in
quinquaginta libros opꝰ con-
ſummatū eſt. ¶ Tanta aūt a
nobis antiq̄tati habita eſt re
uerētia vt noīa prudētiū taci
turnitati tradere nullomō pa
tiamur: ſꝫ vnuſq̄ſq̄ꝫ eoꝝ q̄ au-
tor legis fuit nr̄is digeſtis in-
ſcriptꝰ ē: h̄ tm̄mō a nobis effe-
cto vt ſiquid in legibꝫ eoꝝ vel
ſuꝑuacuū vl̄ imꝑfectū aut mi
nus idoneū viſuꝫ ē vel adiectō
nē vel diminutōēꝫ neceſſariā
accipiat: ⁊ rectiſſimis tradat̄
regulis ⁊ ī multis ſiīibꝫ vel ꝯ-
trȳs qđ rectiꝰ h̄re appꝑebat h̄ ꝑ
alȳs oībꝫ poſituꝫ ē: vnaq̄ꝫ oībꝫ
autoritate indulta vt quicq̄d
ibi [b] ſcriptū ē h̄ nr̄m apꝑeat et
ex nr̄a volūtate ꝯpoſitū nemi
ne audēte ꝯꝑare ea q̄ antiqui
tas habebat ȳs q̄ nr̄a autori-
tas introduxit q2 mlt̄a ⁊ ma-
xima ſūt q̄ ꝓpt̄ vtilitatē rerū
trāſformata ſūt adeo vt ſi p̄n-
cipalis ꝯſtitutō fuerat ī veteri
bꝰ libris r̄lata neq̄ꝫ ei pepcimꝰ
ſꝫ ⁊ hāc corrigendā eē putaui-
mus: ⁊ ī meliꝰ reſtaurādā: no-
minibꝫ eteni veteribꝫ relictis
quicq̄d legū veritati decoꝝ et
neceſſiuꝫ fuit h̄ nr̄is emēdatoibꝫ
ſeruauimꝰ: ⁊ ꝓpt̄ hāc cāꝫ ⁊ ſiq̄d
inter eos dubitabat̄ h̄ iā in tu
tiſſimā quietē ꝑuēit nullo ti-
tubāte relicto. ¶ [c] Sed quuꝫ
ꝓſpeximꝰ q̄ ad portādā tantā
ſapiētie molē n̄ ſūt idonei ho
mies rudes: ⁊ qui ī p̄mis legū
veſtibulis ſtāt ⁊ intrare ad ar
chana eoꝝ ꝓperant et aliā me
diocrē eruditōēꝫ ꝓperādā eē
cēſemꝰ: vt ſub ea colorati ⁊ q̄i
p̄mitȳs oīm ībuti poſſint ad
penetralia eoꝝ intrare ⁊ for-
mā legū pulcherrimā n̄ ꝯniuē
tibꝰ ocul' accipe. ⁊ iō tribunia
no viro excelſo q̄ ad totiꝰ op̄is
gubernatōēꝫ electꝰ ē: necnon
Theophilo ⁊ Dorotheo viri͂
illuſtribꝫ ⁊ facūdiſſimis an̄ceſ
ſoribꝰ accerſitis mādauimꝰ: q̄
tenꝰ libris q̄s veteres ꝯpoſue-
rūt qui p̄ma legū argum̄ta cō
tinebāt ⁊ inſtitutōēs vocabā
tur ſeꝑatī collectis quicq̄d ex
his vtile ⁊ aptiſſimū ⁊ vndiq̄ꝫ
ſit elimatū et rebꝰ q̄ ī p̄nti euo
in vſu vertūt̄ ꝯſentaneū inue
nit̄ h̄ caꝑe ſtudeāt: ⁊ ī q̄tuor li
bros reponere ⁊ totiꝰ eruditio
nis p̄ma fundamēta atq̄ꝫ ele-
mēta ponere q̄bꝫ iuuenes ſuf-
fulti poſſint grauiora ⁊ ꝑfecti
ora legū ſcita ſuſtētare. admo

a ¶ Extendentem. id eſt docentem.

b ¶ Scriptuꝫ eſt hic nota vt. ſ. e. l. proxi. §. omnia ei ⁊c. Ac.

c ¶ Sed quum, nunc mandatū inſtitutōes fieri. ⁊c. Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nuim⁹ aũt eos vt memores eti am nr̃aꝝ fiãt ꝯstitutõnũ q̃s ꝑ emẽdatõe iuris ꝓmulgauim⁹ ⁊ in cõfectõe institutõnũ etiã eandẽ emẽdatõez ponere non morent̃: vt sit manifestũ ⁊ q̇d antea vacillabat ⁊ q̇d postea in stabilitatẽ redactũ ẽ quod opus ab his ꝑfectuz vt nobis oblatũ ⁊ relictũ est ꝓno susce pimus aĩo: et nostris sensibꝫ ñ indignũ ẽe iudicauim⁹: ⁊ pre dictos libros cõstitutõnũ vi cẽ hr̃e iussim⁹: q̃ȯ in oꝛõne no stra quã eis libris ꝓposuimus apti⁹ declarat̃. ❡ Omĩ igitur romani iuris dispositõe ꝯpo sita ⁊ ĩ tribꝫ volumibꝫ institu tionũ et digestoꝝ pãdectaruz necnõ ꝯstitutõnũ ꝑfecta ⁊ [a] tri b⁹ ãnis ꝯsũmata q̃ vt ꝓmũ se parari cepit neq̃ȝ in totũ decẽ niũ cõpleri sꝑabat̃: oĩpotenti deo ⁊ hãc opaz ad hoĩm sustẽ tatõez ꝑ̃ys obtulim⁹ animis: vberesq̃ȝ gr̃as maxĩe diuinita ti reddidim⁹: q̃ nob̃ prestitit ⁊ bella felicit̃ agẽ ⁊ honesta pa ce potiri ⁊ nõ tm̃ nr̃o ȝ etiã oĩ euo tã instãti q̃ posteriori le ges optimas ponere. ❡ Omĩ bus itaq̃ȝ hoĩbꝫ eandẽ sanctõ nẽ manifestã facere necessari um eis ꝓspexim⁹: vt sit eis co gnitũ quãta cõfusione ⁊ infi nitate absoluti ĩ quãtã mode ratõez ⁊ legitimã veritatẽ ꝑ uenerit: legesq̃ȝ imposteꝝ ha beãt tã directas q̃m cõpẽdio sas oĩbusq̃ȝ ĩ ꝓmptu positas ⁊ ad possidẽdi libros eaꝝ facili tatẽ idoneã vt non mole diui tiaꝝ expẽsa possint hoĩes sup uacua legũ multitudĩs adipi sci volumĩa: ȝ vilissima pecu nia facilis eoꝝ cõpatõ pateat tã ditioribꝫ q̃ȝ tenuioribꝫ mi nimo precio mag̃ prudẽtia re parãda. ❡ [b] Siq̃d aũt in tãta legũ cõpositõe q̃ ab immẽso li broꝝ nũero collecta est simile forsitã raro inueniat̃ nemo vi tuꝑandũ existimet: ȝ ꝓmũ q̃ dẽ imbecillitati hũane q̃ nali ter iest ȝ inscribat. Quia oĩm hr̃e memoriã ⁊ penit⁹ ĩ nullo peccare diuinitatis magis est q̃ mortalitatis. q̃ȯ ⁊ a maiori b⁹ dictũ ẽ deinde sciãt q̃ silitu dꝫ in q̃busdã ⁊ his breuissimis assũpta ñ inutilis ẽ ⁊ nec citra nr̃m ꝯpositũ ȝ subsecutũ aut eĩ ita lex necessaria erat vt di uersis titulis ꝓp̃t reꝝ cognitõ nẽ applicari eaȝ oporteat: aut cũ fuerat aliĩs diuĩsis ꝑmixta ĩpossibile erat eã ꝑ ꝑtes detra hi ne totũ ꝯfũdat̃. ⁊ ĩ iĩs ꝑtibꝫ in q̃bꝫ ꝑfectissime iussiões ex posite veteꝝ fuerãt q̃ȯ ꝑticla riter ĩ eas fuerat sparsũ ȝ diui dere ⁊ seꝑare penit⁹ erat ĩciui le: ne tã sensus q̃ȝ aures legẽti um ex ȝ ꝑturbẽtur. ❡ Siliq̃ȝ mõ siq̃d ꝑncipalibꝫ cõstitutõ nibꝫ cautũ ẽ ȝ ĩ digestoꝝ volu mine poni nullo cõcessim⁹ mõ q̃si ꝯstitutionũ recitatõe suffi ciẽte: nisi ⁊ ȝ raro ex iĩsdẽ cãis q̃bꝫ silitudo assũpta ẽ. ❡ [c] Cõ trariũ aũt aliq̃ȯ ĩ h⁹ [d] codice po sitũ nullũ locũ sibi vẽdicabit nec inuenit̃: siq̃s subtili aĩo di uersitat̃ rões excutiet: ȝ ẽ ali q̃d nouũ inuẽtũ vl̃ occulte po sitũ q̃ȯ dissonãtie q̃relã dissol uit: ⁊ aliã naturã inducit: di scordie fines effugiẽtẽ. ❡ Sȝ etsi aliq̃d forsitã ꝑtermissuz ẽ q̃ȯ ĩ tãtis milibꝫ q̃si in ꝓfũdo positũ latitabat ⁊ quũ idone uȝ fuerat poni obscuritate in uolutũ nccio delictũ ẽ q̃s ȝ re ꝓhẽdere recto aĩo possit: ꝓmo q̇dẽ ꝓpt̃ ĩgenũ mortal' exigui tatẽ. deinde ꝓpt̃ ipsi⁹ rei viciũ q̃ȯ m̃ltis iutilitatib⁹ ꝑmixtuz nullã sibi ad erudiẽdũ ꝓbuit copiã. deinde q̃ȝ m̃lto [e] vtili⁹ ẽ pauca idonee effugere q̃ m̃lt' iutilib⁹ hoĩes ꝓ̃guari. ❡ Mi rabile aũt aliq̃d ex his libris emersit q̃ m̃ltitudo ãtiq̃ ꝑñte breuitate paucior inuenit̃: ho mĩes eteni q̃ ãtea lites agebãt licȝ multe leges posite fuerãt tñ ex paucis lites ꝓferebãt: vl̃ ꝓpt̃ inopiaȝ libroꝝ q̃s cõpare eis impossibile erat vel ꝓpter ipsaȝ inscitiã ⁊ volũtatẽ indi cum magisq̃ legitima autori tate lites dirimebãt. In p̃ñti aũt ꝯsũmatõe nr̃oꝝ digestoꝝ ex tãtis leges collecte sunt vo lumibꝫ quoꝝ noĩa ⁊ antiquio res hoĩes nõ dicim⁹ nesciebãt sed nec vnq̃ȝ audiebant: q̃ oĩa collecta sunt substãtia ãplissi ma ꝯgregata vt egena q̇dẽ an tiqua m̃ltitudo inueiat̃ opu

a ❡ Tribus an nis. no. tribus an nis fctãs leges q̃ȯ facit ad id q̃ȯ no tat̃. §. de iusti. co. cõfir. in fi. Itẽ no. vilissima pecunia posse liberos ꝯpa ri. q̃ȯ hodie est fal sum.

b ❡ Siquid aũt. no. quedam bona verba. Ac.

c ❡ Contrariũ. nota.

d ❡ Codice. id ẽ digesto.

e ❡ Vtilius. no. et in auten. de re ferẽ. ⁊ in autẽ. de tabel. §. ij. ⁊. xxiij dic lites. Ac.

lẽtiſſima aũt breuitas nr̃a effi
ciat̃. ¶ Antique aũt ſapiẽ li-
broꝝ copiã maxie Tribunia-
nus vir excellẽtiſſimꝰ ꝑbuit: ĩ
quibꝫ multi fuerãt ⁊ ipis eru-
ditiſſimis hoibꝫ icogniti: q̃bꝫ
oibꝫ ꝑlectis quicq̇d ex his pul
cherrimũ erat h̃ ſemotũ ĩ opti
mã ꝯpoſitõez nr̃az ꝑueñt. ħ hꝰ
opis ꝯditores nõ ſolũ ea volu
mina ꝑlegerũt ex quibꝰ leges
poſite ſũt h̃ etiaz alia mlt̃a: q̇
nihil vel vtile vel nouũ in eis
inueniẽtes qõ exceptũ nr̃is di
geſtis applicarẽt optĩo aĩo re
ſpuerũt. ¶ [a] Sz qz diuine res
quidez ꝑfectiſſime ſũt hũani
ṽo iuris ꝯditõ ſp̃ ĩ infinitũ de
currit ⁊ nihil eſt in eo qõ ſtare
poſſit ꝑpetuo mltas eteñ for
mas edere natura nouas deꝑ-
perat ñ deſperamꝰ q̃dã poſtea
emergi negocia q̃ adhuc legũ
laqueis nõ ſũt innodata. Si
quid igit̃ tale cõtigerit augu-
ſtũ imploret̃ remediũ. qz ideo
impialẽ fortunã rebꝫ hũanis
deꝰ ꝑpoſuit vt poſſit oĩa q̃ no-
uiter ꝯtingũt ⁊ emẽdare ⁊ cõ-
ponere: ⁊ mõis ⁊ regl̃is cõpe-
tẽtibꝫ tradẽ. ⁊ h̃ ꝑmũ a nobis
dictũ ẽ: h̃ ab antiq̃ deſcẽdit ꝑ-
ſapia quũ ⁊ ipe Julianꝰ legũ
⁊ edicti ꝑpetui ſubtiliſſimꝰ cõ
ditor ſuis libris h̃ retulit: vt ſi
quid impfectũ inueĩat̃ ab im-
periali ſanctõe h̃ repleat̃. et h̃
nõ ipe ſolꝰ h̃ ⁊ diuꝰ Adrianꝰ in
cõpoſitõe edicti ⁊ ſenatuſcon-
ſulti qõ eã ſecutũ ẽ hic aptiſſi
me diffiniuit: vt ſiquid in edi
cto poſitũ ñ inueniat̃ h̃ ad eiꝰ
regl̃as eiuſq; ꝯiecturas ⁊ mu-
tatõẽs poſſit noua ꝯſtituẽ au-
toritas. ¶ Hec igit̃ oĩa ſcien-
tes pr̃es cõſcripti ⁊ oẽs orbis
terraꝝ hoies gr̃as quidẽ am-
pliſſimas agite ſũme diuinita
ti: q̃ nr̃is tꝑibꝫ tãſaluberrimũ
opꝰ ſuauit. q̃ ei antiquitas di
gna diuino nõ ẽ viſa iudicõ h̃
nr̃is tꝑibꝫ indultũ ẽ. has ita-
q; leges ⁊ adorate ⁊ obſuate:
oibꝫ antiquioribꝫ quieſcẽtibꝫ.
nemoq; veſtꝝ audeat vel ꝯpa
re eas prioribꝫ: vl̃ ſiq̇d diſſonãs
in vtroq; ẽ reqrere. qz om̃e qõ
hic poſitũ ẽ h̃ vnicũ ⁊ ſolũ ob
ſeruari cẽſemꝰ: nec in iudicio
nec ĩ alio certamine vbi leges
neceſſarie ſũt ex alijs libris ni
ſi ab eiſdẽ inſtõibꝫ nr̃iſq; dige
ſtis ⁊ ꝯſtõibꝫ a nobis ꝯpoſitis
vel ꝑmulgatis aliquid vel re-
citare vel oñdere conet̃: niſi te
merator velit falſitatis crimĩ
ſubiectꝰ vna cũ iudice q̇ ei au-
diẽtiã accõmodauerit penis
g̃uiſſimis laborare. ¶ Ne at̃
incognitũ fiat nobis ex quibꝰ
veteꝝ libris h̃ ꝯſũmatõ ordia
ta ẽ iuſſimꝰ ⁊ h̃ in ꝑmordijs di
geſtoꝝ nr̃oꝝ inſcribi: vt mani
feſtiſſimũ ſit ex q̃bꝫ legiſlatori
bus quibuſq; libris eoꝝ et q̃t
milibꝫ h̃ iuſticie romane tem-
plũ edificatũ eſt. legiſlatores
aũt vel ꝯmẽtatores eos eligi-
mꝰ qui digni tãto ope fuerãt:
⁊ q̃s anteriores pijſſimi princi
pes admittẽ nõ ſũt indignati
oibꝫ vno dignitatꝭ apice imp-
tito nec ſibi q̃daz aliquã pro-
gatiuã vendicante. Quũ em̃
ꝯſtõnũ vices ⁊ has leges obti
nere cẽſuimꝰ q̃ſi ex nobis pro-
mulgatas qõ amplꝰ aut mi-
nus ĩ quibuſdaz eẽ intelligat̃
quuz vna dignitas vna ptãs
oibꝫ ẽ indulta. h̃ aũt qõ ab ini
tio nobis viſũ ẽ quũ h̃ opꝰ fie-
ri deo ãnuẽte mãdabamꝰ tem
peſtinũ nobis eẽ videt̃ ⁊ in p̃-
ſenti ſancire: vt nemo neq; eo
rũ qui ĩ pñti iuris ꝑitiã habẽt
nec q̇ poſtea fuerit audeãt cõ-
mẽtarios his legibꝫ ãnectere:
niſi tñ ſi velit eas ĩ grecã vocẽ
trãſformare ſub eodez ordine
eadẽ ꝯſequẽtia ſub q̃ voces ro
mane poſite ſũt. hoc qõ greci
dicũt. ⁊ ſiquid forſi
tã ꝑ tituloꝝ ſubtilitatẽ adno
tare maluerit. ⁊ ea q̃
[b] nũcupant̃ cõponere. alias ãt
legũ interꝑtatõẽs ĩmo magis
ꝑuerſiones eas tractare nõ cõ
cedimꝰ: ne ṽboſitas eoꝝ ali-
qõ legibꝫ noſtris afferat ex cõ-
fuſione dedecꝰ: qõ in antiquis
edicti ꝑpetui cõmẽtatoribꝫ fa
ctum ẽ: qui opꝰ moderate con
fectũ huc atq; illuc ĩ diuerſas
ſnĩas ꝑducẽtes ĩ infinitũ de-
traxerũt: vt pene oẽm roma-
nã ſanctõez eẽ [c] ꝯfuſam. Qõ ſi
nõ paſſi ſumꝰ queãdmodũ po
ſteritatis admittat̃ vana di-
ſcordia. ¶ Siq̇d aũt tale facẽ
auſi fuerit ipi quidẽ falſitatꝭ

a ¶ Sz quia di-
uine. nota. Ac.

b ¶ Nuncupan-
tur. s. l. proxi. con-
tra. Vel dic vt ibi
notat̃. Ac.

c ¶ Confuſaz fa-
cerent. Ac.

rei conſtituātur: volumina autem eorum omnino corrūpantur. ¶ Siquid vero (vt ſupra dictum eſt) ambiguū fuerit viſum hoc ad imperiale culmen per iudices referatur: ⁊ ex autoritate auguſta manifeſtetur: cui ſoluꝫ conceſſum eſt cōdere leges et interpretari. ¶ Eandem penam falſitatis conſtituimus ⁊ aduerſus eos qui imposteruꝫ leges noſtras per ſignorum obſcuritates auſi fuerint conſcribere. omnia enim nomina prudentium et titulos et librorum numeros per conſequentias literarum volumus non per ſigna manifeſtari: ita vt qui talem librū ſibi comparauerit in quo ſigna poſita ſunt[a] in qualēcunqꝫ locum libri vel voluminis ſciat inutilem ſe eſſe codicis dominum. ¶ Neqꝫ enim licētiam aperimus ex tali codice in iudicium aliquid recitari: qui in quacunqꝫ ſua parte ſignorum habet maliciam. ipſe auteꝫ librarius qui eas inſcribere auſus fuerit non ſolum criminali pena ſꝫm ꝙ dictum eſt plectetur ſed etiā libri eſtimationem in duplum domino reddat: et ſi ipe dominus ignorans talem librum vel comparauerit vel confici curauerit. quod et ante a nobis diſpoſitum eſt inſtitutione quam ad legum profeſſores dimiſimus leges autem noſtras que ī his codicibus vel inſtitutionum ſeu elementorum et digeſtorum vel pandectarum poſuimus ſuum obtinere robur ex noſtro tercio feliciſſimo ſancimus conſulatu p̄ſentis[b] duodecime indictionis tercio calendas Ianuarias in omne euum valituras: vna cum noſtris conſtitutionibus pollentes ⁊ ſuum vigorem in iudicijs oſtendentes in omnib⁹ cauſis ſiue que poſtea emerſerint ſiue in iudicijs adhuc pendentibus nec eas iudicialis vel amicabilis forma compeſcuit. que etenim iam vel iudiciali ſententia finita ſunt vł amicabili ſopita pacto hec reſuſcitari nullo volumus modo. ¶ Bene autem properauim⁹ in tercio noſtro conſulatu et has leges edere. quia maximi dei et domini noſtri Ieſu chriſti auxilium feliciſſimum euū n̄re reipublice donauit: quum in hunc et bella parthica abolita ſunt: et quieti perpetue tradita: et tercia pars totius mundi nobis accreuit. p⁹ Europam enim et aſiam et tota libia noſtro imperio adiuncta eſt: et tanto operi legum caput impoſitum eſt: omniaqꝫ celeſtia dona noſtro tercio conſulatu indulta ſunt. omnes itaqꝫ iudices noſtri pro ſua iuriſditione eaſdem leges ſuſcipiant: et tam in ſuis iudicijs q̄ in hac regia vrbe habeant et proponant: et precipue vir excelſus huius alme vrbis prefectus. cure autem erit tribus excelſis prefectis pretorio tam orientalibus q̄ illiricis. necnon et libicis per ſuas autoritates omnibus qui ſue iuriſditōi ſuppoſiti ſunt eas manifeſtare.

De iuris et facti ignorantia. R. .xviij.

Impa. Anto. a. Maximo militi.

Quāuis quum cauſam ageres tuam ignorantia iuris ꝓpter ſimplicitateꝫ[e] armate militie[f] allegationes competentes omiſeris tamen ſi nō ſatiſfeciſti[g] permitto tibi ſi cepis [h] ex ſentētia conueniri defenſionibus tuis[i] vti.

Idem. a. Iulian. o

Cum ignorantia iuris excuſari facile[k] non poſſis ſi maiorennis hereditati matris tue renunciaſti ſera prece ſubueniri tibi[l] deſideras.

a ¶ In qualēcūqꝫ locum. no. totū falſum eſt ratione partis. ſic. ff. d̄ fur. ad ſilla. l. iij. §. ſi quis tabulas. ſed dic contra ī inſtrumētis. vt. ī. d̄ trāſact. l. ſi ex falſiſ. Accurſius.

b ¶ Duodecime. indictionis. ſ. de nouo co. cō. in fi. contra. ſo. vt ibi. Accurſius.

De iuris et fac. ig. quia in p̄dictis iuribus quādoqꝫ erratur: et in factis ideo de hoc ponit Accurſius.

Quāuis ageres. o. miles id eſt defenderes. ſic. ff. de eden. l. j. et de re iudi. l. ſepe. ſic econtra ī. de teſti. l. j. Vel proprie: quia qui excipit agitat. vt ff. de excepti. l. j. nā reus in exceptōne eſt actor.

e ¶ Armate. milites noſtros ⁊c. vt ī. de iur. delibe. l. fi. in prin. ſed quid ſi ruſticus? R. idē ſi non potuit conſulere peritiores. vt ff. e. regula. §. ſed iur. aliud in alijs. vt. ī. ſententiaꝫ reſcin. non poſ. l. peremptorias.

f ¶ Allegatōnes. id eſt exceptōnes. ſcilicet peremptorias.

g ¶ Permitto ipſo iure alij ꝑ reſti. in integrum.

h ¶ Ex ſententia ſcꝫ actōne in factū que oritur ex ſententia: vt. ī. de re. cre. l. actor.

i ¶ Vti. tria pro milite faciūt. quia miles: ꝙ certat de damno vitando: et ꝙ reus duo contra eum. ſ. res iudicata et iur. ignorātia. Item no. h caſuꝫ vbi peremptoria poſt ſententiam opponitur. Sed contra. ff. de re iudi. neſennius. §. fi. tercius. ff. de fideiuſſi. fideiuſſores. §. ideꝫ. Rū. alius. ff. ad mace. tametſi. Quintus. ī. de procur. licet Sextus. ff. de mino. l. minor. xxv. an. omiſſam. Alius. ff. ſo. ma. l. ex diuerſo. §. fi. Alius vbicunqꝫ dico iudiciū nullum fuiſſe. q̄r iudex incompetēs vel excōmunicatus: vt. ī. quādo prouo. ne. nō eſt per totum. et. ī. ſi a non compe. iu. per totuꝫ. licꝫ improprie dicat exceptio hoc caſu. ⁊ in falſo ꝓcur. quū nullum ſit iudicium. vt dicta. l. licet. al's non. preter iſtos caſus p⁹ ſententiaꝫ opponi non poteſt. vt ī. ſententiam reſcin. non poſ. l. ꝑemptoria. de dilatoria dic. vt. ī. de probat. l. exceptōnes. Ac.

Cum ignorantia. k nō poſſis. o. fili.

l ¶ Deſideras. immo videt' audiri. id eſt de repu. he. l. fi. que eſt contra. So. illud in paterna. hoc ī materna. hoc nō placet: quia et in materna videntur admitti poſt renunciatōnem: vt. ff. ad Tercul. l. filij. §. j. que eſt cōtra. Sol. refert an renūciet vt h: an dicat nō adeo quia magis differt tunc. vt ar. ī. vnde li. l. fi. vel h preterierat ānus ī. quem per. l. iſtā potuerunt adire filij. et ideo dixit ſera prece. tu dic ꝙ hic alius adiuerat: ibi non. ar. ff. de mino. ꝙ ſi minor. §. ſceno. l. j. et. ff. de ſucce. ed. l. j. §. ſed videndum. et dicta lege ī. de repu. he. l. fi. ⁊ no. tria facere contra iſtū. quia maior. ⁊ quia ius ignorauit. ⁊ quia de lucro certat. Accur.

Si emancipati. ſecus ſi non emancipata. quia tunc.ĩ. triennium auditur. vt.ĩ.de repu.bo.l.fi. que eſt contra. immo hic iure ꝑtorio. Item ꝙ tria faciunt contra iſtam. quia maior. quia de lucro certat. quia in iure errauit.
b ¶ Nullis rationibus. quum potuiſti conſulere ꝑitiores alſs ſec⁹. vt.ff. d.bo.po.in bonorum. Sed videt ꝙ iuris ignorantia non obſit in damnis vitãdis: vt.ff.e. iuris et.l. error. hoc autem eſt damnuʒ quũ patris hereditas ſit debita filio. vt ĩ. de codicill'.l.fi. §.penul. ſed R. non eſt debita ſʒ quaſi debita: vt. ĩ.de cu. fu.l.fi.§. j.et ſic non eſt vere damnum. Itẽ admitti poteſt ex alio capite: quia renunciatio nocet tñ in illa que ſibi tunc competebat. ſcilicet vnde liberi. vt.ff.de ſuc.edic.l.j.§.ſed videndum. Accurſius.

tenuiſſe.et hoc ſi extra ius.ſi autem in iure error iuris non excuſat ſed facti.ſic vt.ff.de confeſ.l.non fatetur.
k ¶ Nihil egiſti. quo ad dominium perdendum vel mutandum in quo ſola voluntas non ſufficit: ſed in poſſeſſione ſic. vt.ff.de acq.poſ. ſiquis vi.§.differentiam. Sed ar. contra iſtam.ff.de pact. tale in prin. Accur.

Impa. Philippus .a. Marcello.
Si emancipata a patre intra annum poſſeſſionem petere ceſſaſti ꝑtendere iuris ignorantiam[b] nullis rationibus poteſ.

Impr̃s Diocletianus ⁊ Maximianus.aa. Iuliano.
Si poſt diuiſionem factam teſtamẽti viciuʒ in lucẽ emerſerit ex ijs que per ignorantiam confecta ſunt preiudiciuʒ[o] tibi non comparabitur. oſtende igitur hoc apud rectorem virum clariſſimum amicum noſtrum teſtamentum vel[e] fide veri deficere vel iuris ratõne ſtare[f] non poſſe: vt infirmata ſcriptura que teſtamẽti vice prolata eſt ſolidam ſucceſſionem[g] obtineas.

Idem.aa.⁊.cc. Marcello.
Cum falſa demonſtratione mutari ſubſtantia veritatis minime poſſit reſpondemus[i] id quod paternum erat ex matrnis eſſe bonis[k] nihil egiſti.

Idem.aa.et.cc. Tauro et Pallioni.
Si non tranſactionis cauſa ſed in debitam[m] errore facti olei materiam vos archãtico ſtipulanti ſpopondiſſe rector animaduerterit prouincie reddito quod debetis[n] reſidui liberationem[o] condicẽtes audiet.

Idem.aa.⁊ ceſares Zoe.
Error facti necdum[a] finito

Si nõ tranſactõnis. tunc enim ſecus: vt.ĩ. de ↄdic. inde.l.ij. Ac.
m ¶ Errore facti an idem ſi non iuris. quidam non vt hic. nos contra quũ non debeat nocere in damno vitãdo: vt.ff.de iur.⁊ fac.ig.l.error in fi.et dic ꝙ ſicut ciuiliter ⁊ naturaliter in debitũ vel naturaliter tñ. ſecus ſi eſt naturaliter debitũ. nam tunc ſolutũ nõ repetit: vt.ff.de ↄdi.inde.fideiuſ.⁊.ĩ.e.cum quis.
n ¶ Reſidui. debebat enĩ.l.cados olei ⁊ ꝓmiſit.c. Ac.
o ¶ Condicentes. ꝑ ↄditionẽ ſine cauſa. vt.ff.de ↄdic. ſine cauſa.l.qui ſine.

Si poſt diuiſionem factam. ſcʒ ſine iudice.
d ¶ Tibi. filio heredi inſtituto in teſtõ non ſolenni cum quodam extraneo.
e ¶ Fide veri. quia eſt falſum.
f ¶ Non poſſe. quia minus ſolenne. Et ſic nota ꝙ ſtatur teſtõ: et preſumitur ſolenne donec contra probetur. Accurſius.
g Obtineas. contra eſt.ff.fami.her. quum putarem vbi poſt ſententiam non retractatur diuiſio etiam ſi non erat coheres. So. ibi cum iudice. hic ſine iudice fuit facta diuiſio: vt ibi in fi. Item contra.ĩ. de teſtamẽtis.l.non dubium.§.fi. Sol'. vt ibi. Item videtur nullo modo repeti eo caſu quum fuit non ſolenne. naturaliter enim erat debitum quod ſolutum per ignorantiam iuris non repetitur. vt.ĩ.e.cum quis. R̃n. ſm quoſdam extraneis naturaliter debentur legata ex non ſolenni voluntate. nõ autem heredes inter ſe tali obligatione tenentur quod non placet. quia ſicut quum eſt ſolenne obligantur inter ſe ciuiliter et naturaliter ſic quum non ſolenne debent naturaliter obligari. vt video in ſtip. que vbi eſt ſolennis naſcitur ciuilis et naturalis obligatio. vbi vero non ſolennis naturalis tñ naſcitur. dic ergo ꝙ hic fuit error facti non iuris. credebat enim teſtamentum habere. vij. ſigilla cum non haberet niſi ſex. forte oſtẽdebatur ei quaſi eſſent. vij. et ſic ex probabili ignorantia facti ſolutum repetitur: vt.ff.ad mace.l.fi. Sed qua actione repetitur? R̃n. illam medietatem medietatis quam ei dedit credens eſſe accipientis rei ven. quum errans dominium non mutauit. vt.ff.de condi.cauſa da.l.dedi.§.penul. aliam ꝑ condic.inde. Vel ſine cauſa: vt.ff.de ↄdic.ſine cauſa.l.j. Sed P. dicebat hunc non tradidiſſe ⁊ ideo dicit obtineas. id eſt retineas ſm eum. Accur.
Cum falſa. hypothecaria ↄueniebat filius in bonis maternis. ⁊ erat heres patris ⁊ matris.
i ¶ Id quod paternum. ſiue in facto errando: quia credebat matrem emiſſe quod pater emerat: ſiue iure. quia credebat donationem a patre in matrem vxorem factam

Error. lex iſta poteſt intelligi ⁊ in errore qui interuenerat circa confeſſionem factaʒ in iudicio: ⁊ in eo qui interuenit in ea que facta eſt extra iudicium. dic vt.ſ.e.qui falſa. nam ibi nõ nocet negocio nõ finito. ſed eo finito ſcʒ ꝑ tranſactionem vel ſententiã poſtea ſubſecutã ſic. vt.ſ.l.prima. eſt tñ differentia q: dum ↄfeſſus eſt extra iudiciũ poteſt retractare: nec ꝑſumit ita eſſe: licet Ia.ↄ. Si tñ in iudicio ↄfitet ꝑſumit ita eſſe niſi ↄ ꝓbet. vt.ĩ.de errore aduo.l.ij. Sed ad iſtã primã regulã ſunt ſignata ↄtraria in ꝑmis.ff.de interroga.act.l.de etate.§.fi. ſed nõ obſtat. q: ibi loquit quãdo dixit ex certa ſcientia. tunc enĩ ita demum licet ei penitere ſi nulla captio ſit actoris. et ſi eſt captio penitet añ litis ↄteſ. Item ſignatũ eſt ↄtra.ff.de ↄfeſ.l.ſi is cuʒ quo. Sʒ ibi dicit ꝙ fuit ↄfeſſus ex certa ſciẽtia. Vel eſt ibi ſpãle. q: videt cõfiteri quaſi ex tranſactõe quũ ↄueniebat act. que creſcit per inficiatõeʒ. Item ↄ dicit.ff. ad vell'.l.ſi mulier in iure. vbi dicit iuuari mulierẽ erranteʒ ſenatuſcõ. vell'. Sed R. non negat ꝑ hoc quin hui⁹ legis auxiliũ poſſit habere. Vel dic ꝙ ibi vbi dicit extimauit ſe heredẽ credebat ſuũ creditoreʒ poſtea reppit ꝙ nõ erat inuenit interceſſiſſe ſubuenit quidem ei. Vel dic ꝙ erat iam ↄ eam lata ſententia poſtq̃ auxilium vell'. competit. adhuc eſt ſignatum aliud ↄ.ĩ. de libe.cã.l.iubemus. ſed illud eſt verum quo ad preſumptionem non tamen nocet ſi probetur ↄtra. Iſta tamen regula fallit in caſu.ĩ.arbi.tu.l.fi. Item nota ꝙ dixit P. ſecus eſſe in errore aduocati qui non reuocatur niſi.ĩ.triduum. vt.ĩ. de erro.aduoca.l.fi. et induxit rationem quia melius põt quis errorem alienum q̃ ſuum reprehendere: vt patet in ludis de ſcacbis. nam melius videt qui ibi aſſiſtit q̃ qui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ludit.ſed noſtri preceptores intelligunt aliter legem iſtam.
vt ibi dicam et.ĩ.de fideiu.l.iiij.et.ff.de dona.l.iij.et.ff.de
noxalis.l.electio.§.nec facti.pone caſum.ff.fami.herciſ.
putarem.Item in qualibet exceptione etiam dilatoria que
omiſſe per errorem facti poſſunt opponi: etiam poſt litis
conteſtationẽ al's
pone in debito ſo-
luto.Ac.

a ¶ Finito.tranſ-
actione vel ſenten
tia vel iureiuran-
do.
b ¶ Nocet.niſi
probetur contra-
rium.
c ¶ Tali.id eſt er
rore facti.ſed con-
tra.ĩ.de errore cal.
l.j.immo concor-
dat.Solu.vt ibi.
Item contra.ĩ.de
reb.credi.l.fi.et ſi
ex fal.inſtru.ꝑ to-
tum.et de re iudi.
Diuus.et.ff.de iu
reiur.admonendi

negocio nemini[b] nocet. Nam
cauſa deciſa velamẽto[c] tali nõ
inſtauratur.

Idem.aa.et.cc.Dioniſio.

Cum teſtamentũ nullo iu-
re conſtiterit ex eius qui ab in
teſtato ſucceſſit profeſſiõe ſo-
la velut ex teſtamento liber-
tas per errorem profitentis
[d]orcini vel proprij liberti ſi ñ
[e]ipſius acceſſit[f] iudiciũ (quũ
errantis voluntas nulla ſit)
effici[g] non potuerunt.

Idem.aa.et.cc.Gaio et Ante-

Sol.in his omnibus dolus eſt admiſſus ab aduerſario q̃
non debet ei patrocinari.vt.ĩ.de lega.ſi legatarius.Item
contra.ĩ.ſi aduerſus rem iu.l.ij.Sed illud ratione etatis
non erroris.Item contra.ĩ.de fur.l.fi.§.ſin autẽ neſcius.
ſed dic ꝙ ibi non inſtauratur aduerſus eundem: ſed ad-
uerſus alium.ſ.furem.Item contra.ff.quando act.de pec.
eſt an.l.ij.Sol.ibi erat cõmunis error ſicq; probabilis: vt
ff.ad mace.l.iij.et de of.preto.barbarius.Vel ibi falſo ex
certa ſententia aduerſarius aliquid allegauit ſic.ff.de iudi.
ſi pretor.§.marcellus.et ſic ſoluitur.ff.de inſtitu.l.habe-
bat.Vel ibi in.l.habebat poſt ſententiam non agit ex ea
cauſa qua prius egit ſed ex alia.Item ꝙ dicit errorem facti
non nocere verum eſt maxime alieni ſed ſui nocet in iudi-
cio.vt ar.ff.pro ſuo.l.fi.regula.et.ff.de confeſſis.l.non fate
tur et dixi plene.ff.c.

Cum teſtamentum.in quo eſt inſtitutus qui ab inteſta-
to erat ſucceſſurus.

d ¶ Orcini.id eſt directo iuſſi eſſe liberi.vt inſtitu.de ſin-
gulis re.per fidei cõ.relictis.§.libertus.⁊ dicuntur ab or-
thos qđ eſt rectum vel dicuntur ab orco quia manumittũ
tur ab eis qui tendunt ad orcum.
e ¶ Ipſius.qui ſucceſſit ab inteſtato.
f ¶ Iudicium.id eſt voluntas.
g ¶ Non potuerunt.Immo videtur ꝙ errantis heredis
voluntas ei preiudicet: vt.ff.ad le.fal.l.j.§.ſi legatarius:
vbi errantis voluntas tollit heredi interdictum quorũ le.
ſed ibi ratione poſſeſſionis preiudicat hic vero in propre-
tate.Vel dic vt ibi no.Item no.ꝙ Ir.gloſauit hic cum ex
ignorantia deficit id quod fieret a ſciente vt fuit hic pactũ
al's delictum Ir.expone hic deficit libertas propter igno-
rantiam que valeret ſi eſſet ſciens et quod ſubijcit hic pa-
ctum.ſ.tacitum dande libertatis.Item ꝙ ſubijcit al's de-
lictum.ſ.deficit ratione ignorantie.vt.ĩ.ad le.corne.de ſic.
l.j.et ſic ponitur vt.i.ſicut.Vel dic ꝙ a ſciente fieret.q.d.
id ẽ ſi a ſciente.nam ſiue tacitum pactum vt hic ſiue expreſ-
ſum factum inter dominum et ſeruum de libertate danda
in futurum non valet: vt.ĩ.de tranſact.interpoſitas.et.ĩ.
de decollu.de rege.l.j.ſed nec modo datur.nam hec verba
non ſunt dande libertatis.vt.ĩ.de teſtõ mili.l.ex his ver-
bis.ſed poteſt reſponderi ꝙ hic aliud ꝙ̃ ibi.quia hic natu-
raliter erat debita libertas ex voluntate teſtatoris.ibi nul-
lo iure.Preterea quod ſubijcit vel delictum exponunt q̃-
dam et alio modo.id ẽ aliud eſt in debito.quia libertas va
let.et da exemplum vt.ĩ.ſi man.ita fu.alie.vt ma.l.j.Vel

al's delictũ.id eſt aliud eſt ſiquis ſcienter delinquat.Vel
al's delictũ.i.aliud ẽ ſiquis iuris ignorãtia fatetur ſe deli-
quiſſe.vt.ff.de ꝯfeſ.l.non fatetur.ꝑma placet.
h ¶ Non potuerunt.remanebunt ergo ſerui.Accur.

Non idcirco. i quod a vobis.ſcilicet libertis al's ſer
uis.
k ¶ Conſenſus.
vt.ff.de iuriſdi.
omniũ iu.ſi per
errorem.et.ff.de
iudi.l.ij.in prin.
et.ĩ.loca ad pro-
bationem.Sed
quid ſi hic fuit ſci
ens? Rñ.idem li
cet quidam ꝯtra-
dicant.Ac.

mio. Non idcirco minus[i] qđ
a vobis velut a liberis debi-
tam accepiſſe pecuniam Sa-
nius dicitur: quum nullus ſit
errantis[k] conſenſus mouere
ſtatus queſtioni prohibẽtur
eius heredes.

Idem.aa.et.cc.Philippo.

Cum quis ius ignorans in-
debitam pecuniam perſolue-
rit ceſſat repetitio.per igno-
rantiam enĩ facti repetitionẽ
tñ indebiti ſoluti cõpetere ti-
bi notum eſt.

Cum quis.po-
ne caſum in inde
bito ciuiliter ſed
naturaliter debito: vt.ĩ.ad le.fal.error.Vel dic ex volun
tate non ſolenni.et diſtingue.quia aut eſt ciuiliter indebi
tum ſed naturaliter debitum: et tunc ſolutum per igno-
rantiam facti repetitur iuris non.vt hic et dictam.l.er-
ror.et.ff.de condi.indebi.fidei cõmiſſum.et.ĩ.de condi.
indebi.fideicõmiſſum.et.ff.ad mace.l.fi.fallit in mulie-
re et minore qui repetunt etiam per ignorantiam iuris ſo
lutum tale indebitum.vt.ff.ad vel.quãuis.§.interdum
et.ff.de condi.indebi.interdum.ſed P.dixit in tali inde-
bito ſoluto ſiue per errorem facti ſiue iuris non repeti: et
dicebat ſpeciale in.l.fal.et muliere et minore.Item econ-
tra ſi debitum eſt iure ciuili ſed naturaliter indebitum ſo
lutum per errorem iuris vel facti repetit: vt.ff.de condi.
indebi.ſi non ſor.§.indebitum et.§.adeo.fallit in inſti-
tu.de obli.ex quaſi contrac.§.fi.et.ĩ.de condi.indebi.in
ſumma in prin.et.ff.manda.et fideiuſſo.§.in omnibus.
Item ſi eſt indebitum vtroq; iure ſiue errore facti ſiue iu-
ris ſolutum repetitur: vt per totum.t.de condi.indebi.
C.et.ff.ſed fallit in caſibus quos modo ſuperiori caſu no
taui.ſi autem eſt vtroq; iure debitum ſed ope exceptio-
nis indebitum.et ſiquidem eſt dilatoria debitum ſolutũ
per errorem facti repetitur: ſecus ſi iuris.vt.ff.de condi.
indebi.l.in diem.et.ff.man.fideiuſſor.ꝙ̃uis.vel ſm Az.
idem vtrobiq;.vt.ff.man.fideiuſſor.ꝙ̃uis.ſi autem per-
petua ſiquidem fauorabilis vt vell.ſolutum ſiue iuris ſi-
ue facti errore repetitur.ſi vero odioſa vt mace.ſolutum
per ignorantiam iuris non repetitur.vt.ff.de condi.in-
debi.l.qui excep.ſed ſi per facti errorem probabilem repe
titur: vt.ff.ad mace.l.fi.ſi vero dubitetur ſit perpetua vel
dilatoria exceptio ſolutum ſiue iuris ſiue facti errore repe
titur.ff.de condi.indebi.ſufficit.quocunq; caſu dixi ſolu-
tum repeti ibidem ex certa ſcientia ſolutum non repeti-
tur.ff.de condi.indebi.l.j.Item ſi eſt tutus exceptione q̃
ſit inducta ad rigorem iuris conſeruandum et ſoluat nul
lo modo repetit.vt.ff.de condi.indebi.iul.et.ĩ.de condi.
indebi.l.j.Item op.in caſu huius legis nonne eſt tutus
fauorabili exceptione heres.ergo ſolutum repetitur per
dictam le.qui excep.Sed Rñ.non dicitur heres habe-
re exceptionem quum legatarij nullam habeant actio-
nem: ex non ſolenni voluntate.Item etſi eſt ſolennis et
excedunt legata dodrantem ipſo iure remanet in bonis
heredis quarta.vt.ĩ.ad fal.l.l.penul.et.ff.ad.l.fal.Plau-
cius.vnde non dicitur habere actionem legatarius.ſic
ergo nec heres exceptionem.ſed in minore dic.vt.ĩ.ſi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

M. Cōſtantin⁹ Ualeriano.

Q uāuis in lucro nec feminis iūs ignorantibus ſubueniri ſoleat tamen contra etatem adhuc[b] imp̄fectam locum hec nō habere retro principū ſtatuta declarant.

Idem.a. Ualeriano. C onſtitutiones principū nec ignorare quē[c] nec[d] diſſimulare permittimus.

Impr̄. Leo et Anto.aa. Eritio prep̄.

N e paſſim liceat mulierib⁹ omnes ſuos contractus retractare in iis que pretermiſerint vel ignorauerint ſtatuimus ſi per ignorantiam iuris dānū aliquod circa ius vel ſubſtantiam ſuā patiantur in iis tm̄modo in quibus preteritarū legum[f] autoritas eis ſuffragatur ſubueniri.

De precib⁹ imperatori offerēdis et de quib⁹ reb⁹ ſupplicare liceat et vbi. R. .xix.

Impr̄s Diocletia. ⁊ Maximianus.aa. Firmino.

L icet ſeruilis conditio deferende[i] precis facile capax non ſit tamē admiſſi ſceleris atrocitas et laudabilis fidei[k] exemplum ſuper[l] vindicāda nece domini tui ortamento fuit: vt prefecto pretorio iuxta[m] annotationis noſtre decretū demandaremus quem adire cura: vt auditis iis que in libello contuliſti et reos inueſtigare et ſeuiſſimam vindictā iuxta legū cenſuram exigere[n] curet.

M. Conſtantin⁹.a. Seuero prep̄. Q uotiens reſcripto noſtro[p] moratoria[q] preſcriptio remittitur aditus ſupplicandi pandatur. Quod autē totius negocii cognitionem tollit et vires principalis negocii exhaurit et ſine graui partis alterius diſpendio[r] conuelli non poteſt: nec preſcriptionis igitur p̄emptorie relaxatio petatur.

M. Diocleci. ⁊ maxi.aa. ⁊ cc. ad populum.

N ec damnoſa fiſco[s] nec iuri cōtraria poſtulari oportet.

Mpa. Gratia.et Ualenti.et Theodo.aaa. Flo.pp̄.

U niuerſa reſcripta q̄ in debitorū cauſis ſuper[v] p̄ſtandis dilationib⁹ p̄mulgant̄ nō aliter[x] valeant niſi fideiuſſio idonea ſup̄ ſolutōne debiti p̄beat̄

aduerſus credito.l.j.⁊ hec omnia intellige in maiore. Ac.

Q uāuis. pone caſum vt.s̄.e.ſi emancipata.

b ¶ Imperfectam. quia eſt minor et ſic reſtituitur vt.ff. de mino.ait p̄.§.fi.

C onſtitutiones. aliud in legib⁹ aliis ſm̄ quoſdā qđ nō placet. Jo. vt ar. s̄.ti.j.l.j. in p̄n.⁊ cie colū.⁊.s̄. de legi.⁊ cōſti.leges. et facit in auten. vt facte noue cōſti.

d ¶ Diſſimulare. qđ nō eſt ſimulo diſſimuloq; qđ eſt.vt.ff. de p̄cuſ. le.j.

N e paſſim.i. indiſtincte.

f ¶ Autoritas. ſunt eñ leges q̄dam que ſpecialiter prouident eis vt in interceſſione.vt.j̄.ad vell.ſi ſine. Item vt ab inceſto crimie excuſetur ſi ſola iuris noſtri obfuſcata defecit. vt.ff. ad le.iuli.d adulte.ſi adulterium. Item in ſatiſdatione iudicio ſiſti recepta min⁹ idonea: vt.ff. q̄ ſatiſda.cogun. de die §. minori. Item quū debitū ſoluit vt exoneretur probatōne.vt.ff. de proba.cum de indebito.§.j. Itē ſi rationes in iudicio nō edit: vt ff.de edē.l.j.§.fi. Item quū ſtipulatur dotē nouādo de bono debitore ad inopē.vt.ff.ſo.ma.l.ſi quū dotē.§.ſi mulier. Itē quū legatū ſibi aſcribit dictāte matre.vt.ff.ad.l.cor.d fal. l.diuus claudi⁹.§.queri tñ. Itē vt.ff. ad turpill.l.j.§.accuſatōe in fi.§.⁊.l.mulier. Itē.j̄.de fal.mo.l.j.§.viduas Itē.ff.de iur.fi.l.ij.in fi. Sed nōne regulariter etiā maribus iuris ignorātia nō nocet in damno vitādo: vt.ff.e.l. error in fi. ſic ergo femine deterioris cōditionis eſſe videntur quū certis caſib⁹ eis ſubueniat̄.ſed marib⁹ ſemp̄ ſ. certe hic dicit illis caſib⁹ eas iuuari quib⁹ et mares et eo amplius in p̄dictis in quib⁹ non iuuarent̄ mares. vnde dic q̄ in p̄dictis caſib⁹ iuuant̄ mulieres vltra mares.

De p̄cib⁹ impatori offerendis. dixi de iure qđ cōſiſtit in ſacris ⁊ ſacerdotib⁹ nunc de eo qđ in magiſtratib⁹.⁊ p̄mo de p̄ncipe: p̄mittēs a quib⁹ ⁊ qualiter adeat̄.

L icet ſeruilis. id eſt ſeruus.

i ¶ Precis.i. vt deferat p̄ces nec al's in iudicio eſſe poteſt niſi in caſib⁹ vt dixi.ff. de iudi.l.xix. et eiſdem caſib⁹ poterit forte ſupplicare. ſed licet regulariter nō admittatur vt hic. ſi tamen fuerit admiſſus valet qđ ei conceditur.vt.j̄. e.l. vniuerſis.

k ¶ Exemplū.vt.j̄.de p̄bati.l.exemplo.⁊.ff.de penis.l. aūt facta.§.fi.⁊.l.ſiquis aliquid.§.qui ab omnib⁹.

l ¶ Vindicanda. hoc petebat ſibi licere. Accur.

m ¶ Annotatōnis.i. ſcripture facte motu p̄ncipis in ſimili eñ negocio fecerat idem. vel de p̄ſenti decreto dicit.

n ¶ Curet. ⁊ etiam libertatem habebit in premium.vt.j̄. pro quibus cauſis ſerui p̄.ac.li.l.j.et.ff.qui ſine manu.ad liber.per.l.q̄ ob necē ſic. et ſi accuſat quem crimine leſe maieſtatis audit̄. vt.j̄.ad le.iul.ma. nullus. et.ff.ad le. iuli.ma.l.famoſi.

Q uotiens. pone caſum in debitore petente dilationē temporalem qui ē audiendus. quia ī mora modica ⁊c. vt.ff.de iudi.ſi debitori. ſi autē peremptoriā peteret non auditur. et ſic nihil eſt cōtra. Vel pone cauſam ī creditore qui petebat vt ſtatim ſibi ſolueretur quum debitor haberet temporalem exceptionem. auditur eñ. ſecus ſi perpetuā habet debitor. q̄ non audietur vt h̄ ⁊ ſm̄ hunc caſum prime parti eſt cōtra.vt.j̄.d pact.inter emp.l. antepenult. ſ. ibi magnū temp⁹ petebat auferri debitori. h̄ p̄uum. Vel ſolue vt ibi. Item cōtra ſecunde parti.j̄.d reſcin.vendi.l.ratas ſed ibi nō fuit conceſſa. ſed dic ſi concederetur ſequeretur incōueniens.

Sed quero an ex certa ſcientia princeps poſſit concedere: R̄ñ. ſic. in actionib⁹ que ſunt de iure ciuili: ſecus in dominio rei mee qđ vellet mihi auferre etiam ex certa ſcīa quū illud habeā de iure genti. ſiue naturali qđ eſt immutabile. vt inſti.de iur.na.§.penul.

p ¶ Moratoria.i. dilatoria. q ¶ Preſcriptō.i. exceptio.

r ¶ Conuelli.i. p̄cedi petat̄: vt ⁊.j̄.e.l.reſcripta.⁊.s̄.de ſacroſanc.ec.p̄uilegia.⁊.j̄.d emācipa.nec au⁹.⁊.j̄.ſi p̄ vim vel alio mō.l.fi.⁊.ff.de religi.ſiq̄s ſepul.in p̄n. Ac.

N ec dānoſa fiſco. vt q̄ fiſcus teneat̄ de euict. vltra q̄driēnium cū vendit rem alienā vt ſuā. vt inſti.de vſuca.§.fi. Item q̄ nō ſoluātur tributa. ſed deſiderat̄ ſcīa iuſſio: vt in auten. vt nulli iudi.§.⁊ hoc vero iubem⁹.

t ¶ Nec iuri. puta minori.xiiij. annis liceat teſtari: vt.j̄.qui̱ quo.nō eſt ne.l.ij.et.j̄.ſi cō ius vel vti.pu.l.fi.

U niuerſa. v p̄ſtandis.ipſis debitorib⁹.

x ¶ Valeāt.i. ſortiant̄ effectū vt p̄beat̄ creditori ⁊ p̄beat̄ antequā impetret̄ reſcriptū aliter indultū nullū eſt. ſm̄ P. Sz tu dic q̄ tenet. ſed eo vti nō poteſt niſi det fideiuſſorē ſi aduerſari⁹ poſtulat. ar.ff.ſo.ma.ſi cōſtante.§.ij. Sed an ⁊ hoc onus.ſ. dandi fideiuſſorē p̄ p̄uil. remitti poteſt: R̄ñ. non quū eſſet graue alteri p̄ti.vt.s̄.e.l.ij. Ac.

Siquis a ſupplicandũ. nam appellari non põt. vt. ĩ. de ſen. pp̃. l. j. ⁊. ś. de epali. au. l. epale. ⁊. ff. de offi. pp̃. l. j. §. plt. ſed videt nõ poſſe ſupplicari. vt. ĩ. ne. liceat in vna eadẽq3 c. tercio ꝓuo. in ꝶca ⁊ in textu. ſed certe ibi iam fuerat iudicatũ bis vel ter. vnde ſicut nõ põt ab illo appellari ſic nec ab iſto ſupplicari. Alij dicũt. ꝙ h̄ in principali cauſa tulit ſententiã ibi in cauſa ap. Sequit̃ auti. que ſup. que eſt ex cor. vt ſponſal. §. aliud. Ac.

et ꝓdeſſet petẽti. vt. ĩ. ſi nup. ex re. pe. l. j. ꝙ vult finis huiuſmodi. l. loquit̃ ergo de iſtis ꝑuilegijs vel reſcriptis de quibꝫ nõ dicit̃ in lege ꝙ nõ debeãt tribui. ħ ſunt cõtra id qd̃ dicit lex ſiue qd̃ dictat ius ꝯmune ⁊ po. exẽplũ de hoc vltimo vt. §. nec damnoſa in fi. notaui.

Autentica.

Que ſupplicati.

b Prefectis. i. ipſe ergo retractat. ſm̃ P. et B. qd̃ ſecus eſt in appellatione: vt. ĩ. de ap. l. eos. Vel eiꝰ conſiliarij quod eſſet abſurdũ. ergo dic eis offeratur libellus: ſed pͥnceps vl̃ prefectus cognoſcet vt. ff. de mĩo. l. minor ⁊. l. prefecti

c Introducentibus. ſ. referendarijs vt in auten. vt liti. in. §. fi.

d Offerenda. ⁊ in ſcriptis vt et in appellatione contingit. Accurſius.

e Subſecuto. i. ſupplicatõe ſubſecuta. ĩ. decẽ3 dies.

f Sententia. a qua ſuplicatu3 eſt Accurſius.

g Victrix ps. ſ. actor. Accur.

h Augmẽtis. ſ. fructibus et acceſſionibꝫ.

i Forma. i. infra decẽ dies ſupple ⁊ det̃ glioſiſ. prefec. vel coꝝ. cõ. vl̃ cauſas intro.

k Retractationis ſed quõ ꝫ ꝶ. ſi ꝯ ius cõſtitutõis ẽ lata al's quñ nec appellatio recipiat̃ nec ſupplicatio ibi ſm̃ quoſdã. alij dicũt grauari eũ in fideiuſſore tũ. Itẽ fit hic retractio vſq3 ad bienniũ. vt hic. ĩ. de ſen. pp̃. l. j. ⁊ ibi plene no. Itẽ no. hic pendẽte ſupplicatõe mãdat̃ ſnĩa executõni. nõ ſic pendẽte ap. vt. ff. nihil. inno. appel. inter. l. j. Accur.

l Vniuerſis l impetratũ. ꝓ alio licet admitti nõ debuerit vt. ś. e. l. j. Quid aũt. ſi ꝓ ſeꝫ ꝶ. valꝫ ſi ſciuit pͥnceps: nõ al's vtar. ĩ. q admitti ad bo. pꝰ. l. bonoꝝ vt. ff. de bo. poſ. l. fuꝰ.

m Minime requiratur. ſic non queritur. ſ. ꝑ quẽ vt hic et. ff. de inof. t. poſtũꝰ. §. ſi quis. ⁊ de peti. he. Item veniũt §. a quo: ⁊ de v̓bo. ob. cum ſeruus. Ac.

n Reſcripta ꝯ ius. puta vt liceat pemptoria opponere poſt ſententiã. non aũt poteſt intelligi in illis ꝑuilegijs q ꝓhibita ſunt a iure peti. nam tũc nõ valent etiã ſi alij nõ noceret

Imp. Valenti. et Valẽs. ad Voluſianũ. pp̃. Siquis aduerſus prefectorũ ꝑtorio ſententias duxit [a] ſupplicandum victuſq3 fuerit de vno nulla3 habebit licentiã iterũ ſup eadem cauſa ſupplicandi.

In autẽ. vt ſponſalitia largitas. §. aliud.

CON. Que ſupplicatio glorioſiſſimis [b] prefectis vel eorum conſiliarijs vel cauſas [c] introducentibus intra decẽ3 dies poſt ſententiam [d] offerenda eſt: quo [e] ſubſecuto [f] ſentẽtia ñ aliter executõni mandabitur q̃ ſi [g] victrix pars fideiuſſionẽ condignam prebuerit tantu3 reſtituendi cum legitimis [h] augmentis quãtũ fuerit cõdemnatio ſi legitima retractatione ſententia reſoluet̃: niſi ſub hac [i] forma porrigat̃ ſupplicatio executio cauſe ſine fideiuſſione procedat: [k] retractatõis iure illi ſeruato qui ſe grauatum putauerit.

Imp. Valẽs et Valenti. et Maxi. ad Voluſianũ. pp̃. Vniuerſis ſimul hanc obſeruantiam remittimus: vt a q̃cunq3 libere conditõnis cõſtituto vel ſeruo ſupplicãte [l] impetratũ fuerit reſcriptũ [m] minime requirat̃ per quem ꝑces oblate ſunt.

Imp. Theo. et Valenti. aa. ad Sena. Reſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus precipimus [o] refutari niſi forte aliquid eſt qd̃ [p] non ledat alium ⁊ qd̃ proſit petẽti: vel [q] crimen ſupplicantibꝫ indulgeat.

Idem. aa. Florentino. pp̃. Inſtrumentoꝝ exempla non proſit precibꝫ adiũxiſſe: ſed neceſſe ſit eorũ in ſupplicatione vim exprimi: vt iniſuro principi vera ꝑcatio rem aperiat cognoſcendam. ijs ſolꝫ quum neceſſitas exegerit verbis precibus inſerendis quoꝝ de ſenſu inter partes ita dubitari contigerit: vt etiam merito noſtꝝ expectetur iudiciũ.

Quãdo libellus principi datus facit litis ꝯteſtatõe3. .xx.

Imp. Archa. et Honori. aa. Remigio prep. Dubium nõ eſt cõteſtatione3 intelligi etſi noſtre fuerint tranquillitati [v] oblate eaſq3 aduerſus heredem quoq3 eius in quẽ porrecte ſunt: vel ab herede eiꝰ qui meruit [x] exerceri.

Imp. Iuſti. Menne. pp̃. Temporales actõnes que ꝑ oblationẽ precũ ⁊ [y] ad eas reſcriptõem ꝑpetuant̃ diffinire neceſſarium eſſe duximus: ne quis putet ad alias etia3 que certis taxant̃ tp̃ibꝫ hoc ꝑtinere. Sciant igitur oẽs eas tãmodo ꝑ oblationẽ precũ ⁊ ad eas ꝑpetuari reſcripta: que a pretore conſtitute [z] annali tp̃e coartate ſunt.

o Refut ar vt. ĩ. ſi ꝯ ius. l. fi. ⁊. ś. ꝺ ſacroſãc. ec. l. iubemꝰ nullã. ⁊ ĩ. de emã. l. iiij.

p Non ledat aliũ. vt. ff. ꝺ ſenator. l. fi. ⁊. ĩ. ꝺ ꝑpoſa. cubi. li. xij. l. fi. ⁊ de decur. li. x. l. neq3 dorotheu3. Itẽ qd̃ dic ñ ledit aliũ. ſc3 ꝑſus ſecus ſi modicũ. vt ś. e. quotiẽs. ⁊. ff. nequid in lo. pu. l. ij. §. ſi q̃s a principe. et nequid in flu. pu. l. j. §. ſunt qui putãt. ⁊ de rel. et ſump. fu. ſi q̃s ſepul. in pͥn.

q Crimẽ ſupplicãtibꝫ. i. criminis penã. ⁊ da exemplũ de iſamia mulieri infra tp̃s luctꝰ nubenti remiſſa: vt. ĩ. ad tercull'. l. ſiq̃ ⁊ i ſcenica. vt. ĩ. de nup. l. imꝑialis. Itẽ. ĩ. ꝺ ſen. paſ. l. fi. ⁊ per totũ. Ac.

r Inſtrumẽtoꝝ. vt quñ quis ꝺ q̃dam pte teſti q̃reret et in ꝑces originem totius rei oñdere vellet: ſufficit ei vim inſtrumẽti pͥncipi dari ⁊ ſenſu3 coꝝ v̓borũ ꝺ quibꝫ fuerit dubiũ. vt h ⁊ ad hoc. ĩ. de ap. l. ampliorẽ. ⁊. l. ne cãs. ⁊. ff. de edẽ. argẽtariꝰ. §. j. ⁊. ĩ. ſi ꝯ ius vel vti. pu. l. j. ⁊ ar. cõtra. ĩ. de tranſact. vt rurſum. ſed ſolue vt ibi. Accurſius.

Quñ libellus pͥn. generaliter de ꝑcibꝫ dixi: nũc de effectu q3 quo ad quedã ꝓ ꝯteſtatõe litis habent̃. Accur.

Dubiũ nõ eſt ꝯteſtatõe3. no. quo ad effectũ in caſibꝫ qui ſunt. ĩ. l. ꝓxia. nã illa hanc reſtringit.

v Oblate. imo etiã executor eſt mittẽdus: vt. ĩ. de ꝑſcrip. xxx. an. ſicut in pͥn. q eſt ꝯ. Sol. h in ꝑtorijs. vt. ĩ. l. ꝓxia: ubi de alijs. ſ vel h corã principe ibi corã alio iudice.

x Exerceri. ⁊ hoc caſu põt loqui. ff. de act. ⁊ o. l. ꝯſtitutõibꝫ. ⁊ facit ar. ꝯ. ff. ꝺ in ius vo. l. libertus. ij. ſo. vt ibi.

y Temporales. y ad eas. eſt ergo neceſſe peti ⁊ concedi.

z Annali. vt in iureiur. ⁊ vi. bo. r. ⁊ ꝙ metus cã: ⁊ alie que nõ ſunt rei ꝑſecutorie. vt. ff. de act. ⁊ o. l. i bonorarijs Item ꝯ. ĩ. de anna. ex. l. vt ꝑfectus. vbi etiam cauſes ꝑli-

bellū ꝑpetuanť. ſed ibi ſpāle in q̄tuor caſib9. Item ibi nō fuit libellus datus principi ſed epō vel domui vel pſidi.
Ut lite pendente. ⁊ de pcib9 ⁊ earū effectu dixi: nunc q̄n ſit vel nō ſit ſupplicandū.
b ¶ Vel poſt ꝓuocatōez. ſcʒ amiſſam. Accurſius.

Ut lite pendēte[b] vel poſt prouocatōez vel poſt diffinitiuaʒ ſententiam nulli liceat ſupplicare. Reca. xxj.

M. Alexander. a. Lupio.

Licet poſtq̄ ſupplicaſti principi reſcriptum[c] impetrares[d] preſes prouincie vir clariſſimus[e] pronunciauerit: quū tñ a ſententia nō ꝓuocaueris reſcriptum qḋ poſtea ſecutū eſſe[f] ſuggeris ad retrahenda ea que decreto terminata ſūt[g] nō patrocinatur.

M. Conſtantinus Probiano ſuo ſalutem.

Supplicare cauſa pendente non licet: niſi vel[i] actorum vel[k] pronunciationis editio denegetur. qui autem terminatam reſcripto vel conſultatōne[l] queſtionum exquiſito ſuffragio refragare conabitur in omnem litis[m] eſtimationem aduerſario ſuo protinus condemnetur: omni venia denegāda ſiquis contra hoc venire tentauerit.

Idem. a. ad vniuerſos prouiciales. Qui licitam prouocatōnem[n] omiſerit perpetuo ſilere debebit: nec a nobis impudēs petere per ſupplicationem auxilium tentet qḋ ſi fecerit deſiderio ſuo carebit ⁊ ignominie pena notabitur.

Si contra ius vel vtilitatem publicam vel per mendaciuʒ fuerit aliquid poſtulatum vel impetratū. Reca. xxij.

M. Diocle. et Maxi. aa. et. cc. Gregorio. Non idcirco minus is cui ex noſtro reſcripto cognitio[p] delata eſt iudicare poteſt: ꝙ[q] ex geſtis quedaʒ[r] in precib9 omiſſa ꝓponis.

Idem. aa. et. cc. Statio.

Preſcriptione mendacioꝝ[t] oppoſita ſi in[v] iuris narratione mendacium reperiatur ſiue[x] in facti ſiue[y] in tacendi fraude[z] pro tenore veritatis non deprecantis affirmatione datum iudicem cognoſcere[a] debere et ſm hoc de cauſa conuenit proferre[b] ſententiam.

Licet ſupplicaſti. vt non poſſes conuenire ſub tali iudice: et hanc ſupplicationē ꝑteriſti añ litis cōteſ. vel poſt. nam etiam ante nō eſt adeundus princeps. niſi pri9 defenſor requiſitus nō faciat ius: vt in auten. vt differentes iudi. §. ſi vero. et de man. prin. §. et non ꝑmittas.
d ¶ Impetrares. i. ꝯcedereť.
e ¶ Pronunciauerit. ꝯtra te.
f ¶ Suggeris. i. dicis ⁊ idem ſi añ ſententiam fuiſſʒ indultuʒ per diffinitiuam ſententiam. et ad hoc. ī. de tranſac. l. cauſas: et. ī. de erro. aduoca. l. ſententijs: et. ī. ſententiam reſcin. nō poſſe. l. iij.
g ¶ Non patrocinatur. id eſt nō iuuat.
Supplicare h non licet. tria no. tpa añ litē. ⁊ tūc licʒ ſupplicare dūmodo pri9 ſit reqſit9 iu9 iudex ⁊ nō facit ius vt dixi. ſ. l. pri. Itē poſt litē: ⁊ tūc licʒ vt hic niſi in caſib9 q̄ excipiunť hic. Terciū poſt ſniam: et tūc nō licet vt in fi. h9 le. ⁊. ī. l. pri. ⁊ hoc in ijs q̄ petiť ꝓ ipa cauſa. ſi aūt aliud ꝓuilegiū peteret q̄ncūq; peti pōt.
i ¶ Actoꝝ. i. eoꝝ que agūt in iudicio. ſ. atteſtatōez ⁊ ꝯfeſſionē que publicāda ſunt. vt h ⁊ in auten. de teſtib9. §. qr vero. k ¶ Pronūciatōnis. ſ. interlocutorie. vel etiam forte diffinitiue illi9 iudicis a quo appellať: vt. ī. de eden. is apud quem: ⁊ de ap. qm̄ nonnulli: ⁊. l. a ꝓconſulib9. De tercio etiā poteſt ſupplicari lite pen. ſ. vt iudex procedat. Item de quarto vt alius aſſocieť quū forte ille ſuſpectus ſit: vt in auten. in medio li. §. ſup hoc.
l ¶ Queſtionē. ꝑ diffinitiuā ſententiā a qua nō eſt appellatum: al's nec termiata videť ſuffragio. ſ. reſcripti.
m ¶ Eſtimationem. ⁊ ſic in duplum. Accur.
Qui licitaʒ. n omiſerit. quid autem ſi illicitam omiſit: vt quia totiens appellauerat ꝙ appellari iam non poterat vel ex vera ꝯtumacia fuerat damnat9. R. pōt tūc ſupplicare ſm quoſdā ar. hui9 le. qḋ nō placet. ne altero caſu ex cōtumacia ꝯſequatur priuilegiū. vt. ff. de nego. geſ. ſiue hereditaria altero infinitas incurratur: vt. ſ. de ſacroſanc. eccle. l. fi. Accur.
Si ꝯtra ius vel vti. pu. tractando de pcib9 fecit mentionem de reſcriptis: ideo de his generaliter ſupponit. Ac.
Non idcirco. p delata. i. delegata cā puta appſonis.
q ¶ Ex geſtis. apud primū iudicē. r ¶ In pcib9. pncipi porrectis q̄re videbať ꝑ mēdaciū impetratū. ⁊ ſic nullū ſed tñ valet. ſed ar. ꝯ. ī. l. pxi. So. vt ibi.
Preſcriptione. i. exceptione. t ¶ Oppoſita. ab eo contra quē eſt impetratū. v ¶ Iuris. ſcʒ ſcripti vt quia dixit legem dicere. ī. xij. dies poſſe appellari: quod nō placet quum omnia iura ſint ī eius poteſtate: vt. ī. de teſtamētis omniū: ⁊. ī. vnī vi. meminerint. et quia multi ſunt circa eum ſemper iuriſperiti. Dic. ergo iure ꝯſuetudinarij quū ius aliud ſcriptum aliud n̄ ſcriptum vt inſtitu. de iur. na. gen. ⁊ ci. §. conſtat. dicebat eñ cōſuetudinem eſſe terre ſue ꝙ. ī. xij. dies poterat appellari. Vel dic iure. i. qualitate facti dicebat eñ ſe infra x. dies appellaſſe quū poſtea appellaſſet ſicut ponitur ins. ff. de iniur. l. fi.
x ¶ In facti. ſ. narratione. quia dixit ſe appellaſſe quuʒ nō eſſet verꝝ.
y ¶ In tacēdi. vt quia dicebat ſe appellaſſe ⁊ in veritate appellauerat. ſʒ nō exprimebat ſuper qua cauſa quū talis erat ſup q̄ nō poterat appellari: que ſunt multe: vt ī. quoꝝ ap. nō re. ꝑ totū ⁊ maxime in. l. fi. Iteʒ exemplū. ff. de euict. ſi rē. §. fi. ⁊. ff. de in ius voc. ſʒ ſi hac. §. patronū.
z ¶ Pro tenore. ꝯtento in reſcripto.
a ¶ Debere. quatuor modis intelligiť hic fraus. Primo vt ꝓnunciet ſe iudicē nō eſſe ſm P. Scdo ꝙ ſit al's ordinarius ptiū dictus delegat9. Tercio. ꝙ ꝯſenſerūt ptes in delegatū nō in hoc qḋ ꝑ mendaciū eſt impetratū. Quarto qr delegat9 nō cognoſcit ſed ali9 qui erat ordinari9 ptiū. et ſm hos modos. iiij. nō cognoſcit ex vi reſcripti de pncipali negocio. ſed qr vel ptes ꝯſenſerūt vel qr al's erat ordinari9 vel nullo mō: vt in pmo. Quinto ſm Az. ex vi reſcripti ſequēdo veritatē tacitā: nō mēdaciū exp̄ſſum cognoſcat de toto negocio. ⁊ ſm decre. extra de reſcript. ſup lit.
b ¶ Sententiā. i. feret ſniaʒ ſup hoc. ſ. vtꝝ fuerit impetratum ꝑ mēdaciū an nō ſm P. ⁊ ſic cā dubitatōis hʒ iuriſditionez quā nō haberet: vt ar. ff. de iudi. ſiqs ex aliena. ⁊. ff. ſiqs in ius vo. l. p. ⁊ de libe. cā. Ordiata: ⁊. ī. ſi aduerſus rez iu. ſi cā. Vel dic ſic ſm Az. ꝙ feret ſniaʒ ſup cā principali. ⁊ illud qḋ erat ꝑ mēdaciū impetratū illi nō ꝓderit. ſed ſm hoc ꝯ huic. l. videť. ī. e. ti. l. et ſi legib9. nā videť h ꝙ mēdax pcator nō ꝑſus careat impetratis. qr ſaltē iudicē habet ex hoc reſcripto ꝑ mēdaciū impetrato. ſm hic loquiť de eo q̄ al's erat ordiari9 ptiū al's ſec9 ect ſm Ir. Sʒ ar. ꝯ huic ſolōi ff. de of. ei9 cui mā. ē iur. l. et ſi ptor. Vel intellige ꝙ h dicit quū ptes ꝯſenſerunt in delegatōe iuriſdictionis ſʒ in forma iudicandi non ꝯſenſerant: ſed vnus impetrauit ꝑ mendacium. Vel dic datum a lege id eſt ordinariū nō a principe

M. Conſtanti. a. ad Baſſuz.

Puniri iubemus decē librarum auri mulcta [a] iudices qui metuerūt ꝑcū argui falſitatē. Idem. a. ad Pontianum conſulem campanie.

Et ſi nō cognitio [c] ſed executio mandatur de veritate [d] precū inquiri oportet: vt ſi [e] fraus interuenerit [f] de omni negocio cognoſcatur.

Mp. Theo. et Ualentini. aa. ad ſenatum. Et ſi legibꝫ conſentaneum ſacrum oraculum [b] mendax precator attulerit precator [i] careat penitus impetratis: et ſi in vna mentientis inueniatur improbitas etiam ſeueritati ſubiaceat iudicantis.

Mpa. Anaſtaſius. a. Martino pref. Omnes cuiuſcunqꝫ maioris vel minoris adminiſtrationis noſtre vniuerſe rei publice iudices monemus vt nullum reſcriptū nullam pragmaticaz ſanctionem nullam ſacram [k] annotationem: que [l] generali iuri vel vtilitati publici aduerſa eſſe videatur in diſceptatione cuiuſlibet litigij patiant̄ ꝓferri. ſed generales ſacras ꝯſtitutōes omnibꝫ nō dubitēt obſeruādas.

De diuerſis reſcriptis et pragmaticis ſanctōibꝫ. xxiij.

M. Alexan. a. Sipero.

Si libellum de cōmuni cauſa tu frater vel tuus dediſti cuius reſcriptum ad vnius pſonam directum ſit vtriqꝫ tamē [o] proſpectum eſt.

M. Ualentinia. et Theo. et Arch. aaa. ad Uincentiū.

Falſo aſſeueratur autoritatem reſcriptorū deuoluto ſpacio anni obtinere firmitatem ſuam non oportere cuuz ea q̄ ad ius reſcribunt [q] perennia eſſe debent: ſi modo tempus intra qd̄ allegari vel audiri debeāt non ſit comphenſum.

Mpera. Diocle. et Maxi. aa. Criſpino pref. Sancimꝰ vt autentica ipa atqꝫ ori-

datum iudicē. ꝛ ſic ordina lr̄am ꝓ tenore veritatis. datum iudicem cognoſcere debere non datum ꝓ deꝑcantis affirmatione. Item. s. ꝯ. l. pxi. Sꝫ illa in reſcriptis. hec in ꝑuilegijs. Uel ibi ea tacuit que ſi dicta fuiſſent nihilominꝰ impetraſſet. hic non: vt. ff. de ventre inſpi. l. j. §. fi. Uel diſtingue vtrum per errorem fuerit falſuz dictum vel nō: vt patet ꝑ oēs ſolos. quia ex vi reſcripti de pncipali cauſa nunqꝫ iudicat̄. Uel dic ex vi reſcripti eſſe pro veritatis tenore non pro affirmatione deꝑcantis. vt. j. e. et ſi legibꝫ ſm Az. ꝛ ſic veritas tacita habetur pro expreſſa vt. ff. de ſeruit. l. ſicui. Ac.

Puniri a iudices. nō ergo timeant miſeri prelati ſi veritatem ſequant̄: quū deo ꝛ pape per hoc placeāt vt. j. de ap. l. fi. ſ fi. vt eniz al's quedaz in ſmone tacite excipiuntur: vt. ff. d̄ ſuit. ſicui ſic. et hic veritas tacita pro expreſſa habet̄. vt ſm eam procedat̄ vt. s. e. l. ij.

Et ſi non cognitio. cauſe principalis vel dic executōnis.

c Sed executō id eſt quū hoc conſiſtat in mixto impio mādari nō poteſt: vt. ff. de iur. oīm iu. l. iubere: ꝛ. l. j. ꝛ de of. e. cui mā. l. j. ꝭ R. pnceps mandat vt hic nō alius. vel hic mandauit cognitionem executionis. i. eſſet mandāda vel nō. ſed ipa miſſio non poteſt mandari. Uel hic pmū decretuz. ibi ſcōm. vt ff. de of. eiꝰ cui mā. l. cognitio in fi.

d Precū. dixit reū damnatū nō dixit vez vel tacuit ap.

e Fraus. puta dixit latā eē ſniaz quū adhuc nō eſſet.

f De omni. puta de pncipali cā et tota. Sꝫ a quo: R. ab iſto. ꝛ dic de hoc. s. extra de ſen. ꝛ re iudi. c. decetero. Itē cōtra. j. de exe. rei iudi. ſi vt ꝓponis. ſed h̄ interuenit fraus ibi non. Uel ibi de nūcio: h̄ de iudice executore. vel hic de mendacio: ibi de facto pncipali. Ac.

Et ſi legibꝫ ꝯſentaneū. ſ. al's: vt quia nō ledat aliū ꝛ proſit petenī. vt. s. de ꝑci. impa. of. l. reſcripta.

b Mendax. vt qꝛ dixit ſe ſtrenuū militē: ꝛ multos latrones apphendiſſe: ꝛ trāſfugas demōſtraſſe. ob talia eñi ꝯſueuit crimīa remittere: ꝛ aliqua puilegia ꝯcedere: vt. ff. de re mili. oēs. §. ſi aūt in omnibꝫ eſt mentitus.

i Careat. vt. j. t. j. l. fi. ꝛ. j. ſi nup. ex re. pe. l. j. ꝛ. s. de ſena. co. l. j. ſed certe. imo videtur valere ſm veritatem. vt. s. e. l. ij. que eſt ꝯtra. So. vt ibi.

Omnes k annotatōnez. q̄ fit ꝓprio motu: vt. s. de legibus l. iij. Ac. l Generali. vt ꝛ. s. de ꝑci. impa. of. reſcripta. ꝛ. l. nec dānoſa: ꝛ de ſacroſanc. ec. iubemꝰ nullā. ꝛ. ff. ne qd̄ in loco pu. l. ij. §. ſiquis: ꝛ. j. de trāſac. l. cūs. ꝛ. j. de ope. pu. l. v. ꝛ. s. de le. ꝛ cō. l. iij. ꝛ. j. de vecti. l. oīm. ꝛ diſtingue. quia ſi reſcriptū eſt ꝯtra ius dei ꝛ euangelioꝝ nō valet: vt. ff. de arbi. nam ingratus. diſtinguere tñ pōt lex humana legez diuinā: vt illud in ore duoꝝ ꝛc. nam diſtinguit̄ teſtiū ab alijs: ꝛ eſt rō vt. C. de fideicō. l. fi. quū amplius dicat: eſtote ſubditi pncipi tanqꝫ ꝑcellenti: ꝛ ducibus ab eo miſſis ſi vero cōtra ius humanū vel cōtra naturale vel gentiuz nō valet. vt ſi petam qꝫ res alterꝰ mihi detur. nam dominia reꝝ ſunt de iure gentiū: vt ff. de iuſticia ꝛ iure ex hoc. et tūc nō valet quū ſint immutabilia. vt inſti. d̄ iur. na. §. penult. fallit tamen in caſibꝫ vt. C. de ven. re. fi. cū. pri. co. l. j. ꝛ. j. de quadri. ꝑſ. l. fi. ꝛ fallit ratione delictoꝝ vt per totum ti. d̄ bo. dam. Itē ratione publice vtilitatis: vt. ff. de religi. l. ſiqs ſeptuplum circa pan. Si autem eſt cōtra ius ciuile vt circa actōes que ſunt de iure ciuili vt. ff. d̄ origi. iur. l. ij. §. oīm ſiqdē. vt prorſus tollat̄ nō valet. ſi vt differatur valet. vt s. de ꝑci. l. quotiens. qd̄ ſi dixerit impr̄. non obſtāte tali: R. valet. vt. ff. d̄ le. iij. ſiqs in pn. et in autē. de teſtis impfec. §. penl't. alij hic non exigunt ſed diſtinguūt an ex certa ſcientia ꝓcedat vel nō. ar. ff. ſiquis caut. ſed ꝛ ſiquis. §. fi. ꝛ. l. ſiquis. §. fi. ſi autem eſt contra publicam vtilitatem valet tunc demū. ſi ſcōa iuſſio intercedat non aliter: vt hic ꝛ in auten. de man. pn. deinde. ꝛ in auten. vt nulli iudi. §. ꝛ hoc vero iubemus. ſi vero ꝑ mēdacium valet: ſm veritatem datus iudex debet ꝓcedere. vt s. e. l. ij. ſed P. dixit etiā tunc valere ſi modicā ꝯtineat leſionem. ꝛ hoc no. ff. de ꝯſti. pn. l. j. in fi. Ac.

De diuerſis reſcriptis. dixi. s. de reſcriptis ꝯtra ius dictis nunc generaliter de omnibꝫ.

Si libellum. ꝓ impetrando iudice. Ac.

o Proſpectū. qꝛ que in ꝑſatōibꝫ dicunt̄ ꝛc. vt. ff. de v̄bo. ob. l. ticia. §. idē. R. Itē no. qꝫ beneficiū ratōe cōſortis ad aliū porrigit̄ vt. ff. queādmodū ſuit. admit. Si cōem ꝛ. ff. ſi ſui. vēdi. l. loci. §. ſi fundus. ꝛ fa. in auten. vt liceat ma. ꝛ auie. §. ad hoc in fi. §. ꝛ. j. ſi vnꝰ ex plu. ap. l. j. ꝛ. ij. et j. ad exhi. Si res. ꝭ ar. ꝯ. ff. de mio. Q ſi mior. §. ſi ſeruꝰ. ꝛ. ff. de condi. furti. l. iij. Ac.

Falſo. aduerbiū. q Perēnia. i. ſine fine. ſic ponit̄. ff. de flu. l. j. §. ij. ꝛ ar. j. de penis. l. ſeruꝰ. Uel verꝰ ſi ad agēdum vſqꝫ ad. xxx. an. vt. j. de ꝑſcript. xxx. an. ſicut ſi ad excipiendū tunc ꝑpetuo: vt. ff. de do. exp. l. pure. §. fi. ſecus aūt ſi ad faciendū: vt. ff. de nūdinis. l. j. q̄ eſt ꝯ. ꝛ eſt ratio quare puilegiū nūdinaꝝ decennio perit. vt ibi qꝛ in ꝑiudicium vniuerſoꝝ impetrat̄. ſed alia in ꝑiudiciū ſingularis pſone comphenſuz: vt. ff. de euic. ſi rem. §. fi.

Sācimꝰ r nō exēpla, ar. qꝫ ꝑ originalia ē ꝓbandū: vt. j.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gĩnalia reſcripta et noſtra etiam manu ſubſcripta nõ [a] exempla eoꝝ [b] inſinuent.

Mpa. Conſtan.a.ad Liſitanos.

Siqua beneficia pſonalia ſine die ⁊ conſule fuerint deprehenſa autoritate [c] careant.

Mpa. Valenti. ⁊ Theodo. ⁊ Archa.aaa.ad vincentiũ.

Sacrilegij inſtar eſt diuinis ſuper quibuſcũꝙ admiſtrationibus vel dignitatibus pmulgandis obuiare beneficijs.

Mpa. Leo.a. Hyla.magiſtro officiorum ⁊ patricio.

Sacri affatus quoſcũꝙ nr̃e mãſuetudinis in quacũꝙ pre paginaruz ſcripſit autoritas nõ alio [f] vultu penitus aut colorenſi purpurea tm̃mõ inſcriptione [g] luſtrent.ſ. vt cocti muricis ⁊ ſtricti conchylij ardore [h] ſignentur.eaꝙ tm̃modo fas ſit proferri vel dici reſcripta ĩ quibuſcũꝙ iudicijs que in chartis ſiue mẽbranis ſub notatio noſtre ſubſcriptõnis impreſſerit. hanc autem ſacri encauſti ꝯfectionẽ nulli ſit licitũ aut ꝯceſſuz habere aut q̃rere aut a quoquã ſpare eo videlicet q̃ hoc agreſſus fuit tyranico ſpiritu poſt pſcriptionem bonoꝝ omniũ capitali ñ immerito pena plectendo.

Mpa. Zeno.a. Sebaſti prepreto.

Uniuerſa reſcripta ſiue [i] ĩ pſonam p̃cantiũ ſiue ad quelibet iudicem manauerint: que vel [k] annotatio vel queuis [l] pragmatica nomineť ſub ea conditione proferri p̃cipimus. ſi preces veritate nitunť. nec aliquem fructum mendax precator oraculi pcipiat impetrati licet in iudicio aſſeueret veritatem: niſi [m] queſtio fidei p̃cuz imperiali beneficio monſtreť inſerta nam ⁊ vir magnificus [n] queſtor ⁊ viri ſpectabiles magiſtri ſcriniorũ qui ſine p̃fata adiectione qualecũꝙ diuinũ reſponſuz dictauerint ⁊ iudices qui ſuſceperint reprehenſionem ſubibũt. ⁊ qui illicite dictata ſcribere auſi fuerint cuiuſcũꝙ ſcrinij memoriales ſeu pragmatecarij vel adiutores primicerij amiſſione cinguli ferientur pragmaticas p̃terea ſanctiones nõ ad ſingulorũ preces ſuper priuatis negocijs proferri precipim⁹. ſed licet quãdo corpus aut ſchola aut officiũ aut curia vel ciuitas vel puincia vel quedaz vniuerſitas hoim ob cauſam publicam fuderit preces mãnare decernim⁹ vt his etiã [o] veritatis queſtio reſerueť.

De ſtatuis et imagib⁹. xxiiij.

Mpa. Arch. ⁊ hono.aa.pp̃.

Siquis iudicum [p] accepiſſe [q] eneas vel argenteas vel marmoreas ſtatuas extra [r] imperiale beneficium in admĩſtratione poſitus detegetur emolumenta que accepit in ea poſitus dignitate quam polluit cum extortis [s] titulis vel preſumptis in quadruplum fiſco noſtro inferat. ſimulꝙ nouerit extimatõis ſue pene ſe ſubiturum: nec [t] eos ſane a periculo pudoris haberi volum⁹ immunes qui adulandi ſtudio aut metu inconſtantis [v] ignauie tranſire que ſunt interdicta tentauerint.

Mpa. Theo. et valentini.aa. ⁊.cc. Cio p̃fecto p̃.

Siquando noſtre ſtatue vel imagines eriguntur ſeu diebꝫ (vt aſſolet) feſtis ſiue cõmunibus aſſit iudex ſine [x] adorationis ambitioſo faſtidio vt ornamentum diei vel loco et noſtre recordationis ſui [y] probet acceſſiſſe [z] preſentia.

Mpa. Theo.a Flo.pp̃.

In noſtre ſerenitatꝭ imaginibus ac ſtatuis erigẽdis priuate collatõnis iniuriã [a] ꝯpulſari p̃cipim⁹ ne q̃d in eis ſuũ collatorem agnoſcat.

Idem.a.et.c.ad nõtũ comitẽ et magiſtrũ officioꝝ.

Et virtutum premia tribui merentibꝫ ꝯuenit: ⁊ alioꝝ honores alijs dãnatoꝝ occaſionẽ idcirco quotiẽs vl' iudicibꝫ nr̃is vel cuilibet alteri ſtatua fuerit a q̃cũꝙ collegio ſeu officio vl' ĩ hac ſacratiſſima ciuitate vl' in puĩcijs [b] poſtulata neq̃ꝙ ex deſcriptione ſumpt⁹ colligi

de edẽ. pcuratoꝝ. ⁊.ff.ð fi.iſtru.l.ij.
b ¶ Inſinuenť. i.in iudiciũ oſtendãť ad aliquã pbatõez faciendã. Vel inſinuenť.i. publiceť ad eternã memoriã rei. ad fidẽ hñdaz: de q̃ publicatõe loq̃tur.j.ð teſt.l.publicati.et.l.ꝯſul.
Siq̃ e careant ꝯs.ð no.co.ꝯpo. ⁊.p.So.vt ibi.
Sacrilegij. dic caſuz: vt.ff.de re.iu.q̃dã ꝯſu.⁊ fac. j.de cri.ſacri.l.ij. ⁊.s.ð ſacro.ſã.ec. placꝫ. et ð p̃ci.ip. of.l.vniuerſ.Ac.
Sacri affat⁹.i. nr̃a r̃ſcripta ⁊ nota quedaz referri hac.l.ſine q̃bꝫ nõ valet reſcriptum que tñ hodie nõ ſeruanť.
f ¶ Vultu.id ẽ aſpectu.
g ¶ Luſtrenť.i. ſcribãť ex toto vl' luſtrenť.i. illuminenť.ſ. cinabrẽť.
h ¶ Signeť.i.illumineť affat⁹. ẽ aũt murix piſcis q̃ dꝫ coq̃. ⁊ ꝯchyliũ ẽ aĩal ſiñ capite q̃ð dꝫ ꝯburi et poſtea vtrũꝙ terr: vt ex eo fiãt ſig in reſcrip.Ac.
Uniuerſa. i. ĩ pſonaz. vbi ĩpator alloquiť ipſos p̃cantes.
k ¶ Annotatio. que fit ſpõtaneo motu.
l ¶ Pragmatica id eſt cã ventilata in auditorio.
m ¶ Queſtio fidei.i.inq̃ſitõ.i.ſuperior adiectio ſi p̃ces v̄itate nitãť ꝫ ſm canones valet reſcptũ etſi hec v̄ba ñ apponãť. q: tacite itelligũť vt eẽ ð reſcp.c.ij. ⁊ ad hoc s.t.j. ⁊ ſi nõ cognitõ.ꝫ P. dixit ⁊ f.l.ſi ñ inſerãť valẽ r̃ſcptũ: q̃ð eſt ꝯ hãc legẽ. Jẽ dixit q ſi ẽin

certa hec clauſula pſumiť p ĩpetrãte q vtꝫ dixerit.ſi aũt nõ expſſerit tũc ꝯ eũ pſumiť: q̃ diſtĩctio nõ pbaťle.
n ¶ Queſtor.i.cãcellari⁹ hodie ⁊ notã q ĩ fi. reſcpti dꝫ eẽ ſubſcriptõ q̃ſtoris q̃ ptineat inter q̃s ⁊ ad quẽ iudicẽ et p quẽ fuerit directa pſona: vt ĩ auten. vt diui.iuſ.ſb ſcr.p.ba.glo.
o ¶ Ueritatis.i. ſi p̃ces v̄itate nitãtur: dꝫ eñ hoc apponi.f.ll.lꝫ. P. dixit contra.Ac.

De ſtatuis ⁊ ima.
q: p reſcpta ꝯcedebãť fieri imagines ĩ ſuũ vl' alienũ honorẽ. ĩdð ð his ponit. Et ẽ differẽtia ĩť ſtatuã ⁊ imaginẽ. q: in ſtatua nihil ẽ q̃ð hoĩs effigiem ñ deſignet. ſed in imagĩe ſic. et eſt pictura. Vl' dic dixit ð p̃ncipe nũc ð ſtatuis ⁊ ima. que ad ei⁹ ptinẽt reuerentiã.Ac.
Siq̃s p accepiſſe.i.fieri pmiſiſſe.
q ¶ Eneas.i.ð ere
r ¶ Impiale.i.ſiñ licẽtia p̃ncipis.
s ¶ Titul. videť ei illicite extorſiſſe i.accepiſſe dignitatẽ quã modo pdit
t ¶ Eos. puta officiales.
v ¶ Ignauie.i.p ignauiã ⁊ ſocordiã
Siqñ x adorationis. q: ñ dꝫ adorari ibi dñs imp.
y ¶ pbꝫ.ſ.iudex.
z ¶ Pñtia.i. ꝯpẽ ſui pñtiã.Ac.
In nr̃e a ꝯpulſari.i. pcul abijci ⁊ remoueri: ⁊ fac.j. l.pri.Ac.
Et v̄rutũ.no.ſic ff.ð iuſti. ⁊ iur.l.j.i pri. ⁊.j.de nu.ſi ĩ bert⁹. ⁊.s.ð epiſ. ⁊ cle.l.qñ venerabil'
b ¶ Poſtulata.a p̃ncipe vt mãdꝫ ĩa dici tre q pmittat eã fieri.Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De iis qui ad ſta. confugi.

Q ui ad ſtatuas a inuidie.i. blaſphemie.
b ¶ Artibus.id eſt maliciis.
c ¶ Sententia.nã vinculis publicis mancipantur: vt ff.de penis capitã linz.§. ad ſtatuas et facit inſti. de iis qui ſunt ſui vel ali. iu.§.fi.ar.

De offi. p̄fectip̄torio orientis.

L ibellus ſupplicatorius.
d ¶ Non poteſt licz fuerit ſcriptũ ad eum libellum ⁊ ſic non gificatur i hoc principi.ar.ſ. qñ li.pañ.da.l.j.et ij.ſecus in caſu vt j.l.,pr.Ac.
F ormã.al's normam.⁊ no. prefectum facere.l.ſicut prin.ſic nec ab eiꝰ ſententia appellatur vt .j.ſ. de ſen. pp.l.j.
S i quos indices
e ¶ His.ſ.iudicibus.
f ¶ Remotis ſicut epiſcopus degradatur ſi eſt inutiliſ. et ad hoc.ſ. de he.⁊ mani. Quicunqz.et.j. de ſeruis fu.l.mancipia et.ff.de ſuſpec. tuto.he.n. §.fi.et.ff. de cuſ. re.l. carceris.
g ¶ Actis.al's ſb actis.

D e ordinario iudice.delinquẽte.
h ¶ Ab eo.ſ.ordinario.Ac.

De offi.pp.aphrice et cetera.

patimur.ſz eiꝰ cuiꝰ ad honorẽ petit expẽſis ꝓpriis ſtatuã collocari pcipimus.

De iis qui ad ſtatuas confugiunt. .xxv.

Mp.a. Valen. Theodo.⁊ Archadiꝰ.aaa.Cincio.pp. Q ui ad ſtatuas vel euitãdi metꝰ vel creãdi[a] inuidie cã cõfugerit ſi certas habuerint cauſas qbꝰ ꝯfugere ad impatoria ſimulacra debuerit iure ac legibꝰ vindicẽt. ſi vo ꝓbati fuerit[b] artibꝰ ſuis iuidiã inimicis creare voluiſſe vltrix i eos[c] ſententia ꝓferatur.

De officio.pp.orientis et Illirici. .xxvj.

Mp. Allex.a. Theodoro. L ibellꝰ p̄fectop̄torio datꝰ p litis ꝯteſtatõe hriꝰ non põt. dem.a.reſtituto. F ormã a p̄fectop̄torio datã etſi generalis ſit mime legibꝰ vel ꝯſtitutõibꝰ ꝯtria ſi nihil poſtea ex auctẽ in ea inouatũ ẽ ſuari equũ ẽ.

Mp. Valẽ. Theodo. Archa. aaa. Ticiano.pp. S i qs indices vel ꝓpt aduerſã vel lõginqz corpis valitudinẽ vel ꝓpt negligẽtiã vel furtũ vel ſile aliqd viciũ ſublimitas tua inutiles eẽ repperit[e] his ab adminiſtratione[f] remotis ⁊ inuicẽ eorum aliis ſubrogatis furibuſqz penis legitimis[g] actis ad noſtre mãſuetudinis ſciaz nõ crimina ſed vindicta referat.

Idez.aaa. Adoro comiti ⁊ magiſtro vtriuſqz militie. D e ordiario iudice ſp illuſtris ẽ cognitio p̄fecture: licet militari viro[h] ab eo facta fuerit iiuria.

Mp. Archa.⁊ Hono.⁊ Theodoſius.aaa. Anthemio.pp. S i q pꝰ has velut indebitis oneribꝰ ad pces crediderit cõuolãdũ ſiue de nauiclariis rõnibꝰ ſine trãſuectõibꝰ reſcpta q̃ de oibꝰ his atqz hmõi ordiationibꝰ emitti ꝯtigerint ad ſedẽ ſublimitatis tue reſcribãt

De offi.pp.aphrice et de omni eiuſdẽ dioceſeos ſtatu. .xxvij.

In noĩe dñi nrĩ ihu xpi impator ceſar Flauius Juſtinianꝰ Alemanieꝰ Goticus Germanicus Frãcus Aticus Alanicus Uãdalicꝰ Aphricanꝰ Pius Felix Inclytꝰ victor ac triumphator ac ſp auguſtꝰ Archelao.pp. Aphrice.

Q uas grãs aut quas laudes dño deo nrõ ihu xpo exhibere debeamꝰ nec mẽs nrã põt ꝯcipere nec lingua ꝓferre.mltas quidẽ ⁊ antea a deo meruimꝰ largitates: ⁊ innũerabilia circa nos eiuſdẽ bñficia confitemur: p quibꝰ nihil dignũ nos egiſſe cognoſcimꝰ: pre oibꝰ tñ hoc qd nũc omĩpotẽs deꝰ nos p ſua laude ⁊ p ſuo noĩe demõſtrare dignatꝰ ẽ excedit oĩa mirabilia opa q̃ in ſeculo ꝯtigerũt vt Aphrica p nos tã breui tpe reciperet libertatẽ antea cẽtũ ⁊ qnqz annos a Uandalis captiuata: q aĩaꝝ fuerãt ſimul hoſtes ⁊ corpoꝝ.nã aĩas qdez diuerſa tormẽta atqz ſupplicia nõ ferẽtes rebaptizãdo ad ſuam pfidiaz trãſferebãt. corpa vo liberis natalibꝰ clara iugo barbarico duriſſime ſubiugabãt. ipſas qz dei ſacroſanctas eccl'ias ſuis perfidiis maculabant. aliqs vero ex eis ſtabula fecerũt. vidimꝰ venerabiles viros q abſciſſis radicitꝰ linguis penas ſuas miſerabiliter loqbant. alii vo poſt diuerſa tormẽta p diuerſas diſpſi prouincias vitã i exilio pegerũt. quo g ſmone aut qbꝰ opibꝰ dignas deo grãs agere valeamꝰ: qui p me[i] vltimũ ſuũ ſuũ eccleſie ſue iiurias vindicare dignatꝰ ẽ: ⁊ tãtaꝝ puĩciaꝝ populos a iugo ſuitutis eripe: qd bñficiũ dei añceſſores nrĩ non meruerũt qbꝰ nõ ſolũ Aphricã liberare nõ licuit ſed etiaz ipaz romã viderũt ab eiſdem Uandalis captam: ⁊ oĩa impialia ornamẽta in Aphricã exinde trãſlata. nũc vero deꝰ per ſuã miſcõiaz nõ ſolũ Aphricã ⁊ oẽs eiꝰ puĩcias nobis tradidit ſz ⁊ ipa impialia ornamenta que captiua roma fuerant ablata nobis reſtituit. g poſt tanta bñficia que nobis diuinitas ꝯtulit hoc de dñi dei nrĩ miſcõia poſtulamꝰ vt puĩcias quas nobis reſtituere dignatus ẽ firmas ⁊ illeſas cuſtodiat: ⁊ faciat nos eas ſm voluntatẽ ſuam ac placitũ gubernare: ⁊ vniuerſa aphrica ſentiat

Q uas laudes. no. quedam bona vba circa pn. et non leguntur iſte due leges.

i ¶ Ultimũz.id eſt viliorẽ ſiue minimum. ſic papa in reſcriptis ſeruus ſuoꝝ dei ⁊c.

k ¶ Erotamus. ſcz deum.
l ¶ Prefatione pn.i. quãdo nos ſcribemus prefectis ⁊ huic videamur ſcribere inter alios.
m ¶ Quã ſedẽ.
n ¶ Ab ea.ſ. ſede.
o ¶ Annexa.vt j.§.hoc etiam.ſimile verbum .j. l.,pr.§.ad hoc iubemus.Ac.

deí miſericozdiam: et cognoſcant eius habitato-
res ꝙ a duriſſima captiuitate ⁊ iugo barbarico li
berati ſunt: in quāta libertate ſub feliciſſimo no
ſtro imperio degere meruerunt. hoc etiam depre-
cantes [k] exozamus precib ſancte et glozioſe ſemꝑ
virginis dei genitricis marie ⁊ quicquid minꝰ eſt
reipublice noſtre per nos vltimos ſeruos ſuos re
ſtituat in ſuo nomine deꝰ: ⁊ dignos nos faciat ſer
uitium eius adimplere. deo itaqꝫ auxiliante ꝓ fe-
licitate reipublice noſtre per hanc diuinam legez
ſancimus vt omnis aphrica quā nobis deus pſti
tit per ipſius miſericozdiā optimū ſuſcipiat oz-
dinem: ⁊ propziā habeat pfecturam: vt ſicut ori-
ens atqꝫ illiricuz ita ⁊ aphrica ꝑtoriana maxima
poteſtate ſpecialiter a noſtra clementia decoret:
cuiꝰ ſedem iubemꝰ eſſe cartaginem et in [l] pfatione
publicaruz chartarū pfecturis alijs eius nomen
adiungi: [m] quā nunc tuam excellentiam guberna
re decernimus. ⁊ [n] ab ea auxiliante deo ſeptē ꝓuin
cie cum ſuis iudicib diſponant: quarū tingi que
pro conſularijs antea vocabat. Carthago ⁊ Bi-
zantiū ac Tripolis rectozes habebant conſula-
res relique vero. i. Numidia ⁊ Mauritania ⁊ ſar-
dinia a pſidib cuz dei auxilio gubernent. ⁊ in of-
ficio quidem tue magnitudinis: necnō pro tpe vi
ri magnifici pfecti aphrice tricentoſnonaginta-
ſexviros ꝑ diuerſa ſcrinia ⁊ officia militare decer
nimus. In officijs vero ꝯſulariū ac pſidum quin-
quaginta homines ꝑ ſingula officia eſſe ſancimꝰ
que vero emolumēta ſiue magnificentia tua ſiue
cōſulares ⁊ pſides ⁊ qđ vnuſquiſqꝫ ex officio eoꝝ
de publico conſequi debeat noticia ſubtus [o] an-
nexa declarat. Optamus ergo vt omnes iudices
noſtri ſm voluntatē ⁊ timozē dei ⁊ noſtrā electio
nem atqꝫ ozdinationē ſic ſuas admiſtratōnes gu
bernare ſtudeant vt nullus eozū aut cupiditati
ſit deditus: aut violentias aliquas vel ipe inferat
vel iudicib aut officijs eozum aut quibuſcunqꝫ
alijs collatozib inferre ꝑmittat licet em̄ per om-
nes ꝓuincias noſtras deo iuuante feſtinemus vt
illeſos habeant collatozes maxime tamen tribu-
tarijs dioceſeos aphricane conſulimus qui poſt
tantoꝝ tpm captiuitatē meruerunt deo iuuante
lumen libertatis aſpicere. ergo iubemus omnes
violentias ⁊ omnē auariciā ceſſare: ⁊ iuſticiā at-
qꝫ veritatē circa omnes noſtros tributarios re-
ſeruari. ſic eteni deus placat ⁊ ipi pñt celeriꝰ ſicut
collatozes alij rei noſtre publice releuari atqꝫ flo
rere. Spoztulas etiā ab officio tā viri magnifici
pfectiptozio aphricani ꝙ reliquozuz iudicum ſic
exigi iubemus quomō in noſtris legib eſt diſpo-
ſitū ⁊ ab omni republica noſtra cuſtodit: vt nul-
lus audeat quocūqꝫ tpe vel quocūqꝫ modo earū
excedere quātitatē. ¶ Hoc etiā in pſenti ſanctio
ne credimus ozdinandū: vt nō multa diſpendia
cōplexione chartaꝝ vel codicilloꝝ vel in nr̄o la-
terculo vel in ſcrinijs pfectiptozio ꝑ aphricam iu
dices ſuſtinere videant. qꝛ ſi ipi diſpendijs leſi nō
fuerint in illā habēt neceſſitatē eiuſdē nr̄e aphri
ce tributarios ꝑgrauādi. Iubemꝰ ergo vt iudi-
ces dioceſeos aphricane tā ciuiles ꝙ militares in
noſtro laterculo ꝓ codicilloꝝ atqꝫ chartulaꝝ pro-
motionis ſue cōſuetudinib nihil vltra ꝙ ſex ſoli-
dos pbeāt. at vero in ſcrinio pfectoꝝ nō vltra duo-
decim ſolidos cogant inferre. quē modū ſiquis ex-
ceſſerit ipe quidē iudex triginta libraꝝ auri diſpē
dio ſubiacebit. officiū vero eiꝰ nō ſolū ſile diſpēdi
um ſed ⁊ capitale ꝑiculū ſuſtinebit. nā etſi aliqs ex
quacūqꝫ pte auſus fuerit iuſſiones noſtras excede
re ⁊ nō feſtinauerit cū dei timoze eas ſeruare nō ſo
luz dignitatis aut ſubſtātie ꝑiculū ſuſtinebit: ſed
etiam vltimo ſupplicio ſubiacebit.

Idem. a. Baſilia no mgr̄o militū ꝑ orientem.

In noīe dn̄i noſtri ihu xp̄i ad
omnia cōcilia omneſqꝫ actus
ſemper per deum ꝓgredimur.
per ipm em̄ iura imperij ſuſce
pimus. per ipm pacem cū [a] Per
ſis ineternū ꝯfirmauimꝰ. per
ipm acerbiſſimos hoſtes ⁊ foz
tiſſimos tyrannos deiecimus
per ipm multas difficultates
ſuꝑauimꝰ. per ipm ⁊ aphricaz
defendere ⁊ ſub nr̄m impium
redigere nobis ꝯceſſuz eſt. per
ipſuz quoqꝫ vt noſtro mode-
ramine recto gubernet ⁊ fir-
me cuſtodiat ꝯfidimus. vt iaz
ꝑ eius gratiā etiā ciuiliū ad-
miniſtrationū iudices ⁊ officia ſingulis aphrica-
nis ꝓuincijs cōſtituimus: attribuentes qđ molu-
mentoꝝ vnuſquiſqꝫ ꝑcipere debeat. ¶ Ad eiꝰ igi-
tur ꝓuidentiam ⁊ animū noſtrum referentes ⁊ ar-
matas militias ⁊ duces militum ozdinare diſpo-
ſuimus. Sancimus itaqꝫ vt dux militū Tripoli-
tane ꝓuincie in lepti magneſi ciuitate ſedes [b] inte-
rim habeat. ¶ Dux vero Bizazene prouincie ⁊ in
Capſa ⁊ Alepte ciuitatib interim ſedeat. ¶ Dux
vero Numidie prouincie in cōſtantinenſi ciuita-
te ſedes interim habeat. ¶ Dux autem Maurita
nie prouincie in ceſarienſi ciuitate interim ſedeat
¶ Iubemus etiam vt in Traiecto qui eſt contra
hyſpaniā qui ſepta dicit quātos ꝓuiderit tua ma
gnitudo de militib vna cum tribuno ſuo homine
prudente ⁊ deuotionē ſeruante reipublice noſtre ꝑ
omnia cōſtituatis: qui poſſint ⁊ ipſum Traiectuz
ſeruare ſempꝑ: ⁊ omnia quecūqꝫ partib Hyſpanie
vel Gallie ſeu Francoꝝ agunt viro ſpectabili du-
ci denunciare: vt ipſe tue magnitudini referat in
quo Traiecto etiam [c] dromones quantos proui-
deris ozdinari facias. ¶ In ſardinia autem iube-
mus ducem ozdinari ⁊ eum iuxta montes vbi bar-
barice gentes videntur ſedere habentem milites
pro cuſtodia locozum: quantos ⁊ ibi tua magnitu
do ꝓuiderit: ⁊ omnes diligēter ꝓ cōmiſſis ſue cuſto
die ꝓuincijs inuigilent: ⁊ ab omni hoſtiū incurſio
ne ſubiectos nr̄os tueant illeſos: vt feſtinent die
nocteqꝫ dei inuocandi auxilium et diligenter la-
borando vſqꝫ ad illos fines prouincias aphrica
nas extendere: vbi ante inuaſionem Vandalorū

In nomine do-
mini. no. in nomi-
ne domini incipiē
dum. vt in auten.
de armis in pain.
b ¶ Interim. ex-
pone vt. ſ. e. l. §. ſi-
cut ergo predictū.
c ¶ Dromones.
id eſt naues.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c ¶ Maxime. ad uerbium.
d ¶ Clauſuras .i. imperij limina.

et mauroꝝ reſpublica roma-
na fines habuerat: ꝛ vbi cuſto
des ātiq̄ ſuabāt: ſicut ex clau-
ſuris ꝛ burgis oñdit. [c] maxime
aūt ciuitates que ꝑꝑe [d] clauſu-
ras ꝛ antea tenebāt quū eēnt
ſub romano imꝑio conſtitute
auxiliāte diuina miſcdia quū
hoſtes ꝑ partes expellūt feſti
nate ꝯprehēdere atq̄ꝫ munire
ꝛ in illis locis duces ꝛ milites
ꝑ partes accedāt: vbi antea fi
nes ꝛ clauſure ꝓuinciaꝝ erant:
qñ integre aphricane ſuabāt
ſub romano imꝑio ꝓuīcie: q̄ꝺ
deo annuente cuiꝰ auxilio no-
bis reſtitute ſunt ſperamꝰ ci-
to nr̄is ꝑuenire tꝑibꝫ: vt ꝛ ī ſe-
curitate ꝛ pace ꝓuīcie cū anti
quis finibꝫ integre reſeruēt: et
vigilijs ꝛ laboribus deuotiſſi
moꝝ militū ꝛ cura ſpectabili-
um ꝑ tꝑe ducū cuſtodiāt ille-
ſe. qm̄ ita cōuenit vt ſꝑ cuſto-
des fines ꝓuīcie ſuent: ne dēt
hoſtibꝫ licētia incurrēdi aut
deuaſtandi loca q̄ nr̄i ſubiecti
poſſidēt. quātos aūt milites
ſiue pedeſtres ſiue eq̄tes per
vnūquēq̄ꝫ limitē [e] q̄ dn̄t ad cu-
ſtodiēdas ꝓuīcias ꝛ ciuitates
tua magnitudo ꝑut cōſidera-
uerit ordīet: et nobis referat:
vt ſi ꝓuiderimꝰ ſufficiētē eē or
dinatōꝫ ꝯfirmemꝰ [f] eā. ſin aūt
ꝑſpexerimꝰ ꝛ aliq̄d āpliꝰ fieri
vt eā augmētemꝰ. ¶ Quid āt
dux ſtipēdioꝝ noīe ꝑ ſe ſuiſq̄ꝫ
hoībꝫ ꝛ q̄d eiꝰ officiū ꝯſeq̄t h̄ ī
ſb̄dita declarat noticia. ¶ Si
cut ꝗ p̄dictū ē iterū nūc duces
ac milites ſm̄ nr̄aꝫ diſpoſitōꝫ
ī locis ſeu ciuitatibꝫ ī q̄bꝫ iuſſe
rimꝰ ſedeāt: donec deo auxiliā-
te nob̄ ac reipublice nr̄e ꝑ la-
bores nr̄os ī illis locis ꝯſtitui
poſſint: ī q̄bꝫ vniuſcuiuſq̄ꝫ ꝓuī
cie ātiquꝰ limes ꝯſtitutꝰ erat:
qñ florēte romana rep. memo
rate ꝓuīcie integre tenebātur
Pro limitaneis v̄o ordināđis
(q2 neceſſariū nob̄ eē videt)
vt ex comitatēſes milites q̄ ꝑ
caſtra milites limitanei cōſti-
tuant: q̄ poſſint ꝛ caſtra ꝛ ciui
tates limitis defēdē: ꝛ t̄ras co
lere. ꝛ vt alij ꝓuīciales viden-
tes eos ꝑ partes ad illa loca
ſe cōferant. ꝛ exemplūꝫ fecimꝰ
vnius numeri limitaneorum:

vt ſm̄ exemplū quod nos mi-
ſimus per caſtra ꝛ loca que ꝓ-
uidēit tua magnitudo eos ad
ſilitudinē nr̄i exēpli ordinet.
ſic tn̄ vt ſi inueneris de ꝓuīcijs
idonea corꝑa aut de illꝫ q̄s an-
tea milites hēbāt limitaneoꝝ
ꝯſtituas nūero ī vno q̄q̄ꝫ limi-
te vt ſi forſitā ꝯmotō aliq̄ fue
rit poſſint ipi limitanei ſiñ co
mitatēſibꝫ militibꝫ vna cū mi
litibꝰ et ducibꝫ ſuis adiuuare
loca vbi diſpoſiti fuerit nō lō
ge limitē exeūtes: nec ipi limi
tanei nec duces eoꝝ vt nullūꝫ
etiā diſpēdiū a ducibꝫ l' ducia
nis p̄dicti limitanei ſuſtineāt
nec aliq̄s ſibi ꝯſuetudies d̄ eo
rū ſtipēdijs ꝑ fraudē ad ſuūꝫ
lucꝝ ꝯuīrāt. h̄ āt n̄ ſolū ī limita
neos volūꝰ obſuari: ſꝫ ī comi-
tatēſes milites ꝛ vnūquēq̄ꝫ du
cē ꝛ tribūos eoꝝ ūdē militū iu
bemꝰ vt ſꝑ milites ad exercita
tōeꝫ armoꝝ tēdāt: ꝛ n̄ ꝯcedāt
eos deuagari. vt ſi qñ nc̄c̄itas
ꝯtigerit poſſint īimicis reſiſtē
ꝛ nullū audeāt duces vl' tribu
ni cōmeatalē de ipis dimitte-
re: ne dū ſibi lucꝝ ſtudeāt ꝯfi-
cere īcuſtoditas nr̄as reliq̄nt
ꝓuīcias. nā ſi vſurpauerit me-
morati duces l' officia eoꝝ ſeu
tribuni cōmeatalē de militibꝫ
reliq̄re aut aliq̄ꝺ lucꝝ de eoꝝ
emolumētis ſibi acq̄rē. h̄ n̄ ſo-
lū ī q̄druplū iubēꝰ publico re-
pēdere ſꝫ etiaꝫ ꝛ dignitate eos
ꝑuari. magis eī debēt duces ꝛ
tribuni ſup̄ deputata ſibi emo
lumēta [g] ſm̄ labores ſuos d̄ nr̄a
largitate rmuneratōꝫ ſꝑare: ꝛ
nō de cōmeatis militū aut de
eoꝝ ſtipēdijs lucꝝ ſibi acq̄rē.
Qm̄ ido ordiāti ſt̄ milites vt
ꝑ ipos ꝓuīcie vīdicēt. p̄cipue
quū ſufficiēter ꝛ ipis ducibꝫ ꝛ
eoꝝ officijs emolumēta ꝯſtitiꝰ
ꝛ ſꝑ ꝓuidemꝰ vnūquēq̄ꝫ ſm̄ la
bores ſuos ad gradꝰ meliores
ꝛ maiores dignitates ꝑducere
poſtq̄ vero deo placuerit et ꝑ
tuam magnitudinē limes oīs
in antiquū ſtatū ꝑuenerit et
bene ordinatꝰ fuerit tunc vbi
cūq̄ꝫ neceſſitas emerſerit viri
ſpectabiles duces inuiceꝫ ſibi
qñ vſus exegerit auxiliū p̄be-
āt: ꝓuīcie ſeu milites eaꝝ vigi
lijs ꝛ laboribꝫ d̄o iuuāte illeſi

e ¶ Qui debent. mitti ſubaudi.

f ¶ Eam ordinationem de prouincijs. ſic. ff. de muneri. et bo. vt gradatim.

g ¶ Secundum labores ſuos. ſic. C. de magiſ. offi. l. nemo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cuſtodiantur.ſicut autem iubemus audaces 7 fe
roces contra iniquos iudices ac milites noſtros
eſſe ſic volumus eos mites et beniuolos circa col
latores noſtros exiſtere:et nullum damnum nul-
lamq; leſionem in eos efficere. ¶ Sin autē quiſ-
q̄ꝫ de militibus [h] auſus fuerit quācunq; leſionem
tributarijs noſtris inferre periculo viri ſpectabi
lis ducis ſeu tribuni et principis digna vindicta
afficiatur:vt indemnes tributarij noſtri cuſtodi-
antur. Si vero pro quibuſdam cauſis interpel-
latio apud noſtros iudices facta fuerit iubemus
non amplius ſportularum nomine q̄ noſtris le-
gibus diffinitum eſt executores accipere: penam
eiſdem legibus inſertam ex tranſgreſſione formi
dantes. ¶ Quū autem deo annuente aphricane
noſtre prouincie per tuaꝫ magnitudinem ſm no-
ſtram diſpoſitionem ordinate et limites in anti
quum ſtatum [i] reducti et omnis aphrica ſic detē-
ta [k] fuerit ſicut erat. ¶ Quum ergo hec omnia iu
uante deo preſente tua magnitudine diſpoſita 7
perfecta fuerint et per labores tuos antiquos fi
nes omnis aphrica receperit et [l] docuerit nos de
omni ordinatione totius aphricane dioceſeos.
id eſt quanti et qui milites in quibus locis vel ci
uitatib; collocati ſunt et quanti limitanei et in
quibus locis et militijs conſtituti ſunt tunc iu-
bemus tuam magnitudinem ad noſtram clemē-
tiam remeare. ¶ Interea vero ſi aliquas ciuita-
tes ſeu [m] caſtella per limites cōſtituta prouiderit
tua magnitudo nimie eſſe magnitudinis et pro-
pter hoc non bene cuſtodiri ad talem modum ea
conſtrui diſponat:vt poſſint per paucos bene ſer
uari. ¶ Quum autem magnitudo tua omnibus
diſpoſitis ad nos remeare iuſſa fuerit tunc du-
ces vniuſcuiuſq; limitis quotiens pro componē-
dis ciuitatibus ſeu caſtris pro ſtipendijs ſuis ac
pro annonis aliquod opus habuerint celeri⁹ ad
virum magnificum prefectum per aphricam ſi-
gnificent:vt ip̄e que neceſſaria fuerint feſtinet fa
cere: ne aliqua protractio prouincijs noceat. ea
vero que ipſe fecerit vel que adhuc neceſſarie pro
curanda ſunt poſtea et vir memoratus magnifi-
cus prefectus aphrice et viri ſpectabiles duces
et de alijs omnibus que aguntur frequenter ad
nos referant: vt benefacta confirmemus et que
opportunius debent fieri ex noſtra diſpoſitione
peragantur. hoc etiā decernimus vt iudices qui
ordinādi ſunt per aphricanos limites nihil am-
plius in ſacratiſſimo palacio cuilibet pſone aut
dignitati vel in pretorio per aphricam prefectu-
re et magiſterie poteſtati prebeant niſi quātum
ſubter [n] annexa declarat noticia. ¶ Nam ſiquis
amplius q̄ in ſubdita noticia taxatum eſt vſurpa
uerit ſe accipere triginta libras auri mulcte de-
pendat nomine. ¶ Quum et periculo indigna-
tionis noſtre ſerenitatis ſubiacebit nulla alia q̄-
libet perſona aut dignitate aut officio accipien-
te aliquid [o] ab eis preter illos quoruꝫ nomina in
ſubiecta noticia continētur. ¶ Ad hoc iubem⁹
vt deo iuuante vnuſquiſq; dux ſeu eoꝝ officia ſm
ꝙ noticia ſubter ānexa detine
tur emolumēta ſua ex tributiſ
aphricane ꝓuicie ex calendis
Septēbris inſtantis feliciſſi-
me terciedecime indictōis pci
piāt. ¶ Et hec noticia deo vo
lente deb; delegari iudicib; et
eoꝝ officijs in aphrica ꝯſtitu-
tis:p ānonis 7 captu p ſingu-
los ānos pbēdis. Ita vo du-
cis tripolitane ꝓuicie 7 hoib;
ei⁹ āno nonageſimo ſingl'a an-
nona ſol. q̄nq; cap. centūq̄nq̄
gintanouē ſingli cap. ſol. du-
centos octogita duos. Aſſeſſo
ri ducis et officio ac hoib; ei⁹
q̄dragita an. nonagita 7 ſeptē
Itē viro clariſſimo duci Nu
midie 7 hoib; ei⁹ ſimilit̄. Iteꝫ
duci ſardinie inſule 7 hoib; e⁹
ſimiliter. Itē noticia ꝯſuetu-
dinū que in ſacro laterculo et
in p̄torio ampliſſime p̄fecture
p aphricā tā in officio mgri
militū ꝓ tpe dux p̄bere opor-
tet. Uniuſcuiuſq; limitis ſic
in ſacro latercl'o ſex ſol. In of-
ficijs magiſterie militū p̄tātiſ
ꝓ inſinuādis diuinis admiſtra-
tōib; ſeu diuine ſerenitatis affa
tib; ſol. duodecī ꝓ officō āpliſ
ſime p̄fecture p aphricā. ꝓ iſi-
nuādis e⁹ chartis ſol. duodecī
Gl'a itaq; tua que p hāc pra-
gmaticā ſanctōeꝫ nr̄aꝫ ſtatuū
tur eternitatis effectu manci-
pare obſuariq; pcipim⁹.

De officō p̄fecti vrbis. xxviij.

Impa. Ualētinia. 7 Ualēs. aa.
Uoluſiano. pp. Studētib;
nobis ſtatū vrbis 7 ānonariā
rōeꝫ aliqn̄ firmare in aīo ſub-
ijt eiuſdeꝫ ānone curā nō oīb;
deferri p̄tib;:7 ne p̄fectura vr-
bis abrogatū ſibi aliq̄d puta
ret ſi totū ad officiū ānonarū
[p] redūdaſſet eidē [q] p̄fecture ſo-
licitudīs neceſſitatē mādam⁹
Sed nō ita vt [r] lateat officiuꝫ
ānonarie p̄fecture ſꝫ vt ambe
[s] ptātes in q̄ntū ſibi negocij ē
tueanť ciuilē ānonā. ſitq; ſo-
cietas in numeris ita vt infe-
rior gradus merituꝫ ſupioris
agnoſcat:atq; ita ſupior [t] ptās
ſe [v] exerat vt ſciat [x] ex ipſo [y] noīe
q̄d p̄fecto debeať ānone.

Idem. aa. ad Peliū p̄fec. vr.
Quod ꝓmulgatis [z] ſanctōib;

[h] ¶ Auſus fuerit
al's vſurpauerit.
[i] ¶ Reducti. ſcili
cet erunt.
[k] ¶ Fuerit. id eſt
ſit.
[l] ¶ Docuerit. ſcili
cet tua magnitu-
do.
[m] ¶ Caſtella. et
ſic papa poteſt fa-
cere de vno ep̄atu
duos.
[n] ¶ Annexa. vt
ſ. l. ꝓxima.
[o] ¶ Ab eis. reci-
piant. Quidā ha-
bent hic plus. ſcꝫ
quātū q̄libet dux
cum ſuis homini-
bus capiat. quidā
non et ſic eſt noti-
cia de qua. ſ. fecit
mentionem.

Studentib; p
redundaſſet. id eſt
ſi totum conuerte
mus annone pre-
fecto.
[q] ¶ Prefecture.
ſcꝫ vrbis.
[r] ¶ Lateat. quin
ip̄e habeat.
[s] ¶ Poteſtates p̄
fectus vrbis āno-
ne.
[t] ¶ Poteſtas. id
eſt prefect⁹ vrbis.
vt. j. l. tercia.
[v] ¶ Exerat. id eſt
habeat.
[x] ¶ Nomine. vo
catur eī prefect⁹
vt 7 ip̄e.
[y] ¶ Ex ip̄o nomi
ne. nota duo ſ ꝙ
inferior ſubſit ſu-
periori. 7 ꝙ nomī
eſt deſeruiendum
vt. j. de defen. ci. l.
defenſores. 7. ſ. de
epiſ. 7 cleri. decer-
nimus.
Quod. hec lex nō
legitur.
[z] ¶ Sanctionib;
quas nō habem⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

que dicebãt q̄ſ ſe-
quitur. ⁊ facit. ff. e.
l. j. §. cum vrbem.
a ¶ Tua. loqui-
tur pfectourbis.
b ¶ Obſeruet. h.
ſcʒ aduocãdas co-
ram ſe. quia in eis
non habet iuriſdi-
tionem.
Prefectura. non
legitur.
d ¶ Vſurpat. nõ
pro incipientibus
qui rogant ſchola
res q̄ eos audiãt
ſine piudicio alio-
rum.
Omnia. non le-
gitur.
f ¶ Genera vt pi
ſtorum vel ſimili-
um.

Primicerius. g
perſonaruʒ. ſ. alia-
rum ſuſcipiat cu-
ram.

h ¶ Locum. ſic ⁊
ff. de mune. et ho.
l. vt gradati et. ĩ. ð
aduo. diuer. iu. l.
petitioneʒ. ſed ar.
p̄. vt in auten. de
mo. §. pe.
De officio magi
ſtrimilitū. hec nõ
legitur. nec ſequẽs
de offi. queſto. nec
ſequẽs de offi. ma-
giſtri officiorū niſi
in. l. nemo. vbi no
ta ſimile. ſ. de offi.
prep̄. aphrice. l. ij.
§. ⁊ ſemper ⁊ de p
ri. ſacro ſcri. l. vni-
cuiq̄. ⁊c.

[a]tua ſynceritas reſcriptū eẽ ſ
neſcit etiã ex p̄cepto nr̄o ɔpe-
tẽter[b] obſuet: nec quaſdã pſo
nas de puīcia exiſtimet aduo-
cãdas niſi tm̄mō ſuos officia-
les ⁊ hoĩes populares hui' al-
me vrbis ſeditioni obnoxios.
I. Valẽtini. Grati. et Va-
lens. aaa. ad Ruphinū. Pre
fectura vrbis cũctis que intra
vrbẽ ſunt ãncellat dignitati-
bus ⁊ ptãtib' tantuʒ ex omni
parte deriuatis quãtū ſine oĩ
iniuria atq̄ detrimẽto alieni
honoris[d] vſurpat.
I. Theodo. Valẽti. et Ar-
cha. aaa. Seuerino comiti lar
gitionū. Omnia corpatoruʒ
[f]genera que in ɔſtãtinopolita
na ciuitate verſant̄ vniuerſoſ-
q̄ ciues atq̄ populares prefe-
cture vrbane regi moderami
ne cognoſcas.
I. Theodo. Conſtãtino p̄-
fectourbis. Primiceri' adiu
tor q̄ſ in eodem gradu tue ſe-
dis officiū p bienniū ex ɔſue-
tudine priſce ordinatõnis me
ru it: curã inſup [g]pſonaꝝ vſur
patõe oĩ atq̄ ambitõe ceſſã
te ſuſcipiat: etiã hoc adiecto:
vt ſiquis memorato ordĩe vel
ɔditõis hūane vel ſine pueñt'
vl' alia quacūq̄ ratõe militie
gradū ɔprie amiſiſſe monſtra
bitur ſolite ambitõis iniuria
vacãte: [h]locū is q̃ iuxta mr̄icu
le veritatẽ ſequit̄ obtineat.

De officio magiſtrimilitum. Rubrica. .xxix.

I. Valẽt. Gra. ⁊ Theo. aaa
Euſi. pp̄. Viri illuſtres cõ-
mites ⁊ mgr̄i peditū ⁊ equitū
in puīciales nullaʒ penit' ha-
beãt ptãteʒ: nec ampliſſima p̄
fectura in militares viros.
I. Theo. ⁊ Hono. aa. ad Hy
paciū mgr̄m militū. Appari
tores p orientẽ ſtatutos offi-
cij tui ad aliud iudiciuʒ trahi
minime oportebit. Sciat igi-
tur illuſtris magnificẽtia tua
ſub te ſiue ciuiliter ſiue crimi-
naliter appetant̄ eos litigare
debere.
I. Zeno. a. Sebaſtiano. pp̄.
Hos qui vltra ſtatutos in of
ficio magiſterie p orientẽ po-
teſtatis militãt ciuiliū q̄ʒ iu-

dicū [l]ſententijs ſup quolibet
negocio ſubiacere. ipſis quin
etiam ſtatutis in tributarijs
collationib' [m]ciuiliū quoq̄ iu
dicum diſpoſitionib' pcul du-
bio parituris.
I. Anathaſius Joãni mgr̄o
militū p illiricū. Milites de
locis in quib' [n]ɔſiſtunt ad alia
loca ſine ſpeciali nr̄e ſerenita-
tis autoritate nullaten' trãſ-
ferri p̄cipim': ne eoꝝ expenſe
in locis in quib' ɔſiſtunt mi-
nuant̄. ſed ſi forte quedam vr-
gẽs ⁊ neceſſaria cauſa emerſe-
rit vtilitati ac ſecuritati pub-
lice tam ampliſſimã p̄torianã
p̄fecturã q̄ʒ tuã ſedeʒ ſine vlla
[o]pcraſtinatõne pſpicere peni-
tus oportʒ. ⁊ ſuggeſtiones ad
noſtras aures deſtinare: indi-
cantes tam loca de quib' mi-
lites transferẽdi ſunt q̄ʒ ea ad
que puenire eos oportet: no-
minaq̄ fortiſſimoꝝ numero-
rum in quib' ijdem milites re
feruntur: necnõ quantitatem
annonaꝝ ⁊ ante[p] omnia cauſã
ob quã ijdem milites transfe
rendi ſunt vt poſt talẽ ſugge-
ſtionẽ a noſtra autoritate cõ-
petentia procedant.
I. Juſtinian'. a. Ziteviro il
luſtri mgr̄o militū p Armeni
am ⁊ Pontū Pollemaniacū.
Cum ɔpicia diuinitate ro-
manū nobis ſit delatū impiū
ſolicita cura cauta diligentia
ptractãtes pſpeximus opor-
tere etiaʒ partib' Armenie et
Pontho Pollemoniaco ⁊ gẽ
tibus ɔpriū magiſtrūmilituʒ
p hanc legem ɔſtituere: tuãq̄
magnitudinẽ ɔfidentes eligi-
mus: certaſq̄ puincias. ſ. ma-
gnã Armeniã que interior di
cebatur ⁊ gentes añ Micenaʒ
videlicet Ingelinã Archime
nã Sophonã ⁊ primã ⁊ ſcdaʒ
Armeniã ⁊ Ponthū pollemi
niacũq̄ tue cure cū ſuis duci-
bus cõmiſimus: comite Ar-
menie penitus ſublato: cun-
ctoſq̄ ſubdim' numeros non
modo quos i pſenti nouos cõ-
ſtituim' ſed etiaʒ de pſentali-
bus ⁊ orietalib' ⁊ alijs agmi-
bus ſegregatos: nõ tamẽ eoꝝ
quantitatem agminū minuẽ-
tes ſed quia plures addidim'

Hos. precipim'
ſubaudi eis ſub-
iacere ſententijs
ciuilium iudicuʒ
ſuper quolibʒ ne
gocio qui militãt
vltra ſtatutos. ſ.
milites in officio
magiſterie pote-
ſtatis per orientẽ
Nota q̄ qui nõ
ſunt in matricu-
la ſunt tanq̄ pri-
uati.
l ¶ Sententijs.
ſubaudi iubem'.
m ¶ Ciuiliuʒ re
pete parituris.
Milites n con
ſiſtunt ſcʒ primo.
ſed omnia in ſuo
ſtatu remaneant
et milites in ſuis
locis ⁊ ne expen-
ſe.
o ¶ Procraſti-
natione. loquitur
mgr̄o militum.
p ¶ Omnia. re-
pete deſtinare.
Per armeniaʒ.
q ɔpicia. hic inci
pit lex cum pro-
picia.
r ¶ Sed quam.
als quia.

ſine reipublice grauamīe: et ſine
augmēto ſūptuū aliq̄ntos ſub
traxim⁹ ita tñ vt ⁊ p⁹ hāc ſub-
tractõꝫ ampliores remāſerit q̄ꝫ
vſqꝫ ad nr̄a felicia fuerāt tp̄a.

De officio queſtoris. R. xxx.

M. Theo. a. Saluſtio q̄ſtori. Q otī⁹ minoris laterculi curā ſci
as ad tue ſublimitatꝭ ſolicitu
dinē ptinē: ita vt tuo arbitra
tu ⁊ ſcrinio mēorie toti⁹ mino-
ris laterculi dignitates: h̄ ē pfe-
cture ⁊ oīs tribunat⁹ et p̄poſitē
a caſtroꝝ iuxͣ ꝯſuetudīeꝫ priſcā
clemētie mee auctē deinceps
mittantur.

Idē. aa. Eliconi militi ⁊ mḡro
officiꝝ. O ēs minores laterculi
dignitates q̄ ſub cura q̄deꝫ ac
ſolicitudīe viri illuſtris q̄ſtorꝭ
eē antea videbātꝛ poſtea vō vel
vniū̄ſe vel medie ad mḡroꝝ mi
litū ptātē diſpoſitõnēqꝫ trāſi
erāt. placuit nc̄ clemētie mee ve
tuſti tp̄is more reuocato ad p̄
ſca deinceps iura b reuocare.

M. Anaſtaſi⁹ Euchio mḡro
officioꝝ. O fficia ⁊ ꝯductões
q̄ ptinēt ad viros deuotos ī ſa
cro ſcrinio mēorie c militātes
nemī liceat ſub q̄cūqꝫ occaſio
ne ſiue vlla diuine ſubſcriptõis
liberalitate d ꝑagē: eo q̄cūqꝫ in h̄
fuerit poſtea facinore ꝯuict⁹
publicatõe bonoꝝ ſuoꝝ mul-
ctādo officiō q̄ſtoris pnicie
ī q̄ nō allegato ſuꝑ gerēda ſoli
citudīe ſac⁰ reſcpto aliq̄s auſ⁹
fuerit eādē curā ſibimet vſur
pare triū librāꝝ auri diſpen-
dio feriendo.

De officiō mḡri officioꝝ. xxxi.

M. Cōſtātin⁹. a. ad agētes
in reb⁹. P riuilegijs dudum
ſchole nr̄e īdultꝭ īte gre reb⁹ua
tis ad ducenā etiā cētenā ⁊ bỹ
archiā nemo ſuffragio niſi la-
bore vnuſq̄ſqꝫ ꝑueiat. pncipa-
tū vō adipiſcātꝛ ma̅tricla decur
rēte: ita vt ad curas agēdas ⁊
curſū illi exeāt q̄s ordo militie
vocat: ⁊ ei⁹ laboꝝ adiutor. pre
terea ī q̄ toti⁹ ſchole ſtat⁹ ⁊ ma
giſtri ſecuritas ꝯſtituta ē ido
ne⁹ ꝓbitate moꝝ ac boīs arti-
b⁹ p̄dit⁹ nr̄is ꝑ mḡrꝫ obtutib⁹
offeratꝛ: vt nr̄o ordīetꝛ arbitrio

M. Valē. Theo. Archa. aa.
ad Patriciū mḡrm officioꝝ.
N emo agētiū ī reb⁹ ordīeꝫ mi-
litie atqꝫ ſtipēdia ꝑutat: etiā ſi

De officiō q̄ſtoris
hic tī. nō legitur.
a Q otius. a ca-
ſtrorum' vt deu-
tacuri al's de au-
ratori vel Petr⁹
de vico. Ac.
O mnes.
b R Reuocare.
vt redeat ad que
ſtorem. Ac.

O fficia. no. con
tra Petrū de vi-
co: qui locat que-
ſtus ſine princi-
pe.
c M militantes.
ſ. queſtores.
d P Peragere ſi
ne licentia princi
pis.

N emo admiſſi
id eſt impetrati.
Accurſius.

nr̄i noīs ꝑ obreptõꝫ detulērit ī
dultū: ac ſi q̄s formaꝫ admiſſi
eiuſmōi docebit obtuliſſe ī lo-
cū ex q̄ indecētꝛ emerſerat reu-
tatꝛ. vt is gradu ceteros āñce-
dat quē ſtipēdia meliora vel la
bor plixior fecerit anteire.

M. Theo. ⁊ Valē. aa. Plei
cio comiti ⁊ mḡro officiorū.
S cholariū nr̄oꝝ deuotio ꝓ-
bata a nr̄is pntib⁹ circa maxi
me ſerenitatꝭ nr̄e affectõꝫ eni-
tuit: ide q̄cq̄d ad fouēda ſuā-
daqꝫ eoꝝ ꝓuilegia poſtulatur
ſtati credidi⁹ admittēdū. idoqꝫ
ſuggeſtiõꝫ tui culmis approbā
tes virꝭ ſpectabilib⁹ comitib⁹
ſcholarū vberādi regādādi ve
f ſenatores g ⁊ ducenarios licē-
tiaꝫ denegaui⁹. ea nāqꝫ q̄ tali
ꝯmotõe digna ſt ad tue ſubli-
mitatis volum⁹ ꝛferri noticiā.

Idē. a. mono mḡro offi. C ure
tui ꝑpetui culmis credi⁹ iniūgē
dū: vt ſuꝑ oī limite ſub tua iu
riſditõe ꝯſtituto quēadmodū
ſe militū nūer⁹ habeat caſtro-
rūqꝫ ac clauſaꝝ cura ꝓcedat ꝙ
ſingulꝭ ānis ſignificare nobis
ꝓpria ſuggeſtione ꝓcuret.

M. Iuſtinian⁹ ⁊ Iuſti⁹. aa.
Ticiano mḡro offi. I ubem⁹
eū ad militiā deuotiſſimorū
ſcholariū decetero ꝑueīre qui
nr̄m meruit iudiciū: nec licē p
tpe tui culmis admīſtratõem
habēti ſiī hmōi ꝓbatoria ali
quē int̄ eoſdeꝫ viros deuotos
ſcholares ſuis īferre p̄ceptõi-
b⁹. h S; ſciat is q̄ ſine ſacro
reſcpto ad eādē ꝑueīre militi-
am auſus fuerit nō ſolū ea ſe ꝑ-
uari verū etiā pene vigīti libra
rū auri ſubijci. Illō etiā obſ-
uari decetō volum⁹: vt ſi q̄s lo
c⁹ ſtatutoꝝ ſcholariuꝫ ī q̄cūqꝫ
ſchola vacauerit ille ſubrogetꝛ
quē nr̄a pietas ꝑ ſacrū reſcri-
ptū vacātē ſubire locū b p̄cepit
ad h̄ q̄drimeſtruos breues eo-
rūdē ſcholariū cura tue ſubli
mitatꝭ ⁊ ꝑ tꝑe viri excellētiſſi-
mi mḡri officioꝝ ꝯſcribi volu
m⁹. ⁊ eos ſac⁰ ſcrinio laterculi ꝑ-
ſtari ibi deponēdos vt ſꝑ noti
cia eoꝝ q̄ ſcholariū ētā ſit ne-
qꝫ publico dānū aliq̄ð inferatꝛ.

De of. comitis ſacraꝝ largitõ num. Rca. xxxij.

I mꝑes. Archa. ⁊ Hono. aa. Li-
metio comiti.

S cholarium f
ſenatores. id eſt fi-
lios ſenatorum: q̄
erant ſcholares in
militia.
g E Et ducenari-
os. id eſt eorum fi-
lios.

I ubem⁹ h pre-
cepit. no. ꝑ locis ī
ſcholis. nam ſcho-
lari recedente nō
debet alius locum
illum ſibi vendica
re ſine licentia dn̄i
Item no. pro p̄bē
da. nam vno cano
nico mortuo non
debet alius in lo-
cum eius ſubroga
ri ſine licentia pa-
pe. Ac.

De officiō comitis
ſacraꝝ largitionū.
hic eſt illuſtris vt
ī. de aſſe. l. fi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

P alatinis. id eſt officialibus pallacij prĩcipis q̃ ſunt comites largitionum.
b ¶ Conquerantur. id eſt dicãt p̃ncipi.
c ¶ Deſidia ſicut .j. de priua. car. l. j. §. j. At ſequens ti. de offi. comitis rerum priuatarũ nõ legitur. Ac.
d ¶ Prouiderint q. d. vn⁹ iudex accuſet alium.
e ¶ Largitiones. al's largitos. id eſt propter hoc eſt titu. hic.
De officõ comitis rerum.
S iquid. al's ſiqđ negociorum.
g ¶ Priuate. id ẽ procuratoris ceſaris.
h ¶ Sibimet. id eſt fiſco.

S iquis. i in articulo id eſt ſtatim Accurſius.
De offi. proconſu. et lega.
L egati. proconſulum.
m ¶ Tranſmittere. excepto crimine ſuſpecti de quo etiam pronũciant Et no. duo i eo legato ſpecialia. ⁊ ꝙ de omni crimĩe cognoſcit: ⁊ ꝙ etiam pronunciat in crimine ſuſpecti vt ḃ ⁊. ff. de offi. ꝓcon. ſolent. et. ff. de ſuſpe. tu. l. j. §. j.
O fficiũ n adijt i. ſuis ingreſſibus ad eum.
o ¶ Agere. id eſt viuere.
p ¶ Cuius. ſ. officij.

P alatinis hec cura dʒ eẽ p̃cipua vt ꝑiculo ꝓprio notarijs deſtinatis ſuꝑ negligẽtia iudicũ ſi ita res exegerit [b] ꝯq̃rãt ne eoꝝ ſit ĩpunita [c] deſidia. ¶ Iudices q̃ʒ de eoꝝ nomĩb⁹ referre ꝯuenit q̃s cõmodis ꝓprijs magiſq̃ꝫ vtilitatib⁹ publicis ſtudere [d] ꝓuiderint breues etiã q̃drimeſtruos ad officiũ palatinũ nouerit dirigẽdos aurũq́ꝫ exactũ ad ſacras [e] largitõẽs ſine vlla dilatõẽ eſſe mittendũ.

De of. co. reꝝ priuataꝝ. xxxiij.

M. Valẽ. ⁊ Valẽs ad Horatiũ comitẽ bizãtiũ. S iqđ negocioꝝ fueit actitatũ ĩ qb⁹ aliqđ ꝯmodi fiſcat' appeat ad officiuʒ rei [g] p̃uate tua grauitas acta trãſmittat: vt inſtructõe ꝑcepta qđ [h] ſibimet iuris auxilio debeat̃ agnoſcat.

M. Archa. ⁊ Hono. aa. Mierino comiti ⁊ p̄p. A d palatinoꝝ curã ⁊ rõnaliũ officia oĩum reꝝ nr̃aꝝ ⁊ toti⁹ ꝑpetuarij hoc ẽ emphiteoticarij iuris exactio reuertatur.

M. Archa. ⁊ Hono. Mierico comiti. S iqs iudicũ vir illuſtris vl' p̃fectus vrbis cognitõꝫ comitis reꝝ p̃uataꝝ exami debitã ſibimet vendicãdã cẽſuerit vel tuitõẽʒ ꝯtra eiuſdẽ ſtatuta ſedis p̃ſtiterit ad q̃nquagĩta libraꝝ auri illatõẽʒ penenomĩe ⁊ officiũ ei⁹ teneat̃ quã decet [i] in articlo exigi mãſuetudinis nr̃e erario ſociandã.

De of. procõ. et legati. xxxiiij.

M. Cõſtãt. a. ꝓcõſuli Aphrice. L egati nõ ſolũ ciuiles ſed etiã crĩmiales cãs audiãt: ita vt ſi ſñiaʒ in reos ferẽdã putauerint ad ꝓcõſules eos [m] trãſmittere non morentur.

M. Archadi⁹ ⁊ Hono. Simplicio ꝓcõſuli Aſie. O fficiũ heleſpõti ꝯſularis etiẽ recordatõis patres ſerenitatis nr̃e [n] adijt: ⁊ expoſitiſ ſuis incõmodis ĩ qb⁹ a vicarianis appitorib⁹ vrgebat̃ orauit ſub iperio tue ſublimitatis [o] agere ptãtẽ [p] cui⁹ allegatõẽs hũane ꝓcliuius piuʒ [q] p̃ncipẽ [r] ꝯmouerit: q̃s ⁊ nos obtinere cenſemus.

De of. comitis oriẽtis. xxxv.

M. pr̃. Leo. a. Viſeo p̄p. T itulos q̃a litarchia et ſynarchia mũerib⁹ ĩ prima ſyria deputati ſũt ꝑ officia tã viri ſpectabilis comitis oriẽtis q̃ viri clariſſimi rectoris ꝓuĩcie flagitari p̃cipim⁹. a litarchie q̃dẽ ludi cura viri ſpectabilis comitis orientis ⁊ ei⁹ officio ſiriarchie ñ ſolicitudie viri clariſſimi moderãtis ꝓuĩciam eiuſq́ꝫ apparitõis. nulliq́ꝫ penit⁹ curialiũ nec ſi voluerit idẽ mun⁹ l' honorẽ ſb̃eũdi licẽtia ꝑmittat̃

De of. p̃fec. auguſta. xxxvj.

M. Valẽti. Theod. Archa. aaa. Florentino p̃fecto auguſtali. O ia tributa ꝑ egyptiacã dioceſim ĩ cura et ꝓuidẽtia claritatis [r] tue a moderatorib⁹ ꝓuĩciarũ exigi iubem⁹. ¶ Si q̃ tñ ex poſſeſſorib⁹ ſiue militarib⁹ ſiue nõ militarib⁹ ad inferenda q̃ debẽt audaces extiterint eos ꝑ militare etiã auxilium ſi opus exegerit ad ſolutõnem compelli cenſemus.

m. Theo. Archa. ⁊ hono. Ruphino. P refectus p̃torij auguſtalis ordinarioꝝ ſub ſe iudicũ examinãdi flagicia ⁊ ſuper his referendi nõ amouẽdi vel [y] puniẽdi habeat ptãtẽ.

De officio vicarij. xxxvij.

M. Valẽti. ⁊ Valẽs et Gra. Anthonio. p̄p. I n ciuilibus cãis vicarios comitib⁹ʒ militũ ꝯuenit añferri. ĩ militarib⁹ negocijs comites vicarijs añponi. q̃tiẽſcũq́ꝫ ſocietas ĩ iudicãdo ꝯtigerit p̃ore loco vicarius põderet: comes adiunct⁹ accedat. Si q̃dẽ p̃fecture meritũ ceteris dignitatib⁹ anteſtet ⁊ vicaria dignitas ipſo noĩe ei⁹ ſe trahere iudicet portionẽ ſacre cognitõis habeat ptãtẽ et iudicatõis nr̃e ſoleat vl' debeat repſentare [a] reuerentiã.

Idem. aa. ad Heſperiũ. p̄p. R elatõẽs vicarioꝝ ſiq̃ñ vſus attulerit ad nr̃aʒ mãſuetudinẽ referãt̃. relatõẽs eñ iudicũ libent̃ audi⁹: ne admĩſtratoꝝ decreſcere videat̃ autoritas: ſi eoꝝ ꝯſulta veluti ꝓphanoꝝ p̃ces a nr̃is aditis repellam⁹.

De officio pretoris. xxxviij.

M. Conſtãtinus ad ſenatũ. P retori defert̃ hec iuriſditõ ſãctiẽtib⁹ nobis vt liberale negociũ ipẽ diſceptator exami-

q ¶ Principem patrem ſerenitatis noſtre que eſt ſupra.
r ¶ Cõmouerit. nota ꝙ pia allegatio mouit pñcipem.
De officio comitis orientis. procurator erat rerũ que erant in oriẽte non legitur hic ti. Accur.
De of. p̃fe. augu. hic eſt ſpectabilis vt. j. de p̃ua. car. l. j. Accur.
O mnia. x tue loquit̃ p̃fecto auguſtali.

P refect⁹ y puniendi immo videtur. vt. ff. de of. p̄ſ. illicitas. §. qui vniuerſas que ẽ contra ſo. ſpeciale in hoc vt non habeat ius gladij Vel dic non habet in hos habet tamẽ ĩ alios. Ac.
De of. vi. non legitur.
I n ciuilibus ʒ militum. cui⁹ eſt hic vicarius.

a ¶ Reuerentiam quum prefectus repſentet reuerentiam principis. ⁊ iſte ſit vicarius prefecti et ſic per mediuʒ p̃fectum. ff. de of. p̄. l. j.
De offi. p̃to. ſpectabilis eſt et dic primam legem q̃ tractat d' of. eius. nota etiam ſedula ſeruitus et ꝙ plus ſeruiet emãcipatus patri q̃ʒ ſi eſt in poteſtate. Accurſius.
P retori. exuãt. id eſt liberentur. Accurſius.

Tres.olim.xvīj.vt.ff.de orig. iu.l.ij.§.deinde diuus aug⁹.
a ¶ Propꝛium. larem. ſic et.s.de epiſ.⁊ cle.l.in eccleſijs. Sed contra.j.de cri.ſacer l.fi. Sed ſpeciale in pꝛetoꝛe. Item contra.ff.de offi. pꝛeto.l.barbarius. Accur.

De offi.recto.p.

clariſſim⁹ eſt:vt.j. de pꝛiua.car.l.j. Accurſius.

Poteſt. pone caſum. quidam fecerunt ſcribi ī inſtrumēto rem q̄ ab alio poſſidebatur ſuam eē: qui quum de falſo accuſaretur dixit ſe non poſſe accuſari.quia verū erat Vel dic de falſo me accuſas. ſed ego dico te ſeruū meum eſſe. et ſic propꝛietatis tuiipſius tibi refero queſtionem:vt ⁊ al's.j.de adulte. Quī alex. Vel ētio dic. petebam fundum a muliere ⁊ oſtendebam inſtrumentū ipſa illud de falſo accuſat:ego eam dico nō admitti q2 femina ē que nō admittit ad pu. accuſationez. ſed ipſa dicit ſuū fundum. et ſic ꝓ ſua re debere admitti.vt.j.qui accuſare non poſ.l.ſenatuſcō.et facit.j de fal.l.et ſi ad te: et de oꝛdi.iu.l.j. Accurſius.

Preſides hec ñ legit neq3 ſequēs videas tamē notabilia.

b ¶ Inſolētioꝛ. id eſt inobediēs.

net ſane inēponi ab eo decreta ꝯueit:vt ſiue ī integꝝ reſtitutio referēda ē ꝓbatis dūtaxat cāis ab eodē etiā inēponatur decretū:ſeu tutoꝛis dandi ſeu oꝛdinādi curatoꝛis ipleāt ab eo inēpoſitō decretoꝝ q̄ꝓpe quū apud eū q3 adipiſci debeat ꝓnoꝝ indicō ſedula ſuit⁹ libertatē: nec ſane debita filioꝛu3 votis pꝛīn vota ceſſabūt:vt patente copia liberos ſuos exuāt ptāte magis ꝓpꝛijs obſequijs emācipatos quū ſeſe intelligāt his obſequijs pl⁹ debere:a quibꝰ ſeſe meminerit vinculis ſacris exutos.

M. Valēti.⁊ Marcia.aa.Titiano.pp. Tres tm̄mō pꝛetoꝛes electe opionis in hac vꝛbe ſingl'os ānos indicō ſenat⁹ ꝑcipim⁹ oꝛdiari:qui ꝯpetētes cās ac debitos actus integre diſceptare atq3 tractare debebūt: vt hi tm̄ tres ex ijs qui[a] ꝓpꝛiu3 larē ī hac alma vꝛbe habeāt ñ ex ꝓuīcijs eligātur: nec ſiq̄s foꝛte ꝓpē alias cās ad hāc vrbē de ꝓuīcijs venerit ad ptu re vocetuꝛ mun⁹:ſ3 ij tm̄mō vt dictū ē qui h̄ domicaliū fouēt: ita tñ vt nec ipi ſupt⁹ q̄ſdā inferre cogātur inuiti ſ3 habeāt ſpōtance libertatis arbitriū.

De officō rectoꝛis ꝓuīcie et vt nulli patrie ſue adminiſtratio ſine ſpeciali permiſſu pꝛīcipis permittatur. .xxxix.

M. Alexā.a.Juliano. Poteſt de falſo cā3 cognoſcēs pꝛeſes ꝓuīcie incidentē ꝓpꝛietatis queſtionē dirimere.

M. Cōſtātin⁹ ad Max. Preſides ꝓuinciaꝝ o3 ſiquis potentioꝝ extiterit[b] inſolētioꝛ ⁊ ipi vīdicare nō pñt aut examinare aut ꝓnūciare nequeūt de ei⁹ noīe ad nos aut certe ad ꝑtoꝛiane ꝑfecture ſcia3 referre:q̄ ꝓuideāt qualit̄ publice diſciplīe et leſis tenuioꝛib⁹ conſolatur.

Idem.a.ad ꝓuinciales. Iuſtiſſimos ⁊ vigilātiſſimos iudices publicis acclamatōibꝰ collaudādi dam⁹ oībꝰ ptāte3: vt honoꝛis ei auctioꝛis ꝓferam⁹ proceſſus.⁊ ecōtrario in iuſtos ⁊ maleficos q̄relaꝝ vocibꝰ[c] accuſādi:vt cēſure noſtre vigoꝛ eos[d] abſumat. nā ſi vere [e]voces ſint nec ad libidīe3 per cliētelas effuſe diligēt̄ inueſtigabi⁹:ꝑfectiſpꝛetoꝛio ⁊ comitibꝰ qui ꝑ ꝓuincias ꝯſtituti ſūt ꝓuīcialiū noſtroꝝ voces ad noſtrā ſcia3 referētibꝰ.

Idē.a.ad eoſdē. In officiales ꝑfectoꝝ curſū publicū laniātes vl' ꝑaua ꝯ vtilitatē[f] publicā moliētes vindicādi[g] tibi dedim⁹ ptāte3:ita vt ꝑfectos de coꝝ culpa facias certioꝛes.

M. Valētinian⁹ ⁊ Valēs.aa ad Pꝛouianū ꝑfectū vꝛbis. Potioꝛis grad⁹ iudicibꝰ ab inferioꝛibꝰ ꝯpetēs reuerētia[h] tribuat̄.ſ3 vbi publica tractatur vtilitas etſi mioꝛ iudex verita tē iueſtigauerit nulla maioꝛi [i]irrogat̄ iniuria ſane q̄ iſignia dignitatis ad h̄ exercet vt indignis iniurijs exiſtimet afficiēdos eos qui officia cū ptāte moderantur nō declinabit noſtre indignatōis aculeos.

M. Valēti.Gratia.⁊ Theo. aaa. Cineio. Ciuitas phoꝛioꝝ iniuriā ſuā nō tādecenter q̄ ſero ꝯqueſta ē:vñ inuiolabili obſuatōne ſancim⁹ vt q̄m̄ tpe hyemis nauigatio ſepe ꝑiculoſa ē ſꝑ incerta ī illis quinq3 vꝛbibꝰ q̄ potioꝛis eē ceteris aſſeruntur viciſſim hyemendū ſibi iudices recognoſcāt.q̄ ſi cuiq3 tale exiſtat[k] ingeniū vt ꝑcepta noſtra contēnat quīquagīta ab eo argenti libꝛe centū ab ei⁹ officio ſi aliter factū fuerit fiſci noſtri iuribus inferātur.

M. Valētini. Theo. Archa. Cineio.pp. Qui oꝛdiariā geſſerit ptātē quicq̄d ex veteri iure delegatōis titul' pꝛofligauerit cū diſpendio pudoꝛis atq3 foꝛtune de ꝓpꝛijs facultatibus intra ꝓuinciā poſit⁹ inferre debebit.

Idem.aa.Cineio.pp. Nequis iudicū in ꝓuīcia ſua ꝑfectianū vel palatinū vel militē vel ex ijs etiā omnibꝰ qui antea ī huiuſmodi officijs fuerint cōmoꝛati interceſſoꝛē id ē executoꝛem cuiuſq̄ litigatoꝛis petitione in quolibet ſeu pꝛiuato ſeu publico negocio patet

Iuſtiſſimos c accuſandi. repete damus poteſtatē.
d ¶ Abſumat.ſic de epiſcopis ⁊ cle. Quonia3 venerabilis.
e ¶ Voces.contra malos iudices In officiales. et facit.j.de ſpoꝛtu. l.ij.Ac.
f ¶ Publicam officium publicum.
g ¶ Tibi ꝑſidi.

Potioꝛis h tribuatur vt et.s.de of.pꝛe.vr.Studētibus.
i ¶ Irrogatur al' iniuria ⁊ al's pena et facit.j.de of.di. iudi.l.ſingulis:⁊.s. de veteri.iu.e.l.j. §.omnibus et.§. ſed neq3.Ac.

Ciuitas k ingenium.id eſt ſuperbia.
Qui l oꝛdinariam dignitate3 al's poteſtatem.
Nequis m celeſtia.id eſt contra ꝑcepta hui⁹.l.Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eē tribuēdū. nā peccātē circa ꝯſulta celeſtia cū ſuo officio ñ ſolū detrimētū fame ƀ etiā patrimonioꝝ dāna cōmittētur.

Dez.aa. Polemio.pp̄.illirici. Nullꝯ ꝓuīcie moderator auguſtiſſimā vrbē ſiñ iuſſiōe nr̄a adire audeat. nam ſi patuerit quē ꝯ̄ decreti nr̄i ꝑcepta veniſſe is cōgrua ꝯdēnatōe plectet.

M. Archa. ⁊ Hono.aa. Limineo comiti ſcrinij. Nullū palatinis tibi obſecūdātib; cuꝫ ꝓuīcialib; volumꝰ eē ꝯmerciū ƀ iudices ſcire debebūt ƀ ſibi ꝑcipue eē ꝯmiſſuꝫ: vt ipi a ꝓuīcialib; exigāt: ⁊ cōſueta depoſcāt. palatinū vo [a]poſſeſſor [b]ñ [b]horreat qui ñ ſibi ƀ iudicib; atqꝫ officijs ꝑceptꝰ iminere.

Mp. Hono. ⁊ Theodoſiꝰ.aa. Thodoro.pp̄. Moderatores prouinciaꝝ curā gerere iubemꝰ nequid potētiū ꝓcuratores ꝑ perā inceſteqꝫ cōmittāt.

Dē.aa. Cronaſio.pp̄. Oēs ꝑ prouīcias apparitores ꝑ inueterata aucte iuxta motū iudicis nudatos vberib; (ſi ita res tulerit) ſubiacere ꝑcipiꝰ. et vt facilis executō reꝝ publicarū ſit ⁊ officioꝝ [c]inſolētia cōprimatur ⁊ iudicū ſerenitati cōpetens reddatur autoritas.

M. Leo .a. Conſtātino. Siq̄s coartalibꝰ adhuc obſeq̄is obligatꝰ regimē ꝓuīcie ł cīgulū cuiuſlibꝫ militie dignitat ł veq̄ꝗ nō meruit ꝯ̄ licitū vſurpatis impetratis ve careat: etiamſi vltronea nr̄a liberalitate ius regēde ꝓuīcie vł militie ſeu dignitatis cuiuſpiā ſibi iactauerit delatū fuiſſe.

Dē.a. Cōſtātino.pp̄. Nulli iudicū q̄ ꝓuīcias regūt ī ciuitatibꝰ vbi sacͩ palacia ł p̄toria ſūt liceat his relictis ꝓuatoꝝ ſibi domos ad habitādū veluti p̄toria ſibi vendicare: ƀ ſacratiſſima mōis oīb; īhabitare palacia ſeu p̄toria: vt hac nccītate ꝯpellāt eoꝝ repatōi ꝓuidere: vbi āt ⁊ palaciū ē ⁊ p̄toriū palaciū q̄dē habitatōi p̄ſidis p̄toriū āt vł ſuſcipiēdis ꝯſeruādiſqꝫ ſpēbꝰ publicł horreoꝝ vice vł alij nccīe rei deputet. ꝙ ſiq̄s aliq̄ñ diſſimulare tētauerit ꝑtinꝰ eū atꝫ officiū q̄nq̄gīta librāꝝ auri mulctaꝫ ꝗd reparandū ſacrū q̄ꝺ neglexerit palaciū ſoluere ſancimꝰ.

De officiō p̄fecti vigilū. Rꝭ. .xl.

M. Theo. ⁊ Archa. Nebridio p̄fecto vigilū. Prefecti vigilū hꝰ vrb nihil de capitalibꝰ cauſis ſua aucte ſtatuere debēt: ƀ ſiq̄d hmōi euenerit culmi[f]tue ptātis referri: vt de mēoratis cauſis celſiore ſnīa iudicet.

De officiō ciuiliū iudicū. .xlj.

M. Archa. Hono. ⁊ Theodo. aaa. Curcio.pp̄. Honorati q̄ lirē hr̄e noſcūt his horis atqꝫ tꝑib; q̄b; cauſaꝝ merita vł fata [b]p̄adunt reſidēdi cū iudice nō habeāt facultatē.

M. Hono. ⁊ Theo.aa. Antemio.pp̄. Siq̄s ꝑ publicis fūctionibꝰ q̄ flagitāt aliq̄ ſe defēdere tētet nunimic adeat iudicē ⁊ ꝓmat q̄ duxerit aſſerenda: quē ſi iudex q̄ꝺ nō arbitramur minꝰ audire maluerit ipe q̄dē adminiſtrator vigīti librarū auri apparitor vo eiꝰ quinquagīta feriat diſpēdio.

De offi. militariū iudi. .xlij.

Mp. Valētinianꝰ Theodo. Archa. mgr̄is ⁊ comitibꝰ vtriuſqꝫ militie. Nunq̄ oīno ī negocijs priuatoꝝ vł tuitio militaris vł executio tribuatur.

M. Hono. ⁊ Theodo. Mario pp̄. Precipimꝰ ne q̄ñ curialis vł ꝑuate ꝯditōis hoīes ad militare exhibeāt iudiciū: vł ꝯ̄ ſe agētiū actōes accipiāt vł litigare ī eo cogāt. i ꝯ̄miatōe aūt q̄nq̄gīta librāꝝ auri aduſus [m]comitianū officiū ꝓponi decernīꝰ ſiq̄d ꝯ̄ ƀ aliq̄ñ tētauerit.

M. Theo. ⁊ Valē. Anatolio mgr̄o militū. Nemo ē ijs q̄ī viroꝝ ſpectabiliū ducū officiis militauerit ſcale agētiū ī rebꝰ q̄cūqꝫ ſubreptōe pꝰ ꝯpletaꝫ militiā ſociet: nec agēdi vices viri clariſſimi ꝑncipis accipiat facultatē. Siq̄s āt aduſus ƀ ꝑenitatis nr̄e decreta veīre conetur militia ſpoliatus pro ſcriptōis pena pro ꝑte bonoꝝ tercia cōſtrigatur.

Dē.aa. Nomo mgr̄o ⁊ comiti officioꝝ. Duces militū ⁊ ꝑcipue q̄bꝰ gētes q̄ maxīe cauēde ſūt appropīq̄nt ī ipiſ limitibꝰ cōmōri ⁊ milites ad ꝓpriū r̄dige

Nullum a poſſeſſor. id ē ciuis vel ruſticus.

b Non horreat. quia nō ibit ad eum. ⁊ ita palatini imminent iudicibus. et iudices collatorib;.

Omnes. c inſolentia. id eſt officialium ſiue apparitorum inobediētia.

Nulli. ꝺ palacia. ꝑncipis. Ac.

De officio p̄fecti vigilum. licet ceperit tractare ꝺ clariſſimis hic eſt ſpectabilis: vt. ff. e. l. iiij. quare ergo hic ponitur: R. cōſiderauit p̄ma tempora ſm que non erat prefectus vigilū immo erat quidaꝫ q̄ preerat excubijs. vt. ff. e. l. j. in fi. et de origine iur. l. j. §. hec omnia. ⁊ ñ legitur h. t.

Prefecti ſ tue. prefecti p̄torio vel vrbis. Ac.

De officio ciuilium iudicum.

Honorati. id ē aduocati.

b Pandūtur. vt. j. ꝺ poſtul. q̄ſ quis in fi. ſed in alijs horis ſedere poſſunt. vt. j. de offi. diuer. iu. l. fi. ſequens de offi. mili. iu. non legitur. ſed ſuper. l. j. ſigna. contra. ff. ꝺ reiven. l. qui reſtituetur. So. vt ibi Item ſeq̄ns ne comitibꝰ rei mi. non legitur. Ac.

Si quis. alꝭ eſt R. hic de officio prefecti annone. Accur.

De officio militarium iudicum.

Nunq̄ꝫ omnino. dic vt in ſuperiori. R.

Precipimꝰ. l i eo. iudicio magiſtri militum.

m Comicianum. id eſt comitis qui preeſt prouincie.

Nemo. alꝭ iudex. Ac.

Duces principibus. id eſt maioribus ducib;. Accurſius.

numeꝝ: imminētibꝫ magiſterijs ꝓ̄tatibꝫ diuturniſq̄ eoꝝ exercitatōibꝫ inherere ꝑcipimꝰ. caſtroꝝ q̄n ꝛ̄fectōis etiā luxuriarūq̄ curā habeāt: qbꝫ cū ꝑnci pibꝫ caſtrorūq̄ ꝓpoſitis ꝓ laborū viciſſitudīe limitaneorū militū duodecim ānonarū ꝑtem diſtribuendā videlicȝ inter eos magiſterie ꝓ̄tātis arbitris deputamus.

Coſtitutio greca. Ne rei militaris comitibus vel tribunis lauacrū preſtetur. Rubrica. .xliij.

Imperator. Archa. Hono. ⁊ Theod. Antemio. Omē inq̄etudīeȝ a curijs ⁊ ciuitatibꝫ ꝑcipiꝰ prohiberi: nec vlla ꝓuata ab his ſuccēdi balnea ad tribunoꝝ ł ducū alioꝝ vł militariū comitū vſus: nec ad[a] exactōnez aliquā ꝓ hac cā̄ ꝓfligari. illuſtribꝰ em̄ tm̄mō viris comitibꝰ ac mgr̄iſ militū ſi tn̄ id voluerit h̄[b] miſteriū indulgemꝰ: dupli pena violatoribꝫ huiꝰ ſanctionis imminente.

De offico diuerſorū iu. .xliiij.

Imperator. Cōſtāti. ad Domiciū celſuȝ vicariū. Nemo iudex aliquē officialē ad eā domū in q̄ m̄r familias degit cū aliq̄ ꝑcepto exiſtimet eſſe mittēdū: vt eādē ī publicū[c] ꝓtrahat quuȝ certū ſit debita[e] eiꝰ[f] q̄ intra domū ꝯſiderato ſexu ſemet cōtineat. domꝰ eiꝰ vł cuiuſcūq̄ rei habita diſtractōe publicł[g] neceſſitatibꝰ[h] poſſe ſeruari. q̄ ſiquis ī publicū m̄rēfamilias poſthac crediderit ꝓtrahēdā int̄ maxios reos citra vllā īdulgētiā capitali pena plectetur.

In autē. vt nulli iudicū. §. neceſſariū.

Non. Sȝ hodie ꝓ fiſcalibꝰ ł ꝓuatł debitis nulla m̄r dȝ īcludi ħ ad iudicē veīat ꝑ ſe ł ꝑ ꝓcuratorē ſuū vł mittat vnū ł alteꝝ q̄tinꝰ negociū legitie exequāt. Si ꝯ̄factū fuerit maiores iudices vigīti libris auri mīores .x. ꝑuniātur. obediētes āt eis cīgulł ſpoliabūt ⁊ penis ſubiacebūt corporalibꝰ ⁊ ī exiliū dānabūtur.

Imperator. Valētinia. Theo. ⁊ Archa. aaa. ad Pricipiū ꝑfectū urb. Singuli quiq̄ iudices ſciāt[i] celſioribꝰ viris ⁊ ijs q̄ꝝ n̄nūq̄ iudicō ꝓuebūt honorifi cētiā debitā eē ꝯ̄ſtādā: nec ī ſb ſcriptōibꝫ ſuis frēs audeāt nominare: apparitōe mulctāda cuiꝰ hec cura eſt.

Dez. aaa. Cōſtā. ꝑp. Galliaꝝ. Sciāt ꝑncipes[k] ⁊ cornicularij ⁊ ꝑmates officiorū iudices etiaȝ trinas libras auri a ſuis facultatibꝫ eruēdas: ſi[l] honoratis viris qbꝰ etiā ꝯſiſtoriuȝ nr̄m ingrediēdi facultas ꝑbet ſecretarij iudicū n̄ patuerit ingreſſus aut reuerētia n̄ fuerit in ſalutatōe delata aut ſedēdi cū iudice ſocietas[m] denegata.

Vt oēs iudices tā ciuiles q̄ militares poſt adminiſtratōneȝ depoſitaȝ per q̄nquagita dies in ciuitatibꝫ vel ceteris locis permaneāt. Rubrica. .xlv.

Imperator. Zeno. a. Sebaſtiano. ꝑp. Nemo ex viris clariſſimis ꝑſidibꝰ ꝓuīciaꝝ ł ꝯſularibꝰ aut correctoribꝰ neue q̄ adminiſtratōis maiorł īſulas meruerit. i. viri ſpectabiles ꝓcōſules ⁊ ꝑfectꝰ auguſtał aut comes oriētis aut cuiuſlibȝ tractꝰ vicarius aut q̄cūq̄ dux vł comes cuiuſlibȝ militł vł diuinaꝝ comes domoꝝ poſtq̄ ſibi ſucceſſū fuerit audeat[n] excedē d̄ locł q̄s rexiſſe noſcit:[o] ān̄q̄ q̄nquagita dierū ꝯſtitutꝰ nūerꝰ finiat: ħ ꝑ id tp̄s ꝑſides q̄dē ⁊ ꝯſulares nec nō correctores ī metropoli ſpectabiles v̄o iudices tā ciuiles q̄ militares ī ciuitatibꝫ admiſtrate dioceſeos illuſtrioribꝫ publice n̄ domi ł intra ſacroſāctos termīos vł religiōes aut potētes domos latitātes ħ in celeberrimis locis oīm q̄s nuper gubnauerāt ora ꝯ̄ſent: vt pateat oībꝫ facultas libera[p] ſuper furtis aut crimībꝰ q̄rimoniā ꝯmouēdi: ita vt ab oī defēſus iīuria ꝓuiſiōe pꝰ eū admiſtrātis ac ꝑiclo officij nec mꝰ curialiū ⁊ defenſoris ciuitatis iuratorie tm̄mō cautōi ꝯmiſſus poſtq̄ fuerit in q̄rimoniā deuocatꝰ pulſare volētibꝫ (vt dictū eſt) pro legū[q] reſpōdeat rōne: nec vllum ante ꝑfinituȝ tempꝰ de prouincia diſcedēdi excuſatōeȝ ei tribuat vel diuine vocis[r] copia vel codicilli alterꝰ admīſtratōis oblati vel ꝑceptuȝ ampliſſime tue ſedis

Ne rei militaris.
Omnem a exactionem. i. collectam.
b Miniſteriū vt lauacra ei preſtentur. Ac.

De officio diuerſorum iudicum.
Nemo e matfamilias. que ipa ſit habes. ff. d̄ ijs qui ſui vel ali. iu. l. nam ciuium.
d Protrahat. ſic et. ff. de in iuſ. vo. l. neq̄ impuberes et. l. pleriq̄ et. ll. ſequentibus. et potes hic dicere auten. que eſt in autē. vt nulli iu. §. neceſſariū et eſt ſcripta. ī. de cuſto. reo. ſuper. l quoniam.
e Eius. ſ. mulieris.
f Que. ſ. mulier.
g Neceſſitatibus. id ē debitis idem tamen in ꝓuatis.
h Poſſe ſeruari. publicis neceſſitatibꝫ qd̄ eſt. ī.
Singuli i celſioribꝫ. i. legū doctoribꝫ. ſic. ſ. d̄ offi. recto. ꝓuin. l. potioris. et. ī. l. ꝑ xi.

Sciāt principes id eſt maiores officiales.
k Et cornicularij. id eſt exhibitores.
l Honoratis. ſ. doctoribꝫ.
m Denegata. vt et. ī. vbi ſenato. vel cla. l. fi. §. ſedēdi. niſi in caſu vt ſ. de of. ci. iudi. l. j.

Nemo n excedere. id eſt recedere.
o Anteq̄ quinquaginta. nota.

p Super furtis. ſ. ſuis ⁊ domeſticoꝝ ⁊ manipulariorum. vt. ī. ad le. iul. re. l. j. ⁊ in q̄druplum damnatur. vt ibidem dicitur et. ī. t. ij. conſiliarios. ⁊. ī. vbi de ratioci. l. fi.
q Reſpōdeat apud epiſcopum cauſam examinātem ex nō ſcripto ſicut et quum fugit. Vel etiaȝ apd̄ principem vel euȝ cui ꝯmiſit vt. ī. auten. vt iudi. ſine q̄quo ſuf. §. ſiquis aut. ⁊. §. ſi aūt ex q̄cunq̄. et. §. neceſſitatem vel apud ſuperiorem magiſtratum. vel apud eum cui commiſit ꝑp. vt in fi. huius legis.
r Copia. al's diuina reuocatoria.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Inferre coge
tur. Item vel vt ſ
nus inhoneſtꝰ ca
pi poteſt: vt in au
ten. vt iu. ſine quo
quo ſuf. §. neceſſi
tatem. et. ī. e. l. §.
ipē aūt.
b ¶ Peruenerit.
niſi per duos dies
tm̄. vt in auten. de
adminiſtratione.
ſi nullū mittat nū
cium ſemper iudi
cet vſqꝫ in aduen
tuꝫ ſucceſſoris. vt
ff. de offi. procō. l.
meminiſſe. nunci
us autem premiſ
ſus exercet omnia
preter membri ab
ciſionem ⁊ vltimū
ſupplicium. vt in
autē. de coll'. §. ꝓ
hibemus.
c ¶ Debito honō
re. immo non ſer
uato hodie: vt in
auten. vt iudi. ſine
quoquo ſuf. §. ne
ceſſitatem.
d ¶ Irretitus. ꝑ
accuſatoreꝫ qui in
ſcripſit.
e ¶ Perdurabit.
⁊ patietur penam
pro qualitate deli
cti. vt. ff. ad. l. iul.
re. l. lex. §. fi.
f ¶ Tue. o prefe
cte ꝑ.
g ¶ Orta per con
teſtationē.
h ¶ Terminare.
ſpeciale vt. ī. d in.
properandum in
prin.
i ¶ Prefato mo
do. i. ī. viginti di
es. Ac.

De officio eiꝰ qui vicē alicuiꝰ iu. ob.

In cauſa. k rei
pub. ciuitatis ali
cuius. ⁊ ſic in iudi
cio reſtituitur ciui
tas. vt. ī. d iur. rei
publi. l. j. ⁊ in con
tractu. vt. e. t. l. rē.
et. ī. quibꝰ ex cauſ
ma. l. rempub. et
hoc patet quia de
preſide dixit al's ꝓ
curatore.

vt alteriꝰ ꝓuīcie vices modera
toris obtineat: aut p̄ceptū ꝑ
fate vl' alteriꝰ ciuilis ſeu mili
tarꝫ cuiuſcūqꝫ ptātꝫ vt quācū
qꝫ ſolicitudinē publicā gerat
aut exhibeat aut deducat: aut
poſtremū cuiuſlibꝫ occaſiōis
excogitata calliditas exclu
da tur: vt mōis oīb q̄ ꝑ vniuſaꝝ
ꝓuīciaꝝ ſalute ſācimꝰ ſortiāt
effectū. Qꝫ ſiqs temeritate pu
niēda ſaluberrimā legē circū
ſcribēdā vel violādā credide
rit licꝫ ⁊ maieſtatis reꝰ nō im
merito iudicet' attū q̄nq̄gita
libraꝝ auri multaꝫ publicis
calculˀ inferre coget': ſiſi pena
plectēdo q̄ pꝰ eū admiſtratōe
ſuſcepta minime eum curauerit
honeſte retinēdo: aut ſup eiꝰ
fugaꝫ ꝓtinꝰ referēdū. ¶ Ad
miſtratōeꝫ āt deponē nō volu
mꝰ deceſſorē añqꝫ ſucceſſor ad
ꝓuīcie fines ꝑuenerit. licꝫ lr̄is
ad eū ſeu ꝑ grāmate vl' edicto
ad officiū ⁊ ꝓuīciales vſus fue
rit. ipē aūt q̄ ꝑnītē fugiēs ñ ob
ſuauerit legē vbicūqꝫ reꝑtus
fuerit licꝫ ī hac florētiſſima ci
uitate ad ꝓuīciā ſine vllo pe
nitꝰ obſtaculo p̄ceptōe tui cul
minis cura etiā viri clariſſimi
rectoris ꝓuīcie ī q̄ reꝑtꝰ fuerit
deducet' ꝑ ſex mēſiū curricula
ibidē moratur: q̄tinꝰ inter ea
minime poſſint crimīa l' furta ce
lari. ¶ Officiū etiaꝫ qd̄ eum
(debito cū honore ſeruato)
nō ꝓhibuerit ꝯtra legis teno
rē diſcedere trigīta libraꝝ au
ri diſpēdio feriat'. Qd̄ ſi intra
quinquaginta dierū numerū
forte fuerit pulſatus et p̄fato
elapſo tꝑe necdū finita lis fue
rit ciuilit' quidē ſuꝑ furtoruꝫ
ſceleribꝫ pulſatꝰ dato ꝓcurato
re inſtructo pꝰ quinquaginta
dies ꝓtinꝰ habeat licentiā di
ſcedēdi: accuſatōe v̄o ſuꝑ cri
minibꝫ facta ꝑ inſcriptōeꝫ la
queos irretitꝰ vſqꝫ ad t'minū
cauſe ibidē neceſſario ꝑdura
bit. ¶ Sciāt aūt iudices vni
uerſi apud q̄s vl' admiſtratōis
iure vl' ex p̄ceptōe ampliſſime
tue ſedis hmōi ꝯtrouerſie ci
uiliter vl' crimīalit' ventilētur
intra vigīti dierū ſpaciū debe
re ſe p̄fata litigia poſtq̄ orta
fuerit t'minare nā ſi ſuꝑſederit

ipſos q̄dē decē libraꝝ auri ꝯdē
ptōeꝫ ſubire cēſemꝰ. accuſatō
nē v̄o ſeu ciuilē intentōneꝫ ſe
mel in iudiciū deductā p̄fato
modo legitime termiari.

In autē. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio. §. neceſſitate.

CON Si v̄o añqꝫ ꝯpleā
tur q̄nquagīta dies fugiēs ca
piat' detineat' a ꝓuincialibꝫ: ⁊
omne qd̄ datū fuit ei occaſiōe
furti actōe exigat' ꝑnīte tamē
deo amabili epō ⁊ cām ex non
ſcripto examiante.

De officiō eius q̄ vicē alicuius iudicis obtinet. Rb. .xlvj.

Impa. Gordianꝰ. a. Domicio.
In cauſa q̄ ſpectat ad vtilita
tē reipublice eū q̄ vice p̄ſidis
ꝓuīcie admiſtrat potuiſſe co
gnoſcere ī dubiū nō venit. ſa
ne ſi in aliq̄ captū eſt ius rei
publice iuxta ſcita diuoꝝ ꝑn
cipuꝫ defenſores reipublice ſi
modo adeſſe fiduciā negocio
putāt reſtitutōis auxiliū ꝑnīt
flagitare.

Mādata. impatoris Theo.
⁊ Valē. aa. miſſa Anthiochio
p̄p. p̄ferēda q̄ ſic hn̄t. Sugge
rente magnificētia veſtra do
cta impialis eternitas debere
eos qui p̄ceptōe ꝑncipali ſeu
nr̄e ſedis ampliſſime tueri lo
cū rectoꝝ ꝓuīciaꝝ noſcūt' au
toritatē hr̄e tutores ſeu cura
tores petētibꝫ dare: decretuꝫ
etiā interponere ad alienādas
minoꝝ ſiſiūqꝫ eis ꝑſonaꝝ ſeu
curialiū facultates ⁊ emācipa
tiones q̄ꝫ legibꝫ celebrare. et
oīa q̄ ad iuriſdītōem rectoris
ꝓuīcie ꝑtinēt actitare p̄cipe
dignata ē ꝑ diſpoſitōe vr̄e cel
ſitudis p̄fatas hmōi ſolicitu
dines pagēdi hr̄e licētiā.

De aſſeſſoribus et domeſticis et cācellariꝭs iudicū. .xlvij.

Impp. Diocle. ⁊ Maxi. aa. Pauli
no. Studioꝝ labor meret' vt
iꝭ q̄ i publicꝭ admiſtratōibꝫ cō
ſtituti ſociari ſibi ꝯſilioꝝ ꝑti
cipes cupiūt ſpe p̄miorū atqꝫ
honorificētia ſua ꝓuocēt eos:
quoꝝ prudētiā putāt ſibi eſſe
neceſſariā: nō metu terribili ⁊
neceſſitate incōgrua libtati.

l ¶ Reipublice.
ordinabit autem
reſpub. ſindicuꝫ.
vel actorem con
tra priuatum. et
cognoſcet preſes
prouincie vel eiꝰ
vicarius.
m ¶ Flagitare.
ad inſtar pupilli.
vt. ī. de iure rei
pub. l. rempub. ⁊
ī. quibꝫ ex cauſ.
ma. reſpu. Ac.
Suggerēte. ve
ſtra o p̄fecte.
o ¶ Eos. vicari
os.
p ¶ Sedis am
pliſſime. vel alte
rius q̄ habet me
rum imperiū. vt
ff. de of. eius cui
man. eſt iuriſdic.
l. j.
q ¶ Rectorum.
decedentium vel
abſentiuꝫ qui de
cedentes dicun
tur mortui. ⁊ ſub
ſtituti vicarij di
cuntur ſuffecti. ſe
cus ſi delegaret.
quia talia delega
ri non poſſunt vt
ff. de offi. eius cui
mā. eſt iuriſ. l. mā
data. ⁊. ff. de reg.
iur. omnia. eſt ei
hic vicarius ordi
narius a lege nō
delegatus.
r ¶ Habere. fa
ciendi hec que di
cit. ſ. tutores.
s ¶ Actitare. ꝑ
ter vltimum ſup
pliciū forte ⁊ mē
bri abciſioneꝫ. vt
in auten. de coll'.
§. ꝓhibemus.

De aſſeſſoribus.

Studiorum t
prouocent. ſ. de
ſtatuis ⁊ imagi. l.
et virtutū. Ac.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Mp. Conſtā. ad Baſſuz. pp.
Preſides nō p aſſeſſores ſʒ p ſe ſubſcribant[a] libellos: qđ[b] ſiqs aſſeſſori ſubſcriptōez incōſultis nobis ꝑmiſerit mox aſſeſſor q ſubſcripſit exilio puniat̃ p̄ſidis vero nomen ad nos referri iubem⁹: vt in eū ſeuerius vindicet̃.

Mp. Arch. ⁊ Hono. aa. Meſſale. pp. Conſiliarios iudicū ⁊[c] cācellarios ⁊ eos q domeſticoꝝ fungunt̃[e] officio p⁹ depoſitam adminiſtratōnez quinquaginta dies in ꝓuincia reſidere[f] p̄cipim⁹. ꝓ ꝯfeſſo aūt tenebit̃ qui accuſat[g] hmōi pſonā[g] ſubtraxerit. eaqꝫ in quadruplū reſtitui iubem⁹ que deſiderant̃ ablata. vt duplū ſpoliat⁹ accipiat: ⁊ duplū nr̄[h] fiſc⁹ acq̄rat.

Idez. aa. ⁊ Theo. a. ad Cecilianū vicariū. Domeſtic⁹ iudicis a publicis actib⁹[i] arceatur q ſi neceſſitatib⁹ publicis ſeſe cōiūct⁹ fuerit miſcuiſſe ſtatim euz ad maioris[k] poteſtatis examen deduci oportet: vt competēs in eū vindicta ꝓmat̃.

Mp. Hono. ⁊ The. Seleuco. pp. Nemo in ꝓuincijs qui ſemel domeſtici vel cācellarij miniſteriū geſſerit: ad eādez obſuationē aliqua[l] ambitōne iterum remeare ꝯcedat̃.

Idē. aa. Vitaliano duci Libie. Nemo de domeſticis ducū vel comitū militariū officijs eoꝝ cōnumerat⁹ poſt cōpletuz ſui tpis actū ad eandē rurſus ſolicitudinē audeat aſpirare. decem librarū auri ꝯdēnatōe ꝓpoſita. Siqs hāc violare voluerit ſanctionē eadem pena officio q̄z ei⁹ coercēdo ſi p ambitōez vel auariciā ex his aliquid temerarie ꝯſenſerit.

Idem. aa. Euſtachio. pp. Velut caſtrenſe peculiū filij familias aſſeſſores etiā p⁹ patris obitū vendicent: q ꝯſilijs Mrīs adminiſtratores iuuare ꝯſueuerīt ſiqđ licitis honeſtiſqꝫ lucris coadiuuare potuerīt.

Idem. aa. Aſclepiodoto. pp. Null⁹ iudicū ad ꝓuinciā ſibi ꝯmiſſaz queqꝫ[n] ſecū ducere audeat cui domeſtici vl̓ cācellarij nomē[o] imponat: nec pfectū ad ſe vndecūqꝫ ſuſcipiat: ne fame nō cū honoꝝ publicatōne plectat̃. ꝑiculo em̄ ꝓmatū officij cācellarios ſb fidē geſtoꝝ ex eodē officio electos iudicib⁹ applicari iubē⁹. ita vt p⁹ depoſitā adminiſtratōez nec militiam[p] deſerāt: ⁊ ꝓuicialib⁹ p̄ñtiā ſui exhibeāt. q volētib⁹ ſit accuſādi eos facultas. ſi ei idonea cā exegerit: ad detegēda iudicis flagicia ⁊ queſtioni eos ſubdi[q] oportet.

Mp. Theodo. ⁊ Uale. aa. ad Tauꝝ. Si p⁹ depoſitā adminiſtratōz iudicū p̄ñtiā vl̓ exhibitionē domeſticoꝝ q̄rimonia ꝓuincialiū aut curialiū l̓ alia publica nccitas poſtlauerit p eoſdē adminiſtratoēs q̄ꝝ domeſtici fuerīt iudicō legibuſqꝫ tradāt̃.

Idē. aa. Floretino. pp. In ꝯſiliarijs obſuari cēſem⁹ vt ī euz q ī ſua[r] ꝓuicia vl̓ q̄tuor mēſes moderatorib⁹[s] aſſederit adūſus leges ātiqs ⁊ diuoꝝ retro p̄ncipū ſcita pſcriptio honoꝝ ⁊ accuſatio publici crimis imineat: niſi p celeſte oraculū vel ampliſſime tue ſedis p̄ceptionem ſeſe defendat.

Idē. aa. Zoilo. pp. Nō paꝝ aſſeſſorib⁹ maioꝝ ingratuum q̄ꝫ ipis iudicib⁹ nr̄e beniuolētie l̄ibalitas tribuēda ē: ideoqꝫ cōſiliarios viroꝝ illuſtriuz p̄fectoꝝ: tā p̄torio q̄ h⁹ inclyte vrbis eminētiſſimorūqꝫ mgroꝝ militū: necnon etiā viri illuſtris mgrī officioꝝ ſiue p̄dicto officio iā fūcti ſūt ſeu fūgent̃ in poſterū p⁹ depoſitū etiā offm̄ ab om̄i indictōis onere ſeu ciuilium ſeu militariū iudicū ꝓrſus imunes eē p̄cipim⁹. vt nec ab ampliſſima qdez ſede tui culminis eis vlla moleſtia ſuper ſuſcipiēdo q̄libꝫ g̃uamie penit⁹ iniūgat̃: quīq̄gita librāꝝ auri officiō tui culmis ꝯdēnatōe mlctādo ſiqđ adūſus ſtatuta clemētie nr̄e inouari ꝯceſſerit.

Mpera. Uale. ⁊ Marcus. aa. Palladio. pp. Liceat omnibus iudicib⁹ illuſtri p̄ditis poteſtate cōſiliarios ſibi eoſdez ſcđo ac tercio ⁊[t] ſepi⁹ iniūgere q̄z q ſemel recte cognit⁹ eſt nō debet ob hoc ſolū qđ iam probat⁹ eſt improbari.

Im. Juſti. a. Demoſtheni. pp.

Preſides. a libellos. i. petitōnibus que fiūt ſuꝑ alienandis p̄dijs minoꝝ: ⁊ ꝓ tranſac. alimentoꝝ: et alijs faciēdis que ſunt mixti impij. ſecus in teſtamēto vbi p aliū ſubſcribit qs: vt. j. đ teſtamētis. l. fi. et l. iubem⁹. §. q ſi nō fuerit obſuatū

b ¶ Siqs. p̄ſes Cōſiliarios. c i. aſſeſſores.

d ¶ Cācellarios vt ſuos notarios

e ¶ Officio. vt ſui milites. et alij de familia. de q̄ꝝ omniū delictis tenentur: vt h̓ ⁊. j. ad. l. iul. re. l. j. Accurſius.

f ¶ Precipim⁹. vt. ſ. vt om̄es iudi. tā ci. q̄ mi. l. j. in p̄n.

g ¶ Subtraxerit. vt et. j. de exactio. tri. l. iij. li. x. ⁊. ff. ad ſill. et. l. legem. §. p.

h ¶ Fiſcus. vt et. j. đ mō mulc. l. fi. §. q ſiqs. Ac.

Domeſtic⁹ i arceat̃. i. nō ſit p̄r̄on⁹ in cauſis. Ac.

k ¶ Poteſtatis. id ē p̄ſidis. Ac.

Nemo. l ambitione. nō em̄ poteſt quis cōtinuare honores vt hic ⁊. ff. de mu. ⁊ ho. l. honor. §. gerendoꝝ: ⁊. j. l. nemo. ſecus antē ſi nō ē ibi ambitio: vt. j. eo. licet ⁊. j. đ p̄n. agē. in re. li. xij. l. exagentib⁹. vel illa in aſſeſſore hec in domeſtico vel cācellario. Ac.

Velut. m nō. ⁊ facit. j. đ aduo. diuer. iu. l. fori. et j. de inoff. te. l. fi. Accurſius.

Null⁹. n ſecū ducere. imo videtur cū inde habere nō poteſt vt. j. l. in conſiliarijs ſʒ illud in aſſeſſore hoc ī alijs. vel hoc nomine. ſed nō reerat cācellari⁹. Ac.

o ¶ Imponat. cū non ſint tales al̓s contra. ſ. e. conſiliarios.

p ¶ Deſerant al̓s deferant.

q ¶ Oportet. ⁊ ſic tenetur ꝓ his qs ſecū ducit: vt et. ff. de of. proconſulis l. obſeruare.

Si. q poſt ſic. j. de abol. fallaciter. ſed ar. contra. j. de teſti. l. nimis grane. Ac.

In cōſiliarijs. r prouincia. ſ. e. nullus: contra So. vt ibi. Ac.

s ¶ Aſſederit ex iuſſu p̄ncipis. al̓s nec. j. tempus hoc poteſt nec. ff. ex q c. ma. ij qui. et. l. ſi cui.

Liceat. t ⁊ ſepius. cum alij nō inueniuntur idonei vt. ff. de mu. ⁊ hono. l. honor. §. fi. et in autē. de defenſ. ci. §. fi. et. j. de adno. diuer. iu. l. ſiqs de togatis. alioqn contra. vt. ſ. e. l. nemo vl̓. ſ. male egit primo āno hic bū

Nemo. ſ. cuiuſ-
cuꝫ magiſtratus. nõ
põt q̇s ergo eſſe ſiꝭ
aſſeſſoꝛ ⁊ aduoca-
tus. ſic nec iuder ⁊
aduocatus: vt. ĩ. ꝺ
poſtul. q̇ſq̇s. nec ĩ
duabꝫ militijs: vt
ĩ. qui mili. nõ poſ.
l. v. §. in poſteruꝫ.
ſic nec plures ha-
bẽ honoꝛes: vt. ff.
ad munic. libertꝰ.
§. pſcriptio: ⁊. ff. e.
le. p. Item nec vi-
cem duaꝝ pſonaꝝ.
vt. ff. ꝺ pac. l. ſi plu-
res. ⁊. ĩ. de ꝓri. ſa-
cro. ſcri. l. hac. nec
in duabꝫ ſocietati-
bus: vt. ff. de coll.
ill. l. j. §. fi. Ac.
b ❡ In vtrũq; fe-
ſtinet. vñ illud quĩ
binos lepoꝛes vna
ſectabiꝭ hoꝛa vno
q̃ñq; q̃ñq; carebit
vtroq;. Ac.
c ❡ Vnũ ſuffice-
re. vt. ff. de reb. eo-
ruꝫ. l. magis puto.
§. in pmis: ⁊. ff. de
neg. geſ. at q̇ natu-
ra. §. cũ me. Ac.
d ❡ Alꝭs quaſdã
lr̃as. ſicut. ſ. de le.
⁊ cõ. l. nõ dubiũ. et
de naꝭ. li. l. legeꝫ in
fi. Ac.
e ❡ Vendicare. ꝺ
poſita etiam aduo
catione. Ac.
f ❡ Incoꝛrupti. i.
boni. Ac.
g ❡ Iudicis. vt
ff. de iuꝭ. o. iu. l. p
toꝛ. nec teſtis vt. ff.
de teſtibꝫ. l. fi.
De annonis. ge-
neraliter de anno-
nis ſpãliter de ca-
pitatõe dicit: ſic et
ĩ. de ſerui. ⁊ aqua.
vel dic de ãnonis
⁊c. i. de ãnona q̇ ꝓ
capite ⁊ pſona ma
giſtratuũ ⁊ aſſeſſo
rũ dabaꭲ. ⁊ hoc eſt
qꝺ diciꭲ. ĩ. de ãno.
mi. lege fi. et de er-
roga. mi. an. l. fi. ꝙ
milites noſtri ãno
nas ⁊ capita ſingu
lis diebꝫ ꝯſequebã
tur: ſicut enĩ capi-
tatio diciꭲ tributũ
quia ꝓ capite daꭲ:
ita ãnona diciꭲ tri
butũ quia ꝓ capi-

Nemo ex ijs q̇ aduocati cau-
ſarũ ꝯſtituti ſunt vl' fuerit eti
am in hac regia vrbe in q̇cũq;
iudicio deputati ⁊ ĩ alijs oĩbꝫ
ꝓuincijs nr̃o ſubiectis impe-
rio. audeat in vno eodẽq; tpe
tam aduocatõe vti q̃ cõſilia-
rũ ᵃcuiuſcũq; mgr̃atꝰ (quibꝰ
reſpublica gerenda ꝯmittiꭲ)
curã arripe quũ ſatis abũde-
q; ſufficiat vel p aduocatõem
cauſis pfectiſſime pcinari
vel aſſeſſoꝛis officio fungi: ne
quũ ᵇin vtrũq; feſtinet neutꝝ
bene pagat. ꝫ ſiue aduocatꝰ
eſſe maluerit ꝫ cũ debita ſoler
tia implere poſſit: vl' ſi aſſeſſio
nẽ elegerit ĩ ea videlicꝫ pma-
neat. ita tñ vt pꝰ ꝯſiliarij ſolici
tudinem depoſitã liceat ei ad
munus aduocatõnis reuerti.
❡ Nec ſit ꝯceſſuꝫ cuiq; duo-
bꝰ mgr̃atibꝫ aſſidẽ: et vtriuſq;
iudicij curã pagere. neq; ei fa-
cile credẽdũ eſt etiã duabꝫ ne-
ceſſarijs rebꝫ ᶜvnũ ſufficere. nã
quũ vni iudicio affuerit alte-
ri abſtrahi neceſſe ẽ. ſicq; nul-
li eoꝝ idoneũ in totũ inueniri
ſed altera aſſeſſione penitꝰ ſe-
mota vniꝰ mgr̃atꝰ eẽ ꝯtentum
iudicõ. nec callidis machina-
tionibꝫ hmõi legẽ putet q̇s eẽ
circũſcribẽdã. et ſi nõ ꝯſiliarij
ſignũ qꝺ ſolitũ ẽ chartis ĩpo-
nat ꝫ ᵈalꝭs quaſdã lr̃as excogi-
tatas aſſimulauerit extimãs
ei licere fungi q̇dẽ memoꝛato
officio ſub hmõi tñ vmbꝛa la-
tere quũ in legẽ ꝯmittunt ij q̇
vigoꝛẽ eiꝰ ſcrupuloſis ⁊ excogi
tatis artibꝫ eludere feſtinant
neq; ſibi blãdiri queq; opoꝛꝫ
ꝙ etiã pñtis legis aculeos poſ
ſit euadẽ: queãdmodũ ⁊ ante
rioꝛes leges ſup hac repoſitas
deludebat. ❡ Siquis etenĩ in
tali ꝯmiſſo fuerit inuentꝰ ſciat
ſe de mr̃iculis aduocatoꝝ pe-
nitus eſſe delendũ: ⁊ decem li-
brarũ auri multã nr̃is priua
tis largitionibꝫ illaturũ p vi-
rum illuſtrem comiteꝫ rerum
priuatarũ exigendã: ⁊ aliã ma
ioꝛem regalis culmis ſubitu-
rum offenſam. quũ nec ipẽ iu-
dex qui hoc fieri paſſus ẽ ⁊ ſci-
ens prudenſq; hoc cõmiſerit:
ſine impiali ꝯmotõe remane-
bit. eadẽ pena quidẽ ſubijciẽ-
da: etiã eo vel eis qui ijs cau-
ſis quarũ pcinium adepti ſũt
quibuſq; aduocatõeꝫ ſuã pre
ſtiterint aſſeſſiones cuiuſcun-
q; mgr̃atus coloꝛe audeat vel
audeant ᵉvendicare: ne affe-
ctionis ſue vel aduocationis
memoꝛ ᶠincoꝛrupti ᵍiudicis ñ
poſſit nomẽ pferre.

De annonis et capitatõe ad-
miniſtrantiũ vel aſſeſſoꝝ alio
rumue publicas ſolicitudines
gerentiũ et eoꝝ q̇ aliquas ꝯſe-
cuti ſunt dignitates. .xlviij.

Impa. Theo. et Valẽti. Flo-
rentino. pp. Omnibꝫ tam vi-
ris ſpectabilibꝫ q̃ viris clariſ-
ſimis iudicibꝫ qui per prouin-
cias ſiue militarem ſiue ciuilẽ
adminiſtratõem gerunt: nec-
non comiti cõmercioꝝ magi-
ſtro eris ſiue priuate rei rõna-
li p ponticã atq; aſianaꝫ dio-
ceſim idẽ ⁊ aſſeſſoꝛibus iudi-
cum ſinguloꝝ in pbendis ſola-
cijs annonaꝝ hic fixus ac ſta-
bilis ſeruabiꭲ modus: vt ea p
annonis ⁊ ʰcapite ⁱdignitatis
ſue debitis pꝛecia cõſequãtur
que ᵏparticularibꝫ delegatõni
bus ſolent cõtineri.

De cõtractibꝫ iudicũ vel eorũ
q̇ ſunt circa eos et inhibẽdis
donationibꝫ in eos faciẽdis et
ne admĩſtrationis tẽpoꝛe pro
prias edes edificent ſine ſan-
ctione pragmatica. .xlix.

Impa. ˡIuſtianꝰ. a. Menẽ. pp.
Quicũq; adminiſtratõeꝫ in
hac floꝛentiſſima vrbe gerunt
ˡemere quidem mobiles res vl'
inmobiles vel domũ extruere
nõ aliter poſſint niſi ſpãlẽ nr̃i
numis ꝫ eis pmittenteꝫ diui-
nam reſcriptõeꝫ meruerit. Do
natões vo omĩnõ recuſẽt ſciẽ
tes nõ eẽ validas eas ĩ q̇buſcũ
q; rebꝫ ⁊ q̃cũq; eſtiatõe: niſi pꝰ
admĩſtratõꝫ depoſitã: l' ſpãliꭲ
in ſcriptis donatoꝛ eãdẽ dona
tionẽ ratã habuerit: l' tõs q̇n-
quẽnale ᵐ pꞇerit: ĩ q̊ nulla q̃re
la ſup ijſdẽ donatõibꝫ l' ab ipo
donatoꝛe l' ab eꝰ ſucceſſoꝛibꝫ fa
cta ſit. ❡ ⁿProuĩcias vo mo-
deratibꝫ nõ ſolũ donatões ſed
etiã ẽptões q̃rũcũq; mobiliũ
vel ĩmobiliũ rerũ pꞇ eas q̇ ad

te mgr̃atꝰ daꭲ: vt
dixi. ſ. Ac.
Omnibꝫ. h ca
pite. i. capitatõe.
i ❡ Dignitatꝫ. i.
debito etiã capi-
te pſtando. Ac.
k ❡ Particulari
bus. i. ſinguloꝛuꝫ
deſcptionibꝫ cau
ta leguntꭲ. Ac.
De ꝯtctibꝫ iudi.
Quicũq;. l emẽ
vt. ff. de ꝯ. emp. l.
nõ lꝫ. ⁊. l. q̇ officia
⁊ ꝺ iure fi. auferꭲ
§. ij. Ac.
m ❡ Preterierit
ſic. ĩ. ſi minoꝛ fac.
ra. ha. l. fi. Ac.

n ❡ Prouĩcias.
hoc in minoꝛibꝫ. ſ.
in pſidibꝫ q̇ ſunt
clariſſimi: vt. ĩ. ꝺ
pua. car. l. j. et ita
minoꝛes quid iu
ris ſit audi: vbi ñ
poſſint hmõi cõ-
tractus ratificari
multominꝰ ergo
⁊ in defenſoꝛe ci-
uitatis vel mgr̃a
tu mũicipali q̇ ñ
hñt merũ impiũ
ſed modicã iuriſ-
ditionẽ ⁊ coertio
nem: vt. ff. ꝺ iuꝭ.
o. iu. l. mgr̃atibꝫ.
ſed pſides etiam
meruꝫ impium:
vt. ff. de of. pſi. il-
licitas. §. qui vni
uerſas. ſed quid
ſi duo ſunt in ma
giſtratu an alter
emere põt ex offi
cio ſi alter autoꝛe
tur: videꭲ ꝙ ſic:
ſicut in duobꝫ tu
toꝛibꝫ vno auto-
rante alꞇ emit: vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

[a]alimonias [,]vel veſtes perti‑nent [b]⁊ edificatōnes (licet ſa‑cri apices aliquid eoꝝ ꝑmi‑ſerint) penitus interdicimus nec ratū ſit qđ his donatione vel venditōne [c]datū ſit: lꝫ qn‑quēnale tempꝰ poſt depoſitaꝫ adminiſtratōeꝫ exceſſerit vel cō‑ſenſus donatoris vel vendito‑ris poſt eandē adminiſtratōem adiectus ſit. hec aūt etiam ad domeſticos ⁊ cōſiliarios eoꝝ trahi neceſſariū duximꝰ. illō etiā adiicientes vt nec ꝑ inter‑poſitā [d]ꝑſonā aliquid eoꝝ ſi‑ne ꝑiculo poſſit ꝑpetrari. que etiā ad p̄terita negocia referi ſancimꝰ: niſi tranſactōe vel [e]iudicatōe ſopita ſint.

De mō multaꝝ que a iudici‑bus intelligūtur. .L.

Impa. Severus ⁊ Antho. aa. Ferino. Multa [f]dānum fa‑me non irrogat.

Impa. Alex. a. Decimo. Pro‑curatores meos vel rationa‑les mulcte indicende ius non habere ſepe reſcriptū eſt.

Imp. Gordianꝰ Celeri. Cu‑rator reipublice qui greco vo‑cabulo [g]logiſta nūcupat mul‑ctandi ius nō habet.

Impera. Gratianus. Val. et Theo. aaa. Eutropio. Illuſtres viros p̄fectos p̄to‑rio vſqꝫ ad qnq̄gita librāꝝ au‑ri mulctā quū peccatū grauiſ‑ſimū erit ſinimꝰ ꝑuenire.

Impa. Valē. et Theo. Arch. aa. ad tēpeſtatū. Mulctarū ſeuera cōpēdia [h]errario nr̄o ꝑ‑tinꝰ eē q̄rēda nullꝰ ignoret ni‑ſi ip̄e iudex id qđ ad penā ad‑miſſi facinoris [i]exculpit vel pu‑blicis opibꝫ [k]vel curſui publi‑co vel aliis neceſſariis cauſis ſpecialiter deputauerit.

Impa. Archa. et Hono. Meſ‑ſale. pp. Eos qui ordinario ꝓuincias iure moderant erga eoꝝ ꝑſonas quos culpa red‑dit obnorios vltra duarū vn‑ciarū auri ſummā ꝯdēnare nō patimur. [l]ꝓconſularē vo po‑teſtatē ſi mulctādi neceſſitas imminebit ſenarū vnciarum auri ſumma cohibebit in qua forma etiā comes oriētis atqꝫ p̄fectus auguſtalis erit. ceteri vero [m]ſpectabiles iudices ⁊ q̄ vice veſtre adminiſtratōnis gu‑bernacla ſuſceꝑint vltra tres auri vncias ſibi intelligant li‑centiam denegatā. Id quoqꝫ obſeruādū a moderatore eſſe cenſemꝰ: vt in vniꝰ correctōne perſone (ſi ad id continuatio peccati impulerit) [n]trine tm̄‑modo in anno ꝯdēnatōis ſub ꝯſtituta ſumma ſeueritas ex‑erceat. [o]Er ſiqs p̄dictū modū [p]exceſſerit huiꝰ [q]auctor admiſ‑ſi cōdēnatus ad dupli reſtitu‑tionē [r]fiſco vero nr̄o ad inferē‑dam eā quātitatē quā mulcte nomie inflixerit tenebit. Nec tm̄ ad hꝰ legis moderatōeꝫ ꝑti‑nere [s]ſe credāt q̄ in [t]peculiari‑bus aut manubiis id ē dep̄da‑tionibꝫ aut concuſſionibꝫ fur‑tis aliiſqꝫ flagitiis que coher‑ceri ſeueriꝰ cōuenit fuerit de‑prehenſi: ſcꝫ vt ſcripta ꝑ iudi‑ces memoratos [v]in cuiuſlibet fuerit dirigēda diſpendiū ſen‑tentia [x]ꝓferat. nec putent fa‑ctum facile eſſe vt aut p̄cipiti ꝑſuaſione cōdemnēt quē cul‑pa nō ingrauat aut erubeſcē‑da [y]varietate iudicii pro ꝓprio arbitrio immutanduꝫ eſſe qđ iuſſerit: niſi [z]pauꝑtas cōdem‑nati hoc ꝑſuaſerit.

De defenſoribꝫ ciuitatū. .LI.

Impa. Valent. et Valer. aa. Senece defenſori.

Si quis de tenuioribꝫ ac mu‑nuſculariis rebꝫ interpellan‑dū [a]te eē crediderit in minoribꝫ [b]cauſis id ē vſqꝫ ad quinq̄gin‑ta ſol' ſummā acta [c]iudicialia [d]cōficiat: ſcꝫ vt ſi qn̄ qs vel de‑bitū iuſtuꝫ vel ſeruū qui ꝑ fu‑gam fuerit elapſus vel qđ [e]vl‑tra delegationē dederit poſtu‑lauerit vel quodlibet huiuſ‑modi tua diſceptatōne [f]reſti‑tuas. ceteras vero que digne forēſi magnitudine videbunt ordinario inſinuato rectori.

ff. de auc. tu. l. pu‑pillꝰ. ꝟ. ꝯ. puto qꝛ ibi eſt media ꝑſo‑na vt pupilli cui preſtat autoritas qꝛ et ip̄e ꝯſētit qđ dici n̄ pōt in vni‑uerſitate q̄ cōſen‑tiat vt. ff. đ liber. vniuer. l. i. l. qđ ē veriꝰ ipſe ingratꝰ vniuerſitatē rep̄‑ſentat vn̄ n̄ inue‑nit media ꝑſona vt. s̄. i pupillo di‑ctum eſt. Ac.

a Alimonias. nota ſic. ff. de off. ꝓſi. plebiſcito.

b Et edificatō‑nes r̄pete. ꝓhibēꝰ

c Datū ſit. vel qꝛ ex rebꝫ ciuita‑tū aliis vendide‑rat: vt. ī. de ven. re. ci. l. fi. l. x.

d Perſonā. vt ī. qđ metꝰ c. l. p. ⁊ fact. ī. ſi cer. pe. l. eos ⁊. l. p. Ac.

e Iudicatōe. i. ſentētia.

De mō mulctarū q̄ a iudicibꝫ. hn̄t hꝰ merū impiū n̄ aliis vt. ff. đ iuđ. l. ii. §. fi. ⁊. ī. l. ii. ⁊ iii. quas lege.

Mulcta. f dā‑nū extraordiarie ⁊ no. ꝓ ꝯdēnatis bonū argumētū qꝛ n̄ ſūt infames: cū extra ordinem ꝯdēnant.

Curator g lo‑giſta. i. rōnal'a lo‑gos qđ ē ſmo in‑de analogiſta: vt ff. đ admi. ⁊ peri. tu. l. quidā dece‑dens.

Mulcta h ſeue‑ra. i. crudelia.

h Errario. niſi in caſibꝫ vt. s̄. de ep̄a. au. l. ii. ⁊. ff. đ iur. pa. diuꝰ. §. fi.

i Exculpit. i. aufert. Ac.

k Vel curſui. id eſt ſalario ad‑uocatoꝝ.

Eos qui ordia‑rio delegati n̄ niſi in caſu: vt. ī. de ſpor. l. ii.

l Proconſularē idem videtur in ep̄o quod in ꝓconſu‑le ⁊ iſtis: vt. s̄. de ep̄a. au. l. ep̄ale: ⁊ in autē. de ſanctiſ. e. §. ſi actioni.

m Spectabiles ſecꝰ i ingratibꝫ mu‑nicipalibꝫ vt. ī. t. i. l. defenſores.

n Trine. ꝟ. ꝯ. ī. đ f. fu. l. iii. §. i. ſol. vt ibi. Ac. o Er ſiqs. ſ. iudex.

p Exceſſerit. ſ. iudex. q Au‑ctor. i. iudex. Ac.

r Fiſco vo nr̄o vt. s̄. de aſſꝫ. ꝯſilia‑rios. s Se cre‑dant. q. d. p̄dictus modꝰ ſnabit i de‑linquētes niſi rep̄i‑ant cōmiſiſſe pecu‑latū vel furtuꝫ vel alia crimia q̄ gra‑uius coherceri ſo‑lent: tūc eni maior mulcta pōt a p̄di‑ctis indici.

t Peculiaribus. ſic ponit i autē. de trien. et ſe. §. hic a nobis. Ac.

v In cuiuſlibꝫ. id ē ꝯ. vel ſup: dū‑modo in caſibꝫ p̄‑dictis. Ac.

x Proferat. etiā vltra ſūmā p̄dictā

y Varietate. re‑probat varietas. ꝟ ar. ꝯ. ff. de coll'. bo. l. nōnūq̄ in p̄n. et di. xi. ff. de ꝓcu. l. in cauſe in p̄n.

z Pauꝑtas. vt ⁊. ff. de of. ꝓſidū il‑licitas. §. fi.

De defenſoribꝫ. q̄ ſunt minimi. q̄ nec merū nec mixtum hn̄t impiū: vt ī au‑tē. e. §. nulla i fi. ꝟ modicā cohertio‑neꝫ: vt in. e. t. §. au‑dient. Ac.

Siqs a te defē‑ſori loquit.

b Cauſis. aliter ponit qn̄qꝫ mini‑ma ſūma: vt. ff. ſi cui pluſq̄ ꝑ. l. fal. l. iii. §. q̄uis. ho‑die vſqꝫ ad trecen‑tos aureos vt i aī. e. §. ⁊ iudiciarie.

c Iudicialia. ſ. tua.

d Conficiat. ſ. actor. Ac.

e Vltra delega‑tionem. forte quia aſſiſce annonā conſequebat: vt. ī. de numerariis actuariis l. exceptores. li. xii.

f Reſtituas. id eſt reſtitui facias.

Idem et Gratian⁹. a. ad pbū. pp̄. Defenſores ciuitatū ñ ex decurionū ſeu cohortaliū corpe ħ ex aliis[a] idoneis pſōis huic offō de-
lõ. aa. 7 Gran⁹ ad ſenatū putēt
Utili rõe pſpectū ēvt inocēs 7 qeta ruſticitas peculiaris p̄ocinij idē defenſoris locoꝝ bñficio pfruat. vt apd eū in pecuniariis cauſis litigādi habeat facultatē.
M. Grati. 7 Ual. 7 Theod. a a. Theodoro. pp̄. In defenſorib̄ vniuſaꝝ puīciaꝝ erit adminiſtrationis ħ forma 7 tp̄s[b] qnquēnij ſpacij metiēdū. ſ. vt i pmis pentē vicē plebi exhibeas: diſceptōib̄ ruſticos ſuburbanoſq̄ nō patiaris affligi: officialiū iſolētie 7 iudicū[c] pcacitati (ſalua reuerētia pudoris) occurras: ingrediendi cū voles ad[d] iudicē liberā habeas facultatē ſup[e] exigēdi dāna ꝉ ſpolia pl⁹ petētiū ab iis qs liberoꝝ loco tueri debes excludas. nec patiaris q̄cq̄ vltra delegatōnē ſolitā ab iis exigi qs certū eſt niſi tali remedio ñ poſſe repari.
M. Ualē. Theo. 7 Archa. Patromino. p̄. auguſtali. Defenſores nihil ſibi inſolēter nihil idebitū vēdicātes nois ſui tm̄ fungātur offō. nullas iſligāt[f] mulctas ſeuiores ñ exerceāt qſtōes[g] plebē vꝉ decuriones ab omi iproboꝝ iſolētia 7 temeritate tueāt: vt id tm̄ qd eſſe dicūt eſſe nō[h] deſināt.
idem. aa. Taciano. pp̄. Per oēs regiōes i qb̄ fera 7 piculi ſui neſcia latronū feruet iſania pbatiſſimi qq̄ 7 diſcretiſſimi defenſoris aſſint diſcipliē 7 qtidianis actib⁹ pſint: q ñ ſināt crimia ipunita coaleſcere remoueāt p̄ocinia: q feruorē reis et auxiliū ſceleroſis ip̄tiēdo[i] maturari ſcelera fecerit.
M. Ualē. Theo. et Archadius Ceciliano. Defenſores ciuitatū oblatos ſibi reos i ip̄o latrocinio ꝉ pgreſſu violētie aut ppetrato homicidio aut ſtupro ꝉ raptu vꝉ adulterio dep̄hēſos 7 actis publicis ſibi traditos expſſo crimie cū iis a qb̄ fuerint accuſati mox ſub idonea pſecutōe ad iudiciū dirigāt.
M. Hono. 7 Theo. Cecilio. Defenſores ita pcipim⁹ ordinari: vt ſacris orthodoxe religionis[k] imbuti myſteriis reuerēdiſſimoꝝ epoꝝ necnō clericoꝝ 7 honoratoꝝ ac poſſeſſoꝝ et curialiū decreto ꝯſtituāt de qrū ordiatōe referēdū ē ad illuſtriſſimā p̄torianā ptātē vt lr̄is eiuſdē magnifice ſedis eoꝝ ſolidet autoritas. Quod ſi q̄d a q̄libꝫ pſona ꝯ publicā diſciplinā i leſionē poſſeſſoꝝ fieri cōguerint defenſores referēdi habeāt ptātem ad illuſtres 7 magnificos viros. pp̄. 7 illuſtres viros mgr̄os equitū 7 peditū mgr̄os etiā officioꝝ 7 comites tam ſacrarū largitionū q̄ rerum priuatarū.
idē. aa. Cecilio. pp̄. Iube⁹ cura ac ſolertia defenſoꝝ mīme poſſeſſores maiorib̄ mēſuris 7 pōderib⁹ a ſuſceptorib̄ pgrauari: ħ eos dep̄hēſos ad iudiciū dirigi cum ip̄o ꝯmiſſe fraudis iudicō. Illud etiā fieri pmitti⁹ vt ſi puiciales nr̄is cōteſtari iiurie leſiones ſuas cupiētib̄ actoꝝ ꝯfectō a defenſorib̄ denegēt: licētia eis tribuāt q̄rele pprie libellū ꝯſcptuꝫ eo tp̄e q̄ fuerat ꝯteſtādū i freqntiorib̄ ciuitatū locis pponēdi cōueniēdiq̄ ſcribas tabularios et cetera officia publica ꝯmonēdi p q̄ libellū colligi[l] oportebit: atq̄ iuitis ſup̄ meōratꝫ pſonis ſub actoꝝ ꝯfectōe ingerēdi q̄ꝝ qſtōe fides poſſit inqri: q̄ pbata i eos qs geſtoꝝ petitā ꝯfectōez negaſſe[m] cōſtiterit vigor iudiciari⁹[n] exerceāt.
M. Theo. 7 Valen. Ciro. pp̄. Nulli defenſoꝝ licere decerni⁹ ſi de publica ſolicitudie voluerit ſe[o] liberari niſi diuinos affat⁹ itimauerit tue ſublimitatis officio triginta librarū auri penā tam moderatorib̄ puinciaꝝ q̄ ceteris iudicibus vel temeratorib̄ ſacri noſtri oraculi ſubituris ſi neglecta fuerit autoritas principalis.

De magiſtratibus municipalibus. lij.

Mpa. Conſtantin⁹ ad Florentinū. Decuriones ad mgr̄atū vel exactōꝫ ānonaꝝ ante[p] tres mēſes vel ampli⁹ noīari debēt: vt ſi q̄rimonia eoꝝ iuſta videat ſine impedimēto in abſoluēdi locū aliꝰ ſurrogeꝫ.
M. Ual. 7 Valē. ad Germonianū. Mgr̄at⁹ conficiēdoꝝ actoꝝ habeāt poteſtatē.

De officio iuridici alexandrie. liij.

M. Leo 7 Antoni. aa. Alexādro duci et prefecto auguſtali. Iubem⁹ apud alexādrie[q] dūtaxat clariſſime ciuitatis iuridicū licitū 7 cōceſſuꝫ eſſe ſingulis q̄buſcūq̄ volētib̄ donatōis cōſcripte ſolēnit inſtra reſuare eis deniq̄ robur adiiciet geſtorū ſeries apd eūd viꝝ ꝯfecta tāq̄ ſi apud viꝝ clariſſimū moderatorē puicie ꝉ mgr̄at⁹ vꝉ defēſores plebis habita fuiſſe[r] dicerēt. Explicit liber pm⁹.

Defenſores a idoneis. ſcꝫ catholicis: vt. ſ. d epa. au. l. iubemus.
In defenſoribus non legit̄ hec lex.
b Quinquennij. hodie biennij: vt in aut. c. §. interim.
c Procacitati. repete occurras.
d Iudicem. id eſt pſidē.
e Exigendi. id ē inferēdi.
Defenſores f mulctas niſi in cāu vt. ſ. d ſpor. l. ij.
g Plebeꝫ. i. populū.
h Deſinant ſic nomia ſunt cōſequentia rebus: vt inſti. de donat. §. eſt et aliud: 7 ar. ſ. de feriis. l. a nullo
Per oēs. non legitur. coaleſcere. i. nimis creſcere.
i Maturari id. eſt pfici.
Defenſores. ñ legitur.
Defenſores k imbuti. vt. ſ. d epa. au. l. iubemus. 7 in autē. iuſiur. quod p̄ſtatur.
Iubemus. ñ legitur.
l Oportebit id eſt hec p̄ſtatio habetur p libello dato. Ac.
m Conſtiterit. ſcꝫ acta recipere.
n Exerceatur. alˢ exerceāt per pſidē quiꝫ defenſor noluit facere.

Nulli o liberari. vt. ff. de of. pcōſul. l. legatus. Ac.
De mgr̄atib̄ municip. ħ ti. tractat de magiſtratibus caſtrorum villarum non ciuitatum.
Decuriones p tres mēſes anteq̄ incipit coꝝ.
Mgr̄at⁹ facit. ſ. ti. l. proxima.
De officio iuridi. alexā.
Iubem⁹ q dūtaxat. d. nō apud aliuꝫ in eadem ciuitate. Ac.
r Dicerentur. vt. ff. e. l. j. et. ſ. ti. j. l. ij. et ſ. de donat. l. in hac.
Explicit liber primus 7 incipit liber ſecūdus.

De edendo. [dictū eſt. ſ. de ingratib⁹: ſequit̃ de iudicijs q̄ per ingratus exercent̃: vt. ff. de ori. iuris. l. ij. §. poſt origi- nem ⁊ pmo de edendo qđ eſt p̄paratoriū iudicioꝝ. Et nota ꝙ tripliciter dicit de edendo. ſ. actionū: vt. ī. e. l. edi- ta. rationū: vt. ī. e. l. j. ⁊. l. nõ eſt. ⁊. l. iuſtuz. ⁊. l. fi. ⁊ inſtroꝝ. vt. ī. e. l. ij. ⁊. l. qui accuſare: ⁊. l. ꝑcu ratoꝛ. ⁊ dic ꝺ edē- do. i. dem ōſtran- do ab edo diſ. Sʒ querit̃ quare di- cit de edendo per gerūdiuuʒ ⁊ non de editione⁊. Itez quare nõ ſubiun- xit accuſatiuuʒ. ⁊ dic vt dixim⁹. ff. eo. in rubrica.

I pſe a diſpice. id ē diuerſis mo- dis aſpice omnez ſpeciem probatõ- nis. Ac.

b ¶ Queadmo- dum. ſ. vel ex cau ſa depoſiti vl̕ alia cuʒ multa ſint ge nera credendi vl̕ dic. qua ſpecie ꝓ- bationis: hoc eſt: per teſtes vel inſtr̃a vel confeſſionē.

c ¶ Rationes. id eſt codicem rationū: in quo accepta et data ſolent deſcribi: vt. ff. e. ſiquis. §. rationem. alij intelli gunt in inſtrumentis. Ac.

d ¶ Id ex cā. vt faciat edi. ſ. ſi me vel ꝓcuratore meo mā dante ſcripte ſunt: nõ aliter: vt. ff. e. ſiq̄s. §. ꝑtinere: ⁊. l. p̄- tor. §. j. vel q: ſemel edite ſunt debent tñ iterū edi. q: actor amiſit ſibi editū fortuito caſu: vt. ff. e. ſiq̄s. §. ꝓhibet: ⁊. ī. de fi. inſtru. l. illate. ⁊ in hoc eſt ergo cauſe cognitio ſi ſint ſcripte me mandāte vel ꝓcuratore meo vel nõ. Item an amiſerim caſu fortuito vel nõ. ſ. ſemel editū. ſed quō pōt poni caſus in rōnib⁹ quū femīa nõ poſſit eſſe argentaria vt. ff. e. femīe: ⁊ h̄ dicit feminā teneri. R. hic ſucceſſit argē tario: vt. ff. e. l. quedā. §. nihil. Itē quomō p officiū fit ex- hibitio: imo p actōez: vt. ff. e. ſiq̄s. §. ex hoc. ſed dic vt ibi dixi. alij qui intelligūt in inſtrumētis dicunt ex cā edere reū actori. ſ. ad replicatōez ꝓbandā nõ intentōez fundā- dam: vt. ī. e. l. fi. in fi. ⁊ ſic etiā loquit̃. l. q̄ accuſare. ſ. vt nõ petat ad intentōez fundādaʒ. facit etiā ad hunc ſcōm in- tellectū: vt. ff. ad. l. fal. marit⁹. §. fi.

e ¶ Officiū. dicit vna lex ꝙ ſi tutor nõ faciat rōnes vel fa ctas nõ exhibet ſiue nõ edit habere locū actōez tutele: vt ff. de tutel. ⁊ ra. di. l. j. §. officio. ⁊ dicit alia ꝯ ꝓcuratorem nõ edentē dari mādati. ꝯ ſociū ꝓ ſocio: vt. ff. e. l. quedam ſic ergo quū ſemp argentari⁹ ꝯficiat vel ſcribat rōnes mā dato ſcholaris vel eius ꝓcuratoris locuʒ habet mandati non off. iudi. vel actio in factum ex illo edicto de edendo ſic ergo totus tractat⁹ de edendo videt̃ deſtructus. ⁊ vbi- cūq; notant doctores dari officiū iudicis vel act. in factū R ñ. quotienſcūq; ab initio ꝯtrahit̃ cum aliquo vt gerat negocia mea vel vt ſit ſoci⁹ meus vt fuit. §. officio vel ſit tutor ⁊ gerat negocia mea ⁊ faciat librum rationū vt fuit in. l. quedam. vel in tutore ꝓcuratore ⁊ ſocio locū habeat tutele vel mandati vel pro ſocio vt in p̄allegatis legibus. aut nõ fuit ab initio ꝯtractū ſed dixit tñ ſcholaris argen- tario vt ſcribat rationes habet locū officiū iu. vel actio in factum. ex illo edicto de edendo: vt. ff. de edendo. l. ſiquis ex argentarijs. §. ex hoc. Ac.

I s apud. f is. ſ. iudex ⁊ dic quinq; modis caſuʒ. primo res. i. cā ap. vt. ī. de ap. l. nec cās. ⁊. l. a ꝓcōſulib⁹. ⁊. l. eos. in fi. ſecūdo res. i. cā principalis: ſed exhibet̃ acta quia diu abfuerat actor: vt. ī. de iudic. ꝑperandū. §. ſiquidem. tertio res. i. cā principalis que apud ſucceſſorē primi iudicis agit̃ vt. ff. de iudic. l. mortuo. quarto in adminiſtratore. i. ordina- rio qui ꝯmiſit totā cauſaʒ ſeruata ſibi dif. ſnīa: q̄ acta debet videre ter: vt. ī. de iudic. aut. ad hec. quīto loquit̃ de publi catione teſtiū quā mandat fieri vt. ſ. vt lit. pen. l. ij. et in autē. de teſti. §. q2 vero. Ac.

g ¶ Exhiberi. of- ficio ſuo. vel ꝯdic. ex hac. l. ⁊ faciat ex hiberi ſibi vl̕ acto- ri et reo ſm diuer- ſas poſitiones. ſed videtur ꝙ crimīa- lia acta etiam fiſco non edātur: vt. ff. de iure fi. l. ij. et. §. diuus que eſt con tra. ſo. ibi nõ dixit de actis ſed ꝺ alijs inſtrumentis que quidem ciuilia ex- hibentur: crimina lia non. quia pecu niariter ea exhibe- ri non intereſt: ar. ff. ad exhi. ſi lib. hic autem de act. dicit. Vel dic ⁊ in ciuili ⁊ criminali debēt ex- hiberi fiſco inſtr̃a: vt. ff. e. ne quiſq;. ſed in ciuili corpo ꝙ nõ exhibent̃ finguntur fiſco ſubtracta: vt poſſit agere furti ꝙ nõ eſt in crimīali: vt in. l. ꝯria. hic aūt de actis dicit: vt dixi Et nota hic ꝙ iudex laborat ad veritatē inueniendaʒ: ⁊ ſic eſt ar. ꝙ teſtes debēt iurare ꝓ vtraq; pte. Item ꝙ minor iu- ret de veritate dicēda licet de calūnia nõ iuret: vt. ſ. de epi ſcopis ⁊ clericis aut. ſed iudex: ⁊. ſ. de here. ⁊ ma. l. qm̄ ī fi. ⁊. ī. de q̄ſti. l. interrogari: ⁊. ff. de ꝓbat. ꝓbatio. Item an ex his actis ꝓbari pōt ꝯtra omnes qđ ꝯtra vnū agēdo teſtes aſſeruerūt. R. nõ: vt ar. ff. de iureiurā. l. ſed ſi poſſeſſor. §. fi. ⁊. l. ſeq̄. Sed ar. ꝯ. ff. de cri. expi. he. l. res hr. ⁊. ff. fam. hr. l. heredes. §. idem ſcribit. Sed. l. illā res intellige ꝙ ꝓſunt ſ. ad p̄ſumptōez qualē q̄lē nõ plenā ꝓbatōnem: vt. ff. de re iudi. ſepe in p̄n. ⁊ eodem mō R. ad. §. idem ſcribit. Vel ad vtrūq; pōt referri q: non diuerſe ſed eedem pſone cenſent̃ nam nec inter eaſdem pſonas p̄iudicat: niſi ſint teſtes pro- ducti p̄nte aduerſario. ī. de teſti. l. ſi qñ. §. fi. ⁊ ſm hoc intel ligo. ī. de arb. l. p. in fi. Ac.

E dita actio. i. actionis edicto.

h ¶ Speciē. i. qualitatē future litis: vt. ff. e. l. j. ij. R. ⁊ reci- ta h̄ qđ ibi nõui in trib⁹ pmis glo. illius legis. Ac.

i ¶ Emendari. emendo cum primo petebam minus nūc plus vel econtra ꝙ quidā dicunt fieri poſſe vſq; ad ſniam inſtit. de act. §. ſi minus. nos idem dicim⁹ in vniuerſali iu- dicio: vt. ff. de pet. here. l. iiij. ⁊. l. ſiquo. etiam in generali di- cimus ideʒ: vt. ī. de iudic. l. licet. In ſingularibus vſq; ad litem cōteſ. poſt non: vt. ff. de iudic. l. non poteſt: ⁊. ff. de ex. re. iu. l. cum queritur. et. l. egi. Sed quare non poteſt fieri emendatio ſemper quū actio ibi non mutetur. R ñ. immo non mutatur actio quū vna de ꝯcomitantijs mutet̃. ſ. res ei autem quod dixi poſt litem ꝯteſ. non fieri emendationē non obſtat. ff. de nox. in delictis. §. ſi detracta: quia ibi nõ mutatur actio vel res vel cauſa ſed quoddam beneficium datur vel aufert̃ cōuento qđ ꝯp. l. dat̃ ꝯdēnato. Itez nec di- ctus. §. inſti. quia exponit̃ ibi in eodem iudicio. i. corā eo- dem iudice. in alio tamen iudicio ſine inſtantia: vt ibi dixi. ſubijcit de mutatōne quādo ſcʒ vetere relicta nouam vult eligere: circa quod dicas ꝙ poſt lit. ꝯteſtatōez non fit mu- tatio: vt. ff. de iudic. nõ poteſt. et. l. de q̄ re. ſed cumulatō ſic

Incipit liber ſecūdus de eden do. Rubrica. Ti. j.

Impp. pius Antonin⁹ emilio.

Ipſe [a] diſpice [b] queādmodum pecuniam quaʒ te depoſuiſſe dicis deberi tibi probes. nam quod deſideras vt [c] ratōnes ſu as aduſaria tua exhibeat [d] id ex cauſa ad [e] officiū iudicis ꝑti nere ſolet.

Impp. Seue. et Antonin⁹. aa Fauſto.

Is apud quem res agit̃. acta publica tam ciuilia q̄ȝ crimi- nalia [g] exhiberi inſpiciēda ad inueſtigandam veritatis fidē iubebit.

Item Auguſti Valentinia- no.

Edita actō [b] ſpēʒ fut̃e lit̃ mō ſtrat. quā [i] emēdari vl̕ mutari lʒ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf